

СЛУЖБА ЗОВНІШНЬОЇ РОЗВІДКИ УКРАЇНИ
ГАЛУЗЕВИЙ ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ

ДІЯЛЬНІСТЬ УНР 1920-1930 РОКІВ
МИНУЛОГО СТОРІЧЧЯ В АРХІВНИХ
ДОКУМЕНТАХ РОЗВІДКИ

(ЧАСТИНА 3)

До 100-річчя утворення УНР

Київ - 2019

**За повного або часткового відтворення чи використання
документів посилання на місце їх зберігання
є обов'язковим**

ЗМІСТ

3.1. Діяльність військових формувань і Спілки військових інвалідів та інтернованих УНР	7
№ 226. Копія постанови Міжпартійної Наради Директорії від 28.12.1920 р.	7
№ 227. Витяг з висновку Президії Вищої Військової Ради до проекту закону	8
№ 228. Доповідь керівника розвідки при Експозитурі У.Ш.Г.В.П.	9
№ 229. Привітання з нагоди третьої річниці зі створення Залізної дивізії	13
№ 230. Накази по групі інтернованих військ армії УНР	15
№ 231. Наказ по групі інтернованих військ армії УНР	16
№ 232. Звернення всеукраїнської спілки військових інвалідів УНР щодо делегування представника на Головний з'їзд	19
№ 233. Лист спілки військових інвалідів УНР до Міністерства військових справ	20
№ 234. Звернення Бюро біженців з України до українських емігрантів	21
№ 235. Повідомлення про дислокацію українських таборів у Польщі	24
№ 236. Наказ С.Петлюри генерал-інспектору Армії УНР	35
№ 237. Звернення генерал-хорунжого А.Вовка до в.о. воєнміну УНР від 02.05.1925 р. ...	36
№ 238. Доповідь про проведення з'їзду військових інвалідів у Польщі	39
№ 239. Повідомлення спілки військових інвалідів УНР до Голови Центрального Правління Спілки	46
№ 240. Доповідь спілки військових інвалідів УНР до Уповноваженого Міжнародного Червоного Хреста у Польщі	48
№ 241. Повідомлення про створення в Румунії Спілки військових інвалідів УНР	50
№ 242. Протокол Надзвичайного засідання Центрального Правління Спілки військових інвалідів УНР	52
№ 243. Звернення до військового слідчого судді від 09.12.1922 р.	56
№ 244. Лист А.Лівицького до С.Петлюри щодо перебування у таборах інтернованих	59
№ 245. Повідомлення про табір у Калиші	61
№ 246. Лист Управи товариства колишніх вояків армії УНР від 04.08.1926 р. (польською мовою)	63
№ 247. Переклад листа управи товариства колишніх вояків армії УНР від 04.08.1926 р. ...	64
№ 248. Наказ військового міністра щодо підготовки до війни	65
№ 249. План організації українського легіону	67
№ 250. Про організацію українського легіону в Польщі	68
№ 251. Повідомлення джерела “Степового” про склад армії УНР	69
№ 252. Повідомлення джерела “Око” про відомих йому осіб I-ої Запорізької дивізії Армії УНР	74
№ 253. Повідомлення джерела “Гусарова” про склад II-ої Запорізької дивізії Армії УНР ...	80

№ 254. Повідомлення джерела “ЛВГ” про старшин колишньої Армії УНР, які перебували у Польщі	89
№ 255. Інформація про діяльність Українського військового товариства	95
№ 256. Інформація про підготовку офіцерів-генштабістів Армії УНР	100
№ 257. Інформація про військово-наукове товариство у Берліні	101
№ 258. Повідомлення про “газову групу” у спілці колишніх вояків Армії УНР	102
№ 259. Військова підготовка УНР	103
№ 260. Про об’єднання українських військових організацій	106
№ 261. Щодо наради генералів	108
№ 262. Щодо наради офіцерів	110
№ 263. Щодо формування українських легіонів	111
№ 264. План табору у м.Калиші	112
№ 265. Видання Товариства бувших Вояків Армії УНР зі звітом про проведення з’їзду ...	113
№ 266. Часопис «Український сурмач» за 07.05.1922 р.	115
№ 267. Часопис «Український сурмач» за 09.09.1923 р.	123
3.2. Документи щодо фінансової діяльності УНР	139
№ 268. Закон «Про видачу довгострокових позичок центральним кооперативним установам та фінансування української промисловості»	139
№ 269. Постанова «Про асигнування коштів на утримання Ставки Головного Отамана Республіканських Військ»	141
№ 270. Щодо розпорядження Міністра Фінансів УНР про видачу коштів	143
№ 271. Рапорт урядовця МЗС УНР до Голови Директорії УНР	144
№ 272. Щодо Наказу Головного Отамана Військ УНР про доставку коштів	146
№ 273. Доклад керуючого справами Директорії УНР до Голови Директорії УНР	148
№ 274. Доповідь бухгалтера керуючому справами Директорії УНР	153
№ 275. Щодо Правил національного податку	155
№ 276. Обіжник у справі національного податку	158
№ 277. Правила побирання канцелярйних оплат з українських емігрантів, що не платять національного податку	161
№ 278. Стаття «Національний податок»	164
№ 279. Лист А.Лівицького міністру закордонних справ УНР	167
№ 280. Щодо фінансування діяльності УНР	168
№ 281. Про намагання А.Лівицького домовитися з Угорщиною щодо боргів УНР	170
№ 282. Щодо фінансової допомоги для УНР від Америки	172
№ 283. Фінансове становище Уряду УНР	173
№ 284. Щодо надання субсидій УНР від англійських промисловців	174
№ 285. Фінансове питання УНР	175
№ 286. Щодо фінансових можливостей УНР	176

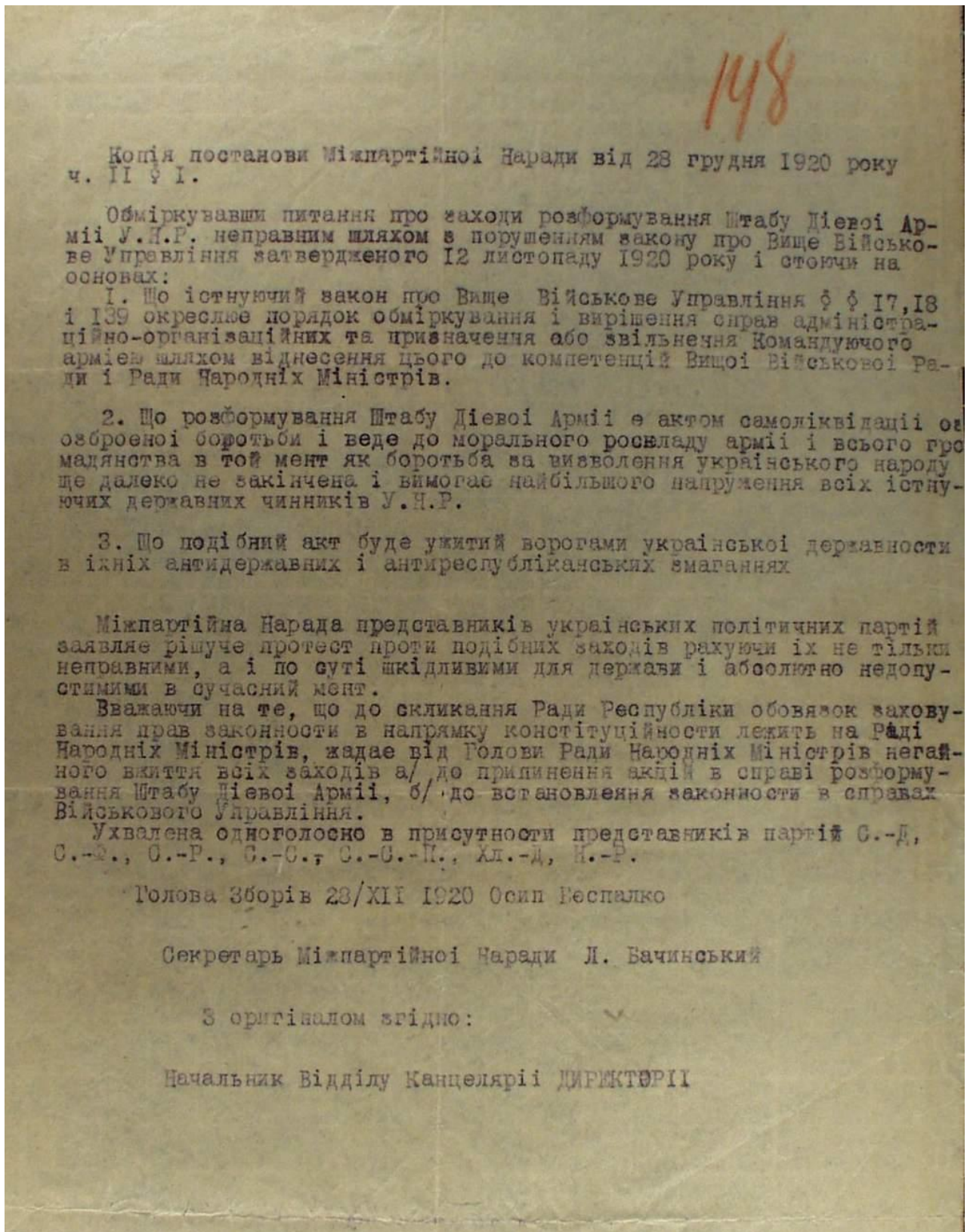
№ 287. Звернення А.Марцинчика до Голови Ради Міністрів УНР	178
№ 288.Звернення А.Марцинчика до Голови Ради Міністрів УНР	181
№ 289. Чек польської спілки інвалідів, виписаний на ім'я Президента Петлюри	182
3.3. Інформаційні повідомлення про вбивство С.Петлюри	183
№ 290. Повідомлення про вбивство Петлюри в румунських газетах	183
№ 291. Про реакцію на вбивство С. Петлюри у російсько-єврейських колах	184
№ 292. Реакція на вбивство Петлюри в есерівських паризьких колах	186
№ 293. Реакція української еміграції на вбивство Петлюри	187
№ 294. Реакція на вбивство Петлюри в Калиші	188
№ 295. Польсько-українські відносини на тлі смерті Петлюри	189
№ 296. Лист російського монархіста, розповсюджений у Бессарабії	190
№ 297. Виписка з газети стосовно смерті С.Петлюри	192
№ 298. Помста за вбивство Петлюри	196
№ 299. Лекція Чериковера про вбивство Петлюри у єврейському емігрантському клубі “Шалом Алейхем”	197
№ 300. Щодо передачі повноважень керівника Директорії А.Лівицькому	198
№ 301. Смерть Петлюри у польсько-українському висвітленні	199
№ 302. Зв'язок Шварцбарда з українськими анархістами	202
№ 303. Висловлювання Чеботаріва стосовно подальшої діяльності Уряду УНР	203
№ 304. Висловлювання Гусаренка про вбивство Петлюри	205
№ 305. Реакція українців Парижу на вбивство Петлюри	206
№ 306. Постанова комітету стосовно увічнення пам'яті С.Петлюри	207
№ 307. Підготовка до процесу над вбивцею С.Петлюри	208
№ 308. Підготовка до процесу над вбивцею С.Петлюри	209
№ 309. Стосовно процесу над вбивцею Петлюри	210
№ 310. Про IV конференцію, присвячену пам'яті С.Петлюри	211
№ 311. Лист Шварцбарда доктору Залкінду	214
№ 312.Доповідна записка Л.Кагановичу по справі вбивства С.Петлюри	215
№ 313. Звернення товариства імені С.Петлюри до Голови Ради Міністрів УНР	218
№ 314. Щодо діяльності петлюрівського комітету	223
№ 315. Про документи УНР, які надсилаються до Парижу на процес Шварцбарда	225
№ 316. Резолюція Головної Управи Товариства Симона Петлюри з приводу вироку Паризького суду	227
№ 317. Щодо процесу над Шварцбардом	229
№ 318. Щодо розповсюдження петлюрівцями анкети	233
№ 319. Помста за вбивство Петлюри	235
№ 320. Листівка від Уряду УНР з приводу вбивства Симона Петлюри	237

№ 321. Листівка Української Соціал-демократичної робітничої партії з приводу вбивства С.Петлюри	238
№ 322. Комунікат Товариства імені Симона Петлюри	240
№ 323. Газета «Незалежна Україна»	241
№ 324. Газета «Наша думка», Мюнхен, травень 1948 р.	245
3.4. Статті, огляди, аналітичні довідки	246
№ 325. Аналітична довідка про діяльність «Національного Українського комітету в Парижі»	246
№ 326. Огляд української еміграції за кордоном за червень 1922 р.	254
№ 327. Стаття С.Ганбарі «Вільна Україна як гарантія миру на сході Європи»	270
№ 328. Стаття І.Полтавця-Остряниці «Київ чи Москва і Петроград»	273
№ 329. Стаття С.Шемета щодо діяльності УНР	281
№ 330. Аналітична довідка «Польсько-германський вплив у середовищі українських організацій за кордоном» (за матеріалами чеської контррозвідки)	285
№ 331. Політичний інформаційний бюлетень від 01.03.1929 р.	290
№ 332. Політичний інформаційний бюлетень № 4 Українського Пресового Бюро «Деякі короткі відомості про український визвольний державницький рух»	301
4. Ілюстративні матеріали	351

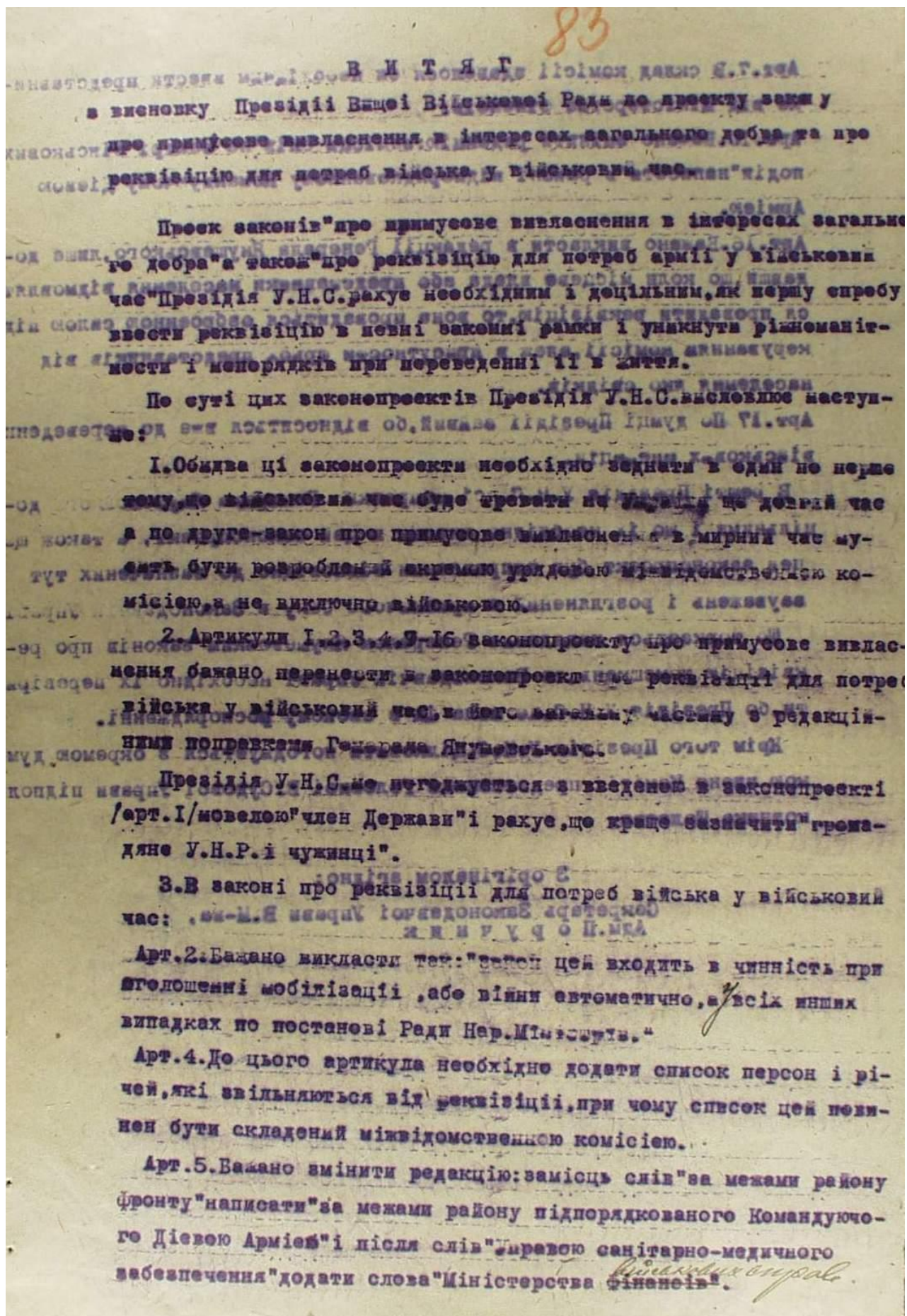
3.1. Діяльність військових формувань і Співки військових інвалідів та інтернованих УНР

№ 226

Копія постанови Міжпартійної Наради Директорії від 28.12.1920 р.

Витяг з висновку Президії Вищої Військової Ради до проекту закону

Арт. 7. В склад комісії здавалося би необхідним ввести представни-
ка від Міністерства фінансів.

Арт. 10. Бажано змінити редакцію: замість слів "на театрі військових
подій" написати "в районі підпорядкованому Командуючому Дієюю
Армією."

Арт. 16. Бажано викласти в редакції Генерала Янушевського, лише до-
давши, що коли місцева влада або представники населення відмовлять
ся провадити реквізіцію, то вона провадиться озброєною силою під
керуванням комісії, але в присутності зрешт представників від
населення яко свідків.

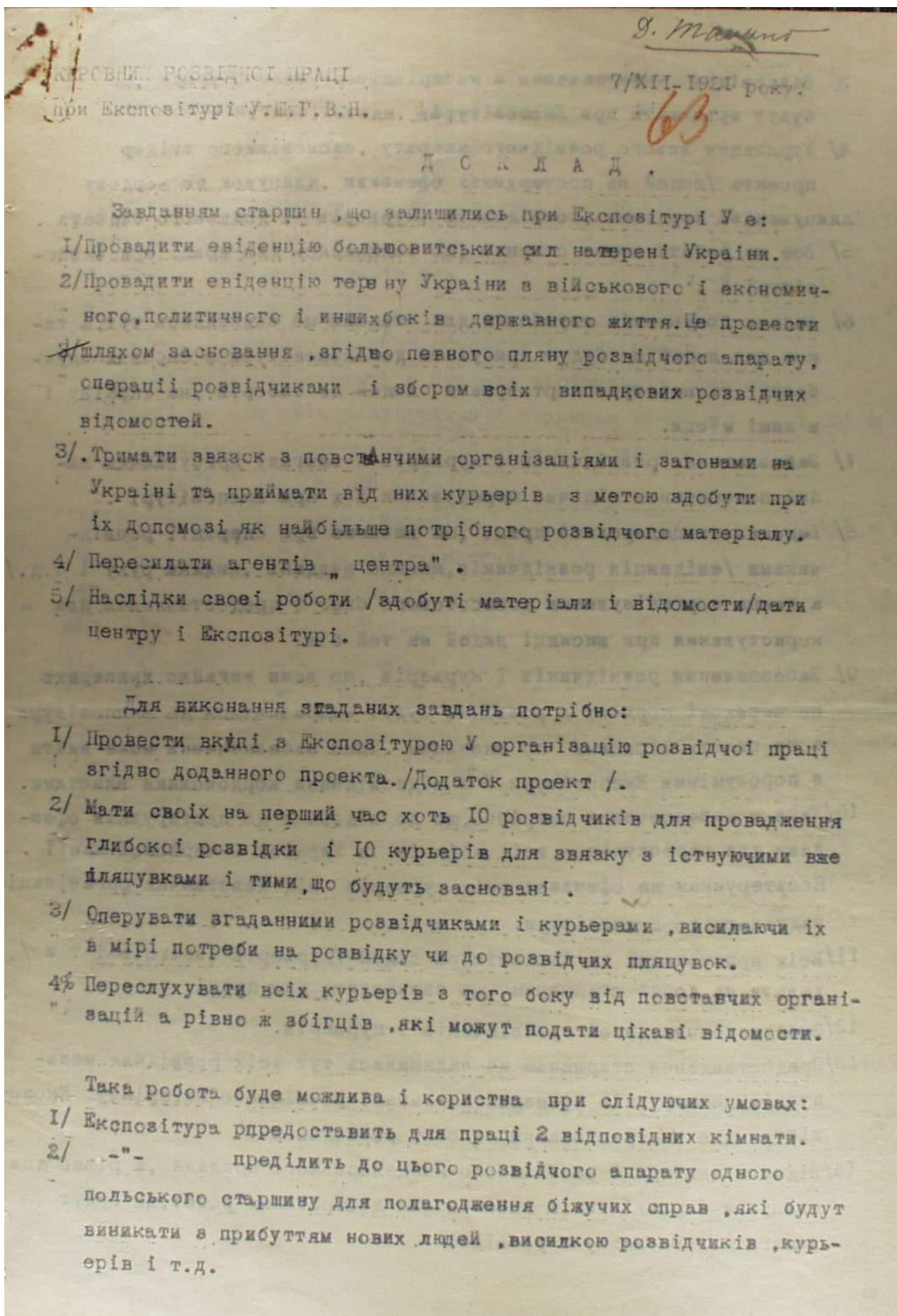
Арт. 17. По думці Президії зайвий, бо відноситься вже до переведення
військових ескадронів.

В решті Президія У. Н. С. ^{раду} пропонує доправки Генерала Янушевського до-
цільними і що їх необхідно внести в цей законопроект, а також щоб
цей законопроект був виправлений відповідно до зазначених тут
зауважень і розглянений в правничому сенсі в Законодавчій Управі.

Що торкається наведених Генералом Янушевським законів про ре-
квізіцію помещиків, то Законодавчій Управі необхідно їх перевіри-
ти, бо Президія У. Н. С. не мала їх в своєму розпорядженні.

Крім того Президія У. Н. С. цілкомити погоджується з окремою дум-
кою члена Комісії представника Головної В. Судової Управи підпол-
ковника Шаласова.

З оригіналом згідно;
Секретарь Законодавчої Управи В. М.-ва,
Адм. П о р у ч и к *Гуцалевич*

- 3/ Відповідне забезпечення з матеріального боку старшин , що будуть працювати при Експозитурі / . плаття, одяг, помешкання/
- 4/ Утримання всього розвідного апарату , заснованого згідно проекту /людей на постерунках офензиви , пляцуків по кордону пляцуків за кордоном , розвідників , курьєрів /і доданого бюджету .
- 5/ Все це робити через старшин , що залишились для праці при Експозитурі У .
- 6/ Видача документів службових для старшин що залишились тут , а також для людей що будуть прибувати до Експозитурі в справах службових , та перетранспортовувати людей до таборів , на Україну і в інші місця.
- 7/ Забезпечення розвідників і курьєрів і взагалі прибуваючих людей помешканням під час перебування їх при Експозитурі .
- 8/ Вадення канцелярської праці , що виникне при справі розвідниками /евіденція розвідників, книжка завдань , книжка руху і т.д./ а також зорганізування поштового бюро і предоставлення для користування при висадці людей на той бік.
- 9/ Забезпечення розвідників і курьєрів , що вони негайно приляжуть по переході кордону а розвідки будуть направлятися до Експозитурі У а не сидіти місяцями по в'язницях . Таке забезпечення може вийти з порозуміння Експозитурі У з відповідними кордоновими властями.
- 10/ Таке ж забезпечення потрібно, що до відсилки до постерунків офензиви для переслухання всіх збігців з України і червоної армії . Постерункам же офензиви всіх курьєрів від повстанчих організацій надсилати до Експозитурі.
- 11/ Всіх прибуваючих до Експозитурі людей /курьєрів , збігців і т.и / давати на допит старшинам , що залишились для праці.
- 12/ Забезпечення одягом розвідників і курьєрів.
- 13/ Предоставлення старшинам що залишились тут всіх розвідних мельдунків постерунків офензиви і взагалі розвідного матеріалу Експозитурі для використання з боку розвідного .
- 14/ Відпуск для праці необхідного канцелярського приладдя , а рівно для пляцуків і розвідників засобів для діверсійних робіт, що будуть вимагатись в звязку з розвідкою .

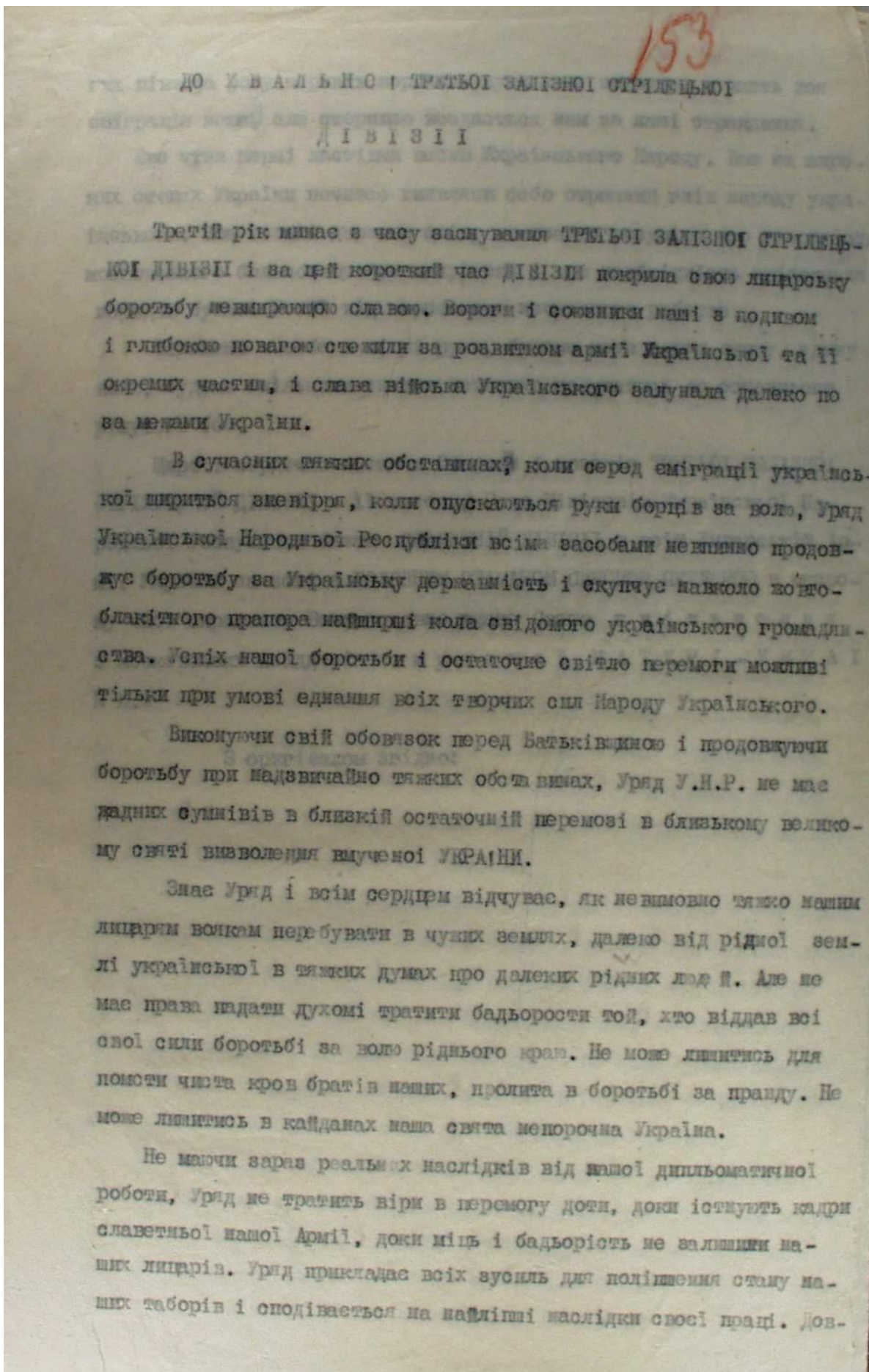
Т а е м н о
Д О Д А Т К О В О 4.2.

М І С Л Я Ч Н И Й Б Ю Д Ж Е Т

1. Утримання 3 старшин при Виспозитурі	по 45 000 м.п.	- 135 000 м.п.
2. Утримання 4 козаків	" " "	10000 " - 40000 "
3. " " 10 розвідчиків по	20 000 " "	200 000 " "
4. " " 10 кур'єрів	" " "	200000 " "
5. " " 2 старшин на пост. сфензиви і приємоч- них пунктів має входити в бюджети постерунків сфензиви.		
6. Добові на 33 днів розвідчикам і кур'єрам по 35 м.		131 250 м "
/з розрахунком 20 посилок по 15 днів, 5 посилок по 30 днів і 2 1/2 по 36 днів /.		
7. Утримання пляцувки м. Харьківа	30 000 м п
8. " " " м. Катеринослава	30 000 " "
9. " " " м. Киіва	50 000 " "
10. " " " сВімферсполя	20 000 " "
11. " " " Донбасі	30 000 " "
12. " " " Ростові	30 000 " "
13. " " " Мелетівці, Прескурові, Камянці по 25000 м.п.		75 000 " "
/для цих пляцувок потрібно буде відпустити коні або гроші на коні /		
14. Утримання 11 останніх пляцувок по	10 000 м.п.	110 000 " "
15. " " пляцувки м. Умані	25 000 " "
16. Непредбачені видатки	150 000 " "
Примітка: Перетранспортовання і харчування прибуваючих людей не входе в zakres бюджета.		
17. Для виконання 27 задач розвідчиками і кур'єрами по		
5 000 рублів царських середньо на кожну командіровку		135 000 р.ц.
	марок польських..	I. 266. 250 м.п.
	рублів царських.....	135 000 р.ц.

Р А З С М

Привітання з нагоди третьої річниці зі створення Залізної дивізії

154

гих півтора року терпять моральні муки наше воїнство, терпять вся еміграція наша, але сторицею воздасться нам за наші страждання.

Все чути перші ластівки весни Українського Народу. Все на широких степах України починає виявляти себе страшний гнів народу українського. Все великі держави світу починають розуміти всю ганебність московського большевещького панування і всю необхідність звільнення народів бурної Росії від жорстокого нечуваного рабства.

Візьмемо ж себе в міцні руки, будемо мати єдину думку, єдину волю, будемо спільними силами невпинно готуватись до останнього рішучого бою.

Щиро і сердечно вітаючи Старшин і козаків ТРЕТЬОЇ ЗАЛІЗНОЇ СТРИЛЕЦЬКОЇ ДІВІЗІЇ в її святю, Рада Міністрів Української Народньої Республіки бажає СЛАВЕТНІЙ ДІВІЗІЇ в всій Личарській Армії України на чолі з ГОЛОВНИМ ОТАМАНОМ СИМОНОМ ПЕТЛЮРОЮ в скорому часі справляти Велике давнє ~~жидове~~ Свято звільнення з московських кайдданів змученої МАТЕРІ - УКРАЇНИ.

З оригіналом згідно:

Накази по Групі інтернованих військ армії УНР

НАКАЗ ПО ГРУПІ ІНТЕРНОВАНИХ ВІЙСЬК АРМІЇ

У.Н.Р. в таборі Ч.І.

Ч.61. І березня 1922 року т.Стржалково.

§ 16.

Ганебний акт переходу в наших рядів до большевицького відділу до кількох слабодухних воїнів, що піддалися впливові, хитро прийшли в нашу армію для розкладової роботи ворожих агентів, може хотіти здійняти з очей всіх заслону, на ту шалену працю, що так широко в останні місяці розвинена ворожою агентурою. Отже закликаю командирів і все свідоме воцтво, кому дорога ідея визвольної боротьби, яку так багато віддано молодого життя і пролито крові, бути особливі уважними до всяких явно провокаційних чутек, направлених до морального виснаження воїнів. Знають добре наші вороги, що 1922-й рік - з роком ріднотним НАМУ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНУ ДОЛЮ, так і їхню розбійничу господарку на Українських просторах. Отже за волю ціну, силлячи грошима на найом різно-національних агентів, змагаються вороги розламати наші, кров'ю бразильов і слізьми материними спалні ряди аби затруднити нам визвольнісі в під ярма окупантів. Не забуваймо святких заповітів братів наших, які тисячами полягли за волю України, з цілковитим увісненням, що життя своє віддають не даремно, бо ми достойно закінчимо визвольну боротьбу ПЕРЕМОГОЮ НАД ВОРОГОМ. Самі ми тяжко відчуваємо сумні умовини задротяного життя і знаємо причини їх. Не треба нам улесливого ніби то співчуття, не треба людських порад - де вихід з цього положення - бо вихід лише один: ЄДИНІСТЬ І ДИСЦИПЛІНА, які і приведуть нас на Вільну Україну.

НАКАЗ

по Групі Інтернованих Військ Армії У.Н.Р. в таборі Ч. І. Ч.107.

26 квітня 1922 року т. Стржалково.

§ 6.

Своєчасно нагадувалось уже наказами групі про ту напружену працю, що провадять ворожі агенти, з метою деморалізації і розкладу війська нашого, та застерегалось всім чинам групи стояти на сторожі своїх обов'язків, перед країною і армією як в частинах так і не з ними, недопускаючи поширення різнобарвних провокацій, що розсовують жуться нашими ворогами, та освідомлюючи воцтво про дійсний стан річей. Однак по цей час мало виявлено енергії навіть відповідальними чинниками в провадженні цієї праці, - без зупину сиряться всілякі провокації шпашин гнітять воцтво, винні не затримуються, не прилягаються до відповідальности. Поруч з цією, коштами ворожими виплеканною розкладовою працею, якась пошесть охоплює окремих вже й не молодих воїнів збиваючи їх в окремі групировки для спільного вигворення всіляких інсинуацій й успішно поширення їх в таборі. Таким чином, не дивлячись на те, інсинуації та всілякі перепетії в армії є головною причиною, що Ватківщина наша в'є п'ять років залябується в крові і п'ять років не вискажуть слізьми матерів і сиріт, все-ж таки ці п'ять кривавих років не всіх переконали, що справа з агонією Ватківщини мусить стати вище в своїй власних глибоких інстинктів, що раніш мусимо здобути волю Україні, а пізніше думати про "першенство" здобуваючи їх видатною працею, а не інсинуаціями та наглою узурпацією прав на першенство, бо всіх нас мусить єднати одна вища думка і одні бажання найскорше здійснити свої завдання в визвольній боротьбі. Тож не погіршувати, а покращувати мусимо один одному в гіркий стан задротяного буття, аби зберегти синь для боротьби з ворогами.

№ 231

Наказ по Групі інтернованих військ армії УНР

НАКАЗ

По Групі інтернованих військ армії У.Н.Р. в таборі ч. I
ч. 181.

21 липня 1922 року. т. Стржалково.

Добовий наряд на 22 липня 1922 року.

Розвод о 12 годині.

П Р И З Н А Ч А Ю Т Ь С Я:

Вартовий по групі Окремої кінної дивізії підполковник СІКОРСЬКИЙ.

Помішник його Запасових Військ хорунжий ГУСІВ.

Вартовий лікар лікарський помішник ЯРМОЛА.

Вартова чота на випадок пожежі і варта до кухонь від Військової
Бандармерії.

§ 1.

Чинність § 4 наказу по групі ч. 171 відміню, з приводу ліквідації
таборової к а н т и н и.

§ 2.

Призначається на медичну комісію на предмет виявлення стану здоров'я
і одержання допомоги Тилу Дармії Полковник КОЛЕСНИКІВ.

ПІДСТАВА: Рапорт Полковника Колесніківа ч. 27.

§ 3.

Начальником Загальної частини Штаба Групи призначаю хорунжого Л А М-
П И Г У.

§ 4.

Помічено, що й до цього часу до табору прибувають та відбувають бага-
то осіб, які не мають відповідного дозвілу від таборової адміністра-
ції. Тому наказую, всім перебуваючим та від'їзжаючим з табору регі-
струватись у коменданта табору. Комендантом бараків стежити за ви-
конанням цього наказу.

§ 5.

Оголошую протокол засідання Комісії по розподіленню грошей приве-
зених Генералом У до в и ч е н к о від 19 липня 1922 року.

П Р О Т О К О Л.

засідання Комісії по розподіленню 234.000 польських марок на інвалі-
дів і хорих табору Стржалково, привезених Генералом УДОВИЧЕНКО 19-го

-2-

Липня 1922 року. Комісія в складі: Голови Полковника КОВАЛЬСЬКОГО, Секретаря Підполковника КАЛІНОВИЧА - Синього полку, та Членів: Таборового лікаря ВАСЕРІСА, Полковника ЕМЕЛЬЯНІВА, - Запасових Військ, Підполковника СЕРЕДИ-Учительсткої Спільки, Підполковника КОВТУНА-І-ої Запорожської Дивізії, підхорунжого КОСАНЕНКО-Члена спілки інвалідів табору Стржалково, підхорунжого МАНДРИ-члена філії допомоги збігцям з України, Сотника ГОЛОСІВА- Військової Жандармерії, Підполковника Захаріна Тилу Дармії і пані РОМАНОВИЧ від шпиталю п о с т а н о в и л а: відмовити в проханнях о допомозі: Костенко, Гальчуку, Яворському і Голюку. Допомогти: Підполковникові ЛОЩЕНКО-5000 м.п. козаку РОМАНІВУ-10000 м.п. 25 чоловікам непрацевдатним по 500 марок-12.500 м.п. Спільн інвалідів на подорож до Варшави депутатам 10000 п.м. на поліпшення стрви 32.500 м.п. Шпиталю на хорих на поліпшення страви -30.000 м.п. Директору Таборової Гімназії на ліки п. ДІВРОВІ-10000 м.п. Спільці учителів табору Стрїлково на хорих -10.000 м.п. Жінкам на поліпшення їжі-20.000м.п. Санітарно-таборовому околodку 4.000 мар. Лікарю Васерісу на ліки 10.000 м.п. І-ї запорожській дивізії на допомогу хорим 24.000 мар.п. Тилу Дармії -14.310 мар.п. Військовій Жандармерії 9.200 мар.п. Кордонній Бригаді 7.000 мар.п. Запасовим та місцевим військам 15.490 м. Кінному синьому полку О.К.Д. -9.000 мар. польських. Разом 234.000 мар. пс Філії допомоги збігцям з України на дитячий притулок 37.500 мар. поль.

В частинах повинно скласти комісії зі старшин і козаків, котрі видадуть ці гроші хорим/ інваліди отримують тільки ті, котрі не входять в спілку інвалідів/. Це і расходовані гроші повинно представити відомость в трьох примірниках. Голова Комісії/ підпись/ члени/ підпис/.

§ 6.

Комендантом бараку ч. 47-а, замість урядовця Блажко призначаю Запасових Військ хорунжого Г у с і в а Юрко.

ПІДСТАВА: рапорт К-чого запасовими та Місцевими Військами ч. 1403.

§ 7.

Комендантом бараку ч. 38, призначаю 2-ої запасової Бригади хорунжого Д о р о ш е н к о.

ПІДСТАВА: рапорт хорунжого Дорошенко ч. 131.

25

-3-

§ 8.

Комендантської сотні ройового КАСЬЯНЧУКА Андрія, викреслити зі списків сотні, на його місце внести ройового НАГУЛЯКА Юрко.

ПІДСТАВА: Рапорт командіра комендантської сотні ч. 166.

§ 9.

Оголошую відомість про заарештованих на польській гауптвахті інтернованих вояків армії УНР на 20 липня 1922 року.

В І Д О М І С Т Ь.

ч.ч. Ранг Частина Прізвіще та ім'я Ким.арешт. Причина арешту Термін

1.	Поручн.Шт.Тилу	Бурківський	Олександр-ком	Групи	За образу влади	14 доб
					і невикон.наказу	
2.	козак	Запор.д.	Галайденко		За невиконання наказу	3 доб
3.	козак	Робіт. коменди	Капустян	Грицько	За балачки з більшовиками через дрiт	5 доб
4.	підп.Кордон.	бригади	Панченко		Інспект. обозу	За невихованість і грубе поводження з інспектором обозу.

Підписав Начальник Групи полковник К о в а л ь с ь к и й

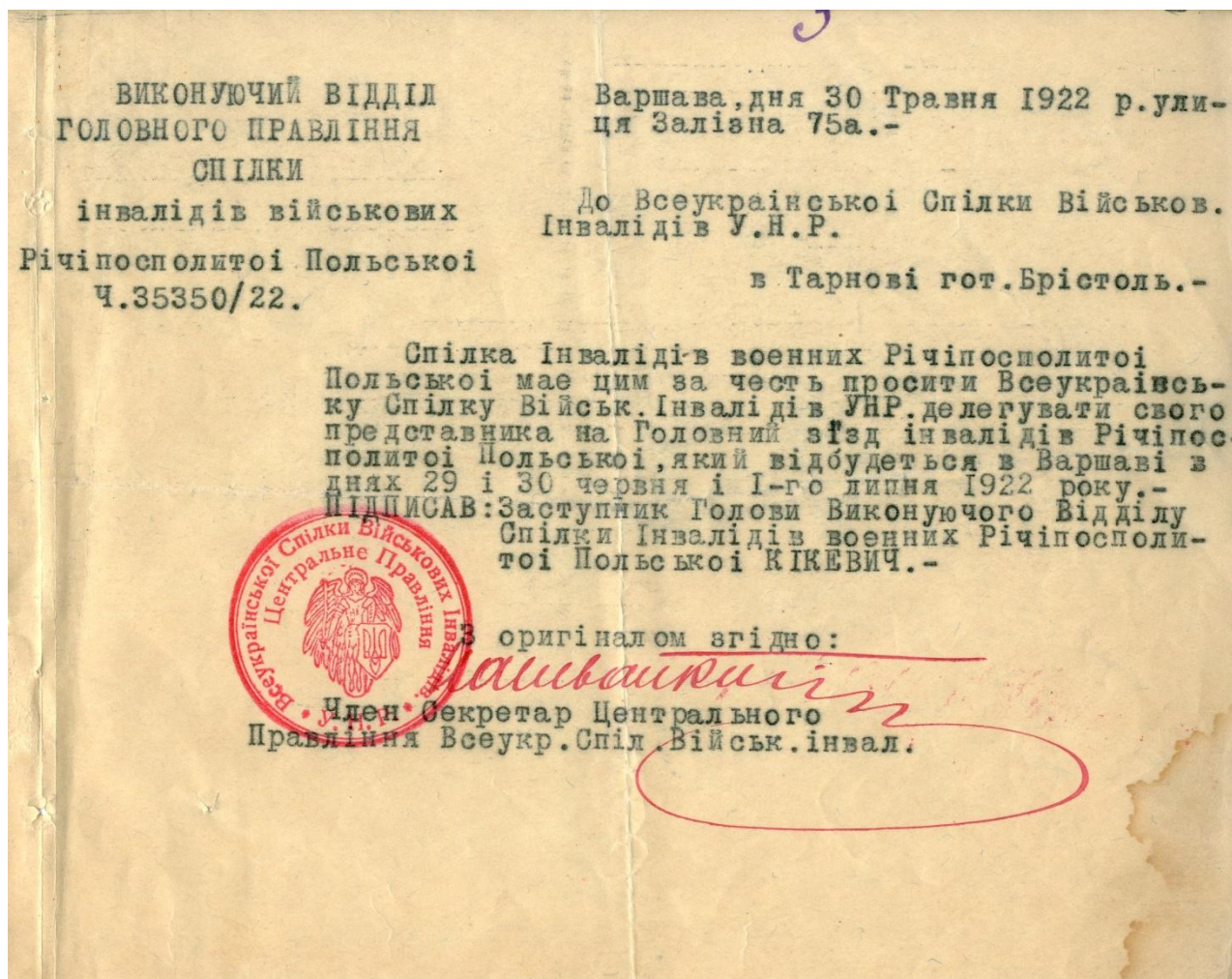
З оригіналом згідно:

Начальник Штабу Групи

Полковник /підпис/

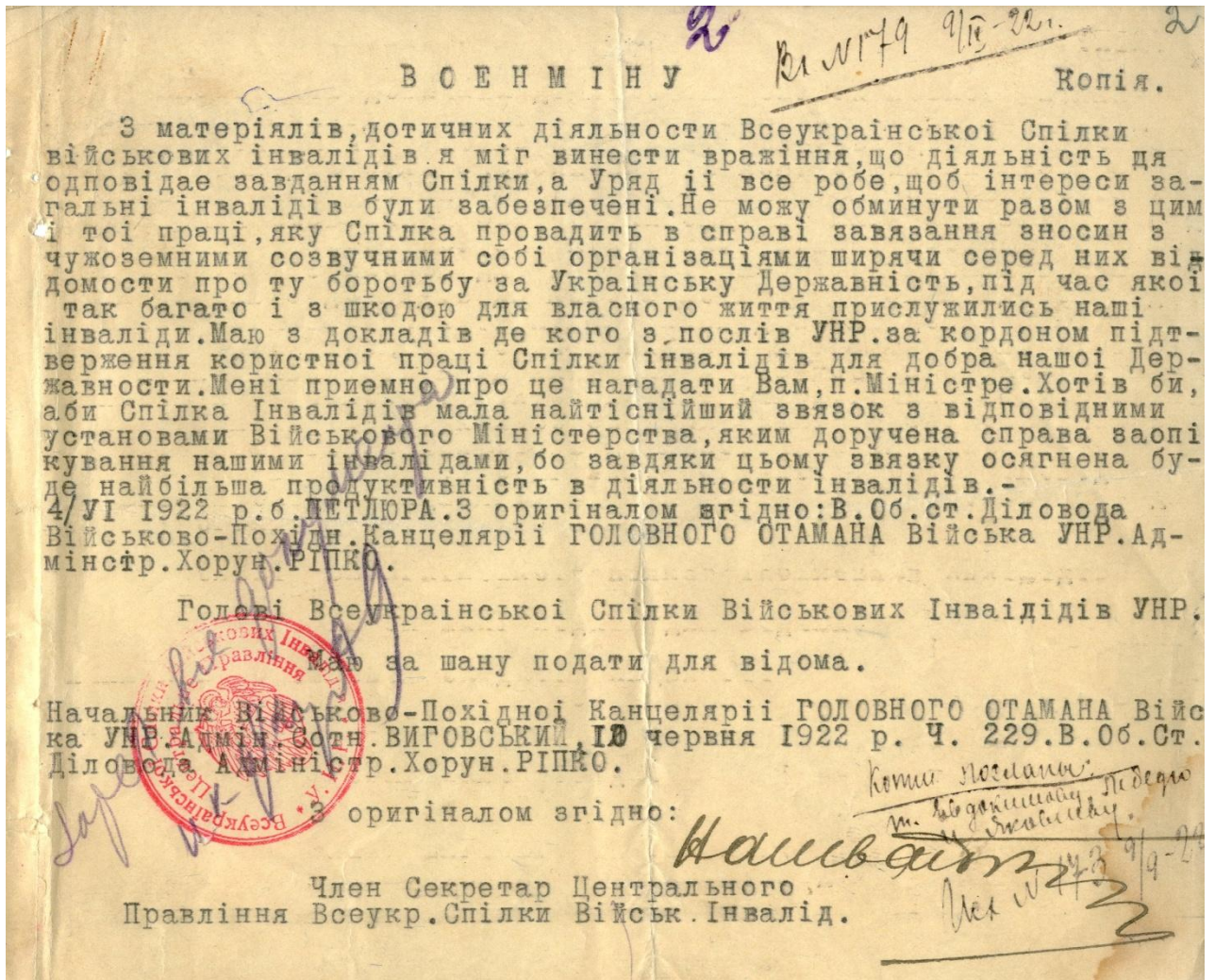
№ 232

Звернення всеукраїнської спілки військових інвалідів УНР щодо делегування
представника на Головний з'їзд

№ 233

Лист спілки військових інвалідів УНР до Міністерства військових справ

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 8102, т. 1, арк. 2

№ 234

Звернення Бюро біженців з України до українських емігрантів

БЮРО БІЖЕНЦІВ з УКРАЇНИ
у м. ЧЕНОТОХОВІ.

BURO UCHODZCÓW z UKRAINY
w CZĘSTOCHOWIE.

40 418
15 " травня 1922 року

Вс w 191
14/9-22.

42 42

До Українських Емігрантів.

*Листів
в редакцію*

Бюро біженців з України у м. Ченотохові повідомляє усіх ставших на роботі, що Ченотохівське бюро зараз являється філією Центрального Комітету, затвердженого Політичним Урядом (М.В.С. - 2: 536 - 98 - 1922г.) і продовжує свою працю по захисту емігрантів, по налагодженню певних формальностей для перебування, праці, перїзду, організації підприємств, праці для безробітних, подати медичні доповіді, клопотат про різні права та доповіді, по інформированню розїхавшихся на роботи, підручні зв'язку з ними, реєстрації та інше.

Алеж у справі еміт бюро знаходиться у дуже тяжкій матеріальній стані, має торгуються по праці. Директор

з котрих раним Боро випускає
 громи, заради сам не маюм їх;
 Боро не має навіні таких засобів,
 як погони маєти для підтримки
 зброю з розіхавшимися, так і з закор-
 доном, не має громи на експан-
 за пошешкання Боро, Червон, гірської
 саргу, Боро праї та інше.

Також Боро звертається до цих
 виїхавших на роботу з проханнями:

1) Підтримувати зброю з Боро між
 організаціями по уривкам, виїхавшим, аби
 призначенням по кожній уривку зброю
 представити

2) Інформувати Боро про склад
 кожної уривку, про хід роботи, про
 уривки виїхавши

3) Інформувати підтримку праї
 для наших безробітних і виїхавших

43⁴³

ix на роботы урз Бюро.

4). Допомогати Бюро добровільним
содаткуванням, на потреби та витрати
Бюро, за які гроши будуть акційними
сдаватися еуроводачам допомогати
урзтам.

Бюро дирекції, являючи зводом
Центром для розіхавимих емігрантам
не даєт ім остаточо распорядити
і самим имен українці на урзі Реск
там будуть складати огуе українске
міло, сила і знання, котрого будуть галетати
випасти від організованости і місця
зводку, для якої смети Бюро і на урзі цеї
сими, рахуом на підтримку емігранці.

Чесо перетину, відносени та допомогати
населити та адриу: Ченстохів, ул. Баушарн 15-а
Д. Ступницькому.

Ченстохівске Бюро.

Повідомлення про дислокацію українських таборів у Польщі

№ 21/к

Р. С. Ф. С. Р.

Российско-Украинская
ДЕЛЕГАЦИЯ
ВОПРОС ОБ РЕВАНШЕ АМИИ В.
ГРУППА УКРАИНСКО-ПОЛЬСКОГО
ЧИКОВ ПЕТЛЮРОВСКИХ АРМИИ.
ПО ЛАГЕРЯМ
ВОСПОИЩЕННЫХ БОЖИЦЕВ И ВОЛОНЕРОВ

Отдел *Секретариат*
21. аб. 192 г.
№ 3534 2
В. ВАРШАВА.

НКВД УССР
Копия Г. П. У. УССР
" РУД Харьков
" НКВД Москва
" РУД Москва
" т. Оболенскому
" т. Шумскому

С момента первого об-явления амнистии по лагерям в марте месяце с.г. в лагерях по внешнему виду мало что изменилось.

1. Военная организация сохранилась. Издаются регулярно приказа по группе / т.е. по лагерю /. Прилагаем копию одного приказа по лагерю СТЖАЛКОВО, от 21. У11 за № 181, из коего видно, что ^{там же} ~~через~~ разговор через проводку с уезжающими / т.е. " с большевиками " / наказываются карцером.

Кроме приказов по лагерю, издаются приказы по всем группам / т.е. по все лагерям / за подписью военмина Вовка или Удовиченко. По старому происходит производство в чины. В мае месяце с.г. в лагере Калише были произведены хорунжий Бакум в сотники, пор. Боржанивский - в сотники, сотники Довгань, Базилевский и Деменко - в подполковники; тогда же произведен и сотник Чижевский за храбрость при Тютюниковской аванюре в подполковники. Там же 28. У11 с.г. был выпуск школы подхорунжих и " юнаки " были произведены в офицеры. В мае месяце с.г. в лагере Калише был первый выпуск священников около 40 человек. Курсы были учреждены в ноябре прошлого года слушателями были по преимуществу старшины. Цель священнических курсов под видом священников - создать хороших петлюровских агитаторов.

Фамилии некоторых вновь испеченных попов удалось установить: спор. Мельник, хорунжие Мочарный, Колесник, Бугацкий, Буль Довгань, рядовой Воронюк и сотники Боржанивский и Сулема.

В калише издается газета " Промидж ", а в Стржалкове две газеты: " Наша Заря ", издание ^В Закардонной Бригады и " Запорожская Думка ", издание Запорожской Дивизии.

Когда до лагерей доходят сведения, что должна приехать РУД, то " в честь приезда " издаются специальные воззвания. Типографии находятся там же в лагере. Типография ^В Закардонной Бригады помещается в Стржалкове в бараке № 49-б, а типография Запорожской Дивизии в бараке № 48. К приезду Делегации усиленно готовятся: рисуются каррикатуры, Культпросвет издает

- 2 -

листовки, подделываются письма, полученные якобы от уже уехавших, а начальник Канцелярии Петлора Виговский привозит еще из Варшавы как гору прокламаций, так и горы всяких обещаний. -

- Численный состав украинских лагерей к 15 сентября приблизительно следующий.

Лагерь Калиш / № 10 / В Калише помещаются 2 Волынская Дивизия и 3 Железнодорожная Дивизия. В Волынской Дивизии казаков налицо около 550 чел. и 250 старшин, а, именно, Мазенинский полк 147 ряд. и 47 старшин сероупонников и Артиллерийская бригада 250 человек, школа подхорунжих 80 чел. резервная офицерская сотня 40. Сотня старшин 35 чел. и более 100 человек при штабе. Более всего дезорганизован Мазенинский полк, - 3 Железная Дивизия, казаков налицо около 700, старшин 400, а, именно, артиллерийская бригада 50 чел. / командир Чижевский /, 3 конный полк / ком. Гомза / около 100 чел. 7 пехотная стрелецкая бригада / ком. Шандрук / - 3 куреня около 250 чел. полевая жандармерия 30 чел. техническая сотня - 80 чел., знацкая школа - 100 чел. остальные около 500 при штабах.

Командир дивизии ген. Ольжичевский, нач. штаба вен. Билевич, нач. группы Удовиченко. Женщин в лагере около 50.

Лагерь Циниорно. Вместе с женщинами и семейными всего налицо около 2000 / половина семейных и женщины / . Помещаются в Циниорно Первая Бригада Запорожской Дивизии / 140 ряд. и 30 офиц. 300 человек из Запорожской Дивизии на работах: 100 в Краюве, 100 около Вильны и 80 чел. - Кутно / Киевская Дивизия / вместе с уцелевшими бандитами Тютюника 400 чел. /, 5 Херсонская Дивизия, привезенная из Стржалкова / 500 чел. / . Конный полк Стрлова около 70 чел. / Нач. группы ген. Безручко / . Лагерь Стржалково. На 15 августа в лагере Петлоровцев было налицо 1590 чел., в том числе 184 женщины и 85 детей. Из этого общего числа офицеров 619, казаков 703. Сведения точны.

Помещаются в Стржалкове следующие части : 1. Запорожская Дивизия. Командир Дивизии полковник Ковальский. Начальник штаба подполковник Скрипка. Состав дивизии приблизительно до 650 чел. из них офицеров около 300 ч., женщины и детей около 50 чел. Командир 2 бригады подполковник Осмоловский / 1 бригада находится в таборе Циниорно / . 2. Управление Начальника Тыла. Начальник Тыла полк. Белецкий, Д. Штаба поручик Томчук. Состав наличный офицеров в лагере 97, чиновников около 20, солдат до 200, женщины около 40, дети

- 3 -

около 18.3. Кордонная Бригада. Командир Бригады ген.-хорунжий Александр Шилькевич. Начальник Штаба подполковник Рыхвальский, оба временно/для отдыха сдали командования - первый подп. Панченко, второй сотнику Химочко. Состав Бригады: на лицо офицеров 31, чиновников около 16, солдат около 60, женщин 17, детей 7. Бригада Военно-Полевой Жандармерии. К-р бригады подполковник Поготовко, его заместитель подполк. Курковский. Нач. Штаба подполк. Карпийник, его заместитель сот. Поготовко. Состав: офицеров около 36, чиновников около 10, солдат около 100, женщин 1, детей 14. 4. 6-ой Конный Полтавский Полк. Командир полка подполковник Александр Казьмин, адъютант пор. Махнов. Состав полка: офицеров около 65, чиновников 6, солдат около 150, женщин 2, детей 1. 5. Часть оставшаяся от 5 Херсонской Дивизии, прикомандированная к начальнику Тыла. Состав: офицеров около 60, чиновников около 35, солдат около 90, женщин 45, детей около 25. 6. Запасные войска. Командир полк. Масалитинов / Массало-Глы / . Состав: 2 бригады сведены в одну. Командира бригады нет. Численность: офицеров около 250, чиновников около 60, казаков около 255, женщин и детей около 45 или 60.

Кроме того есть 1 и 3 Внешние Военные Суды, сведены в один. Прокурор суда / полковник / Верабов / Веребенц / и Ериванд. Председатель подп. Бутковский. Состав около 15-20 человек из оф. и чин. Командир группы нач. Тыла полковник Белецкий Евгений. Нач. Штаба Винницкий Стенан. При группе есть контрразведка, начальником какой был сотн. Гавинский, теперь он уехал на работы, а заместителя нет. Все интернированные были разделены на категории комиссией, которая состояла из председателя ген. хорунжего Шилькевича и чиновников полковников Белецкого, Пожуй, Гудимы, Рыхвальского, сотников Зинченко и др. на несколько категорий: 1-ая самая / левая / Украинцы УНР / петлюровцы / 2/ просто Украинцы, 3/ Гетманцы, 4/ Руссофилы и Неделимцы 5/ Монархисты и 6/ Специалисты без партий и убеждений и 7/ Сочувствующие Советской Власти. Сколько украинцев из армии Петлюры находятся на работах при неимении соответствующих средств трудно установить, так как они находятся на работах целыми группами, переезжают с одного места на другое или обратно в лагерь, чтобы снова поехать в другое место.

По спискам лагеря Калина числится на работах около 2400 человек, такое же количество на работах будет и из лагеря Стржалково. Число лиц, находящихся вне лагеря было бы еще больше, если бы со стороны командования УНР не ставились препятствия. Безручко и Удовиченко прямо заявляют: у меня не рабочие, а солдаты. Настроение лагерей в смысле репатриации интернирован-

- 2 -

ных на родину благоприятное для репатриации. В умах как рядовых, так и офицерства произошел перелом. Интернированные не верят больше своим главарям. Главари весной кормили скорым " повстанием " получением одежды, пугали нерешительных " ужасами " какие творятся на Украине вообще и по отношению к возвратившимся в частности. Сейчас этого нет. -

Если посмотреть приказы начальников групп по лагерям, то очень часто можно заметить, что тако-то сотник осужден на 28 суток карцера за самовольную поездку в Варшаву, а другой за то, что, будучи назначен приказом дежурным старшиной, вместо того, чтобы нести эту кукольную обязанность ушел из лагеря в местечко гулять. - В лагере Калише числится по списку 1080 дезертиров. -

Больше всего разложен лагерь Стржалково. В лагере Стржалкове 17 августа было тайное заседание командиров частей Стржалковской группы. Под председательством начальника группы Белецкого и при участии к-ра кордонной бригады подполк. Пойченко, к-ра бригады полевой жандармерии подполк. Курковского, командующего запасными частями полк. Масалитинова, к-ра 6 Кавалерийского полка подп. Кузьмина, к-ра бат. сотника Шкорута и председат. 1 Зап. Дивизии поруч. Момота. Начальник группы Белецкий ознакомил собрание с катастрофическим положением группы, а именно, что большевистские агенты находятся во всех бараках не только среди рядовых, но и офицерства и раскрыть их нельзя потому, что они знают все решения раньше контрразведки. Уезд на Украину это дело большевиков / уехало из Стржалкова в апреле около 200, в августе 280 /. - Постановлено: 1/ выбрать 10 " найвернейших " людей, которые за плату поштучно должны избивать беспощадно " морды " желающих перейти в 1-й отдел / через него уезжают на Украину / во 2/ просить комиссара лагеря / няняка / не давать пропуска в Варшаву без согласия прямого петлюровского командования, в 3/ принять все меры для переезда петлюровцев из Стржалкова в Калиш и Щипорно, и в 4/ усилить выпуск листовок. Принятое постановление проводится в жизнь.

18.VIII за № 368 отослан комиссару обоза рапорт о прекращении отпусков без согласия штаба группы. Комиссар рапорт удовлетворил. 19.VIII за № 26 послан " секретный рапорт " командующему армией УНР и генерал инспектору генералу Удовиченку в котором говорится, что уже почти целый год существует в лагере большевистская организация, основанная на средства Советских Посольств в Варшава. Эта организация применяет все способы " чтобы разложить армию. Борьба в Стржалковке с ней невозможно, потому что

- 5 -

по всей вероятности большинство младшего офицерства вошло в нее, чем не может ее контрразведка раскрыть. Должны быть употреблены все усилия для перевода армии в лагерь Калиш, иначе вся группа войск будет окончательно "разпоршена". 18.VIII появилась однодневка журнала "Наша Заря" по поводу репатриации. Хотя она нецензурна по адресу Украины и России, но на оригинале инспектором обоза поляком Швигертом написано: "везлоно".

В лагере Калише в июне месяце был большой конфликт между начальником лагерной милиции Горчинским / петлюровец / и Удовиченко. Горчинский сведения польвластей записывал в милицию Познань. Всего записалось около 700 ч. Удовиченко был недоволен за то, что Горчинский вел запись без ведома Удовиченко и только случайность помешала тому, что 3 конный полк по приказу Удовиченко не высыпал Горчинскому 25 шомполов. Горчинского сменили с должности.

В лагере Калише составлена Комиссия из петлюровцев и поляков для "очистки лагеря от российского и большевистского элемента".

О разложении лагеря говорит и приказ ^{Бончука} ~~Вилкевича~~ по лагерю Страшково за № 204 от 16.VIII. В приказе говорится: "в последнее время замечается, что некоторые военные / воики / угрожают представителям лагерной комендантуры при исполнении ими служебных обязанностей. Такое явление считаю постыдным в рядах армии и ясно свидетельствует о недисциплинированности, невоспитанности и незнании элементарных принципов военной службы. Предупреждаю, что буду бороться самым решительным образом вплоть до удаления из наших рядов подобного скверного элемента, каковой все время проводит обдуманную работу "разлагающую дисциплину в часях".

Несмотря на желание многих вернуться на родину, они этого не могут осуществить.

Один способ вырваться из лагеря и уехать - это заявить комиссару об этом. Хотя комиссар обоза по принятому между РУД и П.Д. соглашению должен обязан оказывать желающим вернуться на родину всяческое содействие, но в действительности этого нет. Прежде чем добраться до комиссара интернированный должен пройти целый ряд низшей администрации, но низшая администрация в отделе и в главной канцелярии из тех же петлюровских офицеров, которые вместо того, чтобы доложить комиссару, сажают интернированного в паку. Например, в лагере Страшково в канцелярии 3 отдела служат следующие украинские офицеры: начальник канцелярии сотник Соловей

27 24

чиновник поручик Мальчин, поручик Ермлин и Порхименно. В главной канцелярии того же лагеря служат сотники Тимченко, Стоцкий, Трауберг, Цикорный, начальник цензуры / он же начальник разведки) Говинский \checkmark .

Комендант табора сотник Федоровский, нач. карцера пор. Иващенко.

В лагере Калише в канцелярии служат пор. Серединский, пор. Хома / отдел надзора / пор. Шапирович / отдел снабжения / пор. Бойко, Барон Фишер / зав. выдачей пропусков / и инженер Думбровский.

Карцер сейчас один - польский / раньше был и польский и украинский /.

Право сажать в карцер имеет каждый петлюровский офицер, почему можно сказать, что, хотя карцер и носит название польского, но фактически он петлюровский. Польскому комиссару только докладывают кто и за что посажен в карцер.

Как иллюстрация такого порядка вещей служат таборовые приказы, так, например, приказ 175 от 14.VII по лагерю Стржалково оповещает, что командиром Кордонной Бригады арестован сотник той же бригады Якерсон за самовольную отлучку до Варшавы, или приказом 73 от 15 марта извещается, что начальником группы арестован за разговоры через проволоку с большевиками, находящимися в отделе уезжающих на родину, на 8 суток Боярский из резерва войск.

Приказ 203 от 14.VIII по лагерю Стржалково говорит, что комиссар лагеря есть только игрушка в руках начальника группы лагеря. В приказе говорится: "Господа офицеры арестованные за те или иные проступки пытаются обжаловать арест пред комендантом табора и просить освобождения. КОМЕНДАНТ ТАБОРА ЕСТЬ ПРЯМОЙ ИСПОЛНИТЕЛЬ МОИХ РАСПОРЯЖЕНИЙ. Офицеры и рядовые имеют возможность реабилитировать себя исполнением всех моих распоряжений и приказаний. Тогда они не будут иметь дела ни с комендантами, ни ему подобными, подобного рода жалобы запрещаю, предлагаю подавать жалобы чрез свое непосредственное начальство. Те, кто в дальнейшем будет обращаться с такими жалобами, я буду лишь предавать более строгому дисциплинарному взысканию."

Поскольку каждому интернированному, прежде чем попасть к комиссару обоза нужно пройти целую сферу своего начальства, которое может его ни за что, или вернее за то, что он хочет уехать на родину, посадить в карцер и избить, - смельчаков, являющихся к комиссару почти нет. Это будет понятно еще и потому, что интернированные не забыли те провокации,

- 7 -

которые проделывались в лагерях ренней весной. Мы о них в свое время писали Вам. Эта провокация состояла в том, что лагерное начальство спрашивало в феврале месяце с.г. желающих вернуться домой, после чего всех, выразивших желание уехать посадило в карцер, где они сидели пока РУД в конце марта не приехала в лагерь, когда их пред приездом РУД освободили.

В лагере Калише и Шипиорно комиссары табора, желающих уехать отсылают обратно к начальникам групп за разрешением. Последние в лице Безручку и Удовиченко вместо того, чтобы давать разрешения, сажают таких смельчаков в карцер.

После первого объезда лагерей в апреле с.г. РУД договорилась с Польской делегацией, что из, явившие желание вернуться будут переводимы в специальный отдел. В лагере Калише и Шипиорно поляки вообще такого отдела не открыли, а лагере Стржалкове, где такой отдел есть / находились живых еще красные интернированные, уехавшие в начале августа / поляки и по преимуществу петлюровское командование не разрешало переходить в этот отдел. Интернированным приходилось прелезать в отдел, предназначенный для уезжающих по ночам через проволоку. Вокруг этого отдела дежурили "надежные люди" и каждого, пытавшегося пройти днем задерживали, избивали и сажали в паку.

Мы уже упомянули, что официальным приказом по лагерю за один разговор с этим отделом человек наказывается на 8 суток карцера. Приказом же перешедших же в первый отдел об. являли дезертирами и изменниками. Так приказом по табору Стржалково от 15.V с.г. об. является, что казаков из полевой жандармерии - Михаила Фурмана и Терешко-Пирожка, которые перешли в большевистский отдел - считать изменниками и дезертирами ^{со} всех видов дольствия исключить.

Не имея возможности уехать домой легальным путем, интернированные пытаются достичь этого побегом из лагерей. Но бежать очень трудно. Кругом петлюровская контрразведка, а лагерная милиция почти вся из тех же петлюровцев из категории "певных". Начальником милиции в Калише был петлюровец Гарчинский, начальником милиции в Стржалкове был сначала Рыбаков, а потом Новицкий / принявший польское подданство украинец /.

За одно приближение к проволоке грозит расстрел. 22.VII с.г. приказом 182 по лагерю Стржалково извещаются все, что для предотвращения дезертирства, издан приказ по охране лагеря, чтобы открыть огонь по каждому, кто подойдет ближе 10 шагов к проволоке. Приказ подписан комиссаром

- 8 -

Бялковским и секретарем Янковским /.

Эта угроза была приведена в исполнение еще раньше по отношению к ротмистру Алаеву, который после двукратного сидения по 28 суток в карцере за попытку снестись с РВД, при третьей попытке бежать с 28 на 29 июня был убит. Нужно сказать, что эти строгости применяются только к тем, относительно коих есть подозрение, что они хотят вернуться. Свои "надежные" уходят и приходят совершенно безнаказанно. Между прочим, возвратившиеся в лагерь осенью 21 г. после Тютениковской авантюры не были наказаны ни одним днем карцера.

Рискуя быть поиманным и отсидеть 20 суток и даже быть убитым, интенированный все-таки бежит из лагерей. Но выбравшийся из лагерей еще не прошел все мытарства. Петлюровская контрразведка часто снимает удравших с поезда и задерживает в Варшаве. РВД почти ежедневно принуждена писать в Польделегацию об освобождении тех или иных арестованных.

Возможность уйти из лагерей представляется, если записаться на работы, но как мы уже выше указали, петлюровское командование пускает на работы неохотно, зная, что из работ легко убежать. Во время сельско-хозяйственной стачки в Верхней Силезии наехало к лагерям масса помещиков - любителей найти дешевых стрейк-брехеров, но большинству пришлось вернуться без людей. Петлюровцу барону Симеру, заведывавшему в лагере Калише выдачей пропусков, приходилось выдавать стрейк-брехерам пропуска без ведома Удрвиченко по ночам. Граф Скаржинский хотел забрать для своих имений почти весь лагерь Стржалково, но этому воспротивился начальник группы БЕЛЕВИЧ. 7-го августа за № 197 Белевич издал приказ по лагерю Стржалково следующего содержания: Мною замечено, что в лагере производится запись на работы разными лицами. Некоторые старшины и казаки записываются без ведома своего начальства. Чтобы не было недоразумений - приказываю командам частей вести запись только с моего разрешения. Этот приказ не нужно понимать в том смысле, что Белевич не хотел давать стрейк-брехеров / своих надежных он с удовольствием пускал /, а надо понимать так, что польский помещик начальника милиции / Галлеровец Кобылянский / и инспектор обоза Швигерт не могут давать без разбору на работу людей, так как Кобылянский и инспектор Швигерт, благодаря угощению наехавших за дешевыми помещиков все время были пьяны и отпускали людей без разбора, лишь бы выпить и получить чаевые. К чести польских рабочих нужно сказать, что это стрейк-брехерство кончилось для стрейк-брехеров печально. Рабочие во мно-

гих местах проломали стрейк-брехерам ребра. В одном имении в 18 верстах от Калиша, солдаты, охранявшие стрейк-брехеров, открыли огонь по нападающим рабочим, причем 4 рабочих убили / среди них одна женщина / и многих ранили /.

Письменное сношение интернированных с РУД из лагерей невозможно, так как ни их письма из лагеря, ни письма РУД в лагеря по назначению не доходят. Это и понятно, так как главная цензура - это петлюровские офицеры.

Самый удобный для интернированных способ возвращения - это записаться, когда РУД бывает в лагерях.

Но и здесь петлюровское командование с благословения польвластей ставит столь ко препятствий, что немногим удается это сделать. Относительно посещения лагерей в марте и апреле мы уже Вам писали.

По имеющимся в РУД сведениям, такой же прием готовится и сейчас. В лагерях уже имеются приготовленные воззвания разных родов / Делегацию в лагерях ожидают уже с июля месяца /, аккуратно раз или два раза в неделю приезжает кто-нибудь в лагерь и выдает себя за убежавшего "из большевистского ада", который уехал на Украину как амнистированный и которого, несмотря на амнистию хотели расстрелять. Такого же содержания пишутся и письма от имени уже уехавших. Ко дню приезда Делегации людей гипнотизируют ужасами и террором. Более ненадежных на время пребывания Делегации в лагере выгоняют куда-нибудь на работы или прячут. Люди настолько терроризованы и напуганы, что при отсутствии смельчаков решившихся ехать во чтобы то ни стало, смотрят друг на друга и боятся заявить. Насколько силен террор, свидетельствует Вам уже известное дело Халолия, Назарова и Коваль-Ковалева, которые, будучи в карцере, где избивались, побоялись сказать представителям РУД, что хотят ехать домой / чем избавились бы от карцера и наказаний / только потому, что пред приводом из в РУД / в лагере / помощник комиссара лагеря Калиша Залесский сказал: если заявите Делегации, что хотите ехать домой, то над Вами будет совершен самосуд. Таков приказ Удовиченко.

Самосуды и избивания в лагере вещь обыденная.

Да и как интернированным не бояться террора, когда даже лица, нанесшие сознательно оскорбление действием представителям РУД, - остаются безнаказанными и даже награждаются.

Руд достоверно известно, что Петрико, ударивший сотрудника РУД - Луганца - был подговорен к этому генералом Пилькевичем, для чего Петрико был привезен из барака инвалидов в барак 35, где совершилось преступление. Петлюровское командование, опасаясь, что многие могут записаться на выезд, должна была это сделать. После отъезда РУД из лагеря Петрико был освобожден из карцера, после чего ему устроили "торжественный обед", на котором, между прочим, участвовал и польский чиновник инспектор лагеря Швигерт. На "банжете" Петрико собрали около 12 т. п. м. В числе жертвователей были ген. Пилькевич / 2 т. марк / Шеф И. М. С. - полковник Сергеевский / 2 т. п. м. / комиссар табора Бялковский.

Текущий срок выезда во все украинские лагеря РУД назначила на 29.VIII. Возможно, что поляки будут по тем или иным соображениям оттягивать день поездки. Но в начале сентября РУД надеется все препятствия преодолеть и быть во всех лагерях. По имеющимся сведениям эта поездка даст больше 1 тысячи - репатриантов. Благополучная отправка этой партии повлечет за собой и новые партии.

РУД полагает, что при добром желании и наличии соответствующих ресурсов можно всю петлюровскую массу разложить и вывести.

К сожалению, РУД должна констатировать, что политическая работа в лагерях не ведется в должном объеме.

В свое время РУД испрашивала кредиты на политическую работу в лагерях как в Москве, так и в Харькове. На расходы по этой статье ни копейки ни одно учреждение не отпустило.

Необходимость специальной политической работы среди белых признало и совещание обоих Полпредов в Польше 26.VI сего года. На совещании было постановлено: представление этого вопроса ^в Москве и Харькове и получение специальных средств на эту цель - Посольства берут на себя. Но это совещание ничего не дало РУД.

Доводя обо всем до Вашего сведения, убедительно просим изыскать средства на политическую работу среди интернированных петлюровцев и на их реэвакуацию.

Поскольку Ваша точка зрения иная, что никакой политической работы не нужно вести среди петлюровцев, а равным образом не нужно интересоваться и их репатриацией, просим снести с Москвой относительно формальной и фактической ликвидации РУД, так как смысл существования РУД в Польше

32

32

- 11 -

главным образом в репатриации петлюровцев.

Поскольку РУД является ^и Украинской Делегацией, считаем нужным довести до Вашего сведения и то, что средства у РУД исчерпаны и неполучение денег вообще и на политическую работу в лагерях в частности будет фактической ликвидацией РУД.

В Москву посылаем только копию настоящего отношения для сведения, так как полагаем, что вопрос о репатриации петлюровцев в первую очередь касается СССР.

На затронутые в конце доклада вопросы о средствах и о репатриации петлюровцев ждем срочного ответа.

Приложение: копия одного приказа.

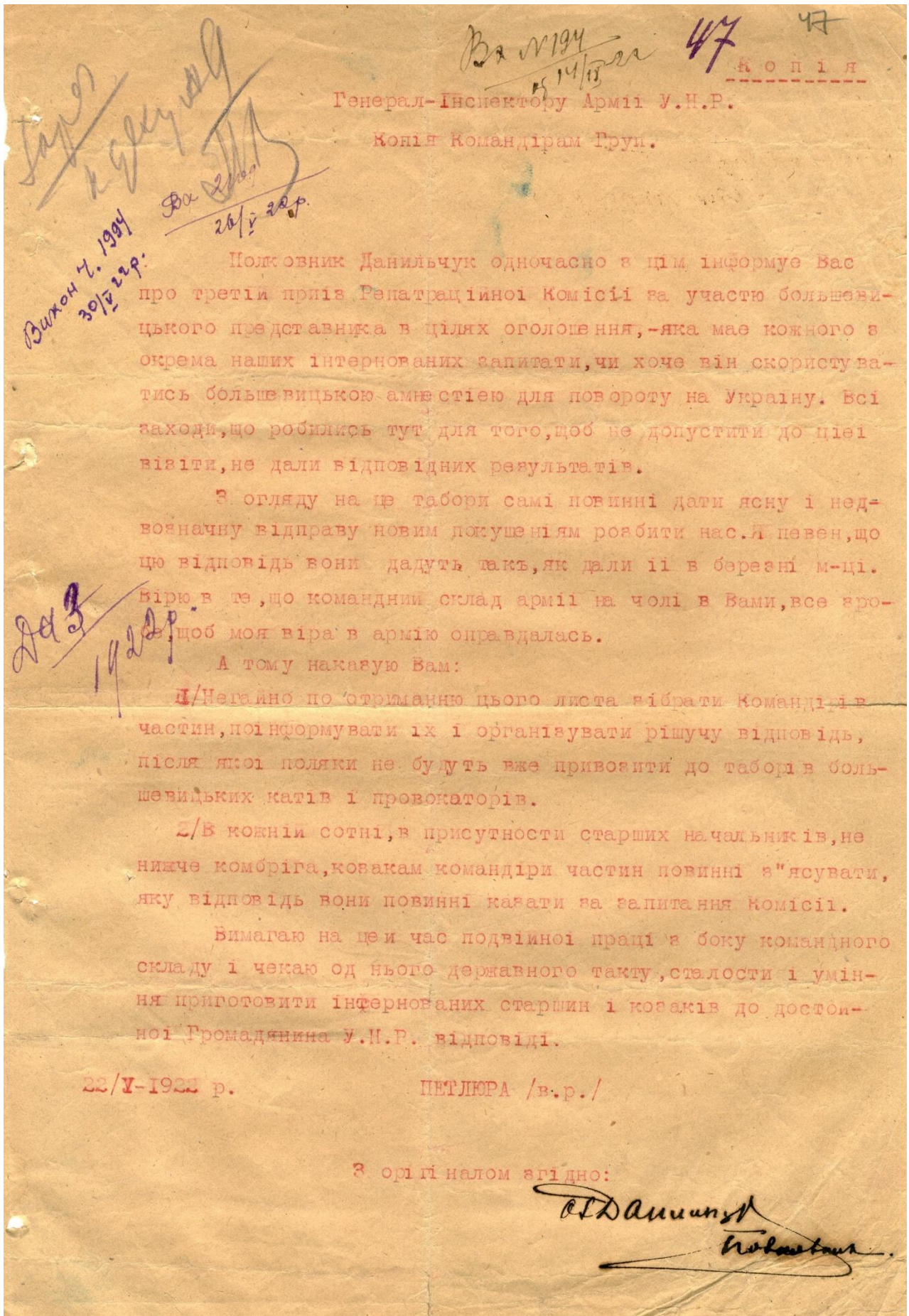
Уполномоченный Центроэвака
Аболтин /
Секретарь

[Extensive handwritten notes and signatures in cursive script, including names like 'Аболтин' and 'Секретарь', and various illegible signatures.]

№ 236

Наказ С.Петлюри генерал-інспектору Армії УНР

Звернення генерал-хорунжого А.Вовка до в.о. военміну УНР від 02.05.1925 р.

УНР
В.О. Воен. мин.
и коман. армии
2 мая 1925г.
№ 128 т

93
Перевод с украинского .

Дячно .

Многоуважаемый пан , прем"ер министр.

В так тяжелое время , как в ноябре месяце прошлого, 1921г., приказом Главной Команды Воюк УНР № 71 мне было поручено управление армией УНР, которая находится в эмиграции.

Зная хорошо и лично пострадавших в лагерях , эти нечеловечески тяжелые обстоятельства интернированных, зная хорошо все потребности души и тела рыцаря - воина и , принимая во внимание это невнимание к армии , которая всегда существовала в Правительстве центра , я никогда не находил возможным отказываться от этой непомерной тяжелой обязанности . С полным пониманием ситуации, я пошел в центр с намерением пробить невнимание в центре , разбудить чувства обязанности к армии и насколько возможно облегчить существование армии материально и морально. И в ноября , без предварительного соглашения со мной, меня назначили на должность военного министра УНР. Оно поняло, что этим на меня возложена ответственность и ответственность за большую работу организации армии , составление всякого рода законов, положений, статуты, инструкций и др. , регулирующих жизнь армии, подготовку , учение и прочее.

Эту большую работу в то вре я только начетую , можно было привести только при помощи содействия центра правительства, при его помощи , как материальной, так и моральной. Но как этого так и другого не было . Правительственный центр , всеми мыслями был очень далек от армии . В продолжении всего времени , борьбы за освобождение , он был занят своими политическими государственными и домашними , партийными делами . Не имел даже времени поинтересоваться этими живыми снарядами борьбы за существование Украины и здесь на чужбине, в Тарнове, все время истратил на углубление классового самопонимания . Довольно было ожидать для армии как моральной помощи и соучастия, от центра .

А дело с материальной помощью было сложнее. Тех ресурсов Государственного казначейства, которые остались еще с Украины не хватало даже на содержание даже центра правительства, который еще в ноябре месяце имел в своем составе , на много больше лиц, чем это требовало дело . Для меня не политика , война была не ясна, что сокращение количества лиц в центре до минимума даст возможность ускорить центр и увеличить помощь для армии. Для удовлетворения всех минимальных нужд армии нужно было искать материальных средств . Дальше нужно было исправить систему в Тарновском хозяйстве . Вопрос финансирования или по крайней мере , раздела денег между министерствами. Не доставало еще кое чего в центре и эти вопросы , ставились на очередь для Правительства л. ПИЛИПЧУКА, понявшее всю важность и вес этих вопросов сделал первые шаги для урегулирования всего, но с половины января по непредвиденным обстоятельствам , должно было уступить.

Перед армией, которая ждала помощи из центра Правительства появился кризис правительства, который продолжался целый месяц , в самое тяжелое время, суровой зимы и в самое роковое время для интернированных.

В результате , после тяжелых трудов, пан прем"ер, Вам удалось составить кабинет, на который так все надеялись и на который так много возлагалось надежды . В состав Вашего кабинета , без предварительного предварительного соглашения, назначили и меня на должность В.О. военмина . Не приходится обращать внимания на те традиционные особенности назначения - все время мною велась работа спасения армии, дело облегчения материального и морального ее положения , организационной и административной работе. При первой встрече моей с Вами пане прем"ере я имел возможность докладом Вас проинформировать о составе армии , о нужных средствах для спасения и облегчения этого состава. От Вас я услышал только слова сожаления и всякого рода обещания, но от великих обещаний армии не было легче, а потому сейчас , после доклада , я Вам рапортом своим от 3/II-№ 55, донес , что нужно информировать на прем"ера и весь совет министров, а также просил целый ряд конкретных советов , обратил в особенности , внимание на порядок финансирования, требовал на армию доли средств в каждом случае из Государственного казначейства. Но и этот доклад реальных последствий не дал .

94

Раздел денег проводился для Тарнова традиционным образом. Никакая система не заведена до сегодня, несмотря на то, что этого требовал весь Совет министров. Правда, поставлена была комиссия, но комиссия эта находила нужным выдавать коучные купоны на всякого рода расходы Тарнова и по приказу пана Прем"ера, выдавала десятки тысяч польских марок панам статским советникам Императорской Военно-Юридической Академии. Одна из таких подписей имеется в документе. После получения денег 25/IV-22г., а в это время армии нужно было очень мало денег и при последней уплате денег в 2.500.000 польских марок, Армия осталась недовольна. Итак обстояло все дело с материальной помощью армии. На много хуже было с вопросом о проведении военных законопроектов. Все что присылалось государственной канцелярией для рассмотрения в Совет министров с большим трудом подвигалось дальше, а законопроекты, связанные с денежными расходами, в финансовых комиссиях задерживались по шести с лишним месяцев. Такой участи подвергся законопроект чрезвычайной важности о выдаче денег армии и о штатах военного духовенства, какие несмотря на все мои личные старания и просьбы, даже на Ваше, пан Прем"ер, имя все таки до настоящего времени, не подвинулось дальше из финансовой комиссии. Вот и краткие картины, какие я ясно характеризуют всю систему деятельности Вашего кабинета и что относится к армии, но над системой могу задержаться побольше. Вся деятельность моя, как военного министра в Вашем, пан Прем"ер, кабинете тесно связана с деятельностью целого кабинета, с его политикой и системой.

Как того, так и другого - НЕ БЫЛО. А бы сказал больше - НЕ БЫЛО и самого кабинета, была только коллегия, составленная Вами искусственно, которая не имела общей руководящей мысли, даже в самых секретных вопросах политики и, за три с половиной месяца, Вы пан Прем"ер, в этом направлении ничего не сделали и даже не старались сделать, хотя этот вопрос поднимался несколько раз отдельными п. министра и и сам собой напрашивался.

Со времени принятия Вами управления Государственным центром УНР перед центром появилось очень много серьезных вопросов - 1. Вопрос армии, содержание ее и опека над ней. 2. Финансовый вопрос, его упорядочение и изыскание средств. 3. Вопрос эмиграции, его объединение. 4. Дела внутренней жизни на "крайне, связь с ней и соответствующая работа. 5. Дела внешней политики, Галуа, Врангель и др.

Аи для одного из вышеозначенных вопросов Вами не было дано распоряжение о заседании Совета Министров, а когда даже кое что и обдумывали, то только случайно и не своевременно, так, как и все заседания Советов министров - велись только случайно, без системы и не своевременно. Во всей деятельности Вашего кабинета пан Прем"ер, бросается в глаза абсолютное отсутствие системы организации. Идя вместе с этим красной нитью проходит во всем систематическая работа руины самого государственного центра и концессии УНР, начиная с военных вопросов и кончая общественно-важными и мало-важными - Вы везде вносили дез-организацию.

1. Ваши непосредственные связи с отдельными командирами частей в лагерях, Ваши однообразные, односторонние информации войска, без сопоставления с военным министром, о деятельности правительства и отдельных его чиновников, состоялись негативно на организацию армии и целого дела.

2. Ваши непосредственные старания налаживания связи с военными кругами Врангеля /генерал Нуджевский / без соглашения с военным министром и министром Иностранных дел - вредны для дела.

3. Ваши соглашения деятельности отдельных министров с неответственными и не ответственными за дело, лидерами политических группировок Тарнова, составили вредное мнение в центре, нездоровую атмосферу и отразились на государственной работе отдельных министерств.

4. Ваша готовность представлять собой УНР на всякого рода конференциях с представителями всякого рода Тарновских, партийных, политических группировок, а также совершенное отсутствие руководящей мысли в государственной работе и центральной политике - привели центр к полному распаду. Все что было способного в государственной работе оставило центр и отошло от работы.

В своей дискредитационной работе Вы, пане прем"ер-министр, были последовательны с первого дня до сегодня, что зафиксировано в Вашем

письме от 28/IV-22г. на имя П.Д. ЛЕВЧЕНКО, одного из лидеров партии Хлебобобов, в каровом письме вы разрешили себе, неслыханным образом торговать портфелем Военного министра и ~~иными делами~~ обижать одного из порядочных, а незапятнанным добрым именем, активных борцов за Волю Украины.

Это последний ваш Шаг. Ваше письмо, меня, вашего молодого товарища по кабинету, довольно убедил в том, что Вы, пан-прем"ер министр, с начала до конца, вполне сознательно и нарочно вели разрушающую работу в центре УНР и этим вы достигли максимального успеха, и что сегодня центр УНР на пороге распада и гибели.

Все вышеозначенное обязывает меня сказать Вам эти несколько слов правды в глаза.

Вместе с этим, с сегодняшнего дня, нахожу невозможным продолжать какую бы то ни было работу в Вашем Пан-прем"ер министр кабинете.

И для того с сегодняшнего дня слагаю с себя обязанность В.О. возмим на, для чего прошу Вас выдать соответствующее распоряжение.

Не исполнил бы я своего гражданского долга, если бы в этот момент не предупредил Вас, пан-прем"ер министр, в том, что дальнейшее пребывание Ваше во главе правительства УНР решительно приведет до развала всей УНР, а потому, когда Вы являетесь верным сыном Украины, должны немедленно уступить.

Одновременно с этим рапортом, на имя П. Головного атамана, прошу об увольнении меня от обязанностей командующего армией

Копию настоящего представляю П. Головному атаману и Вашему заместителю в кабинете для доклада в Совете министров.

С искренним к Вам уважением Андрей БОВК.-
Генерал - хорунжи И.

---000---

Доповідь про проведення з'їзду військових інвалідів у Польщі

ГОЛОВА
ЦЕНТРАЛЬНОГО ПРАВЛІННЯ
Всесоюзної Спілки
Військових інвалідів
У.Н.Р.

До Надзвичайного Засідання Цент-
рального Правління Всесоюзної
Спілки Військових інвалідів У.Н.Р.

Львів 8. дня 1922 р.

Ч. 305/205

м. Тарнів.-

Д О П О В І Д Ь.

Мені за честь доповісти Надзвичайному За-
сіданню Центрального Правління, що згідно поста-
нови Центрального Правління протоколом ч. 36 від
11-го червня 6/р. я їздив на Генеральний Зїзд
Військових інвалідів Річчесполитой Польської,
який відбувся 29-30 червня і 1-го липня ц.р. у м.
Варшаві.

На зїзд я прибув 29-го червня о год. 13 1/2
і звернувся до мандатної Комісії, де було видано
мені мандат на право участі в Зїзді. Через 1/2
год. мені було дано право голосу для виконання
правів учасникам Зїзду від Всесоюзної
Спілки Військових інвалідів У.Н.Р.

Моя поява на трибуні Зїзду зустріла бурливі
оплесками, що повторювалося після виголошення
мною привітання. По вислуханні привітання Зїздом
було виголошено: "Жай живе Українська Народня
Республіка і Українські інваліди".

На Зїзді було присутніх більш ТИСЯЧІ повно-
правних делегатів та коло ДВОХСОТ гостей-урядо-
вих чинників, що прибули для привітання Зїзду.

Були присутніми на зїзді Репрезентанти Цент-
рального Спідок Військових інвалідів Чеської, Іта-
лійської та инш. держав.

На Зїзд я прибув сам; делегатка П. СУЖКОВА

—/—/—

прибула на третій день о 12-ї год., суб-го, 1-го липня.

Коли по обіді З'їзд поділився на Комісії, які готували проекти внесків на пленум З'їзду, мене було запрошено в Комісію внесково, де я зreferував той жалюгідний стан, в якому перебувають наші інваліди, ранені і хорі в таборах інтернованих. Внеском Комісія на побачання Центрального Правління Спілки Військових Інвалідів Річеспелителі Польської ухвалили внести надзвичайний внесок на пленум З'їзду, щоб Уряд Р.П.П. забезпечив наших інвалідів, ранених та хорих, як воїнів союзової армії, що знаходяться в таборах інтернованих, нарівні з інвалідами Польськими.

Під час засідання різних Комісій, я мав спрону перебувати в них, щоб ознайомитись з ходом праці в справі організації інвалідів. Також поталанило мені побачитись з Совієтими Послами різних угруповань та говорити з ними в справах допомоги нашим інвалідам і т.инш., при чому, всі вони обіцяли підтримувати справу допомоги нашим інвалідам в Союзі.

30-го червня б/р. був цілий час присутнім на пленумі З'їзду де мав можливість познайомитись з усіма Урядовими чиновниками, як також провідниками інвалідських організацій.-

1-го липня о 13 год. на засіданні пленума було внесено надзвичайний внесок про допомогу нашим інвалідам; в цей момент була наша делегатка на З'їзд з табору ШНІОРНО пані СУЖКО. Я зробив внесок про допущення п. СУЖКОВОЇ висловити привітання до З'їзду від імени тих інвалідів, котрі були в бою під Замостям і Варшавою разом з Польськими армією проти більшовиків.-

Пані СУЖКОВА привітала З'їзд в коротких словах і її виступ прийнято співесками. Після її привітання виступив референт, який висловив становище наших інвалідів перебуваючих в Річеспелителі Польській в сучасний момент. Нам було приємно слухати, як референт щогосердечно стояв в обороні наших інвалідів, ранених і хорих з домаганням, щоб З'їзд ухвалив шикати від Уряду Р.П.П. грошової допомоги нашим інвалідам і транспортувати на рівні з інвалідами Польськими.-

- 3 -

До голосування це Раз було проведено нашу делегатку п. СУШКОВУ, аби вона з свого боку підтвердила важливі стан інвалідів, ранених і хорих, перебуваючих в таборах. Коли п. Сушкова вийшла на трибуну і сказала пару слів, як один делегат з лівиці попросив слова в справі формальній що йому було дозволено. Він сказав "я вношу внесок - хай ці інваліди йдуть до ПЕТЛЮРИ і инш., бо коли їм допомогати, то треба було б допомагати тим інвалідам, які є Польськими громадянами, але служать в більшовицькій армії". Зізд страшенно обурився проти того промовця, котрий забав-де залишив залю. Було запрошено п. СУШКОВУ продовжувати свою промову, але п. СУШКОВА злякнута, не могла і промовляти не могла.

Зізд підтримав п. СУШКОВУ окликами: "Хай живе УКРАЇНА і її сили інваліди!" Це повторивалось кілька разів на честь наших інвалідів і нашої армії. Після цих бурних евацій було ухвалено внесок в справі допомоги нашим інвалідам, як також був внесок оподаткувати всі спілки на території Річпосполитої Польської на користь Українських інвалідів перебуваючих в таборах. Рівночасно з цим був ухвалений внесок: прийти в допомогу українським інвалідам добровільними датками, що і було виконано членами Зізду під час обідньої перерви; зібрано на цю ціль 34.161 мар. пол., котрі передані п. СУШКОВІ на руки, для інвалідів в таборі ШИПІОРНО.-

Після цих внесків, один делегат вийшов на трибуну і звернувся до нас, як до делегатів Українських інвалідів і сказав: в імени Зізду звертаюсь до Вас і дуже прошу вибачити, що знайшлась особа /одностка/, яка вразилась проти допомоги українським інвалідам; прошу уважати, що Зізд ухвалив одноголосно вимагати від Уряду Р.П.П. прийти в рішучою допомогою Українським інвалідам перебуваючих в таборах". В останній день о 22 год. мені було дано слово на прощання. Я висловив від імени наших героїв щире подяку Генеральному Зіздові за прихильність і велику товариську підтримку інвалідів УНР., а також побажання інтенсивної праці на користь великої і сильної ор-

організації інвалідів Р.П.П., закінчено окликом: "Хай живе Річесполітє Польське і Начальник Пачєства її ПІЛСУДСЬКІ!"

У відповідь на мої слова Голова Зіду прохав мене передати всім інвалідам, раненим, вдовам, хорим і сиротам армії Української Народньої Республіки щире привітання від 4-го Генерального Зіду військових інвалідів Р.П.П. з заповненням, що Польські інваліди будуть стояти скрізь і завжди за допомогу нашим інвалідам до повернення нас на Батьківщину-Україну. Своєю промовою Голова Зіду скінчив: "Хай живе УКРАЇНА і сини її Визвольної боротьби!" що було підключено цілим Зідом. Зід провадив мене вставаннями. О 22 і 1/2 год. з Зід опустив.

На другий день після Зіду, себ-то 2-го липня 6/р.а і п. СІМОНО прибули до Головного Правління Спілки Військових Інвалідів Р.П.П. в справі реалізування постанови Зіду, про допомогу нашим інвалідам Урядом Річесполітє Польської. Разом з Головою Центрального Правління військових інвалідів Р.П.П. і делегатом Зіду прибули ми до Військового Міністерства, Департаменту Санітарного, Секції Спілки над інвалідами. Делегація звернулася з домаганням, щоб наших інвалідів віддано було під захист закону про забезпечення пенсією інвалідів Р.П.П. до цієї справи відносині чинно не поставились прихильно, але вимагається обернути цю справу через Сейм.

З другим проханням ми з делегацією звернулись до п. Міністра Праці і Спілки Сполучної про видачу 5.000.000 мар.в. про які ми попередньо я звертався якотом до Центрального Правління Спілки Військових Інвалідів Р.П.П. Пан Міністер СІМОНС до цієї справи поставився прихильно, але за відсутністю відповідних кредитів було дано розпорядження на перших парах видати 1.000.000 мар. польських, а решту обіцяно дати по зясованню стану наших інвалідів через свого представника в таборах, а також сплатити гроші за протези, які будуть замовлені у військовій фабриці Військового Мі-

- 5 -

ністерства у Варшаві.

Обіцяно 1.000.000 мар. пол. н. Міністр СІМОНС хотів передати Лодзінському Вєсвудству для забезпечення інвалідів в таборах, але по добрих моїх змаганнях, щоб ці гроші були видані Українському Центральному Комітетові у Варшаві для передачі нам, він нарешті погодився на видачу цих грошей як тепер так і в майбутньому.

3-го липня 6/р. н в п. СІМОНСОВІ побувала в Міжнародному Червоному Хресті, де теж прохали взяти під опіку наших інвалідів. Обіцяно опіку і радшено подати про це прохання; коли я сказав, що прохання таке вже надіслано ще в червні місяці минуло 1921 року через Головну Управу Українського Червоного Хреста, то те прохання стали шукати але не знайшли, прохали подати прохання вдруге.

Крім цього я сам уже був у Міністерстві Внутрішніх Справ, щоб адміністрація в таборах інтернованих уділила більших привілеїв нашим інвалідам і в неїм і уможливила їм вільний побут у таборах. Мені було обіцяно що це буде зроблено.

Користувчись з нагоди, що на З'їзді була присутніми делегати Чеської Центральної Спілки Військових інвалідів і Італійської Центр. Спілки Військових інвалідів д-р БАРБАРО, який різночасно є представником при Лізі Народів в справі по справах інвалідів, я провадив з ними балачки про допомогу нам. Чеський представник сказав мені, що у них мається представник наш, якому буде дано з їхнього боку допомогу у формі улаштування збірки по усій Чехословацькій Республіці на користь наших інвалідів. Італійський представник сказав що буде захищати інтереси наших інвалідів перед Лігою Народів.

Крім того, кожний висловив щире привітання нашим інвалідам від імени інвалідів, ранених, в'їв та сиріт своєї держави.

Я дав уповання Голові Таборовій Спілки Військових інвалідів пані д-р СІМОНСОВІ в ЦІЦІОРНО бути репрезентантом Центрального Управління на таборах Даніорно і Калів, щоб вона

- 6 -

могла безпосередньо інтерв'ювати, як представник Центрального Правління, поред всіма дотичними владами у таборі.

Що до Зіеду, то мушу сконстатувати ту велику прихильність до нас, яку виявлено було на Зієді, де були всі всіх міст Річпосполитої Польської представники інвалідських організацій. Мені удалось з представниками кожної організації побалакати і виявити ту прихильність їхню до нас.

На Зієді були присутні також урядові чинники всіх Міністерств Р.П.П.; з ними я мав розмови і всі мене забезпечили, що буде зроблено все, щоби допомогти нашим інвалідам. Мушу довести до відома Центрального Правління, що відомості які я одержав від представників таборів говорять, що в сучасний момент положення інвалідів, раних, хорих і сиріт жалює.

Приймаючи на увагу, всі ті заходи в минулому і в сучасному, які звинувачувалися що до поліпшення стану таборів, наслідки яких все потрохи наближаються до одвінення, крім того, у мене була відомість що в м. Варшаві, що наше прохання, котре переслано до Комітету Голодувчих Українці, Сенції Спінки над емігрантами у Львові, було уявлене, по якому профес. ЄГІЕНКО видано на руки досить значну суму грошей для таборів; про що було одержано в м. Варшаві телеграму в Ліквідаційні Комісії з клопотаннями про дозвіл на відвід в табори.

Рівночасно в цим мушу вазначити, що лише тоді будуть кращі наслідки праці в справі допомоги всім нашим героям, які перебувають в таборі, коли буде досягнуто певного попертя справи всіма урядовими чинниками нашими, бо до цього часу набувала в багатьох випадках лише розбіжність думок і не резушніна завдяки нашій організації.

Для нашої організації є світлоє слова ПАНА ГО-

ЛОВНОГО СТАНАНА Вівська У.Н.Р. виражені в резолюції на ІІІ
 іна п.Вівського Міністра про обсягнення спільної праці і
 певної підтримки з боку урядових чинників. Коли мені прийш-
 лось спостерігати напад на Центральне Правління Всеукраїнсь-
 кої Спілки Вівських інвалідів в неадекватній формі,
 це Центральне Правління буди то нічого не робило в справі
 заохочування нашими стражданими героїми, а сказавби тільки
 одне, що це є велика несправедливість, щоб таку організацію
 як наша, яка повстала без жадних засобів і більше одного го-
 ну працює без допомоги нашого Уряду - і своїми заходами
 робила рішні благодійні цілі - старалася поводити.

Гадаю, що Центральне Правління в сучасний момент мусть
 прихилити до більшої праці до заохочування нашими герої-
 ми. На підставі Статута затвердженого Урядом УНР. і постано-
 ви Зіду делегатів Всеукраїнської Спілки Вівських інвалі-
 дів, який відбувся в Вересні місяці 1921 року, загарати як
 від самих інвалідських організацій так і від урядових чин-
 ників повної консолідації праці.

Бо коли наші брата інваліди і рамоні будуть мати спро-
 можність ознайомитись з матеріалами що Центральне Правління
 зробило, то гадаю, що тоді буде зроблено достовірну оцінку пра-
 ці Центрального Правління і її членів, які, не покладаючи рук
 працюють до цього часу без всяких матеріальних винагороджень
 і що при таких обставинах ніхто немає права сказати, що Цент-
 ральне Правління нічого не зробило.-

Делегат на 4-й Генеральний Зіду
 Вівських інвалідів Річесполитой Пель-
 ської Генова Центрального Правління ЧЕРВІНСЬКИЙ.

В оригіналом згідно:

Генеральний Секретар Центрального
 Правління

Handwritten signature

№ 239

Повідомлення спілки військових інвалідів УНР до Голови
Центрального Правління Спілки

ЛІГА НАРОДІВ
Міжнародне Бюро Праці
Ч. 147/137.
29 липня 1922 року.
м. Женева.

Переклад з французького. Копія.-

До Пана ЧЕРВІНСЬКОГО Голови Цент-
рального Правління Всеукраїнської
Спілки Військових Інвалідів УНР.

17
17
м. Тарнів, Західна Галичина.

готель Брістоль.

ПАНЕ ГОЛОВО.

Маю честь повідомити Вас про отримання Вашого листа від 29-го червня б.р., в якому Ви звертаєте мою увагу на тяжке становище Українських Інвалідів і просите Міжнародне Бюро Праці про матеріальну допомогу за рахунок Секції Міжнародного Товариства Червоного Хреста в Варшаві.

Мене особливо глибоко зворушили подрібні відомости Ваших листів від 30 квітня б/р. і від 29-го червня про страждання виношень українських інвалідів і особисто я щиро бажав би Вам допомогти, на превеликий мій жаль Статут Міжнародної Організації не дозволяє Директові/як би він не співчував Вашому проханню, уділити Вам бажану допомогу за посередництвом Міжнародного Товариства Червоного Хреста в м. Варшаві.

Як це я вже коротко зазначив у моєму листі від 31/V бр. Міжнародне Бюро Праці не є організацією Міжнародної помочи, але інституцією, якої чинности дуже докладне визначені в 13 розділі Мірового Трактату, а які полягають на збиранню і розподілі всіх інформацій, що відносяться до Міжнародної регулювання умов і системів праці та виготовлювання Міжнародних договорів праці.

Зокрема що до питань які торкаються воєнних інвалідів, то Міжнародне Бюро Праці збирає і оголошує тексти законів і регулімінів про пенсії про фахове

доучування про лікарську поміч і інформує Уряди і Спілки Військових інвалідів про поступи в законодавстві зреалізованні в різних державах і доручає використовувати їх для розробки в законодатніх тілах.

Міжнародне Бюро Праці відносно військових інвалідів є передовсім організацією для провадження студій. Кредити розписані по кошторису Бюра не можуть бути витрачені на інші цілі, як тільки на виконання завдань Міжнародних зносин.

Тому легко зрозуміти Вам, що Міжнародне Бюро Праці не може уділяти допомоги в жадних хоч би як важних ділах в помочи. Міжнародна Бюро Праці змушено відмовляти прохання надсиланим Ріжними Спілками і між инци. відмовлено прохання Російських і Австрійських воєнних спілів.

Глибоко жалкую, що не могу подати жадної помочи українським інвалідам через Секцію Міжнародного Товариства Червоного Хреста в Варшаві.

Міжнародне Бюро Праці стоїть до Ваших послуг відносно потрібних інформацій Вам про становище інвалідів в Державах, що брали участь в війні.

Прийміть Пана Голово запевнення мого високого до Вас поважання.

ПІДПИСАВ: ТІКСІЄ Директор Відділу Військових Інвалідів.

ПРИМІТКА: Одночасно пересилаю Вам 2-й примірник Статута Міжнародної Організації Праці.

З оригіналом згідно:

Секретар Центрального Правління /підпис/
м.п. Всеукраїнської Спілки Військових Інвалідів

печатка. -

Всеукраїнської Спілки Військових Інвалідів
Центральне Правління
У.Н.Р.

№ 240

Доповідь спілки військових інвалідів УНР до Уповноваженого Міжнародного Червоного Хреста у Польщі

4 4

ВСУКРАЇНСЬКА
СПІЛКА
Військових інвалідів
У.Н.Р.

До Високоповажаного Пана Уповноваженого Міжнародного Червоного Хреста в Польщі.

Центральне Правління
Липня 26 дня 1922 року /м. Варшава, гот. Європівська/.
Ч. 878/886.

Центральне Правління Всеукраїнської Спілки Військових інвалідів УНР. має за високу честь доповісти, що в сучасний момент перебувають не за межами рідного Краю, ~~на території Польщі, Румунії і друг. держав.,~~ коло ПЯТИ ТИСЯЧ інвалідів та ДЕСЯТИ ТИСЯЧ ранених, хорих старшин, казаків, вдів та сиріт армії УНР., героїв боротьби проти Московських більшовицьких окупантів-наїзників, захищаючи свою БАТЬКІВЩИНУ-УКРАЇНУ та цілого культурного світу перед дикою Московською навалю та руїною. Силою обставин вони опинились в дуже тяжких умовах життя в таборах для інтерновання. Центральне Правління як організація військових інвалідів, для моральної і матеріальної взаємодопомоги, немає ніяких засобів, і тому не може прийти нашим військовим інвалідам з реальною поміччю. В цій цілі Центральне Правління звертається до Вас, Високоповажанний Пана Уповноважений, з ласкавим проханням допомоги во імя гуманности нашим військовим інвалідам, раненим і хорим. В сучасний момент як найскорше потребують рішучої допомоги коло 3.000 чоловік, які перебувають за територією Польщі, а саме: спеціального лікування, одягу, білизни, харчів і в культурному ділі книжок і т. инш., а з них 50 чол. протез.

Ми сподіваємось, що Ви Високоповажанний Пана Уповноважений, дасте допомогу своїми заходами перед Міжнародним Червоним Хрестом в лоневі про прийяття наших інвалідів, ранених і хорих, під захист Міжнародного Червоного Хреста до повернення нас на свою БАТЬКІВЩИНУ-УКРАЇНУ. Наші представники у м. Варшаві 3-го липня 6/р. мали за честь бути у Вас, Пана Уповноважений, і Ви пообіцяли представникам допомогти нашим страникам і пропонували подати прохання, зазначивши в ньому всі потреби інвалідів, ранених і хорих армії УНР. А тому тішимо

-/-/-/

себе надією, що Ви Вископоважаний Пане Уповноважений, в
цей раз не залишите наших страдників-інвалідів, ранених,
корих, вдів та сиріт, які перебувають на еміграції в Польщі
в таборах інтернованих без всякої допомоги.

Всі подячки просимо ласкаво надсилати на імя Цент-
рального Правління Всеукраїнської Спільки Військових інва-
лідів УНР. в м.Тарнові, Семінарська вул.ч.20 /Обруд Стшалець-
ків/. Почуваємось до обов'язків скласти наперед сердечну по-
дяку за ВАШІ, ВИСОКОПОВАЖАННИ ПАНЕ УПОВНОВАЖАННИ, турботи.
Прийміть запевнення в глибокій та щирій пошані до ВАС
Голова Центрального Правління ЧЕРВІНСЬКИЙ, Член Правління
КУЛИКІВСЬКИЙ, За Секретаря НАЛИВАЙКО.

оригіналом згідно:

Наливайко

Повідомлення про створення в Румунії Спілки військових інвалідів УНР

15
15
Копія з копії.КОМЕНДАНТ
Інтернованих Українців
в РумуніїДо Пана Голови Центрального Правління
Всеукраїнської Спілки Військових Інвалідів.7 го Серпня 1922 року
Ч 283.

м. Орадеа-Маре.

Маю за шану повідомити, що листування Ваше від 26 липня біжучого року отримано, та що згідно висловлених в ньому бажань, в таборі Орадеа-Маре осередку Української інтернації в Румунії, заклалася "Спілка Військових Інвалідів" в яку в настоящій момент ввійшли старшини і козаки з поранених та покалічених в світовому й Українську визвольну війну. Назву Спілки "Українська Спілка Військових інвалідів в Румунії"-прошу затвердити.

Можна ждати, що кількість членів збільшиться, але після того, як Центральним Правлінням будуть дані де які пояснення, а саме: а/який може бути вступний та річний внесок для дійсних членів на сучасну валюту. б/Як определити поняття "Інвалід", бо мое прохання направлено до Румунського Командування призначити медичну комісію, Румунське Командування не дало позитивної відповіді от вже два місяці, чим і затримувалось листування з Центральним Правлінням. в/Чи можуть вступити дійсними членами старшини Армії У.Н.Р. не ранені і не інваліди. Таких е багато, але Спілка Інвалідів їм до розяснення Центрального Правління відмовляє. г/Як отримати посвідку.

В настоящій мент Спілка інвалідів не може розвернути своїх сил для вишукання великих сум для Спілки Військових інвалідів, бо в літню пору багато п.п. старшин та майже всі козаки розїхались на роботи, крім того Румунське командування затыгає виплату коштів, так що п.п. старшини ще не отримали коштів за квітень, травень і липень.

Всеж таки, для того, щоб дати Центральному Правління реальну підтримку, члени Спілки обов'язались робити місячні внески в кількості 10 лей.

При отриманні коштів за минулі місяці-сі внески поступлять по кількості минулих місяців.

Для того, щоб притягнути всіх п.п.старшин до допомоги інвалідам, мною зроблено розпорядження: об обложенні гри в лото та проферанс 10%% збором, що вже і робиться.

Так як Румунське командуванням заборонено в таборових кантинах продавати спиртові напитки, а такі продаються-то дано розпорядження, що 50%% чистого прибутку від продажу спиртових напитоків поступало в касу інвалідів. Зроблена в кантині "кружка" в користь інвалідів.

Наказами по таборах азартна гра заборонена, однак при обнаруженні такої, певний відсоток береться в інвалідський капітал/що однак не дає права продовжувати гру/. В дні получки коштів-улаштую "День інваліда".

Вся сума зібрана такими засобами буде відправлена в Центральне Правління, способом, яким Центральне Правління буде ласкаве указати.

В дальнійших листуваннях прошу адресувати до Голови Спільки, позаяк передбачається моя поїздка по службовим справам по різних містах Румунії.

ПІДПИСАВ: Підполковник П о р о х і в с ь к и й. Аджутант, Хорунжий /підпис не чіткий/.

З оригіналом згідно:

Секретар Центрального
П р а в л і н н я /підпис/

м.п.

Протокол Надзвичайного засідання Центрального Правління
Спілки військових інвалідів УНР

П Р О Т О К О Л Ч. 43.

Надзвичайного засідання Центрального Правління Всеукраїнської Спілки Військових Інвалідів У.Н.Р. з дня 26-го липня 1922 року.

ПРИСУТНІ: Голова Центрального Правління ЧЕРВІНСЬКИЙ, Заступник Голови Полковник САДОВСЬКИЙ, Голова Ревізійної Комісії Полковник КУДИКІВСЬКИЙ, Член Центр. Правл.: Член Правління ГАНСІВ-ІВСТЕРЕНКО, Сотник, п. УЛА-НІВСЬКИЙ, БРІМЬЕЛЬ ГАРКАВИЙ, при Секретареві НАЛИВАЙКО Хорунжий.

СЛУХАЛИ:

I/ Листа Українського Центрального Комітету в Річпосполиті Польській від 22-го липня 6/р. за Ч. 815 в справі викликання делегатів до Варшави для розподілу грошей відпущених Урядом Р.П.П. та добровільних пожертв.

УХВАЛИЛИ:

I/ Заслухавши лист Українського Центрального Комітету в Р.П.П.ч. 815 в справі викликання до Варшави делегатів від Центрального Правління та таборових Спілок військових інвалідів для участі в розподілі грошей відпущених Урядом Р.П.П., Центральне Правл. висловлює велике здивування /щоб не сказати більшого/ с приводу слідуєчих точок:

А/що Центральний Комітет, маючи від Правління доручення під чч. 820 і 876 лише на одержання грошей та пересилку їх до Тарно-ва Центральному Правлінню, перебрав на себе Функції і по розподілу їх, порушуючи тим автономію Всеукраїнської Спілки Військових інвалідів У.Н.Р. і ухилившись від прямого виконання даного при словесній просьбі забезпечення;

Б/що не подбавши про здобуття від Уряду РПН грошових засобів для поліпшення стану наших інвалідів, Центральний Комітет, скориставшись в праці і заходів Центрального Правління, реальними наслідками яких було одержання грошей від Уряду РПН., взяв ці гроші під безпосереднє своє розпорядження і зарядив без згоди Центрального Правління розподіл їх, не зважаючи в подробиці потреб правильного видатку їх по поперед задуманому плану, чим нанесено незаслушену образу Головному Інвалідському репрезентативному Органові;

В/що Центральний Комітет не зважаючи в деталі велимтрудного здобуття засобів для матеріального забезпечення наших інвалідів, на рахунок тої скромної суми, яку з такими труднощами

Центральне Правління спромоглось здобути від Уряду РПН., викликав не питаючись на це ні чієї згоди 8-м представників від інвалідських організацій, що, крім нанесеного таким поступованням морального гніту Центральному Правлінню, та втручання в компетенцію не підлеглої організації, наражає це Всеукраїнську Спілку Військових Інвалідів У.Н.Р. на неоправдані матеріальні втрати, які рівнятимуться по грубому обчисленню до СТАДУХСОТ /100.000 - 200.000/ тисяч мар. пол., що при скупих фондах та сучасному стану загалу наших інвалідів в являється втратою непоправною.-

А тому, командірованим у Варшаву до Українського Центрального Комітету в Р.П.Н. делегатам Центрального Правління п.п. ЧЕРВІНСЬКОМУ і п. ПОЛКОВНИКУ КУЛИКІВСЬКОМУ доручається:

а/ одержати від Центрального Комітету на руки певну суму відпущену Урядом РПН розподіляючи її на спільній нараді всіх делегатів прибулих до Варшави по вказівці Центрального Комітету.-

ПРИМІТКА: В разі не було б достаточного числа представників, завдяки чому запали-б труднощі, що до вирішення справи розподілу грошей розіслати в Варшаву по 500 ТИСЯЧ /100.000/ мар. пол. на кожний табір, та окремо ДВІСТА ТИСЯЧ /200.000/ мар. пол. на "Хату Інваліда" в таборі ШПИГОРНО; решту перевести до Центрального Правління в Тарнів в резервеві суми б/ прокати Центрального Комітету взяти на себе всі видатки по скликанню ним делегатів від Центрального Правління і таборових Спілок, щоб таким чином не ущерблено скромного інвалідського фонду.-

в/що до грошей або річей і т. инш., добровільно пожертвованих по-мимо відпуску вчиненого Урядом РПН., то Центральному Комітетові вільно розпорядитися цими жертвами по власному поглядові, при чому, представники мають подати вичерпуючі інформації, аби тим самим облегчити Комітетові працю по розподілу тих добровільних пожертв.-

Оригінал за належними підписами:

Секретар Центрального
П р а в л і н н я

Handwritten signature
3

10

Листок один з усіх листів пов'язаних

Меди́чне свідо́цтво.

Ч.

Згідно наказу

(назва органу та його функції)

Меди́чна Комі́сія

міс. 192 р. при

Під головуванням
в складі членів

та представника від

оглянула

на предмет занесення його до реєстру державних інвалідів і знайшла.

Анамнез:

Суб'єктивні скарги:

Об'єктивні дані

В яких боях, коли, де, чим, куди ранений і в складі якої частини тоді був

Handwritten signature

Перелік документів, що стверджують факти, зазначені в попереднім артикулі

Точний опис всіх слідів поранень

Медичне свідоцтво

Діагноз (які функції і як постраждали)

Чи зв'язане ушкодження здоров'я з проходженням військової служби і, в якій ступені—
абсолютно чи частково:

Яка втрата працездатности загальної в %

Яка втрата працездатности фахової в %

Чи лікування закінчене. Як ні, то якого потребує і як довго

Чи потребує сторонньої помочи (тимчасово чи стало)

На скільки % протезування збільшить працездатність

До якої категорії (I, II, III), згідно правил про зарахування до реєстру державних інвалідів, має бути віднесеним

192 року.

місяця „ “ дня.

Ч.

Голова Комісії

Члени:

Депутат

№ 243

Звернення до військового слідчого судді від 09.12.1922 р.

Генеральний Інспектор
в і й с к
У.Н.Р.

9 Грудня 1922 р.

ч. 943.

Таб. Каліш.

До Військового Слідчого
Судді п. Ашитко.

исх № 432

28-ХІІ-22

Среди наших старшин і казаків, що перебувають на інтер-
нації, знайдеться певно не один, хто сидів в Че-ка і на собі
зазнав ті страшні двізичні засоби, з допомогою яких комуністи
творили насильства і гвалти над запідозреними в неприхильно-
сти до їхньої системи.

Я вважаю необхідним, шляхом запитань зібрати як найбіль-
ше відомостей про цю сторінку діяльності большевиків і ско-
ронити їх як матеріал для нашої історії.

Для переведення цієї справи наказую Вам утворити в таб.
Каліш спеціальну комісію, головою якої призначаю Вас, а чле-
нами начальників культурно-освітних відділів дивізій 2-ої
сотника Дунічевського і 3-ої адм. підполковника Дркача.

Комісії провадити працю згідно доданого програму за-
питань. Для успішного зібрання матеріалів по зазначеному про-
граму запитань, комісія повинна мати на увазі наступне:

- 1) Ввійти в порозуміння з начальником відділу таборової
контррозвідки і взяти у нього протоколи і списки тих осіб,
що перебували в "Чека".
- 2) При допиті автору зізнання по належному витлумачити і
з'ясувати мету для якої збираться ці відомости.
- 3) Не зв'язувати авторів "документів" ні загрозою їхніх
зізнань, ні викладом, дбати тільки про фактичну правду.
- 4) Під час допиту можуть виникнути і інші запитання до-
датичні даної справи, які не передбачені програмою: такі запитання
умістити в реєстру запитань, оскільки вони відповідатимуть
завданню.
- 5) Помешкання для комісії водводиться по призначенню ко-

- 2 -

120 208
~~127~~

мандата груп, до якого необхідно звернутись за відповідним розпорядкуванням.

6) У Н-ка Генерального Штабу отримати аванс 10 т. мар. пол. на канцелярські приладдя та інші видатки.

7) Комісії провадити працю по 6 год на домі і закінчити свою діяльність до 1 стичня 1923 р.

Е р о ш е в и ч

Ген табу Ген - пор

К р ж а н о в с к и й

Подполквник

Нач. - Канцелярии

200

Зразок

Хрижановський

~~№~~ лист. 91 ~~№~~

Програм Запитань.

- 1/ Імя, прозвище, стан, роки автора документа,
- 2/ За що був арештований більшовиками, де саме і при яких умовах: як відбувався сам арешт: по ордеру чи приватній ініціативі,
- 3/ Чи довго сидів в "Чека", або іншої якійсь більшовицької тюрмі
- 4/ Склад "Чека" по національностям, та по соціальному положенню.
- 5/ Як ставилась більшовицька варта до арештованих по національностям, з кого по національності складавалась варта.
- 6/ Гігієнічні умовини помещань для арештованих.
- 7/ Що давали їсти, скільки разів в день.
- 8/ Чи відпускали на "прогулку" і до "ветру".
- 9/ Хто сидів ще в "Чека" /прізвище/ і за що, відсоток по національностям и соціальному положенню.
- 10/ Як ставились до родин арештованих : чи дозволяли побачення і передачу їжі.
- 11/ Як переводились Допити: а/ хто допитував, б/ де, в/ при яких умовах, г/ чи зустрічали при Допитах, е/ чи мучили, - чим і як.
- 12/ Що саме випитували під час Допитів.
- 13/ Де убивали "чекісти" свої жертви, де їх ховали і як.
- 14/ Як ставились до звільнених з "Чека" за зраду, або за умовне видання
- 15/ Чи яких. не пропунувалась звільнення з "Чека" за зраду, або з умовою видати других.
- 16/ Подати список жертв відомих даному автору зізнання з означених імені, прізвища, по можливості - стану, чи рангу

Певно: Крижановській
Підполковник
Начальник канцелярій.

Лист А.Лівицького до С.Петлюри щодо перебування у таборах інтернованих

499

У.Н.Р.
 ГОЛОВА РАДИ
 НАРОДНИХ МІНІСТРІВ
 5 лютого 1923 р.

Не можу не поділитись з Вами вражіннями від перебування свого в таборах інтернованої армії У.Н.Р. в день 22 січня 1923 року.

В той час, коли серед громадянства нашого на емігранції втрачено не тільки віру в перемогу, а навіть певність в необхідності продовження організованої боротьби, серед інтернованого емігранства існує вже неохитча невпевненість в скеруванні боротьби навіть питання про можливість ліквідації боротьби в державних формах. В той час, коли значна частина громадянства нашого скерується на державного центру У.Н.Р. і своєю ворожбодою перешкоджає нашій діяльності в політичній роботі, інтерновані виступають в тяжких обставинах, усіма силами беруться за своє збереження, енергійно готуються до визволеного походу на Україну і не думать себе інакше, як під зверхнім керівництвом Головного Отамана і Уряду Української Народної Республіки.

В той час, коли так зване "хвиляне" або "незалежне" громадянство не розуміє або легковажить завдання нашого державного центру і активно не підтримує його діяльності, організоване емігранство вважає за злочиня всякого, хто задумав би ліквідацію нашої боротьби в її традиційних формах.

Вашим "інтернованим" розвінченням "інтелігентам" треба би частіше навідуватись до наших таборів не для того, щоб учинити "політичному" досвіду, а лише для того, щоб в здоровій атмосфері військового товариства зміцнити свої розсудливі нерви, набратись сил, енергії і віри в неминучу перемогу і забартувати себе для дальшої боротьби. Ви б побачили

500

організаційний зв'язок з таборами і не виходять з під керівництва військового командування.

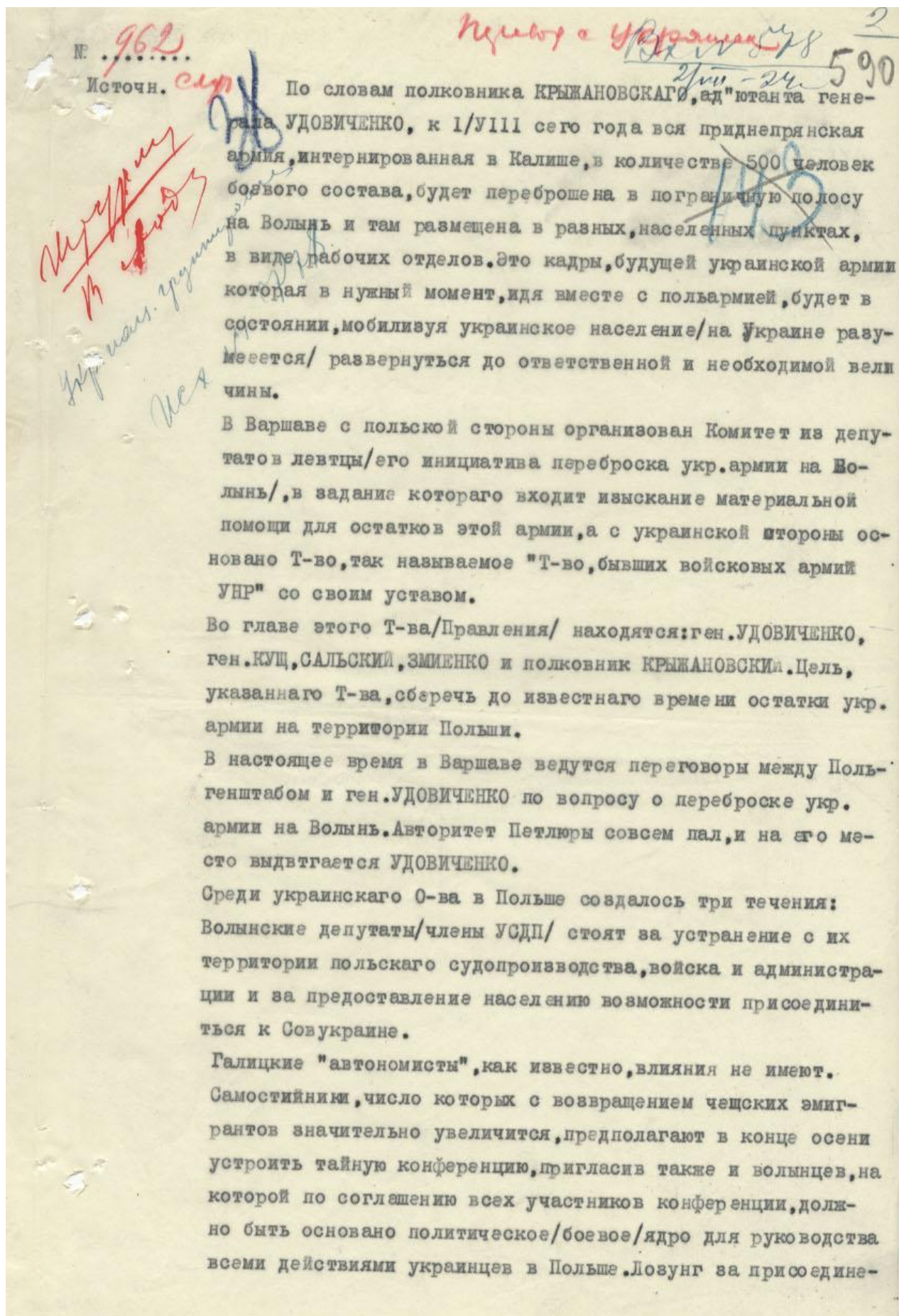
Сподіваюсь, що зміст мого листа переконає Вас, що там в новітній Січчї Закарденній б'ється тільки державности української, живе непереможна віра в краще майбутнє. І тому всі ми і Уряд і громадянство українське мусимо прикласти всіх зусиль для допомоги нашому війську в тяжких сучасних матеріальних обставинах.

Підписав. А. Лівницький

Оригіналом згідно

Лівницький
 Директор Школи сларів
 Голова Ради Народніх Міністрів

Повідомлення про табір у Калиші

- 2 -

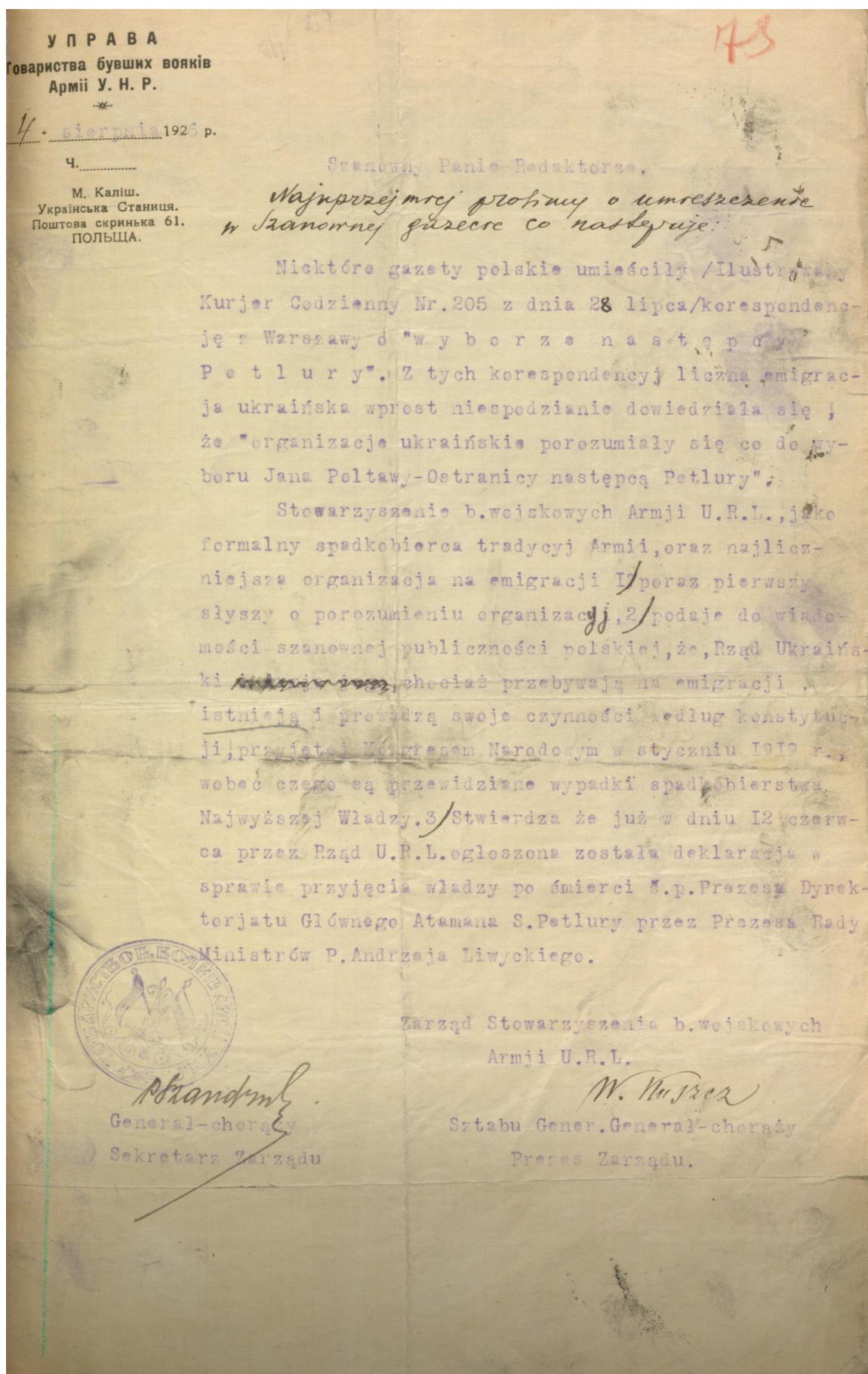
591

ние к Совукраине не принят, так как он не приемлим для Западной Европы и выдвигается клич о самостоятельности украинских земель, находящихся под владением Польши.

25/VI-1924 года

№ 246

Лист Управи товариства колишніх вояків армії УНР від 04.08.1926 р.
(польською мовою)

№ 247

Переклад листа управи товариства колишніх вояків армії УНР від 04.08.1926 р.

Кляня.
Перевод с польского. 441

"УПРАВА
ТОВАРИСТВА БУВШИХ ВОЯКІВ
АРМІЇ УНР"
Августа 1926 года
№.....
г. Калиш.
райская станция
почтовый ящик № 61
Польша.

Уважаемый Господин Редактор

Покорнейше просим о помещении в уважаемой
газете следующее:

Некоторые польские газеты поместили /Иллюстри-
рованный Курьер Ежедневный № 205 от 28 Июля/ кор-
респонденцию из Варшавы о "выборах за ме-
стителя Петлюры". Из этой информации
/корреспонденции/ Украинская эмиграция совершенно
неожиданно узнала что "Украинские организации
пришли к соглашению в вопросе выборов Ина Полтав-
ца-Острицы заместителем ПЕТЛЮРЫ".

Товарищество бывших военных армии УНР как
формальная наследница традиций армии сейчас наи-
большая организация в эмиграции 1/Сейчас впервые
слышит о соглашении организаций, 2/Доводит до све-
дения уважаемого польского населения, что хотя Ук-
раинское правительство находится в эмиграции, -
существует и проводит свою деятельность в соответ-
ствии конституции принятой Народным конгрессом в
Январе 1919 года, каковой предусмотрено широчайши
наследственность Высшей власти, 3/Утверждаем,
что еще 12 Июня через Правительство УНР ogłosе-
на декларация по вопросу принятия власти после
смерти с.р. Председателя Директории Головного Ота-
мана С.Петлюры Председателем Совета Министров г.
Андреем Леницким.

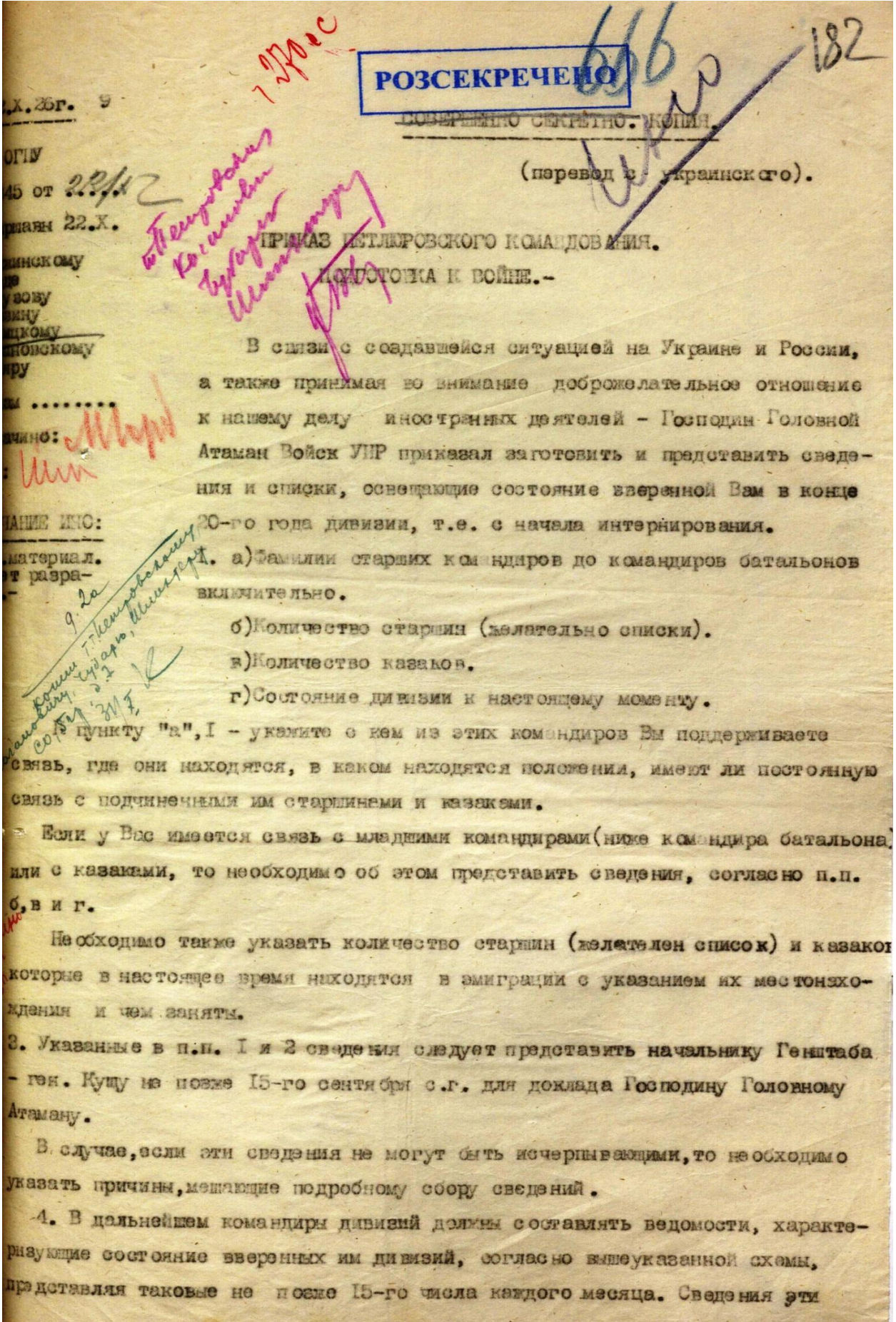
Печать
"Товариство б. вояків
армії УНР"

Управа Товарищества бывших военных
армии УНР.

В. КУШ
Генерал-хорунжий
Председатель Управы.

/подпись не разборчиво/
Генерал-хорунжий
Секретарь Управы.

В е р н о: Уполномоченный П/К *Киталич* /ПРОКОПУК/

- 3 -

667 183

должны включать все изменения, происшедшие за отчетный период в дивизию, а также дополнительные данные о состоянии дивизии.

Можно надеяться, что в скором времени для проведения этой работы удастся получить небольшую денежную помощь.

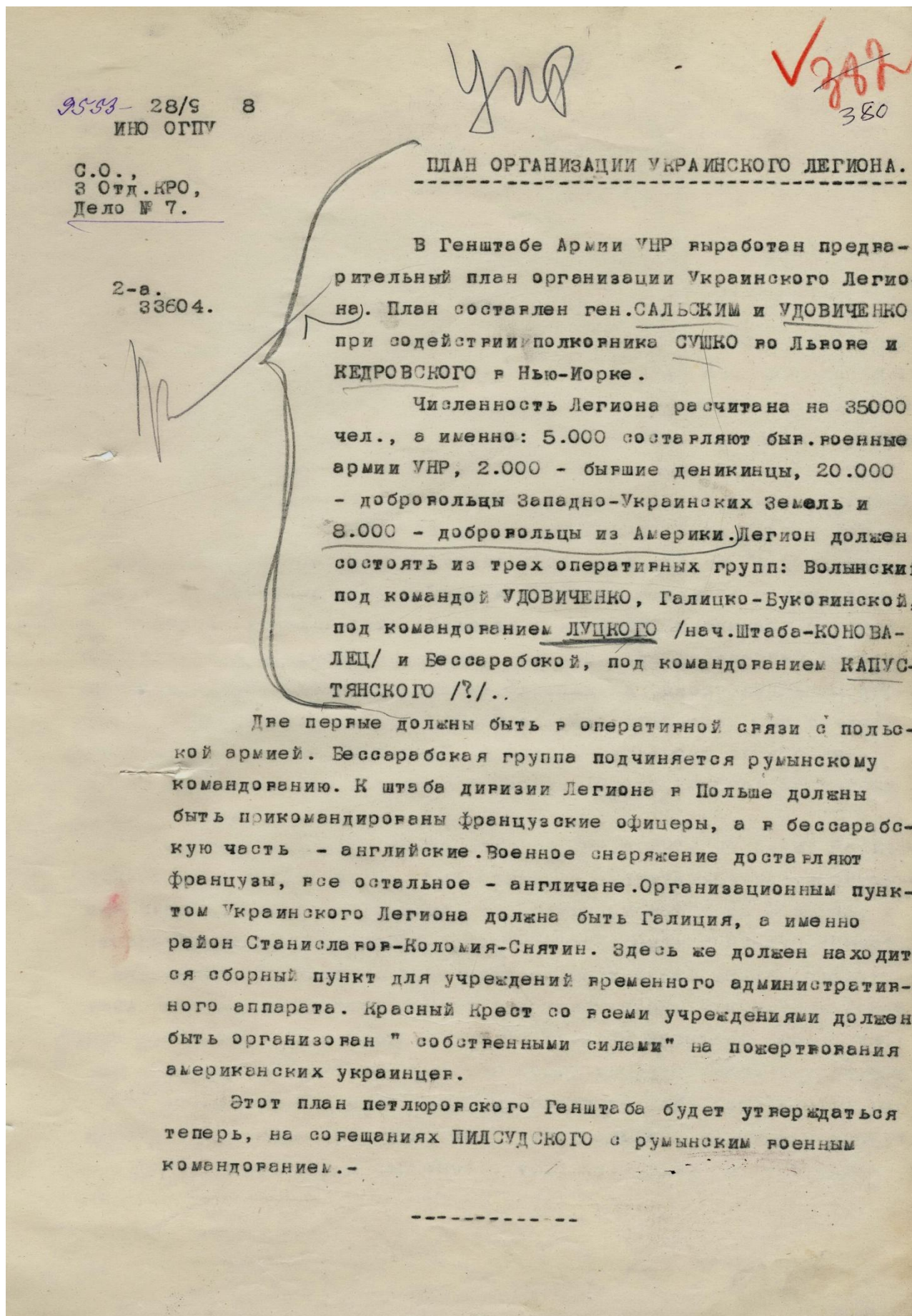
Подпись: Сальский - генерал-хорунжий Генштаба и военный министр.

Исполняющий обязанности Начальника Канцелярии -
- Велицкий.-

Верно :

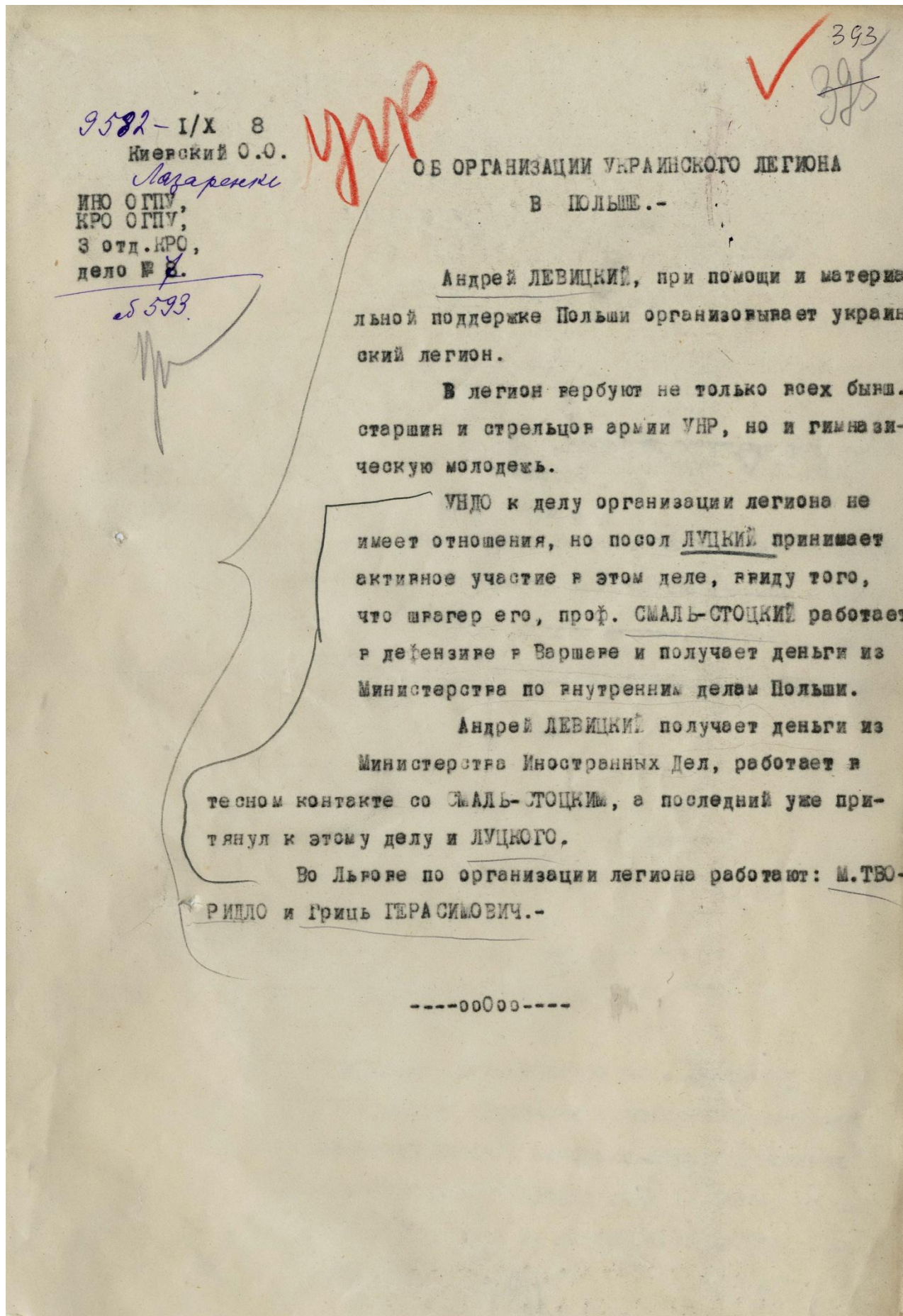
№ 249

План організації українського легіону

№ 250

Про організацію українського легіону в Польщі

92

Выписка из донесения с/с "СТЕПОВОГО" от 26/1-1925 года.

СОСТАВ АРМИИ У Н Р.

Вся петлюрівська армія до переходу за Збруч, себ-то в контраційку до поляків складалася із "6" піших дивізій, "1" кулеметної і "1" кінної з обслуговуванням різних тилових угруповань, звичайно на чолі зі штабом армії.
Самі дивізії носили назви:

1) Запорізька дивізія, що складалася із 3 бригад (по 3 полки в бригаді, нумерація по черзі), гарматного полку і кінного полку, що носив назву "Чорношличників".
З самого початку, як тільки дивізія сформувалась із Запорізького кошу, командиром дивізії був так званий генерал ГУЛИЙ.

Командирів бригад не знаю.

Командиром же "Чорношличників" був відомий жидожер Д'ЯЧЕНКО - звав себе полковником. Майже в час переходу петлюрівців за Збруч ГУЛОГО було надіслано до Румунії формувати нову повстанчу організацію на півдні УРСР, а на місце його було призначено теж так званого генерала БАЗИЛЬСЬКОГО і коли виник конфлікт розрив між Петлюрою й ОМЬЛЯНОВИЧЕМ-ПАВЛЕНКОМ (командиром) М.В., то БАЗИЛЬСЬКОГО, як сторонника ПАВЛЕНКА було звільнено і на його місце командиром Запорізької дивізії було призначено псевдо генерала ВОВКА, що раніш здається був командиром Запорізької дивізії чи взагалі вештався без діла потім вже в Тарнові, той ВОВК був і між військовим, але як цілковита бездарність, лише пройдоха, підлига, то й не виявля нічого уважного та щоб можна було звернути увагу.

ГУЛИЙ - енергійний й можна сказати хоробрий, не так лише ґрунтовної освіти, але й повстанець досить здібний в питаннях дрібної авантюри.

БАЗИЛЬСЬКИЙ - дурень, підлига, вмів вператися за корисних для нього людей, але не вгадує в орієнтації, б"є на дешеву дитячу популяризацію й дуже обмежена людина, як в звичайному розвитку, так і у військових науках.

Д'яченко - "дужий запоріжець", маюграмотний прапорщик, розуму не дуже, розигрує кончину XVII віку, але задається переведенням в життя лише сторін того часу. Енергійно-тупоголовий, в натурі велика доля бандитизму, п"яниця й страшений жидожер.

Запорізька дивізія сформувалась із бувших запорізьких полків, що окремо існували й із запорізького кошу як основа (формувателами їх цих частин були: БАЛАБАЧАН - розстріляний Петлюрою коло Кам"янця-Подільського) ВОЖКО - самодур XVII віку, ВОЛОХ - авантюрист (ВОЛОХ зараз в Харкові й він вбив ВОЖКА, не поділивши порожню скарбницю УНР під Любаром в 1919 році) МАЗУРЕНКО та інші.

2) Друга дивізія, яка після свого сформування також із окремих полків, що об"єдналися коло штабу бувшого Волинського фронту, носила назву Волинської дивізії. Сформувалася вона після переходу Оскілка до поляків по невдалому його виступі проти Петлюри.

На чолі дивізії був також так званий генерал ЗАГРОДСЬКИЙ, що і зараз перебуває в Польщі у формуванні укр. фашистів. Людина недалека, можна сказати звикла,

але вже й не така збиточна, хитро-дипломатична й як кажуть "нау умі", без спеціальної освіти як що не рахувати школу петлюрівської автюри.

3) Залізні дивізія (третя) Була зформована в Кам"янці-Подільському в 1919 році із поокремих недобитків в час польської інвазії на Поділлі.

При цій дивізії були прикомандировані по окремій умові, козачі угруповання так звані "Фроловці" під проводирством ФРОЛОВА із армії Денікіна, що попали на терену польської інвазії в 1919 році і залишились в означеній дивізії до 1920р до часу виступу Перемикіна Ставника Б. Савінова, з якого часу вони й приєднались до таких відділів.

На чолі дивізії був майже з самого початку до кінця також так званий генерал УДОВИЧЕНКО Олександр. УДОВИЧЕНКО людина з ініціативою, уперто-монархична й суто-національно-шовіністична, авантюристична (має стосунки з хліборобами, державниками і з СР. (Шаповалівцями) ~~як~~ бере активну участь в організації укр. фашистів (стоїть на чолі укр. фашистського угруповання) як з поляками, так і німцями та знаходиться в-потужних стосунках з Петлюрою. Енергійна, але дрібна по натурі.

Організатором цієї дивізії був так званий колишній петлюрівський військовий міністр ШАПОВАЛ Олександр (із кабінету ОСТАПЕНКА) через цяцкання з антантівськими окупантами (генерал ГРЕКІВ був у нього помішником військового міністра-сам же ГРЕКІВ розпочав свою кар"єру при військовому міністрі Олександрі ЖУКІВСЬКОМУ.

В час польської інвазії, ШАПОВАЛ, залишившись в Кам"янці-Подільському був, скорше приймав активну участь в встановленні кордону, наступу Радянських військ. ШАПОВАЛ, перебуваючи в час цілковитого безвладдя, почав організацію військового відділа та навіть виступав з ним на фронт, але коли було підписано "знамениту згоду між Петлюрою й Польщею" то він, як антипетлюрівець, мусив не тільки передати формування УДОВИЧЕНКУ, але вживати заходів про дальшу мандрівку на Захід Європи.

4) Київська дивізія (четверта) скорше мала назву "Тютюнниківців" так як організатором її був також так званий генерал ТЮТЮННИК Юрко.

ТЮТЮННИК, після своєї зради Радвладі та після того, як кажуть, що він б вбив ГРИГОРЬЄВА, приєднався до петлюрівців і, будучи в так званому "Зімовому поході" в тилу Радянських військ в 1920 році під керуванням ОМЕЛЬЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА М.В., приймав активну участь в боротьбі проти Радвлади. Гадаю, що біографія ТЮТЮННИКА Юрка відома.

При Київській дивізії був кінний так званий Мезепинський полк.

5) Херсонська дивізія (п"ята) Зформувалася вона із поокремих одиниць, але в більшості із галицьких угруповань після-же остаточного виявлення "мезаньянсу" Петлюри з Польщом Галицькі частини, що весь час ворожо ставились до Петлюри за його згоду з Польщею, забравши все майно, зброю та гроші подались в гори (Карпати) гадаючи окремо виступити проти поляків, звичайно передбачаючи активний виступ галицького ~~журка~~ суспільства в особливості зі сторони гуцулів.

На чолі цих галичан був генерал Фрунзе, що в 1919 році перейшов до білих з денікінцями, а потім переходив від петлюрівців до денікінців від денікінців до Радвлади

від Радвлади до Петлюри й т. ін. Ці галицькі частини виступили в гори в травні м-ці 1920 року в той час, як Дністро-ділив фронт Радвлади й Петлюри. До виступу галичан, Херсонська дивізія рахувалася майже сама найбойоздатна й по їх виступі, а їх виступило до 2500-3000 чоловіка, то в дивізії залишилось лише кількість на папері, - в дійсності же було до 300 чоловіка.

Дивізія складалася із 13, 14, 15 бригад.

Командиром 13-ї бригади був відомий по Харкову, в часи Деникінщини кат бурдук-Риків, що звав себе полковником (..... по чесності й моралі людина, аферист, пройдоха, не знаю яким ~~яким~~ шляхом він очутився в армії УНР.)

Командиром 14-ї бригади був відомий поветанець-бандит ШЕПЕЛЬ в мініатюрі МАХНО.

Командиром 15-ї бригади був полковник ПВИНЬОВ-людина Російсько-монархічної орієнтації, в армії УНР кінним полком командував сотник АНТОНІО-молодий хлоп"як кінножчик в цілковитому розумінні по переконанню, вихованню й освіті, в недалекий фразьор, сорванець, можливо хоробра людина, але занадто неогрунтована, жидожер і т. ін.

Командиром-ж дивізії був полковник петлюрівської генерації ДОЛУД Андрій Данилович-людина енергійна, уперта, без належної освіти, але зі здоровим селянським (як то кажуть) розумом, сам із селян Херсонщини (із кулаків) по політичним переконанням УСДРП і в перші часи був ярим петлюрівцем. Частково галичане, а частково й окремі особи змінили його політичні погляди та відношення до авантюризму Петлюри, навіть гадаю, що в сучасний момент він скорше являється прихильником Радвлади, чим будівничим УНР.

На скільки мені відомо, що по цілковитому виявленню злостної діяльності Петлюри, ДОЛУД ще в ті часи почав обережно ставитись до петлюрівщини, тому в його дивізії була велика кількість галицьких огруповань. Крім цього я знаю, що він весь час мав звязок з галицькими політичними діячами.

ДОЛУД-великий приятель ОМЕЛЬЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА М.В.

Зараз ДОЛУД перебуває в Гдзиежі коло Лодзя та займається грабарством (звичайним робітником) і має намір проситися на повернення до УРСР.

Нач. штабом 5 дивізії вперше був генерал ГАМЧЕНКО КО Євген Спиридонович, хоч брат його мав майноточок як що не в самому Любарі, то коло Любара Волинського.) ГАМЧЕНКО-определений російський монархіст з комічно-українсько-гетьманським духом. Політичне "кредо" само за себе каже. Зараз він в Німеччині, можливо приймає участь в гетьманських огрупованях. В силу того, що як ДОЛУД та й ГАМЧЕНКО не виявляли свідомих побічників Петлюри, то останнім було замінено: ГАМЧЕНКА перевели до 2-ї дивізії начштабу, а із 2-ї дивізії перевели в 5-ту сотника генштабу (тепер полковник петлюрівської генерації) ЧАБАНІВСЬКОГО Василя. У ГАМЧЕНКА мається брат в Житомирі що працює при музеї-ЧАБАНІВСЬКИЙ - це людина определеного льокайського змісту з суто петлюрівською орієнтацією. Сам по собі є недалекий во всіх галузях, авантюристично-дрібний без кінця определення, як то кажуть "людина з подлицей"-я-б навіть сказав грубо-нечесна. Сам він походить з Полтавщини росту високого, худощавий, фігура армейська (ноги короткі, велике туловище), руки довгі, чорнявий з пролисю, очі темносірі, лоб високий, обличчя продовговате, ніс великий (обличчя як кажуть коняче), з загального погляду хитроватий (очі зваві) як характер для всіх генштабістів розглядаючи мапу, тикає по ній всією рукою, розставивши всі пальці, не вказуючи определеного місця.

В 1923-1924 р. приймав активну роботу в праці польсько-петлюрівського шпигунства що до відвідування стану Радвлади на Україні.

ЧАБАНІВСЬКИЙ - в пошанній покірливості до **ЧЕБО-ТАРЬОВА**, відомого петлюрівсько-польського архиєпископа. В своєму призначенні до 5-ї дивізії мав завдання слідкування за роботою **ПОТОЦЬКОГО**, що в той час перебував при дивізії **ДОЛУДА** як родича, та й за самим **ДОЛУДОМ**. Недовірливо **ЧАБАНІВСКИЙ** ставився й до **ШЕПЕЛЯ**, **БІЛОШИЦЬКОГО** та других.

6) Шоста дивізія (без назви) на чолі означеної дивізії стояв генерал також петлюрівської генерації **БЕЗРУЧКО**.

БЕЗРУЧКО, я би сказав, людина в де-якій мірі талановита, здібна, має організаторський хист і можливо найцільніша й чесніша із всієї петлюрівської дегенерації.

По своїм переконанням **БЕЗРУЧКО** гетманець, але не Скоропадської течії-формації невідомої. Має звязок з хліборобами державниками і з укр. фашистами. Був один час петлюрівцем, але після того, як пробув 1½ місяці петлюрівським військовим міністром в 1921 році (після **ОМЕЛЬЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА**) то орієнтацію ґрунтовно змінив.

Свідомий і запеклий ворог Радвлади.

7) Кулеметна дивізія Зформована із запасових частин. Як бойова одиниця нічого не виявляла, так як на початку її існування на чолі такової був вже відомий псевдогенерал **БАЗИЛЬСЬКИЙ**.

В цій дивізії був самий зброд, що в своїй діяльності переслідував лише хижацькі інстинкти та нечесне поводження.

8) Кінна дивізія На чолі її був брат командарма **ОМЕЛЬЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА** - **Іван**.

Як військовий - бездарність, світ не бачив, як людина - дурень і дрань, з яким трудно кого порівняти. По натурі - наймит, льокай, зігнибіда..... Завдяки чому і сама дивізія не виявляла чогось видатного. Правда в дивізії було де-скільки людей, заслужували уваги по своїм військовим здібностям (**ПУШКАРІВ**, **ЧЕРНЕНКО**)

9) Штаб Армії. Командиром був **ОМЕЛЬЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО** - людина, котру я знав добре, здібна, освічена, але по натурі безхарактерна, м'яка і навіть я би сказав, ідейно-сентиментально чесна.

Організаційних здібностей, уміння підібрати співробітників - цілковито не має.

По політичним переконанням, людина скорше монархічно-укр., чим демократична, але в цілому ні се й ні те. Цілковитий ворог Петлюри, немає нічого спільного з Скоропадським, але шушукається з хліборобами-власниками (**Шеметом**, **Ханенком**) та з Шаповалівцями (**Пражським С-Р.**) До Радвлади ставить вороже.

Начштабом був полковник генштабу - **ЛИПКО** - що подібне до **ОМЕЛЬЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА**, але без розуму, хисту й знань. Начштабу по протекції петлюріяди, хоч **ЛИПКО** сам не петлюрівець. Це людина скорше огруповання **САЛЬСЬКОГО** УНР-овської бездарности.

10) Крім цього був ще штаб т. е. голов отомана Петлюри, де вже виключно

групувались його однодумці. Начштаба у нього не було, а були коменданти, нач. канцелярії, есаули, ад'ютанти, льокаї так..... Нач. охорони "ЧЕБОТАРІВ". Гадаю, що це відомо, а тому повторювати не буду.

II) Ще з військових слід зауважити приставника петлюрівщини при VI польській армії підполковника генштабу КУЗЬМИНСЬКОГО Олександра (з Тульчина-Подільського). Син д'яка однокашник ГОЛУБОВИЧА Всеволода ЖУКОВСЬКОГО Олекс., людина досить здібна й хитра.

В сучасний момент продовжує жити в Львові і проводити розвідчу роботу для всіх хто не заплатить і в першу чергу по завданням польського штабу.

3- слів КУЗЬМИНСЬКОГО Олекс., що живе у Львові зауважаю, що в Тульчині мається петлюрівський пункт організаційно-шпигунського змісту, який міститься в помешканні під маркою (вивіскою) шевця. Чоботарське приладдя це лише того, щоб відвести підозріння й коли їм приносять чоботи, то вони їх за для роботи передають справжнім чоботарям. В цьому псевдо-шевському пункті в 1920 році працював сам КУЗЬМИНСЬКИЙ, коли був надісланий Петлюрою в район розташування Радянських військ.

Ще коли я був в Польщі, то називали пунктом петлюрівської організаційно-шпигунської роботи - Звягель (Новоград-Волинськ), але про орієнтовку в Звяглі нічого не знаю.

Про організаційність роботи БОРОВСЬКОГО на периферії й цілком определеного рахую зайвим лишній раз докладати.

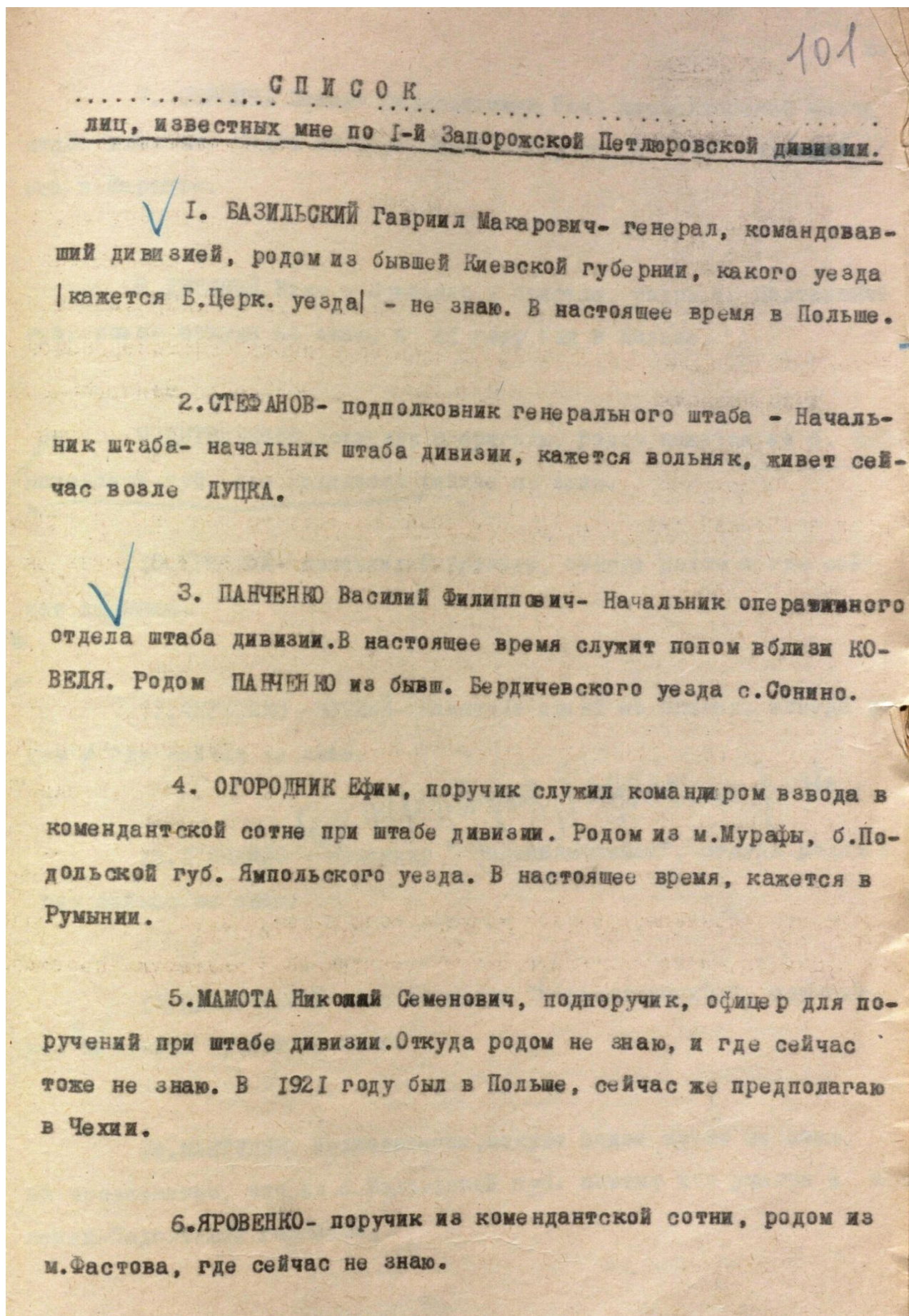
В своїх доповідях про його звязок з закордоном, то окрім ранішніх завідомлень, додаю, що коли я від'їзжав до Шепетівки, то БОРОВСЬКИЙ мене запитав, чи зможу я зайти до його одного знайомого та сказати йому чому він нічого не дає - не дає ніяких відомостей. Коли ж я запитав, яких відомостей, то він відповів: "Всяких та й нічого не чуть із закордону". На це його запитання я звичайно відповів, що вживу всіх заходів зайти по вказаній ним адресі. Тоді він написав "Броніслав Феліксевич ЛАСТОВСЬКИЙ, а в ковичках письмо". Сказавши, щоб я розшукав його в Шепетівському Окрстатбюро.

На превеликий жаль я не застав цього ЛАСТОВСЬКОГО на службі, а залишитися лишні сутки - двоє в Шепетівці не міг, а тому приходитьсь цікаве знайомство відкласти до другої подорожі в Шепетівку.

Про цього "Броника" я вже писав.

В І Р Н О :

Повідомлення джерела "Око" про відомих йому осіб I-ої Запорізької дивізії Армії УНР

102
2.-

7. СКРЫПКА Семен - подполковник Нач. инспекторской части штаба дивизии. Родом из Херсонской губернии. В 1927 году был еще в Варшаве.

8. ДУБОВЫЙ Иван - Командир I бригады, родом из Полтавской губ. точно откуда не знаю, в 21 году был в Польше.

9. ЛИТВИНЕНКО Командир II бригады, родом кажется из б. Черниговской губ. где находится сейчас не знаю.

10. ТРОЦКИЙ - командир III бригады, откуда родом и где сейчас не знаю.

11. ЧЕРНЕНКО - ЧОРНЫЙ - Начштаба одной из бригад, откуда родом и где сейчас не знаю.

12. Д"ЯЧЕНКО - командир "Черношлычников", откуда родом и где сейчас не знаю.

13. НАЗАРОВСКИЙ - тоже из полка "Черношлычников", где сейчас и откуда родом не знаю.

14. МАНТУЛЯК - подполковник, откуда родом точно не знаю, но предполагаю, что из б. Подольской губ. потому что учился в Каменец-Подольской гимназии.

3.- 103

15. РОГАЛЬСКИЙ - подполковник, откуда-то тоже с Подолии, потому что учился в одной гимназии с МАНТУЛЯКОМ.

16. СЛАБОТНИЦКИЙ, из мелких помещиков, б. Звенигородского уезда. В 1921-22 г.г. родственники |брат жена| еще жили там.

17. КОРНИЙЧУК Артем Александрович, подпоручик из с. Жеребок, Староконстантиновского района, Шелетовского округа.

18. САМУТИН Петро Зотович, б. Переяславского уезда, Полтавс. губ.

(указание флиг. резиденции)

19. СЕМЕНОВИЧ Александр Игнатьевич, попович из Подольской губернии. В 1927 г. служил диаконом в с. Глинском возле г. Ровно |село Чешское|.

20. СИДОРЕНКО Степан Яковлевич, поручик сейчас где то служит дьячком недалеко от границы. Родом из с. Рахновки, Гапсинского района.

✓ 21. ПУСТОВОЙТ - капитан - начальник штаба бригады. В 1921 году окончил во Львове курсы начальников повстанческих штабов, организованные ТЮТЮННИКОМ при II отделе Д.О.Д. (бывш. Таршанского уезда.)

22. ОСАУЛЕНКО - Павел | БАРВИЧЕНКО | поручик, Начальник контр-разведки Запорожской дивизии. Родом кажется из Киевской губ. Черкасского уезда.

4.- 104

Помимо только что перечисленных лиц, я назову еще нескольких, которые в I Запорожской дивизии не служили.

1. КАЛИНЕЦ Михаил Аполлонович, родом из Головчинец, Меджибожского р-на, Подпоручик, окончил Пражский Педагогический институт и сейчас находится в Чехии.

2. ПАСЕЧНИК Трофим Иванович, в армии не служил, бежал в Польшу позже, кажется в 1922 году, находится сейчас в Праге проф. Родом из с. Юхимовец, Черно-островского р-на, | был моим школьным товарищем в течении 6 лет |.

3. САВИЦКИЙ Петр, б. Ямпольского уезда, тоже мой школьный товарищ, в армии не служил. Работает сейчас профессором в Пражском Педагогическом институте.

4. ВЕНГЕР Михаил Федорович, тоже школьный товарищ, комсостав, кажется из 4-й Киевской дивизии. В 1927 году окончил Пражский Педагогический институт и сейчас живет в Чехии Родом из м. Меджибонса.

5. ВАЛЬЧЕНКО Прекофий Феофанович не военный, родом из м. Меджибонса, служит в одном из пограничных сел дьячком.

6. СМОЛЬ Дмитрий Тимофеевич, родом из Летичева, в армии не служил, сейчас живет в Варшаве, поет в Митрополичьем хоре на Праге.

Кроме только что перечисленной, известна еще группа "Атаманов", но откуда они родом ни про кого из них не знаю. В 1921 году все они жили в с. Басов-Кут, возле г. Ровно, где находятся сейчас не знаю.

1. ТЕСЛЯ

2. БЕССАРАБЕНКО

3. КОХОВСКИЙ

4. ЩЕРБАКИУК

5. КОЛБАСЮК (родом из бывш. Брацловского уезда, учится в Ново-Бужской учительской школе).

6. ВОРОНА, откуда родом не знаю, но знаю лишь, что он окончил Винницкую учительскую семинарию.

7. ГРИГОРОВИЧ- БАРСКИЙ начальник штаба Шепелевской банды.

У ГРИГОРОВИЧ- БАРСКОГО осталось в Советском союзе 2 брата. Один из них- старший, работал где то в г. Виннице. Другой же Сергей Павлович, некоторое время работал в Зоручском сахарном заводе [1921, 1922, 1923 г.г.] Затем выехал в Киев, где сейчас не знаю. Фамилию он носит ГРИГОРОВИЧ без " БАРСКИЙ".

Кроме лиц непосредственно связанных с Петлюровской Армией имеется еще небольшая кучка связанная при посредстве когонибудь.

Например бр.бр. ПАНЧЕНКО - Яков, Борис и Владимир, Они связаны были с украинским петлюровским движением через своего брата Сергея, служившего на какой-то видной должности по прокурорской линии при УНР.

Сергей Яковлевич ПАНЧЕНКО в настоящее время живет в г. Ровно. По словам ВОЛЫНЦА он служит агентом ДЕФЕНЗЫВЫ вместе

106
6.-

со своими родственниками (братья жены) **РОГАЛЬСКИМ**, а тесть его **Николай РОГАЛЬСКИЙ** является настоятелем Ровенского собора. Имеют ли с ним связь **ПАНЧЕНКИ**, живущие в Шепетовском округе не знаю.

Скажу еще несколько слов про настроение в Проскуровском и Меджибонском районах.

Некоторая часть крестьян в своем недовольстве мероприятиями Советской власти зашла так далеко, что мечтает даже о подпольных организациях. Житель с. Редвинец **ИВАНОВ** Максим колхозник, высказывая как-то жене сожаление о моем отсутствии сказал: "Школа, що нема НК, от з ким би тепер можна робити справу. Про це не один раз ми балакаємо між собою". Жена постаралась замять разговор, но учитель **БАКАЛЕЦ**, прибывший из Меджибонского р-на 7 апреля тоже самое передает про с. Терешовцы, где я работал несколько лет. Там спрашивали про меня часто и много лиц. Было-ли это только простое любопытство он не знает, потому что старался не давать разговорам ходу.

-ОКО- (1)

27 | IV-31 года.

ГПУ УССР - Особый Отдел.

10/XI-30г.

с/с "ГУСАРОВ".

107

Состав 2-й Запорожской дивизии армии УНР, в которой был и я составлял за некоторыми исключениями, ядро старых испытанных, закаленных в боях офицеров, со всеми атрибутами, привычками и тому подобное, свойственными Петлюровской армии. В тако-же мере все они без исключения были бандитами головорезами.

Дивизия эта, ее родословная, берет начало свое с момента восстания против Гетмана. Принимала участие в боях против большевиков и в позиционной форме, и в тылу партизанским образом, и закалку получила, главным образом, в походе на Херсонщине в 1919 году под командой полковника ОСМОДОВСКОГО в составе отряда, которым командовал ТЮТЮНИК.

Поэтому дивизия эта считалась самой лучшей в смысле боеспособности, политической благонадежности. Политические работники, командиры комплектовались, главным образом, из состава офицеров этой дивизии.

Именно вследствие ее заслуг на фронтах и в тылу, она была отведена в 1920 году в тыл для формирования и обучения запасных частей, и расположилась в Жмеринке.

Наступление Красной армии летом 1920 года заставило петлюровские части буквально без передышки отходить. Так дивизия очутилась за Днестром в Галиции, оставаясь запасной дивизией, в общей сложности насчитывающей максимум 1000-1500 чел. | все с обзовами|. Пробовала дивизия об"явить мобилизацию но из этого ровно ничего не получалось, ни украинцы ни галичане не шли. Больше этого. В Галиции участились случаи враждебного, даже резковраждебного отношения к петлюровцам со стороны населения, поэтому перестали думать о мобилизации, ибо вместо поддержки, галицкие крестьяне начали нападать и разоружать небольшие частицы. В августе м. 1920 года ввиду наметившегося общего плана перехода наступление польской армии, петлюровские запасные части реформировались и из запасных частей, главным образом 1-й запасной Запорожской дивизии была создана 1-пулеметная дивизия под командованием полковника БАЗИДЬСКОГО, впоследствии генерала.

За весь этот период работы в дивизии, я близко соприкасался с начальствующим составом | я занимал должность старшего ад"ютанта штаба бригады|, участвуя в обсуждении некоторых операционных планов, имел возможность и приобрел широкое знакомство, а близкие интимные связи с этими людьми, дали мне возможность установить не только их политическую ориентацию, но и глубину этой ориентации с точки зрения действительной преданности тем идеалам, какие перед собой ставила УНР.

К характеристике знакомых мне лиц в этой именно части я и прихожу.

Должен оговориться и сказать, что буду давать характеристику только тем из знакомых мне лиц, которые, по моему мнению, обнаруживали сочетание качеств и политического бойца и военного работника. Другой тип петлюровского офицерства, именно тип чисто военных наклонностей, должен вас интересовать во вторую очередь. - Имея в виду, в случае надобности в этом, пополнить количество, я сейчас вспоминаю и характеризую наиболее колоритные фигуры.

1. Полковник ОСМОЛОВСКИЙ Леонид | родом из Херсонщины, происходит из помещиков тамошних | организатор повстанческого отряда, командир дивизии армии УНР | царский подполковник | на Киевском фронте против большевиков, затем участник херсонских операций 1919 г., молодой же ОСЛАМОВСКИЙ, хотя и не был украинского происхождения, но идею в УНР для него осталась "святым". Прошлое Украины ОСМОЛОВСКИЙ умел романтизировать, причем это делал в такой степени, что, на пример, по его мнению, надо было в политических устремлениях ориентироваться на возрождение всех атрибутов Украины времен XVI и XVII столетий с тем, чтобы, показав всю их абсурдность стремиться к Европейской форме правления. Без этого, по мнению ОСМОЛОВСКОГО, Украина не в состоянии хранить спокойствия, так как и идеалы и взгляды политических партий Украины в смысле формы правления диаметрально противоположны.

ОСМОЛОВСКИЙ умел, учитывая конкретную обстановку, соотношения и расстановку сил, предвидеть, события, оно представляя себе и предсказывал неизбежность краха петлюровщины в том случае, если она будет предоставлена себе и питаться собственными соками. Отсюда ОСМОЛОВСКИЙ, как политик, как боец полководец - прекрасный. Эта черта подтвердилась на практике. Мне следовало бы остановиться на роли ОСМОЛОВСКОГО в тех проектах, какие в 1920 г. родились и которые заключались в том, что-бы, перебросив через Тирасполь на Херсонщину отряд численностью в 3000-4000 сабель, создав людскую базу на Херсонщине, тем создавать психологическую обстановку для массового восстания на Украине. Вопросу об этом проекте, который все таки созрел, и был предметом обсуждения в генеральном штабе не только УНР, но и Польши и Румынии, я, если это представляет интерес, займусь другой раз. А теперь подчеркну, что и идея этого плана и его осуществление в деталях принадлежит полковнику ОСМОЛОВСКОМУ.

ОСМОЛОВСКИЙ вернулся в 1922 году на Украину и работал в Киевской Красном Кресте.

2. Сотник ПАНЧЕНКО Василий | кажется Филиппович | происходит из крестьян с. Сопино Бердичевского округа, по профессии учитель, очень близкий товарищ и соратник известного гетманского полковника ОСКИДКА | убитого на Воляни в 1921 году |

3.-

ПАНЧЕНКО - шт. капитан царской армии, участник восстания против Гетмана, правая рука **ОСКИДКА** в операции Бердичев - Казатин - Киев осенью 1918 года, участник операций против большевиков в 1919 года, в составе Запорожской дивизии под командованием **ОСМОЛОВСКОГО**, начальник штаба 1-й Запорожской бригады под командованием того-же **ОСМОЛОВСКОГО**, начальник штаба отряда атамана **КАРОГО-ЯВОРСКОГО** в селе Басовый Куте вблизи гор. Ровно того самого отряда, который в 1921 году формировался в Польше и имел задание через Кривин-Шепетовку-Коростен итти на помощь Струку и в частности поднять восстание на Киевщине.

Будучи способным человеком по природе, **ПАНЧЕНКО** очень свободно разбирался в политических событиях УНР, умел на основе анализа положения, отношения к УНР со стороны крестьянства и этого-же отношения крестьян к большевикам, на основе анализа всего этого сложного переплета ситуаций **ПАНЧЕНКО** не верил в успех "авантюры", как он выражался, но - говорил он другого исхода нет, следовательно надо итти и на авантюру.

ПАНЧЕНКО закордонном попом на Волыни вблизи гор. Ровно, помог ему в этом протоерей Ровенского собора **РОГАЛЬСКИЙ**, родной сын которого был личным адъютантом **ОСМОЛОВСКОГО**. Родной протоерея **РОГАЛЬСКОГО** - попом в м. Славуте. В 1928 году я пытался обработать его, но не было под руками удачных связующих моментов.

3. **СОТНИК БАЛАБАН** | имени и отчества не помню | родом из Киева, в последнее время | 1920 год | был начальником Бердичевской уездной милиции, в бригаде **ОСМОЛОВСКОГО** - комендант штаба бригады.

БАЛАБАН шт. капитан царской службы, участник восстания против Гетмана, участник боев против большевиков в 19 году в составе Запорожской дивизии. Очень толковый парень, прекрасный культработник, не совсем поддерживал Петлюру и больше всего склонял свои симпатии Гетману.

Остался в Польше, но потом буд-то бы вернулся, хорошо этого не знаю.

4. Поручик **ДЕШКОВ Петр** | сын волостного писаря из местечка Махновки на Бердичевщине |. Участник восстания против гетмана в отряде **ОСКИДКА**, участник отрядов атамана **КАРОГО**, участник боевых операций в направлении Киева против Красных в 1919-20 году в составе Запорожской дивизии. Очень толковый, неизмеримо хитрый и неизмеримо способный для разведывательных целей. В 1921 году несколько раз из Польши ходил в Бердичев, возвращался назад в лагерь, ездил для информации по лагерям. В Отряде **КАРОГО** был начальником контр-разведки. В 1-й пулеметной дивизии **ДЕШКОВ** работал также в контр-разведке. В 1921 году **ДЕШКОВ** - я с ним подробно об этом беседовал - приходил в Бердичев под кличкой "Аня", должно и можно было найти его через телефонистку Бердичевской телефонной станции, какую-то его родственницу по матери.

ДЕШКОВА лично принимал Петлюра, Чеботарев и давали ему задания, 2-й отдел генерального штаба, куда **ДЕШКОВ** заходил каждый раз как только возвращался из Украины, настойчиво .

110

4.-

приглашала его на работу. Говорили позже, что ДЕШКОВ пошел работать во 2-й отдел польского ген. штаба.

5. Полковник ЮРНЕВИЧ, командир батальона бригады ОСМОДОВСКОГО. Был в Жмеринке военруком при совласти в 1919 году, очень активный в смысле фортификации вопроса, о посылке отряда через Тирасполь на Украину. Петлюру не поддерживал, примыкал к системе Гетмана. Остался в Польше был в лагере в Никулицах.

6. Полковник ДУКОВСКИЙ командир артиллерийского дивизиона, бывш. военный атташе Гетмана в Турцию, очень недурной, хотя и старый. Среди офицеров бригады пользовался авторитетом, как хороший военный специалист, но не политик. Остался в Польше, был в лагере в Никулицах.

7. Сотник ПЕКАРЧУК, командир кавалерийской сотни бригады ОСМОДОВСКОГО | родом из Тульчинщины или Гайсинщины | участник всех без исключения и фронтовых и тыловых операций против большевиков в 1918-21 г.г.. И ПЕКАРЧУК и его жена | ездившая вместе с ним | награждены "железным крестом" за эти походы.

ПЕКАРЧУК очень деловой работник, очень умело и толково ориентировался в вопросах политики, поэтому он пользовался авторитетом. Заслуги перед УНР позволяли ему держать себя очень независимо.

Родная сестра ПЕКАРЧУКА, служившая в армейском лазарете сестрой милосердия, в 1925 или 1926 г.г. перешла границу в Шепетовском районе и добиралась на родину, но ей это не удалось. Сестра ПЕКАРЧУКА имела задания.

Надо отметить еще одно обстоятельство, характеризующее ПЕКАРЧУКА, его лично неоднократно принимал Петлюра, которому ПЕКАРЧУК всегда всегда воспевал дифирамбы.

Уже в лагерях жена ПЕКАРЧУКА мне рассказывала о желании ПЕКАРЧУКА поехать на Украину. Это желание надо было поставить в связь с таким же желанием Петлюры, которое он высказал ПЕКАРЧУКУ в одну из аудиенций.

8. Поручик БРАНТ | имени и отчества не помню |, командир не строевой роты штаба бригады ОСМОДОВСКОГО, родом из Херсонских колонистов.

Чрезвычайно активный деловой работник, организатор участник Херсонских операций ТЮТЮННИКА. БРАНТ ушел самовольно из отряда КАРСКО | в 1921 году | и поселился, по моим сведениям, в тогдашней "нейтральной зоне" вблизи Кривина-Острога, женившись на чешке, которая оказала ему приют, будучи поинформированной в чем дело, кажется его отец одно время служил на станции Жмеринка машинистом.

9. Поручик СЕМЕНОВИЧ | родом из Тульчинщины |, участник всех операций против большевиков, офицер для поручений бригады ОСМОДОВСКОГО. Был вместе с БРАНТОМ, очень подружились, ушли вместе с БРАНТОМ. СЕМЕНОВИЧ очень умный, толковый работник, но германец.

5.-

10. Сотник ГОДЗИНСКИЙ | родом из Тульчина, | командир роты бригады ОСМОДОВСКОГО, участник всех операций 1918-21 г.г. против большевиков, очень боевой, проникнутый максимальной степенью шовинизма.

11. Сотник ГАДЗЯЦКИЙ | родом из Жмеринки, | командир нестроевой роты хоз. части бригады ОСМОДОВСКОГО, участник всех походов против большевиков, очень толковый работник, энергичный поддерживавший УНР. Утверждали у нас, что ГАДЗЯЦКИЙ находился некоторое время в тылу у большевиков и занимался разведывательной работой.

12. Сотник ГЛУЗДОВСКИЙ | - начальник хоз. части бригады ОСМОДОВСКОГО, родился в Чернигове, окончил Киевский университет, помнится, имел он где-то там вблизи Чернигова большой хутор. Чрезвычайно толковый работник, член с.-г. партии Украины

13. Поручик ЛАЗАРЕНКО, живет вблизи Проскурова, в 2-х верстах в каком-то селе, учителствует. Работал по линии культ а затем в Каменце был арестован. Неустойчивый в высокой степени способный и в такой-же мере опасный, несмотря на то, что привлеклся, был уже на волосок от расстрела, несмотря на это уже в 1924 году говорил мне, что "не знал своих позиций до смерти." Предположено было, что ЛАЗАРЕНКО в 23, 24 году ходил за кордон и через организованные им пункты отправлял туда и принимал людей.

14. Поручик АВРААМОВИЧ | родом из Тульчинск. | командир сотни связи бригады ОСМОДОВСКОГО, участник всех походов против большевиков. 1918-21 г. Очень активный, всегда боролся на собраниях за чистоту идей УНР, очень предан ей. За кордоном.

15. Сотник НЕКРАСОВ-МИХАЙЛОВ, тоже родом из Тульчина, офицер штаба ОСМОДОВСКОГО, а затем комендант тыла 1-й пулеметной дивизии. Участник денкинской армии, а с 1920 года - петлюровской. В высшей степени активно боролся против УНР, находясь в армии УНР, за "единую неделимую". Энергичный до конца, очень сообразительный НЕКРАСОВ только благодаря этим качествам не был отдан под суд. За кордоном.

16. Поручик ЗИНЧЕНКО, родом из Харькова, участник всех операций УНР против большевиков, операций позиционных и тыловых. Дважды побывавший в лагерях Польши: в 19 и 20 г.г. Чрезвычайно хитрый, изворотливый и далеко неглупый - ЗИНЧЕНКО в бригаде ОСМОДОВСКОГО находился в хоз. части все время. Позже было установлено, что ЗИНЧЕНКО представлял собой агентуру ЧЕБОСТАРЕВА. ЗИНЧЕНКО был начальником разведки отряда ГОДУБЯ в 1921 году, когда этот отряд формировался вблизи Ровна в Басовом Куте, для перехода на Украину. ЗИНЧЕНКО сблизился в это время с поручиком ДЯШКОВЫМ.

17. Хорунжий АНЧАН | имени не припоминаю, но точно об этом знает Житомир, которому я обращал это в 1923 г. Начальник контр-разведки бригады ОСМОДОВСКОГО в двух словах характеризовать нельзя. Надо сказать, что по хитрости, разительности и т.п. трудно себе представить лучшего

как АНЧАК. АНЧЕК у ЧЕБОТАРЕВА работал давно. Последний в 1929 году послал его в Варшаву с поручением. Случайно он "засыпался", его арестовали, при чем АНЧЕКУ удалось доказать, что он истый поляк, но дезертир. Отправляют АНЧАК в солдаты. АНЧАК - жовнир служит рядовым, достает документы капрала, дезертирует, снова приезжает в Варшаву и вступив в новый полк достает то, что ему нужно и возвращается в армию УНР к ЧЕБОТАРЕВУ.

Работая в отряде КАРОГО в 1921 году близи Ровно, АНЧАК очень-быстро сориентировался в м. Корце | польском |, против своей родины - он родом из Новоград-Волынска | и путем связи с контрабандистами, поставляет полякам необходимые им сведения. Поляки | поручик ГЛАЗАРЬ, Начальник Ровенской контр-разведки, тот самый ГЛАЗАРЬ, который был с польской стороны в штабе ТЮТЮННИКА в 20-21 г.г. | очень ухватился за АНЧЕКА, предложили ему хорошие условия и он пошел к ним работать. Еще в 1923 году я переписывался с АНЧЕКОМ, он по прежнему обрабатывал Новоград-

Волынских контрабандисток-девиц, бывал на нашей стороне. Насколько мне известно, Житомир и сейчай интересуется им.

АНЧАК имеет жену, ребенка и тещу, жили они в 1923 году в Новоград-Волынске.

18. Полковник ГРИГОРОВИЧ-БАРСКИЙ | начальник штаба ШЕПЕЛЯ все время его операций на подобие | происходит из Винниччины, отец его в 20 году работал на Заливанщицком заводе Винницкого округа, участник всех операций против Красных, пользовался особой любовью, особым вниманием у Петлюры, ОМЕЛЬЯНОВИЧЕ-ПАВЛЕНКО, САЛЬСКОГО, и других военных руководителей, был начальником штаба атамана ГОЛУБЯ в 1921 году весной вблизи гор. Ровно, когда ГОЛУБ собирался пробраться на Подолию. С ГРИГОВИЧЕМ-БАРСКИМ была и жила с ним некая АПЕТИНАЯ Люба из Хмельника Винницкого округа, которая в последствии кажется, вернулась | в Хмельню. БАРСКИЙ имеет огромные связи на сахарных заводах Подолии. Остался за кордоном.

19. Отаман ШЕРБАНЮК | где-то из Сквирщины | бывш. волостной старшина, организатор восстания против большевиков, пользовался | для видимости | авторитетом у Петлюры, как лицо, которое может и способно выполнять черную работу. Еще в Тарнополе, как только УНР в 1920 году, будучи разгромлен | окончательно перешла, Збруч, Петлюра дает ШЕРБАНЮКУ деньги | мизерные | и мандат | на право "восстания" | и отправляет его в с. Басов Кут. | вблизи г. Ровно, связывает его с поручиком 2-го отдела Генерального польского штаба ГЛАЗАРЕМ | о нем я мельком говорил уже | для цели переправы на нашу сторону. ШЕРБАНЮК за кордоном.

20. Отаман БЕССАРАБЕНКО | "ТРЕЙКО" | родом, кажется из Сквирщины или Таранщины или даже из Бердичивщины, там БЕССАРАБЕНКО крестьянин, военный писарь, в 1920 году при УНР был интендантом в Виннице, находился в персональных связях с министром ПРИПЧИКОМ и ПЕТЛЮРОЮ, Отаман восстания в Черном Яру в 1919 году.

БЕССАРАБЕНКО ПЕТЛЮРА отправил одновременно с ШЕРБАНЮКОМ разпределив между ними территорию | часть | Киевщины.

С БЕССАРАБЕНКОМ в Басовом Куте | весна 1921 года жила его подруга Маруся. Она впоследствии в 1926 году поймана на Волыни.

7.- 113

БЕССАРАБЕНКО энергичный до сумасшествия. В 1922 году я его встретил фамилию в Виннице совершенно случайно среди работников, приехавших из-за кордона. Об этом ниже. БЕССАРАБЕНКО остался за кордоном.

21. Попутно с БЕССАРАБЕНКОМ хочу осветить одну фигуру - ВОЛОШИНА Ледьку, сейчас проживающего в Киеве. ВОЛОШИН - сын пристава, а отец живет в Виннице. Ледька ВОЛОШИН в 1919 году пошел добровольно в Одессу к Деникину. Воевал там год. Вернулся подпрапорщиком и вступил в ряды Красной армии добровольно служа долго, года два и демобилизовался. В 1922 году летом занимаясь разработками, я, зная давно и хорошо ВОЛОШИНА Ледьку, нарисовал ему общее мое впечатление и намерение. ВОЛОШИН рассказал мне о том, что в Винницу приезжал БЕССАРАБЕНКО [этот самый], сколотил маленькую ячейку и уехал куда-то. ВОЛОШИН пытался связать меня с руководившим этой ячейкой, но по всей вероятности этот парень убоился. Так я не связался с ним, но БЕССАРАБЕНКО был в Виннице, это ВОЛОШИН утверждал категорически. Далее ВОЛОШИН знал о наличии в Одессе кружка Деникинцев, общал мне материальную помощь, связи через них за кордоном, но я отказался | условно тактически | а затем ВОЛОШИН вступил в армию и видимо неловко ему было или опасно уже заниматься этим делом. Известно мне, что ВОЛОШИНА привлекали к ответственности за службу у Деникина, но Особый Отдел 45 дивизии видимо неумело повел дело. Во всяком случае фигура ВОЛОШИНА с точки зрения перспективы не вызывает сомнений. Он живет в Киеве, где-то на Красноармейской ул. вблизи немецкой кирхи.

22. СТЕПУРА | родом из Подолии, не помню откуда | бывш. губернский комиссар Подолии. Личность эта очень популярна, известна главным образом, среди учительской массы, известна также в партийных кругах УСДП своей деловитостью, идеологической стойкостью. Имел на Подолии огромную связь по линии сельского учительства. За кордоном.

23. КАЛЮЖНЫЙ | из Полтавщины, учитель | помощник СТЕПУРЫ по работе на Подолии | 1919 год | тоже весьма дельный и энергичный работник. Помню хорошо КАЛЮЖНОГО по Львову, где он летом 1920 года беседовал с нами о политическом положении и перспективах украинского вопроса. Чувствовалась всесторонняя информированность и близость его к партийным верхам. Член УСДП. За кордоном.

24. СИЦИНСКИЙ | учитель из Житомирского уезда, комиссар фронта на Волыни, а также Подолии |, весьма известная личность в украинском вопросе на Подолии и Волыни, частенько в 1920 и 19 годах бывавший в Директории, ратовавший за расширение УНР связей с Польшей, Румынией в смысле более решительных действий на Украине. Особенно выдвинулся СИЦИНСКИЙ в 1921 году, будучи комиссаром фронта при командующем армией. СИЦИНСКИЙ пользовался авторитетом в Директории, армии. Это учитель, правда, но впоследствии в 20-21 г.г. большой деятель УНР.

8.-

25. Попутно с СИНИЦКИМ хочу осветить ТУСТАНОВСКОГО Григория - учителя из Гусятина, ныне | по крайней мере в 1922-23 годах | проживающего в Гусятине на сов. стороне; там он имеет дом, землю и т.п.

ТУСТАНОВСКОГО в 1918-19 г.г. застают учителем Винницкой городской школы. При УНР - он, будучи членом УСДП, назначается начальником уездной милиции, эвакуируется. 1919 год март. ТУСТАНОВСКИЙ снова возвращается, проявляя особое рвение к административному строительству, как начальник милиции. Отступает польская армия и уходит с арены ТУСТАНОВСКИЙ к себе домой в Гусятин учительствовать, становится членом Губисполкома в 1924-25 г.г.

Беседовали мы. В петлюровщину, аналогичную 18-20 г.г. не верит и не хочет; но не хочет и большевиков; ждет. Ничего, говорит, не думаю, жду и только: "дальше будет видно".

26. С СИНИЦКИМ, ТУСТАНОВСКИМ связаны кандидатуры некоего ТЫРАВСКОГО, бывшего Винницкого уездного комиссара, также находящегося за границей. ТЫРАВСКИЙ - член УСДП, очень энергичный деловой, большой приятель СИНИЦКОГО и ТУСТАНОВСКОГО. Происходит родом из Киева. Связи имеет большие по линии духовенства Винницкого уезда, так как отец когда-то был попом в Виннице.

27. С СИНИЦКИМ, ТУСТАНОВСКИМ, ТЫРОВСКИМ связывается еще одна фигура КОРНИЧА, бывшего Нач. Винницкой гор. Милиции, а затем Каменецкой Гор. Милиции. Это 4-задушевных приятеля; единомышленники, - оплот Петлюровского строительства на Подолии. КОРНИЧ закордонном, он не отличается умом, но связей имеет много по линии духовенства Каменецкого и Винницкого.

28. К этой группе надо еще отнести ДЫМОВИЧА, бывшего волостного писаря | Винницкого округа |. ДЫМОВИЧ - начальник Жмеринской гор. милиции УНР | 1920 | лично и хорошо знаком с ТУСТАНОВСКИМ, СИНИЦКИМ, ТЫРОВСКИМ, КАЛОЖНЫМ и т.п. очень практичный, деловитый. ДЫМОВИЧ имел большие связи в Каменце, так как жил там когда-то и в момент пребывания там Поляков. Знакомые ДЫМОВИЧА - это попы, с которыми он выпивал. В Виннице живет дочь ДЫМОВИЧА замужем за неким ТУЗОМ, галичанином, и большим дураком. Дочь ДЫМОВИЧА работает в одной из поликлиник акушеркой.

29. КЕЖИЦКИЙ | имени не помню | Кириллович, родом из Жмеринки, имеет здесь, вблизи вокзала три маленьких домика | окончил Киевский университет личный секретарь министра просвещения ОГИНКО. В 1920 году весной, я встретил его в Тарнове, в помещении Директории УНР.

Из очень отрывчатых, туманных разговоров, после того, когда я изложил ему родословную его отца | я его хорошо знал | КЕЖИЦКИЙ выболтал мне, что собирается ехать на Украину вообще, но так, чтобы не КЕЖИЦКИЙ ехал, а другое лицо, при чем как-то так хотел ехать, чтобы заниматься "научной" работой. Было такое впечатление, что человек собирается ехать

в составе научной экспедиции и ставит себе цель изучение украинского вопроса для УНР.

30. Полковник ОСАДЧИЙ, родом из м. Каховка Винницкого округа, руководитель резни и восстания в районе Прилуки-Каховка-Козельцы в 1919 году, отец и братья живут в Виннице, имеют собственные дома, а в Каховке имели имение. Служил в дивизии УДОВИЧЕНКО. Не очень влиятельный, но энергичный, знающий хорошо Подольских крупных землевладельцев, прекрасно ориентируется в вопросах организации восстания.

31. Полковник ПАДИЙ, командир полка Запорожской дивизии [родом не знаю откуда], очень большая фигура повстанческого движения, организатор его на Подолии, популярный в составе командиров УНР, пользовавшийся большим расположением к себе Петлюры, Тютюнника, Сальского и других. За кордоном, если не убит во время ликвидации Тютюнниковских банд в 21 году.

32. Полковник МИШАКОВ [командир бригады Запорожской дивизии] - начальник штаба повстанческих войск на Подолии в 1919 году. Автор проекта привлечения на сторону поляков в 1920 году галичан. Очень энергичный, ничего общего не имеющий с УНР тяготивший все время к Булак-Булаковичу. За кордоном. Родом из Одессы.

Взят

№ 254

Повідомлення джерела "ЛВГ" про старшин колишньої Армії УНР,
які перебували у Польщі

129
СТАРШИН КОЛ. АРМІЇ УНР, ЩО Я ЇХ ДОБРЕ ЗНАЮ
І ЯКІ НА МОЮ ДУМКУ, ТЕПЕР ПЕРЕБУВАЮТЬ
У ПОЛЬЩІ.

1. **БЕЗРУЧНО** Марко - кол. генерал командир 6-ої стрілецької дивізії, а потім міністер військових справ. Людина енергійна, знається добре на військовій справі. Користувався популярністю серед козаків і старшин 6-ої дивізії та серед інших (здебільшого військових колишньої армії УНР. Переконачний націоналіст.
2. **СУШКО** - кол. полковник командир 16-ої бригади 6-ої стр. дивізії, колиш. командир полку січових стрільців. Людина хитра, властелюбива. кепський військовий. Кар'єрист. Нестирливий щодо здійснення, того, що задумав. Сушкові 1922 року приписувано вбивство полковника Отмарштейна внаслідок захоплення важливих документів, яке трапилося в Габорі Ценьборнов Польщі. Убитий полковн. Отмарштейн, колишн. начальник штабу повстанчого у Львові (П.П.Ш. Тютюниківщина) був того вечора як його вбито у СУШКО, якій і провозав Отмарштейна до проходу з табору та тієї же ночі мав виїхати з якимись дуже важливими документами до Румунії. Націоналіст.
3. **ДИЦЕНКО** Олександр - кол. полковник і начальник канцелярії головного отамана, мій колишній співучень по Віленській военній школі, приятель і товарищ. людина енергійна, обізнана на военній науці. Націонал. шовініст.
4. **САМУТІН** Петро - кол. сотник, старшина штабу 6-ої старіцької дивізії. Мій кол. приятель і товарищ. енергійний хлопець і добрий військовий. Націонал. шовініст.
5. **СКРИПНИК** - кол. особистий ад'ютант ПЕТЛЮРИ, молодий старшина. Знаю його з хлопців по Полтаві звідки він родом. Націоналіст - шовініст.
6. **НЕДІЛЬКО** Олександр - кол. ад'ютант ПЕТЛЮРИ, старшина до доручень. Знаю його по Полтаві. Націоналіст.
7. **КОНОВАЛЕЦЬ** - кол. полковник. командир Окремого загону січових стрільців під час повстання проти четьмана, а потім командир січових стрільців. Людина, на мою думку, мало обізнана з воєнною наукою, це більше політичний діяч. Націоналіст.

8. ВІЛЬДІР - старшина 4 київської дивізії, що з ним разом я працював у Микуличині в фірми "Мельма". Націоналіст - шовініст.

9. ПАНЬКО Іван Гаврилович старшина технічної сотні 6-ої стр. дивізії. Перебуває тепер у Польщі (Львіві, ул. Травгуст № 11). Оженився ще 1920 року й має свою власну землемірську контору. Товариш мій по Полтаві і великий приятель Політикона цікавився мало в армії був.

10. ГОНЧАР- ГОНЧАРОВ Ієронім, кол. сотник технічної сотні 6-ої стр. див. Товариш і приятель мій і ПАНЬКА мешкає у Львові, працює на якомусь заводі. Політикою так само цікавився мало, переконань націоналістичних.

"ЛВГ."

II/III-31 р.

Харків.

131

КУХАРЧУК Петро колишній начальник розвід-
чого поста біля **КОРЦЯ** на польсько-радянському кор-
доні, підлягав розвідчому постерункові в м. Рівне
/на Волині, Польща/ мав найтісніший зв'язок з явка-
ми на радянській території в районі свого поста. Цей
зв'язок здійснювали переважно людьми, що перебувають
на терені Польщі та зв'язані родинними зв'язками чи
комерційними з людністю, яка перебуває на терені
Радянської України /прикордонних сел/. Таким чином
КУХАРЧУК здійснював /переважно/ і зв'язок та пере-
кидання розвідників, що йшли на Радтериторю за зав-
даннями П.П. Штабу. Так само і я, маючи наказ П.П.
Штаба увійти до групи **НЕЛІГОВСЬКОГО**, що у вересні
1921 року здається перейшла кількістю понад 30 чо-
ловіка на Радянську територію для диверсійної і ор-
ганізаційної роботи, скористався з послуг **КУХАРЧУКА**,
який для здійснення мого завдання, допоміг мені
перейти кордон, використавши для цього 2 провідни-
ків прикордонного /польського/ села, які й провели
мене до групи **НЕЛІГОВСЬКОГО** /на території РадУкраї-
ни/. **КУХАРЧУК** місцевий сільський вчитель, націоналіст,
що був свого часу в армії Петлюри на посаді старши-
ни за політичними поглядами правий есер, антисемт.
Перебував **КУХАРЧУК** в Корці разом з родиною /друки-
на і двоє дітей/ але, розмовляючи з ним, я довідав-
ся, що він не є мешканець Корця, а оселився там
тільки під час війни з Червоними, звідки походить
не знаю.

МУРАШКО - полковник начальник авіа
частин армії Петлюри, під час боїв з поляками і чер-
воними /1919 р./ колишній старшина царської армії
- дітун, гарний знайомий полковника-отамана **ХІЛЕНЬ-**
КОГО, командира залізничного корпусу.

НЕЛІГОВСЬКИЙ - отаман колишн. командир
4 Київського полку, а потім заступник командувача
4 Київської дивізії, командував бандою диверсійни-
ків /32 чоловіка/, що перейшла з Польщі на радян-
ську територію 1921 р. за місяць до "рейду" **ТЮТЮ-**
НИКА /вересень 1921 р./ колишній старшина царської
армії /здається підполковник/, відряджений **ТЮТЮН-**
КОМ на Україну для підготовчої роботи в справі пов-
стання разом з кількома десятками старшин і козаків
що їх було набрано з інтернованих частин 4 Київсь-
кої дивізії /переважно/ **НЕЛІГОВСЬКИЙ** за час пере-
бування на території України /понад місяць/ влаш-
тував щось із 7 нападів на окремі червоні частини
з перемінним успіхом, тероризував місцеву людність
в околицях м. Одеська на Волині, а вільний від
цього час присвячував переважно п'янству, влашто-
вуючи п'янку або на хуторах серед місцевих куркулів
або просто в таборі, в лісі разом з деякими прибли-
женими старшинами своєї банди. Не виконавши зав-

130

дання П.П.Ш. НЕЛЬГОВСКИЙ з отрядом переслідований від червоних утік в середині грудня 1921 року до Польщі втративши кілька чоловіка забитими і пораненими. Залишивши за 2 тижні до переходу його в Польщу відділ НЕЛЬГОВСЬКОГО, я з п'ятьма козаками перейшов на польську територію /кінець листопада 1921 рік і з того часу з НЕЛЬГОВСЬКИМ не зустрічався, загальне враження від нього у мене - п'яниця і боєник, як старшина і організатор - и і к ч е м а:

ПОЛОЗОВ - псевдонім ТЮТЮННИКА по П.П.Штабу.

П І Р О Г О В Юрко, полковник петлюрівської армії, коли старшина царської армії, начальник штабу в банді НЕЛЬГОВСЬКОГО, після повороту до Польщі виїхав до Румунії з якимись завданнями. Старшина цей має не аби який організаційний і військовий досвід, але весь час перебував під впливом НЕЛЬГОВСЬКОГО. Політичне і національне обличчя його дуже невизначене. Можливо що потрапив він до української к-р армії тільки тому, що свого часу не потрапив до білої /Деникина/.

П А Д І Й - командир 4 кінного полку кол. царської армії. Під час рейду з ТЮТЮННИКОМ ранений і перебував на лікуванні в Рівному де мав зв'язок з оскілковцями.

РАДКЕВИЧ - польський поручник, начальник постерунку в Рівному, загинув під час рейду ТЮТЮННИКА за розмов у Рівному/.

САМУТІН Петро сотник 6 Стрілецької дивізії довгий час був у відділах січових стрільців, потім старшина штабу 6 дивізії націоналіст, тепер перебуває в Польщу.

СТУПНИЦКИЙ Леонид та Павло - брати, старшини 4 Київської дивізії. Обидва після "рейду" перебували в Рівному.

х/С У Ш К О - командир І бригади 6 стріляючої дивізії колишній комполк сівочих стрільців, на Україні в армії гетьмана, Директорії, Петлюри в 1917 року /колишній полонений рос. армії-царської/. Кар'єрист, національ-буржуа.

Поганий організатор шпій і нікчемний старшина /болягуз/.

х/ ХРОНЕВИЧ -колишній поручник петлюрівської і царської армії, після мого відрядження П.П. Штабом до відділу НЕЛЬГОВСЬКОГО залишився на моєму місці на постерунку в Рівному 1912,13,14 років служив у Полтаві конторником на ст.Полтава-Київська де його батько обіймав посаду товарного касира. 1920 р. ХРОНЕВИЧ був в на посаді коменданта ст.Станиславів /зі сторони українців/ де перебуває зараз не знаю.

КОСТЮЧЕНКО - колишній старшина /сотник/ штабу 6-ої стрілецької дивізії.

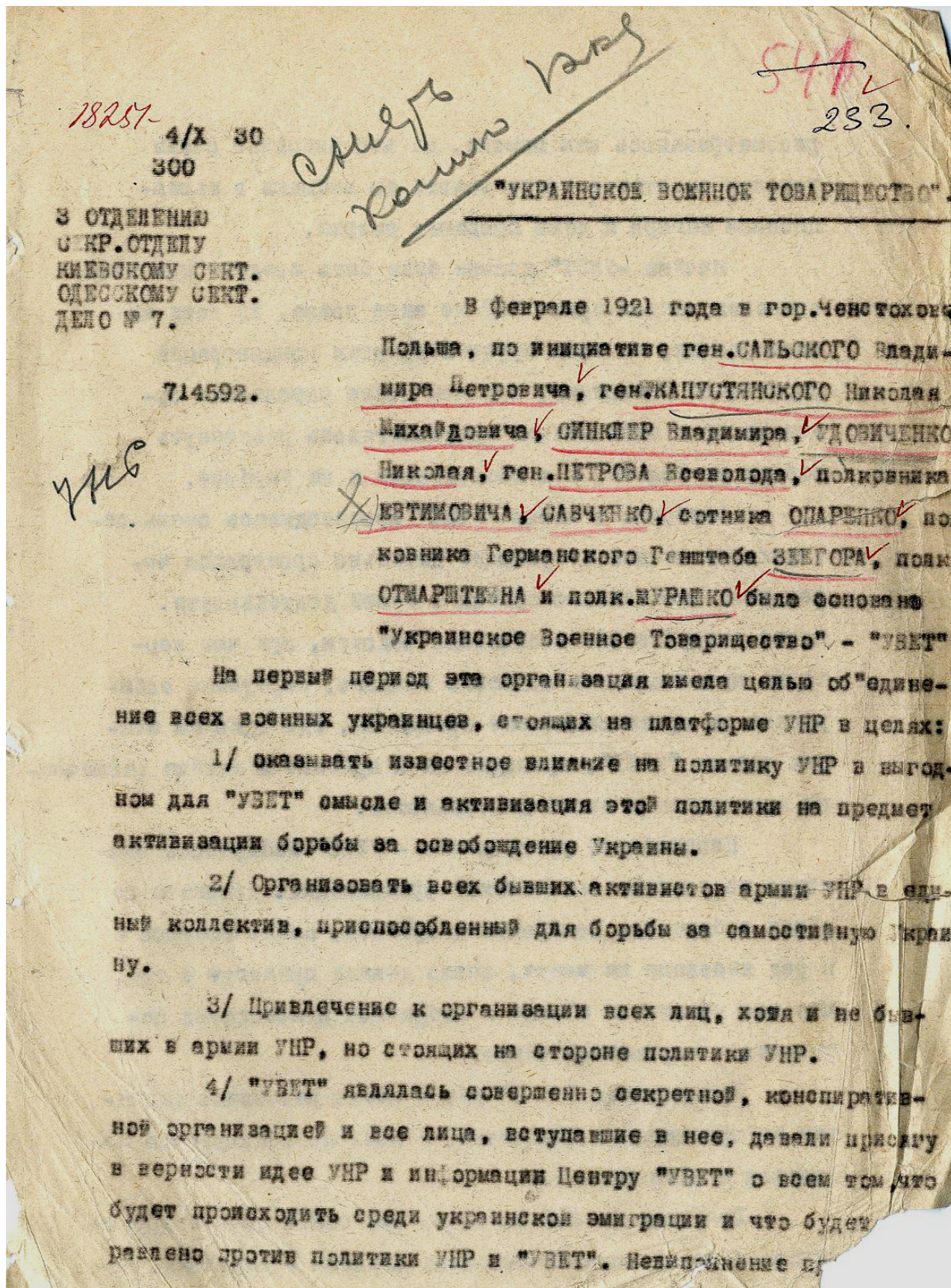
х/ САМУТИН, СУШКО і ХРОНЕВИЧ були свого часу зі мною в дружніх взаєминах і знають мене за найзапеклішого ворога більшовиків та найзавзятішого націоналіста.

НАДТОЧИЙ ІВАН у розмові зі мною в справі "Промпартії" висловився, що "весь процес це інсценіровка, яка має на меті показати людності СРСР нікчемність заходів капіталістів проти Рад і в той же час підготувати громадську думку Союзу до майбутньої війни"

НАДТОЧИЙ цілком переконаний в тому, що війна незабаром повинна бути і безперечно на некористь Рад, бо на його думку "саме тепер, як ніколи, буржуазія готується до війни з СРСР і саме тепер найкраще вдарити - а ті труднощі, що переживає під цей час країна дуже сприятимуть інтервенції" "Процес роздували просто для того, щоб показати як "ми" міцно стоїмо і зайвий раз підкреслити силу "ЧЕКА" в очах людности".

16/1-1931 р. розмовляючи зі мною в справі надрукованої в Комуністі замітки 16/1-1931 р./, щ р нижче додаю, НАДТОЧИЙ висловився: "ця п'ятирічка їх безперечно заріже а колективізаційний рух на випадок хоч найменшої допомоги зовні, легко можна буде перетворити на рух проти комуністів і їдів". НАДТОЧИЙ розцінює колективізаційний рух, як примусовий, а "звужання"

над куркулями як спосіб /страхаючи середняків і бід-
ноту, що те саме буде і для них/ залучити інше се-
лянство до колгоспів. Радіючи з поширення колективі-
зації, НАДТОЧИЙ говорить: "Колективізація призведе
до зруйнування індивідуальних господарств, а тому
що в колективах ніхто не хоче працювати, то призведе
кінцем кінець до руїни й господарства колективів,
а це своєю чергою - до незадоволення загального й
відкритого виступу людности.

рассматривалось как измена, за что виновные несли тяжелую ответственность вплоть до высылки в изоляционные лагеря и даже предания смерти.

Ячейки "УВБТ" должны были быть созданы при всех воинских частях армии УНР не ниже полка, во всех министерствах, во всех крупных пунктах концентрации украинской эмиграции, при чем после укрепления организации в этих местах предполагалось развернуть работу на Волыне, а в последующем и на Украине.

Вербовка в члены "УВБТ" производилась очень осторожно и каждый вступающий детально проверялся через разведывательные органы о своей деятельности. После завербованния нескольких человек, при чем вербовка производилась отдельно каждого, вербуемые собирались на организационные собрания, где один из старших членов "УВБТ", приводил их к присяге и ячейка фактически приступала к своей деятельности.

Центральное руководство "УВБТ" набиралось ежегодно из состава основателей организации. Делегаты на съезд выбирались Центральным органом, после выборов и перед выездами на места, вновь давали присягу о том, что все участники съезда и избранное руководство останется в строжайшей тайне.

Руководство "УВБТ" раз в месяц рассылало филиалам информационные бюллетени, в коих по обыкновению помещался и план работы.

Организация пользовалась при связи друг с другом установленными опознавательными знаками - паролями. Применялись следующие пароли: пароль, каковым являлась

542 ✓
234.

какой либо вещь известная тем или иным деятелям "УВЕТ" и пароль оловестного порядка.

После основания "УВЕТ" были организованы филиалы в Ченстохове - руководитель полк. САЛОВСКИЙ ✓ и заместитель его п/полк. МРАШКА ✓, при секретаре ЧЕБОТАРЬ, ТАРНО ✓ ВВ, руководитель ген. ДЯДКА ✓, его заместит. ТИМОШЕНКО ✓ и секретарь ЛЕВЩИЦА ✓ в Зарзаве руководитель КРЫЖАНОВСКИЙ ✓ и заместитель его сотник БУТАКОВ ✓, в Кадиме - руководи- тель УДОВИЧЕНКО ✓, заместитель п/полк. ЛИННИКИ ✓ и секретарь сотник ДЗИБА ✓ в Александровике - руководитель ген. БЕЗ- РУЧКА ✓, заместитель п/полк. ГЕРАСИМЕНКО ✓, секретарь сот- ник ВЯТИНОНИ ✓ В первые три месяца вся организация насч- чивала 189 человек.

В апреле 1921 года "УВЕТ" перекинул свою деятель- ность за Збруч, где с помощью ТЮТЮНИКА и ОТАРШЕТКА ✓ в Проскурове была заложена основа для филиа "УВЕТ".

Из деятельности - "УВЕТ" в 1921 г. необходимо от- метить:

1/ Борьба против намерения ПЕТЛЯРЫ, принять на себя командование всеи Украинскои армии, разбросанной в то время в неприятельских лагерях.

2/ Борьба против смены командования в лагере Вадовицах, куда некоторые приближенные ПЕТЛЯРЫ хотели посадить своего человека - подполковника ЛАСТВИЧЕНКО - бывш. бандита.

3/ Проведение в Д-ки Генштаба УНР ген. САЛЬСКОГО и создания высшего военного совета во главе с членом "УВЕТ" ген. ЛНАКОВЫМ. ✓

В этот момент в центр "УВЕТ" входили: председате- дем ген. САЛЬСКИЙ, его заместителем ген. ПЕТРОВ, он же

- 4 -

Зав. Информационным отделом "УВЕТ", член Правления ген. КАПУСТЯНСКИЙ, член Ревизионной комиссии ген. УДОБИЧЕНКО и секретарь подполк. ЕВТИМОВИЧ, вторым секретарем являлся сотник ОПАРЕНКО.

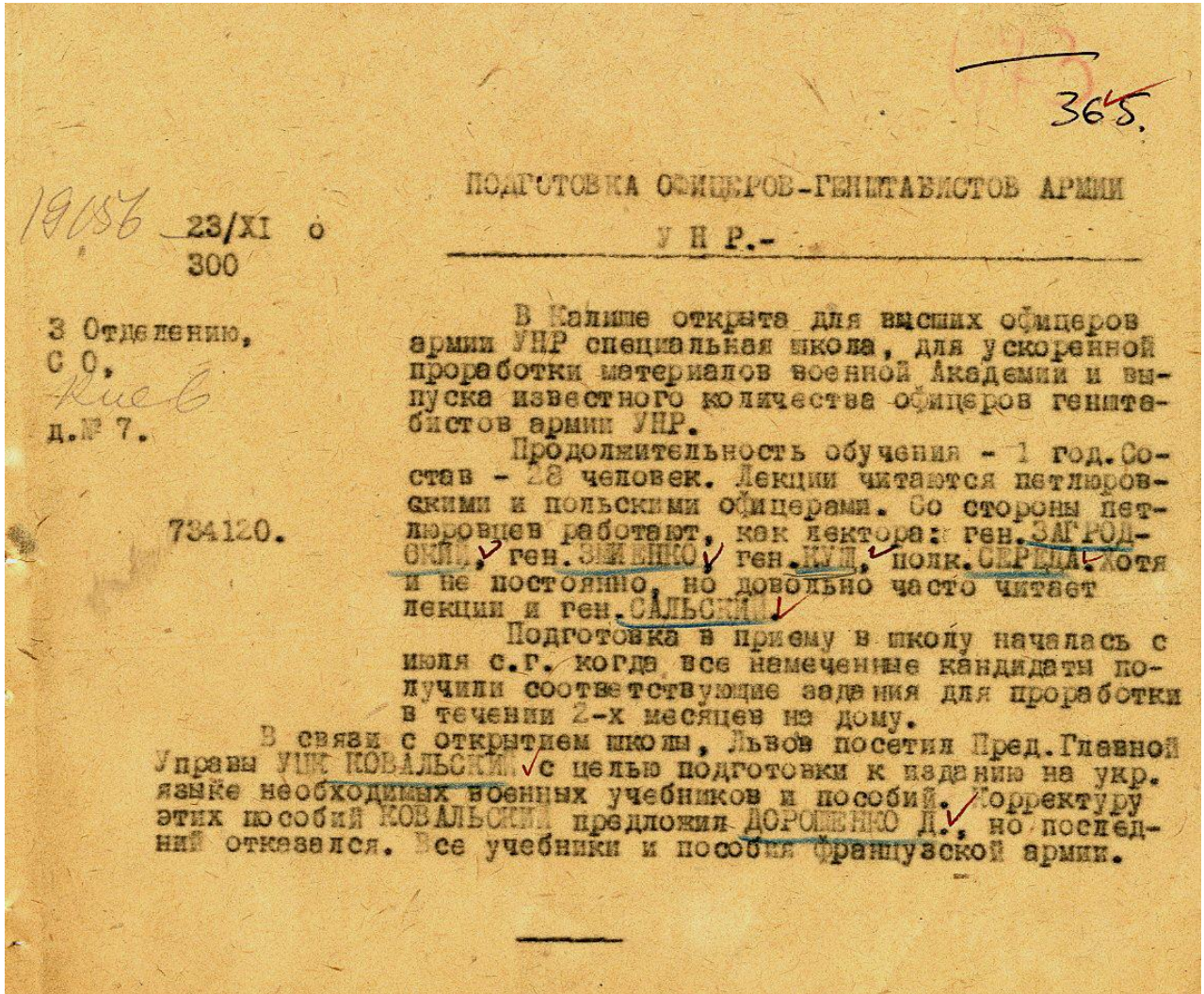
Назначение ген. САЛЬСКОГО на должность Нач. Генштаба вызвало раскол в организации "УВЕТ", в которой образовались две тенденции: с одной стороны - желание ген. САЛЬСКОГО согласованное с ПЕТЮРОМ о подчинении всей организации "УВЕТ" УНР и с другой стороны - начало подготовки ноябрьского митета на Украину /редд Тютюнника/, в котором САЛЬСКИЙ, ПЕТЮРА и ТЮТЮНИК вели самостоятельную акцию в Союзе с КЗЫНСКИМ и ГРОХОЛЬСКИМ.

Про эти два направления в работе "УВЕТ" члены ее узнали случайно, после чего этот вопрос был вынесен на обсуждение главного совета, который несмотря на информацию о создавшемся положении ген. ПЕТРОВА, все же слушать не поверил. После этого совещания был созван внеочередной съезд "УВЕТ", который и постановил ликвидировать "УВЕТ", так как конспирация этой организации была уже провалена. Несмотря на это постановление, сразу же, после закрытия съезда началась формироваться новая организация на основе программы принятой ранее "УВЕТ". Во главе этой новой организации стали ген. КАПУСТЯНСКИЙ, полк. ОТМАРИТЕН и МУРАШКИН. Формирование этого нового второго "УВЕТ" проходило очень медленно, так как встречало на своем пути различные преграды, из коих наибольшее значение имела деятельность разведки ПЕТЮРЫ, который с одной стороны оказывал как бы помощь "УВЕТУ", а с

другой стороны стремился к расколу новой организации. Кроме того, к расколу стремились и полчки, поскольку второй "УВЕТ" через полк. ОТМАРШЕНА связался с УВО, а через УВО с какой-то организацией молодежи на Украине.

В 1922 г. должен был быть вновь созван съезд "УВЕТ" для разрешения вопроса о совместной деятельности "УВЕТ" и УВО, о чем с докладом должен был выступить полк. ОТМАРШЕНА. По дороге на съезд ОТМАРШЕНА был убит неизвестными лицами и собравшийся съезд вновь постановил о ликвидации организации. Все же, после этого второго постановления ген. КАПУСТИНСКИ, при содействии полк. ПРОХОДЫ, ЛИПЕТЬКОГО и КМЕТЫ приступил к организации третьего "УВЕТ", который в настоящее время насчитывает около 100 человек.

Деятельность "УВЕТ" в данное время очень мало заметна, так как она переплетается с деятельностью различных украинских эмигрантских организаций. Выполнение "УВЕТ" новыми членами проходит очень слабо. К организации присоединяются и украинские националисты.-

19403 10/ХІ 30
300.

3 ОТДЕЛЕНИИ
СЕКР. ОТДЕЛУ
КИЕВСКОМУ СЕКТОРУ
ДИО № 7.

ПЕТЛЯРОВСКОЕ ВОЕННО-НАУЧНОЕ ТОВАРИЩЕСТВО В БЕРЛИНЕ.-

705612.

В Берлине существует военно-научное Товарищество петляровских офицеров, в которое входят: полк. ПЕТРАШЕВСКИЙ, сотник ШИЛИНСКИЙ, поручик РИЦАНЦЕВ, пор. КОЗЕВНИКОВ и пор. ДРОВАТЫЙ.

Товарищество по словам его основателя ШИЛИНСКОГО ставит своей целью продолжение изучения - б. офицерами армии УНР - военных знаний. С Товариществом связан и генерал КОЛОСОВСКИЙ, но роль его пока не выяснена.

В Товарищество входит и "группа старшин в Берлине" гетманцы, которые хотя и состоят в рядах Т-ва, но назвать себя членами этого Т-ва не хотят - держась обособленно "группой старшин". В группу старшин входят: пор. ЛКОВЕНКО, хэр. ОЛЯНЧИЙ, пор. КОРОТКОВ, пор. САМАРСКИЙ, гетман СКОРОПАДСКИЙ и его сын, полк. БАХНО-УСТИМОВИЧ и сотник ШИОНТКОВСКИЙ.

ШИЛИНСКИЙ - сын мелкого помещика, местечка Ташани, б. Подтавской губ., где у него имеются родственники. Окончил Подтавскую гимназию.

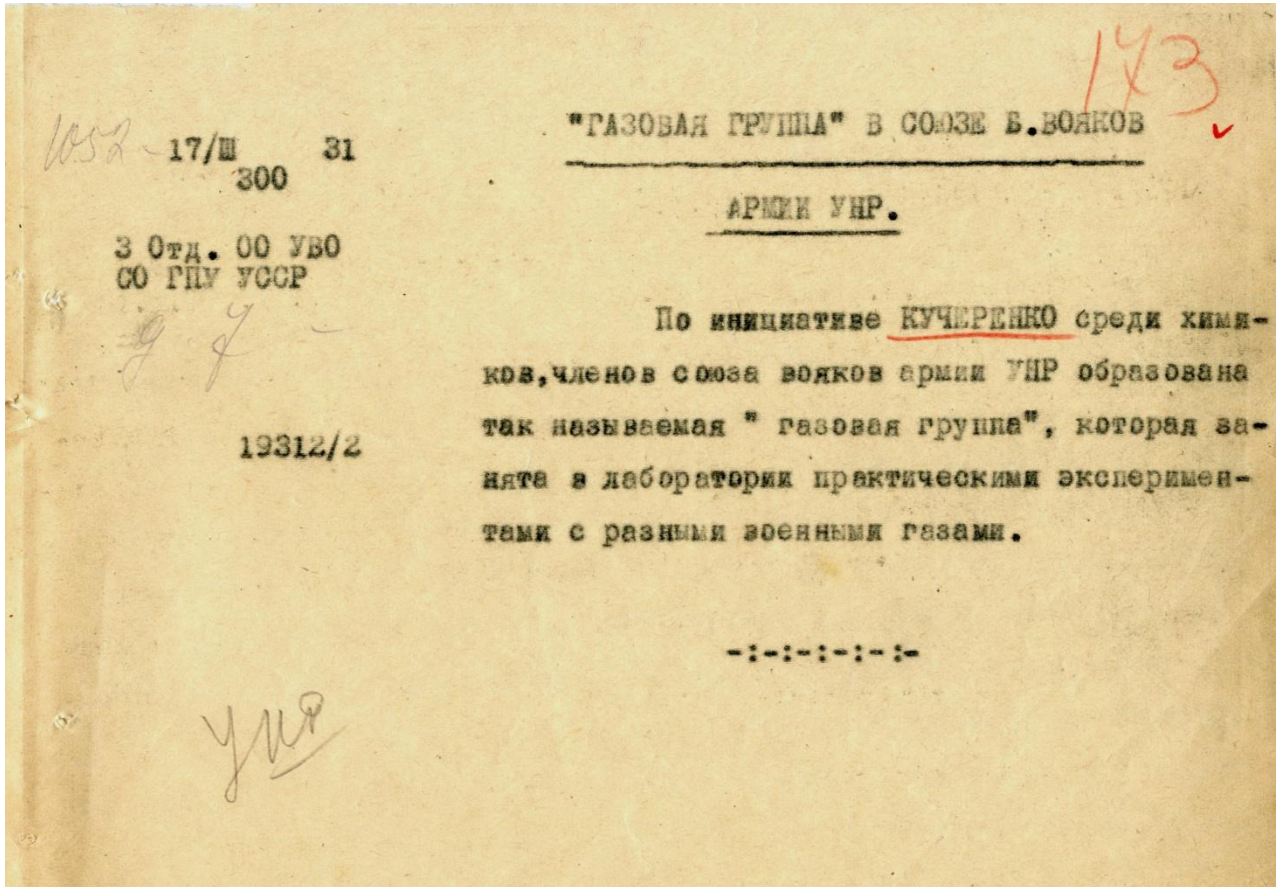
22/ХІ Т-во провело траурное собрание, посвященное петляровцам, погибшим в 1921 г. в м. Базаре.

Подробности о Т-ве выясняются.-

-о-о-о-о-о-

№ 258

Повідомлення про "газову групу" у спілці колишніх вояків Армії УНР

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 12617, т. 9, арк.173

И Н О

КРО ГРУ УССР

СОВ. СЕКРЕТНО.

НЕТАЄМНО

44

№ 74 | ино 45-31
80/ХП 1930 г.

Источник: 300
МАТЕРИАЛ РАЗОСЛАН:

1. 3 Отделению
2. 1 Отделению
3. Цекр. Отделу,
4. Киево. Сектору
5. Одесск. Сектору
6. Дело № 7.

Дело № _____

Материал № 714825.

Нач. КРО:

Нач. ИНО:

ВОЕННАЯ ПОДГОТОВКА У Н Р.

Генштаб армии УНР закончил регистрацию своих будущих офицерских кадров. В результате на 1/Х-30 г. зарегистрировано: Генералов - 150 полковников и подполковников - 960 /при чем на 1/ХП-30 г. цифра должна быть до 1.000, учитывая повышение по службе/ и подофицеров 1740

Кроме своего офицерского состава, армия УНР должна получить в качестве инструкторов 10 французских и 10 польских генералов. На 1/Х-30 г. в польской армии состояло на действительной военной службе 127 украинских офицеров. К общей цифре укомплектованного кадра должно быть прибавлено то количество добровольцев, которое можно заполучить в Галиции, Волыни, Буковине и Буковине.

Комитет ГРОХОЛЬСКОГО также ведет учет своих будущих военных кадров имея ввиду создать особый корпус добровольцев из поляков с Украины, Волыни и вообще Польши. В порядке учета Комитет ГРОХОЛЬСКОГО своею работою контактирует с Генштабом УНР дабы не допустить путаницы в списках - взятия на учет одних и тех же лиц.

Число добровольцев казаков по цифровым данным 1929 г. должно равняться около 25.000 человек.

Подготовительная деятельность в создании Украинской армии ведется помимо переучета и в области переподготовки офицерских кадров путем пропуска их через специальные курсы и школы, организованные во всех странах и местах концентрации украинской эмиграции. Руководство деятельностью всех курсов

сов и школ возложено на полк. Генштаба СИДОРЕНКО.

УНР и Комитет ГРОХОЛЬСКОГО, по согласованию вопроса с Польским Генштабом приступили к созданию двух основных баз для подготовки и будущего развертывания военных действий против СССР: одна из баз организуется в Луцке для снабжения и комплектования армии и вторая в Збарже для снабжения армии артиллерией и вообще вооружением.

Выявляется необходимая потребность армии УНР и польского корпуса ГРОХОЛЬСКОГО в вооружении и снаряжении, которая, как и финансовая помощь будет ядена Польским Интенданством.

Развертывание работы базы в Луцке поручено ген. БИЛЕВИЧУ.

Популяризация идей организации армии УНР возложена на ОЛЕСЬЯКА, который должен восстановить с активом УНР на Украине связь, порванную после процесса СВУ.

Вся военная подготовка идет на расчет открытия военных действий не позднее весны 1931 г., причем Польша стремится возможно скорее осуществить свои интервенционные планы, учитывая, создавшееся положение в экономике самой Польши.

Развернутая было работа по организации армии УНР за последнее время, в связи с событиями в Галиции - приостановилась.

ПРИМЕЧАНИЕ ИНО: Ген. БИЛЕВИЧ нам известен, как активный петлюровец в Польше, генерал-хорунжий. Что касается полковника СИДОРЕНКО, то по нашим материалам проходил активный петлюровец СИДОРЕНКО Михаил Федорович, происходящий из Гладоса, где имеет родственника СИДОРЕНКО М.Ф. в прошлом учитель гимназии. Результатов установки родственников СИДОРЕНКО, согласно нашего № 714564 от 17/9-30 мы от ГПУ УССР до сих пор не имеем.

Заслуживает внимания поручение ОЛЕСЬЯКУ восстановления связи на Украине. Из прошлых материалов "ВИСНИКОВ" видно, что ОЛЕСЬЯК вообще сентиментически относится к деятельности СВУ, называя всю эту организацию "чайной" компанией - способной делать переворот только за чашкой чая". Такой взгляд по сло-

✓ 45

вам ОЛЕСКОНА был и у большинства петлюровцев. Это и заставило петлюровцев самую важную часть петлюровской подпольной работы на Украине поручить специальной сети которая, "с арестом чайной компании несколько не пострадала и осталась в целости.

Сведения требует проверки.

3-му Отделению срочно дать оценку о СИДОРЕНКО И.Ф., с которым сообщив №..... от 18/10 20/10 20.

-0-0-0-0-0-

746 25/П 31
300.

3 Отделению,
С О,
д. № 7.

19213.

ОБ'ЕДИНЕНИЕ УКРАИНСКИХ ВОЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.

3/П на квартире генерала М.ОМЕЛЬЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКО состоялось военное совещание. Присутствовали: ген. ОМЕЛЬЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО М., ген. ОМЕЛЬЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО И./младший/, ген. ПЕТРОВ донской, ген. СИДОРИН, донской, ген. СТАРИКОВ, подполковник ГОМЗИН, КОСТАРЕВ, доктор НАЛИВАЙКО, подполковник ЧЕРНЯВСКИЙ, КРИЦКИЙ.

Совещание открылось докладом ген. О.-ПАВЛЕНКО, который сообщил, что целью собрания есть воссоздание украинской армии и соединение ее с армиями казачьими - донской и кубанской.

"Поскольку условия эмиграции - заявил О.-ПАВЛЕНКО - не позволяют создать этот Союз официально, он организуется под фирмой Украинского Войскового Научного Товарищества.

Новое "Товарищество" об'единяет все украинские военные круги без разделения политического, в него входят все от гетманцев до социалистов.

Вопросы политические отбрасываются совсем, чтобы не мешали главной задаче организации кадров укр. армии, которая в любой момент, а такой момент близко, встанет на путь борьбы с нашим главным врагом - большевиками.

В организацию дали согласие войти и работать в ней: националисты, гетманцы, эсеры, уенеровцы и казаки. На собрании присутствовали представители от гетманцев О.-ПАВЛЕНКО и ГОМЗИН, от националистов - КОСТАРЕВ, от социалистов ген. ПЕТРОВ и от "Уряду

УНР - доц. Е. ЧЕРНЯВСКИЙ. Организаторы дела находятся в переписке и связались почти со всеми видными военными деятелями: ген. САЛЬСКИЙ, ЗМИЕНКО, КОНОВАЛЬЦЕМ, КРАЗОМ, КУРМАНОВИЧЕМ, ДЕЛЬВИГОМ и др.

Цель собрания - создание Штаба, который перенял бы от инициаторов дела на себя работу по организации кадров".

Ген. ПЕТРОВ сделал доклад о создании курсов Ген. Штаба.

Ген. СИДОРЧ и СТАРИКОВ информировали про казачьи настроения и про готовность донских казаков на совместную работу и до общего выступления с украинцами.

Продолжение собрания в следующий вторник на квартире ген. О.-ПАВЛЕНКО : Мала-страна, Тришце 12.-

749 25/II 31
300.

130

О СОВЕЩАНИИ ГЕНЕРАЛОВ .-

3 Отделению
Секр. Отделу
дело № 7
дело -Т-3"

53112.

По словам ТОВИШЕВИЧА, сына артиста САДОВИКОГО, в начале декабря прошлого года состоялось в Париже секретное совещание укр. генералов, в котором приняли участие ген. КРАУС, полк. КУРМАНОВИЧ, ген. КАПУСТЯНСКИЙ и, якобы, ген. ОМБЛИЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО. На совещании решено приступить немедленно к созданию во всех странах Европы где находится украинская эмиграция, военных частей.

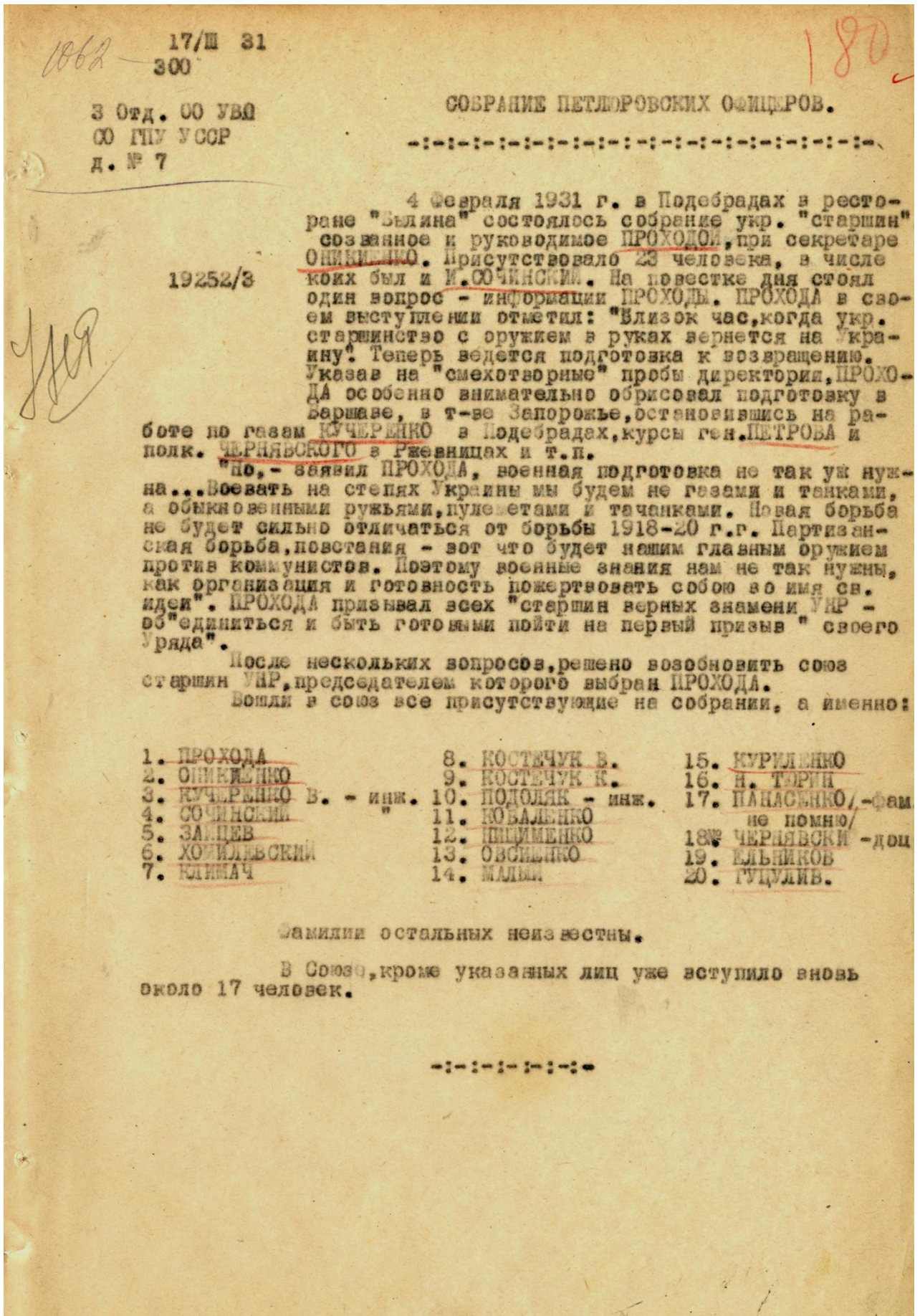
Парижское совещание генералов установило связь с германской организацией в Чикаго, существующей там под названием "Найтс оф Мазепа" /"Козаки Мазепы"/. Эта организация якобы, обязалась поддерживать военную акцию генералов деньгами и оружием.

В состав Чикагской организации входят украинцы монархического убеждения, преимущественно богатые люди. Для связи между Чикаг. организацией и совещанием генералов назначен некий Михаил БОГАТЮК, галичанин, монархист, заведующий

..... Натанбургер Резерват

ПРИМЕЧАНИЕ ИНО:

Сведения аг. получены от нового источника. Требуют проверки. В Чикаго действительно существует такая организация, но численно она собой ничего не представляет. Быть может, имея в своем составе довольно богатых людей /СМУК, ГРИНШЕВСКИЙ и др./ она сможет оказать большую материальную поддержку акции генералов. Эта организация через связь богатых людей имеет связи с американскими капиталистическими кругами, а через них, при известной конъюнктуре, могла бы поддержать любую

№ 263

Щодо формування українських легіонів

ИНОСТРАННЫЙ ОТДЕЛ
ГПУ УССР

№ 5934 20/XI 193 1

Откуда получен 300

1. Т. ДОБРОЛИЦКОМУ
2. Т. КРИВЦУ
3. Т. ПЕРЦОВУ - Одесса.
4. Н/О ГПУ - Олевск,
5. " - Славути,
6. " - Ямполь
№ матер. ала " - Волоочиск
" - Кам-Подольск.

№ 12111.
Зам. Нач. ИНО ГПУ 97
Нач. ИНО ГПУ 97

НЕТАЄМНО 801
204
СОВ. СЕКРЕТНО
О ФОРМИРОВАНИИ УКРАИНСКИХ ЛЕГИОНОВ.

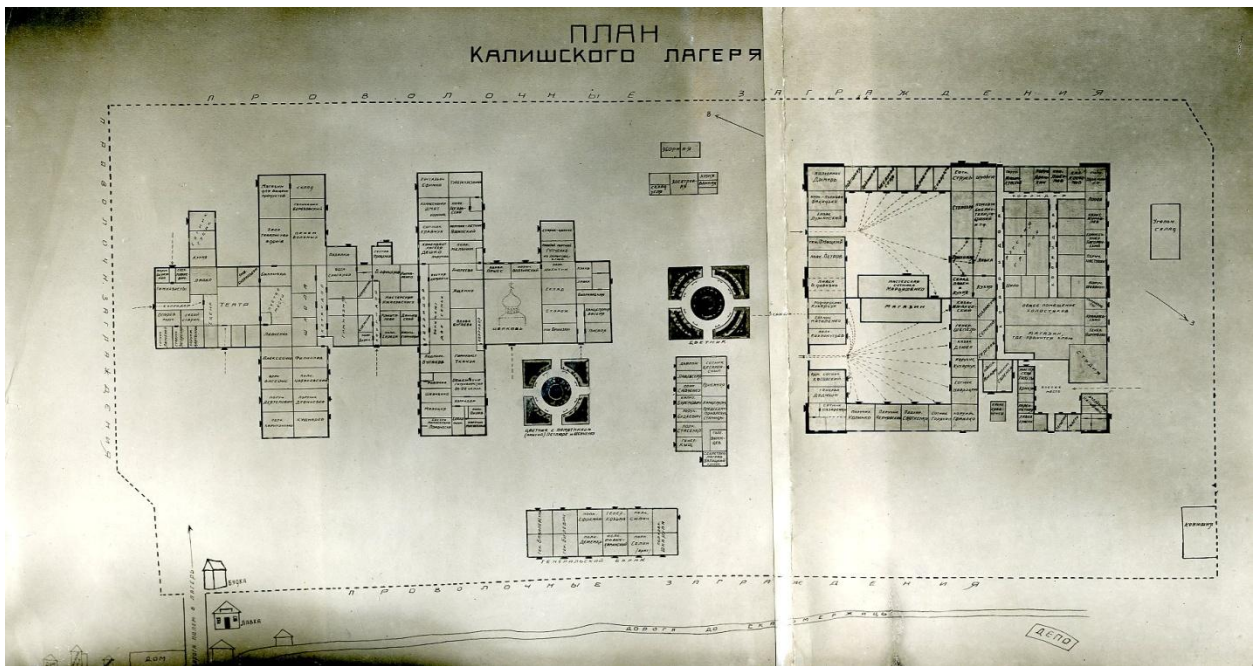
Поляки, якобы, дали директиву УНР органи-
зовать украинские легионы. В связи с этим, в
Варшаву из Парижа приехал ПРОКОПОВИЧ;
По этому вопросу УНР ведет переговоры
с галичанами, в частности с Молодой Громадой
/ общество бывш. укр. старшин / и с "Дугами"
/ДАШКЕВИЧ/.

Укр. галицкая буржуазия охотно ухвати-
лась за предложение поляков и УНР о формирова-
нии укр. легионов.-

.....

№ 264

План табору у м.Калиші

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 12617, т. 1, арк. 447

Adresse de la Rédaction et de l'Administration: Адреса Редації і Адміністрації: 42, rue Denfert- Rochereau Paris 5 - France Ціна 1 фр.	Pk I Париж, 1 січня 1936 року — 1 Janvier No 1 <h1 style="font-size: 4em; margin: 0;">В О Я К</h1> МІСЯЧНИК ТОВАРИСТВА Б. ВОЮВЦІВ У ФРАНЦІЇ Армії Української Народньої Республіки	Le Combattant MENSUEL DE L'UNION DES ANCIENS COMBATTANTS UKRAINIENS EN FRANCE Prix 1 fr.
--	---	---

Мусимо бути єдині!

До наших завдань

Після того, як ми залишили наш край по тижній для України по своїх наслідках поразки у збройній визвольній боротьбі — пройшло вже 15 довгих літ. І протягом всього цього часу ті, що активно боролися за незалежність України — і перед усіма наша Армія, що ніколи морально не складала зброї — все знаходилися як би в стані мобілізації, все готові до продовження перерваної збройної визвольної боротьби за Українську Державу.

Коли ми виходили на чужину, ми були певні того, що це лише перерва в боротьбі і що нас чекають ще нові бої. Головний Вождь українського війська С. Петлюра десять літ тому в одній із своїх статей писав, що на Сході Європи повторюється логіка подій і що там поновно мусить прийти до збройного конфлікту, в якому українська зброя стане своє вирішальне слово.

Бачимо, як правильно наш покійний Вождь підняв був об'єктивну боєву скарбу свідками того, як «логіка подій», що зачеплюють собою Схід Європи, незмінно наближає час, коли знову збройно будуть вирішувати його дальшу долю, отже й долю України.

І кому-ж, як не нам, українським воїнам, першим належить бути готовими стати до дальших послуг От-

чизні нашої, коли вона — змучена й знесилена у ворожих лабетах, — закличе всіх дітей своїх знову активно стати в обороні її прав і честі.

І на цьому місці повстає питання: Чи всі ми готові до того моменту? Чи уявляємо ми за себе на даний момент, чи подбали ми про можливе повне об'єднання наших зусиль, про зміцнення й організованість нашої організації, щоб у слушний час одностайно, дисципліновано й дійсно грізно для ворога виступити проти нього?

Коли ми придивимося до нашого життя на чужині, то на тлі здорової організаційної праці нашої еміграції, а між тим і нашого воїнства зокрема, на тлі тієї конструктивної праці, що має на меті оту можливу близьку організованість та підготовленість нашої до збройного чину, побачимо ми й темні плями у вигляді проявів

(Далі на ст. 3)

Ми — воювці, що пережили в 1917 році трагічне засліплення де-кого з наших провідників пацифізмом і що із зброєю в руках стали на захист власної державності та боролися за неї за всяких, і найжахливіших, обставин.

Ми — воювці, що пройшли свій тернистий шлях од Крут до Базару, що переживають зараз неодолю еміграційний мандра та що борються будуть до кінця.

Для нас є святом той шлях, що ми його пройшли, бо його рясно полили кров'ю наші побратими та Вождь наш Симон Петлюра. Для нас є святом той прапор, під яким ми йшли разом з ним — нашим Головним Отаманом, як святами являються для нас боєві традиції нашого воїнського війська.

Були ми воювачами в минулому, хочемо бути воювачами і в майбутньому.

Для цього зберігасмо наші здобутки — моральну силу та нашу національну правду, яку ми знайшли в збройній боротьбі з ворогами української державності. Не сміємо забути нашої правди на чужині, або віддати її на поталу різним воювачам в овецій шпирі з їх різними «ідеологіями».

Наші завдання і полягають у сприятливих умовах і полягають у внутрішній власності. Наші завдання полягають у можливому найліпшому приготуванні самих себе до дальшої служби нашої Отчизні.

Не маємо наміру пускатися на манівці для нових еміграційних шукачів. Наші організаційні форми вже визначилися, як товариства бувших воювців Армії Української Народньої Республіки в різних країнах. Ці організації мають за собою десятилітній досвід існування в чужині. І досвід їх промовляє за тим, що в інтересах нації немає жадної потреби для якихось нових форм організації наших бувших воювців.

Ми відкидаємо всі безпідставні закиди нам у груповості. В нашою національному світогляді ми залишилися тими-ж твердими й послідовними, якими були на своїй власній землі в час активної збройної боротьби за незалежність України — воїнами Армії Української Народньої Республіки. І в нашім українському воїні не може бути, бо тоді він заперечував би правдивість шляху у визвольній боротьбі, по якому пройшов. Тому ті, що вийшли із рядів нашої Армії та перебули на еміграції новий світогляд, намагаються «творити» нові воювці, комбатанти і т. п. іноше поле, що не мало б нічого спільного з Армією Української Народньої Республіки — являються звичайними собі військовими політичними «такими нових» організаціями без національно-воїнської традиції, для потреб якої одної політичної групи — ми не потребуємо.

Знаємо добре своїх побратимів по зброї, знаємо й наших командирів та належно шануємо тих, що не збоїчили з того провідного шляху, по якому ми спільно йшли і по якому дали підмогу, як будуть до того можливі.

Нашим основним завданням являється збереження наших фізичних і моральних сил. Тижня умовин життя на чужині перешкоджають нам у належній мірі дбати про фізичне вдосконалення шляхом паєнання рухан-

(Далі на ст. 3)

Ще два роки тому на з'їзді нашого Товариства українським було видано свій часопис, але дотепер об'єднували ми неперіодичним виданням бюлетеня України, що виходив у невеликому числі примірників і лише для членів Товариства.

І тільки зараз, в час, коли, на наш погляд, необхідно нам сказати нашою громадству наше слово українських воювців — людей обов'язку й служби та посвяти для Батьківщини, — ми приступаємо до видання, в міру наших засобів, невеликої газети, пускасмо в український світ нашого «Воювця».

Воювці боролись і здобуває незалежність і свободу народові й державі — найдорожчий скарб нації. За право бачити свій народ вільним і за право горділиво дивитися в очі всьому світу, як вільному синові вільного народу, воювці на одній Отчизні складає в потрібні й своє життя. І тому український воювця, що він має тако-ж право подати свій голос при спорудженні того величозного будинку, який ставимо, і який зватися має — Українська Держава.

Майже скрізь на світі, в нормальних умовах армії свого голосу не подає. Коли нарід має свою державну організацію, коли він має свій осередок національний на своїй землі, що турбується за його інтереси, армія, зв'язана дисципліною, як меч в руді війни, вона в руках господаря країни — його уряду — являється послухним виконавцем наказів.

Але в цей ненормальний для нас час і в період підготовки нашої для дальньої боротьби за українську державність, коли всі наші національні сили на еміграції мусили б бути максимальньо скоординованими, щоб представляли вони під єдиним керівництвом можливо сильний інструмент, який з більшою силою бив би по найдахах, що їм обслуговували ворог наш народ; в цей час, коли ми так часто бачимо розброд, роз'єднання й часом жахливі випадки національної недисциплінованості — тим, що найвище добро нації ставлять в підставі свого світогляду й всієї своєї поведінки — українським воїнам, — тепер воювач-громадянам, — слово мусить належати.

Часом, може, гірке й тверде — буде це наше воїнське слово, але його буде сказано одверто й просто в очі. Ми його скажемо, коли це буде треба, і простому емігранту, і визначному, яке-б високе становище він не займав.

Коли ми, воювці, за свій обов'язок уявляємо не лише службу Україні, а й найвищу жертву для неї, од тих, що забувають про правдиві завдання свої на еміграції, ми в праві вимагати хоч би привагою національної поведінки.

Українська армія, п'ятнадцять літ тому, вийшла в світ, після окупації ворогом нашої Отчизни, з великим національним скарбом — із своїм національним урядом. Тільки саїній може це бачити й хто не хоче не розуміти, яке велике значіння для української справи має той факт, що ми на еміграції знаходимося із своїм урядом, який перед лицем цілого світу законно представляє волю нашого народу перед усім до національного визволення. Доля хотіла, щоб цей наш уряд, що разом з нами перебуває на еміграції, був як раз урядом Української Народньої Республіки. У нас,

(Далі на ст. 3)

Нова авантюра?

За час нашого перебування на еміграції багато вже приходилося нам бачити різними авантюрами із спекуляцією на українській справі, на свідції нам ідеї визволення українського народу й відновлення української державності, коли ні перед ким невідповідальні особи на свою руку починали вести якусь «політичну» акцію, ніби для визволення України. На самому ділі такі окремі високони можуть лише шкодити українській справі, вириваючись із нашого спільного фронту та з'їжд заганяючи марування справу.

Пережили ми вже кілька таких авантур, але одче чуємо й це про одну. В Парижі ходить про неї уперті чутки у зв'язку з певною групою наших емігрантів.

На чолі всієї цієї «акції» її організатори, ніби, намагаються поставити поповника Василя Вишваного, пропонуючи йому «український трон».

Думасмо, що міродайні наші чинили могли б дати українському громадянству належні висношення щодо цієї справи, попереджуючи яких можливі непорозуміння.

Цікаво тако-ж було б почути од самого пана поповника Василя Вишваного про його відношення до цієї авантюри.

7-ий черговий з'їзд Товариства бувших Вояків Армії УНР у Франції

В Парижі 29-30-31 грудня 1935 року відбувся черговий 7-ий з'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. Відкриття його та ділова частина відбулися в помешканні редакції "Тризуба", яке відповідно було прикрашено. Перед великим портретом св. пам. Головного Отамана Симона Петлюри — на національних кольорах живі квіти. Обій — пророчу і діво-руч прапори: етаг 3-ої Західної стрілецької дивізії, значок командира तोї дивізії, прапор Т-ва, прапори філій в Шалеті, Альгранді й Одесі-Леніні, прапор Корпорації Лікарів Залізничного Хреста та прапор Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції. Перед портретом і скрещеними прапорами — анзагой, вкритий національними прапорами.

Серед запрошених гостей — п. прем'єр-міністр В. Прокопович, голова Мсії УНР у Франції та голова Головної Емігрантської Ради проф. О. Шушугин, голова Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції п. М. Шумський, радник Мсії — п. І. Косенко, секретар редакції "Тризуба" якв. С. Ночай. Управу Товариства представляла в повному складі на чолі з головою ген.-п.т. ген.-хор. О. Удовиченко, як рівно-ж і Ревізійна Комісія на чолі з сот. В. Боллобаном. Філії із провінцій представили такими делегатами: із Шалеті — полк. М. Татарула, уповноважений Товариства, соти. Пашин, соти. Левитський, соти. Стоцький, пор. Шаповал; із Альгранді — соти. Маршеський і з Одесі — п. Лук'яненко. Присутні тако-ж численні члени Товариства Паризької групи.

М о л о б е б а

О 15 год. прот. І. Брицман, настоятель Української Православної Парофії у Франції, розпочинає коротку молебню, а після нього вітає учасників з'їзду, як пастир і як голова Шкільної Ради у Франції, теплим словом.

Привітання

Після молебні з привітальними промовами з'їзду виступили — п. прем'єр-міністр В. Прокопович, проф. О. Шушугин, п. М. Шумський та з промовою од Товариства — ген. О. Удовиченко.

Привітання Пана Прем'єр-міністра

Пан прем'єр-міністр звернувся до з'їзду із такими словами:

Пане Генерале! Панове Товариство! Од уряду вітаю черговий з'їзд Товариства б. Вояків Армії Української Народньої Республіки у Франції, а в особі вашій яко старшину і козаків нашого славного війська, що завжди зостається об'єднаним навкруги нашого вождя Головного Отамана Андрия Липинського.

Уважаю за прямиий обов'язок скласти іменем служби ширшу подяку величமானому голові Товариства генералові О. Удовиченкові, який з такою відданістю, тактом і авторитетом провадить справу од самого початку, Управі Товариства, Управом філій, уповноваженим, зв'язковим.

Непохитливість, витривалість, вугтришню дисципліну — а нинішні в наших умовах не може бути, — яка об'єднує нас усіх, організаційну працю і репрезентативну діяльність Товариства ми високо цінимо. Прошу вас по повероті додому передати привіт усім старшинам і козакам, об'єднаним у Товаристві. Бажаю з'їздові успіху в його праці, одухотворений одним, всім нам близьким, ідеалом: виволочення Отчини нашої і відновлення державності України.

Далі проф. Шушугин в імені Мсії УНР та президії Головної Емігрантської Ради вітає з'їзд довшю промовою і заклинає до єдності і праці на користь нашої справи, бо лише добре організовані витривають до кінця і переможуть.

Пан М. Шумський від імені Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції бажаю нашим товаришам то-ж твердості організації, що як не раз перемагала ворожі розкладові спроби, і бути їй надалі тою силою, об яку будуть розбиватися всі спроби розбити української еміграції у Франції.

Далі бере слово ген. О. Удовиченко і дискус представникам Уряду та громадських організацій за їхні побажання та застереження, що Товариство, вірне старим божим прапорам, ніколи не стане а раз зайнятих позицій і буде й надалі так твердо стояти при тих прапорах, під якими ми боремися за саме свято для нас — за незалежність України, — як то належати воякам.

Засідання

По короткій перерві розпочинається ділова частина з'їзду. Ген. О. Удовиченко в ширшій промові характеризує роботу Т-ва за минулий рік, який був дуже тяжким, і пропонує обрати президію з'їзду. З'їзд односторонньо просить голову Т-ва головувати на з'їзді, а секретаря Т-ва — секретарувати. Порядком денним затверджено такі: 1) відкриття з'їзду та обрання президії (що вже відбулося), 2) засідання привітань, 3) доклад Управи про діяльність за 1935 рік, 4) доклад Ревізійної Комісії, 4) доклад з мисль, 5) обрання членів Управи та Ревізійної Комісії, 6) окремі справи: хутір Т-ва, зносини за чужинцями, значок Т-ва, обрання почесних членів, кредитова установа, побажання делегатів, бібуки справи та закриття з'їзду.

Привітання Пана Головного Отамана

Зачитуються певні пісесні привітання з'їздові. Привітання від Пана Головного Отамана Андрия Липинського з'їзду висуухом сточи. І одоклене «слава» погравас останні слова привіту верховного вождя нашої Армії.

Привітання Пана Військового Міністра

Далі зачитуються привітання од п. військового міністра ген. В. Сальського, яке з'їзд висуухом так-ж затвердив, і яке присудити прийматимуть тако-ж окличками «слава».

Потім йдуть привітання од філій і зв'язків у Шалеті, Альгранді, Громаді в Шалеті, філій в Ліоні, в Греноблі, Одені, зв'язків у Мадриді, Шато-де-ля-Форе, Діжоні, Камнах, Мобезі, Корпорації Лікарів Залізничного Хреста, редакції "Тризуба", Союзу б. Українських Старшин в Чехословаччині, Мадриді, Генеральної Ради та багатьох інших.

З'їзд ухвалює доручення Управі вислати подяки всім, хто з'їзд привітав.

Д о к л а д и

Доклад Управи та Ревізійної Комісії з'їзд постановляє не зачитувати, бо члени Т-ва з ним уже ознайомлені, так як його було всім розіслано ще перед з'їздом. Після обговорення справ, порушених у звіті Ревізійної Комісії, з'їзд постановляє звіт Управи та Ревізійної Комісії затвердити.

Далі йдуть доклади з мисль. Поки. Татарула робить доклад про стан і роботу філії в Шалеті, соти. Маршеський — про Альграндську філію, п. Лук'яненко — про філію в Одесі. Зачитуються пісесні доклади про стан і праці філій в Ліоні, Греноблі, Шато-де-ля-Форе, Камнах, Діжоні, Мобезі, Мадрид. Секретарь Т-ва подає інформації про філії в Шанхаю і Тянь-Дзіні та життя окремих членів в Гонк-Конзі й Параваю. З'їзд постановляє висловити подяку уповноваженим та зв'язковим Т-ва за переведення роботи, і окремо висловити подяку і привіт ген. Башинського, що перебуває в Одесі.

П е р е в и б о р и

Наступас точка перевиборів. Згідно із статутом Т-ва, голова Т-ва не пере-

бирається, бо є призначеним нашою владою, отже демією складаються члени Управи: соти. Казім'яруч, хор. Йосипини та М. Ковальський, і члени Ревізійної Комісії: соти. Боллобан, хор. Бордзьовський та п. С. Мішанинець.

Одногласно з'їзд постановляє провести Управу залишити в старому складі і на наступний 1936 рік, висловлюючи їй подяку за переведення праці. Отже склад Управи Т-ва й надалі залишається таким, яким і був: голова Т-ва ген. О. Удовиченко, члени Управи — соти. Казім'яруч, скарбинський — хор. Йосипини, секретарь — М. Ковальський, та запасові члени — пор. Горайн і хор. Морозовський. В складі Ревізійної Комісії — соти. Боллобан, голова, та члени хор. Бордзьовський і хор. Лазаренчук; запасовий член — С. Мішанинець. Соти. О. Подовикові, референтові в справах хутору, з'їзд висловляє подяку за його працю та просить і надалі займатися цією справою.

Р і ж н і с п р а в и

З окремих справ, якими займався з'їзд, треба одмітити:

А) Хутір Т-ва. Докладає детально соти. Подовик і знайомить присутніх ізсучасним станом хутору та його розвитку.

Б) Про стосунок з чужинцями докладав секретарь М. Ковальський. Увій одмічас поглядів цих стосунків і надзвичайно сердечний характер їх із французами, італійцями та бельгійцями. Одноклас одмічас докладчик теплі стосунки з грузинськими комбатантами.

В) Докладчик про виконання постанови ммуних з'їздів про значок Т-ва, секретарь наводить текст листа Пана Головного Отамана А. Липинського, який дискус за оформування його першого значка Т-ва.

Г) На пропозицію голови Т-ва з'їзд односторонньо постановляє обрати почесним членом Т-ва д-ра Дашкевича, голову Товариства "Дуга" який об'єднує і веде за собою десятки тисяч української молоді в Галичині.

Д) Після дискусії щодо справи кредитової установи, з'їзд постановляє принципово підтримати ідею утворення такої установи.

З побажання делегатів та присланих писемних треба одмітити наступні:

1) Справа Національного Конгресу. Після поансень голови Т-ва про анзагой Управи Т-ва, з'їзд постановляє діяльність Управи в цьому напрямку апробувати і надалі тримати засід. висловлення в листі до гол. О. Філюновича, якому з'їзд з інструкцією ген. В. Сальського, Управа Т-ва видала мандат на представництво у Підготовчому Комітеті.

Зокрема-ж з'їзд постановив доручити Управі апробувати цю справу перед членами Т-ва.

2) Винесено побажання і надалі тісно співпрацювати з Генеральною Радою Союзу Укр. Емігр. Орг. у Франції, що й приймається.

3) Так само прийнято побажання тісної співпраці з представниками повновладних Москвою народів та чужинських б. комбатантів.

4) Окремо обговорюється питання вжиття заходів перед французькою владою про дозвіл членам Т-ва і їхнім родинам на вільні пересування на території Франції, що й доручається Управі до виконання.

5) Крім того, обговорюються інші справи, як літські на периферії, справа допомоги дітям членів Т-ва, що вчать по школах, побажання, щоб було утворено для того стипендії, на які

вишло б 5 відс. з доходів Т-ва, питання влаштування дитячої колонії на хуторі в літній час та інші.

П о к л а д е н н я к в і т і в на могили св. пам. С. Петлюри

На другий день. Управа Т-ва разом з делегатами та членами Паризької групи зібралися на кладовищі Монпарнас о год. 10.30 з усіма прапорами. Делегати в складі соти. Пашини, соти. Маршеського та п. Лук'яненка поклали в імені з'їзду китцю живих квітів на могилі незабутнього пам'яті Симона Петлюри, а прапори, схилюючись від могилу, віддали впаду покійному Вовцюві. Церемонія була короткою, але дуже зворушливою. Того-ж дня о год. 18 покладено

квіти на могилу французького Нейдомого Вояка

Друга церемонія — на могилі Нейдомого Вояка французького, на площі Етуаль. Того вечера французька Національна Федерация Інвадіві малла запалювати незасмаїм вогнем на могилі свого Нейдомого Героя. Отже вишло сполучення двох церемоній: французької та української. Біли прапори «La Flamme», що був у головах могилі Нейдомого Вояка і йогого тримав безрукий французький інвадіві, стали в личесній варті полк. Татарула та М. Ковальський. Обійс могли стали численні прапори французькі та прапори грузинський і «Вільних Вояків», а в полах — Управа Т-ва з делегатами, що несли квіти, та шість українських прапорів.

Церемонія запалення вогню доклали ген.-штабу ген.-хор. О. Удовиченко, голова Т-ва, та п. Деле, заступник голови французької Федерации. Труба заграла «Aux champs», прапори схилилися, чужі і французькі, і після шкільної мовчанки соти. Пашини — соти. Маршеський та п. Лук'яненко поклали на могилу Нейдомого Вояка китцю живих квітів з українськими стрічками. Церемонія вимала надзвичайно імпозантно та зробила на всіх присутніх глибоке враження.

Цією церемонією з'їзд і закінчився.

Одмітити необхідно одну річ, що набувала на з'їзді й допомогла вирідувати скоро складні й компліковані справи, та розуміння всіма ваги й значіння праці Т-ва. Делегати одмічали з присмістю, як при взаємному порозумінні й довірі, всі справи, якіби вони не були дрібненькі, рішенняються у військовій організації просто, ясно й швидко.

7-ий з'їзд залишас по собі сильне вражіння своєю дисципліною, твердим духом і волею до дальньої праці на користь Батьківщини.

(Звіт Управи на з'їзді буде подано в наступному числі «Вояка».)

Од Редакції

Всім членам Товариства вислаємо по два примірники «Вояка», з яких один для розповсюдження. Вартість їх — 2 франка

просимо вислати Управі Товариства на фонд «Вояка» разом із наступною місячною виддаткою.

Редакція звертається за проханням до всіх організацій нашого воцтва в різних країнах, до їх філій та до окремих воців, щоб надіслали їй загальні замітки про свої організації та надіслали повідомлення з їх життя.

Пам'ятайте, що день 22 січня — день збірок на Музей Визвольної Боротьби України

ш о б у д е

Український Дім у Празі

Пожертви надсилати на адресу Директору Музею:
Prof. D. Antonovyc, Praha - Nusle, 245, Czechoslovakia.

Redague і видає Управа Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції.

Le Gérant: M. Bisnovaty Imp. de Navarre, 5, rue des Gobelins, Paris XIIIe

Ч. 3.

ЩИПІОРНО—КАЛІШ. Неділя 7 травня 1922 року.

РІК ВИД. I.

УКРАЇНСЬКИЙ СУРМАЧ

ВИХОДИТЬ ДВІчі на ТИЖДЕНЬ:
у ЧЕТВЕР і НЕДІЛЮ.Адреса: Polska (Pologne)
Kalisz—Szczyplorno,
Obozy Internowanych № 5 і 10.ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно з пересилкою. 240 м. п.
Місячно за кордон. . . 500 м. п.ЦІНА ОГолоШЕНЬ:
Звичайні (за слово). . . 5 м. п.
Дрібні (за слово). . . 3 м. п.
Рекламні (за слово). . . 10 м. п.ЦІНА окремого ПРИМІРН.
30 м. п.

ЧАСОПИС УКРАЇНСЬКИХ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ в ТАБОРАХ.

2-го травня о 22 год. за межами табору зістав люто забитий
ворожим стрілом

Юрко ОТМАРШТЕЙН,

Полковник Генер. Штабу Армії Української Народньої Республіки

про що з невимовним сумом та жалем сповіщають сослуживці
небіжчика.

Щипіорно—Каліш,
7 травня 1922 р.

Події, що відбуваються в Генуї, не дивлячись на лекції. те, що ми, яко поневолені нація, не приймаємо жадної активної участі в їхньому перебігу, мають кольосальне значіння для нас, а поруч з нами й для всіх інших поневолених народів усього світу. Власне на ній—на Конференції в Генуї—поневолені народи мають змогу бачити, чути й відчувати кольосальну вагу й безмежну потребу для них своїх власних, самостійних національних держав. Цю безмежну потребу генуезький з'їзд виявив навіть для сліпих і глухих.

Виявив він цю істину тим, що а ні одного представника а ні одного поневоленого народу, поневоленого чи то капіталістичною, чи комуністичною державою—на цей з'їзд не допущено... навіть у передпокії!

Таким чином витворилась чарівна ідилія. Коли б який небудь мешканець

Марса, Сатурна, або іншої планети спустився на землю та дістався б на з'їзд у Генуї, де радилися голови урядів усього світу, то він би подумав, що старенька наша земля—то рай, в якому немає ані українського, ані грузинського, ані ірландського, ані індійського поневолених народів, ані якого б то не було сучасного імперіалістичного пекла. Пекла національного гніту, переслідувань, безоглядної асиміляції й експлуатації.

Хоч би вже те, що цей з'їзд, цілком несвідомо, доказав усім поневоленим народам необхідність впертої й постійної боротьби за свою державність—вже це одне має величезне позитивне значіння для справи боротьби за свою державність поневолених націй. Це його безперечний плюс, у цьому його велике значіння перед поневоленими народами, які мусять бути вдячними ініціаторам з'їзду за безкоштовну й дуже корисну лекцію.

Той же самий з'їзд дав ще цілий ряд інших дорогітних взаївок, як

для тих поневолених народів, що зі стану поневолення ще не вийшли (Україна, Грузія, Індія, Корея і т. д.), так і для тих народів, що того жахливого стану позбулися опісля світової війни (Польща, Чехословаччина, Югославія та інші). Серед багатьох дорогітних лекцій, що стосуються до 1 групи поневолених націй—це лекція про можливість альянсу (спілки) між капіталізмом і комунізмом для взвальної співпраці й підтримки. Народи Льюїс-Джорджа, Барту, Чичерина й Красіна, наради tête à tête, наради за спільними столами, а то й за обідами при співучасті королів й архієпископів це ж нова ера для політичних орієнтацій поневолених народів. Це та ера, що вказує на цілковитий крах яких би то не було надій поневолених націй на підтримку їхніх змагань з боку як соціалістичних так і капіталістичних урядів сучасних держав. Московські комуністи, що вважаються найбільш непримиримими лівими соціалістами, блискуче цю істину доказали. Вони торгуються з лондонськими капіталістичними експертами, суперечуються з ними, вживають всіляких дипломатичних фокусів і т. н., але ж, наразі, для нас це не важно.

Міліардом золотих франків більше або менше, мільоном людських голів більше або менше перенаде на користь тієї чи другої сторони—це все дурниці, які не мають великого значіння для поневолених народів. Важне те, що самий торг отой є можливий між капіталістами й комуністами. Що він існує, що відбувається перед нашими очима, що він, нарешті, як і всякий торг, дає змогу гандлювати й щось експлуатувати для тих, що торгуються. Оце найважливіший пункт в цій лекції.

Його треба пам'ятати провідникам поневоєних народів і витягти з нього відповідні висновки на найближше майбутнє, навіть на сьогоднішню днину. Всесвітній союз поневоєних народів — оце єдине лікарство, (о перте на реальну силу) прописують нам лектори з Генуезького з'їзду!

Що до змісту лекцій для II категорії поневоєних народів, народів, які вирвалися з неволі завдяки світовій війні, то й тут Генуя дала необчислимій вартості. Сама поведінка Антанти й більшовиків з представниками новоповставших держав є дивно обурлива, зневажаюча. Їхня присутність на з'їзді тільки ласкаво допускають. Часом же, коли тієї ласки бракує — перед ними нагло зачиняються двері.

Найважливіші наради Льюїс Джорджа Барту й Чичерина відбуваються без участі представників новоповставших держав. Яка ж причина такої обурливої ігнорації, такого образливого поводження? Де коріння зла? Вони зосереджені в політиці новоповставших держав. Кожна з окрема новоповставша держава, має в себе свої поневоєні народи, а всі вони вкупі падець об падець не вдарили на те щоб допомогти іншим поневоєним

народам повстати зі своїх домовин, воскреснути до нового життя. Навпаки — новоповставші держави в багатьох випадках завалювали камінням шляхи від народження тих інших поневоєних народів. І тому то новоповставші держави уявляють зі себе надзвичайно вдячну субстанцію для всіляких політичних спекуляцій першої лішої т. з. великої держави. Кожну з них з окрема і всіх взагалі, ці т. з. великі держави, можуть в кожну хвилину ізольовати, застосувати до неї ту чи іншу репресалію, ту чи іншу кару і т. н. Про це всі знають!... мовчать, рахуючи: а, якось то буде!

Цілком інакше виглядала б справа коли б новоповставші держави уявляли собі з'єднану лігу держав, а поруч з цим коли б кожна з них, по мірі своїх сил підтримувала у себе визвольні змагання тих народів, які зі своїх ярем ще не вирвалися й перебувають у муках поневоєння, — як би це все було зроблено з належною послідовністю, системою, зі справжнім державним розумом і далекозорістю справи новоповставших держав, навіть у Генуї, стояли б без порівняння краще.

Боротьба за самостійність в Індії.

Ідея самоозначення націй — це найбільша і найважливіша ідея сучасного менту. Світова війна відкрила пригнобленим народам усі ті безмежні лиха, які спадають на них від їхнього рабського положення. По всіх частинах земної кулі відбувається боротьба націй поневоєних з націями гнобительницями. Одначе — яка дивна річ — про цю боротьбу нічого не чути. Її ніби немає. Ніби все гаразд.

Головною причиною такого стану річей — це відсутність великої преси у поневоєних народів. Сучасна преса, починаючи від клерикальної й монархічної, і кінчаючи соціалістичною та комуністичною про справи поневоєних націй нічого не пише. Коли ж, що й напишуть, то хіба для того, аби її затемнити й залупатися. Особливо великі майстри в цьому відношенні червоні і чорні москалі.

В нашій редакції є надзвичайно цікавий документ — це резолюції Індійського Національного Конгресу, який відбувся в січні місяці б. р.

Для того, щоб наш читач міг з'орієнтуватися в них, мусимо зазначити слідуюче. Індія — це багата, хліборобська країна, що має сотні мільонів мешканців, розділена на ряд царств, які мають своїх царів, що цілком підлягають т. з. віде королю Індії, який в свою чергу підлягає англійському урядові. Англійський уряд закупив біля цих буафорських цар-

Большовики про „Червону армію“.

Наступні рядки — передрук статті одного „Червоноармійця“, уміщеної в ч. 38 б. р. часопису київської військової округи „Красна армія“.

Як не були ми освідомлені про наших червоноармійців, про стан касарень, шпиталів про холод і голод, які героїчески переносять наш червоноармієць — революціонер — все ж те, що описує т. Мінін врадило навіть наше уявлення. Стало нам сумно і незлічимо повстало тривожне питання — чи надовго це вистарить сил і самовідданія у наших червоноармійців? Чи не вступить розклад в недужих від голоду і холоду деяких частинах нашої славетної армії?

Остання проблема не тільки не виключена, а навпаки вона не мінуча, коли ми в „пожарному“ народі не візьмемося за діло поліпшення положення самої міцної підвалини нашої держави... Стає армія в даний момент повинен викликати в нас дібну тривогу й колосальну енергію, на яку лише здібна наша партія і всі робітничі класи в цілому. Ця тривога мусить в „неделе достоїння красвоармієцка“ зробити чудеса. Одно чудо — опалить та освітить касарні, друге — одить та обує червоноармійця, третє — нагородить його, четверте — підняти його настрій і шито, саме чудесне — зробити цей стан не на один тиждень а на завжди.

„Слухай вся страна! Насторожиться і ділати всій Партії, белартії, робітники і просто громадяне. Хай „недела достоїння“ буде початком передела в становищу Червоної армії, хай „недела“ розвіе важкий настрій червоноармійців, повставших а-за нечуваної нужди Червоної армії! Так виглядає Червона армія в загалі“

них речах, а далі уже конкретно бачимо ці „нужди“:

„Ними двома (закже другий — сівробітник „Прайдя“) мені пришлося побувати в одній з червоних касарень, що знаходиться в націоналізованому будинку на одній з улиць м. Києва.

Ще з улиці, ще з повороту вузьенької доріжки, що вела до цього будинку від „ухабістої“ дороги, будинок цей, красивий і стрункий колись, належавший якомусь буржую, а зараз зайнятий під мешканця червоноармійців, вражає нас своїм особливо сумним виглядом.

Почувається, що ні до краси ці до угідди цього будинку нікому нема жадного діла і що цей дім пічир. Дім — касарня.

Ступаю по облещеній, забитим брудним чобітьми ступенькам драбини вгору і відчиняю ларні двері:

Прямо перед дверима, коло до червона розп'яканої залізної трубки сидять „на корточках“ троє червоноармійців і енергійно натираючи брудними пальцями очі з нетерпінням чекають, коли закинть в „котелке“ мутно-брудна вода з снігу.

— „Здорові були, Грієтєєє?“

— „Грієтєєє“.

— Чого уяво так димно, запитує.

— А чому ж не бути димно, бачите як через всі щільні труби валить дим аж в горлі дєра, дихати нема чим.“

— А ви б глиняку їх замазати побробували.“

— Нема коли нам цим ділом забітатися, тай це наше це діло — помовчавши, відказав на мою пораду один з них, що кинути чай.

А чє ж це діло до вашого? — Чіє?.. А чия трубка того й діло.

Чіє, чіє, — начозаво (начальник господарської частини) ось чіє? — а розлюто-

вани до — червона натираючи кулаками очі відрізав другий червоноармієць. І мабує зайшовши варті, завдяки цій відповіді справжнього бльш революціонера, ніж цей невмогливий дим, виновника, всі троє почали давати бездіяльного „нахоза“, „якому б тільки по базарах платиться, а не діло своє робити“.

В сусідній кімнаті — таж картина; димно, поноче, орудно. В розбите вікно на парі, що стоять біля нього, издуло снігу на чверть аршина і тут же, поруч з цією сніжкою кучкою, валиться чієсь брудна посылка. На порадку полатодить вікно — тіж скварти на „нахоза“ і ще на когось кому б „башку отшибить следовало“.

„Наша армія почуває гостру нестачу в обмундированні й амуніції. Одною з головніших причин, що червоноармійці часто ходять босі й голі є те, що нема у нього ні голки, ні витки, нема чим полатати свій подертий одяг.“

Полкові ремонтно-підчиночні майстерні бездіяльні а-за відсутности струментів, шкуратків, ганчирок, виток і других підчиночних матеріалів.

Малюнок декоратив, але більшовики не падають духом. Улаштується „недела достоїння“, нагородяться всі комуністичні сили і закладаються до жертв всі громадяне, а не сподіваючись успіху, радять взяти такий метод „прямої обонязок всіх громадських господарських органів ні з чим не рахуючи єсь пітти на аустрію червоноармієцьким частинам“.

В таких умовах живе червона армія. Коли ж так живе червона армія, предмет особливих турбот комуністів та совієтського уряду, то як мусить жити звичайні громадяне, яких систематично і постійно грабують й грабували на користь червоної армії.

III. I.

ків індійських багатів, духовенство, урядовців і взагалі осіб, які почувать себе добре при існуючому стані речей.*). Спільними силами вони чудово експлуатували бідний індійський народ аж до світов. війни... та й зараз роблять те саме.

Перші проблески національної свідомости в Індії з'являються у 80 р. р. XIX в. Головними кадрами цього руху—це були і в індійська інтелігенція. (Професори, вчителі, учні середніх і вищих шкіл і т. д.) Маса ж була темною, несвідомою. Для неї тільки—дай землі**). Так було перед світ. війною. В часі світ. війни й після неї справи значно змінюються. Гасла інд. націоналістів про індійську самостійність набирають великого успіху, приваблюють до себе широкі народні маси й викликають в усій Індії сильну протипанглійську акцію. З'являються народні вожді. Найвизначнішим з них—це Магатма Ганді, якого вищегаданий національний конгрес затвердив головним вождем всієї Індії. В часі обряд того конгресу було прийнято резолюцію, що до боротьби з англійською окупацією, такого змісту:

1) Конгрес затверджує й надалі пасивний бойкот***),

2) Конгрес затверджує бойкотування Англії, яке розпочав Магатма Ганді, набуло нечуваної сили, воно піднесло в індійському народі жагу борні зі своїми гнобителями, самоповагу і почуття національної гідности серед усіх громадян Індії, без огляду на віру й расу (в Індії так само, як і на Україні, багато мешкає чужинців), а тако ж ослабив авторитет Англії,

3) Справа боротьби з Англією буде провадитися зі збільшеною енергією аж доти доки влада над Індією не перейде в руки національного індійського уряду.

На ці пункти Англія відновила репресаліями, що до Конгресу, який припинив свою діяльність, а натомість застав загально-індійську національну організацію „Добровольний Національний Корпус“ Ось присяга для членів цієї могутньої організації, яка в тягу не цілих двох місяців охопила своїми філіями всю Індію.

Присяга.

1) Беручи за свідка самого Бога, торжественно заявляю:

2) бажаю бути членом „Добровольного Національного Корпусу“;

*) Murray „Handbook for India“ Лондон, 1859.

**) Промова п. Рай на II конгресі III інтернаціоналу. „II конгрес III інтернаціоналу“ Варшава, 1920 (на польськ. мові).

***) Слово „бойкот“ поствало в Ірландії від назвиська одного англійського урядовця Бойкота, що гнобив ірланд. народ. Бойкотувати—це значить—не мати жадних стосунків з ворогом.

3) в часі свого буття в організації буду противитися насильству, чи то словом, чи ділом, чи помислом, бо ж вірю в те, що Індія вийде із сучасного свого становища при допомозі уникнення насильств; тим самим вона піднесе і направить справу Каліфату (індійська церква) і Пунабату (індійська провінція, яку англійці за її повстання страшенно знищили), а тако ж спричинитися до здобуття Сварага (національного уряду), та єдности між усіма громадами й народами, що мешкають в Індії;

4) Вірю в цю єдність і завжди старатимуся її розповсюджувати;

5) Вірю в Свадепі (індійське економічне самозаохочення), а тому живитиму тільки той крам, який виробляється індійською національною промисловістю;

6) Яко індує вірю в правильність і необхідність знесення клясового поділу; при всякій нагоді допомогатимему унослідженню клясам;

7) виконуватиму всі накази й розпорядження моїх начальників з „Добров. Нац. Корпуса“, Виконавчого Комітету, або іншого органу, що встановить Конгрес;

8) буду зносити в'язницю, напасті, навіть смерть безжурно, було б тільки добро від того для ріднії й батьківщини;

9) в разі мого ув'язнення не буду жадати від Конгресу жадної допомоги для моєї родини, або родичів.

Найбільшу (пропорційно) кількість членів „Д. Н. К.“ дало вчителство і шкільна молодь. Англійський уряд розпочав переслідувати членів нової організації. У відповідь на це Конгрес передав усю повноту влади Магатмі Ганді, обмеживши його тільки в справі pokojових умов з т. з. індійським, або й самим англійським Урядом. Англія, уздрівши небезпеку для себе в особі М. Ганді, заарештувала його й засудила на 6 років в'язниці.*). Закінчуючи цей коротенький звіт про визвольні змагання Індії, я мушу додати пару слів, що до пояснення з пункту присяги: „буду противитися насильству“.

Річ в тому, що англійське ярмо над поневоленими націями, в противагу московському, дає поневоленим народам змогу боритися методами мирної, культурної боротьби (культурно-освітні організації, преса, кооперація, клуби, партії, „Просвіти“ Союзи і т. в.) Але всі такі організації, у своїх статутах мусять мати параграфи, в яких зазначалось би про уникнення насильства. Тому то й організація „Д. Н. К.“ справу уникнення насильства ставить поруч з головними своїми завданнями.

А. Коршнівський.

*) „Dziennik Ludowy“. 21—III—22, Чикаго.

ПРЕСА.

Большовицькі претензії.

„Річпосполітій“ телеграфують з Берліна:

22 квітня Наркоміндел переслав Польському уряду таку ноту: „Уряд руської та української совітської республік неодноразово звертав увагу Польського Уряду на шкодливу діяльність існуючих на території Польщі організацій Петлюри, Балаховича та інших. Совітський уряд підкреслив, як це, наприклад було в ноті від 11 березня ц. р., що залишає за собою право, на підставі ст. 5 Рижського договору, притягнути Польський Уряд до матеріальної відповідальности за шкоди, що нашкодили вищеазначені організації в межах Білоруської та Української республік. Тепер Наркоміндел збірав цифрові данні про всі шкоди, які, після розгляду їх в змішаній комісії, повинні будуть відшкоджені Польським Урядом.“

Ресурси Совдепії.

ХАРКІВ (Польпрес)—8 квітня конфісковані всі коштовности Київської Лаври. Одних тільки брильянтів взято 2417 камінів, з яких самі маленькі важать не менш 1 с пол. каратів. Більша ж частина камінів важать 3—5 каратів. Є багато в 6 каратів, а кілька—в 9 каратів.

Наслідки амнесії.

Про наслідки т. з. большовицької амнесії „Рідний Край“, ч. 79, подає: „З Берліна сповіщають, що крім уже раніш розстріляних на ст. Себіж 16 солдатів був армії Пермьківа, на днях большовики розстріляли в Імбурзі ще 49 солдатів, які повернулися до Совдепії з концентр. таборів в Польщі, рахуючи на больш. „амнесію“.“

Посвятлились...

Кур'єр* від 30—IV подає витяг з офіційного большовицького звіту про людожерство, який було надруковано в большовицьких „Звестіях“.

„Зі звіту видно, що перед большовицькими репрібулами постане цілий ряд справ на ґрунті людоїства. В Одесі недавно судилися двоє татар, що з'їли свого брата. Зі звіту видно, що справа вибула на денне світло лише тому, що брати поєварилися між собою із зал. краших кавалків“.

Відозва бунш. польськ. прем'єра.

„Річ Посполіта“ з 27—IV подає а обуренням де-які уступи з відозви буншого польського прем'єра, що була надрукована в „Пястї“ Ось характерний уступ з вишегаданої відозви:

„На мій заклик ви озброїлися. Дали в жертву життя, майно й захистили не тільки себе, але й тих, що були вашими ворогами. Коли ж небезпека минула чорна реакція почала думати над тим, в який спо-“

сїб новою накласти на народї маси свої кайдани*.

Вся відозва написана дуже гостро і скерована проти „ендеї“.

Цікаві запитання.

1) „За Свободу“ від 26—IV подає: „Чикаго трибуна“ доручила своєму кореспондентові в Генуї поставити лідерів совітської делегації Чичерину слїдувчі сїм запитань:

а) коли совітський уряд введе свободні вибори, свободу слова і свободу праці;

б) в якому відношенні теперішній російський уряд більш демократичний ніж старий режим;

в) в якому розумінні він більш комуністичний;

г) чи рахує совітський уряд, що він захопив власність американців для російського пролетаріату, чи для американського;

д) чи наказував, або дозволяв совітський уряд вбити молодих дочок царя і коли ні, то чи погаради винуватї злочину;

е) скільки чоловік преданї смертї по велинї тайних трибуналів;

ж) коли б совітський уряд добився влади і в другому краю чи країях, то чи він і там вів би такїе тайні суди.

В тїй же газетї опубліковані „подробні“ повні цїнамі, відповідї, а саме: в Соїтській Росїї вже введена „повна свобода виборів“, а що торкається

того, де перебувають дочки бубшого царя і коли вони вбїтї, то чи було це зроблено зі згодою совітського уряду. Чичерин відповів, що цар вбїтий по распоряженню місцевого совіту, бо боявся, аби його не вивезли чехословаки. Про долю ж царських дочок йому нічого не відомо; він лише чув, що дочка, нібито, перебувають в Америці.

„Вис закона“.

„За Свободу“ від 30—IV повідомляє: більшовицька газета „Накаунте“ надрукувала оголошення совітсько-українського уряду, що Павла Скоропадського, Симона Петлюру, Юрка Тютюнника, Махна, Петра Врангеля, Кутєпова і Бориса Савіткова, як закорінілїх преступників проти свободи українського трудового народу, непримиримих ворогів робітників і селян, — обявити „вне закона“.

Що одна більшовицька настка.

Аби, привабити із за кордону учасників усіх тих армій, що билися з червоними москв. царями, більшовики видумали „амністїю“. Але „амністїя“ не дала жадних поважних наслідків. Тому виникла потреба винайти иншу настку.

В „Morning Post“ повідомляють з Гельсінґфорсу, що з Москви вїздить за кордон військова місія, з генералом Свечіним на чолї, яка має своїм завданням провадити запис на службу

в червонїй армії тих старшин, які служили в „бїлих арміях“.

Таким легководумним старшинам пропонуються дуже приваблюючі умови:

1) Амністїя—певне в вищеазначенїй, дуже добре вже відомїй спеціальної „совітській“ формї;

2) Той ранг, який вони мали на вїйні;

3) Платню в валютї тої держави, в якїй вони зараз перебувають,—(в Польщі, як відомо, 5.000 пол. мар).

Пропозиція ця вступати до червонїй армії торкається виключно тільки до старшин, що служили в штабах та муштрових посадах в бїлих арміях.

Необхідною ж умовою вступу на службу для таких легководумних добродїїв до червонїй армії ставиться „присяга совітському урядові, як сучасному законному урядові Росїйської республіки“.

Наслідки червоного раю.

„Вїсник Еміґранта“, ч. 6, з дня 1-IV-22 надрукував меморандум санітарних організацій про охорону східних кордонів Польщі. Меморандум скеровано до Санітарної Конференції, яка відбулася в березні м. у Варшаві.

Головні точки меморандуму такі:

1) Відсутність громадських організацій в Росїї.

2) Спасіння голодних у біженстві.

При тих умовах, в яких перебуває зараз населення Росїї для спасіння є лише один шлях—утїчка.

Тяжка доля*).

НАРИС.

Пізня осїнь. Небо пасушилось темними хмарами, наче махуха на дїтей. Дощик дрібенький, холодний сїче з тиждень невинно. Вітер бурхливий, холодний рвачий торохтить дощем по заплаканих шибках, гуркає мокрими віконцями, бубонить по даху, шумить готими вітми дерев і наганяє сум і тривогу. Шівнїч. У містї ні вогника. Нічна мря покрила все. Тільки надалекому передмістї ще блимало два одиноких жонтеньких вогні. То кравичка вдова Бідариха з дочкою кїччали роботу. Стара і давно не мазана машина гаркотїла наче тайчак і часто ставала. Тодї Бідариха стопнала, поправляла на носї старї окуляри, засядала в середину машини, протирала ганчіркою брудні частини і бралася знову за працю, бо мусїла скїнчить роботу.

А робота не йшла. То нитку машина порве, то голку зламає, або пропусків де-кілько зробить. Стара злилася, нервувалася і трохи не плакала.

— Як би крапля оливи, то йшла б як слїд. А суха, то й гарчить,

як собака, стає, нитки рве проклятуца.

Олю, не кляй носом та ший, бо до ранку не скїнчиш! Гасничка он гасне вже, чуєш?

Оля підвела голову, глянула сонними очима на матір, на гасничку, витрикнула голкою де кілька разів і сумно промовила стиха.

— Пора б повечерять та спати, бо вже очї болять, мов піском хто засипав дрібеньким.

— Ох лишню тяжке! стопнала стара. Хлїба ні крихти, дров ні полїна, дорожечка нечужа стала. Старица. А тут і зима вже надходить. Порвалася одежа, розлізлись зовсім черевки і грошей нема ні шага. Молода була, горювала, бо батько твій пияниця був. Умер—легче зїгнула. Почала працювати сама. Теж не легко було. Думала ти підростеш, допоможеш. Підросла, а що з того? І двох злиднї заїли. Хоч би замїж віддати, то може б покращало трохи.

— Хто тепер жениться, мамо!

Всі на вїйні зїгнувались, живуть без вїнця, як собаки.

— То правда! Народ зовсім розбестився, Бога розгнївав, забув, брат на брата пішов. Бьється люди, вмиряють, а тут і хвороба не прийде.

Жалкую, що яне мужчина. Пішла б на вїйну може б кулю дістала, щоб так не страждати.

— Не журїться, мамусю! Якось буде. Скїнчимо роботу, здамо, борги зберемо, будуть гроші. Людям гірше буває та й живуть же на свїті і смертї не зичуть собі.

От хорунжий Сїрома три роки не бачив ріднини та бився на фронтї. Два рази в половї зимою сїдїв у холодній конюшнї, голодний, нуджа їла його. А вернувся з полону до штабу вступив, у нас тиждень прожив, підлятався, очуняв і знову поїхав на фронт, бо, каже, тут нудно в заїгалї.

Де то він зараз нещасний?

Як їхав на фронт, то казав що гостинця приїде за те, що латала білвану.

— Якї там гостинці тепер, коли люде втїкають з душею.

Так журились вони аж до третїх півнів, поки скїнчили роботу і спати збиравлись голодні.

Але тут хтось підїхав до хати близьенько, спивився. Забрязчало вікно.

Відчїніть!—обїзався. Здивувались обидвї, злякались.

— Що за лихо так пізно!

— Сходи, дою, спитайся!

Оля побїгла, спитала. На порозі з'явився високий вродливий козак. То був джурка Сїрома. Василь. Привїтався. В Бідарихи бланнула надїя. Він був мокрий, як хлюп, наче тільки що вийшов з води.

* Авторське право застережено.

Вітають на Сибір, Туркестан і Кавказ. З початком 1922 р. передбачається дальній рух—на Польшу, Прибалтику і Румунію. Шляхи в Сибір зруйновано, на Захід—яко-такі функціонують. З наступом весни треба сподіватися масового руху голодуючих на Захід.

3) Неминучість руху на Захід.

З огляду на те, що сибірські шляхи зруйновано, а Привожжя, центральна Росія й Південно-Східна Україна самі голодують, тому лишається одинокий вільний шлях—Західна Європа.

Жадні загрози, жадні репресалії—ніщо не зупинить хвилі голодуючих. Не зупинить тому, що ззаду—одна смерть. Військова охорона кордонів лише затримує їх на деякий час. Місця таких збурень будуть уявляти грандіозні джерела вісяжних епідемічних хвороб, які, щомимо всіх мір охорони, проникатимуть за кордон.

4) Становище на Східних кордонах Польщі.

Місцеві в районі Баранович, польської залиці і м. Рівно весь час перебувають в стані лютування ріжних епідемічних хвороб.

Санітарні організації, що провадять свою працю в цих районах опікують, головним чином, тими особами, які на основі прав азілів, мають змогу продвигатися в глибину Польщі. Розміри майбутньої катастрофи приваля до собі увагу Польського Уряду, і Ліги Націй, яка й покладає справу боротьби з епідеміями на Міжнародну Санітарну Конференцію в Варшаві.

5) План боротьби

а) Нейтральна смуга.

На основі думки громадських санітарних організацій потрібно встановити від Балтійського до Чорного моря карантинну смугу, шириною в 150 верст—75 в. на теренах Прибалтики, Польщі і Румунії і 75 в. на теренах Сов. Росії. На кожній

20 в. довжини цієї смуги мусить приділитися один санітарний участок.

Решта параграфів у меморандумі присвячується технічному переведенню в життя цієї ідеї. Оце ті реальні наслідки, які з очевидністю вказують на справжній зміст районування в московському червоному печлі.

Ріжні вісти.

— Протести проти окупації Великої України московськими більшовиками вступають ріжнуче від всіх кол та партій Українського народу, не вважаючи на політичні їх переконання. Так 26 минулого березня у Відні, в робітничому клубі „Єдність“ відбулися збори двох українських комуністичних партій: комуністичної партії більшовиків України й т. зв. укапістів (української комуністичної партії). На зібранні було 200 представників. Після гарячих дебатів більшістю була прийнята резолюція укапістів, в якій протестується проти окупації Великої України й не признається за Раковським права репрезентувати Україну на Генуезькій Конференції.

„Р. Кр.“

— Московський патріарх Тихон заарештований більшовиками за протидіання ревіндіції церковних скарбів. Йому за це по більшовицькому звичаю загрожує розстріл.

— Сідайте, Василю! будете гостем.
— Я, тітусю, не сам. Хворий хорунжий зі мною.
— Равений? питала.
— Ні, тифус!
— Якій?
— Поворотовий!
Василь далі провадив своє: „наше військо відходить за Збруч. Ми їх взяти не можемо, а кидати шкода в шпиталі, бо знайдуть, забють проклятуші.“

Не відмовте прийняти до себе пересидіти де-який час, поки підчуняться трохи. Ми вам борошна, цукру і грошей дамо.

Вагалася трохи, боялась хвороби, та Оля підбила. Згодилась стара.

Сірому внесли до кімнати, поклали на ліжко. Лежить мокрий дріжить, як той сокіл підбитий.

Очі розплющив з великим зусиллям підвівся на ліжкові і тихо промовив:

— Спасибі, Василю, за службу, за працю, за все. Ви багато для мене зробили добра. Нехай Бог вам віддячить за його. А тепер поспішайте до наших. Там кожна людина потрібна. Боріться, орли, і на далі за діло святе, за визволення рідного краю.

Коли як я тут умру, то не агадуйте лихом. Дайте звістку дружині, ледви промовив Сірома і з очей покоїлися сльози.

— Прошайте, учителю, батьку, захистнику бідних! Бажаю вам видужать скорше!—промовив Василь, уклонившись низенько до всіх, виїшов на двір і рушив в далеку дорогу.

Минув тиждень, другий. У місті давно господарювали москалі, полювали на українців і нищили все, забирали. А Сіромі не легчало й трохи. Він дні й ночі лежав нерухомо і марив часами про фронт, про своїх, про дружину.

— Де тепер наші? Де ті орли сназкрилі, що три роки боролись заваято за волю? Деся півно в полоні, в неволі голодні й холодні вмирають. Ох як тяжко любити свободу і вмерти в неволі.

Бідна Україна мила, бідна Полтавщина рідна! Вони вже три роки палають в огні. Може й школи немає де я діток учив? А дітки селянські ростуть без освіти.

Де дружина з синком? Ах бідні вони! що там роблять без мене? Пробачте мені, мої любі! Я вас кидав і думав, що скоро вернусь, а минуло три роки. Скільки я витерпів горя. Тепер війська нема, Україна в огні. Все забрали кати, людобди. Нема сили, хвороба тяжка... Мабуть загину отут на чужині. Так думав Сірома, лежучи в ліжку. А смерть за плечима стояла з косою. Може їсти щось дати, чайку, молочка!—запитала стара.

Телеграми.

(Від власних кореспондентів).

БУДАПЕШТ. Н. Великодні свята до Будапешта прибув подорожуючи Генерал-Пор. Омелянович - Павленко і вітає знайомих.

— З Сербії пишуть: в березні та на початку квітня подорожує по Сербії Генерал Врангель зі штабом, що обурює скупщину і викликає записи.

Подають, що війська Врангеля рахують себе кадрами майбутньої армії і Москалі багато надій покладають на них.

ЛЬВІВ. Рада висшого командного складу червоних в Україні постановила вести військові вправи з молоддю від 15 років.

ЛЬВІВ. Більшовики на Україні видали декрет в силу якого на Україні вводиться обовязкове полювання на ворон та галок. Забита птиця має бути відправлена в голодні міста Московщини.

(А що буде з посівами та садовою коли порозгонять птахів?).

Ні, нічого не треба!—промовив Сірома, повернувшись до стіни і заснув вічним сном.

Зійшлися сусіди, сусідки, обмили, убрали, поклали на стіл, готувались ховати.

Завітали й непрохані гості, страшні. Де Сірома, буржуйка? спитали. Переховувала контр-революціонера?

До тину її!—закричали схопили.

— Лебедики, братики, що я тут винна він мертвий уже!

— І ти мусиш вмерти! кричали, тягли, але натовп не дав учинити розстріл.

Машину забрати, нехай з голодудохне!

Забрали. Ридали стара й молода, не давали. Народ хвилювався, кричав. Не поміг.

Не стало машини, не стало прибутку, мусіли пухнуть без хліба. А тут і дочка залягла і за тиждень, як свічка згоріла. Ліпилась стара одинока. Довго плакала бідна, журилась, поради у Бога просила. І Бог нащупив. Пошила дві торбі, на плечі взяла, із імям Христовим, по селах пішла... За шматками.

Петро Опаренко.

КОНФЕРЕНЦІЯ В ГЕНУІ.

Нова нота Чичерина до Скірлунта.

ГЕНУЯ, 1 травня. Чичерин вислав вчора до голови польської делегації п. Скірлунта слідуючу нову ноту котра є відповіддю на листування польської делегації з дня 25 квітня.

Пане голово! В ноті від 25 квітня Ви підтверджуєте, що Росія немає права висловлюватись в справі управління Польщи й інших держав, котрі не підписали мирного трактату з Росією, що до анулювання постанов і трактатів, які заключені Росією.

Трактат, який є заключений в Рапало опирається на взаємному зреченню всіх претензій. Наколи існують претензії третіх держав до Росії, виконання котрих мусить бути осигнено за посередництвом Росії, тоді Росія повинна би цю справу знати про те. Однак Російська делегація не була повідомлена про те й російський уряд не може визнати існування тих претензій. Наколи німі порушили умови що були заключені з іншими державами трактатом, заключеним в Рапало, то цим державам залишається дипломатичний шлях. Проте держави, котрі підписали версальський трактат, в ноті від 18 і листування від 23 квітня, присвоїли собі право, не повідомляючи про те совіцьку делегацію, оголошення неважким трактату заключеного Росією.

Польща, роблячи труднощі в усуненню взаємних претензій, котрі існують між совіцьким урядом, а іншими державами, тим самим протривається оздоровленню Росії. Росія же трить одну дорогу, котра є твором для виходу з сучасного критичного становища. Наколи Польща протиділяє життєвним інтересам російським, то тим самим протривається Ризькому трактату, котрий устало приятельський стосунк між Польщею й Росією.

Ваша нота від 25 квітня тако ж не може узасадити паризького становища, згідно котрому Німеччина не має права участі в дослідженню російських справ а-га Ранацького трактату. Про те згідно Вашої думки більш обширний трактат в Ризі не представляє жадних перешкод для участі Польщі в тих переговорах. Мій уряд теж є примушений до ствердження, що всі зобов'язання, які прийняті через його повноважних представників, вважає за обов'язкові для себе й сподівається що таке саме становище займають і інші держави, котрі підписали Ризький протокол 30 березня.

Я є примушений ще раз підкреслити, що Росія стремить безумовно до спокою й його утриманню, а тому є неможливим, аби не висловити жалю з приводу останнього кроку польської делегації, котрий не надається до

утримання стосунків, утворених через підписання мирного трактату в Ризі. Чичерин.

Лист Чичерина до Барту.

ГЕНУЯ, 1 травня. Несподівано, що ціхує всі посудження совіцької делегації на генузькому ґрунті, сьогодні Чичерин писав листа Барту.

Уважають цей лист за спробу розпорочення часткового хмар, котрі агромадали совіти над своїми й німецькими головами через заключення й оголошення укладу в Рапало. Тут принускають, що цей лист Чичерина є впливом докорів, а може навіть і порад, котрі чула совіцька делегація з уст представників Англії й Італії з приводу укладу в Рапало, котрі стремлять дійти до порозуміння з совітами. Одночасово це є посудження тактичне, яке має на меті залагодити загальне напруження неохоти проти совітів в Генуї й відняти в цей спосіб на користь інше усталебня для Совітів умов відбудови Росії.

В своєму листі до Барту Чичерин каже, що російська делегація свідчить найкатегоричнішим чином, що уклад в Рапало не містить жадних таємних мітарних або політичних точок. Російський уряд не розпочинав жадним актом якої-небудь чинності, сферованої проти інтересів Французького народу або якого-небудь іншого народу. Уклад в Рапало мав на меті лише ліквідацію незаголоджених справ досі між Росією й Німеччиною, які відчувавть, взаємно потребу привернення мирного стосунків в власному інтересі, а тако ж в інтересі цілого населення. Далекій від агресивності супроти Франції або іншої держави, цей уклад у намірах російського уряду є лише початком серії особливих укладів, котрі по думці російської делегації, повинні доповнити загальний уклад, до заключення якого стремить Генузька Конференція.

Наскільки йде діло про Францію то російський уряд вважає, що є багато спільних точок, котрі полегчують порозуміння у всіх спірних питаннях поміж обидвома державами. Політика Росії помімо ворожого становища Франції супроти неї від 4 літ не змінилась. Російський уряд не може скрити перед французьким урядом, що ворожа політика Франції супроти Росії викликала в громадській опінії Росії живу огиду до Франції.

Минаючи випезгаладу політику Франції, немає ніяких перешкод налазання приятельських стосунків поміж Францією й Росією. Російський уряд вважає, що зміна цього становища Франції є конечно потрібним як для Франції й Росії, так і для всього насе-

лення Східньої Європи, а тако ж для економічної відбудови світу.

Чичерин закінчує цей лист ширим побажанням закінчення всіх непорозумів, котрі могли би утруднити нормальний пробіт Генузької Конференції. „Р. П.“

Німецько-український трактат.

„Neue Züricher Zeitung“, містить подрібни з Німецько-україн. економічного трактату. Трактат цей віддає Україну в повну німецьку експлоатацію й визиск. Німецькі консорції отримуть всі мінеральні багатства України, а якіх дві треті спривів і одну треть чистих доходів ідуть на користь німців, а решта на користь т. з. совіцького укр. уряду.

Газета від себе додає, що ця умова дає монополію для Німеччини, що до т. з. відбудови Росії. Вона нищить усі сектантські заходи в цьому відношенню.

Східна Галичина й Вільно в Генуї.

Становище Англії в Франції.

ПАРИЖ 2 травня. Останніми днями Л. Джордж порушив в короткій замітці й політичий підкомісії, крім того в кількох розмовах, а нарешті загально в засідченнях перед журналістами, між іншими кордонні справи Польщі, а особливо справу Східньої Галичини й Вільно. Замітки Л. Дж. про ті справи вказували на те, що він має намір порушити їх або на Генузькому в'їзді, або в Лізі нації. Одночасово всеж виявилось, що Франція є становчо противна порушенню й подаванню в сумнів тих справ. І в цьому дусі п. Барту одержав вказівки від Пуанкаре.

„Річ Посполіта.“

Праця Польської Делегації.

ГЕНУЯ 2 травня. Члени польської делегації працюють дуже пильно над порушеною Лойджем Джоржем справою урегулювання кордонів Східньої Галичини. П. Скірлунт викликав в Парижу польського посла п. Замовського й відбуває з ним безувицні наради. Обидва політики досліджують докладно ті справи, котрі для Польщі є надто важкі й котрі знаходяться перед олізієм розв'язанням.

Тому що Франція протривається англійським жаданням в справі ревізії постанов територіальних мирного трактату в Ризі, Лойджем Джоржем має намір передати цю справу для розв'язання до Ліги народів.

„Річ Посполіта.“

Юрко Васильович ОТМАРШТЕЙН.

Полковник Генерального Штабу Армії У. Н. Р.

люто забитий в ніч з 2 на 3 травня.

1890—1922.

Полковник Юрко Васильович Отмарштейн народився 10-го квітня 1890 року на Херсонщині в м. Трашполі. Середню освіту отримав в Кишинівській реальній школі. Військову освіту — в Пажеській корпусі, який скінчив в 1908 році.

Корнетом вступає Отмарштейн в 8-й Лубенський Гусарський полк.

В 1913 р. поступає в Миколаївську Військову Академію Генерального Штабу, яку закінчує в 1916 році.

До Української армії Отмарштейн вступив в часи Гетьманата в 1918 р. в Кінний Лубенський полк, який розташований був в Києві. Спершу господарем полку, потім Командіром сотні і Командіром полку.

Приймає участь в підготовленню повстання проти Гетьмана. З вибухом повстання з'являється на посаді Начальника Штабу у відділі добрармії і Сердюків, яким керував князь Святополк-Мирський. Від згаданої посади енергійно і настирливо відмовляється, але примушений наказом виїздить до відділу, який вже був вирушив з Києва на Мотовилівку — Фастів проти Січових Стрільців, що в Білій Церкві підняли повстання і вже встигли захопити Фастів.

Фактично Отмарштейн приступив до виконання своїх обов'язків Начальника Штабу вже після бою і на його

долю випало завдання лише ліквідувати вже розбитий відділ князя Святополк-Мирського.

Зліквідувавши відділ, Отмарштейн повертається до Києва у свій полк, а яким і вступає на фронт, де під Червоном Трактиром з двома ескадронами козаків і старшинами українцями переходить без бою на сторону військ Директорії.

Як старшина Генерального Штабу, і своїм добровільним переходом на бік армії У. Н. Р. зразу засвідчивши свій певний світогляд українця-самостійника (свідчили про це і старшини — відомі українці його товариши по службі), Отмарштейн був одразу призначений на Помішника Начальника Штабу Осадного Корпусу Січових Стрільців, що обложив Київ (1918 р.).

На посаді зпочатку Пом. Нач. Штабу, а потім і Нач. Штабу Осадного Корпусу, Отмарштейн перебуває до Березня м. 1919 року. 23-го Березня т. р. з'являється призначений Військовим представником в Бесарабії і Сербії, але звідтиль скоро повертається і в Липні займає посаду Нач. Штаба 2 див. Січових Стрільців. Разом з Корпусом С. С. 6-го грудня 1919 р. Отмарштейн переходить на терен Польщі. На інтернаті в Луцьку перебуває до кінця лютого 1920 р. Потім виїздить до Варшави, а звідтиль командується до Праги Н-ком Штабу 31 бригади в Чехословаччині.

З Праги повертається Отмарштейн до Генерального Штабу, де займає посаду Начальника Оперативного відділу. З Генеральним же Штабом після останньої катастрофи нашої армії приїждять до Ченстохова.

В 1921 р. бачимо полковника Отмарштейна активним учасником Листопадового Повстання, пережившого і перемігшого всі ті труднощі і весь той жах, якими так багатий був цей найбільш трагічне поривання українського війська до визволення своєї Батьківщини з під катівського панування Москвинів.

А в ніч з 2-го на 3-те Травня 1922 б. р. лютий стріл лихої людини розшматував голову полковника Отмарштейна, обірвавши на завжди криваво, безглуздо, ганебно життя ще надто молоде і таке потрібне і дороге для тої справи, котрій був неабияк так правдиво відданий до останньої хвили.

Такий короткий перебіг служби одного з видатніших українських старшин! Така безглузда смерть одного з найсвідоміших, найвідважних і найкращих борців за землю і нарід України!

Іх так мало серед нас.

А зараз ще менше стало.

Будь же певний дорогий полковнику Війська Українського, що Вільна Україна тебе не забуде!

Л. В.

ЖИТТЯ ТАБОРІВ.

Свято лицарів „Залізного Хреста“.

(З приводу 2-х років).

Другий раз святкують наші лицарі своє урочисте свято „Залізного Хреста“—на чужині, за дротами.

Небагато часу минуло від того моменту, коли здавалось кінець приходу всім змаганням нашої визвольної боротьби, коли в глухому кутку Волині збірались рештки нашої перемученої, від нерівної боротьби, обдертої, голодної, хворої армії, коли, як колючим дротом окружили її вороги з усіх боків. Мав бути кінець остаточний і армії і боротьбі.

А все-ж ні! Жменька хоробрих, щирівідданих людей не вдала своєї справи. Врятував момент перерви в боротьбі і висунув в історію визвольного нашого руху дивну лицарську сторінку.

Прорвавши тоді колочі дроти ворожих армій, під кука лицарів вирвавшись з кола Любара, знов попадає в нове коло Жмеринка—Одеса—Полтава і знов відважним ударом прориває його біля Ванярки і по 5-ох місяцях боротьби в ворожій заплілю злучується з своєю регулярною армією.

Гартувались, виховувались в ці дні люди. Багато хоробрих загинуло тоді!

Вічна пам'ять їм борцям!

Небагато часу минуло від тоді. І знов як і в ті дні, ми в колі кол і світової невдячності і світової інферентності. Нас не визнають, нам не допомагають.

Ми в колі матеріальних злиднів, забути всіма. Відчуває і пам'ятає нас і наші мукі лише нарід наш там на Україні.

І живемо лише вірою і відданістю висартованою в боротьбі майже в тих умовах, як перед походом з Любара і віримо що перем і ці кола і тоді вже освяткуєм наше свято на своїй землі.

Хай воно буде третє!

Вороп.

ЩИПОРНО.

Загадкове вбиство.

2 травня о 22 годні на глухому розі, за дротами табору Щипорно забито полк. Ген-табу Ю. Отмарштейна.

Труп забитого знайдено лише ранком. Обставини вбивства надто темні і дають матеріал для ріжноманітних версій.

Зараз ця справа на руках у слідчої влади, яка прибула на місто злочичу зараз же по повідомленню її.

О 2 год. того ж дня прибули з собакою—дойда агенти розшуку з Острова. Однак вивапти їм нічого на разі не вдалося.

Редагує Колєсія.

Річі забитого знайдено захованими в одному з розібраних бараків табору недалеко від вбитого.

Морд вчинен без мети до грабунку. Забитий дістав стріл в голову з-заду, яким вірвано передню частъ її і викидано геть мозок.

Люта і нагла смерть значного діяча нашої Армії викликала велике схвилювання мешканців цілого табору. Від ранку й до вечера натовпи людей надходили на місце забиття, щоб останній раз подивитись на небіжчика, висловлюючи жалъ і обурення наглим вчинком злодіїв.

Випос тіла небіжчика з таб. Щипорно на Калішський цвинтаръ відбудеться у неділю о 14 годні.

Сілка Військових Інавалідів.

В таборі інтернованих Щипорно а дня 25 квітня б. р. існує таборуна Сілка Військових Інавалідів і крім того має заснуватись „Хата Інавалідів“—притулок для дійсних калік (сліпих, безруких, безногих), що не можуть обити, без сторонніх послуг.

Канцелярія Сілки тимчасово міститься в старшинському № 2 баракі б дівчій, кімната ч. 5

Урядові години: подевно, крім неділі і свят, від 16 до 13 год.

Голова Правління Др. Сущо.
Секретарь, Сот. (Щипорно).

Драг. Т-во ім. М. Садовського.

Вистава пієси „Хатня революція“, що мала відбутись у четвер 4-го ц. квітня відрочена на неділю 7-го квітня а причия впадка, який трапився в нашому таборі в ніч з 2 на 3 квітня—вбивства полковника Отмарштейна.

Українське Т-во „Мистецтво“.

Зараз провадиться ремонт клубу, що протягався декілька дб.

Предбачається в наближеному часі вистава: „Вечір Інтермедіа“—пієси Олєса. Суд над Наталією Павловною і пієси „Брехня“ відбудеться по остаточному ремонті клубу.

КАЛІШ.

АНКЕТА

до всіх що працюють на літературному полі.

В колах нашої молоді, що пройшла тернистий шлях визвольної боротьби та перебуваючи глибоку духовну революцію, якраз помічається нахил до поетичної творчости.

Одночасно і у світі літературно мистецької творчости з'являється тенденція до оновлення та визволення, помічається виразне стремління до віднайдення нових шляхів, мотивів, образів та форм.

Щоби дати можливість всім, що прагнуть поетичної творчости, спільними силами працювати на ниві вільного мистецтва, та посильною працею своєю прислужитись письменству у відшуканню обрив нових,—родилася думка видавати щомісячник свобідного

письменства, позбутого вузько національних та політичних тенденцій і тем, а скерованого до одної високої цілі—прислужитись чистому мистецтву. Програм намічено такий: 1) лірика, 2) красне письменство—оригінальне та перекладне 3) мистецька трибуна 4) критика і бібліографія 5) хроніка.

Щомісячник ласкаво згоджується видавати Култ.-Осв. відділ.

Предбачається із прибуктів від продажу журналу видавати авторам грошову нагороду.

Для редакційної та розпорядчої роботи буде складено колегію.

Щоби полегодити питання поділу праці, ініціативна група звертається до всіх, що поділяють її наміри та хочуть працювати у наведеному щомісячнику, запрошуючи їх підписатись на цій анкеті, зазначивши свою адресу після чого буде скликано збори всіх, що бажають взяти участь.

Особам що хочуть одержати докладніші інформації в цій справі,—авернутись до підполковника Довгеля у Каліні, та підполковника Селєгія у Щипорно (шпиталь барак Ч. 8.)

Анкету розіслано всім Културно-Освітнім організаціям та редакціям: „Український Сурмач“, „Залізний Стрілець“, „Нове Життя“, а також в „Хату Стрільця“ та Старшинські клуби.

Ініціативна група.

Єдина Школа в таборі Каліні.

Ще в травні місяці минулого року заходами Култ.-осв. відділу 2-ої Волинської дивізії було відкрито 5 і 8 класів Єдиної Школи. В грудні місяці того ж року після іспитів учні були переведені до наступних 6 і 9 класів.

Не дивлячись на ті несприятливі умови, в яких приходиться директорам і учням працювати, а саме: відсутність підручників, брак освітлення в школі, як браком в таборі налива помешкання школи не залише онадіналося школа уперто несла свою працю і в 1921 році 1 травня закінчили навчальний курс навчання в 6 і 9 класах, а з 2 до 20 травня призначені переведені іспити до наступних класів.

Закінчення навчання в 6 і 9 кл. і перевод учнів до 7 і 10 класів єван в відкритим зах. У. М. С. А.—7-ої і 10-ої класів Єдиної Школи.

Секретарь У. М. С. А. п. Кларк і аташе при місці У. М. С. А. п. Вуків після огляду школи і відбудовани навчання прийняли з 1 цього травня 7 і 10 класи її окремо до відповідних класів Єдиної Школи У. М. С. А.

Лист до Редакції.

Прому Панову Редакцію не відоманти помістити слідуюче:

З доручення Ради Брацтва імени св. Керила та Методія ласкаво прошу п. п. Богомолону, Оларєна, Шлендик і Гремівського прийати подяку від імени Брацтва за працю по прикрасі таборової церкви перед Великодними Святами.

Член Секції по прикрасі церкви Кирило-Методієвського Брацтва—

Т. Петрова.

Друкарня 6-ої Січ. Стріль. дивізії.

59-60.

ЩИПОРНО. Неділя 9 вересня 1923 року.

РІК ВИД. II

УКРАЇНСЬКИЙ СУРМАЧ

ВИХОДИТЬ ЩО-ТИЖНЯ
у НЕДІЛЮАдреса: Polska (Pologne)
Skamierzysce-Szczypiorno,
Obóz internowanych № 5
Редакція „Укр. Сурмач.”ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно з нерезидков. 15000 м. п.
Місячно за кордон Чеськ. кор. 8.
Франків - 6.ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ:
Звичайні (за слово) . . . 500 м. п.
Дрібні (за слово) . . . 500 м. п.
Реклясні (за слово) . . . 1000 м. п.

ЦІНА окремого ПРИМІР.

2500 м. п.

ЧАСОПИС УКРАЇНСЬКИХ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ в ТАБОРАХ.

ЦІНА ЦЬОГО ПОДВІЙНОГО ЧИСЛА 5.000 м. п.

I-й З'їзд Української Еміграції в Польщі.

18 серпня Перший З'їзд Української Еміграції в Польщі закінчив свою працю. Закінчив її, можна сказати, не програвши марно часу, виконавши своє завдання.

У перше українська еміграція після трьох років вигнання спромоглася на З'їзд, щоби спільно порадитися над своїм злидєним буттям, над своєю долею невідрадною і над обов'язком своєю національним.

I З'їзд цей, на нашу думку, як би до нього не ставитися, треба вважати переломовим моментом в житті нашої еміграції в Польщі. З'їздом, думається, повинен закінчитися процес розкладу, деморалізації і розпорошення наших сил, той процес нашого емігранського самоопреділення і самоусталення, що розпочався у перший же день після нашого переходу через Збруч.

Тривав цей процес до останнього часу, можливо тривав і тепер, але безперечно чинність його не та, значно менша. Розбіжність наших сил, їх ворожість взаємна, дрібязкові, злобні, негідні об'ясування одним одного за програму таку тяжку боротьбу— всі ці хоробливі риси, що так характеристичні для цього процесу і для попереднього періоду нашої еміграції, тепер теряють свою різкість. Навпаки,

замість того, і вже розпочався, другий процес— процес збірки сил, процес утворення спільного фронту. І тяжіння до утворення такого фронту спричинилося і до скликання самого З'їзду і найбільш виразно проступало у цілій діяльності З'їзду.

Еміграція перехорувала. Еміграція починає набирати властивого їй змісту. Відмінні риси дотеперішньої укр. еміграції, що надавали їй більше характеру збігців, починають стиратися і в наслідок трьохрічного вигнання у перше на З'їзді виступила укр. еміграція як реальна сила, як сила, що усвідомила собі, що її надію нальне завдання є переважаче над усіма іншими інтересами.

Правда, З'їзд є лише перший тяг в цьому напрямку і перша проба такої єднанія. Багато роботи дрібної і тяжкої надалі. І особливо тому, що ще не всі свідомі завдань часу, не всі ще видужали від каїнової спадщини, що нам лишила етатанія. Це виявилось на самому З'їзді в особі тої невеличкої, але тенденційно упертої опозиції, що навіть робила спроби зірвати З'їзд, але, ударившись о організовану волю таборового представництва, зуміла лише найдешевшим чином заманіфестувати своє безсилля— відмо-

вилася від участі у виборах Центрального Комітету. Ця опозиція напевно стане перешкодою на шляху переведення в життя і рішень З'їзду.

Але не повинно з цим лічтися; не може ця опозиція, де б вона не повстала і в якій б формі не вилася, припинити той процес, що засячував З'їзд.

І в цьому полягає, крім тої величезної, практичної значіння, роботи, що перевів З'їзд, його особлива вага.

Можливо, що Центральний Комітет, що його обирає З'їзд, для введення в життя його постанов, у всіх своїх заходах розіб'ється о інертність еміграції. Можливо, що і в даному разі опозиція відіграє свою руйнівну роль і ми не зберемо своїх сил, не з'єднаємо, не скеруємо їх в напрямкові національно-державному, ще, як і раніш, над нами тяжитиме партійний розбрат і азарт особистих розрахунків.

Але однаково Перший камінь і найважчий покладений. Українська еміграція в Польщі, в особі своїх представників на З'їзді, твердо і рішуче заманіфестувала свою національну єдність і свою непохитність в своїх національних запитаннях.

І того, що започатковано 1-м З'їздом укр. еміграції в Польщі, з життя цієї еміграції не викреслять жадна опозиція, жадний спробами, то стане фактом: українська еміграція зімкне свої ряди і на зустріч своїй долі піде організованим шляхом.

ДО ПРАЦІ

Дні 15—18 серпня, дні існування громадської дозрілості, існування життєвості, безперечно глибоко залишилися в пам'яті усієї сучасної еміграції нашої. Не зважаючи на всі труднощі, несприятливі умови, на всі перешкоди існування.

Еміграція зрозуміла його значіння й вугу й поставилася до нього й прихильно й діяльно. Зібралася поважно на наші обставини представництво. З'їзд піднявся над особистими й гуртковими рахунками, над дрібними ризиками, що нас ділять, виявив справжню розуміння спільних інтересів усієї еміграції, став на ґрунт державно-національний. Ділова атмосфера, що переважала на з'їзді і клала край окремим деструктивним виступам, напружена чотирьохденна праця дала свої наслідки: покладені міцні основи організації емігранської маси в Польщі.

Перш за все, надано громадський характер, характер виборності Українському Центральному Комітетові, який визначо єдиним правним представником еміграції в Польщі. Обранням нових членів, реорганізацією його зміцнено зв'язок з периферією, вліто до нього нові надійні сили й поставлено нові широкі завдання.

Низка ухвал в сфері правовій, організаційній, фінансово-господарчій, культурно-освітній, життя таборів, що їх чатальник знайде вище, торкається життєвих інтересів нашої еміграції, має на меті задоволення найшкучіших її потреб. Особливе значіння мають революційні організаційні, що ніби творять собою нашу конституцію й намічають схему організаційної роботи і в центрі і на місцях, та прийняття національного податку, який має підвести економічний базис під усю систему, що в неї повинно скластися наше життя на вигнанні.

Ці ухвали складають програм, що стоїть перед оновленням УЦК., стоїть перед усією еміграцією.

Вже ці результати з'їзду, показуючи, що здорові елементи складають переважачу більшість еміграції в Польщі, що вона правильно розуміє свої завдання й тверезо підходить до їх вирішення, самі собою вже уявляють з себе значну вартість, одкривають великі можливості, зміцнюють наш дух, додають сили на нову боротьбу.

Але це все ж таки тільки плян, правда реальний, плян, що його тільки намічено; вже саме його прийняття, ухвала з'їздом, накладає й нові обов'язки, ставить нові завдання, завдання конкретні.

Треба перевести його в життя, і тут перед нами праця, дрібна, щоденна, уперта, систематична.

Щоб цей кістяк міцний вкрився живим м'ясом, став здоровим тілом, перейнятим животворчим духом, — для цього мало нервового захвату, підве-

сення й горіння, що піднявши над головою, здійнявши, виснаженням гризною та сварками, показали нам на з'їзді той шлях, що ним ми маємо йти в довгих блуканнях наших серед пустині. Але того за мало.

Ні, тут потрібна моральна праця, праця дрібна, немомтна, перейнята однією ідеєю, праця всюди і всіх. І тільки перейнявши всі цією думкою, взявшись за її здійснення спільними силами, зможемо ми справді упорядкувати наше життя, ввести його в організовані форми, що полегшать і наше існування і дадуть спроможність не заранувати часу на вигнанні, а витворити певні цінності й ввести свою лепту в загально-національну скорботу.

Великі поважні й трудні завдання стоять перед оновленням Укр. Центрального Комітетом, що має керувати усією цією роботою тут. Од його консолідованості, ініціативи, енергії та працездатності залежить багато, але само собою усіх можливий тільки при одній умові — сувчасній діяльній, допомозі повсякчасній всієї нашої еміграції, що знаходиться в Польщі.

Кожна організована громада, а де такої ще немає, кожен ініціативний і активний її громадянин мають нега-

ючись взятися до роботи: справи організації, справи національного податку на черзі дня.

Нумож, до праці! Щоб справді слово стало ділом.

І тільки тоді на міцний ґрунт стане справа організації української еміграції в Польщі.

Але з'їзд, що відбувся, переведення його постанов у життя, мають значіння не тільки для нас, що перебувають в Польщі, а повинні осягати й по-за її межами. Приклад еміграції в Польщі, в Румунії — скликання з'їздів, витворення організованих форм життя, об'єднання, охорони своїх інтересів, задоволення потреб і праці, форм, що вмістили б усе, що у нас єсть живішого, має розворушити наших земляків і по інших країнах. Питання про з'їзд еміграції та її організацію повинно стати всюди, де скупчені значні маси наших людей — на Балканах, в Німеччині, особливо в Чехії. І коли там всюди буде переведена ця організаційна робота, то тоді перед нашою еміграцією взагалі відкриваються нові широкі можливості й на порядок денний вийдуть нові питання, ще неважкіші й складніші...

Вяч. Прокопович.

ПЕРЕБІГ ПРАЦІ

1-го Українського Еміграційного З'їзду, що відбувся у Варшаві
15—18 серпня 1923 р.

День перший.

Велика світла саля „Гандльовців“. До шестидесяти чоловік делегатів із різних закутків Польщі — представників найрізніщих еміграційних угруповань і осередків — Ченстохова, Тарнова, Гайнувки, Біловіжжя, Калиша, Щиґорва, Шалкова і інших місць.

Різно відрізняються представники цівільної еміграції від представників інтернованих. Однак на всіх еміграційні злидні наложили своє не приглядне тавро.

На з'їзді присутні члени Укр. Центр. Комітету: п. п. Юняк, Прокопович, Токаржевський-Карашевич, Безручко, Сірошолко, Зайцев.

О 12 год Митрофорний Протоієрей о. Пашевський відправляє молебні, а затим Голова Організаційного Бюро п. Саліковський оголошує Перший З'їзд Української еміграції в Польщі відкритим.

П. Саліковський, у вступній промові, зазначає ті труднощі, які прийшлося перемогти, підготовлюючи і організовуючи з'їзд і що така порівнювача численність делегатів доказує оскільки з'їзд є часиний і оскільки завдання його треба вважати пильними і

важливими. П. Саліковський закликає делегатів до спільного замислення над сучасним нашим еміграційним буттям і до спільної акції що до поліпшення шляхом організації цього буття в дальшому. Відтак бажає успіху З'їздові і пропонує приступити до обрання президії з'їзду.

До Президії обрані: Головою З'їзду — п. Саліковський, заступниками Голови — п. п. Безручко, Лорченко і Секретарями — п. п. Волохін, Ковальський.

Голова З'їзду, дякуючи за високе довіря, висловлює надію, що З'їзд виконає своє завдання, і міцно пологить перші цеглини що до об'єднання нашої еміграції в ім'я культурно-національного і державного відродження нашої поневоленої Батьківщини.

З великим зацікавленням і піднесенням заслухано З'їздом привітання представника грузинської еміграції в Польщі. Однаково доля припала по великій революції як Українському, так і Грузинському народам — цим двом в'язням бущого московського царату. Не такі надії покладали вони на революцію. Одна доля привела ці народи і за межі своїх земель. І тут на вигнанні, хоруючи одною скорботою, одною тугою, складає грузинська еміграція

1-му З'їздові укр. еміграції своє шире і братерське привітання висловлюючи в ним певність і надію, що краще майбутнє чекає їх народи.

В боротьбі за визволення Грузинський народ піде плече в плече з Українським народом.

Після того заслухано було З'їздом, стовпи, привітання Голови Директорії і Головного Отамана військ У. Н. Р., а далі ряд інших привітань. Провідна думка всіх привітань одна: відповідальна ролія З'їзду, необхідність перейняти цією відповідальністю, необхідність напружити всі свої аусилія і об'єднатися, відкинувши всякі тертя, всякі різниці політичні, всякі суперечки партійні, соціальні, особисті. Бо над укр. еміграцією тяжить грізна небезпека—її розпорошеність до того обесилило її, що не відограє вона своєї надзвичайно важливої і відповідальної ролі—memento для нації, для тих, що на Україні і для тих, що придуть після нас.

З'їзд, то є проба наших сил, то є іспит того, оскільки досроста і загартувалась укр. еміграція, оскільки є вона еміграція.

І з закликом пересякнутися відповідальною ролєю З'їзду, з закликом до єднання і організації своїх сил во ім'я того, щоби не розтеряти здобутків такої жертвенної і трагічної визвольної борні кінчалися майже всі привітання.

По привітаннях і обранню мандатної комісії оголошується перерва.

Друга половина першого дня З'їзду проходить напружено з небезпешним загостренням дискусій. Зразу намічається опозиція і виявляють своє обличчя і свою тенденцію опозиціонери. Їх небагато. Та і наміри їх і мотиви їх опозиції несерйозні, надто прозорі, властиво за-для опозиції і особистих розрахунків.

Зав'язується дискусія по докладу Мандатної Комісії, дискусія ущільнює, дріб'язкова, що дратує і викликає непримне враження з гирким осадом. Закрадається сумнів, чи при таких стосунках виправдає себе З'їзд, чи переможе він цю особисту тенденцію певної групи делегатів. Особливо боляче вражає це нас—таборян.

Таборянам ясно стало, що це їм необхідно взяти провід З'їзду в свої руки і всіма засобами протиділати цим спробам скерувати З'їзд на манівці особистих розрахунків. На другий день З'їзду це дало свої наслідки.

Протягом вечірнього засідання першого дня все ж було заслухано доклади п. п. Зайцева і Кіркіченка.

Інформаційний доклад п. Зайцева про правне становище укр. еміграції до цього часу і ролія Укр. Ц. К. в справі захисту прав емігрантів—дав досить сумний малюнок і того оскільки безправно становище укр. еміграції і оскільки мало в цьому відношенні робив Укр. Ц. К., не поставившись до цієї справи в належну серйозність,

не опрацювавши для цього і відповідного плану, не займавши певної ясної позиції, провадячи її неорганізовано, так би мовити, більше по наїттю, по натхненню, імпровізовано так, як ми, взагалі України, провадімо свої справи. Правда, неможливі були в умови для праці У. Ц. К., але це ще не виправдує того поетичного безпорядку що є найбільш характерний в праці Укр. Ком.

І наколи У. Ц. К. в Варшаві вважав своїм непобічним обов'язком оборону прав укр. еміграції, то треба сказати правду, що провадяв він цю оборону не яко присяганий заступник її зі всією повнотою і ршучістю належних йому прав, а як напівофіційний приватний „ходатай“.

П. Кіркіченко у своїй докладі скерував свою увагу не в належний бік. Доклад насправду дискусійний. Критика—безперечно гарна річ, потрібна, оздоровлююча, провітрююча, але що до діяльності У. Ц. К., то її, піддавати критиці на З'їзді просто не треба було. Бо З'їзд то збирався не для суду над У. Ц. К., а з певною позитивною метою—розпочати (як це не дико!) організацію укр. еміграції в Польщі, чого фактично до цього часу не було. І завданням Правничої Комісії, на наш погляд, було винайти і сформулювати ті постуляти, які б могли скласти засаду що до виборення і оборони прав укр. еміграції. Ця половина докладу п. Кіркіченка, порівнюючи з дискусійною його половиною, розроблена слабо, загально-поверхово.

Наприкінці організації укр. еміграції обрана Комісія для опрацювання по виголошених докладах певних постанов що до управління укр. еміграції в Польщі.

В Комісію обрані п. п. Кіркіченко, Багріновський і Вутовський.

Після того оголошується перерва до 10 год 16 го серпня.

День другий — 16 серпня.

Заслухано привітання від Голови Укр. Центр. Ком. п. Лукашевича і від Львівського Т-ва допомоги біженцям з України.

Слово забирає п. Волохів, який подає З'їздові сумну характеристику і свої невеселі враження що до першого дня з'їзду. Не для турніру партійного і не для заслухання особистих спречань зібранись у цю скрутну, переломову хвилину свого життя делегати укр. еміграції в Польщі. Не до цього скерували наші невідрадли думки, колючим дротом невільництва поранені. Невідповідна для цього година і місце. І сором, і боляче, що як раз цього не розуміють, або не водять арозуміти наші старші громадяне, у котрих на великий жаль і шкоду більше темпераменту, ніж у нас молодих.

З'їзд під аэрозом. З'їзд, що має надзвичайне завдання, на котрий покладаємо жалку рештку своїх надій—бо більшість із нас вже зовсім без

всяких надій, З'їзд за котрий ухопились ми, що ще не зневірились остаточно, що ще кріпимося в своїх болісних змаганнях, як за останню спробу винайти модус дальшого життя, дальшої боротьби—цей З'їзд вчора показав, що він не розуміє всієї відповідальности свого завдання, всієї трагічності свого емігранського становища.

Не еміграція ми, не те ліпше, що не знесло гноблення і глуму над народом своїм і вирвалось із кривавих обіймів ворога, щоби на чужині хоча і в злиднях, і в муках, і з безконечною тугою по Батьківщині, зберегти незабрудненою ідею своїх змагань, щоби бути memento своєї нації, а ми—те, що Нація наша викинула, відкинула від себе. І наколи б цей З'їзд збанкрутував, ми б самі в цьому розписалися. Це було би страшним вироком для всієї укр. еміграції в Польщі. І не лише в Польщі. Це було б і тяжким моральним ударом по цільй нашій національній справі.

Подумайте ж уважно над тим, що робите, і зупиніться. Вас до цього кличе інтервюване воєцтво, те, котрому більш ніж всім дошкуляли і боротьба і емігранське невільництво, і яке все ж ще незломно стоїть в авангарді борців за визволення Батьківщини.

Треба це все нарешті арозуміти. Мусимо спромогтись на спілку, на єднання своїх сил, хоча би тут, на еміграції. І З'їзд є тому перший кут ній камінь. Покладемо ж його! Всі! Спільним напруженням той рештки сил, яка ще залишилась у нас!

Виходячи зі всього виголошеного, таборові представники прийшли до необхідности організації окремої своєї фракції на З'їзді, яка, маючи однакові життєві інтереси своїх членів, виступатиме на З'їзді організовано через обрану свою Президію і ршуче проти ділатиме всяким спробам дискредитувати З'їзд.

Закінчуючи свою промову п. Волохів висловлює надію, що і старші громадяне пересякнутуться думкою про необхідність організованої праці всіх членів З'їзду для досягнення позитивних наслідків і уникнення всяких особистих рахунків, які лише ускладнюють працю з'їзду і утворюють нездорову атмосферу.

Президію таборової фракції складають п. Капустяньський, п. Волохів і п. Дунічевський.

На порядку денному доклад по питаннях організаційних п. Саліковського.

Забравши слово, п. Саліковський оголошує З'їздові привітання від української колонії в Морюжко і від українських організацій в Румунії. Привітання доставлені в Варшаву аеропланом.

Привітання укр. еміграції в Румунії.

Українська еміграція в Румунії, яка репрезентується тут Місією Української Народної Республіки, Філією Українського Товариства Ліги Націй, Громадським Допомоговим Комітетом, Кооперативним Товариством „Згода“, Союзом Українських Жінок, робочими артілями Букарешту, Журжі, Кишинєва, Хімеша та інших місцевостів шле своє братнє привітання шановному З'їздові, як найбільш повноважному представникові Української Еміграції в Польщі.

Бажаючи повного успіху в роботі З'їздові, ми певні, що він не тільки сприятиме шлюквітному об'єднанню Української Еміграції, поліпшенню її матеріального і правового становища, але й допоможе утворенню дійсно єдиного і дійсно трітського національного фронту.

Всі ми тут, що знаходимося тимчасово в Румунії, купчимося по різних національних організаціях, однаково соціалісти різних напрямків, демократи, монаристи, — прагнемо до того, аби всі Українці узялися за себе дружно і спляну сім'ю Єдиної, Вільної та Незалежної України.

Наша сила полягає тепер у нашій організованості, і нація, яка не дивлячись на найтяжчі обставини свого життя, не трапить віри в свою правду і силу, — не може бути переможеною.

Хай живе Єдина, Вільна і Незалежна Україна.

Хай живуть єдність та згода в єдиній українській сім'ї.

Підписали:

Голова Місії У. Н. Р. Проф. К. Мадієвич, за Управу Філії Українського Товариства Ліги Націй в Румунії Дмитро Геродот, за Управу Громадського Комітету Ол. Долянюк, Голова Кооперативного Товариства „Згода“ В. Тренке, Голова Союзного Товариства „Дума“ М. Бойченко, Голова Союзу Українських Жінок в Румунії Н. Тренке, Представники робочих груп та артілів: П. Горбунів, І. Запоріжченко, М. Яковенко, О. Чирницький, В. Мельник, Р. Федорченко і Гармаш.

Привітання укр. емігр. колонії в Мароко.

Українська Громада в Мароко, яка є складовою частиною Філії Українського Товариства Ліги Націй в Румунії, шле через Управу Філії щире і сердечне привітання організованому Українському Громадянству в Польщі.

Тільки тоді, коли розкидане по всьому світу наше громадянство, буде всім ді почувати себе дітьми однієї Української Сім'ї—ми матимемо спляну силу і зуміємо взяти те, що належить нам по—праву.

Шукання винуватих в наших нещастях—треба залишити суду об'єктивної історії. Не копаймося у минулому, а єднаймося та організуймося для впертої боротьби за краще майбутнє.

Закинуті в далеке Мароко, в лави французьких легіонів, ми з напруженням слідкуємо за життям нашої еміграції в Європі, та в Америці і шире та радо вітаємо всякий прояв до організованого життя.

Бажаючи успіху в працях З'їздові, ми певні, що він буде провадитись під гаслом: національно-державне понад партійне, а тим паче особисте.

Хай живуть національні проводарі України.

Хай живе Славна Українська Армія.

Хай живуть лицарі-партизани, що нищать і борються з ворогами України.

Хай живуть вірні сини України.

За Українську Громаду в Мароко: О. Ріжко-Незбіженко та П. Книш-Слобожанський.

Доклад п. Саліковського.

Існуючий Укр. Ц. К. в Варшаві не відповідає вимогам часу. Треба його реорганізувати, перетворивши його в справжній центр укр. еміграції в Польщі, надавши йому характер і суть цілковито громадської інституції. Для того є три можливих шляхи. 1) обрати новий орган, 2) з огляду на те, що в даний момент функціонує дві організації—У. Ц. К. і Товариство Допомоги біженцям з України—можна було б з них одну ухвалити за центральну і 3) об'єднати ці дві організації, координувавши їх. Що до першої можливості—то утворення нової обраної центральної організації є дуже складне завдання через те, що тяганина з легалізацією її не дасть можливості приступити до виконання своїх обов'язків у даний момент, коли потрібне об'єднання нашої еміграції як найскорше. Залишити ж одну зі згаданих вище організацій—теж недоцільно, бо розпорозуваємо наші сили. Тому єдиний шлях до реорганізації сучасного центрального органу полягає в об'єднанні його з Товариством допомоги біженцям з України. П. Саліковський звертає увагу на характер цих двох організацій: У. Ц. К.—організація бюрократична, репрезентувала всю нашу еміграцію і в цьому відношенні має вже певний авторитет. Товариство допомоги біженцям з України обслуговує лише своїх членів, вступивших

у Товариство по рекомендації 2-х членів. Це є дефект Статуту цього Товариства, бо не об'єднує всієї нашої еміграції.

Що до Статуту Центрального Комітету—то цей Статут дуже своєрідний, маючий широку компетенцію та збудований не по громадському погляду. По Статуту в складі Дирекції Комітету зазначені персонально слідуючі особи: п. Прокопович, п. Лукашевич та п. Юнаків. Статут надавав право обирати заступників директорів і після виїзду п. Лукашевича його заступником став п. Саліковський. Крім того є 12 кооптованих членів У. Ц. К., що один раз на рік збираються для заслуhanня і затвердження справозданья, але виборчого права вони не мають.

Отже, міняти цей Статут не доводиться з-за формальних перешкод і тяганини з легалізацією нового статуту. Але цей Статут дає можливість використати де-що і тим вибти з даного положення. Згідно Статуту У. Ц. К. ділиться на декілька секцій—гуманітарну, організаційну, господарчу, культурно-освітню і т. д. Дирекція має право запропувати для провадження праці в цих секціях окремих осіб із емігрантів, які, хоч формально і не мають права ухвального голосу в Ц. К., але фактично—вони користуються. Отже, необхідно, щоби ніні керівників цих секцій було обрано на еміграційному з'їзді, а не були б вони призначені. Крім того в склад Комітету мав би увійти представник від Т-ва допомоги біженцям. Таким чином—ця інституція стала б вже на три чверти громадською.

На периферіях У. Ц. К. має право відкривати свої відділи (до цього часу функціонують відділи в Тарнові, Рівному, таборах) і призначати туди керівників відділів. А вже в дальшій практиці Ц. К. затверджував би таких керівників, обраних на місцях. Зі всіх таких керівників утворюється загальна рада Ц. К. для заслуhanня справозданья, одержання директив та намічення принципів для дальшої праці.

Для переведення всього того треба мати фінансовий фонд, в данім разі необхідно було б перевести в життя проект про самооподаткування нашої еміграції. Розпорядження і контролем фондом повинні належати ширшому громадянству.

В де-котрих місцях є відділи Ц. К. та Т-ва Допомоги біженцям з України. В данім випадкові необхідно координувати їх діяльність таким чином, що Голова і Заступник відділу Ц. К. з Головою Філії Товариства Допомоги біженцям складали б колегію.

Після доповіді п. Саліковського завязується енергійна дискусія.

(Дис. стор. 9.)

РЕЗОЛЮЦІЇ

I-го Українського Еміграційного З'їзду, що відбувся в Варшаві
15—18- УІІ 1923 р.

1. В справі організаційного об'єднання української еміграції в Польщі.

1) Український Центральний Комітет стає єдиним репрезентативним органом української еміграції в Польщі.

2) Склад Українського Центрального Комітету на час до 2-го з'їзду української еміграції определити в числі 10 осіб, а саме: 3 члени теперішньої Дирекції, секретаря і 6 керівників секцій.

3) Число секцій Українського Центрального Комітету встановити 6, а власне: 1.—Організаційна, 2.—Фінансово-господарча, 3.—Інтернованих, 4.—Культурно-освітня, з підсекцією допомоги студентам на еміграції та инш., 5.—Правничу, 6.—Гуманітарну з підсекціями: 1) інвалідів, 2) сухітників, 3) жіночю та инш. Голови зазначених підсекцій делегуються відповідними органами заінтересованих організацій.

4) Ухвалити теперішній склад Дирекції Українського Центрального Комітету, яко тимчасовий, до 2-го з'їзду української еміграції.

5) Управу Товариства допомоги біженцям з України закликти до співпраці з Українським Центральним Комітетом для добра української еміграції в формах, вироблених спільним порозумінням.

6) Український Центральний Комітет являється відповідальним перед делегатським з'їздом української еміграції.

7) Реорганізованому Українському Центральному Комітетові доручити виробити і провести новий Статут Центрального Комітету на засадах виборності всіх його членів через делегатські з'їзди української еміграції.

8) Терміном скликання 2-го з'їзду української еміграції визнана найдалі 2 січня 1924 року.

ТИМЧАСОВИЙ РЕГУЛЯМІН

Українського Центрального Комітету, ухвалений делегатським з'їздом української еміграції 15—18 серпня 1923 р. в м. Варшаві.

1) Український Центральний Комітет є єдиний репрезентативний орган української еміграції в Польщі.

2) Український Центральний Комітет складається з 10 осіб: 3 члени вишньої Дирекції, ухвалених делегатським з'їздом на час до скликання нового з'їзду, 6 керівників секцій та секретаря, обраних делегатським з'їздом.

3) Український Центральний Комітет має 6 секцій:

- а) організаційну,
- б) фінансово-господарчу,
- в) інтернованих,
- г) культурно-освітню, з підсекцією допомоги студентам на еміграції та инш.

д) правничу,

е) гуманітарну, з підсекціями— 1) інвалідів, 2) сухітників, 3) жіночю та инш.

Голови трьох вищезазначених підсекцій делегуються відповідними органами заінтересованих організацій.

Примітка: Перебування голів цих підсекцій в Варшаві не є обов'язковим.

4) На випадок виходу когось з членів Українського Центрального Комітету, або неможливості для когось будь з них взяти участь в його засіданнях—обираються делегатським з'їздом української еміграції два кандидати.

5) Український Центральний Комітет являється відповідальним перед делегатським з'їздом еміграції.

6) Товариство допомоги біженцям з України працює в тісному контакті з Українським Центральним Комітетом. Виявом цього контакту являється: а) присутність на засіданнях Українського Центрального Комітету делегованої Управою Товариства допомоги представника, якому надіється право ухвалюючого голосу у всіх справах Центрального Комітету; б) розмежування компетенції і утворення форм і техніки сталого співпраці; в) обміркування і вироблення загального спільного плану добуття коштів від різних організацій та установ; г) дальше розширення співпраці шляхом порозуміння Українського Центрального Комітету з Головною Управою Товариства допомоги.

7) Члени Дирекції Українського Центрального Комітету, керівники секцій, представник Головної Управи Товариства допомоги та секретарь Українського Центрального Комітету при вирішенні всіх справ мають однакове право ухвалюючого голосу.

8) Для засідань Центрального Комітету встановлюється кворум в числі не менше 7 членів, рахуючи в тім числі представника Гол. Управи Товариства допомоги.

9) На місяцях, з ініціативи місцевого громадянства, заснуються відді-

ли Центрального Комітету по його постановках.

10) Керівники відділів та їх заступники обираються загальними зборами кожної емігрантської колонії і затверджуються Українським Центральним Комітетом.

11) Раз на три місяці відбуваються з'їзди керівників всіх відділів Центрального Комітету.

12) Керівники відділів, разом з вищезазначеним складом Центрального Комітету, та Головною Управою Товариства допомоги, складають загальну Раду Центрального Комітету.

13) В тих місцях, де є відділи Товариства допомоги біженцям з України, Український Центральний Комітет затверджує на становищі керівника відділу Центрального Комітету Голову відділу Товариства допомоги або ж затверджує на ньому становищі обрану колективною особою.

14) В тих випадках коли на місцях існує відділ Центрального Комітету Філія Т-ва збігців з України, то голова Філії Т-ва допомоги входить в склад Управи відділу Центрального Комітету.

15) Цей регулямін є чинним до скликання нового делегатського з'їзду української еміграції.

2. В справі національного самооподаткування.

1. Для переведення організації українського громадянства на еміграції та утворення еміграційного фонду, призначеного на матеріальну підтримку і правничий захист окремих громадян та на задоволення культурно-сусільних і національно-державних потреб всіх українських громадян емігрантів, незалежно від приналежності до тієї чи иншої політичної партії чи політично державної концепції, встановлюється національний податок, обов'язковий для кожного українського громадянина, перебуваючого на еміграції.

2. Національний податок складається:

а) з одноразового податку, який повинен сплатити один раз кожний український громадянин емігрант для з'ясування своєї приналежності до українського громадянства на еміграції та власної ухвали принципу національного податку на зазначені в арт. 1 потреби,

б) з прибуткового податку, який повинен платити на зазначені в арт. 1 потреби щомісяця, поверх одноразового податку, кожний з тих українських громадян емігрантів, що одержують платню на сталій службі чи роботі або заробляють гроші різними комерційними та иншими прибутковими операціями чи підприємствами.

3. Одноразовий податок встановлюється:

а) для незможних і безробітних українських громадян-емігрантів — в

розмірі однієї восьмої частини золотого польського або в розмірі відповідної по вартості частини тієї іншої сталої валюти, яку може бути встановлено замість золотого польського,

і б) для заможних і маючих заробіток українських громадян емігрантів — в розмірі двох відсотків (2 відс.) від їх місячного прибутку від майна чи від місячного заробітку, незалежно від розмірів того прибутку чи заробітку.

Примітка: В разі повної неможливості для неможливого чи безробітного українського громадянина-емігранта сплатити одноразовий податок, місцевий відділ Українського Центрального Комітету може звільнити його від зазначеного податку.

4. Прибутковий податок, незалежно від розмірів місячної платні на службі чи роботі або від розміру обліченої в належний спосіб пересічної суми загального місячного прибутку від комерційних та інших операцій кожного окремого українського громадянина-емігранта, встановлюється в мінімальному розмірі двох відсотків від місячної платні чи загального місячного прибутку, з залишенням кожному громадянину вільної руки збільшити зазначений вище відсоток по добрій волі відповідно його загальному матеріальному становищу.

5. Всі суми національного податку, які одержуватиме центральний орган української еміграції, складаються до загальної еміграційної скарбниці і разом з усіма іншими грошовими та іншими матеріальними прибутками (пожертви грошима та речами й матеріалами, прибутки від фінансових та інших операцій і т. п.) утворюють емігранський фонд, призначений на задоволення зазначених в арт. 1 потреб української еміграції.

6. Загальне керування справами самооподаткування українського громадянства на еміграції та утворення еміграційного фонду і використання його коштів на зазначені в арт. 1 потреби належить Українському Центральному Комітету.

7. Технічне переведення справи самооподаткування українського громадянства на еміграції на місцях покладається на місцеві відділи та на уповноважених Українського Центрального Комітету.

8. В зазначених в арт. 6 справах Українському Центральному Комітету належать наступні функції:

а) розроблення певного плану самооподаткування українського громадянства на еміграції та поступового в міру можливості задоволення зазначених в арт. 1 його потреб;

б) перевірка й ухвала загального бюджету української еміграції, складеного господарчою секцією комітету на основі цілого еміграційного фонду;

в) використання коштів національного самооподаткування на утри-

мання центрального органу, хорих, інвалідів, учнів і студентів, а також на культурно-освітні та інші, зазначені в арт. 1, пильні потреби,

і г) координування діяльності своїх відділів та уповноважених в справах стягнення з місцевих українських громадян-емігрантів національного податку та задоволення їх потреб на місцях, а також загальний контроль в цих справах.

9. До функцій місцевих відділів та уповноважених Українського Центрального Комітету в зазначених в арт. 7 справах належать:

а) переведення докладної реєстрації всіх українських громадян-емігрантів в свого району, з'ясування матеріального становища кожного з них, вироблення загального податкового реєстра іх та одночасне як найдокладніше поінформування їх в справі національного самооподаткування;

б) стягнення з місцевих українських громадян-емігрантів національного податку і передача відповідної частини стягнених грошей Українському Центральному Комітету до загального еміграційного фонду,

і в) використання коштів, що знаходяться в розпорядженні відділів та уповноважених, на задоволення всіх потреб місцевих українських громадян-емігрантів.

10. Засоби до здійснення зазначених в арт. 9 функцій відділи та уповноважені Українського Центрального Комітету одержують в міру потреби і в межах загального бюджету від Центрального Комітету з коштів еміграційного фонду.

11. Для задоволення нагальних потреб окремих громадян-емігрантів, як напр. в разі хвороби, смерті, тимчасового безробіття і т. п., відділам Центрального Комітету надається право залишати в суму розпорядженні (20 відс.) двадцять відсотків від загальної суми що раз стягненою ними з українських громадян-емігрантів свого району національного податку, а крім того, в разі потреби, одержувати ще і певні суми від Центрального Комітету з еміграційного фонду, в межах загального бюджету.

12. В своїй діяльності в зазначених в арт. 9 і 11 справах відділи та уповноважені Українського Центрального Комітету здають належні термінові справоздання Центральному Комітету згідно з планом загальної праці.

13. З технічного боку справа національного самооподаткування українського громадянства на еміграції переводиться по так аваній декларативній системі, а саме:

а) кожний відділ і кожний уповноважений Українського Центрального Комітету, по переведенні докладної реєстрації всіх українських громадян-емігрантів в свого району, розсилає кожному з них квестіонар, аразок якого буде вироблено Центральним Комітетом;

б) по змісту зазначеного в пакті „а“ квестіонара кожний український громадянин емігрант повинен подати до місцевого відділу або уповноваженого Українського Центрального Комітету в призначений в квестіонарі термін свою декларацію на письмі про свій пересічний місячний прибуток;

в) по одержанні згаданих в пакті „б“ декларацій українських громадян-емігрантів свого району, відділи і уповноважені Українського Центрального Комітету повинні негайно облічити розмір податку кожного громадянина від його прибутку, скласти по встановленому Центральним Комітетом аразку загальні додаткові реєстри українських громадян-емігрантів своїх районів і примірники тих реєстрів терміново надіслати до Українського Центрального Комітету, як матеріал для складення загального бюджету української еміграції;

г) по складенню зазначених в пакті „д“ загальних податкових реєстрів, відділи та уповноважені Українського Центрального Комітету на підставі тих реєстрів стягають національний податок з українських громадян-емігрантів своїх районів, причому повинні вжити всіх заходів до того, щоб національний податок було стягнено в призначений термін та щоб, по залишенні відділами в суму розпорядження, на підставі арт. 11, двадцять відсотків загальної суми стягненого податку, решту — вісімдесят відсотків — стягнених грошей, а уповноваженими всю суму тих грошей було негайно надіслано до Центрального Комітету,

д) в разі будь яких змін чи в складі місцевих українських громадян-емігрантів, чи в розмірі прибутку когонебудь з них, відділи та уповноважені Українського Центрального Комітету повинні вжити відповідних заходів до належного виправлення загального податкового реєстру місцевих громадян і негайно повідомити Центральный Комітет про всі зміни в тому реєстрі

і е) в разі сумніву в правдивості якої небудь декларації, відділи Українського Центрального Комітету повідомляють про те Центральный Комітет з поясненням підстав такого сумніву, а Центральный Комітет, в разі визнання потрібним, може призначити перевірку такої декларації на місці в спосіб, не порушувачий гідності громадянських інституцій і того громадянина, якого декларація перевіряється.

14. За несплачення місячної квоти національного податку в призначений термін український громадянин-емігрант, який допуститься цього, повинен заплатити разом з податком ще грошову кару за прострочку сплати податку в розмірі п'яти відсотків несплаченої своєчасно квоти податку за кожний прострочений місяць, причому кожний неповний місяць і навіть прострочка не менш п'яти днів вва-

жакяться за повний місяць.

15. Зречення або ухилення когось не було з українських громадян-емігрантів від сплачування національного податку вважається за зречення всякої спільності з українським громадянством на еміграції та допомоги йому в тяжкому становищі й в здійсненні його завдань і тягне за собою цілковите позбавлення такого громадянина всякої допомоги, підтримки і захисту з боку Українського Центрального Комітету, його відділів і всіх благодійних та культурно-суспільних українських інституцій і організацій. Для здійснення цього Український Центральный Комітет, по одержанні відповідного повідомлення своїх відділів чи уповноважених, прізвище українського громадянина-емігранта, який допуститься такого звинувачення, або список таких українських громадян-емігрантів, як що їх буде кілька осіб, негайно оповіщає всім зазначеним вище своїм відділам та українським інституціям і організаціям, а крім того, подає до відома всього українського громадянства на еміграції шляхом преси та відповідних об'яв, що їх буде вивішено в помещаючих українських інституцій та організацій.

16. Вищий догляд за стягненням національного податку та використанням коштів еміграційного фонду і взагалі за діяльністю Українського Центрального Комітету та його відділів і уповноважених у вищезгаданих справах належить цілому українському громадянству на еміграції.

17. Зазначений в арт. 16 вищий догляд українське громадянство на еміграції здійснює через окрему контрольну комісію, обрану ним через свій з'їзд.

18. Для здійснення контрольною комісією своїх функцій, їй надається право переводити не тільки повну ревізію діяльності Українського Центрального Комітету та його відділів і уповноважених по ухвалі операційного року, але й періодично, з власного погляду, раптові перевірки їх прибутково-видаткових операцій і взагалі фінансового становища всіх справ та еміграційного фонду, в зв'язку з загальним бюджетом еміграції і загальним планом діяльності їх, а також право участі в засіданнях Українського Центрального Комітету та його відділів з правом дорадчого голосу.

19. Наслідки ревізій та раптових перевірок контрольною комісією разом з її висновками друкуються в органах еміграційної преси для загального відома всього українського громадянства на еміграції та докладаються Контрольною Комісією з'їздові української еміграції.

20. В розвиток і пояснення цього регуляміну Український Центральный Комітет повинен опрацювати відповідну інструкцію і примірники її надіслати до своїх відділів і уповноважених.

3. Пропозиції Правничої Комісії.

З'їзд української еміграції, перебуваючої в Польщі, виходячи з факту, що українська політична еміграція прибула до Польщі не в якості збігців, а на відставі трактату між двома сусідніми державами Річчю Посполитою Польською та Українською Народною Республікою і союзу між двома братніми народами польським та українським в тяжкій боротьбі за незалежність і суверенність обох держав і народів проти московського імперіалізму та большевицької навали на землі Польщі в Україні, вважає, що держава на владу Річі Посполитої Польської має за моральний обов'язок та обов'язок честі определити правний стан української еміграції відповідно тим жертвам, які поніс український народ в спільній боротьбі плече в плече з народом польським проти сільного ворога—Москви.

Для охорони української еміграції в Польщі від морального та матеріального занепаду, неймовірної експлуатації та фізичного знищення з'їзд вважає необхідним встановлення для української еміграції:

1. Окремих безстрочних паспортів, які забезпечували б право вільного обрання місця осідку та вільного пересування в межах Річі Посполитої.

2. Право вільного виїзду за кордон та вільного повертуту до місця осідку в межах Польщі.

3. Право набувати нерухомість, провадити торгівлю і промисли на загальних відставах, існуючих для громадян Річі Посполитої, та права користуватися на тих же підставах зі своїх фахових знань, освіти та досвіду.

4. Права відчиняти школи з викладовою українською мовою.

Крім того з'їзд вважає необхідним і справедливим:

1. Урівняти в правах всіх політичних емігрантів Українців незалежно від часу прибуття їх до Польщі.

2. Признати за Центральним Органом Української Еміграції в Польщі права встановлювати приналежність окремих осіб до української політичної еміграції.

3. Предоставлення права адміністративного виселення за межі Річі Посполитої Польської окремих політичних емігрантів тільки найвищої адміністративній владі, з надавання еміграції права оскарження постанови про виселення до Найвищого Адміністративного Суду.

В справі внутрішньої організації української еміграції в Польщі, з'їзд вважає konieczним:

1. Переведення реєстрації всієї української еміграції в Польщі.

2. Упорядкування справ інтернованих і вибувливих і вибуваючих з різних причин з таборів.

і 3) Просити Польський Уряд про приділення Центральному Комітету відповідного помещання на предмет улаштування еміграційного клубу, бібліотеки-читальні, школи та ин. та осідку Центрального Еміграційного Органу і інших еміграційних установ і закладів.

4. В справі культурно-освітній.

1. культурно-освітні потреби.

а) еміграції взагалі.

1) Задоволення культурно-освітніх потреб еміграції являється першорядним завданням нашого організованого громадянства.

2) Культурно-освітні потреби можуть бути задоволені шляхом утворення постійних органів-часописів і журналів, присвячених, між иншим, потребам еміграції, улаштування шкіл, як загально-освітніх так і спеціальних для молоді і дорослих, а також бібліотек, лекцій, курсів, драматичних вистав, літературно-музичних вечірок, клубів і т. п.

3) Для задоволення потреб еміграції в друкованому слові, з'їзд, виходячи з ініціативи окремих гуртків і організацій, вважає необхідним видання: а) газети щодня на тиждень, б) неперіодичного публіцистичного органу, в) літературно-містечкового журналу, г) військово-наукового і фахових взагалі, д) щомісячного бюлетеня Українського Центрального Комітету. Підтримка пресових органів мусить стати обов'язком еміграційного українського громадянства шляхом сталої авансової передплати через відділи Українського Центрального Комітету і об'єднуючих українських організацій за кордоном.

4) Утворення книжкового фонду для задоволення потреб еміграційних осередків в книжці стає моральним обов'язком як сталою українського громадянства на терені Польщі, так і українських видавництва в Польщі і за кордоном.

5) Для створення нових культурних цінностей необхідна організація засобами еміграції видавництва для продукції книжок і підручників.

6) Для улаштування лекцій серед емігрантів, розпорешених по різних осередках, необхідно утворити лекційне бюро, яке б періодично надіслало на місце лекторів або текст виготовлених ними лекцій.

7) Необхідно побажати організацію курсів чужоземних мов і курсів з різних фахів в тих осередках, де мається для цього достатній комплект слухачів.

8) Для організації драматичних вистав і літературно-музичних вечірок необхідно побажати утворення відповідних гуртків чи товариств.

9) Для досягнення організованого життя в еміграційних осередках слід побажати утворення клубів, які б ста-

вили своїм завданням об'єднувати емігрантів на ґрунті задоволення культурно-освітніх потреб на місцях в формі культурно-освітніх товариств „Просвіта“ чи „Рідна Хата“.

10) Для забезпечення можливості шкільній молоді одержати середню освіту, необхідне відкриття на терені Польщі української приватної середньої школи з інтернатом.

б) Інтернованих в таборах.

1) Визначаючи існування культурного осередку—школи, друкарні, видавництва, що склався в таборах, надзвичайно потрібним і цінним як для еміграції, так і для всього народу нашого і видавчи належне ініціативі в цім напрямку, з'їзд вважає konieczним, щоб були вжиті всі заходи для його аберезнення незалежно від місця перебування і при всяких умовах. Для цього конче потрібним забезпечення вчителів утриманням, учнів стипендіями, робітників печаті і друкарень—оплатою за працю, а самі школи і друкарні задовольнити потрібним приладдя. Тому з'їзд вважає конче потрібним, щоб були вжиті всі заходи для знайдення матеріальних засобів. Разом з тим з'їзд доручає Українському Центральному Комітетові заздалегідь дбати про те, щоб на випадок ліквідації таборів була забезпечена можливість перенесення культурного осередку з усіма його технічними засобами і персоналом до иншого міста.

2) Для допомогнення армії новими керівниками, з'їзд вважає необхідним: а) командувати до західно-європейських авадемій Генерального штабу можливо більше видатніших українських молодих старшиа; б) створити військово-наукову підсекцію при секції інтернованих Українського Центрального Комітету для розробки фаховими військової науки, принципів творення української воєнної доктрини, упорядкування і розробки військово-історичних матеріалів та видання військово наукового журналу.

в) студентства.

В цілях зміцнення та поширення дотерішньої діяльності Союзу українських студентів емігрантів у Польщі, з'їзд вважає необхідним задовольнити потреби студентства як в напрямі академічному, так організаційному, культурно-освітньому й економічному. Для того потрібно:

1) визначити з фонду Українського Центрального Комітету відповідну місячну квоту на організаційні справи Союзу;

2) забезпечити українських студентів емігрантів в академічних центрах сталою допомогою на прожиття і потреби, звязані з академічною працею (одяг, помешкання, наукові приладдя, право навчання і т. д.), а також дати можливість приступити до про-

довження освіти студентам, які перебувають в таборах інтернованих;

3) повернути до науки тих студентів, що примушені були покинути її для придбання засобів на життя ви значенням їм сталої й достаточної прожиткової допомоги;

4) подбати про заложення в академічних центрах студентських інтернатів, ідалень, майстерень і т. и.;

5) при утворенні українських клубів в академічних центрах мати на увазі забезпечення студентству можливості збиратися для національно-культурно наукового об'єднання;

6) допомогти Головній Управі Союзу у видаванню періодичного журналу для освітлення життя і потреб українського студентства з Великої України в Польщі визнагородом студентів-журналістів спеціальними стипендіями;

7) утворити у Варшаві і Кракові наукову бібліотеку, яка б відповідала науковим потребам вищих шкіл польських і з якої користувалися б у першу чергу студенти;

8) для поліпшення правового стану студентства з'їзд доручає Українському Центральному Комітетові вжити заходів перед відповідними чинниками польської влади в справі: а) пролонгації карт побуту терміном на один рік; б) звільнити студентів, що мешкають у Воловині від зголошення два рази в місяць у поліції; в) полегшення в одержанні дозволу на виїзд з академічних центрів в різні місцевості на практичні заняття як в часі ферій, так і підчас академічного року;

9) визнати необхідним, щоб на засіданнях Українського Центрального Комітету, на яких будуть порушуватися студентські справи, був присутнім представник від Головної Управи Союзу з правом дорадчого голосу.

II. Матеріальні засоби.

1) Для задоволення культурно-освітніх потреб еміграції необхідне забезпечення органів, що будуть переводити культурно-освітню справу в центрі і на місцях, належними коштами;

2) Кошти на культурно-освітні потреби можуть складатися з таких джерел:

а) певного асігування (з сум на національного податку; б) утворення національного фонду на культурно-освітні потреби; в) збору пожертв серед українського громадянства, перебуваючого на терені Польщі так і за кордоном; г) односторонньої збірки пожертв серед всієї еміграції на терені Польщі; д) прибутків від підприємств культурно-освітнього характеру — видавництва, преси і т. и.

III. Організація культурно-освітньої секції У. Ц. К.

1) Культурно-освітня секція Українського Центрального Комітету являється об'єднуючим органом в куль-

турно-освітній справі еміграції на терені Польщі, в завдання якого входить зосередити в собі як відомості про культурно-освітні потреби, так і засоби їх задоволення;

2) на культурно-освітню секцію може бути покладено, між иншим, виконання таких функцій: а) статистичне обслідування культурно-освітніх потреб еміграції на терені Польщі; б) інструктування в культурно-освітній справі; в) вироблення аразкових статутів для культурно-освітніх товариств і клубів; г) виготовлення різних плянів і програмів для шкіл, курсів і т. и.; д) видання органу, присвяченого культурно-освітній справі, книжок і підручників; е) підготовка культурно-освітніх діячів та вчителів для шкіл і різних культурно-освітніх установ; ж) керування центральними культурно-освітніми установами і закладами—книжковим фондом, лекційним бюро і т. и.

5. В справі інтернованих в таборах.

1. З огляду на можливу ліквідацію таборів У. Ц. К. вживає негайних і енергійних заходів до того, щоби ця ліквідація Польською Владою переведилась організовано по плянові, що повинна розробити Секція інтернованих.

Засади цього пляну:
У. Ц. К. входить з клопотанням до М. С. В. Р. П. П.:

а) щоби всім бажачим звільнитися з інтернованих не ставити жадних перешкод, не узаляжнювати звільнення від згоди староств тих місцевостів, куди інтернований бажає звільнитися і не обмежувати інтерн. в праві вибору собі місць осідку;

б) Щоби звільнення переводилося протягом найбільш двох тижнів з дня подачи прохання інтернованим;

в) Щоби звільненим з інтернування надади буди права однакові з правами всієї укр. політ. еміграції;

г) Щоби звільненому з інтернування П. Уряд визначав допомогу в розмірі трьохмісячного пайку і одягом, а також правом на безкоштовну подорож до місця нового осідку;

д) Щоби звільненим з табору і бажачим від'їхати за кордон видавалися безкоштовно закордонні паспорти з правом безкоштовної подорожі до кордону.

е) Щоби всім інтернованим, що опинилися за табором, офіційно не звільненим з інтернування, відповідним розпорядженням до староств і воеводств, були видані на підставі посвідчень Укр. Ц. К. карти побуту з урівнянням їх в правах зі звільненими офіційно з таборів.

ж) Щоби довготермінові відпуски для підшуку праці Польська влада в таборах видавала безпосередньо всім бажачим, не позбавляючи їх пайка.

з) Щоби коротко термінові відпуски інтернованим видавалися без усякого обмеження.

II.

У. Ц. К. всіма заходами підготує ґрунт, щоб ліквідація таборів відбулася не раптово, не несподівано і найбільш безболісно. Для цього складає Бюро праці—приміщує інтернованих на різні роботи, набуває концесії (ліса, мастки, млини) відкриває кооперативи і інші підприємства, закладає майстерні й інші варстати праці як в межах таборів, так і по-за таборами.

Прям. Бюро праці відкриває філії на місцях більшого скучення еміґрації.

2) У. Ц. К. виборює у П. Уряду територію і помешкання табору Ціліорно для залишення в ньому організування і підтримки майстерень, різних варстатів праці, культ.-освітн. осередків, майстерень, шпиталів і інших закладів та інституцій, а також широту для інвалідів, старих віком і неадатних до праці.

3) У. Ц. К. клопоче перед П. У. о вистарчаючій допомозі для улаштування і підтримки майстерень, різних варстатів праці, культ.-освітн. осередків, а також шпиталів і притулків для старих віком і неадатних до праці.

4) У. Ц. К. доводить до відома П. Уряду про побажання з'їзду, щоб укр. еміґрація, організована в хліборобські артели, була наділена участками землі для закладу колоній та осель.

Дискусія.

(Перенесення зі стор. 4.)

П. Рачинський визначає, що план п. Саліковського добрий в теорії, на практиці ж перевести його буде трудно. Структура Ц. К. надзвичайно ненормальна і надалі не може бути залишена. З'єднання двох організацій Комітета і Т-ва допомоги—теж нічого реального не дасть. В своїй організаційній роботі не мусимо брати в основу мертву організацію, а мусимо взяти Статут тієї організації, котра вже розвинула свою працю—Статут Т-ва допомоги збігцям з України. Далі п. Рачинський доводить, що з Ченстохова було надіслано до У. Ц. К. на затвердження Статут Громадського Комітету в Ченстохові, але досі відповіди не одержано. Конкретно п. Рачинський пропонує в основу нової організації взяти Статут Т-ва допомоги біженцям з України. Техніка дальніша буде вироблена на місцях. З'їзд має вибрати 10 членів до Комітету, відділи на місцях менше. В окремих місцях, де відділів не буде утворено, має бути Уповноважений Комітету. Кожен еміґрант являється членом організації і за порушення Статуту виключається з неї.

П. Коршнівський—зазнає час, що утворення нової організації атягуватиме справу. Коли були дефекти в обох агаданих організаціях—то це вина не наша, а вина осіб. Біжуче життя вимагає негайної акції, тому потрібно віднайти середню лінію і аупнятися на дообранню невих лю-

дей, а досвідом, громадським стажем і організаційним хистом. Хоч в принципі погоджується з Ченстохівським делегатом, але з огляду на сучасні вимоги життя—приводиться до пропозицій, висловлених п. Саліковським. Але підкреслює, що при голосуванні кандидатів з'їзд мусить звернути особливу увагу.

П. Ковальський—доповідає, що існують певні традиції в еміґранській організації. Утворення У. Ц. К. було результатом того, що само життя висуило цю форму організації. І не без підстав: нація вимагає від еміґрації сконденсованості в організації, більше під поглядом ширших національних інтересів, ніж під стягом вузько-еміґранських потреб. Товариство допомоги збігцям мало своїм завданням задовольняти буденні потреби в еміґранському житті. Коли ж прийняти на увагу ширші завдання еміґрації—момент загального національного інтересу—то мусимо поставитись уважно до тієї форми організації, до утворення якої привило само життя—до утворення У. Ц. К. В цьому була певна необхідність. Історія еміґрації довела до утворення організації по другому принципові—як Т-во допомоги біженцям. Але і той і другий принцип відбули моменти ненормального розвитку. Було багато організацій на периферії, що не мали центра, бо Головна Управа Т-ва допомоги лише була мертва назва, без ніякої особливої акції. Сама конструкція цього органу була теж ненормальна: досить того, що Головну Управу обирали лише Загальні Збори членів Варшавського Відділу Товариства серед яких нечисленні делегати з місць були в меншості. Ідеально організувати еміґрацію—бажання добре, але на те, щоб змінити обидва Статуту, потрібен час. Крім того, кожна організація має свій центр, утворюється конкуренція і шкода для загальної справи—особливо в сфері матеріяльній. П. Ковальський думає, що висловлена п. Саліковським схема могла б бути прийнята. Але з'їзд мусить де-що в ньому доповнити, де-що змінити. Необхідна рівноправність всіх членів Ц. К. та відповідальність їх перед делегатським з'їздом української еміґрації. Необхідно також урегулювати справу добуття коштів поміж У. Ц. К. та Т-вом Допомоги біженцям з України.

Паралелізм же у всякій разі надалі не повинен в цій справі мати місце.

П. Волохін—Наше все життя еміґранське збудоване на фікціях. Це є наслідок нашого еміґранського буття в Польщі після Ризького миру. Кістяк У. Ц. К. навіязано нам в тому вигляді, як узвело урядовими чинниками. В справі ж внутрішнього життя має рішачче значіння наша воля, мусимо мати на увазі виборення максимуму прав в цьому органі. Що до Дирекції—то вряд чи можна що небудь заки-

нути їй. І коли ця організація звертається лицем до українського громадянства, то було б бажано, аби Директори були б дообрані чи затверджені. До докладу п. Саліковського додати нічого не доводиться. Паралелізму не повинно бути. Вся праця мусить бути сконсолідована в руках одного українського органу. Суто буденна праця провадитиметься на місцях і повинна бути координована з працею центрального органу.

П. Крушинський доповідає, що таборове життя, з його деморалізацією, безправністю, давно вже вимагає громадського контролю.

Звертає увагу на той факт, що окремі групи з частин, будучи відправленими на різні роботи, відправлялися при одному загальному списку, і що окремі особи абсолютно були позбавлені можливості відійти від даного гуртка, чи від того відорісся, у якого вони працювали, не маючи при собі ніякого документу. Траплялося так, що командири частин чи особи, яким була довірена група, аовсім лишали людей на волю Богу, і вони, крім того, що були без всяких документів, були в тяжких умовах на праці, коли безправне їх положення давало волю різним експлуататорам всебічно використовувати їх.

В організації центру—мусимо віднайти діючу середню лінію. Але мусить бути представництво і на таборі. В таборах кінче необхідно втручання громадського чинника, там наступає катастрофа морального змісту. Ми мусимо і таборових людей вважати за політичну еміґрацію. Далі доводить до віdomу справу зі звільненням із таборів 114 сімей. В дачій справі не було належного порозуміння між У. Ц. К. і таборовою владою. Необхідно ще унормувати положення цих звільнених, управити їх, як політичних еміґрантів. Наш З'їзд повинен зайняти опікою їх. Що до організації центрального органу—то необхідно покласти в основу принцип виборності і цей орган мав би асати в себе Т-во допомоги збігцям з України. Але висловлює побоювання, що і такий орган не буде представником інтересів всіх еміґрантів. Пропонує скласти 2 З'їзд для організації ширшого представництва еміґрації.

П. Ковальський зауважив, що обмірковання даного питання мусимо мати вищу провідну ціль культурно-національного і державного змісту, до досягнення якої необхідно прагнути організованій нашій еміґрації. Щож до загального представництва, то нічого добавляти. Лише мусимо уникати загального абсентизму, ворожнечі, алоби і інших дезорганізуючих елементів. Необхідно прикласти свою енергію для закладення активної, адорової еміґранської організації, свідомої великих своїх національних завдань.

П. Білодуб—звертає увагу на те, що Чехословачський представник домагається, щоб існувало Т-во допомоги, а не У. Ц. К. Але й тому й другому бракувало певних засобів для розвинення акцій. Ми чули від докладчика п. Зайцева про врятованих 900 в'язнів, а Т-во допомоги одержало лише вагон білизни. Але таборів умови вимагають активніших організацій. Абоїтеїзм і відсутність енергії у громадянства теж відіграли свою роль.—Погоджується з тим, що необхідне злиття цих обох організацій і що праця мусить бути поведена активніше.

Далі—звертає увагу, що сьогодні вперше ми, емігранти, зібралися на З'їзді для обговорення своїх потреб і що треба вквітати всіх заходів для утворення єдиної, міцної організації, в якій панувала б згода і щире бажання для подолання всіх найбільших питань серед нашої еміграції і що не варто вносити гостроту в цей день нашого З'їзду, який має велике значення і велике завдання—об'єднати розрошену нашу еміграцію.

П. Сядліковський—зазначає, що оскільки йому було приємно читати доклад—остільки йому важко відповідати в оборону доклада. Розходиться головним чином про те, кому передати керівництво в справі обслуговування нашої еміграції. П. Рачинський висловився, як ми чули, що коли З'їзд не вирішить по його пропозиції, то ми, мовляв, створимо самі свою організацію. Що не віщує?

Члени Ц. К. мають вийти на трибуну і заявити, що і вони підлягають волі З'їзду. Процедура ж легалізації нового статуту затяжна. Т-во допомоги об'єднує лише своїх членів, а Ц. К. має об'єднати всю еміграцію. Коли ми матимемо директорів секцій, то тоді У. Ц. К. матиме правомочність.

П. Прокопович—доповідає, що самий факт скликання З'їзду та доклад про необхідність реорганізації зобов'язують вже дирекцію і дирекція вже вважає З'їзд правомочним, а не себе.

П. Волохів—пропонує приступити до обрання Комісії для опрацювання докладу п. Садіковського в формі постанов. Пропозиція голосуванням ухвалена. Обирається Комісія з 5 членів: п. п. Капустяньський, Крушинський, Ковальський, Тарнопільський і Зайцев.

1) Голова Зборів оголошує привітання від укр. соціал-федералістичної партії в Чехословаччині.

2) Наприкінці ранішого засідання обрано Комісію з двох членів: п. Токаржевського і п. Лорченка для складення відповіді З'їзду на привітання окремих осіб та установ.

Вечірнє засідання.

На черзі доклад в справі національного самооподаткування п. Золотницького. Докладчик уважно поставив

ся до своєї задачі і доклад його можна вважати висчерпуючим тому. Дискусії по докладу мало торкалися суті його і характеристичні лише своїм опозиційним рефреном. На жаль із-за технічних умов не можемо подати доклади в цілому—то вимагає окремої книжки. І з дискусійних промов подаємо лише промову п. Кіркиченка.

П. Кіркиченко—грошова справа є дуже делікатна. Ми чули загальний доклад. Але потребує він ще багато чисто конкретних даних. Ми повинні знати скільки є таких людей, з котрих маємо стягнути податок та їх матеріальний добробут. Подано дві категорії податків. А як більшість емігрантів без засобів—то як буде внесено той податок. А коли хто не внесе податку—то як ми чули—відносно тих емігрантів має бути взято цілі репресії та примієно ріжкі скорпіони.

Далі потрібно знати, скільки потрібно зібрати податків. Тому без цих даних трудно щось говорити. Система відсоткового податку не годиться. Тепер що до органу, який буде переводити в життя податок.—На жаль тут ніхто не чув Статуту Комітету. Основна його риса, що він збудований по принципові інституцій урядової і це не дає гарантії в успішній податкової акції. Отже, повинен бути новий орган. В такому стані, як тепер перебуває Комітет, не може переводитись оподаткування. П. К-ві в сучасному стані його—не можна доручати цієї справи. На мою думку—Ц. К. може залучитися лише органом представницьким, а ні в якому разі активним. При Комітеті повинен бути окремий відділ—фінансово-господарчий—що і буде провадити самооподаткування. І комітет навіть в справах вирішення цієї справи не має права голосу. Контроль тоді є лише контроль, коли по-за контролюювачем, при потребі може бути і кара. Доклад взагалі теоретичний і малопрактичний.

Самооподаткування є річ необхідна. Але необхідно щоб і реактування цієї справи не зійшло на манівці. Головним моментом успіху в даній справі—є авторитетність органу, що провадитиме її. Пропонує справу самооподаткування передати до нового Ц. Комітету. Основним принципом податку є те, щоб він не був альфой і омегой нішого існування. Він мусить бути одним із засобів для діяльності Комітету. Ц. К. мав засоби рятівні і має завдання: мав можливість дістати концесії, а не чекати, коли звідкіля впаде вагон з білизною. Протягом цілого року нічого не зроблено. Не допустимо, щоб в українському вигляді в склад емігранської організації попали люди сумнівної репутції взагалі лише з-за того, що внесли основний внесок в 500 мар. п. Крім того, недопустимо в яким разі, щоб цими грошима розпоряджалася Дирекція Ц. К. Що до стремління до центру, Чи маємо ми місце, де б нам можна було зібратися—ні

А У. Ц. К. маємо? Але в помешкання У. Ц. К. можливо нас не пустять, бо то є помешкання не Комітету, а п. Зайцева. А коли ми питаємося про П. К.—то нам відповідь дають таку, що ніби ніякого Комітету нема. Крім того, нам емігрантам дається порада, не шукати цього Комітету, як Комітету, а питати окремих осіб.

Пропозиція.

П. Волохів вносить пропозицію: З'їзд, заслухавши доклад п. Золотницького в справі національного самооподаткування української еміграції в Польщі і додатки до доклада—ухвалити: принципово визнати за необхідне введення національного самооподаткування, а вироблення деталей в цій справі доручити Комісії. Пропозиція ухвалюється.

Пропонується поправка п. Кіркиченка: „Самооподаткування не повинно бути засобом для існування еміграції“. Поправка приймається.

Після того обрано Комісію для цього з 3 осіб: п. п. Галаневича, п. Дедичевського і п. Плішча.

Привітання п. Кошицеві.

Заслухана позачергова заява п. Зайцева про надіслання привітальної телеграми п. Кишиневі, члену хору якого зі своїх заробітків не раз уділяла поважну поміч нашої еміграції.

Пропозиція ухвалюється.

Сен. Сіддєцький і п. Голуфко на З'їзді.

На другий день на З'їзд заїтали сенатор Сіддєцький і п. Голуфко. В своїй красочній промові сен. Сіддєцький тепло і сердечно висловив своє співчуття укр. еміграції, підбадьоруючи її вірою, що незабаром настане час, коли поверне вона на рідну землю звільнену від ворогів і знапусе укр. нарід повновладним хозяїном своєї держави. А що настане цей час в тому переконаний сен. Сіддєцький хоча би і з того, що прийшов він по довгих роках невільництва і для Польщі. Пречині і укр. народ має не менше прав на державну незалежність.

Закінчив свою промову Сен. Сіддєцький поетичним порівнянням укр. еміграції з образом Ярослави із Слова о Полку Ігоревім.

П. Голуфко просив З'їзд не думати, що польський нарід, зокрема польська демократія забули події недавнього минулого, коли плече о плече укр. військо, в сильній з Польськими боротьбі з більшовіками рятували Польщу від нової неволі, нового рабства. Вони добре пам'ятають Замостя і Ген. Безручка, який своєю вдалою обороною Замостя задержав більшовічку ниваду і тим спричинився до початкового відвороту більшовиків. Не може П. Нарід забути цієї братньої допомоги Укр. Народові.

Хвилею польська демократія уступила стерво владі іншим політичним партіям свого народу. Не може польська демократія тепер прийти з бажаною допомогою укр. еміграції. Знає вона і алідні і кривди укр. еміграції. Знає польська демократія і те, що лише тоді буде Польща незалежна, державно міцна, лише тоді зуміє польська демократія зайнятися спокійною творчою працею, коли її сусідом буде велика, незалежна Держава Українська. І польський нарід, памятаючи це, ніколи не забуває і про свій святий і життєвий обов'язок прийти укр. народові на поміч в його великій і тяжкій боротьбі за визволення.

Промови обох представників польської демократії З'їзд зустрів гучними оплесками. Промовця коротко відповів Голова З'їзду п. Сальський. Він певний в доброзичливості польської демократії, певний в тім, що польський нарід в цілому пересякнеться думкою ескілки залежить його державна доля від долі укр. народу і певний в тім, що і тепер, не дивлячись ні на що, польський нарід підтримає укр. еміграцію, допоможе їй в її лихому становищі.

День третій — 17 серпня.
Засідання раніше.

П. Киркиченко зачитує проект резолюції Правничої Комісії в цілому.

П. Рачинський вносить позачергову заяву про те, що вчора заарештовано делегата З'їзду п. Шаповала і що тому необхідно негайно звжити заходів про звільнення п. Шаповала з-під арешту.

Голова Зборів заявляє, що в даній справі він вже персонально вжив заходів перед Комісаром, який обіцяв дати відповідне розпорядження.

Після того п. Киркиченко зачитує проект резолюції по артикулах.

З рядом поправок і з виключенням із проекту резолюції пункта в справі інтернованих, питання про котрих для докладного опрацювання передається в окрему Комісію, проект резолюції Правничої Комісії З'їздом ухвалюється.

Привітання від проф. Фещенка-Чопівського.

З'їздові оголошується привітання від п. проф. Фещенка-Чопівського.

Культурно-Освітня Справа.

Ширше і найбільш докладне освітлення знайшла собі на З'їзді Культурно-Освітня справа.

В короткому, стислому, але вичерпуючому докладі п. Сірополка охопив справу шкільну, подавши її сучасний стан і намітаючи те необхідне, що треба зробити для підтримки вже існуючих шкіл і для поширення шкільної освіти надалі.

На шкоду не маємо під руками докладу п. Сірополка, а тому не можемо його подати читачам нашим.

Детально розроблений доклад представив делегат Союзу Студентів Українців у Варшаві.

Про постанову шкільного діла в Калішському таборі докладає п. Дунічевський.

П. Прокопович подає свої надзвичайно цінні практичні міркування.

П. Прокопович — підкреслює, що в додаток до складеного попередніми докладчиками в культурно-освітній справі, — він має подати лише коротеньку основну схему в справі культурно-освітній — в сфері моральної та матеріальної допомоги таборах. Ми не повинні забувати того цінного осередку, який зорганізовано в таборах. Там провадиться продуктивна робота щодо збільшення культурно-національних цінностей. Крім того перебуває в таборах цінний людський матеріал, який необхідно зберегти, організуючи таборовий центр, щоб зберегти і культурні опілки і людей. З другого боку необхідно, щоб тім із табороан, які заохочуть звільнитися — не було перешкод, було дано право вибору місця осідку, карту подорожі і т. н. Спеціальній категорії учителям — дати змогу виїхати з табору до вищих українських шкіл за кордоном, їм повинні бути теж видані карти подорожі і закордонні паспорти.

Далі необхідно підшукування праці по змові в організованій спосіб — спілками — для тих табороан, які хотіли б виїхати з табору на працю організованими групами. І між всіма ними треба зберегти органічний зв'язок. Для тих же, що залишаються в таборах — організувати майстерні, необхідно придбати відповідні приладдя і дати одноразову допомогу операційним капіталом для того, щоб пустити в рух майстерні.

В таборах функціонують школи, друкарні, видавництва, виходить газета, видається кілька журналів. Таборові школи — байскаутів і імени Шевченка — мають велике значіння ще й під тим поглядом, що в них провадиться експеримент про використання закону про єдину національну школу. Ці всі зазначені осередки теж необхідно зберегти.

При культурно-освітній управі Генерального Штабу утворено спеціальний культурно-просвітній фонд, із сум якого видано на культурно-освітні потреби по 1 серпня 13 021 350 мар п. Необхідно підвищити платню вчителям і письменникам. Одержано від Ліквідаційної Комісії Гол. Упр. Українського Червоного Хреста — 400 зол. пол. на які мається на увазі утворити фонд допомоги інвалідам, хорям та дітям. Необхідно примістити сухітників до сенаторів.

Отже, в сфері моральній необхідно: 1) щоб громадянство стало у тісному контакті з таборами; 2) координувана спільна робота різних спі-

лок і товариств, 3) організація допомоги книжкою, 4) організувати допомогу тим, хто виїде з табору.

В сфері матеріальній: використати міжнародні благодійні організації і чинники, організувати допомогу в справі підшукування праці.

Необхідно підтримати орган культурно-просвіт. таборових організацій „Український Сурмач“, а також книжкову таборову продукцію, та підтримати фонд шкільний і пресовий.

В сфері правній — висвітлити правне становище інтернованих, організувати відділи центру в таборах, організувати спеціальну секцію при У. Ц. К., що відала б справами інтернованих.

П. Волохів — доповідає, що таборове суспільство давно почало працювати в напрямку культурного удосконалення, перемігши величезні труднощі і своєю енергією поширило продукцію в тяжких несприятливих умовах таборового життя. В порівнянні з позатаборовими зобутками — перевага на боці таборів. Досить перерахувати школи, газети, журнали, щоб сконстатувати, що більшого табори зробили не могли. І коли ми стоїмо перед фактом можливої ліквідації таборів, то всім тим культурним таборовим осередкам загрожує небезпека. Представники української еміграції тут повинні звернути на це особливу увагу. Наші головні завдання — зберегти станки культурної праці, підтримати культурні осередки, дати можливі умови для дальшої праці. В культурно-національному відношенні табори відиграли колосальну роль. Необхідно допомогти, щоб табори існували і надалі, хоч би в інакшій формі тому, що вони дають можливість спільної організованої праці в місці скупчення. Розпорощення ж культурних таборових сил — загрожує небезпечною для нашої загальної справи.

Далі п. Волохів читає меморандум Педагогічної Ради Школи Бовскаутів.

Далі читає виписки з листів тих пластунів, яких було вивезено до польських шкіл.

Жахливі виписки!

Привітання Армії.

П. Саліковський підкреслює, що наша Армія знаходиться нині в особливих умовах. Ми пішли разом з Армією і ділимо тут з нею долю. На Армію покладаємо свою надію. І ми мусямо підтримати нашу Армію морально, висловити привітання їй від імени З'їзду.

Голова Зборів пропонує доручити скласти привітання комісії. Пропозиція ухвалюється.

П. Саліковський запитує, чи був зроблений якийсь протест в справі відправлення 4 пластунів до польських шкіл.

Ген. Безручко відповідає, що він просив генерал-інспектора про що-

вернення 4 пластунів Мін. Внут. Справ відповідно, що це непорозуміння, але пластуни не повернули.

П. Саліковський пропонує копії оголошених листів надіслати представникам польських політичних організацій, які висловлювали такі гарні привітання З'їздові.

П. Коршнівський—констатує, що аусиллями окремих одиниць проваджено ту колючальну роботу в таборах, але в ній командний склад не приймав ніякої участі Далі звертає увагу, що к.-осв. справа—є спеціальна справа, що для успіху самого процесу к.-осв. праці—необхідно організувати спеціальне керівництво цією справою в таборах. До інтерв'ювання в цій справі панував цілковитий хаос. Окремі начальники з державним розумом звернули належну увагу на кул.-осв. працю в таборах, як Удовиченко, Беаручко, Шаповал і з моменту інтерв'ювання—к.-осв. праця стала інтенсивнішою—було складено „Положення про унормування кул.-осв. справи“, але воно творилося для майбутнього. Прошло 2 роки і положення це, будучи ніби й в силі, не могло бути скористовано для проведення в життя.

Наш центр заснував при Генеральному Штабові Кул. Осв. Управу, якій підпорядковано школи, гімназії, кул.-осв. відділи військових частин тощо. В справі реорганізації—ця управа нічого не зробила, лише кермувала тим, що вже функціонувало. Головне сучасне завдання—забезпечити економічно культурних робітників, поліпшити стан учительського складу і учнів з огляду на невистаріюче і вже відживлене. К. О. Управа утворила спеціальний шкільний фонд. Але кожний фонд є акція, що розраховує на ширше співчуття. В давнім же разі бачимо нейтральне відношення ширших мас громадянства: 15—16.000.000—це дуже малий фонд за пів року. Є ще цілий ряд дефектів в шві Управі: вона не подбала досі про заснування бібліотек, читалень, про видання чи оголошення звітів орієнтаційного характеру та пресових звітів Це дуже важливий пункт,—бо інтелігенція при сучасній дорожнечі не в стані купити газету. Завдяки такому положенню шитяться різні чутки, провокації, наприклад, недавно були чутки про князя Миколая Миколаєвича, що він ніби щось може—і цьому московському блефу багато повірило... Отже, панує повна дезорієнтація. Всі ці моменти є надзвичайно сумні. В обох таборах не організовано ні одної читальні, ні одної газети, ні одного журналу. З огляду на все вищезазначене пропонує: 1) скасувати існуючі в таборах органи культурно-осв. праці, 2) утворити новий орган осіб, які провадять цю працю фактично, 3) при кул.-осв. секції У. Ц. К. мусить бути підсекція студентська і таборова.

П. Білодуб—висловлює думку про те, що нам необхідно зберегти мозок армії навактивіші, свідоміші і наукові сили. Тих 20 чол. старшин Генерального Штабу, що масмо—за мало. В імені Громади Старшин 6 дивізій, делегатом якої він є, п. Білодуб звертається з проханням допомогти приділенню старшин до вищих військових шкіл закордонних. Коли провадиться допомога б. старшинам-студентам—то тим паче необхідно допомогти тим старшинам, що бажали б вступити до вищих шкіл. Крім того прохає при одній із секцій У. Ц. К. утворити відділ із старшин. Ген. Штабу—3—5 чоловік і щоб вони в першу чергу—організували б військового місячник чи тижневик. Отже, мусимо провадити підготовчу акцію для організації в майбутньому відповідної мілітарної сили.

П. Саліковський—підкреслює, що згода, спільність, єдиний фронт—це ті гасла, що утворюють З'їзд. Коли доводилось організувати його—були песністи, були й оптимісти. П. Саліковський гадає, що перемогли оптимісти. Ті окремі спроби айрвання справи—не повинні звертати нашої особливої уваги. Нам треба пам'ятати про Всеукраїнський фронт. Сучасний період є період національної творчості. Пройде певний час і все налагодиться. Для досягнення такої єдності, потрібна відповідна атмосфера, потрібно утворити певні умови при котрих та єдність підтримувалася б і далі. Одним із могутніх засобів для цього є преса, в якій всебічно освітлювалося б життя українське. (шоденна газета) та висловлювалася би думка та бажання читачів, як, наприклад, в тижневому органі. Тоді та єдність мала б ґрунт. П. Саліковський з великим задоволенням згадує „Українську Трибуну“—та день одержання її в таборах, де в 1 день збирається 100.000 м. п. на „Укр. Тр.“. Добре було б, як би у нас була щоденна газета. Але організувати видання такої газети тепер дуже тяжко і навіть неможливо з огляду на надзвичайну дорожнечу друку. Справжньої газети, що задовольняла би вимоги політичного змісту—видавати тут через де-які мотиви не можна. Наша газета в майбутньому мусить бути без політики. Чи утримається така газета? Видання російс. газети, наприклад, „За Свободу“ обходиться в 120.000.000 мар. п. Таких грошей нам не дістати. Добре було б, коли роздобули б хоч 60.000.000 мар. п. Видання тижневика, або 2-х тижневика обійшлося б в 30—40 мільйонів на місяць. В таборах маємо дуже добру газету „Український Сурмач“. Коли б таборові адміністратори погодилися перетворити „Ук. Сурмач“ в загальний емігранський орган, ми повинні були б за те тільки низько вкленитись. Друк в таборі коштує в два рази дешевше, ніж тут. З другого боку необхідно мати періодичний журнал. Таким журналом є „Трибуна

України“, що поважно освітлює різні події.

Але на видання цих двох органів потрібні кошти. З Румунії масмо—вже листа, що тамешні українські організації забезпечують 25 приміря. „Тр. Ук.“—Потрібне матеріальне забезпечення, колективна передплата. З національного податку вживати кошти на газету та журнал неможливо. Але по-аячково можна було б скористуватися цим джерелом, поки налагодиться спеціальне пресове джерело.

По докладах обрано Комісію в складі п. п. Прокоповича, п. Сірополька і Довгала.

17—VIII—Вечірнє засідання.

Слово надається докладчикові від Організаційної Комісії п. Ковальському.

П. Прокопович вносить позачергову заяву про те, що на З'їзді є члени Т-ва Допомоги Збігцям з України і пропонує їх коопувати до складу З'їзду.

Слово забирає Голова Т-ва Допомоги Збігцям з України п. Вагриновський і висловлює привітання З'їздові.

Далі п. Ковальський доповідає, що Орган. Комісія склала проект резолюції і окремо тимчасовий регулярний про цю Орган. і що пункти резолюції повторюються і в регулярній.

Ухвалюється читати і регулярний і резолюції по окремих пунктах.

З де-якими змінами постановою Організаційної Комісії З'їздом ухвалюється.

Постанова Комісії по самооподаткуванню.

П. Золотницький—читає проект регулярніну, про самооподаткування.

Постанова Комісії з незначними поправками З'їздом ухвалюється одностайно.

День четвертий—18 серпня.

Засідання раніше.

На порядку денному докладна місяць.

Заслухано доклад представника від суїтників-інтернованих в Бібіка.

Доклад В. С. В. Іввадідіва.

П. Рогоза—читає доклад і проект резолюції з приводу нього.

Збори проект ухвалюють.

Доклад в справі утворення укр. єпископату на еміґрації.

П. Романенко—доводить до дома, що йому доручено оголосити доклад про утворення українського єпископату.

П. Рачинський — пропонує доклади заслухати і без дискусій передати їх У. Ц. К. для опрацювання до слідуєчого З'їзду.

П. Радченко — оголошує власне тези доповіді.

П. Романенко — оголошує надзвичайний цікавий і гарно розроблений доклад про утворення українського еміграційного єпископату.

П. Гончаренко — оголошує доклад в тій же справі від імені об'єднаних братів Св. Покрови (Спід. Юн. Школи, 2 Вол. дивізія).

Протоієрей Пашевський, пригадуючи коротко історію змагань наших до утворення української автокефальної церкви, зазначає що з канонічних мотивів не доводиться порушувати справу про утворення еміграційного єпископату тут, і пропонує залишити питання так, як воно є.

З'їзд ухвалив передати цю справу до У. Ц. К.

Треба зауважити, що справою про утворення укр. єпископату на еміграції З'їзд надзвичайно зацікавився, а доклад п. Романенка викликав живий обмін думок в кулуарах З'їзду. Тема безперечно актуальна.

Після перерви.

П. Саліковський оголошує привітання З'їздові від А. Левницького і його співробітників.

Після того п. Саліковський інформує, що група укр. поляків, що перебувають у Варшаві, обрали свого представника на З'їзд, який мав висловити привітання, але не мав змоги бути на З'їзді, бо мусів негайно виїхати з Варшави.

Далі п. Голова Зборів пропонує приступити до виборів Контрольної Комісії У. Ц. К.

П. Морозовський оголошує свою заяву про те, що в голосуванні він участі брати не буде.

П. Волохів — пропонує на випадок виходу кого небудь із членів Ц. К. добрати 2 кандидатів.

Ген. Безручко пропонує, щоб в такому випадкові У. Ц. К. сам вибрав заступників в порядку кооптації.

П. Коршнівський — висловлюється проти цього і підтримує першу пропозицію.

П. Татаренко — пропонує тоді добрати не 2, а 6 кандидатів відповідно до кількості керівників секцій.

П. Саліковський — зазначає, що вибирати 6 заступників зайво і не можливо і підтримує пропозицію п. Волохова.

Голова Зборів голосує пропозицію п. Волохова. Зборами пропозиція ухвалюється.

Резолюція в справі к.-освітніх.

П. Сірополко — читає проект резолюції з приводу доповіді в культ. справі.

Проект зборами ухвалюється.

Після того провадиться таємні вибори Контрольної Комісії У. Ц. К.; із запропонованих кандидатур обрано: в членів Контрольної Комісії Фещенко-Чопівський (42 гол.), ген. Безручко (37 гол.), п. Коршнівський (25 гол.); кандидатами п. Плющ (21 гол.) і п. Довгаль (9 гол.)

П. Лорченко доповідає, що до нього зверталось багато членів З'їзду з проханням зафіксувати цей 1-й український еміграційний З'їзд фотографічно, з огляду на те, що він являється в житті нашої еміграції явищем надзвичайної ваги.

Ген. Безручко пропонує відкрити підписний лист серед членів З'їзду.

Пропозиція ухвалюється. (Проводиться підписка).

П. Волохів — оголошує проект резолюції, вироблений фракцією таборних представників, в додаток до проекту резолюції Правнич. Комісії.

Проект резолюції ухвалюється.

Далі Голова Зборів пропонує приступити до виборів зав. секціями У. Ц. К. — згідно тимчасового регуляміну.

Голова Зборів пропонує називати кандидатів.

П. Дуничевський — подає в імені фракції таборних представників список слідуєчих кандидатів.

На правничу секцію — п. Приходько, — Організаційну — п. Ковальський, — Фінанс.-господ. — п. Золотницький. На секцію інтернованих — п. Сальський, культ.-освіт. секцію — п. Саліковський, гуманітарну секцію — п. Шаповал, секретар — п. Зайцев. Зап. члени: п. Лорченко, п. Добровольський.

П. Добровольський свою кандидатуру знімає.

П. Лотоцький — доводить до відома З'їзду, що емігранти на кресах мають дуже негативне відношення до особи п. Зайцева і коли ця кандидатура не буде знята — то це викличе неприємності на кресах. Пропонує зняти кандидатуру п. Зайцева. Оголошує свою пропозицію кандид. списку: — 1) на правничу секцію — п. Багриновський, орган. — п. Плющ, інтернов. — п. Сальський, культ.-осв. — п. Лорченко, гуманітарну — п. Шаповал, секрет. — п. Приходько. Запасні члени: — п. Добровольський і Денисенко.

П. Приходько і п. Плющ, п. Лорченко і п. Багриновський знімають свої кандидатури зі списку п. Лотоцького.

Вноситься кандидатура на секретаря п. Коршнівського.

П. Іванович зазначає, що треба порозумітись і по згоді закінчити вибори. Коли п. Приходько відмовляється, то пропонує кандидат. на секретаря п. Коршнівського.

П. Приходько ще раз відмовляється обняти посаду секретаря.

П. Татаренко — закликає З'їзд до єдності і забуття всяких персональних рахунків.

П. Рачинський — заявляє, що не бажаючи брати на себе моральну відповідальність при ненормальних умовах, в яких провадяться вибори — приймати участі в виборах не буде.

П. Токаржевський просить у п. Рачинського пояснення до слова „ненормальні умови“. Відповіді не одержує.

П. Коршнівський пропонує ухвалити перерву для порозуміння. Ухвалюється перерва на 10 хв. Після перерви читається знову список кандидатів на правничу секцію п. Приходько, на орган. сек. — п. Ковальський, на фінанс.-господар. — п. Золотницький, на сек. інтернованих, — п. Сальський, на гуманіт. — п. Шаповал, на культ.-осв. п. Саліковський, на секр. п. Зайцев і п. Коршнівський. Запасні: п. Денисенко, п. Плющ, п. Галаневич, п. Лорченко.

Запис кандидатів ухвалюється прийняти.

Представник від Союзу студентів пропонує обговорити кожну кандидатуру.

Пропозиція ця З'їздом не приймається і починається подача виборних списків делегатами, що викликаються.

Голова Зборів, генерал Сальський, інформує Збори про те, що він був у пана Міністра Внутрішніх Справ з візитом, інформував його про З'їзд, про ті потреби і завдання, які стоять перед вашою еміграцією, звернувши увагу п. Міністра на правове ненормальне становище еміграції, інтернованих козаків, що виїхавши на різні роботи, не мають жадних документів і т. д. П. Міністр дуже уважно вислухав, прийняв до відома і пропонував подати йому відповідний меморіал.

Голова Зборів пропонує перерву для підрахунку голосів. Пропозиція ухвалюється.

Перерва.

Після перерви.

Голова Зборів доводить до відома, що при виборах брало участь 53 делегати при двох, що утрималися. З поданих висновків Підрахункової Комісії, наслідки виборів такі:

На завідуючих секціями обрано: 1) Організаційну — п. Ковальський (49). 2) Фінансово-господ. — Золотницький (51). 3) Правничу — п. Приходько (30 гол.) 4) Гуманітарну — ген. Шаповал (44 гол.) 5) Інтернованих — ген. Сальський (51) 6) Культурно-осв. — п. Саліковський (50) 7) Секр. (39) п. Зайцев. На запасних членів: п. Лорченко (37), п. Галаневич (32).

З'їзд вітає обраних керівників секцій, після того голова Зборів п. ген. Сальський, підраховуючи працю

З'їзду, констатує, що ми нині стали на шлях єдиної емігрантської організації, пересякаючи однією ідеєю, однією думкою, одним змаганням, — щоб оберегти себе, як складову частину нашої національної сили. Завзяття, героїзм, енергія членів З'їзду зробили все необхідне для досягнення єднання. Ген. Сальський вірить, що в цьому напрямкові буде продовжуватись організовано праця і далі, і що тим самим буде покладено фундамент в ім'я великої будучини, во ім'я щастя нашої Батьківщини.

П. Татарко — зазначає, що праця З'їзду проводилась 4 дні в тяжких умовах і надруженому ставі і що завдяки вмілому веденню Зборів Президією З'їзду під провод. Голови ген. Сальського — нам удалося довести працю до наведеного кінця. Пропонує висловити Президію З'їзду подяку. (Збори вітають Президію).

Представник від Союзу Студентів констатує, що 4 дні йшли інтенсивна праця З'їзду. Оратор вірить, що новозакладена організація виконає завдання, які стоять перед нами, що ми мусимо перемогти всі труднощі, що не все ще страчено, що ми не мусимо втрачати надії на здійснення наших національних ідеалів.

Прот. Шацевський — означає, що він з великим задоволенням в серці закликає З'їзд і що ми повинні молити Бога, щоб Він і надалі допоміг справі нашого об'єднання.

Після того пропонує привітати п. Головного Отамана (Збори вітають). Голова Зборів оголошує, що З'їзд укр. еміграції в Польщі свою працю закінчив.

Остання урочиста хвилинка. Останній акорд „Ще не вмерла України“ і делегати залишають сядло, щоби вернутися в далекі закутки, до свого буденного, щоденного, емігрантського життя з надією, зміцненою З'їздом, що укр. еміграція життєздатна, що не зломала її духу і енергії тортури невільництва і вигнання, що ще її останнє слово не сказано.

Делегат.

Склад І-го З'їзду

Української Еміграції в Польщі
15—18. Улі 1923 р.

Всіх членів 60 чолов. З них — 51 обраних і 9 кооптованих. Реєструють вони: 1) 11 еміграційних колоній, 2) три робітничих команди, 3) два кооперативи, 4) сім еміграційних інституцій на цілу Польщу 5) 10 товариств культурно-просвітнього і професійного характеру.

Склад оновленого У. Ц. К.

Керовники секцій: 1) правничої Приходько Василь, 2) організаційної Ювацький Микола, 3) Фінансово-господарчої Золотинський, 4) інтернова-

них Сальський Володимир, 5) культурно-освітньої Саліковський, 6) гуманітарної Шаповал, 7) Секретарь Зайцев. 8—9) запасові: Дорченко і Галавевич.

Конференція Української Еміграції в Румунії.

БУКАРЕШТ. (Українтаг). Місією У. Н. Р. скликається Конференція Еміграції, що тимчасово перебуває на території Румунії.

Конференція має відбутися 15, 16 і 17 вересня 1923 в помешканню Української Місії.

Всю підготовчо-організаційну роботу, зв'язану зі скликанням конференції, по згоді в Місію, взяла на себе Філія Українського Товариства Ліги Націй в Букарешті.

Програм Конференції складається з таких питань:

- 1) Справа репатріації Української Еміграції.
- 2) Правове становище Української Еміграції в Румунії.
- 3) Еміграція до країн, які приймають емігрантів.
- 4) Організація бюро праці для Української Еміграції.
- 5) Справа Освіти (загальної та професійної) і справа релігійна.
- 6) Організація допомоги Українській Еміграції.

На одному з засідань Управи Філії Українського Товариства Ліги Націй в Румунії ухвалено такий статут майбутньої конференції.

1) Конференція скликається з дозволу Румунського Уряду Місією У. Н. Р. під її відповідальністю.

2) Членами Конференції можуть бути як окремі особи, запрошені Місією, так і представники окремих груп.

3) Конференція вибирає собі президію, яка і проводить працю Конференції.

4) Постанови Конференції передаються для виконання в Місію, або в орган, утворений самою Конференцією.

5) Рішення Конференції приймаються абсолютною більшістю голосів і є обов'язковими для всіх учасників.

6) На Конференції можуть обговорюватися лише питання, поставлені в її програмі.

Румунським Урядом апробовано як саму Конференцію, так і її програм та Статут.

Про об'єднання Української Еміграції.

БУКАРЕШТ. (Українтаг) Американська газета „Свобода“ (Ч. 148) пише:

„Американська еміграція повинна

подбати, щоби скликати загальний з'їзд представників усієї еміграції, коли можна разом в одній місці в Європі, а коли ні, то у Відні, Празі і Берліні — на це, щоби вибрати один Всеукраїнський Центральний Комітет для Визволення України“.

Другий Всеукраїнський Конгрес об'єднання українських організацій в Америці.

БУКАРЕШТ. (Українтаг). Американська газета „Свобода“ (ч. 159) повідомляє:

„На засіданні дня 19 го червня 1923 року рішила Президія Об'єднання віднести через референдум до членів Виконуючого Комітету у справі скликання другого Всеукраїнського Конгресу Об'єднання Українських Організацій.“

Причини скликання Конгресу слідує:

- 1) Постанова Статуту;
- 2) Політичне положення в Європі на всіх Українських Землях та у зв'язку з тим потреба тіснішої організації всіх українських сил як в краю, так і на еміграції.
- 3) Перегляд детермінішньої праці організації та її намічення дальших шляхів для праці серед американської еміграції.

Через референдум Виконуючий Комітет затвердив ухвалу Президії з дня 19 го червня цього року. Веслі за ним другий Всеукраїнський Конгрес відбудеться в жовтні 1923 року.

Жертви неволі.

БУКАРЕШТ. (Українтаг). Революційна завірюха, громадянська війна та події з ними зв'язані, розворушили наше громадянство й розкидали його по всесвітові. Де нині тільки немає наших братів-Українців.

Є вони по всіх країнах і старого і нового світу: Є вони в Єгипті, є в Австралії і є в Африці.

І всюди вони купчують в свої національні українські Громади. Живуть, часом нечисленними, але стислими і дружними українськими сім'ями.

Ті Громади, в яких, крім національно свідомого елементу, є також і люде з енергією та з ініціативою, навіязують зв'язки та вступають в члени Всеукраїнських Національних організацій.

Одна з таких Громад існує в Морроко (Африка).

Складається вона виключно з тих, кого лике поневоління на чужині та суворя неволя закинула в колоніяльне французьке військо.

Про моральні та фізичні пере-

живання цих довірливих людей, що мали необережність закабалитися на цілих п'ять років, говорити не доводиться. Особливо, коли прийняти на увагу, що служба в легіонах вимагає жертв.

Про одну з таких жертв нам пишуть з Муроко:

„Наша маленька сім'я, сім'я одностайна, знову лишилася ще одного члена, а нещасна Україна втратила ще одного вірного та любячого її сина.

5-го травня, в бою під Тааоз, арабською кулею збитий Член Українського Товариства Ліги Націй Володимир Туманів. Дійсне прізвище його Гаєвко. Родом він із Полтави і на Батьківщині був секретарем Полтавської Філармонії.

Як повідомляють його товариші, 5-го травня, під час наступу на Арабів, він був тяжко ранений в голову, але наступ був невдалий і легіонні сотні мусіли відтягнутися. Становище було таке, що Туманова (Гаєвка) не могли своєчасно винести зі стану бойовища. А потім знайшли його тіло з одрізаною головою. Голови не знайшли. Певно забрали Араби, як військовий трофей, щоби навколо неї творити свою дику „пляску“.

Втрата Туманова — це страшний удар для нашої тутешньої національної сім'ї. Це був свідомий і непохитний син України. Він з запалом чекав того часу, коли доведеться з шпилькою в руці боротися за здобуття національних ідеалів.

Разом з повідомленням про смерть Туманова, автор наведених рядків надіслав останній лист Туманова, писаний за три тижні до смерті.

Цей лист дійсно пересагнутий великим патріотичним почуттям.

Заслухавши лист Туманова (Гаєвкі) та звістку про його трагічну смерть при обороні чужих йому інтересів, Урава, Філія Українського Товариства Ліги Націй в Румунії вшанувала пам'ять лицаря-небіжчика вставанням.

Ленція п. Токаржевського-Нарашевича.

В неділю 26 серпня 6. р. в Казино 7. бригади, в Каліш. таборі, п. Токаржевський, прочитав реферат на тему: „Сучасна міжнародна політична кон'юнктура“. Ясними й виکارбованими дефініціями п. лектор дав конкретний образ сучасної міжнародної політики.

Найбільшу увагу було присвячено трьом головним чинникам європейської політики: Англії, Франції й Німеччині, а подекуди й Росії.

По думці п. лектора виникає, що ані Англія, ані Франція, скінчивши світову війну, не мали та ще в теперішній час не мають якогось ясно окрес-

леного і далекосяглого плану в своїй політиці, а натомість вони задовольняються управом політики т. з. „малих діл“. Така політика, полагуючи тільки справи біжучого моменту, зовсім не торкається справ основних, справ, які творили й творять підвалини європейської політики.

Перш ніж переходити до тих підвалин, лектор зупинився над освітленням політичних напрямків поодиноких європейських держав.

Франція від закінчення великої війни й до сьогоднішньої днини, всю свою увагу зосереджувала на Німеччині, на справах стягнення з цієї останньої т. з. репарацій, на точному виконанню версальського та інших трактатів; на полагодженню своїх внутрішніх економічних політичних та інших криз і т. и. По лінії стягнення боргів іде французька політика й у т. з. східному (російському) питанні.

Англія, яка зі світової війни одержала найбільш користі (здобуття німецької флотії, кольовій, знищення конкуренції німецької промисловості то-що), яка на своїй території не бачила ані одного німецького солдата, яка вийшла з війни з цілим, не ушкодженим господарчим і фінансовим апаратом, — ця Англія, фактично, тепер, в Європі відіграє головну роль. І коли уряд Лойд Джорджа практикував ще політику „малих діл“, то теперішній керівничий англійської держави, п. Бальдвін, розпочав новий курс у тій політиці.

Основні риси цього курсу полягають у більш рішучій поставі, у ясніших і хутчіших ходах англійської дипломатії на міжнародній політичній шахівниці. Яко наслідок цієї політики — це відомий ультиматум Керзона, який одним розчерком свого пера зміг вплинути на чергову Москву більше, ніж усі конференції з більшовиками, що так часто застосовував до них Лойд Джордж за весь час свого післявоєнного урядування.

Новий англійський уряд є прихильником традиційної англійської політики, що до Москви. Політика ж та завжди проєктувала до ізоляції Москви, до втиснення її в етнографічні межі.

Уряд Бальдвіна, власне, й є представником такої англійської політики.

Торкуючись Італії, п. Токаржевський, з'ясував основну рису фашизму. Вона полягає в тому, що фашизм заперечує доцільність системи парламентарізму.

Натомість він видигає національну єдність та пропонує ідеї, на основі яких політична влада повинна знаходитися в руках продуцентів і консументів (виробників й споживачів).

Торкнувшись, подекуди, політики другорядних європейських держав, шавов, п. докладчик, перейшов до висвітлення т. з. основних політичних питань сучасної Європи. Найголовнішим і основним питанням євро-

пейської політики було й є питання вимізу фабрикатів в європейській індустрії на сирівці, що постачало колись московське царство, а в ньому та під його прапором і наша Батьківщина, Одей вимін, поновне його налагодження, тепер і уявляє той закладочий камінь, без якого Європа не могла й не може дійти до втраченої рівноваги. Цей момент сучасної європейської політики, нарешті, почали розуміти. Найбільше ж цього розуміння, а також і певних бажань що до реалізації відповідних заходів, можна добачати в теперішній англійській політиці.

З нами, представниками української національної ідеї, ця нова європ. політика поспільки рахується, поскільки ми, в тому чи іншому виді, маємо свою армію. Усяка сила, а в першу чергу сила фізична, мала й тепер має своє першорядне й головне значіння.

Лекція була заслухана з великим зацікавленням досить людиною аудиторією.

А. К.

Листи до редакції.

До п. Редактора „Українського Сурмача“.

Прошу помістити на шпальтах найближчого числа редакційного Вами часопису наступнє:

30-го червня 6. р. мною одержано відп. Головного Отамана надіслані Головою Українського Національного Хору в Америці — триміліїони п'ятьсот шістьдесят чотирі тисячі вісімсот десять мар. п., які гроші були розподілені, згідно вказівок п. Головного Отамана в спосіб, зазначений в нижчеодаваним справозданню.

Голові Українського Національного Хору п. Павловському і всім членам Хору в імені інтервованого старшинства і воцтва привошу шпору подяку за цю матеріальну допомогу та за співчуваюче відношення до нужд інтервованого воцтва.

Додаток: Справоздання.

Загородський.

Генерал-Хорунжий
Генеральний Інспектор Армії УНР, втч.

СПРАВОЗДАННЯ.

Сума 3.564.810 марок пол. розпреділена поміж установами і організаціями таборів таким чином:

1) Комітетові по допомозі сухитникам таборів 915.000 м. п. 2) Копікарський майстерні в таб. Каліш 730.000 м. п. 3) Теслярсько-ковальській майстерні в Скальмержидях 730.000 м. п. 4) Шевсько-кравецькій майстерні в таборі Ципіорно 649.810 м. п. 5) Жіночій артелі по виробу вишивок 640.000 м. п. Разом 3.564.810 м. п.

Крижанівський,

Підполковник

Начальник Канцелярії Ген. Інспектора.

Вельмишановний пане Редакторе!

Просимо не відмовити надрукувати на сторінках Вашого шановного часопису наступне:

Громада Старшин 6-ї Січової Стрільської дивізії цим складає щирю подяку п. п. Русовій, Лівничеві, Корольову, Коваленкові, Лисянському, Д. Дорошенкові, М. Левичеві, а також Укр. Гром. Комітетові в ЧСР за офірвані для бібліотеки Громади книжки

Филіпович.

Полковник і Голова

Дробязко

Сотник і Секретарь

В Ш пане Редакторе!

Дозвольте на сторінках Вашого хвального часопису оголосити наступного листа

До мене поступив цілий ряд запитів од таборового суспільства чому я не правлю Служб Божих у похідній Святопокровській церкві 6 Січов Стріль дивізії в таб Щипорно Не маючи змоги відповісти на кожний запит, отсим повідомляю шановне таборове суспільство, що не правлю я Служб Божих лише з причини хвороби горла, а не з яких інших

Священник П. Білон.

В Ш П Редакторе!

Дозвольте на шпальтах Вашої газети висловити щирю подяку: 1) Громаді Старшин VI дивізії за ласкаве уділення свого помешкання, 2) паннам Свариці та Кирилюк, паням Мянзовській і Сотниковій, панам Рогозному, Пашинівському, Грінвальдові, Тарнавському та Корнієнкові за участь в карнавоковій зборі

Не одмовте також надрукувати справоздання за карнавоковий збір та вечірку

Прибуток:

1) Від карнавокового збору 857265 мп 2) За запрошення на вечірку 340000, 3) Від продажу квіток, конфет і т 360000 4) відсоток з буфету 100000 разом 1657265 мп

Видатки:

1) Виплачено духовій оркестрі табору Каліш 400000, 2) за квітки 45000, 3) шпильки, конфеті і т 38000, 4) за друки 25000, 5) папер 8000, 6) дрібні видатки 20000, 7) забраковано драгих грошових знаків на суму 1746 разом 537745 мп

Чистого прибутку—1119520 мп Гроші передані Голові Шкільно-просвітнього фонду ім Б Грінченка

Комітет по збору пожертв на Шкільно-просвітний фонд ім Б Грінченка в т Щипорно **Дуброва сот. Базилевич сот.**

Костюченко сот.

ПОЖЕРТВА.

Головний Отаман Військ У.Н.Р. пожертвував 120000 на цілі Комітету звільнених з інтернування Ця пожертва була великою підмогою для зреалізування домагає звільнення з інтернування На цьому місці Комітет складає Панові Головному Отаманові свою глибоку подяку

Виказ пожертв на покриття витрат по дорожній делегата від К.-О. організацій т. Щипорного на в'їзд Укр. Еміграції в Варшаві дн. 15-18. УШ 23 р.

Рада Студ. Гром. 10000, Л. Волохів 10000, п. п. Циба 5000, Костюченко 5000, Маланюк 1000, др. Нехотяїв 15000, Самутін 1000, Битинський 10000, Корпа 2000, Шинкаренко 8000, Федорівський 10000, М. М. 2000 Гром. Старш. 6 С. С. див. 15000, Учительська спілка 10000, Нач. пост. 5 Стр. див. 10000 Буфет стар. херсон. 10000, Т-во „До Світла" 10000, Отець Білон 5000, Др. Т-во Садовського 25000, Болдирев 10000, Школа Пластунів 20000 Буфет Старш. 4 кив. д. 42000 Крамниця шпитальна 25000, Др Т-во Запорозжів 25000 Разом триста (300000) тис марок п. Комісія по збору грошей **п. Гаряш і Базилевич.**

Б А Л Я Н С.

Кооперативу В. С. В. І. на 1 вересня 1923 року.

Лятив: каса 1.776.105 мп., майно 468.200 крам 18.768.080 мп., службовці 1.245.335 мп. боргів 1.140.100 мп., баланс: 23.397.820 мп.

Пасив: Основний 5892695 мп., Пасивий 2380000—8272695 мп., Кредитори: Центр. Правл 650000 мп., пекарня 825000 мп., п Чорний 1000000 Марк 1100000—3575000 мп., Щирій прибуток 11550125 мп., Баланс: 23397820 мп.,

Оріхів

Голова Правління

С. Таран

Бухгалтер.

Б А Л Я Н С

Кооперативу В. С. В. І. на 1 серпня 1923 року.

Лятив: Каса 748.904 мп., майно рухоме 354.200 мп., крам ріжний 3.274.452 мп., ріжні особи 821.600 мп., ріжні установи 907.150 мп., Баланс: 6.106.305 мп.,

Пасив: капітал 3.533.200 мп., прибуток валовий 4.449.775 мп., за вичетом: убитків 286.450 мп., знижки 7525 мп., адмін. 1.151.995 мп., Хворим 757.100—1.916.620 2.246.705 мп., службовці 326.400 мп. Баланс: 6.106.305 мп.

Оріхів

Голова Правління.

С. Таран.

Бухгалтер і член Правління

На користь сухитників.

Шановний п. п. гостям, що вшанували своєю присутністю благодійні танечні вечірні та всім, що спричинилися до їх улаштування і допомогли своєю щирою послугою, як зокрема паням Мянзовській і Болічевській та паням Грідінові і Базилевичеві, сухитники приносять свою сердечну подяку.

В імені ініціат. груп. сухит. Павловський.

СПРАВОЗДАННЯ.

З вечірки на користь сухитників в т. „Мистецтво" 25—VIII—923 року.

Прибуток

Продаж квіток та летинок 330.000 мп., сірників на право палити 34.000 мп., ромашки 132.600 мп., з аукціону 84.000 мп., за продані запрошення 740.000 мп., Разом 1.447.600 мп.,

Витрати

Оркестра 400.000 мп., ріжні витрати 358.950 мп., разом 758.950 мп., Чистого прибутку 688.750 мп.,

Шановним нашим п. п. актрисам, акторам та адміністрації Драматичного Т-ва ім. М. Садовського сухитні шлють за активну участь і допомогу глибоку дяку.

В імені ініціат. групи сухитників Павловський.

СПРАВОЗДАННЯ.

Вистава на користь сухитників „Сорочинський Ярмарок" 2—IX—1923 року.

Прибуток

Від продажу квіток і 224.000 мп.,

Витрати

Оркестрі 100.000 мп., Ріжні витрати 272.300 мп., чистого прибутку 851,700 мп.,

ХРОНІКА.

Від'їзд пластунів до Франції.

5 вересня б р зі школи Українських Пластунів виїхало до Франції 14 хлопців Виїзд цей відбувся по ініціативі Британського Комітету в Польщі при допомозі члена Ліги Народів п Шерпантьє Діти будуть приміщені в окремих французьких фермерів, у яких і будуть виконувати ріжні сільсько-господарчі роботи Опікуватися ними буде Міжнародний Черворий Хрест Разом з хлопцями-сиротами зі школи виїхали також три хлопці, які мають своїх батьків у таборі Цими днями виїждить ще друга група

Дарунок для церкви.

Гр Михайло Тишкевич малює образ Архангела Михайла, який має подарувати Калішській таборовій церкві

3.2. Фінансові справи УНР

№ 268

Закон «Про видачу довгострокових позичок центральним кооперативним установам та фінансування української промисловості»

К о п і я з к о п і і

35

Ч. І43.

Іменем Української Народньої Республіки.

З А Т В Е Р Д Ж У Е М О :

Г О Л О В А Директорії В.ВІННИЧЕНКО /р.в./

Член: АНДРІЄВСЬКИЙ/р.в./

Член-Секретар ШВЕЦЬ /р.в./

4-го лютого 1919 року.

ПОСВІДЧИВ В.об.Держ. Секретаря М.КОРЧИНСЬКИЙ

УХВАЛЕННИЙ РАДОЮ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ ЗАКОН ПРО ВИДАЧУ ДОВГОСТРОЧНИХ ПОЗИЧОК ЦЕНТРАЛЬНИМ КООПЕРАТИВНИМ УСТАНОВАМ НА ФІНАНСІВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.

І. Асигнувати з коштів Державної Скарбниці по сміті кредитової канцелярії окр.-остан. - 286.000.000. гивень в розпорядження міністра і-туціям на фінансування української кооперативної промисловости.

2. Надати міністрові фінансів право видати вищезгаданні позички на слідуєчих умовах:

А. На підставі цього закону позички видається виключно центральним кооперативним установам

В/ Предмет призначення позички докладно встановлюється М-ром Ф-сів по згоді з М-ром Торгу і Промисловости та Державним Контрольором.

В/ Позичка видається за 6% річних строком на 13 років, рахуючи з дня відкриття відповідного кредиту в Київській Губ. Скарбниці.

Г/ Відсотки по позичці виплячується по півріччям вперед при чому перша піврічна платня %% удержується при видачі позички.

36

Д/ Погашення капітального боргу по позиції робиться, починаючи з 5-го року користування позичкою в вищезазначеному порядку:

на протязі 5-го року користування позичкою погашається 5% кап. бор								
"	"	6-го "	"	"	"	5%	"	"
"	"	7-го "	"	"	"	10%	"	"
"	"	8-го "	"	"	"	10%	"	"
"	"	9-го "	"	"	"	10%	"	"
"	"	10-го "	"	"	"	15%	"	"
"	"	11-го "	"	"	"	15%	"	"
"	"	12-го "	"	"	"	15%	"	"
"	"	13-го "	"	"	"	15%	"	"

В/ За установов одержавшою позичку, остається право зробити дострочне погашення позички в любому розмірі.

Ж/ Правильні платежі та погашення забезпечується всім майном інституції одержавшою позичку, в випадку несправного платежу, строчної платні по позичкам міністр фінансів має право вимагати від відповідної інституції дострочного погашення позички.

З/ В кінці кожного року користування позичкою, інституція, що користується позичкою, повинна представляти міністру фінансів / по кредитовій канцелярії / докладне спроводження про операції котрі робляться за рахунок позички за витраченням позички

3. Надати М-ві Ф-сів право:

А/ робити ревізії всіх операцій інституції користувачою позичкою через особи ним призначенні.

Б/ В випадкові відкриття зловживаня або в випадкові витрачення коштів, одержаних в позичку по иншим призначенням вимагати від інституції дострочного погашення її.

ГОЛОВА РАДИ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ В.ЧЕ ОВСЬКИЙ./р.в./

В.о. МІНІСТР ФІНАНСІВ

№ 269

Постанова «Про асигнування коштів на утримання
Ставки Головного Отамана Республіканських Військ»

Копія.

ВІСНЕМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

СТВЕРДЖУЮ: 25 січня 1920 року

ГОЛОВА ДИРЕКТОРІЇ:

посвідчив: В.о.Державного Секретаря

П о с т а н о в а

про асигнування коштів на утримання Ставки Головного Отамана
Республіканських Військ.

Відпустити з Військового фонду: 1/ на видатки за час з 1 грудня
1919 року по утримання персонального складу Канцелярії і госпо-
дарства Ставки Головного Отамана Республіканських Військ - ЧОТИРИ-
СТА ТИСЯЧ /400.000/ польських марок, 2/ на видатки по командіро-
вкам і на непредбачені видатки по інформації - СТО ТИСЯЧ /100.000/
польських марок і СТО ТИСЯЧ /100.000/ к а р б о в а н ц і в.

Заявлені видатки переводити позичково з готівки Міністерства
Закордонних Справ.

В.о.Голови Ради народніх міністрів

Військовий Міністр Ген.Штабу Молковик:

Т.в.о.Керуючого Міністерства

Закордонних Справ:

485	141.11
404.11	200.00
81	all
	v ky.
	70.11.11

143 14¹¹ Forba (y 143) n 119 adzha
10000 m. s. s. s. s.

624 } Forp. 29/12-920. Oly. u. s. q. (t. 111) kubryan
 40 m. byknyas by 27/12 to 484 = 5 m. m.
 M. H. y. m. in 11 p. m. y. e. b. n. a. s. b. m. m.
 by. 157. 158 i s. m. p. s. to. of the poty. m. H. m. s. y.
 206. 625 m. m. - i k. y. m. p. m. s. m. m. m. 50.00
 m. y. - 140.000 m. m. m. y. p. q. m. m. m. = 270.00 -
 P. s. m. 346 i 625 m. m.

137. 625 m. m.

(M. y. p. s. y. m. y.
 n. o. b. y. p. i. e. m. a. s. i. d. e. s. y. p. a. b.)

№ 270

Щодо розпорядження Міністра Фінансів УНР про видачу коштів

Копія. - з копії.

2

ДИРЕКТОР
ДЕРЖАВНОГО БАНКУ
УКРАЇНИ.

Року 1919, місяця
березня 31 " дня
Ч° С-228

До Завідуючого евакуаційним
відділом Державного Банку Ук-
раїни В.с. Директора Відділу Кре-
дитових Білетів І.Я.ШАРОГО.

На підставі розпорядження Пана Міні-
стра Фінансів пропоную Вам видати урядов-
цю особливих доручень Управління Головно-
го Скарбника всіх дієвих армій М.А. Іль-
віцькому грошовими знаками, серіями та
купонами 100 мил. карбованців, а саме гро-
шовими знаками:

по 1000 карб.	коло 15 мил. карб.
" 2000 грив.	" 25 " "
" 1000 " "	" 35 " "
" 500 " "	" 10 " "

і показати зазначену суму, яко надіслану
у розмірний капітал Головної Скарбниці;
крім того 3,6% серіями вартости в 50, 100
200 та 1000 гривень коло 13 мил. карб., ра-
хуючи разом з набіглими по день видачі
по серіям відсоткам, показавши зазначені
серії надісланими до зазначеної Скарбни-
ці, і крім того купонами на 2 мил. карб.,
по яким належить зробити низчезазначені
проводи дебетуючи касу кредитовати бужі-
чий рахунок Департаменту Державної Скарб-
ниці і кредитовати касу дебетуючи рахунок
з Головною Скарбницею. Про проводи, які по-
винна у себе зробити Скарбниця, належить
її повідомити.

Оригінал підписав: В.об. Директора Державного Банку
В. Ігнатювич. Ствердив: Завідуючий Канцелярією евакуо-
ваної частини Державного Банку Конст. Клепачевський.

№ 271

Рапорт урядовця МЗС УНР до Голови Директорії УНР

Голові
Голові Високої Директорії
Головному Штабу Київська
У. П. Р

Урядовця **Григорія**
Дорукієвич Мисієнко Закар-
патських Справ, Івана
Крамаренка

Рапорт

Цей лист мало за честь надати до Вашого відомства,
що, командирований Міністерства Справ Закарпатських
в справі одержання і транспорту закарпатської волости
в російське відомство «Міністра Закарпатських Справ, яко
військового фонду, я цього дня повернувся, але дору-
кеші Міні Справ не виставили до відсутності грошей
у осіб, до яких мусів звертатися на місцевості
повноважність, відомство міні Вашого.

Мини з власної ініціативи, звернувшись до п. Пор-
ча вдалось дістати 500 000 кімлець марок які
і доставили, за видатком 15 000 марок відібраних
кімлецького оборотного кордону в Радеху до Вашого
місце передідали.

З огляду на те, що гроші перетранспортовані

Дис передати Вам «Отаман» (в тому ж видат
 п. поавді Юрину Канеліну премією) проши
 Вашого розкачу, куди і коли я маю передати
 гроші кількістю 485 тисяч марок
 (Кількість відраховати і пати тисяч (485000) марок

Уваг особл.
 Добудав М.ЗС Вау К. Англія
 Харшава - 19 лютого
 року 1920 -

Гроші 485,000 марок
 прийняти сумку Коммунальному
 як фонд оушено державного
 знання каскарали і у
 19/II 1920г
 Пейкопа

№ 272

Щодо Наказу Головного Отамана Військ УНР про доставку коштів

Головного Отамана Військ
Української Народної Республіки

19 березня 1920 року.

Ч. 22.

Ставка.

ГОЛОВНОГО ОТАМАНА ВІЙСЬК У.Н.Р.

*Терещенка Кар.
Потурної Коуцельска
реалу горівка 8
1920
ДО ПАНА*

На приказ Пана Головного Отамана в формі надпису з дня 19/II ц.р. на рапорті урядовця особл. доручень І. Крамаренка про доставку 485000 нім. марок, я прийняв від урядовця І. Крамаренка 404000 нім. марок та 200000 австрійських нештемпльованих корон.

З цієї суми на приказ Пана Головного Отамана я видав 50000 нім. марок п. Міністру Закордонних Справ А. Лівичькому та 50000 нім. марок з хор. Терещенком переслав п. Корольову в Празі для вказаної Паном Головним Отаманом цілі. 15000 нім. марок для витрат по утриманню ставки я розміняв на 25500 польських марок і з них 5000 польських марок видав на приказ Пана Головного Отамана як жертву Союзові інваліді Польської Республіки. Таким чином, готівкою залишилось у мене : 289000/двіста вісімдесят дев'ять тисяч/ нім. марок, 200000/двіста тисяч/ австрійських нештемпльованих ко-

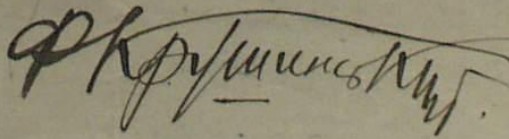
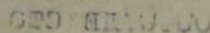
рон і 21500 /двадцять одна тисяча п'ятьсот/польських марок, котрі прошу слухняно розпорядження передати т. в. о. Начальника Похідної Канцелярії Головного Отамана разом з усіма росписками, що торкаються стану прийнятих мною грошей, крім росписки на 50000/п'ятьдесят тисяч/ нім марок, пересланих п. Корольову, про що п. Корольов має повідомити листом.

ДОДАТОК: Росписка п. Міністра Зак. Справ про одержання 50000/п'ятьдесят тисяч/ нім. марок,

Три росписки Союзу інвалідів/на польс. мові/ на 5000/п'ять тисяч/ польських марок,

/ Дві посвідки міняльних контор на обмін 15000 /п'ятнадцяти тисяч/ нім. марок на 25500/двадцять п'ять тисяч п'ятьсот/ польських марок.

СОТНИК

№ 273

Доклад керуючого справами Директорії УНР до Голови Директорії УНР

КЕРУЮЧИЙ СПРАВАМИ

ДИРЕКТОРІЇ

У.Н.Р.

X лютого 1921р.

м.Тарнів.

ДО ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ.

Д О К Л А Д.

В додаток до моєї доповіді про грошовий стан скарбниці при Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ, маю за шану доповісти слідуєче про стан Господи ПАЧА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ:

з приїздом нашим до Тарнова пришлося провадити господарство в дуже несприятливих умовах, які вимагали утримання великого господарчого апарату і витрачання дуже великих коштів.

Перш за все пришлося платити дуже великі гроші на найом помешкання, як для ПАЧА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ, так і для кухні і господарчого персоналу, що разом з опалом виносило на місяць /до I лютого/ біля 55.000 польських марок.

Вдруге, на харчування пришлося витратити теж дуже великі кошти з огляду на те, що майже ніяких запасів в собою привезено не було і пришлося все купувати в базару (великих закупок на ярмарках не можна було робити за браком готівки в великій кількості). Ці витрати ще збільшували, і тому що збільшилась кількість харчующихся осіб, які до цього часу харчуванням з кухні не користувались.

Що торкається фінансових засобів, то вони черпалися головним чином (до 15 січня) з фондів на представництво ПАЧА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ.

Аби взвести певні норми в видатки, Канцелярія ДИРЕКТОРІЇ склала Цивільного Листа, який по окремим параграфам фіксував певну грошову суму. По цьому Цивільному Листу предбачались такі видатки - по § I -

в особисте розпорядження ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ 100.000 п.м., по § 2 - на утримання господарчого персоналу Господи ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ - 80.000 п.м., по § 3 - на господарство ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ - 300.000 м.п., (среди були включені - 40.000 м.п. на розівди, 10.000 м.п. на медичну допомогу і 20.000 м.п. на одяг прислуги) по § 4 - 100.000 м.п. на представництво, по § 5 - 50.000 м.п. на допомоги і по § 6 - 250.000 м.п. на таємні видатки.

Цей Цивільний Лист, як я Вам докладав, викликав великі заперечення з боку Фінансової Комісії, яка викреслила цілком §§ 5 і 6 Цивільного Листу, скоротила до 75.000 м.п. кошти по §§ 1 і 4, викреслила § 2 перенесши його в 3-й, який також був скорочений до 230.000 м.п.

Що до провадження самого господарства, то Фінансова Комісія висловила думку, що скорочуючи кошти на утримання господарства ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ, вона має на увазі, що правом безплатного харчування можуть користатися лише де-кілька осіб при ПАНОВІ ГОЛОВІ ДИРЕКТОРІЇ, як наприклад, - Керуючий Справами ДИРЕКТОРІЇ, Старший Адьютант, Начальники Цивільної і Військової Канцелярії, як особи, які несуть найбільш праці, решта^в всіх, які харчуються в кухні Господи повинні платити по собівартості за харчування.

Переданий до Ради Міністрів законопроект про Цивільний Лист був ухвалений, після моїх пояснень про видатки, в редакції Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ, при чому знову з боку Державного Контрольора і Керуючого Міністерством Фінансів були висловлені думки, що абсолютно недопустимо, аби Господа ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ харчувала безплатно всіх військових і урядовців, які перебувають при ГОЛОВНОМУ ОТАМАНОВІ, або працюють в Канцеляріях, на це мною було зауважено, що як урядовці, так і військові сплачують за своє харчування по собівартості харчів. Міністром Ісповідань було звернуто увагу, на велику кількість прислуги при ГОЛОВНОМУ ОТАМАНОВІ, на що мною було дано пояснення, що половина цієї прислуги не належить до господарчого персоналу Господи ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ, а обслуговує старшин, які платять самі за їх харчування.

70

Але в дійсності, як не тепер виянилось, моя остання заява в Раді Міністрів не справдилась, бо наколи урядовці Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ, чи ті особи, що одержали дозвіл на харчування за плату (п. Голова Ради Міністрів, його старшина підп. Куліківський) сплачує за своє харчування хоча й по частинам (в день одержання часткової платні), то військові, як при Вашій особі, так і варто ві старшини в Військово-Похідній Канцелярії, разом з їх джурами і семьями - всього 15 чоловік (перш було 17), майже ніхто не виплатив навіть за місяць грудень, не вглядаючи на всі прохання і домагання виплати по собівартості харчів. Між тим за харчування цих військових до 1 січня слід Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ одержати 1.826.842 гривень, не рахуючи коштів утримання за місяць січень, які виносять біля 65.000 п.м.

Вже з цих цифр можна бачити, які величезні кошти витрачені були на харчування військових, які не будучи покриті відповідними внесками з їх боку обтяжили Господу ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ непомірними перевитратами, які порушують наш бюджет і крім того являються цілком несправедливими, що до інших урядовців Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ, які несучи тяжку свою працю не користуються привілеєм старшин, що зрікаються платити за своє харчування.

Ця невивплата військовими за своє харчування, крім того позбавляє можливості з відпускаємих 300.000 м.п. по § 3-му Цивільного Листу коштів переводити видатки на улаштування різних прийомів, чаїв, вечерь, і вимагає віднесення на фонд § 4-й, або § 6-й (таємні видатки), які мають на меті своє особливе призначення.

В своїх попередніх докладах від 9 грудня і 16 грудня, я мав за честь звернути Вашу увагу, ПАНЕ ОТАМАНЕ, на це ненормальне становище і просив дати мені вказівки, як надалі провадити видатки на господарчі справи.

Докладаючи про це нині, я мушу зазначити, що такий стан не може бути допущений надалі і при продовженні його ми будемо мати величезний дефіцит по § 3-му Цивільного Листу.

Крім того мушу зауважити, що з 1-го лютого збільшилась сума видатків на помешкання, як ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ, так і Господи, завдяки надбавці 200%, а саме - помешкання ПАНА ГОЛОВИ

ДИРЕКТОРІІ (кімнати ч.ч. 8,9,10,11) буде коштувати на місяць 38.910 м.п., помешкання Господи - 30.500 м.п., коли додати сюди вартість опалу на кухні - 18+ 22.000 м.п. на місяць, то маємо цифру 90.000 м.п., більш на 35.000 м.п. против розрахунків, які малися при затвердженні Цивільного Листу. Коли до цього додати суму в 70.000 м.п. на розізди, медичну допомогу і одяг прислуги, то у нас залишиться лише сума в 140.000 марок польських на харчову справу. З неї харчування старшин, їх семей і джур, обійдеться в 68.000 м.п., 4 шоферів і господарчого персоналу - 52.000 м.п., всього 120.000 м.п. і на харчування ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІІ, його гостей, улаштування різних прийомів, чаїв ,вечерь залишається сума в 20.000 м.п., яка є цілком незначна і далеко не вистарчаюча.

До того треба ще прийняти на увагу, що майже щоденно ціни на харчі підвищуються і вираховуема вартість пайка на одну особу в 150 м.м. денно обійдеться далеко дорожче. В аучасний мент м.Тарнів в харчовому відношенню знаходиться в дуже тяжкому стані. Харчів майже немає, достарчати їх не беруться ніякі підрядчики . Староство поки що видало харчові картки, але харчі невідомо коли будуть. При таких обставинах, провадити господарство, харчуючі щоденно 53 чоловіка надзвичайно тяжко, приходиться щоденно ганять весь господарчий персонал за відшуканням тих чи інших харчів і абсолютно неможливо додержуватися якого-небудь постійного меню, бо дуже часто тих, чи інших харчів в місті зовсім не маєтъя, напр.сьогодня не можна було роздобути в місті яких-небудь жирів.

При такій ситуації провадження господарства при такому широкому масштабі і коли до 30 чоловік не виплачують за своє харчування, і харчування їх повинно бути віднесено на Цивільний Лист, є цілком неможливим і при дальнішим його зоставленні в такому стані будуть порушені різні розрахунки по Цивільному Листу і будуть великі дефіцити. До того треба ще додати, що Державна Скарбниця не є в стані видавати всіх коштів по Цивільному Листу. Так за місяць січень Канцелярія ДИРЕКТОРІІ одержала з Державної Скарбниці лише 4515.000 м.п.

замість 830.000 м.п.

На мою думку, необхідно в було прийняти зараз слідуєчі міри: 1/ скоротити до мінімуму кількість осіб, маючих право на харчування, вимагаючи аби ними був внесений аванс на харчування; 2/ необхідно точно вазначити, хто має право на безплатне харчування; 3/ наказати старшинам аби вони не тримали при собі тої великої кількості джур, яких харчування коштує великих грошей, а тримання при собі є недоцільним; 4/ необхідно, аби і в цілях економії, і в цілях вигод було знайдено помешкання для ПАНА ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІІ чи в місті, чи по за містом, коли можна було би утримувати при ньому невеличке господарство, для обслуговування його самого, і тих гостей, які ним запрошуються.

Докладаючи про це, на Ваше розпорядження, маю за шану додати, що при продовженні надалі теперішньої системи, я не можу нести на собі відповідальности за доцільне витрачання одержуємих по Цивільному Листу коштів, яке може бути закине-но як з боку Державного Контроля, так і з боку Ради Республіки, яка може торкнутися цього питання при розгляді Цивільного Листу за другу третину 1921 року.

М. Меріков

Керуючий Справами ДИРЕКТОРІІ

Доповідь бухгалтера керуючому справами Директорії УНР

До Пана Керуючого справами ДИРЕКТОРІЇ
 Бухгалтерія Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ

Д о п о в і д ь.

Вашого листа за № 61, маю за честь доповісти Вам, Пана Міністра, що для відокремлення рахункових книг по Цивільно-му Листу від таких книг по Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ потрібно на певний день, якого передбачається розмежування, закрити, як звичайно звичайно відчиненого періоду, книги, що провадиться ними.

Що здійснювати таким чином, через зобов'язання остаточного балансу кожного стану всіх рахунків треба відчинити відповідними сальдами окремі книги для обох галузей нашого завідування.

Оглянувши за складність зазначеної операції і, маючи на увазі наближення нових років, коли книги будуть закінчені, хоч би й не малесна меті одні-дві зміни і коли рахунки Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ, яко установи, підлягають єдності маси, самі собою повинні збалансуватись майже без лишків / передбачається лише сальдо по 9 І-му рахунку кредитів в скарбниці, Я зважав би за бажане, щоби днем такого відокремлення, випадку остаточного визнання необхідності в цьому, був призначений день 1-го січня 1922 року.

Дозволю собі, Пана Міністре, висловитись, що до мого принципового відношення до цієї справи.

Зasadничими мотивами для відокремлення книг, оскільки мені відомо, являється: 1. різниця правних підстав одержання і розходування грошей, 2) Неясність, ніби, звітів і неможливість в любий момент взяти розвідку про стан Цивільного Листу, рахунків Канцелярії і окремих фондів.

Те, що в грошах, одержаних на утримання Канцелярії, мусимо дати Державному Контролю докладний звіт, і, що рахункові книги Канцелярії в разі потреби підлягають котролю, нічому не завважає і нічого не гальмує.

Належні справоздання відсилаються до контролю регулярно, книги кредитів в скарбниці, яка являється для рахунковості Канцелярії головною, згідно касових правил ведеться акуратно, зі сторони Державного Контролю найменших закидів не має і не може бути.

14/11 21

З інтерв'ю з журналістами

Бухгалтерія Канцелярії

Вашого листа за № 61

маю за честь доповісти Вам

Пана Міністра

щодо відокремлення рахункових книг

по Цивільному Листу

від таких книг по Канцелярії

ДИРЕКТОРІЇ

потрібно на певний день

якого передбачається розмежування

закрити, як звичайно звичайно відчиненого періоду

книги, що провадиться ними

Що здійснювати таким чином

через зобов'язання остаточного балансу

кожного стану всіх рахунків

треба відчинити відповідними сальдами

окремі книги для обох галузей

нашого завідування

Оглянувши за складність зазначеної операції

і, маючи на увазі наближення нових років

коли книги будуть закінчені

хоч би й не малесна меті одні-дві зміни

і коли рахунки Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ

яко установи, підлягають єдності маси

самі собою повинні збалансуватись майже без лишків

передбачається лише сальдо по 9 І-му рахунку кредитів в скарбниці

Я зважав би за бажане, щоби днем такого відокремлення

випадку остаточного визнання необхідності в цьому

був призначений день 1-го січня 1922 року

Дозволю собі, Пана Міністре, висловитись, що до мого принципового відношення до цієї справи

Зasadничими мотивами для відокремлення книг

оскільки мені відомо, являється:

1. різниця правних підстав одержання і розходування грошей

2) Неясність, ніби, звітів і неможливість в любий момент взяти розвідку про стан Цивільного Листу

рахунків Канцелярії і окремих фондів

Те, що в грошах, одержаних на утримання Канцелярії, мусимо дати Державному Контролю докладний звіт

і, що рахункові книги Канцелярії в разі потреби підлягають котролю

нічому не завважає і нічого не гальмує

Належні справоздання відсилаються до контролю регулярно

книги кредитів в скарбниці, яка являється для рахунковості Канцелярії головною

згідно касових правил ведеться акуратно, зі сторони Державного Контролю найменших закидів не має і не може бути

Твердження, що звіти не дають ясного зображення про стан справи мушу категорично заперечити: в головній книзі для учоту прибутків та видатків для Цивільного Листу і для Канцелярії відчинені окремі рахунки; ясні і докладні цифри дають, як баланси рахунків головної книги, так і предкладаемі що-місячно взамін них звіти, які єсть тільки перегрупованням по вимозі бузшого п. Начальника Канцелярії даних тих самих *балансів*.

При невеличких теперішніх оборотах, а головне, при фактичному тісному єднанню Господи з Канцелярією не має потреби для ведення окремих книг. Если їти таким шляхом, слід визнати потребу в запровадженню цілком осібної рахунковости і для військового фонду і для кількох тисяч марок польських, що одержані від б. Головного Комісара Уряду У.Н.Р.: ці ж гроші нічого спільного з сумами Цивільного Листу не мають, призначення їх зовсім инше.

Для усунення всіх неясностей осмілююсь запропонувати, Пане Міністре, слідуюче: понеже термін для оправдання авансу п. Мотренка /остаток гаражних сум 1920р./ який аванс викликає стільки непорозумінь і розмов, минув вже 4 рази і гроші фактично повернені на потреби Господи, оформити це шляхом оборотної асигновки.

Всі позички, зроблені до цього часу співробітникам Канцелярії, иншим особам і установам рахувати з сум Цивільного Листу.

В майбутньому, при видачі позичково грошей, прошу вказівок на яке джерело відносити цю позичку /Цивільний Лист, Військовий Фонд, канцелярські суми/.

Проти відокремлення згаданого рахівництва я висловлююсь цілком свідомо, маючи 10-річну практику по бухгалтерії в приватних підприємствах, в яких в одній касі єднувались такі галузі підприємства: цукроварня, лісопилка, вінокурня і сільське господарств, при чому кошти складались з акцій Т-ва і по кожній галузі підприємства учітувалось, як зиски, так і збитки.

М. Масиш
Б у х г а л ь т е р

8 листопаду 1921р.

№ 275

Щодо Правил національного податку

Иностранное Отделение
 Центр-Разведывательного Отдела
 Г. П. У. У. С. С. Р.
 № 7114 от 3/IV 1928 г.
 Исполнитель П. П. Веллер
 Ссылка на документ
 Копия выдана

- 1) 9.8.
- 2) со
- 3) Киев
- 4) Зай
- 5)

№ дела 24 № матер. 132

Нач. КРО

Нач. ИНО

П. Р. А. В. И. Л. А.
НАЦИОНАЛЬНОГО ПОДАТКУ.

В доповнення та зміну регуляміну про "Національний податок" І-им Українським Емігрантським З'їздом у Польщі, Український Центральний Комітет на нараді з представниками громадянства на підставі § 20 регуляміну У Х В А Л И В :

І/ Одноразовий /основний/ та прибутковий щомісячний національний податок в обов'язковий для кожного українського емігранта в Польщі.

Від прибуткового щомісячного податку звільняються: а/ інваліди, які існують тільки на пенсії та б/ емігранти не здібні до праці.

Тимчасово можуть бути звільнені від національного податку: а/ безработні, б/ хорі та в/ емігранти, які випадково опинилися в тяжкому матеріальному стані, або визнані неможливими для уплати національного податку з боку місцевих інституцій Українського Центрального Комітету; постанови останніх в цій справі підлягають затвердженню У.Ц.К.

ІІ/ Збір національного податку проводять: Український Центральний комітет та на обшарі діяльності його Відділи, Уповноважені та, по спеціальному дорученню Комітету керівники окремих Груп емігрантів, які по територіяльних умовах не належать до Відділів або не підлягають компетенції Уповноваженого Комітету.

ІІІ/ Для реєстрації та збору національного податку українські емігранти розподіляються поміж згаданими інституціями по територіяльному принципу, Поодинокі емігранти, у випадку відсутності в їх місцевості відділів або уповноважених Комітету, в справі реєстрації та національного податку зносяться безпосередньо з Українським Центральним Комітетом у Варшаві.

ІІІІ/ Український Центральний Комітет встановлює для своїх Відділів, Уповноважених та Керівників Окремих Груп емігрантів квітанційні книжки, по формі вказаній в інструкції.

У/ При ухваленні від уплати національного податку українські емігранти втрачають право на одержання грошових та інших допомог і позичок від Українського Центрального Комітету та його інсти-

туцій, а в разі подачі прохань до комітету чи його інституцій не звільняються від тих оплат, які встановлено У.Ц.К.

VI/ Одноразовий /основний/ національний податок вплачують ті українські емігранти, які на протязі двох років до моменту затвердження цих правил ні разу не вносили національного податку, при чому розмір цього податку встановлюється самим емігрантом, в залежності від його можливості, але в сумі не меншій 50 грошій.

VII/ Розмір щомісячного національного податку встановлено в I-м Емігрантским З'їздом в розмірі 2% щомісячного зарібку або прибутку українського емігранта. Належну суму цього податку визначає сам емігрант в цілих злотах і ця сума фіксується Українським Центральним Комітетом, чи його органами, при чому розмір цього податку мусить вносити не менше одного злота.

VIII/ Несплатення з вини українського емігранта в призначений термін національного податку потягає за собою грошову кару в розмірі 50 грошів за кожен просрочений місяць.

IX/ Суми національного податку, що вступають до кас Відділів Уповноважених УЦК та Керівників Окремих Груп емігрантів, розподіляються в той спосіб, що 75% залишається в місцевій касі, до якої внесений податок, а 25% надсилається раз на місяць до каси УЦК не пізніше 10 дня кожного наступного місяця.

З зазначених 75% суми зібраного національного податку кожна каса відраховує 1/3 в еміграційний Залізний Фонд, що складає 25% загальної суми національного податку, лишається в місцевих касах і може витрачатися Відділами, Уповноваженими У.Ц.К. та Керівниками Окремих Груп виключно на термінові позики українським емігрантам, а 2/3 сум національного податку, що залишається в касах, або 50% загальної суми зібраного ними національного податку витрачається на потреби місцевої емігрантської колонії. Зазначений вище розподіл та витрата сум національного податку що лишається в місцевих касах переводиться по постановах Управ відділів У.Ц.К. і фінансово-господарчих комісій при Уповноважених УЦК і Керівниках Окремих Груп емігрантів.

Кожна така комісія складається з Уповноваженого УЦК, або Керівника Окремої Групи, як Голови Комісії і двох членів, обра-

- 2 -

них емігрантською колонією.

Половина всіх сум національного податку, які вступають до каси УЦК зараховуються в Еміграційний Залізний Фонд допомог, згідно з статутом цього фонду, а решта грошей йде на утримання канцелярії Комітету.

X/ Головна відчитність по збору національного податку, та загальний реєстраційний список емігрантів переводиться Українським Центральним Комітетом, куди всі органи У.Ц.К. по збору національного податку надсилають щомісяця гроші, звіти та списки на минулий місяць.

XI/ Кожен орган Українського Центрального Комітету по збору національного податку проводить спеціальні книжки та відчитність по зразку встановленому інструкцією Українського Центрального Комітету.

XII/ Переведення в життя вищезгаданих правил нормується інструкціями Українського Центрального Комітету.

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ УКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО
КОМІТЕТУ - М.КОВАЛЬСЬКИЙ.

ЧЛЕН КЕРОВНИК СЕКЦІЇ ІНТЕРНОВАНИХ
ГЕНЕРАЛ - В.САЛСЬКИЙ.

ЧЛЕН КЕРОВНИК СЕКЦІЇ ПРАВНИЧОЇ
- В.ПРИХОДЬКО.

ЧЛЕН КЕРОВНИК СЕКЦІЇ ФІН-ГОСПОДАРЧОЇ
- І.ЗОЛОТНИЦЬКИЙ.

СЕКРЕТАР - П.ДЕНИСЕНКО.

I/X-1926 року.

Варшава.-

№ 276

Обіжник у справі національного податку

- унб - ✓ 69

~~Сов. Секретно.~~

НЕТАЄМНО

Инностранное Отделение
 Центр-Разведывательного Отдела
 Г. П. У. У. С. С. Р.

№ 715 - 31 192 г.
 Имя П. П. Веллер
 Служба документальна
 К. Д. 132

Копия
 1) 9. 7т
 2) С. Д.
 3) З. ай
 4) Киевск. 00
 5) _____

№ дела 24. № матер. 132
 Нач. КРО _____
 Нач. ИНО _____

ОБІЖНИК У СПРАВІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПОДАТКУ.

Довги часи перебування нашої еміграції в Польщі, дали нам всім можливістю переконатися в тому, що в нашому житті на вигнанні бувають менти надзвичайно важкі в матеріальному відношенні, в більшій частині тимчасові перебути які нашої еміграції при відсутності тимчасових допомог, буває не можливим.

Вже до кільки разів підіймалася ініціатива до розпочаття допомогової акції на місцях, але вона не дала бажаних наслідків з огляду на те, що наша еміграція була розпилена по всій Польщі і не була зорганізована.

Тепер ця головна перешкода в значній мірі зникла і з місць часто одержуються Комітетом листи з пропозицією організації на місцях допомогової акції.

Після перегляду на спільних засіданнях Комітету з представниками Громадянства і шляхо порозуміння з Відділами, Уповноваженими та керівниками Окремих груп, на місцях вироблені і затверджені Українським Центральним комітетом "ПРАВИЛА НАЦІОНАЛЬНОГО ПОДАТКУ".

Комітет звертається до української еміграції з гарячим закликком до утворення допомогового фонду, з коштів якого еміграція на місцях в тяжкі менти свого життя, зможе одержати матеріальну підтримку. Здається на перший погляд, що ті гроші, які можна скласти українська еміграція не можуть створити, але треба пригадати тільки як утворюються каси самопомогои, починаючи з грошів і поволі добувають в своє розпорядження значні грошові засоби.

"НІКОЛИ НЕ ТРЕБА НІ НА КОГО ПОКЛАДАТИ НАДІЇ АЛЕЖ РАХУВАТИ НА ВЛАСНІ СИЛИ І ГОЛОВНЕ БУТИ ПЕВНИМ В СВОЇХ СИЛАХ, ЩО МИ САМІ, ЯК ТІЛЬКИ ЗАБАЖАЄМО СТВОРИМО ТЕ ЩО НАМ ПОТРІБНО".

- 2 -

Шляхом внесення національного податку ми відраховує в Залізний фонд 25% національного податку зможемо утворити фонд самопомоги на місцях. Нехай ті, хто працював за старих часів в "Касах Самопомоги" пригадають як важко завжди було розпочинати працю через відсутність віри в її успіх і які великі наслідки ця праця потім давала.

Ми мали нагоду це бачити на Україні й гадаємо, що не одна людина, що перебуває тут на еміграції, в свій час зверталася до подібних установ за допомогою і була врятована в найтяжчі часи від життєвої катастрофи.

Комітет закликає всю Українську еміграцію в Польщі об'єднатися тісно біля відділів та Уповноважених Українського Центрального Комітету і припинити непорозуміння в тих місцях, де вони виникли на підставі незрозуміння один одного зеднатися тісними рядами і вплатами національного податку ЗАМАНЕФЕСТУВАТИ своїй приналежність до Української нації і створити "ДОПОМОГОВИЙ ФОНД".

За місяць до заснування подібних фондів, безумовно не можливо сподіватися на те, що розвинеться допомогова акція в великому розмірі, алеж як тільки ці фонди при співчутті нашої еміграції збільшаться, тоді Ви самі переконаєтеся в тому, що вносячи національний податок, Ви самі створили для себе фонд, засоби якого завжди придуть Вам на допомогу в скрутний мент.

Комітет з свого боку одержуючи від місцевих кас 25% національного податку, забронірує їх в "Залізний фонд" який буде переховуватися для наглих випадків.

Таким чином українська еміграція створить для себе фонди на місцях, які разом з матеріальною підтримкою що часами одержується від Українського Національного Комітету створить можливо на вигнанні максимум допомогової акції.

Треба стати на той ґрунт, що об'єднавшись в одну тісну родину, ми загальними зусиллями переборемо всі труднощі нашого емігрантського життя.

140

- 3 -

Комітет надсилаючи цей обіжник прохає керівників Відділів, Уповноважених та керівників Окремих Груп, та окремих громадян повести відповідну акцію по переведенню в життя "Національного Податку" і вжити всіх заходів до тіснішого зеднання нашої еміграції для самодопомоги і кращого забезпечення її потреб на вигнанню.

Хто покладе працю для осягнення важливої мети - заховання
.
батьківщина тому буде вдячний Український нарід. Бо такий вже закон історії, що кожен нарід перед осягненням своєї державно незалежності має еміграцію. А чим більш зорганізованою та ідейною є еміграція народу, тим скорше осягне він вищий національний ідеал державну незалежність.

ЗАСТУП ГОЛОВИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОМІТЕТУ - М.КОВАЛЬСЬКИЙ.

ЧЛЕН КЕРОВНИК СЕКЦІЇ ІНТЕРНОВАНИХ ГЕНЕРАЛ - В.САЛЬСЬКИЙ.

ЧЛЕН КЕРОВНИК СЕКЦІЇ ПРАВНИЧОЇ В.ПРИХОДЬКО.

ЧЛЕН КЕРОВНИК СЕКЦІЇ ФІН.-ГОСП. І. ЗОЛОТНИЦЬКИЙ.

СЕКРЕТАР - П.ДЕНИСЕНКО.

Варшава

1 Жовтня 1926 р.

Ч. 3575.

№ 277

Правила побирання канцелярїйних оплат з українських емігрантів, що не платять національного податку

П Р А В И Л А
побирання канцелярїйних оплат з українських емігрантів, що не платять національного податку / дод. до §5 про Нац. Под. /

І. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ.

1. Оплата канцелярїйного збору з подань, а також за чинности Комітету та його інституцій в справі залагодження цих подань встановлена правилами Національного Податку для тих емігрантів, які ухилиються від вплати національного податку.

2. Оплата подань, а також чинностей Комітету, викликаних цими поданнями переводиться вище зазначеними емігрантами, згідно ставок, зазначених нижче, одночасно при зложенню поданія.

3. Всі подання мусять надсилатися емігрантами по місцю свого перебування до Управ. Відділів, Уповноважених У.Ц.К. або до Керівників Окремих Груп з зазначенням дати та № поквітуння про вплату національного податку за останній місяць. Так саме мусить бути зазначене і на поданнях які надсилаються безпосередньо до У.Ц.К. в Варшаві.

4. Канцелярїйний збір надсилається або готівкою, або поштовими марками, прикладеними до подання.

5. При одержанні подань У.Ц.К. та його органами відмічається дата та сума одержанного національного податку.

6. Всі збори з подань та за чинности комітету та його органів вступають як і національний податок та штрафи за просрочку вплати національного податку до загальної каси.

7. Оплата подань для емігрантів що ухилиються від оплати національного податку вводиться з 1 січня 1927 року.

ІІ. СТАВКИ КАНЦЕЛЯРІЙНОГО ЗБОРУ.

1. Прохання про видачу посвідок та засвідчень, які оплачуються збором в 1 злотих:

а) в справах одержання карт азилу, зкордонних паспортів та інших особистих документів,

б/ в справах сімейного стану, народження та інших метричальних документів,

в/ в справах про фах, освіту, благонадійність та инш.

г/ в справах засвідчення документів, власноручного підпису.

П. Прохання які оплачуються збором в 2 злотих:

а/ в справах пролонгати документів,

б/ в справах реєстрації,

в/ в справах управління становища емігрантів та інших які вимагають від Комітету наведення справок.

Ш. Прохання які оплачуються збором в 3 злотих:

а/ про дозвіл на перебування в Воєводствах кресових,

б/ про одержання закордонних паспортів та віз,

в/ про відміну висилки,

г/ в справах правного характеру, та в інших справах, що вимагають від Комітету довгих клопотань, крім справ, зазначених в пункті 4-му.

IV. Прохання, які оплачуються збором в 5 злотих:

а/ в справах уділення різного роду концесій,

б/ в справах приватно-правного характеру, зв'язаних з матеріальними інтересами емігрантів.

У. Прохання які звільнені від канцелярської оплати:

а/ в справах приміщення на працю, виїзду на роботи за кордон та в зв'язку з тим, в справах реєстрації в Бюрах Посредництва Праці здобуття дозвілу та одержання безплатних паспортів та віз,

б/ в справах лікування, приміщення хорих в шпиталях, одержання помешкань в притулках, санаторіях та в Емігрантському Готелі на Повонсках.

в/ в справах інвалідности, одержання сталих допомог, опротезування лікування та приміщення до інвалідських притулків.

г/ в справах освіти, приміщення до шкіл, звільнення від оплат за навчання, відправка за кордон для продовження освіти, або на тимчасову практику, а руннож одержання для того закордонних паспортів.

Зас. Голови Українського Центрального Комітету - М. КОВАЛЬСЬКИЙ.

- 2 -

ЧЛЕН КЕРОВНИК СЕКЦІЇ ІНТЕРНОВАНИХ
ГЕНРАЛ - В.САЛБСЬКИЙ.

ЧЛЕН КЕРОВНИК СЕКЦІЇ ПРАВНИЧНОЇ
- В.ПРИХОДЬКО.

ЧЛЕН КЕРОВНИК СЕКЦІЇ ФІН-ГОСП.
- І.ЗОЛОТНИЦЬКИЙ.

СЕКРЕТАР - П.ДЕНИСЕНКО.

Варшава.

І/Х- 1926 року.

-----000-----

Національний податок.

(До еміграційного з'їзду).

Коли порівняти сучасний стан української еміграції в Польщі з тим, в якій вона перебувала два роки тому, то треба буде визнати вилучені відміни. Тоді майже вся еміграція скупчилася біля певних офіційних центрів— переважно в Тарнові і Ченстохові, уявляла з себе організоване тіло і за соби до життя одержувала головним чином з урядових джерел, або з запасів, що були привезені з України. Тепер еміграція відірвалася від центрів, розпоршилася і коли організовується, то лише окремими трудовими гуртками, в значній же більшості перебуває без жадної організації. Багато людей наших не-зле, а де-хто навіть і дуже добре улаштувалися під матеріальним поглядом, але з правного та морального погляду українська еміграція перебуває в дуже сумному стані. Не шарпає її лише той, хто не хоче. Особливо тяжкі умови життя еміграції спостерігаються в глухих кутках провінції і в першу чергу на кресах, звідки весь час ідуть скарги на утиски з боку нижчих агентів адміністративної влади. От коли гостро відчувається відсутність організації, відсутність підтримки з боку своєї інституції, яка б мала певну компетенцію та силу допомогти й захистити, а принаймні дати добру пораду, посвідку etc.

Та не тільки під цим поглядом відчуває наша розпоршена еміграція потребу в якійсь організації, з об'єднанні своїх сил. Чимало й тепер серед неї є осіб і родин, які перебувають у важкому матеріальному стані, втративши працю або впадши з інших причин в скрутне положення. Хто підтримає таких бідаків, хто подасть їм руку допомоги? В такі менти знов же боляче відчувають наші люде свою розпоршеність, брак єдності та організованости, брак таких інституцій, як бюро відшукання праці, як допомогіві та позичкові каси.

Але й незалежно від ближчих, так би мовити, зоологічних, шкурних потреб, відчувають наші громадяне на еміграції і незадоволення потреб вищих, потреб, які питомі кожній культурній істоті. Хотілося б прочитати свою книжку, свою газету, дістати інформації з батьківщини, обмінятися думками з іншими громадянами, дати дитині рідну науку, але нема під рукою ні книгозбірні, ні читальні української, нема рідної школи, нема клубу українського, нема постійного емігранського органу преси, нема жадного культурно-громадського товариства—хоча б співочого, аматорського чи спортивного.

В додаток до всього тут згаданого не можемо ми забувати, через що саме опинилися ми на еміграції, чому примушені перебувати тепер на чужині, а не в себе дома. Всі ми політичні емігранти, всі ми доклали своєї праці чи принаймні співпрацю до справи визволення батьківщини від червоного московського ярма. Нас не покидає надія на поворот до дому і кожний з нас, коли він не зрадив і не збирається зрадити батьківщину, мусить в міру можностей своїх допомагати прискоренню цього моменту, збереженню та розвитку наших культурних, політичних і військових сил, що перебувають тепер на вигнанні. Певні чинники, що належать до різних політичних світоглядів, але мають спільний національний ідеал,—провадять і тут, на міжнароднім форумі, захист ідеї державної незалежності нашої батьківщини, і обов'язком кожного з нас є підтримати їх і морально і, по можливості, матеріально. Для цього ж ще раз потрібне об'єднання наших сил, спільна організована акція.

Отже, з якого боку ми не підійшли б до справи, ми натикаємося на одне й те саме: на необхідність об'єднання й організації еміграційних сил по перше—для правного захисту та матеріальної підтримки наших громадян, які відчують нужду, по-друге—для задоволення культурно-громадських потреб еміграції та по-третьє—для допомоги політичним чинникам в їх праці та боротьбі за українську державність.

Гадаємо, що конечність усього цього цілком ясна для всіх нас незалежно від того, до якого напрямку, до якої партії та до якої політичної концепції кожний з нас належить. Це—наша спільна справа, спільна потреба всіх українських громадян-державників, і тому мусимо ми над цією великою проблемою замислитися та спільними силами прямувати до її розв'язання на майбутньому з'їзді нашої еміграції.

Тут я хотів би звернути увагу тільки на одну умову, без якої всі батлачки та міркування в зазначеній справі були б порожнім місцем. Такою умовою являється матеріальні засоби для переведення наміченого широкого програму. Без грошових коштів ми нічого поважного не зробимо. Від кількості коштів буде залежати і те, в яких межах можна буде справдити зазначений вище широкий план організації еміграційних сил.

Деж взяти отих коштів?

Ми гадаємо, що коли еміграційне громадянство визнає слушність висловлених вище ідей, то кошти для їх переведення можна буде дістати без поважних утруднень. Мало цього. Саме здобуття коштів для організації та задоволення потреб громадянства перетвориться в справжню національну справу, яка зміцнить наше об'єднання та зцементує наші розпорошені сили.

Це не маніловщина, ні! Це лише питання про те, чи схоронила в собі наша еміграція душу живу, бо від тих груп еміграційної периферії, які зберегли інстинкти й інтереси громадянства, ми знаємо, що здобуття коштів для національної справи це річ, яку цілком сприятливо й актуально зустрінуть в тих периферійних трудових колах. Від скромних своїх заробітків вони завжди уділять якусь частину на громадські потреби.

Отже справа, розходиться о національний податок.

Всякий мусить той податок внести в спільну еміграційну скарбницю і цим перш за все підтвердити й заманіфестувати, що він є український громадянин, що він не відокремлюється від загалу, від еміграційного суспіль-

ства, від тої політичної акції, яка привела нас всіх на вигнання. Хай нічого не заробляє громадянин, хай не має жалних прибутків, але якихсь 100 чи 200 мар. п. на місяць—цю більш символічну, ніж реальну суму, він внести мусить, і на підставі таких основних взносів національного податку повинні складатися списки українських громадян.

Поруч з основним податком, який натурально не може скласти дуже поважної суми й має головним чином значіння принципове, необхідно встановити податок прибутковий (подходний)—в залежності від прибутків кожного. Комісія з громадян, яка обмірковувала це питання для вироблення директив докладчикам емігранського з'їзду, спинилася на таких нормах: громадяне, які мають на місцях до 200.000 прибутку, мусять платити пів-відсотка, які мають від 200.000 до 600.000 мп. — платять один відсоток, хто має місячно більше 600.000—платять два відсотки.

Такий прибутковий податок, мало обтяжуючи громадян, евентуально дасть кілька десятків мільйонів місячно, а на таку суму вже можна задовольнити принаймні найпекучіші потреби еміграції і в першу чергу—організувати на місцях сталі громадські органи, які провадили-б правний захист емігрантів і допомагали б задоволенню матеріальних та культурних потреб першої черги.

Від загальної суми національного податку буде залежати, в якій мірі і в який час доведеться перевести в життя дальший програм—культурно-громадський і національно-політичний.

Тут не місце розписуватись, як саме повинна бути зорганізована з технічного боку справа оподаткування всієї української еміграції, як має стягатися з громадян національний податок та яким чином повинні використовуватися суми цього податку. Докладно все це має бути обговорено на з'їзді всієї української еміграції в Польщі. Тут я вважаю необхідним зазначити лише дві загальних і найголовніших тези. Перша з цих тез та, що органи які керуватимуть справами національного податку—так центральні, як і місцеві—повинні бути складені на основі громадянського обрання і підлягати повсякчас громадській контролі. Друга теза—що всяке ухилення від внеску національного податку повинно прийматися як зречення українського громадянства і тягти за собою відповідні наслідки, а саме припинення всякого захисту, всякої підтримки громадянина з боку українських еміграційних організацій та інституцій. Прізвище такого емігранта негайно сповіщається цим організаціям і установам, а в певних випадках доводиться до відома всього громадянства шляхом преси.

Національний податок української еміграції є її внутрішня справа, яка не може мати правних санкцій і базуватися на правних примусах, але вона має широку моральну базу і спиратиметься на такі репресії чисто громадського характеру, якими можуть нехтувати хіба ті, для кого українська справа і чесне громадське імя взагалі не мають жадного значіння.

І таким не повинно бути місця серед нас.

О. Хоменко.

О. Салниковский

№ 279

Лист А.Лівицького міністру закордонних справ УНР

9328 10/9
ИНО ОГПУСекр. Отделу
3 Отделению
Дело № 7.2-а
33313.ПИСЬМО ЛЕВИЦКОГО МИНИСТРУ УНР
ОТ 13/УШ-1928 Г.Замест. председ.
Директории и
Глав. Атаман Войск
УНР.
13 августа 1928 г.
Ставка.

Г-НУ МИНИСТРУ ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ УНР.

Как Вам уже известно, вопрос займа 1-го миллиона злотых принципиально был разрешен еще в мае месяце. С того времени прошло два месяца и только теперь удалось выполнить прочие формальности. Дело затянулось, но все таки сделано. В настоящее время нам ассигновано двести пятьдесят тысяч злотых. Остаток будет выплачен по представлении нами нашего бюджета.

Из сумм, имеющихся у нас на руках в настоящее время, мы должны ассигновать пятьдесят миллионов злотых на работу на Украине. По моему мнению нам необходимо изменить наши парижские постановления относительно расходов на нашу дипломатическую деятельность за границей в смысле их уменьшения за счет увеличения ассигновок на работу на Украине. Кроме того, серьезным вопросом являются штаты представителя УНР при Комиссариате Лиги Наций. Хотя он и будет получать официальное жалование от Комиссариата, но его пост связан также и с нашей дипломатической работой в Лиге Наций. Поэтому нужно разрешить вопрос, какую сумму необходимо ассигновать на его расходы. Я предлагаю назначить на его расходы одну тысячу швейцарских франков в месяц.

Вопрос о выезде маршала ПИЛСУДСКОГО в Румынию на днях будет реализован. Мне сообщено, что туда должен поехать и наш представитель. Я решил отправить туда полк. ЮНАКОВА.

/подпись/ А.ЛЕВИЦКИЙ.

-o-o-o-o-o-o-o-

10463-11/ХП 8
ИНО ОГПУ

Секр. Отделу
3 Отделению.
Дело № 7.

АНГЛИЧАНЕ И ПЕТЛЮРОВЦЫ.

2-а
3147.

Handwritten signature

В конце марта с.г. Правительство УНР послало делегацию во главе с САЛЬСКИМ в Лондон, которая вошла в контакт с ЧЕРЧИЛЕМ и другими английскими влиятельными политиками с целью обеспечить себе материальную поддержку. Это им удалось. По словам САЛЬСКОГО в Лондоне ему было заявлено, что акцию петлюровцев англичане поддерживают, так как им выгоднее истратить деньги на петлюровскую работу, чем терять влияние на Востоке, главным образом в Индии. Однако англичане рекомендовали петлюровцам "немного подождать, так как Париж и Рим еще не договорились относительно сфер влияния на Востоке".

В мае с.г. Англия уже ассигновала для УНР 100.000 ф. ст.. Деньги выплачиваются через Министерство по делам Индии, ибо таким образом не требуется санкции парламента. Деньги пересылаются через Польское министерство Иностранных дел /Восточный департамент/, в котором сосредоточена вся работа петлюровцев.

В настоящее время петлюровцы пытаются получить деньги в Риме.

Петлюровский "министр" ШУЛЬГИН активно работает по созданию казачьего союза, через который УНР-овцы намерены развить к-р работу на Кавказе. Союз этот будет поддерживаться теми же источниками, что и петлюровцы. В Праге такие надежды возлагают на "Вольное Казачество", которое до сих пор получило от поляков 25.000 кч. Среди "Вольного Казачества" политическую и организационную роль ведет петлюровец ОЛЕСИЮК. В Праге продолжается собиранье сил. Особенно "обхаживают" петлюровцы кубанскую группу МАКАРЕНКО, переговоры с которым велись польским консульством в Праге.

Работу разведки казаки ведут по указаниям польской дефензивы и имеют, якобы своего человека из людей к советскому посольству.

На днях в Польшу выехал сотрудник польской дефензивы и разведчик самостийников - СОКЛОВСКИЙ.

До сих пор, однако, петлюровцам не удалось перетянуть на свою сторону МАКАРЕНКО, который принимает активное участие в работе антипетлюровской группы украинской эмиграции. К этой группе принадлежат ШАПОВАЛ, ШЕЛУХИН, ШВЕЦ, член директории. Им будто бы удалось заполучить в качестве поддержки для своей антипетлюровской работы из англичан некоего РИДА.

У одного из членов УВО в Праге ФРИЦИНА имеется следующий документ:

ОБЯЗАТЕЛЬСТВО.

В 1924 г. 5 сентября я, нижеподписавшаяся в Каменец-Подольске гр. села Пиково, Смотрицкого района Каменецкого округа БЕДНАРЖЕВСКАЯ Анна Андреевна даю настоящую подписку в том, что беру на свое полное индивидуальное содержание студента Коммерческого Института в Праге уроженца села Пикова ФРИЦИНА Василия Гавриловича и обязуюсь полностью обеспечить его материально, в чем и расписываюсь.

Штамп нотариальной конторы за № 556 по реестру № 1746.

Подпись и печать нотариальной Конторы в Каменец-Подольске.

№ 281

Про намагання А.Лівицького домовитися з Угорщиною щодо боргів УНР

ИНОСТРАННЫЙ ОТДЕЛ
ГПУ УССР№ 568110 XII 1
" 300. 193 г.

Откуда получен

1. г. ЛЕОНОВУ.
2. г. ДОБРОДИЦКОМУ.
3. г. КРИВЦУ.
4. г. ИВАНОВУ-Киев.
5. д. № 7.
6. № материала 20081.

№ материала

Нач. ИНО

Опер. Уполн.

НЕТАСМНО Ш-7.
СОВ СЕКРЕТНО 287О СТРЕМЛЕНИЯХ ЛЕВИЦКОГО ДОГОВОРИТЬСЯ
С ДИРЕКТОРИЕЙ.

Министерство Финансов Венгрии уведомило правительство УНР о вынесенном ими постановлении по производству расчета с УНР, за долги бывш. Австро-Венгерского Банка.

Согласно этого постановления правительству УНР надлежит в ближайшее время прислать точный расчет по следуемым им долгам, за исключением полученных сумм в свое время /1920 г./, б. Министром Финансов УНР - МАРТОСОМ.

При этом Министерство Финансов Венгрии, констатирует все правовые основания правительства УНР, в теперешнем его составе на получение этих сумм.

Тем не менее УНР"овцы весьма обеспокоены результатами этих мероприятий, т.к. в свое время в состав правительства УНР входили члены Директории и полномочия МАРТОСА в 1920 г. подтверждались последними, находившимися тогда в Вене.

ЛЕВИЦКИЙ, как лично, так и в ряде письменных переговоров уверял Венгерское Правительство в том, что правовое и моральное состояние Пр-ва УНР, осталось таким же, как и было.

Таким образом в целях получения денег от Венгерского Правительства, ЛЕВИЦКИЙ при

~~286~~ 288
2.

нимает решительные меры к тому, чтобы договориться с Директорией и является активным сторонником этого мероприятия.

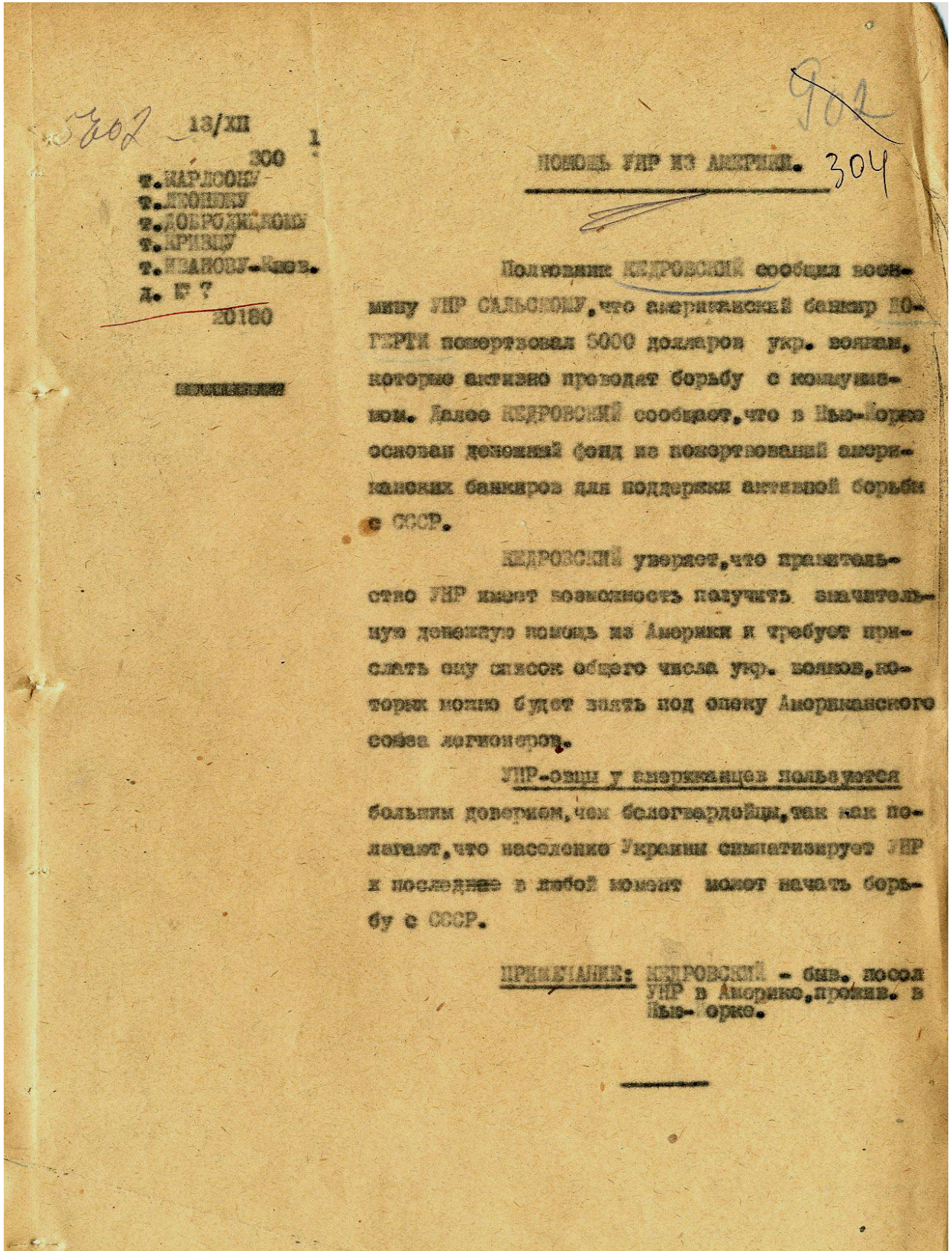
Все свои начинания в этой области ЛЕВИЦКИЙ проводит через АНДРИЕВСКОГО.

В своем письме ЛЕВИЦКИЙ просит последнего договориться со своими коллегами, чтобы прийти к соглашению без задержки, путем непосредственных переговоров с ними.

Наряду с этим ЛЕВИЦКИЙ направил письмо МАЗЕЦЕ, как одному из лидеров укр. с-д партии, в котором он указывает, что на него возложена обязанность обеспечить и побезпокоиться за завершение объединения УНР с Директорией и что дальнейший успех этого дела лежит на его совести, как на бывш. прем"ере правительства УНР.

ПРИМЕЧАНИЕ: АНДРИЕВСКИЙ Афанасий, проживает в Праге, доцент Укр. Университета; бывш. член Директории. -

Щодо фінансової допомоги для УНР від Америки

Киевский
Оперативный Сектор ГПУ УССР
Иностранное отделение.

133
49 от 19/14 1939 г.

Источник
степень достов.
когда получ. свед.
кому переданы:

1. Т. БРЕЖНЕВУ - 00
2. Т. ЧЕРТАКУ - 010
3. Т. ВЕРИЩИНУ - 010
4. дело № 7
5.
6.

Материал № 779/36025.
Нач. КОС ГПУ УССР
Нач. ИНО

НЕТАЄМНО **СОВ. СЕКРЕТНО.**

ФИНАНСОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ УРАДА УНР.

В настоящее время САЛЬСКИЙ занят переработкой штатов генерального штаба УНР, чтобы на основе этих новых штатов /преувеличенных/ получить у польских кредитов на 1939г. Из сумм штаба маршала ПИЛСУДСКОГО для обновления организационной работы военных организаций УНР, предполагает отпустить 200.000 зл.

По непроверенным данным ЛЕВИЦКИЙ получил 100.000 злотых из фонда графини БРАНИЦКОЙ. Деньги эти были ему выданы по ходатайству и поручительству Комитета ГРОХОМЬСКОГО.

В настоящее время идет просмотр лиц, получающих пенсии от правительства за УНР. Предполагают, что этот список будет увеличен за счет профессоров из Праги и Падерада. Постоянными пенсионерами будут зачислены КВАЩИЦКИЙ, ЯКОБИВ, СТОПИНСКИЙ, ШИЛЬГИН и КОВАЛЕВ.

ЛЕВИЦКИЙ вызвал к себе на свидание проф. МАШЛИЦКОГО, чтобы совместно с ним переработать финансово-хозяйственный план возрождения Украины при участии иностранного капитала и промышленности. Должен быть установлен процент участия польского капитала, как частной, так и замаскированного правительственного в этом вопросе.

Значительный заем на нужды УНР ЛЕВИЦКИЙ предполагает получить при помощи Варшавско-Коммерческого Банка.

Уряд УНР сейчас принимает все меры к тому, чтобы увеличить свои финансовые возможности на 1939г., так как расходы в 1938г. также увеличились, напр. представительство УНР в Париже, в 38г. потребует 150.000 франков.

✓ МИЛОНОВИЧ получил выговор от САЛЬСКОГО за чуждую растрату и при этом выданных ему денег. Выяснилось, что МИЛОНОВИЧ купил автомобиль за 36.000 чешских крон и имеет сбережений в банках на сумму 60.000 чешских крон.

№ 284

Щодо надання субсидій УНР від англійських промисловців

РОЗСЕКРЕЧЕНО
Зкз. № _____

Совершенно секретно

В КРУГАХ У.Н.Р. *УС*

О.Г.П.У.
-о-

ИНОСТРАННЫЙ ОТДЕЛ
12 мая 1931 г.
№ 19592
г. Валицкому.
к делу.

Нач. ИНО:
Нач. 4 Отд. *Антон*

ПРИМЕЧАНИЕ:

В. аг. Получены от известного Вам ист-ка "Подпольного".

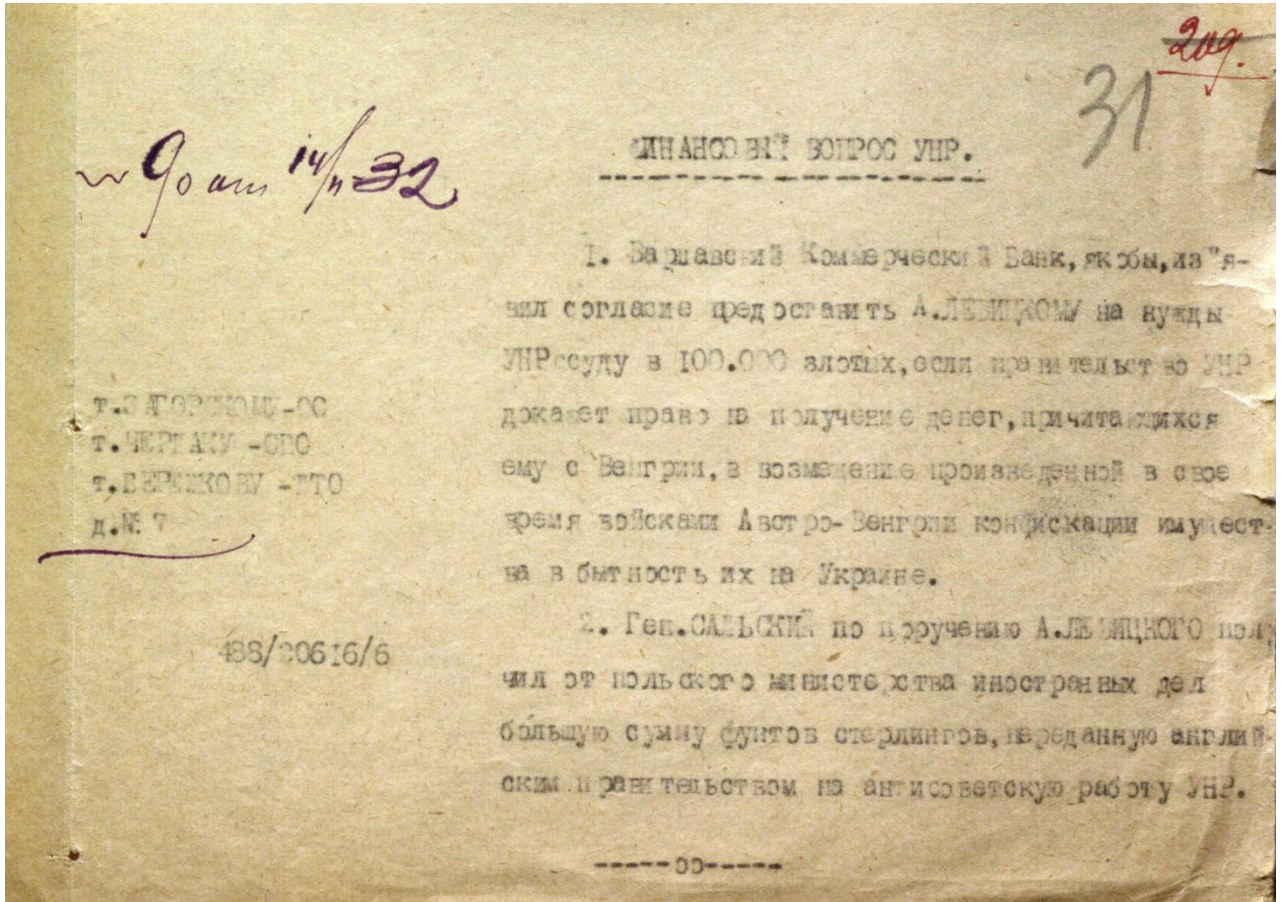
д. Прокопович

В Прагу из Парижа возвратился проф. Шульгин, приступивший в чтению лекций в Пражском Укр. Университете. По словам Шульгина, он ввиду краткости пребывания в Париже не сумел добиться положительных результатов в переговорах с английскими капиталистами "о субсидировании акции УНР".

Эти переговоры в данный момент ведут премьер-министр УНР Прокопович и Токар-Токаржевский, постоянно проживающие в Париже. Токар-Токаржевский на днях должен выехать в Лондон для свидания с видными английскими политиками и редакцией газеты "Дейли Мейль". Предполагается свидание с Болдуином и Чемберленом. Редакция газеты "Дейли Мейли" в свое время уже оказала поддержку УНР, выдав ей около 35.000 фунт. стерлингов.

Вся работа по изысканию денежных средств должна быть окончена до летнего периода текущ. года, т.к. летом наиболее видные деятели правительства УНР предполагают собраться на совещание в Париж, прикрыв это совещание посещением французской колониальной выставки.-

-.-.-.-.-

№ 286

Щодо фінансових можливостей УНР

ИНОСТРАННЫЙ ОТДЕЛ
ГПУ УССР

СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО

№ 4.25. "29" Апреля 1934 г.

Откуда получен: 900. "Ж".

Г. БАЛТИНСКОМУ
Г. КАМЕНКОМУ
Г. АЛЕКСАНДРОВСКОМУ.

д. № 7.

№ матер. 65310.

НАЧ ИНО ГПУ УССР:

(КАРЕЛИН).

НЕТАЄМНО

О СРЕДСТВАХ УНР.

Правительство УНР субсидируется поляками в сумме до 500.000 зл. в год. В последнее время эта сумма сокращена.

"Военмин" САЛЬСКИЙ получает от П О т - дела ПГШ для себя 1500 зл. в месяц, для ЗМИЕНКО - 750 зл., НЕДАЙКАШИ - 550 зл., НАУМЕНКО - 250 зл., ФАРТУШНОГО Якова - 450 зл., ШЕВЧЕНКО В. - 450 зл., ЛИТВИНЕНКО-МОРОЗЕНКО - 400 зл. для руководителя пункта разведки УНР в Корце - 250 зл., тоже в Остроге - 250, тоже в Кременце - 250 зл., для ген. УДОВИЧЕНКО, находящемуся в Париже по разведке - 200 зл.

Кроме этого УДОВИЧЕНКО получает деньги от поляков, для себя и своей сети (сумма неизвестна). Для МАЙСКОГО - 250 зл. ПОРОХИВСКИЙ получает непосредственно от румсигуранцы.

Ген. ШАНДРУК 650 зл., полковник ВЫГОВСКИЙ - 450 зл., полк. КМЕТА - 450 зл., ЗВОРИЙЧУК - ад"ютант САЛЬСКОГО - 550 зл., ЧИКАЛЕНКО - 550 зл., ЧУБЕНКО - 450 зл., НАПАСЕНКО - 250 зл.

Ген. БЕЗРУЧКО получает от САЛЬСКОГО 200

12.5
зл., а также получает средства и от Военно-Геодезического Института, где он служит.

На содержание министров правительства УНР ЛЕВИЦКИЙ из особого фонда от СУХЕНКО из Франции получает субсидии.

Из этого же фонда 2.000 фр. переводится семье ПЕТЛЮРЫ.

Материально лучше всех обеспечены: ЛЕВИЦКИЙ и СМАЛЬ-СТОЦКИЙ, тесно связанные с СУХЕНКО.-

-----oOo-----

Звернення А.Марцинчика до Голови Ради Міністрів У. Н. Р.

149

До Пана Голови
Ради Міністрів У. Н. Р.

Буваюча нагадує відіну Радардон-
них Займової Коловиці (Уваги Поста-
ранка - Альфреда Марцинчика, мешкаю-
чого в Вацлаві, - восте Сасиди,
Кімната № 60. -

Заява. -

В касидої, поданої мною на ім'я п. Голови Цен-
трального Комітету в Вацлаві, заява, якою я урочив вжити
засоби до виплати мені, неслухаю за скарбу, зрештою, в Уста-
нові вашій, а в якій зроблено багатово істотним, а саме
включив в бюджету, п. Секретарем Комітету Сандевица була
мені мій прохання відповісти п. Вістковому Комітету, а саме
п. Міністру, включивши свої Морали по моїй адресі, все це
має виплатити зрештою відповісти. Не буду вже робити
про те, що, крім, зрештою, зрештою, а саме п. Вістковий Ко-
мітет сказав ті Морали та Нотації для мене, а то йому це
має решто відповісти, а не зрештою їх до мене - надати
вня зрештою урочивши, але, все це маю, маюмо зрештою

безумствую до своєї угоди - не доводимо мене до, думи
 кривди і небажаної, небажаної до речуванням правом
 зважати кредитора примудити свого календарем згод
 на долішній, зважати свій іск до них, що на разі
 мене Іваном до речуванням (повертати свідку: іск до Вас
 правого домісту, який до речуванням свідком Г. П. на
 "Анті Пис", що, я кажу, не відновляється підтвердити не суді
 тіє листами Сувачої Дипломатичної Лісії, дозві і мій пра
 цювати в тих же самих вісках, судари на мене - на
 самих листках та вказках, та до речуванням тільки са
 мими листками машинкою) недомаєти Вам не мотай.
 Не все позде, не все Парамія зробиши надісти, до яким?
 ма, та а до мене зробиши вне дави, а навпаки, зробиши ві ра
 ти в його до речуванням і до речуванням. Відновляється
 н. Дмитро Волод на Москві зробиши взяті мій до речуван
 ці, та зробиши, на якому зробиши, все не маю, може і не
 одержати, повнавіло Антоніє. Відновляється Дмитро Волод Г. П.
 і Мотайєм н. Сеєрпане Тандина з ерпанією од францад,
 а тим дією, що поручено бурею тендією поміти зо
 ма, що Сурпу в слові Антоніє. Там з Сурпу біз мо
 но до речуванням Дмитра, і на якому по речуванням Родна - Родна
 його, та Парамієм широк, що зробишиши мій мене, а
 вони Оздротам до маю ерпу до речуванням і радіюте,
 що зробишиши мій зробишиши на Чарайну з ваїме
 ром, до зробишиши Сувачої Дмитра і не зробиши ма
 та зробишиши мій вартість? Що не до зробишиши на все

151
До Голови Ради Міністрів
У. Н. Р.

Бувшого Начальства Відділу За-
кадрових Зв'язків Радивної Уряду
Поставити - Алевзрета Марцинчика

Заява.

Начальству У. Н. Р. від 20 Жовтня
1921 року № 50 53, згідно Могому прохання, я звільнен
зі служби по Авороси, але й Гоєї Урад зі мною
не розраховувався і залишився Моеї Віснї 25132 пол.
мерян. Не зважаючи на те, що я багато раз просяв
виплатити Моеї ці Гоєї в одній прохоті, а знадуть і
в Українській валюті, по істинному дурцю, а і досі
залишився кредитовим Ураду У. Н. Р.

Много необхідності на цих днях зовсім вийти
ти з Варшави, подібно уршу Вапшо розсудити метя
про легитимні виплат Моеї цих грошей про повідом
летя мене, по мопенівосиш до 15 Листо, влізти, хот ба
і по телеграфу (теп. з. 5-29) про касидох Мого Мого прохання
Моя адреса Готель Сасвоті Ампотс. № 60. -

Алевзрет Марцинчик

№ 289

Чек польської спілки інвалідів, виписаний на ім'я Президента Петлюри

WYDZIAŁ WYKONAWCZY ZARZĄDU GŁÓWNEGO
 ZWIĄZKU INWALIDÓW WOJENNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
 W WARSZAWIE.

№ 5078 POKWITOWANIE

z odbioru Marek 1000

Wypłać Marek tysiąc

złożonych przez W. P. *Prezydenta Petlurę*

zamieszkałego

na cele Związku Inwalidów Wojennych

Sekretarz *[Signature]* Przewodniczący *[Signature]*

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 11012, т. 14, арк. 11

3.3. Інформаційні повідомлення про вбивство С.Петлюри

№ 290

Повідомлення про вбивство Петлюри в румунських газетах

224 ✓

Петлюра .

Бilateralное Отделение
Г.П.У.Украины

Из сводки №
Материал № 319687
от Одесс. Округ.

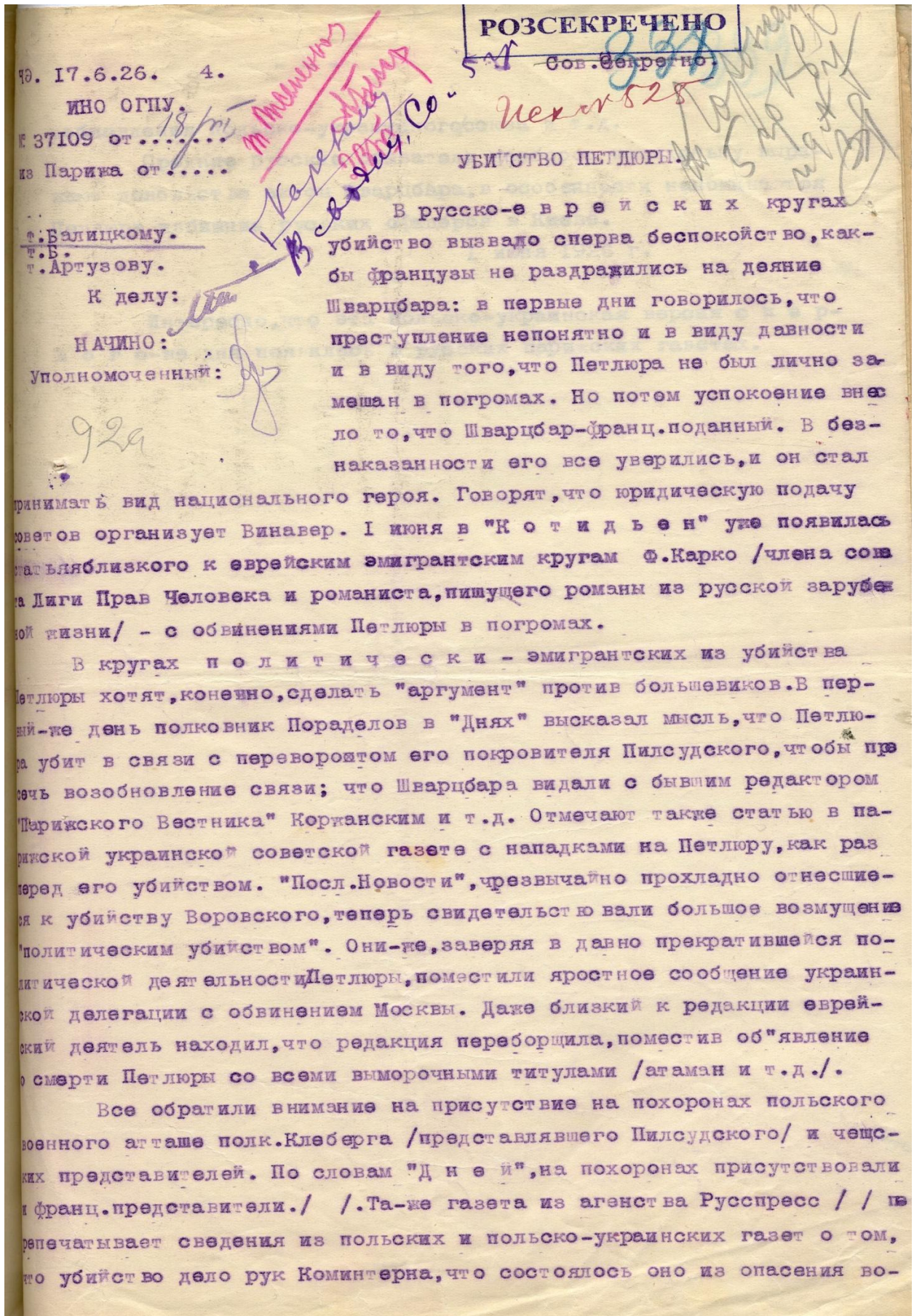
Всего страниц _____
Копия отослана матер. 7/11 -
Копия посылена _____
Копия передана: 1) г. 4.
2) Нач. СО
3) 5-й КРО
4) _____

№ дела 11 страниц _____
НАЧ. ИНО: _____
Ком. НАЧ. ИНО: _____
25/11 1923 г.
в 485/инко

В газетах, издаваемых в Румынии, а также в Парижском Возрождении появились сведения об убийстве ПЕТЛЮРЫ. Газеты рисуют это в таком виде: ПЕТЛЮРА с женой и дочерью жил в Париже. Обедая всегда в скромном ресторане со своей семьей и всегда идя домой и в ресторан из дома проходил парк. В роковой для него день он был без жены, так как последняя была больна. Когда ПЕТЛЮРА проходил парк после обеда, к нему подошел неизвестный и спросил: "ты ПЕТЛЮРА" - "Да ПЕТЛЮРА", "ну так защищайся" и сказав это неизвестный выстрелил в атамана, который упал, после чего незнакомец пустил еще около 4-5 пуль в лежавшего уже ПЕТЛЮРУ. ПЕТЛЮРА только успел сказать: "Ради бога довольно". Был отправлен в госпиталь, где после двух часов скончался. Убийца был схвачен толпой, его начали избивать и вероятно убили бы, если бы не подоспела полиция. В таком духе описывают газеты смерть ПЕТЛЮРЫ. Русская публика отнеслась к этому совершенно равнодушно. Украинцы в Бухаресте, Кишиневе и др. городах правят панихиды и говорят, что это вызовет на Украине еврейский погром, так как убийца еврей. Общее же впечатление таково: ПЕТЛЮРА отживший свое - герой. Он тихо умирал со своей карьерой и песня его уже была отпета. Это убийство возвело его в мученики за Украинскую самостоятельность. В Общем эта смерть ПЕТЛЮРЫ не вызвала почти ни малейшей сенсации в обществе.

:-:--:-:--:-:--:-:--:-:

Про реакцію на вбивство С. Петлюри у російсько-єврейських колах

- 2 -

339

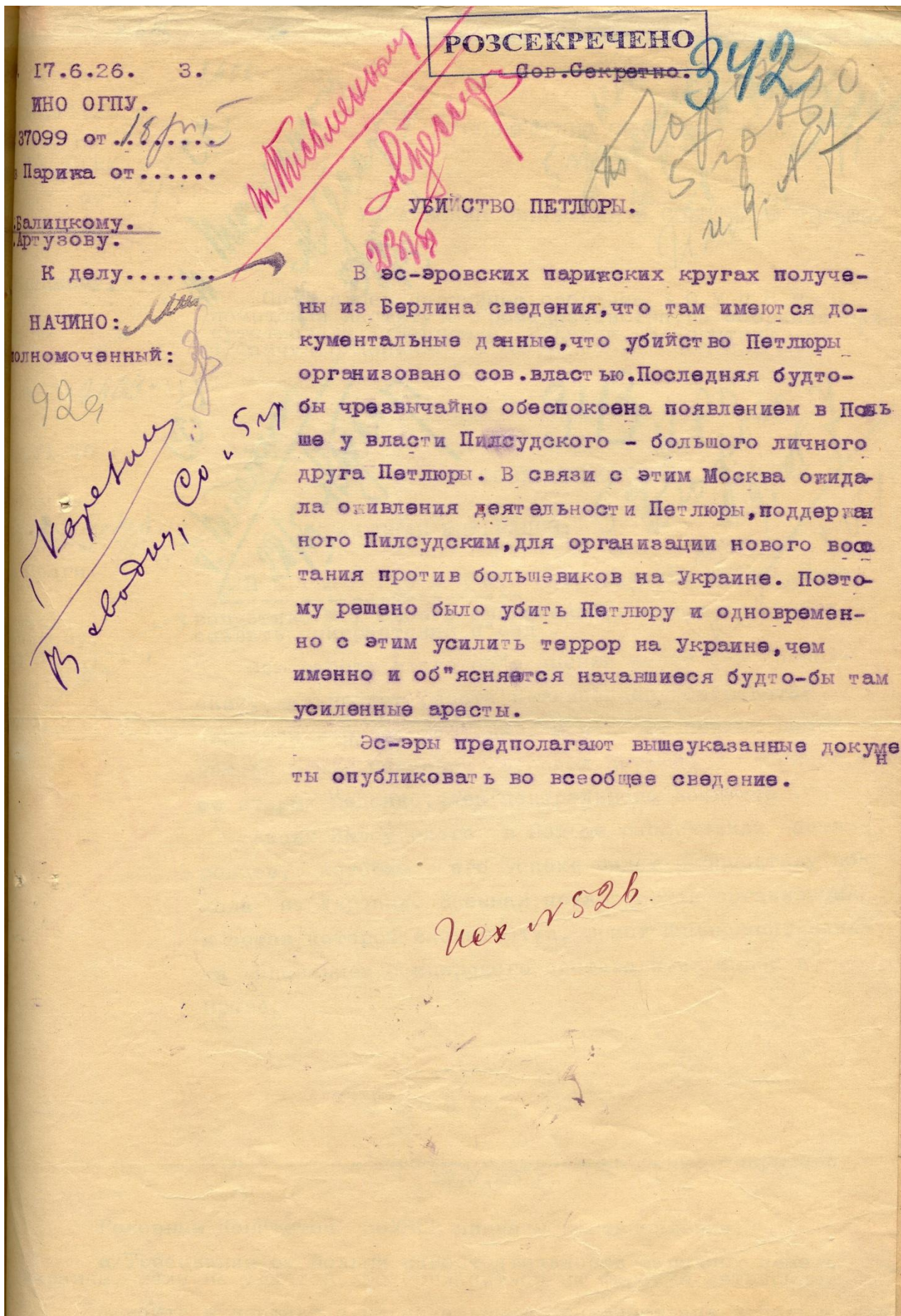
возобновления польско-украинского союза и т.д.

Средние русские обыватели наоборот потихоньку выражают довольство актом Шварцбара, в особенности напоминает Петлюре избивание русских офицеров в Киеве.

1 июня 1926 г.

Интересно, что эта польско-украинская версия с первого же дня появилась в русских парижских газетах.

Реакція на вбивство Петлюри в есерівських паризьких колах

№ 293

Реакція української еміграції на вбивство Петлюри

248 ✓
 Д.
 К. С. Г.

Иностранное Отделение
 Г.П.У.Украины

На сведен № 2306
 Материал № и.о. о.м.ч
 от Виршит
 Первоисточник Виршит
 Степень дозн. р. 2316
 Когда отодан матер. 2316
 Когда получен 2316
 Когда переданы: 1) д.м.ч
 2) с.о
 3) с.р. КРО
 4) _____

№ дела 2а стран. _____
 НАЧ. ИНО:
 Ком. НАЧ. ИНО 2/III 1926 г.

№ 521

Известие о смерти ПЕТЛЮРЫ вызвало среди украинской эмиграции большую тревогу. Покушение считается делом Москвы. То же думают и в правительственных кругах. В первый момент показалось, что эмиграция совершенно разбит^{на}та и близится к полной ликвидации, однако после нескольких дней оказалось, что факт потери духовного вождя украинской эмиграции в полной мере выяснил положение так, что она после тяжелой потери, больше сплотилась. (Вести из центров эмиграции указывают на то, что украинская эмиграция в Праге, Германии, Франции, Румынии поднимает вопрос о признании в качестве вождя бывшего гетмана СКОРОПАДСКОГО. Факт смерти ПЕТЛЮРЫ произвел в рядах пилсудчиков большое впечатление. Пилсудский выразил свое соболезнование через своего ад"ютанта, Андрею ЛЕВИЦКОМУ, в котором говорит, что " Польша не забудет помощи украинского народа, полученной в критический для нее момент". +

~~К. С. Г.~~ В Париж выехал Андрей ЛЕВИЦКИЙ, САДОВСКИЙ и генерал САДОВСКИЙ, затем представитель ПИЛСУДСКОГО. Также представили украинской эмиграции из Румынии, Чехо-Словакии и других государств. После похорон в Париже должно состояться совещание украинской эмиграции.

: - : - : - : - : - : - : - : - : - :

Польско-українські відносини на тлі смерті Петлюри

НЕТАЄМНО 260 ✓

Совершенно секретно.

Г. П. У. України
Матеріал № 46894
от ино ому
Инициаторы Варшава
№ дела 2а стран.
НАЧ. ИНО:
Пом. НАЧ. ИНО 14/11 1926 г.
2502

Польско-украинские отношения.

27 июня т. г. состоялось траурное заседание по поводу смерти ПЕТЛЮРЫ. Оно состоялось в Варшаве в зале техников на ул. Чацкого. Инициаторами его были представители украинского эмиграционного комитета Сальский, А. Левицкий, Ковальский. На заседании собралось много пилсудчиков, из которых стоит отметить ген. Бабянского, Дрешера, Дашинского, ком. города Варшавы и начальника канцелярии президента.

После нескольких речей представителей украинской эмиграции (Левицкий, Ковальский, Сальский), в которых восхвалялась деятельность Петлюры и порицалось нынешнее положение вещей на Украине, а также говорилось об очень доброжелательном отношении поляков к украинскому народу и это отношение с переходом власти к Пилсудскому возобновится и это в недалеком будущем приведет украинский народ к независимости под предводительством старых украинских деятелей и к тесному сближению двух народов-украинского и польского.

Почти тоже самое, но очень осторожно сказал Дашинский. Это была официальная часть. Из частных разговоров можно было понять, какое значение придавалось присутствию польских генералов на заседании. Так, ген. Дрешер сказал Косоноцкому: " Украинский народ должен помнить, что идея Пилсудского о федерации Украины с Польшей с переходом власти к Пилсудскому снова оживает, а потому пора бросить печты о том, что большевики создадут Украину, а надо сгруппироваться вокруг старых украинских вождей и, если это произойдет, то близки старые надежды".

Почти тоже самое, но более замаскировано сказал Морачевский Послу П. ВАСИЛЬЧУКУ 25 июня в поезде между ст. Рембертув и Сулеювек. Морачевский еще добавил и довольно твердо, что " только с нами ваша независимость тесно связана".

Как один, так и другой отметили, что такой организации охотно придут с помощью, как польское общество, так и правительство.

24 июня в институте " национальных исследований" (банань на-

родовощовых) состоялась лекция Гулушко. Он обрисовал, правда, довольно скромно, но приблизительно верно положение украинцев в Польше, доказывал необходимость укрепления старого союза, так как теперь есть к тому возможность, а раньше ее не было, ибо правота была против намерений Пилсудского. В дискуссии взял слово ген. Бабянский, помещик, Осмоловский, адвокат Пацерковский, проф. Камелецкий. Все они соглашались с тем, что украинцам плохо и старались доказать, что только союз с пилсудчиками даст независимость Украине. X

Привожу эти подробности для того, чтобы показать, что пилсудчина решила сделать с украинским движением. Она определенно решила устранить политических деятелей, которые привлекают симпатии трудящихся масс на сторону советского строя, и решила повернуть эти симпатии в сторону польско-украинской федерации.

В начале июня состоялось заседание Президиума Украинского Эмиграционного Комитета (в Варшаве), на котором присутствовал ад"ю-тант Пилсудского, и на котором было решено развернуть петлюровскую акцию в Волыни и Галиции, привлечь к эмигрантам местных деятелей и издавать газеты. Здесь имеется расчет на правое крыло (всего ближе стоящее к " угоде") ундовцев. Руководителем в этот союз выдвигают черносотенца Островского (сподв. Евлогия), который должен издавать на польские деньги газету " Народ".

262 ✓

Нижеприводимое "Письмо русского монархиста" распространяется в Бессарабии Представителем Допомогового Комитета в Бессарабии, сотником МИТЯЕВИЧЕМ.

Комитет

4/3 г. н. 7
 2) К. В. О. М. У.
 3) К. В. О. М. У.
 4) 5 г. К. В. О.
 5) 3 г. К. В. О.
 6) С. В. Р. П. Р. М. У.

[Handwritten signature]

ор 564

Вы знаете. Ваш политический противник, я - "москаль", я "московский империалист". Прочтя в газете заголовок: "убийство Петлюры", я не мог почувствовать того, что Вы почувствовали. Меня только испугала мысль: неужели это бессмысленное убийство совершил русский. По многим причинам я бы очень не хотел этого. Прочитав фамилию какого то Шварцбурда / успокоился на этот счет. Но когда я внимательно вчитался и вдумался в подробности убийства, мне стало страшно. И чем бол-

ше, чем дальше я читаю то, что пишут об этом деле и о предстоящем процессе еврейские газеты, тем страшнее мне становится.

Что произошло. Ювелир Шварцбурд, бывший русский еврей, давно уже натурализованный во Франции, среди белого дня в Париже убил проживавшего там в качестве частного лица Симона ПЕТЛЮРУ, которого он до того в глаза не видел. И Вот уже работает в Париже какой то еврейский Комитет, собирающийся доказывать, что Петлюра делал еврейские погромы. Уже нанят знаменитый адвокат для защиты убийцы, уже летят во все концы мира известия о том, что Шварцбурд - необыкновенная личность, наделенная всеми возможными добродетелями /скромный, добрый, честный, храбрый и т.д. и т.д./ и вдобавок еще горячий французский патриот, герой великой войны, чуть ли не спаситель Франции в боях на Марне и под Верденом. Французским судьям остается только встретить его аплодисментами и выразить ему свою глубокую благодарность и уважение.

В оправдании Шварцбурда никто не сомневается и уже одна з твердая уверенность в безнаказанности преступления, если оно совершено евреем и во имя "бедного еврейского народа" страшна и ужасна.

Но оправданием убийства далеко не оправдываются цели и желания еврейского комитета. "Дело не Шварцбурда, - это будет суд над Петлюрой" - открыто говорят евреи и говорят это во всех концах мира и говорят это с первого же дня получения известия об убийстве. А у Шварцбурда, извольте ль видеть нет сообщников, он действовал один, за свой страх... Неужели и это не страшно. Но это не все еще. "Суд над Петлюрой". То-есть вот какой суд: кем то произнесен приговор смертный над Петлюрой, этот приговор приведен в исполнение, а теперь будут судить не убийцу убитого и эта, только эта последняя часть суда "над Петлюрой" представлена французским судьям, - какая честь для них.

Но кто же обвинитель. Кто палач.

Я только что говорил Вам и охотно повторю: я счастлив, что Петлюру убил не русский, скажем офицер. Но русский офицер мог бы все же сказать: "Я убил врага моего отечества Петлюру. Петлюра был открытым врагом Российской государственности и в будущем мог быть снова опасен ей".

Это было бы по крайней мере понятно. Но что может сказать гражданин Франции, французский патриот и герой, добродетельный Шварцбурд, убивший человека так или иначе принятого Францией под свою защиту. Разве Петлюра воевал с Францией, заводил с ней крамолу, был ей враждебен и опасен. Чем возмутил он патриотическое чувство француза. А, дело, видите ли в том, что патриотический Шварцбурд, хотя, конечно, француз и даже самый настоящий "истинный" француз, но он вместе с тем и еврей "сын своего бедного народа". И он решил /конечно, в полной уверенности в своей безнаказанности, она нагло сквозит в его записке к семье "отомстить за свой бедный народ".

Получается нечто непонятное: французский, чуть ли не национальный герой расправляется не с врагом Франции, а с врагом еврейства и не с врагом французского еврейства, а еврейства вообще. Но пусть так, пусть евреи обладают им одним присущей особенностью одновременно быть горячими патриотами своего государства /мы знаем, как они проявляли и проявляют эту способность в России/. Пусть так. Но за что же мстить Петлюре еврею. На этот раз уже "еврей", а не француз Шварцбурд. Что, Петлюра враждовал с еврейским государством в Палестине. Издавал декреты об истреблении или выселении

евреев. Лишал евреев прав в своем государстве. Объявлял себя открытым врагом еврейства. Нет, ничего этого не было, а было только то, что бывает при всякой смуте, во всякой гражданской войне, что все войска вообще, вышедшие из повиновения, устраивали погромы. Не еврейские только погромы, а всяческие. В гражданской войне на Украине погибли многие десятки тысяч людей, являющихся невольными участниками, а то и совсем не участвовавших в ней. Среди них были русские, украинцы, поляки, немцы и мн. др., были, конечно, хотя и в меньшем числе, евреи. И вот уже этого достаточно чтобы французский еврей счел себя в праве убить беззащитного человека, являющегося гостем Франции. Будучи заранее уверен в безнаказанности и чтобы Еврейский Комитет организовывал суд над Петлюрой и всемирная еврейская пресса заранее возводила убийцу в национальные герои. И судить будут Петлюру не за то, что он сделал, и не за то, что было написано на его знамени, а только за то, что при нем погибло на Украине, во время гражданской войны, столько и столько то евреев.

Что же это такое? Неужели только еврейская жизнь драгоценна. Неужели только евреев нельзя убивать, а они, наоборот, имеют право безнаказанно убивать кого, сколько и где им угодно. Если уж так нужен суд, предваряющий суд истории, то почему в первую голову над Петлюрой, а не над еврейством. Пусть рядом с Шварцбурдом, скупающим караты у беженцев, гонимых его собратьями, сядет на скамью подсудимых весь еврейский народ. Пусть даст он ответ: что делали евреи во время гражданской войны в России, на Украине? Что делают они там теперь? Сколько тысяч христиан убито и умучено и сколько христианских церквей ими разорено и поругано. И это открыто, на глазах всего мира. И это делалось и еще делается. И мир молчит. Они имеют кого то звать на суд, а мир молчит. Разве это не страшно?

Если я сумел выразить свое чувство, если Вы верите моей искренности, то дайте Вашу руку. Я не скажу Вам ни одного примирительного слова. Мы враждовали, мы снова будем враждовать. Но все же мы братья по крови и вере. Перед лицом общего страшного врага мы обязаны вспомнить об этом.

Виписка з газети стосовно смерті С.Петлюри

Симеон Петлюра.

Україна понесла тяжелую потерю через смерть Симеона Петлюри. Убитого в Парижі 26-го мая с.г., убийца его старался создать впечатление, что мстил таким образом за еврейские погромы на Украине. Ссылка такого рода является сплошной ложью. Петлюра никогда не был антисемитом, а даже наоборот, во время его власти на Украине, между его правительством и евреями жителями Украины было заключено согласие. В знак этого был создан пост министра по еврейским делам, который находился в числе членов Правительства до последнего момента. Петлюра за то являлся самым заядлым врагом большевиков на Украине, и это то обстоятельство достаточно говорит, что послужило поводом трагической смерти Петлюры.

Симеон Петлюра родился в Полтаве 10-го июня 1879 г. Он сын бедных родителей. Уже как ученик семинарии духовной в Полтаве ~~уже~~ ~~уже~~ принимает деятельное участие в движении украинском и он превледем за это царской властью. С момента образования украинской партии социал-демократов, он поступает в ее ряды и занимается исключительно публицистикой. В 1906 году уже является редактором социалистического "Слова" и остается на этом поприще до 1911 год. В это время издает целый ряд трудов, касающихся истории движения о независимости Украины.

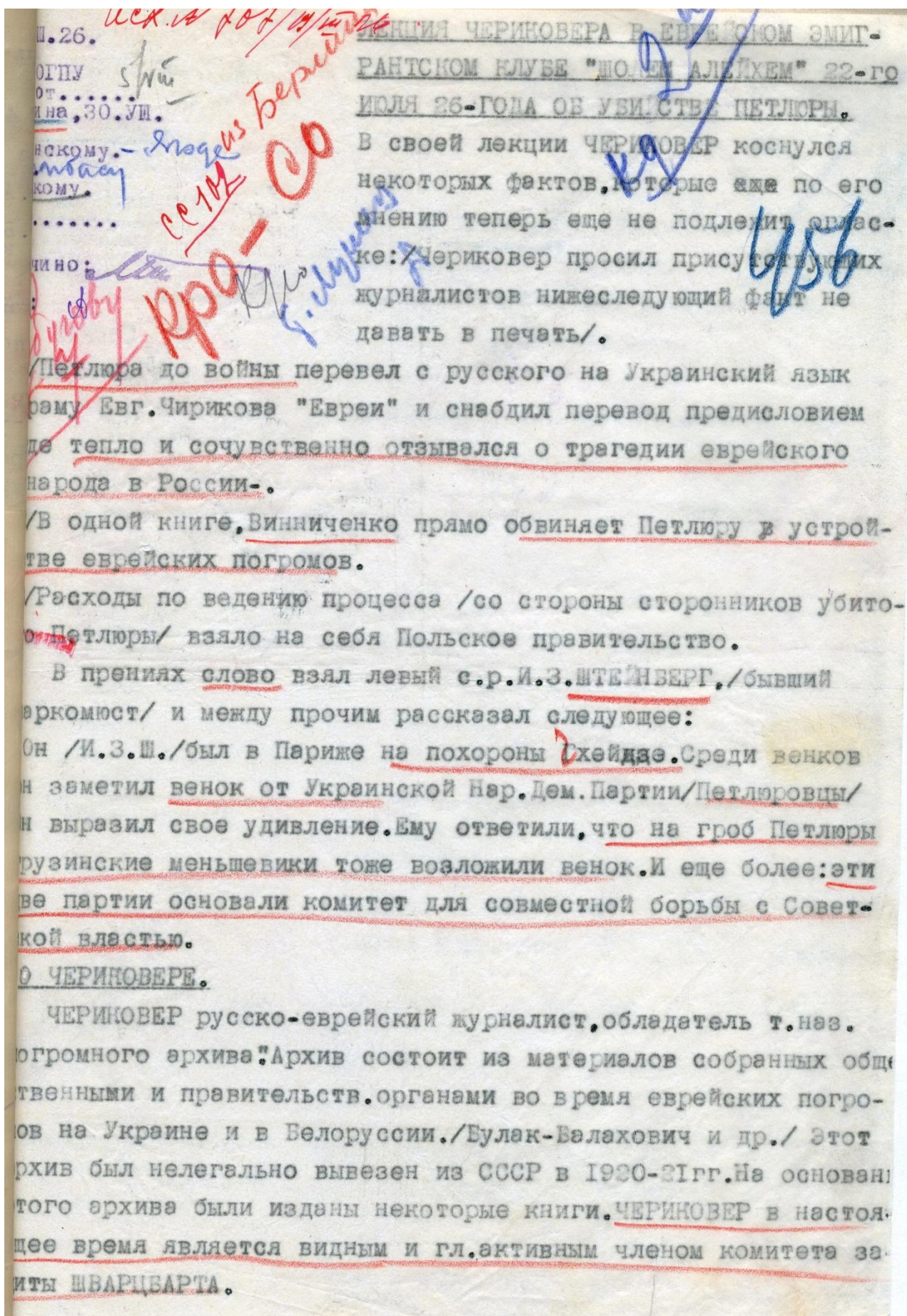
В 1911 г. вследствие закрытия газет украинских, Петлюра переезжает на жительство в Москву и издает на русском языке ежемесячник "Украинская Жизнь." Во время войны является представителем Земского союза при штабе русском в Шинске; где знакомится ближе с военными делами. Во время революции он назначается председателем Украинского Комитета Военного и на этой должности старается организовать украинскую армию, и борется с теми препятствиями которые выдвигал ему Керенский и его правительство. В момент создания царско-немецкого правительства Скоропадского Петлюра является председателем Союза Земского. Арестованный ~~и~~ Скоропадским после нескольких месяцев сидения в тюрьме, выходит на свободу и в ноябре 1918г. организует восстание против гетманского Правления. В конце декабря этого же года Петлюра входит в Киев, как возглавляющий украинское правление Украинской Народной Республики.

Не встречая поддержки со стороны государств, которые в то время протезировали Деникина, саботирован через жителей городов руссофилов, сочувствующих большевикам. Правительство возглавляющее им, очутилось в большом затруднении, так как вынуждено было воевать против армий царских генералов, а также и против армии Троцкого. Войс с переменным счастьем против первых и вторых Петлюра ищет поддержки в Польше, ложа тем самым начало т. называемой польской ориентации политической на Украине, которое имеет и в данное время коллосальное значение для прошлого этих двух народов.

В 1920 году приходит к соглашению польско-украинскому, душой которого был Симеон Петлюра и в результате чего армии польская и украинская, делят общее горе борьбы против большевиков. Однако большие перспективы политические, выплывающие из альянсу польско-украинского, не были в целом своем оценены польской народностью. Рижский мир положил конец дальнейшим беспосредственным влияния этого альянса. После ожесточенных боев с неприятелем, который во много раз превывшал скудные силы Петлюры осенью 1920г. остатки армии украинской перешли в Польшу, где их обезоружили. Вместе с этой армией на эмиграцию пришел и ее воевода Симеон Петлюра. Первые годы своего нахождения в эмиграции Петлюра провел в Варшаве. Только в 1924г. выехал в Швейцарию, а оттуда в Париж.

У своих польских приятелей в Варшаве Петлюра оставил самое лучшее светлое воспоминание. Ввиду трудностей, какие посулили в то время отношения польско-советские. Петлюра проживал конспиративно, /секретно/ и бывал только у очень близких людей и очень редко. ~~Их~~. В тяжелых условиях жизни в эмиграции он всегда имел совершенно довольный вид и веру в прошлое, человека дел который умеет с гонором встретиться с судьбой идущей против него. Его рущырский оптимизм, прививался всем тем кто имел возможность с ним поговорить. До последнего дня Симеон Петлюра сохранил рыцарскую верность своей политике. Польша потеряла в его лице человека и истинного приятеля, которого большая роль и ответственная, прошла мимо много среди наших современников, но память о котором будет расти как у нас, так и на Украине. И.С.

Лекція Черикова про вбивство Петлюри у єврейському емігрантському клубі
"Шалом Алейхем"

№ 300

Щодо передачі повноважень керівника Директорії А.Лівицькому

330 ✓

всв 59 мм

Двостороннее Отделение
Г.П.У. Украины

Из сводки № 31887
Материал № 31887
от ШКО отч
Первоисточник Веса

Степень достоверности _____
Когда относился матер. 24/IV
Когда получен _____
Копия передана: 1) г.п.у.
2) со
3) 82 у.к.р.о.
4) _____

№ дела 2а строк _____
НАЧ. ИНО: _____
Ком. НАЧ. ИНО 28/IV 1926 г.

НЕТАЄМНО
Секр. Секретно.
Перевод с немецкого.

у

Андрей ЛЕВИЦКИЙ - ПРОКОПОВИЧ.

Андрей ЛЕВИЦКИЙ перенял руководство делами покойного Семь ПЕТЛЮРЫ. Он сейчас титулурует себя "Голова Державы". Его ближайший сотрудник ПРОКОПОВИЧ - тоже бывший премьер ПЕТЛЮРЫ.

Андрей ЛЕВИЦКИЙ присутствовал на похоронах ПЕТЛЮРЫ в Париже и уехал затем в Варшаву, где он должен вести какие то важные переговоры о продолжении петлюровских акций.

ЛЕВИЦКИЙ намерен создать три петлюровских эмигрантских организации в Варшаве, Париже и Праге. Он уже вошел в связь с англичанами и скоро должен опять поехать в Лондон. В Варшаве представителем Андрея ЛЕВИЦКОГО является бывший министр Петлюры - САЛИКОВСКИЙ, он руководит петлюровскими организациями в Польше.

N 655

Смерть Петлюры у польсько-українському висвітленні

2005
 Д. 22. У1. д. 4.

ИНН ОГПУ
 2306 от 30.01.26г.
 Берлина 14. У1. 26г.
 Менк. Ггоде,
 Чичерину,
 З. 1/2 вкз.
 в делу....

РОЗСЕКРЕТНО
 СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО КОПИЯ.
 Перевод с украинского.

9-21 345

М. Машенков
 Ф. Ф. Ф.

ПРИЧИНЫ ОТКАЗА ПИЛСУДСКОГО.
 ГЕРМАНО-ПОЛЬСКОЕ СБЛИЖЕНИЕ.
 СМЕРТЬ ПЕТЛЮРЫ В ПОЛЬСКО-УКРАИНСКОМ ОСВЕЩЕНИИ.

28 Мая 1926 г. состоялось заседание политических советников Пилсудского, на котором участвовали премьер БАРТЕЛЬ, секретарь "Стрельца" Чаки, глава Стрельца, д-р Длуский, Дембский, д-р Марек, Морачевский и Ипполит Сливинский. На этом заседании обсуждался вопрос кандидатуры Пилсудского на пост президента республики.

Решено, что в случае выбора Пилсудского он должен от этого поста отказаться. Причиной этого постановления является тот факт, что так наз. левица и пилсудчики не чувствуют себя настолько сильными, чтобы можно было передать власть военного министра другому лицу. Необходимо удержать власть над войском в своих руках, следовательно в руках Пилсудского, чтобы таким способом иметь военную силу на своей стороне. Они все еще считаются с возможностью серьезного столкновения с правыми /говорят, что правые ищут помощи у СССР и что в этом направлении ведутся переговоры/. Для того, чтобы Пилсудский сохранил свободу действий он не должен стать президентом Республики. Если его выберут, то он должен немедленно отказаться. На место него должен стать президентом проф. Мостицкий, который является особым приятелем Пилсудского, которому предан всей душой, так что фактически будет исполнить только все то, что ему скажет Пилсудский.

Когда это постановление дошло до ведома политических руководителей ППС, то в их рядах замечалось большое недовольство. ППС весьма разочаровано Пилсудским. Дашинский и др. отправились к Пилсудскому, чтобы склонить его к принятию выборов, под угрозой в случае непринятия ППС сделать отсюда надлежащие выводы.

В лагере ИППС, которая всю свою силу во время переворота предоставила Пилсудскому, господствует большое недовольство. ППС надеялась, что Сейм будет распущен и что при новых выборах она одер-

346

нит большую победу. Дальше /что самое важное/ во всей стране, на всех собраниях, заседаниях и т.п. агитаторы ППС уверяли, что победа Пилсудского будет одновременно означать и победу трудящегося класса; что экономическая бедность прекратится; что безработица будет устранена, что для рабочих наступит новая эра. Пилсудский, равно как и его советники, считает, что роспуск Сейма силой в настоящее время не соответствует политическим интересам и положению новой польской власти; что сейм может сам себя распустить, если он того захочет. Однако, для Пилсудского важно и то, чтобы Сейм пока не собирался, но и не создавать положения "Экс-Лекс". Одновременно он будет требовать от Сейма обширные полномочия специально в вопросах финансовых, а также в вопросах польско-немецкого соглашения. В этом ППС с Пилсудским не соглашается. Она считает, что особые полномочия в вопросах финансовых необходимы, однако, вопрос о соглашении с Германией считает вопросом политическим, подлежащим исключительному разрешению Сейма. Оппозиция ППС не следует считать значительной: Это больше политические маневры, чем оппозиция против Пилсудского.

Сейчас организовывается новый кабинет, который уже будет считаться законным. Программа нового кабинета сводится к следующему: 1. Санитарное польских финансов; в этом направлении идут лихорадочные приготовления. В Женеву поехала комиссия под предводительством Сокала - представителя Польши при Лиге Наций, которая должна иметь совещание с Чемберленом по поводу финансовой помощи Польше. 2/ Добиться соглашения между Польшей и Германией. В этом деле посол Диамант получил от Бартеля специальные полномочия, сводящиеся к тому, что Польша принципиально соглашается на допущение немецкого капитала в деле восстановления польской промышленности; к экономическому объединению Польской части Верхней Силезии с соответствующей немецкой частью, к уравниванию таможенного тарифа с тарифом союзников Польши. 3/ В иностранной политике вступить на путь политики мирной, - одновременно ведется речь в связи с вопросами иностранной политики, что Польша теперь должна приступить к реализации планов Англии относительно создания антибольшевистского фронта из Румынии, Латвии, Эстонии и Финляндии под руководством Польши. В этом направлении министр иностранных дел Залесский предпринял шаги. Он совещался с представителями вишеназ-

347

ванных держав и достиг, что Эстония и Латвия дали свое согласие на открытие переговоров по этому вопросу.

Известие о смерти Петлюры вызвало среди украинской эмиграции большую тревогу. Покушение считается делом Москвы. То же думают и в правительственных кругах. В первый момент показалось, что эмиграция совершенно разбита и близится к полной ликвидации, однако, после нескольких дней оказалось, что факт потери духовного вождя Украинской эмиграции в полной мере выяснил положение так, что она после тяжелой потери, если не ошибаюсь, больше сплотилась.

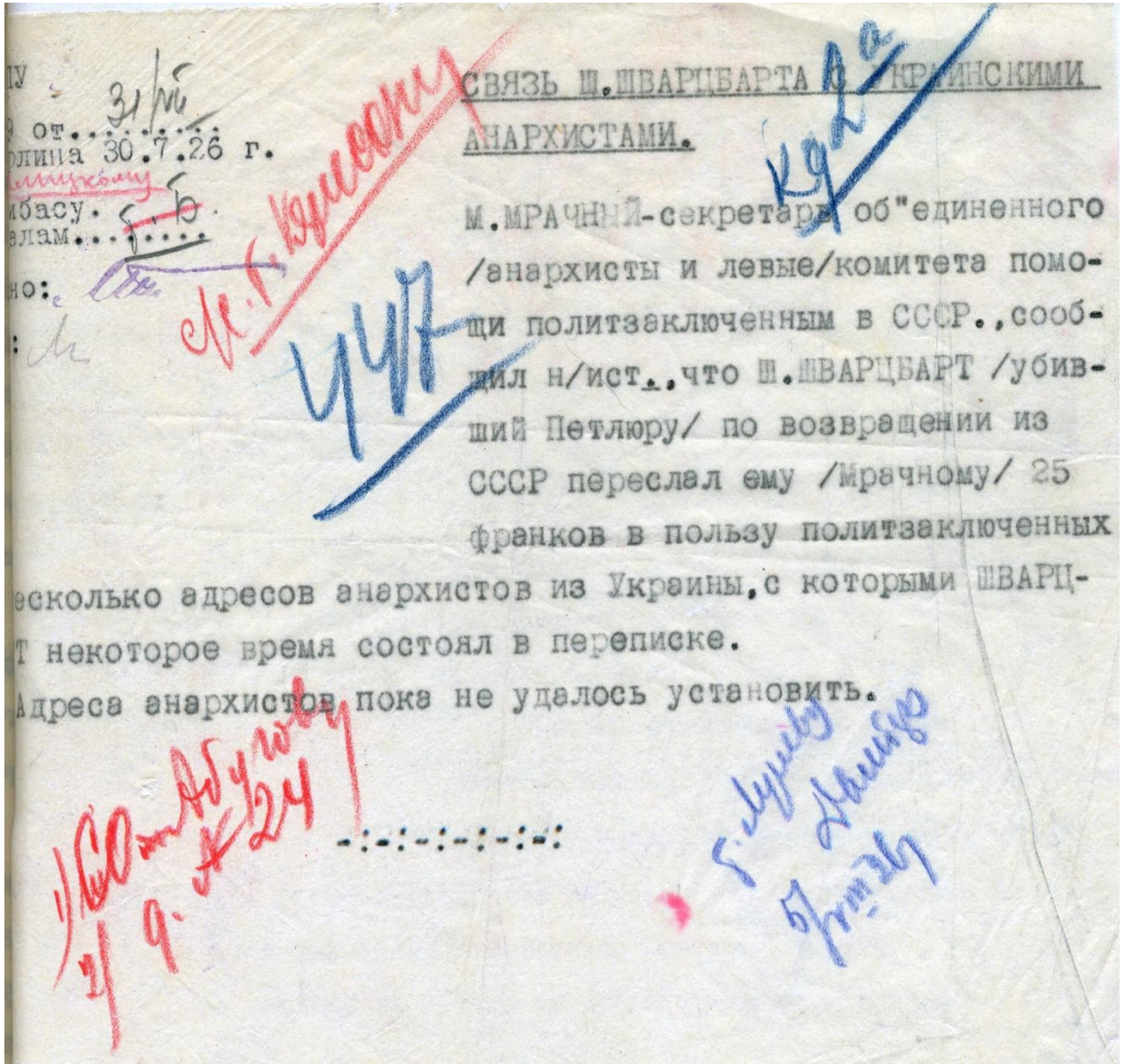
Вести из центров эмиграции указывают на то, что украинская эмиграция в Праге, в Германии, Франции, Румынии поднимает вопрос о признании в качестве вождя бывшего гетмана Скоропадского. Факт смерти Петлюры произвел в рядах пилсудчиков большое впечатление. Пилсудский выразил свое соболезнование через своего адъютанта, Андрея Левицкого, в котором говорит, что "Польша не забудет помощи украинского народа, полученной в критической для нее момент".

В Париж выехали Андрей Левицкий, Садовский и генерал Сальский. Затем представитель Пилсудского. Также представители украинской эмиграции из Румынии, Чехо-Словакии и др. госу арств. После похорон в Париже должно состояться совещание украинской эмиграции.

-:~::~:-

В е р н о :

Зв'язок Шварцбарда з українськими анархістами

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 10324, т. 1, арк. 447

Висловлювання Чеботаріва стосовно подальшої діяльності Уряду УНР

Консульское Отделение
 Г.П.У. Украины
 № связи № 3-542503
 № докум. № Киевского окру. орг. д-та
 № докум. № 24/10
 № докум. № 29/10
 № докум. № 12
 № докум. № 1926 г.
 № докум. № 1062/ино

Сов. секретно. 331 V
 (Со слов ЧЕБОТАРЕВА)

правительстве УНР в настоящее время стало на путь организации государства по европейскому образцу. Начиная с 20 г. оно терпело много разных невзгод, благодаря тому, что поляки нарушили договор 1920 г., но правительство УНР стоит твердо и держит определенную линию, чтобы этот договор сберечь в полной силе. Касаясь международного положения правительства УНР, он сказал, что Англия заинтересована в расчленении единого Союза Советских республик, являющегося большой угрозой английской политике на Востоке, в связи с чем она последнее время поддерживает правительство УНР и заинтересована в создании независимой от Москвы Украины, для чего она соответствующим образом диктует линию поведения правительству Польши с правительством УНР. Хотя поляки и мечтают об исторической Польше, но, благодаря тому, что ПИЛСУДСКИЙ, являющийся фактически диктатором Польши, находится под влиянием Англии, украинцы верят, что все будет хорошо. По его же словам, Англия признает правительство УНР материально его субсидирует. В связи с вышеизложенным, в ближайшее время возможны военные действия против УССР, а именно можно вскоре ожидать интервенции Правобережья, но правительство УНР на это может согласиться только в том случае, если с ним будут считаться, как равный с равным, в противном же случае, правительство УНР будет против этого, хотя бы даже пришлось очутиться за решетками. Касаясь роли украинской эмиграции, ЧЕБОТАРЕВ сказал, что во всей эмиграции существует единение, за исключением группы Никиты ШАНОВАЛА в Праге, якобы, ориентирующегося на Соввласть. Почти вся украинская эмиграция соглашается с тактикой "Союза борьбы за самост!йну Україну", на которой опирается правительство УНР. "Союз борьбы за самост!йну Україну" создан Симоном ПЕТЛЮРОЙ, являвшимся председателем этой организации. В настоящее же время во главе этой организации стоит ЛЕВИЦКИЙ Андрей, он же председатель правительства УНР. Члены в означенную организацию вербуются следующим образом: кандидата принимает Варшавский комитет и назначает ему стаж; потом, по отбытии стажа, два члена организации ру-

чаются за него и, таким образом, он делается членом союза. О деятельности каждого члена Союза, никто не должен знать, кроме того, кто давал задание и центра. В большинстве случаев, члены организации не знают друг друга. В состав Союза принимаются лица без различия их политических убеждений, начиная с укапистов и кончая державниками - хлебоборами. Печатным органом Союза является "Тризуб", субсидируемый, через Польшу, Англией. Деятельность Союза в настоящее время заключается в проведении организационной работы и в агитации против СССР, как на территории Союза Республик, так и на международной арене. "Союз борьбы за самост!йну Україну" существует с 1920г.

---00000000---

№ 305

Реакція українців Парижу на вбивство Петлюри

Б.Ц.
 Інспекторський Службовий
 С.Д.У. Урядовий

335 ✓

~~Секретно~~ ТАЄМНО

ПЕТЛЮРОВИ В ПАРИЖЕ.

84378
 Ілю Оту

22/VII
 9.57
 СД
 5 ар. Кр.р.

2-а

НАЧ. ІНВ.
 Ком. НАЧ. ІНВ.
 5/VII

5691/учо.

На сесії українців, працюючих на заводах в Монтаржи приїхавший із Парижа доповідник Стеценко заявив, що з укріпленням влади Пилсудського стане скоро на чергу питання про формування українських частин.

СТЕЦЕНКО закликав українців бути готовими на першому зову стати під зброю.

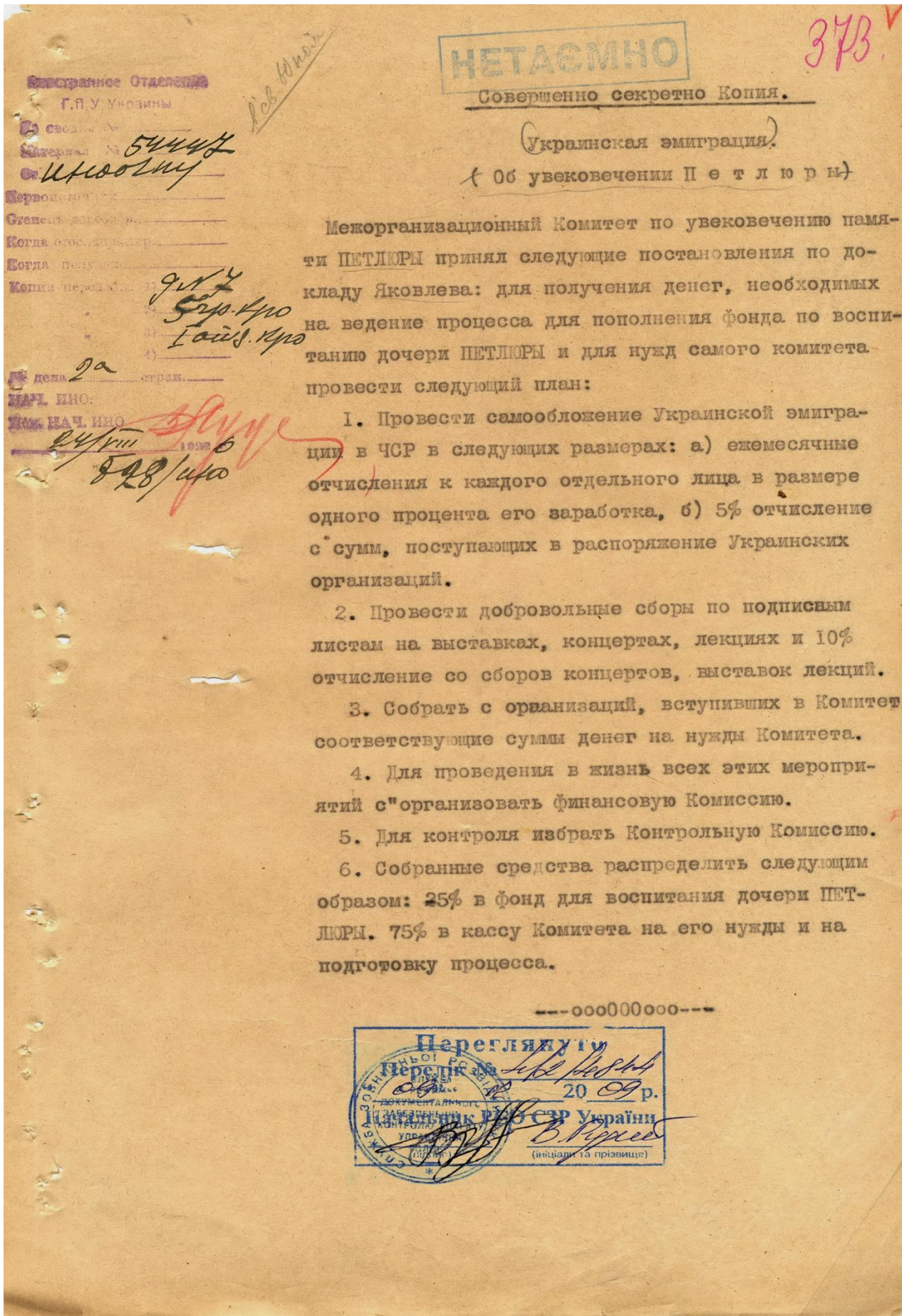
МИШКОВ особисто поручив Бухало систематично інформувати його про те, хто і які розмови веде на заводах Рево і Ситроева по справі Петлюри і бути присутнім на всіх відкритих зборах українців в Парижі.

Вдові Петлюри відвідав Пти, особистий секретар Мильерана в понеділок 5 липня. Інтересувався отримати виснажливу відповідь по приводу відвідування в Києві Петлюри депутатами євреїв, яку Петлюра не прийняв. Вдова заперечувала категорично цей факт, заявивши, що вона була в курсі всіх справ чоловіка.

Група європейських волонтерів, бравших участь на війні на французькому фронті, на чолі якої стоїть Крукер, постановила домогтися залучення представника цієї групи, як свідка в справі Шварцборда, щоб освітити особистість Шварцборда з кращої сторони, як чесного товариша, хорошого солдата і стійкого націоналіста, якого до хвороби турбували погроми петлюровців.

---00000000---

Постанова комітету стосовно увічнення пам'яті С.Петлюри

Підготовка до процесу над вбивцею С. Петлюри

Дипломатичне Відділення
Г.П.У. України

№ справи № _____
Матеріал № 54274 /
От Шоєк

Совершенно секретно. ✓ 384

ПОДГОТОВКА К ПРОЦЕССУ УБИЙСТВА ПЕТЛЮРЫ.

НЕТАЄМНО

17-го июля состоялось собрание представителей украинских организаций, на котором Шульман сделал доклад о своей поездке в Париж. Из его доклада отмечаем наиболее интересные места: в Париже существует полная уверенность, что Петлюру убил агент большевиков. Суд над ним превратится в суд над целой украинской нацией, обвиненной в погромах. Необходимо подготовиться к этому. С"организовать специальную комиссию, которая бы уже занялась составлением оправдательного материала. Решено обложить каждого эмигранта в 5 крон ежемесячно для необходимых средств, а каждая организация должна отчислить 5% своего дохода. В Париже усиленно подыскивают адвоката, который бы выступал на процессе со стороны краинцев.

Копия передана: 1) Г.П.У.
2) С.О.
3) Б.П.У.
4) _____

№ дела 20 Україна
НАЧ. ИНО: _____
Пом. НАЧ. ИНО: В.К.Р.
1926

Нереглянуто ---00000000---

20 09 р.

Начальник Р.О. СЗР України
В.К.Р.
(ініціали та прізвище)

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 12617, т. 16, арк. 384

№ 310

Про IV конференцію, присвячену пам'яті С.Петлюри

Иностранное Отделение
Контр-Разведывательного Отдела
Г. П. У. У. С. С. Р.

№ 1252 от 26/8 1926 г.

Источник Каша - Подольск

Степень достов. заст. доб.

Когда получен материал 18/8

Копии переданы:

- 1) д.ч.у.
- 2) нач. со
- 3) нач. кр. о.р.д.у.
- 4) г.в.амилкому
- 5) б.ч.к.р.

№ дела 16 № матер. 585739

Нач. КРО

Нач. ИНО

Перевод с украинского. ✓

Секретно. 435

О 4-й Конференции. в Бухаресте

Первый день конференции (12/8-26 г.)

Открытие конференции было посвящено памяти Симона ПЕТЛЮРЫ и почтено вставанием всех делегатов. После этого было приступлено к выборам Президиума Конференции. По избрании президиума, был сделан доклад в деятельности Комитета, докладчиком которого был Дмитрий ГЕРОДОТ.

Докладчик указал на необходимость регулярного созыва ежегодно конференции, отмечая то, что Организация эмиграции в Румынии давно уже закончена и даже в основном стабилизирована, а потому предлагает созывать Конференции в будущем исключительно в необходимых случаях.

Инициатива созыва Конференции принадлежит избранному Комитету, а также конференция может быть созванной по официальному заявлению, подписанному не меньше как 50 членами организации.

Далее докладчик обращает внимание на необходимость увеличить самообложение вдвое потому, что Комитет при таких условиях дальше существовать не может, так как фонд, который обставляется из национального налога не хватает для нужд Комитета.

По этой теме проф. МАЦИЕВИЧ высказался так: "Если бы мы имели больше денег, то мы могли бы проводить более деятельную работу в смысле освободительной борьбы не только здесь, но и за Днестром." Далее Ал. ДОЛИНОВ добавил: "Если мы не можем взять оружие и с оружием в руках освободить свою отчизну, то мы должны освободить ее деньгами. Мы должны собирать и собирать деньги." Далее докладчик говорит, что гражданин, который три года подряд не платил национального налога, считается механически исключенным из рядов организованного гр общества. Далее докладчик говорит, что в связи с убийством ПЕТЛЮРЫ, украинская эмиграция в Румынии, по примеру других эмигрантских ячеек должны организовать

специальный фонд "Вызволення України" имени Симона ПЕТЛЮРЫ.

Другой и третий день (13-14 Сентября 1926 г.)

Эти два дня были посвящены, можно сказать, только обсуждению дела, связанного со смертью Симона Петлюры и лишь только с утра первого дня была заслушана платформа Пражского Комитета по созданию национально-политического объединения за границей. В платформе сказано, что в Праге 15 октября должно состояться собрание Комитета Национально-политического Объединения за границей, на которое предлагается всем организациям прислать своих представителей. На собрании Комитета Объединения будут иметь право голоса лишь те, которые посланы от организаций, имеющих не менее 100 членов, — делегаты от организаций, имеющих меньшее число членов, имеют право лишь совещательного голоса.

Каждая организация, посылающая от себя делегатов, должна прислать с ним точный список зарегистрированных в них членов, а также сводку о своей деятельности, работу которую она проводит и проводила до сего времени. После заслушания платформы Пражского Комитета Объединения, конференция Украинской эмиграции в Румынии высказал свое сочувствие и готовность к объединению, но лишь с условием, чтобы этот Комитет признал правительство УНР.

Далее Василий ТРЕПКИ прочел доклад о положении на Украине и смерти Симона Петлюры. Он отметил, что смерть Петлюры украинская эмиграция за границей должна теснее группироваться и доказать, что за смерть своего вождя она готова и должна отомстить. Дальше докладчик говорит, что смерть Петлюры, как и здесь сильно затронула сердца украинского народа, но несчастье лежит лишь на сердце, ибо проявить его они боятся. В смерти ПЕТЛЮРЫ, по мнению докладчика, виновата СССР.

Далее следует доклад ГЕРОДОТА Дмитрия про еврейский вопрос на Украине, в связи со смертью ПЕТЛЮРЫ. Он доказывает, что все евреи на Украине задались целью подло обвинить С. ПЕТЛЮРУ в погромах на Украине. Все погромы на Украине, /говорит он/ какие только были, произведены красными для того, чтобы спровоцировать власть УНР, а не по приказу С. Петлюры.

- 3 -

426 ✓

В конце докладчик прочел следующее:

" Я никогда не был врагом евреев, наоборот я им помогал, когда им нужна была моя помощь, а теперь благодаря тому, что еврейство подло хочет обвинить ПЕТЛЮРУ в погромах, я перестаю быть таким, каким был до сих пор. Я начинаю ненавидеть евреев до крайности и не примирюсь с ними до тех пор, пока не услышу от них слова правды, что погромы на Украине не были произведены по приказу Петлюры. Я не ручаюсь за евреев во время вооружения на Украину правительства УНР, потому, что они сами виноваты в ненависти к ним украинского народа."

/Автор этих слов был бывший Начальник Киевского Госпиталю "Червоного Креста" во время прав-ва УНР./

-----000000000000-----

№ 311

Лист Шварцбарда доктору Залкинд

Д. 3.XII.26г. 3.

ИНО ОГПУ

№ 38238 от. 4/хч

Парижа 19.XI.26 г.

г.т. Галицкому,
Аргузову
к делу

всичино:

упномочен: А

РОЗСЕКРЕЧЕНО
СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО

ПИСЬМО ШВАРЦБОРДА Д-РУ ЗАЛКИНДУ.

Д-р Залкинд, проездом в Берлин (Из Лондона), передал в Париже, д-ру Темкину следующее письмо Шварцбарда:

2-го ноября 1925г.
Париж.

Мой милый, дорогой д-р Залкинд!

....наша дружба-безкорыстная и потому нет никакого основания ей прорываться. Я ценю Вас за Ваши достоинства и ценю Вас за Ваши недостатки. Мое молчание имеет совсем другие причины, мой дорогой Залкинд, и я верю, что Вы поймете меня. Кровь пророка Захария давно не успокаивалась и "Хоз-Сиван" (дата Уланской резни времен Гай-даматчины) не дает мне покоя. Что мне делать, если я не в состоянии забыть все кровавые погромы, происходившие на моих глазах? Я хотел бы быть настолько могущественным, чтобы охватить и защитить весь мир против всего мира. А так как я не могу осуществить этого, я подавлен. Мне живется как будто очень хорошо. У меня жена, золотое дело на руках, я пользуюсь некоторой известностью в Обществе, что еще может желать человек? Пойди рассказывай людям, что кровь кишиневского шамеса, робби-Акиби, марранов и десятков тысяч погибших от Хмельницкого, Гонты, Петлюры, Сокова, Зеленого, Балаховича, Деникина и др. не дают мне покоя и тревожат мою совесть... она зовет меня стать мстителем, что знают люди обо всех этих наветах в Блуа, Дамаске, Киеве, теперь во Львеве и тысяче других мест? Все это для других давно забытая история. Для меня же это кровавая гнойная рана которой нет излечения. Не будьте на меня в претензии, дорогой, за то, что я "сошел с рельс". Я не могу иначе. Может быть мне станет немного легче, когда я побеседую с Вами....

Шварцборд.

Письмо это Темкин передает следственным властям для приобщения к делу.

Д-р Залкинд - близкий друг Шварцбарда.

В е р н о:

№ 312

Доповідна записка Л.Кагановичу по справі вбивства С. Петлюри

ГЕНЕРАЛЬНОМУ СЕКРЕТАРЮ ЦК КП/С/У

тов.КАГАНОВИЧУ.

ГОЛОВИ ДНУ УСРР.

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА.ПО СПРАВІ ВБИВСТВА ПЕТЛЮРИ.

Смерть ПЕТЛЮРИ викликала серед української еміграції великий неспокій. Всі вважали - це справа МОСКВИ. Теж саме думали й в урядових колах, особливо в Польщі. В перший момент здавалось, що еміграція розбита і наближається мент, коли вона буде зовсім зліквідована. Але надалі виявилось, що вона ще більше об'єдналася. Українська еміграція, яка ненавидила ПЕТЛЮРУ але все-ж сподівалась на нього, як на вождя-націоналіста зовсім зміщалась і упала духом. Почалась агонія серед військових частин української еміграції, які знаходилися в Каліші. Самі завзяті прибічники ПЕТЛЮРИ в перший час вирішили виїхати на Україну, але згодом від цього відмовились.

Українська еміграція в Празі, Германії, Франції та Румунії підняла питання про призначення в ролю вождя бувшого ретмана СКОРОПАДСЬКОГО. Остання частина еміграції, особливо та, що знаходиться в Польщі була за те аби призначити вождем Андрія ЛЕВИЦЬКОГО.

В колах політичної еміграції з убивства ПЕТЛЮРИ бажали зробити "аргумент" проти більшовиків. В газеті "Дни" полковник ПОРАДЕЛОВ висловив думку, що ПЕТЛЮРУ забито в звязку з переворотом його захистника ДІЛЬСУДСЬКОГО, аби припинити звязок, який налагоджувався. "Последние Новости" обурювались "политическим убийством". Вони запевняючи в припиненні діяльності ПЕТЛЮРИ, вмістили повідомлення української делегації "с обвинением Москвы". Газета "Дни" також передрукувала відомости з польських та польсько-українських газет про те, що вбивство - це справа рук КОМІНТЕРНА, і відбулося вого тому, що боялися аби знову не розпочалися польськоукраїнські

близькі стосунки, які повели-б до Спільки. Що торкається російських обивателів в Паріжі, то останні потихеньку говорять з задоволенням про акт ШВАРЦВАРДА, згадуючи як ПЕТЛЮРА знущався над руськими офіцерами в Київі.

Після похорон ПЕТЛЮРИ в Паріжі відбулась нарада української еміграції, на якій були представники багатьох держав, як-то Румунії, Чехо-Словачії та інших. Було організовано Міжорганізаційний Комітет по увіковічюванню пам'яті ПЕТЛЮРИ, який для поповнення фонду на виховання дочки ПЕТЛЮРИ, ведення процесу, та за для потреб самого Комітету вирішив вишукати засіб шляхом самообкладення української еміграції та щомісячних відрахунків.

Після вбивства відбулася нарада Вищого командуючого складу армії УНР під головуванням генерала САЛЬСЬКОГО - військового міністру УНР, який закликав до єдності та кривавої помсти за смерть ПЕТЛЮРИ. Полковник ЧЕБОТАРЕВ в Варшаві /був. начальник охорони ПЕТЛЮРИ/ готував "страшну помсту" більшовикам. Гадали що буде замах на одного з послів за кордоном, але згодом відмовились від цього боючись скомпрометувати себе як терористи.

17 Липня відбулось в Празі зібрання представників українських організацій, на якому було зроблено доклад про майбутній процес над убивцею ПЕТЛЮРИ. З докладу було винесено думку, що суд над убивцею вилється в суд над всією українською нацією, яку будуть обвинувачувати в погромах і що до цього слід підготуватись. Вирішено було організувати спеціальну Комісію, яка-б почала роботу по складенню виправдуючих матеріалів. На загальному зібранні /таємному/ вищого командуючого складу в Каліні ухвалено всю увагу звернути на зібрання документів, які-б говорили на користь ПЕТЛЮРИ, та на збор грошей на проведення процесу. Для збору документів було організовано "Товариство захисту імені С.В.ПЕТЛЮРИ" під головуванням ген.САЛЬСЬКОГО.

- 3 -

Петлюровцями також розповсюджувалась анкета до майбутнього процесу вбивці ПЕТЛЮРИ. Анкета має своєю метою зібрати відомости про те, що погроми улаштувалися на Україні самими більшовиками та провацировалися самими євреями аби скомпрометувати національну політику ПЕТЛЮРИ /прикладається анкета/.

На випадок виправдання або малої карі для ШВАРЦБАРДА, він може бути забитий в помещканні Суду українцем, який тут же повинен віддатися до рук Уряду.

Лондонські єврейські організації утворили в Лондоні Комітет допомоги захисту ШВАРЦБАРДА. Комітет пропонує організувати ряд мітингів, на яких в ролі ораторів виступлять очевидці петлюровських погромів на Україні. 24 Жовтня під головуванням СЛІОЗБЕРГА в Парізі відбулось зібрання /конфіденційно/ сіоністів, в якому приймав участь лікар ПАСМАННИК. Зібрання відбулось в квартирі небізчика ВІНАВЕРА. Розглядалася зали-ска ВІНАВЕРА, яка була заготовлена небізчиком до процесу ШВАРЦБАРДА. Народа познайомившись з запискою та документами прийшла до висновку, що вони не вносять нічого нового в справу ШВАРЦБАРДА і ухвалили не доводити про них до відому друку та до слідствених установ. Записки та документи передані жінці небізчика.

На місто ПЕТЛЮРИ уряд УНР призначив ЛЕВИЦЬКОГО Андрія, особа безкольорова та п"яниця.

Процес призначено на 8-е Грудня.

Бувший ад"ютант ПЕТЛЮРИ, який знаходиться в Харкові виявив бажання виступити на процесі ШВАРЦБАРДА в ролі свідка захисту, за для цього повинен поступити виклик з Паріжу від захистника ШВАРЦБАРДА, або від Суду. Питання в стадії розрішення.

Відомости, що ми маємо говорять за те, що ШВАРЦБАРД бувший анархіст і ніби-то переписується з деякими анархістами, які знаходяться на Україні.

ДОДАТОК: А н к е т а .

ГОЛОВА ДПУ УСРР:

/БАЛИЦЬКИЙ/

" " Грудня 1926 року.

Звернення товариства імені С.Петлюри до Голови Ради Міністрів УНР

24.XII.26г. 4

ДО ОПИШУ

№621 от ...
Варшавы 3.XII.

Товарищество имени
Симона Петлюры
Головна Управа
24 августа
№ I-й
Варшава
Орля ул.10 кв.18

Судницкому
Поручкову

Вам

Качино:

Писан:

РОЗСЕКРЕЧЕНО
СВЕРТАНО СЕКРЕТНО

493ca
989
Мод. Карпов
Очень срочно
18/12/26
15-17
353

При главном управлении /Головна Управа/ организованного в последние дни в Варшаве Товарищества имени Петлюры основана особая юридическая комиссия, на которую возложена обязанность сбора и освещения разных материалов и выискивания соответствующих верных свидетелей, необходимых для опровержения грязных клевет убийцы С.В.Петлюры, еврея Шмуля ШВАРЦБАРДТА, еврейской прессы и еврейских политиков и общественных деятелей на свежую память С.В.Петлюры, украинскую армию весь народ украинский и его героическую борьбу за государственную независимость Украины.

К вышеобозначенным материалам, по мнению Юридической Комиссии, должны, между прочим, принадлежать:

1/Все законы У.Н.Р., которые были утверждены Петлюрой или возобновлены после уничтожения их гетманским правительством, все постановления правительства УНР, все приказы, распоряжения, воззвания и обращения, которые были изданы Петлюрой, правительством УНР, министрами внутренних и военных дел, командармами, инспекторами, государственными командирами дивизию и отдельных частей украинской армии, а также разными представителями гражданской власти, которые восстанавливают и освещают настоящее отношение С.В.Петлюры и правительства УНР и разных подчиненных им представителей власти и украинской армии к еврейскому населению Украины, как к национальному меньшинству Украинского государства, а также к всяким насилиям над мирным населением вообще и разным антисемитским эксцессам в частности во время борьбы укр. народа за свою государственную независимость /напр. законы о восстановлении института национально-персональной автономии для еврейского населения Украины, о еврейском самоуправлении на Украине, о министерстве еврейских дел, о следственной комиссии по делу антиеврейских эксцессов с участием в этих

Р
мисон
дан есму
мисон
эти
согласно
у 9 7
Судницкому
Поручкову
Качино:
Писан:

- 2 -

840
3501

комиссиях представителей еврейских партий, о чрезвычайных судах по делам об упомянутых эксцессах, приказы и распоряжения по армии и отдельным частям ее, а также по официальным учреждениям и отдельным представителям власти по этим же делам и по делу отношения армии и власти к мирному населению и в частности к евреям, воззвания к армии, восставшим и населению по поводу упомянутых эксцессов и т.п./.

2/Все уголовные дела, которые были начаты против виновников отдельных бандитских нападений и насилий, особенно же дела о приговорах к расстрелу виновников антиеврейских эксцессов и вся переписка по поводу таких дел и приговоров;

3/Все те документальные данные, которые восстанавливают и освещают настоящее отношение еврейского населения к идее государственной независимости Украины и борьбе укр. народа за самостоятельность с самого начала русской революции и до последнего времени: присоединение значительной части еврейского населения Украины в большевикам и активное участие их в истязании и мучении украинской интеллигенции, военных и вообще украинского населения.

4/Все те документальные данные, которые подтверждают и освещают настоящее отношение лояльной части еврейского населения Украины к украинской власти вообще и к ее руководителю С.В.Петлюре в частности и после Чрескуровского еврейского погрома своей лояльностью по отношению к правительству УНР и своей благодарности С.В.Петлюре в частности за защиту и охрану еврейского населения от погромов и насилия со стороны анархических бандитских элементов /например резолюции конференции представителей разных еврейских партий и организаций и еврейских городских обществ, которые посылались ими правительству УНР, поднесенные С.В.Петлюре еврейскими делегациями адресаторы, приветственные колитвы, фотографические снимки торжественных встреч С.В.Петлюры в разных местах с евреями, в городах, местечках и на станциях железных дорог во время его приезда и т.д./.

5/Документальные данные, которые свидетельствуют о положительном и даже активном отношении лояльной части украинского еврейства к независимым стремлениям украинского народа и о добровольном и охотном сотруд-

841 355

ничестве политических и общественных деятелей с украинским правительством, как до Проскуровского погрома, так и после его /напр.приказы о назначении еврейских деятелей на разные посты при правительстве УНР и в государственных официальных учреждениях, существование между министерством иностранных дел и членом украинской делегации во Франции, а потом украинским послом в Лондоне, Арнольдом Марголиным и секретарем украинского посольства Вишницером, доклады и письма министра по еврейским делам С.В.Петлюре и Мин.Внутр.Дел и Воен.Мин. и т.д./

6/Переписка между Мин.Ин.Дел и выдающимися заграничными еврейскими деятелями Зангвилем /умер несколько дней тому назад в Лондоне/, Льюисом Вольфом и д-ром Шохьяманом по вопросу об украинском освободительном движении и по еврейским вопросам на Украине;

7/ Переписка между тем министерством и известными еврейскими деятелями за границей Усискиным, Гольдштейном, Моцкиным, Шохельманом и Ахад-Гаамом /Гинзбергом/, а также с такими известными еврейскими заграничными политическими и общественными организациями, как Комитет Еврейских делегаций в Париже /кот. и теперь работает над делом Шварцбардта/ "Джойнт Форейн Комите", "Еврейская Территор.Организация", "Америкен Иовиш Комите", "Сионисти ческая организация" и "Альянс" Израелит Универсаль" по вопросам о еврейских погромах на Украине и организации ими с помощью правительства УНР особой анкетной комиссии для докладного рассмотрения на месте происшествия этих погромов и действительных причин их.

8/книжки, брошюры, старые журналы и газеты вырезки из них, а также рукописные рассказы и заметки разных лиц о жизни и деятельности С.В.Петлюры, об освободительной борьбе укр.народа, об антиеврейских эксцессах со стороны укр.войска, повстанцев и населения, о причинах таких эксцессов и о связанных с ними событиях.

9/ Печатанные сочинения еврейских политич. общественных деятелей о взаимоотношениях между украинским народом и еврейским населением Украины и об отношении С.В.Петлюры и правительства УНР к евреям, к антиеврейским эксцессам и о их борьбе с этими эксцессами.

10/Книжки, брошюры, старые журналы и газеты, вырезки из них, а также

842
206

рукописи о воспоминаниях и заметках о погромах и разных насилиях, совершенных большевиками и деникинцами над евреями, а также и над коренным украинским населением и отдельными украинскими интеллигентами и военными.

II/ Книжки, брошюры, старые журналы и газеты, вырезки из них, рукописи рассказов и воспоминаний о погромах, нападениях и насилиях, совершенных обольшевичившимися частями еврейского населения разных городов и местечек вместе с московскими большевиками и даже без их участия над мирным украинским населением, военными частями и восставшими отрядами.

Кроме того, Юридическая Комиссия имеет в виду разыскать известных свидетелей, которые могут установить, подтвердить и осветить надлежащим образом те или иные условия и события, которые опровергают упомянутую выше клевету на светлую память Петлюры, Правительство УНР, украинскую армию, весь украинский народ и его героическую, кровавую, освободительную борьбу.

Все добытые материалы с вещественными доказательствами, с соответствующими пояснениями, а также показания всех свидетелей письменно с их подписью и адресами будут присылаться в Ваше распоряжение.

Уведомляя о вышеприведенном Главное Управление Товарищества имени Симона Петлюры имеем честь просить Вашего распоряжения, чтобы ей было как можно скорей прислано:

а/копии всех протоколов показаний тайного убийцы Шварцбардта, а также и о его допросе после ареста Комиссаром Молларом, как и на предыдущем следствии.

б/копии всех других следственных акций по делу /копии протоколов, отмеченных в п.п. "а" и "б" еще не получены, то требуется точное содержание этих протоколов, особенно же протоколов показаний Шварцбардта./

в/Точная регистрация всех документальных данных и материалов, которые до сих пор Вам уже присланы и вообще которые уже имеются в Вашем распоряжении и даны уже в дело.

г/Сведения о сущности и содержании тех материалов, которые уже имеются для дела и принесены защитниками Шварцбардта для доказательства представленного им искусственного мотива его отвратительного преступления, и

- 5 -

843
35

д/ сведения о том, как вообще поставлено дело защиты светлой памяти С.В.Петлюры и чести и достоинства украинского народа в уголовном деле Шварцбардта, что уже сделано по этому делу, в каком положении оно находится и на какое еще время может затянуться предварительное следствие по этому делу.

Вышеупомянутые протоколы и сведения обязательно необходимы Юридической Комиссии, т.к. без них эта комиссия и Главное управление/Головна Управа/ Товарищества будут лишены возможности ориентироваться надлежащим образом в сущности дела и в том, каких свидетелей и какие документы нужно разыскать и каким образом использовать их для дела, а в зависимости от этого не смогут подать свой точный выработанный план светлой ² защиты ¹ памяти С.В.Петлюры и чести и достоинства украинского народа и вообще исполнить надлежащим образом взятые ими на себя ответственные обязанности.

Кроме того, владение Главн.Управ.Товарищества этими документами /протоколами и сведениями/ необходимо еще для того, чтобы информировать как можно скорее соответствующим образом и в нужных границах украинскую прессу, украинское общество об общем положении упомянутого дела, так как пресса и общество выражают уже большое недовольство и нетерпение по поводу отсутствия всяких сведений о положении этого дела и его постановке и делают разные неприятные упреки по адресу украинских политических и общественных деятелей и правительства УНР, а в украинской прессе помещены уже статьи с такими же упреками в достаточно резкой и неприятной форме /прилагается /.

Наконец, Главное Правление Товарищества просит Вашего распоряжения о том, чтобы в будущем оно вышеупомянутым образом всегда освещалось и держалось в курсе дела в том, что касается положения и дальнейшего ведения следствия по делу Шварцбардта и всех предпринимаемых мер к его защите, а также, чтобы оно было уведомлено о том, на что сама Юридическая Комиссия должна обратить внимание немедленно при исполнении своих обязанностей.

Предс. Главн. Управ. Товарищ. /В. Сальский/.

Член Главн. Управления и Предс. Юрид. Комиссии Тов. /И. Золотницкий/.

Член-Секретарь Главн. Управл. Товар. /В. Заикин/.

Сходно с оригиналом: Секр. Главн. Управ. Тов. /подпись/.

№ 314

Щодо діяльності петлюрівського комітету

МЕТАСІМНО

549

Сов. Секретно.

В ПЕТЛЮРОВСКОМ КОМИТЕТЕ.

№ 1865 *Лиса* от *30/IV 1926 г.*
 Источник *Лиса*
 Степень досто...
 Когда получен матер... *25/IV*
 Копия передана:
 1) *г. 4*
 2) *С. Д.*
 3) _____
 4) _____
 5) _____
 № дела *2-а* № матер. *42668*
 Нач. КРО _____
 Нач. ИНО *И. А. Арешин*

В Комиссию по процессу ШВАРЦ
 БАРДА поступили следующие документы:

1. Заповиди украин. казакам.
2. Копии брошюр "Берегитесь провокации", "Евреи и украинская республика".
3. Копии воззвания правительства УНР. К еврейскому обществу и рабочим на Украине.
4. Копия приказа Главной Команды войск УНР от 26 авг. 1919 г.
5. Копия воззвания гоавного атамана войск УНР Петлюры к украинским войскам от 27 августа 1919 г. "Против погромов".
6. Орган "Сын Украины" №№ 7, 8, 9, 10, 11.
7. Воззвание главной дирекции и Главного атамана УНР Симона Петлюры к украинскому народу от 22 января 1923 г.
8. Конспект показания свидетеля Семона Хоменко и Олены Лисовой. Комиссия ведет через своих делегированных членов-юристов просмотр архивов с целью разыскать материалы и документы, нужные для судебного процесса. Просмотр архивов продолжается.

Комиссия поддерживает контакт с адвокатом п. Познанским который в настоящее время находится в Варшаве и должен выступить в процессе Шварцбарда, как представитель одного из членов семьи покойного Главного Атамана.

Для работы в процессе и информации общества Главное Управление /Управа/ основало Пресс-Бюро товарищества и делегировало в него проф. Р. Смаль-Этоцкого, как председателя и проф. В. Заикина, как зампредседателя. Делегированные создали прессовое бюро путем кооптации. В состав Бюро, кроме упомянутых выше лиц, входят: Линовецкий, Драченко, В. Монкевич.

Пресс-Бюро разработан план соответствующей акции в прессе в соответствующее время и для этого собираются и подготавливаются материалы. По понятным причинам этот план не может быть опубликован.

Организован сбор...

Организован сбор денежных средств на цели, определенные в воззвании Главного Управления Т-ва от 24/УШ с.г.

Прежде всего разослано с призывом создавать отделы товарищества и воззванием 67 подписных листов, часть которых с деньгами уже возвращается. Прибыль и расходы Главного Управления с начала его существования до 1 сентября следующего:

П о л у ч е н о :

1. От Украинского ЦК взаимобразно /525 зл./ ...	525 зл.
2. От Общества укр. эмигрантов в Закопаньем чер. п. Гикавого	49 "
3. От п. Марьяненка	5 "
4. От г. Зарудного по подписному листу	80 "
5. От г. Корниева по подписному листу.	30 "
6. От г. Калижского по подписному листу	200 "
7. От г. Возняка по подписному листу	44 "
8. От г. Адашовского по подписному листу	14 "
9. От г. Березовского по подписному листу	60 " 60 гр.
10. От г. Пшоца по подписному листу	85 "

Всего: 1092 зл. 60 гр.

И з р а с х о д о в а н о :

1. Книги, печати, бумага и др. канц. принадл.	57 зл. 80 гр.
2. Переписка статута Т-ва и др. бумаг на пиш. маш.	13 "
3. Напечатание статута Т-ва и воззван. Гл. Упр. Т-ва	132 "
4. Перевозка печати	2 " 50 "
5. Почтовые расходы	45 " 01 "
6. Подписка на "Укр. Життя" для редакций польск. газет	23 " 10 "
7. Взнос Т-ва в фонд издательства газ. "Укр. Життя"	100 "
8. Путевые и др. расходы по делу просмотра архивов в одном городе.	198 " 19
9. Аванс на путевые и др. расходы по делу просмотра архивов в друг. городе.	300 "

Всего: 871 " 50

С а л ь д о 221 зл. 10 гр.

Про документи УНР, які надсилаються до Парижу на процес Шварцбарда

В.Ш.З.25.X1.26.

ИНО ОГПУ

В 47491 от...

из Варшавы

Артузову

Балицкому

делу.....

Иач.ИНО:

Исполном.:

ПРИМ.ИНО:

сведений, точ-

ные.

со 54

20

н 400 се

Григорий Таран
Генерал Таран

В. Кавалеру
М.А. Философ

УНР
257

РОЗСЕКРЕЧЕНО
СОВЕРШЕННО ЗАКРЕПЧЕНО КОПИЯ.

**О ДОКУМЕНТАХ, ПЕРЕСИЛАЕМЫХ ВОЖДАМИ УНР
В ПАРИЖ НА ПРОЦЕСС ШВАРЦБАРТА.**

Все собранные документы в общей совокупности не дают серьезного материала, который бы мог осветить погромные события на Украине в желательном для УНР направлении. Документы эти скорее послужили бы на защиту Шварцбарта, чем на его обвинение. Собранные документы можно разбить на три группы. Первую группу составляют документы, освещающие положение на местах и образующие три большие дела, состоящие почти исключительно из протоколов местных еврейских общин, фиксирующих происходящие погромные события и представленные через министра по евр. делам в Министерство Внутренних Дел и Юстиции УНР, где они потом и "почивали" благополучно без движения. Дела эти носят название: "Про жидовски подии" (о еврейских событиях) и "О создании особой следственной комиссии для расследования погрома в Проскурове", и как таковые на процессе не могут быть представлены, ибо испугали даже самих вождей УНР, когда были им показаны. Все же в Париж высылаются для тайно-информационных сведений, могущих быть полезными для свидетелей со стороны УНР. Из документов этих, необходимо было уничтожить доставленные одним из судебных следователей по делу погрома в Проскурове материалы (показания разных лиц и организаций), старающиеся представить погром в Проскурове, как печальное, но все же неизбежное подавление бунта и провокации со стороны еврейского населения. Из этих материалов не удалось, но зато они были засунуты среди дел совершенно иного характера, почивающих в архиве. Вторую группу составляет законодательство УНР в вопросах по отношению к еврейскому населению на Украине и является противоречием группе. Противоречие это, однако, легко выяснится, если принять во внимание, что все эти законы и правительственные распоряжения были издаваемы или непосредственно после погромов или в критической обстановке (а таких было много) и тогда были "соломинкой", за которую цеплялись в надежде спасти себя. Истинное отношение к еврейскому населению вождями УНР прекрасно иллюстрируется прилагаемой при этом копией про

- 2 -

443 258

протокола судебного следователя по особо важным делам Киевского Военного Суда Бардина, как выписка из дневника начальника штаба ударного корпуса, атамана Палиенко (который теперь состоит видным деятелем в редакции "Дзвона"). Особенно характерным является здесь то, что после устройства погромов инспираторы их, будучи поставлены в неловкое положение, великодушно позволяют расстрелять одного двух из своих, чтобы очистить свою репутацию. Этот прием был присущ всем вождям УНР (между прочим инспиратором погрома в Житомире был тот самый Палиенко и дела о нем должны находиться у следователя Житомирского Окружного Суда Соловьева, на что указывается в одном из документов в архиве). Третью группу составляют документы, указывающие на деятельность администрации и судов, как карательных органов за инспирацию и участие в погромах. Этих документов прежде всего очень мало, а в тех, что есть также внесен элемент желательности "выпутать" попавшихся. (Дело о погроме в Китай-городе и дело Криштафовича). В этой группе, в деле о погроме в Китай-городе есть копии документов (показания войта, гмины и крестьян, в форме протокола, и милиционера в Китай-городе), утверждающие, что еврейское население того же города без всякого повода первое обстреляло ночью квартиру украинского коменданта и тем спровоцировало выступление украинцев. Копий этих взять не удалось (подшиты и нумерованы), но характер их искусственный и ничего не дающий по существу, ибо откуда же войт, гмина, находясь у себя дома, мог знать, что обстреляли именно евреи, чего, он впрочем не утверждает и сам. К этой группе документов, нужно отнести и документы, собранные А. Доценко (быв. адъютант Петлюры). Между ними есть, как будто молитвы, какого-то раввина за здоровье Петлюры (видеть этого не удалось). В остальном эта часть представляет дневники того же Доценко и комбинации в сопоставлении во времени событий, лиц и мест в желательном направлении. А. Доценко является одним из главных обвинителей и ему передаются все документы с миссией выехать на днях в Париж.

- " - " - " - " - " - " -

в е р н о :

№ 316

Резолюція Головної Управи Товариства Симона Петлюри
з приводу вироку Паризького суду

66

УМР

ТОВАРИСТВО
імени
СИМОНА ПЕТЛЮРИ.
ГОЛОВНА УПРАВА
8/XI- 1927 р.
№ 417.
Варшава.

РЕЗОЛЮЦІЯ
ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ТОВАРИСТВА
ІМЕНІ СИМОНА ПЕТЛЮРИ З ПРИ-
ВОДУ ВИРОКУ ПАРИЖЬКОГО СУДУ
ПРИСЯЖНИХ В СПРАВІ ВБИВСТВА
ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ І ГОЛОВНО-
ГО ОТАМАНА ВІЙСЬК УКРАЇНСЬ-
КОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ СВ.
П. СИМОНА ПЕТЛЮРИ.

Иностранное Отделение
Центр.-Разведывательного Отдела
Г. П. У. У. С. С. Р.

№ 4113 от 27-го 1927 г.
Имя: Пашин - П. П. Белор.
Содержит ли документы: документы
Код: Варшава
Коды: Варшава
1) 7
2) 3
3) 00
4) Киевск. 00
5) _____
№ дела 29 № матер. 132
Нач. КРО [подпись]
Нач. ИНО [подпись]

Головна Управа Товариства Імени Симо-
на ПЕТЛЮРИ, заслухавши інформації про Суд
в Парижу над убивцею Голови Директорії, Головно-
го Отамана Військ У.Н.Р. Симона ПЕТЛЮРИ, з гли-
боким смутком стверджує:

I. Вирок парижського суду, яким уневинено
жиде ШВАРЦБАРДА, брутально вбивцю героя-борця
і вождя Українського Народу - світлої пам'яті
Симона ПЕТЛЮРИ є новою тяжкою кривдою для пок-
ривдженої української нації.

2. Цей вирок український нарід вважає тільки трагічною помил-
кою французького суду, якому не були відомі обставини російської
революції та українського визвольного руху і який був впровадженні
в блуд свідомою і ганебною брехнею мобілізованого жидівства.

3. Проводирі жидівства свідомо неправдиво приписали Українсь-
кому війську погроми, які робили, армія ДЕНИКИНА, більшовики та звіль-
нені більшовиками з в'язниць злочинні елементи, вони свідомо затаї-
ли перед судом причини нещасних стихійних погромів на Україні, яки-
ми в дійсності були: одверта боротьба частини жидів проти українсь-
кого визвольного руху, масова їх участь в червоної армії і в боль-
шевицьких чрезнайках, що скатували безліч Українських патріотів,
провокаційне заховання жидів та кинуте більшовиками гасло "грабуї
награбоване", нарешті вони свідомо неправдиво ствердили на суді, що
соціаліст Симон ПЕТЛЮРА толерував погроми, тоді як в дійсності тіль-
ки завдяки його енергійній боротьби з погромною стихією жидівст-
во на Україні було врятовано від великих страт.

4. Тільки дикою і нічим не виправданою ненавістю проводирів
жидівства до українського визвольного руху пояснюється те, що
звичайного злодія, караного судом за крадіж і рабунок, жорстокого
ката московської чрезнайки, жиди зробили своїм національним ге-
роєм і перед цілим світом содідарівувалися з ним та гльорифікували
його підлий злочин.

5. В своїй ненависти забули вони, що український нарід в світлі часи перемоги свого визвольного руху під приводом Симона ПЕТЛЮРИ прийняв жидів в свою державну семью, як рівних, і на землях, политих кровью найкращих синів України, дарував жидівському народові національно-персональну автономію.- І все це вони забули для врятування брутального московського ката тільки тому, що він жив.

6. В безумном своїм засліпленні проводирі жидівства між своїм народом і народом українським вирили пропасть, не дбаючи про те, хто, коли і як її буде засипати.-

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ

ПРОФЕСОР

ЧЛЕНИ :

1. В. П. ПЕТЛЮРА
 2. П. П. ПЕТЛЮРА
 3. П. П. ПЕТЛЮРА
 4. П. П. ПЕТЛЮРА
 5. П. П. ПЕТЛЮРА
 6. П. П. ПЕТЛЮРА
 7. П. П. ПЕТЛЮРА
 8. П. П. ПЕТЛЮРА
 9. П. П. ПЕТЛЮРА
 10. П. П. ПЕТЛЮРА
 11. П. П. ПЕТЛЮРА
 12. П. П. ПЕТЛЮРА
 13. П. П. ПЕТЛЮРА
 14. П. П. ПЕТЛЮРА
 15. П. П. ПЕТЛЮРА
 16. П. П. ПЕТЛЮРА
 17. П. П. ПЕТЛЮРА
 18. П. П. ПЕТЛЮРА
 19. П. П. ПЕТЛЮРА
 20. П. П. ПЕТЛЮРА
 21. П. П. ПЕТЛЮРА
 22. П. П. ПЕТЛЮРА
 23. П. П. ПЕТЛЮРА
 24. П. П. ПЕТЛЮРА
 25. П. П. ПЕТЛЮРА
 26. П. П. ПЕТЛЮРА
 27. П. П. ПЕТЛЮРА
 28. П. П. ПЕТЛЮРА
 29. П. П. ПЕТЛЮРА
 30. П. П. ПЕТЛЮРА
 31. П. П. ПЕТЛЮРА
 32. П. П. ПЕТЛЮРА
 33. П. П. ПЕТЛЮРА
 34. П. П. ПЕТЛЮРА
 35. П. П. ПЕТЛЮРА
 36. П. П. ПЕТЛЮРА
 37. П. П. ПЕТЛЮРА
 38. П. П. ПЕТЛЮРА
 39. П. П. ПЕТЛЮРА
 40. П. П. ПЕТЛЮРА
 41. П. П. ПЕТЛЮРА
 42. П. П. ПЕТЛЮРА
 43. П. П. ПЕТЛЮРА
 44. П. П. ПЕТЛЮРА
 45. П. П. ПЕТЛЮРА
 46. П. П. ПЕТЛЮРА
 47. П. П. ПЕТЛЮРА
 48. П. П. ПЕТЛЮРА
 49. П. П. ПЕТЛЮРА
 50. П. П. ПЕТЛЮРА
 51. П. П. ПЕТЛЮРА
 52. П. П. ПЕТЛЮРА
 53. П. П. ПЕТЛЮРА
 54. П. П. ПЕТЛЮРА
 55. П. П. ПЕТЛЮРА
 56. П. П. ПЕТЛЮРА
 57. П. П. ПЕТЛЮРА
 58. П. П. ПЕТЛЮРА
 59. П. П. ПЕТЛЮРА
 60. П. П. ПЕТЛЮРА
 61. П. П. ПЕТЛЮРА
 62. П. П. ПЕТЛЮРА
 63. П. П. ПЕТЛЮРА
 64. П. П. ПЕТЛЮРА
 65. П. П. ПЕТЛЮРА
 66. П. П. ПЕТЛЮРА
 67. П. П. ПЕТЛЮРА
 68. П. П. ПЕТЛЮРА
 69. П. П. ПЕТЛЮРА
 70. П. П. ПЕТЛЮРА
 71. П. П. ПЕТЛЮРА
 72. П. П. ПЕТЛЮРА
 73. П. П. ПЕТЛЮРА
 74. П. П. ПЕТЛЮРА
 75. П. П. ПЕТЛЮРА
 76. П. П. ПЕТЛЮРА
 77. П. П. ПЕТЛЮРА
 78. П. П. ПЕТЛЮРА
 79. П. П. ПЕТЛЮРА
 80. П. П. ПЕТЛЮРА
 81. П. П. ПЕТЛЮРА
 82. П. П. ПЕТЛЮРА
 83. П. П. ПЕТЛЮРА
 84. П. П. ПЕТЛЮРА
 85. П. П. ПЕТЛЮРА
 86. П. П. ПЕТЛЮРА
 87. П. П. ПЕТЛЮРА
 88. П. П. ПЕТЛЮРА
 89. П. П. ПЕТЛЮРА
 90. П. П. ПЕТЛЮРА
 91. П. П. ПЕТЛЮРА
 92. П. П. ПЕТЛЮРА
 93. П. П. ПЕТЛЮРА
 94. П. П. ПЕТЛЮРА
 95. П. П. ПЕТЛЮРА
 96. П. П. ПЕТЛЮРА
 97. П. П. ПЕТЛЮРА
 98. П. П. ПЕТЛЮРА
 99. П. П. ПЕТЛЮРА
 100. П. П. ПЕТЛЮРА

№ 317

Щодо процесу над Шварцбардом

30.XI.26. 4.

РОЗСЕКРЕЧЕНО
СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО КОПИЯ.

ОГПУ

грузову
для кому
для ру
делу

К ПРОЦЕССУ ШВАРЦБАРДА.

Украинское Т-во имени Симона Петлюры, готовясь к процессу, разослало прилагаемое обращение, (анкету и подписной лист.)

Перевод с украинского
ТОВАРИЩЕСТВО ОПЕКИ НАД УКР.ЭМИГРАЦИЕЙ.

Задания товарищества имени Симона Петлюры и его отделов следующие:

- 1/ Подготовка к судебному процессу по делу убийства Симона ПЕТЛЮРЫ.
- 2/ Собираение материалов и подыскание свидетелей для опровержения грузных обвинений со стороны защитников Шварцбарда.
- 3/ Собираение пожертвований, необходимых:
 - а/ Для ведения процесса в Париже /гонорар адвокатов, оплата поездки свидетелей и пр./.
 - б/ Для помощи семье покойного, оставшейся в тяжелом материальном положении.
 - в/ Для покупки места на кладбище в Париже для могилы /теперешняя могила только заарендована/.
 - г/ Для постройки памятника на могиле.

Зная Вас как национально-сознательного человека, имеем честь просить Вас помочь нам в собирании материалов, заполнении анкет и сборе пожертвований по подписному листу.

Деньги подлежить посылать/неразборчиво/

С почтением

председатель /подпись/
секретарь /подпись/

*Кет. 1658/1100
13/11-26 н.*

- 2 -

УУУ
888А Н К Е Т А .

Фамилия

Имя

Отчество

Национальность

Вероисповедание

В каких военных частях
находился или в каких
учреждениях служил в 1917-21 гг.

Были ли свидетелем или что
слышали о еврейских погромах

Где именно происходили погромы
когда, кто их организовывал, по
какой причине служились погромы.

Произошли ли погромы до занятия
местности армией УНР или совер-
шались в тылу Прав-ва УНР.

Если помните, сообщите на фамилии
евреев, рассказывавших Вам о по-
громах и что именно они Вам
рассказывали.

Были ли наказан кто либо из воен-
ных армии УНР за погромы или
грабеж, за что именно и когда.

Изложите свою точку зрения на
евреев, их политику и деятель-
ность, указав заранее в каких
персональных связях находитесь
с евреями.

- 3 -

775
289

относились евреи к освободительному движению на Украине.

подробный адрес.

Подпись

.....дня.года 1926 г.

ПРИМЕЧАНИЯ:

1. Анкету заполнять правдиво, не искажая фактов.
2. Ответы писать только в верхней половине, оставляя нижнюю для перевода на франц. язык.
3. Писать четко и разборчиво.
4. Если имеете знакомых, могущих дать ценные указания, сделайте копию и дайте ее заполнить.
5. Если у Вас есть адреса знакомых - пошлите им копию этой анкеты или сообщите нам их адреса.
6. Заполненные анкеты посылайте по адресу.....

Chrzanow Ul. Sokola 880

T. Humeniuk gla Komitetu Ukrain'skiego.

776 290

- 4 -

ПОДПИСНОЙ ЛИСТ №

Сбор пожертвований на увековечение и оборону имени Симона ПЕТИЮРЫ, поддержку семье покойника и устройство памятника на могиле Главного атамана.

Председатель /подпись/

Казначей /подпись/

Секретарь /подпись/

№	Фамилия	Сумма		Примечание
		золот.	Сот.	

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

В е р н о :

Щодо розповсюдження петлюрівцями анкети

НЕТАЄМНО

446

Сов.Секретно.

Иностранное Отделение
Контр-Разведывательного Отдела
Г. П. У. У. С. С. Р.

№ 1299/инс от 13/х 1926 г.

Источник *Шостку*

Степень достоверности

Когда получен материал *23/х*

Копии по назначению

- 1) *9.4.*
- 2) *С.ар. КРО*
- 3) *С.Д.*
- 4) _____
- 5) _____

№ дела *2-а* № матер. *3985*

Нач. КРО

Нач. ИНО *Карелин*

Нижелеказанная копия анкеты, распространяется петлюровцами к предстоящему процессу убийцы ПЕТЛЮРЫ.

Анкета имеет своей целью собирать сведения о том, что погромы совершались на Украине самими большевиками и провоцировались самими евреями, чтобы скомпрометировать национальную политику ПЕТЛЮРЫ.

А н к е т а .

Прізвище

Ім'я

По батькові

Національність

В і р а

В яких частинах війська перебував чи в яких установах чи інституціях служив в р.р. 1917-1921.

Чи був свідком, або що чув про жидівські погроми.

Де саме були погроми і коли, хто їх організував, з якого приводу повставали погроми.

Чи погроми відбувалися до заняття місцевістю армією У.Н.Р. чи робилися в тилу уряду У.Н.Р.

Як що пам'ятаєте, зробіть посилку, подавши прозвіща жидів, які оповідали Вам про погроми і що сами казали.

Чи було кого з військових чинників армії УНР покарано за погроми або грабунки, за що саме, де і коли.

Подайте свої погляди на жидів, їх політику і ділання та зробіть відповідне застереження що до персональних стосунків з жидами.

Як відносились жиди до відвольного Українського духу.

Подайте свою докладну адресу.

Підпись _____

Дня " " _____ 1926 року.

Печатка: *Перезвонити*, *Українська Республіка*

н/об.

- ПРИМІТКА:
- 1) анкету заповнювати правдиво, не еперекрунюючи фактів.
 - 2) Відповідь писати тільки на верхній половині, залишаючи нижню для перекладу на французьку мову.
 - 3) Відповідь писати чітко и чительно.
 - 4) Коли маєте знайомих, що могли би дати цінни вказівки, скопіюйте цю анкету і дайте її заповнити.
 - 5) Коли маєте адреси знайомих, то надішліть їм копію цієї анкети, або подайте адреси нам.
 - 6) Заповнені анкети надсилайте на адресу:

.....
 "Хрзанов улица Сокола № 380 - Т. ГУМЕНЮК для Украинского
 Комитета".

.....

ВІД УРЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.

25 травня 1926 року смертю мученика загинув славний лицарь землі української Голова Директорії Головного Отамана військ У.Н.Р. Симон Петлюра. Не в чистому полі, не в чесному бою поліг він головою, — загинув він од зловрожої руки найманого ворогами України убивця, що підстеріг його безбройного на вулиці світової столиці. До численних могил борців проти червоної Москви, що їх розсипано на батьківщині та на еміграції, додано нині ще могилу вождя українського народу, борця за незалежну державу українську, за волю і честь української нації. Народ український, ехальє низько перед славною могилою Симона Петлюри, бо він душу свою поклав за Україну, смерть прийняв за щастя твоє, за долю твою!

У тяжкий відповідальний час української історії поставлений був Симон Петлюра на чолі Української Народної Республіки. Знесилений віками поневолення та лихоліттям великої війни, український народ з напруженням усіх сил своїх змагався створити власну національну державу, свідомий того, що лише «в своїй хаті своя правда і сила, і воля». З середини провадилася творча організація Української Республіки на ґрунті народоправства, громадської й політичної рівності всіх громадян, охорони соціальних прав українського селянства й робітництва та національних прав меншостей, що здавна живуть на Україні, Закардонном, в Європі та в цілому світі, так само напружено провадилась боротьба за визнання Української Народної Республіки іншими державами та чинна охорона права України на самостійне державне існування. А разом з тим треба було безперестанно відбиватися од віковичного ворога, що жахливо простягав руку свою на нашу землю.

Жертвенність, твердість та непохитність означать велику путь визвольної боротьби, на чолі якої стояв Симон Петлюра. Свята відданість народній справі, мужня лицарська завзяття в бою осяяли його славою серед українського народу. А в очах ворогів нашої батьківщини ім'я його стало страшним та ненавистним, бо воно було гаслом змагань народніх, що прямували до національної та соціальної справедливості в незалежній республікансько-демократичній державі. Тож коли ворог людського права поставив собі завданням винищувати видатніших противників своїх, то першою жертвою його підступного злочину мав упасти той, хто незломним заборолом стояв на шляху зловрожих замахів на права українського народу. Та для ворожої Москви ще мало самої смерті великого патріота. Для виконання ганебного вчинку ворог умисне обрав жид, мов би местника за жидівські погроми під час революції, і намагається брудним наклепом заплямити чисте ім'я того, хто найгостріше поборював усяке насильство та зокрема суворо поборював насильства над жидівським населенням України.

Симона Петлюри не стало. У чужій землі лежить лицарь, ждучи у дубовій труні свого повороту на Україну. Але нестерпний дух його вітає над цілим українським народом, горить в серцях еміграції української, живе серед уряду Україн-

ської Народної Республіки. Діло Симона Петлюри — то діло цілої нації, і цілим українським народом має бути довершене. Справа національного визволення, що в ній провід вів Уряд Української Народної Республіки на чолі з Симоном Петлюрою, має глибокі основи для себе в самим життю українського народу, в самій душі його. Через невдачі та вигнання провідників визвольна боротьба не припинилася, — не зійде вона з свого переможного шляху і через смерть Великого Вождя. Скроплені мученицькою кров'ю його ідеї та його приклад стануть для нас святим заповітом, кажуть нам не лише продовжувати боротьбу за наше національне й державне визволення, а й наказують помножити наші зусилля, щоб заступити собою страчену велику силу.

По смерті незабутнього вождя, виконання обов'язків Голови Директорії Головного Отамана військ Української Народної Республіки перейшло до Голови Ради Народніх Міністрів Андрія Лівичького на основі закону 12 листопада 1920 року, а Рада Народніх Міністрів, в засіданні 1 червня 1926 року, прийняла цей акт до відома та виконання.

Приймаючи на себе в цей відповідальний час увесь тягар праці нашого національного й державного визволення, Уряд Української Народної Республіки дає урочисту обітницю перед цілим українським народом та перед славною пам'яттю Симона Петлюри свято і неперушно виконати до кінця свій обов'язок перед батьківщиною. Уряд закликає всіх громадян українських до братнього об'єднання навколо ідеалів У.Н.Р., осяяених кров'ю наших патріотичних військ та їх Головного Отамана. Уряд Української Народної Республіки звертається до цілого народу українського, на батьківщині — в неволі, та на еміграції — в розсіянні сушого, не втрачати духу мужнього, з новою вірою одностайно проти одвічного ворога стати, вшанувати славу пам'яті Симона Петлюри не жалем та слізьми, а могутньою організацією блискучої перемоги.

„Поховайте та вставайте, найдани в раїте“. І коли спадуть з народу українського ті тяжкі та ганебні кайдани, коли на лицарській крові наших борців постане незалежна Українська Держава, буде тоді і кінчено праця й часове завдання Уряду Української Народної Республіки. Відновивши державність свою на вільній землі, український народ скаже своє суверенне слово і покличе до влади тих, кого влітимо поставити коло великої державної праці.

А до того часу, підвіши високо вгору прапор У.Н.Р., що випав з натруджених рук славного лицаря, Уряд Української Народної Республіки закликає націю українську до дальшої боротьби з ворогом, що брутально силок поневолив нашу батьківщину, та наймаю рукою занапастив незабутнього вождя народнього.

Спочивай, змучений лицарю! Україна не забуде тебе і саму смерть твою перетворить в життя, в славу і волю народню.

Андрій Лівичький

Заступник Голови Директорії Головного Отамана військ Української Народної Республіки.

Вячеслав Прокопович

Голова Ради Народніх Міністрів.

Володимир Сальський

Генерального Штабу Генерал-Хорунжий, Військовий Міністр.

Листівка Української Соціал-демократичної робітничої партії
з приводу вбивства Симона Петлюри

До українських робітників і селян.

25-го мая 1926 року в Парижі убитий большевицьким агентом Симон Петлюра, голова Директорії і головний отаман військ Української Народньої Республіки. Московські комуністи, які панують залізом і кровю над українським народом, підіслали свого найнятого ката, який гарячою кровю вірного сина України зросив вулицю світового города. Вони навмисне послали жиди Шварцбарта, щоб він убив Симона Петлюру ніби то за погроми жидів на Україні; цим московські комуністи хочуть заклеїти всю геройську боротьбу українського народа за самостійність, як боротьбу розбійників і погромщиків.

Звісно, всі заяви душоубця про помсту Петлюрі за жидівські погроми придумані для того, щоб затулили дійсну причину убійства. Руками свого наймита убили Петлюру вороги України, які вже давно хотіли знищити цього найактивнішого борця за визволення українського народа.

Убиваючи Петлюру московська комуністична влада йде слідами проклятого царського режиму, який панував, нацьковуючи один народ на другий, улаштовував жидівські погроми, армено-татарську різню і т. д. Московські большевики хочуть обернути ту ненависть, яка шириться в українському народі проти їхнього режиму, на жидівське населення. Вони знають, що коли на Україні зростатиме ворожнеча між українським і жидівським населенням, то тим легше буде Москві керувати Україною, держати в неволі український народ і виставляти себе перед світом за „оборонців“ жидівської людности.

Всі на Україні пам'ятають про те, як в 1917 р., після повалення царського режиму, Українська Центральна Рада, утворена в Києві нашими робітниками й селянами, боролась за волю й незалежність України.

Знаючи, що сусіди українського народа заздро дивляться на наш багатий край, Центральна Рада приступила до організації українського народнього війська, щоб оборонити Україну від нападів ворогів. Всі ми знаємо, що на чолі молодого української армії став з самого початку С. Петлюра, який був в той час членом Української Соціал-Демократичної Робітничої Партії. Незабаром довелося нашій армії обороняти Україну від московських большевиків. В упертій кровавій боротьбі знемогло українське козацтво і мусило в лютім місяці 1918 року залишити столицю України — Київ.

Тим часом з заходу сунула на Україну австро-німецька армія. Німецькі генерали накинули Україні правительство гетьмана Скоропадського. Поміщицьке правительство Скоропадського скасувало всі демократичні закони й постанови Центральної Ради, яка передала всю землю на Україні селянству без викупу. За уряду Скоропадського найкращих діячів української революції, між ними й С. Петлюру, було посажено в тюрми.

Але не згасло в українським народі стремління до свободи. Вся Україна згадує славний день 15-го листопаду 1918 року, коли С. Петлюра, вирвавшись із гетьманської тюрми, почав з доручення Української Соціал-Демократичної Партії повстання проти правительства Скоропадського, яке проголосило федерацію з Росією. На чолі української влади стала Директорія Української Народньої Республіки, якої членом був також С. Петлюра. Разом з тим він був головним отаманом військ Української Народньої Республіки.

Здавалось, що український народ заживе вільним щасливим життям у своїй самостійній демократичній республіці. Та не спали вороги українського трудового народу. З усіх боків посунули на Україну жадні до багатства чужинські армії: з півночі московська червона армія, зі сходу біла російська армія генерала Деникіна, з заходу рушило на нашу землю польське військо, а в Одесі та в Миколаєві з'явилися війська капіталістичної Антанти, яка не хотіла визнавати самостійної Української Народньої Республіки і допомагала Деникіну.

Оточена з усіх боків Україна оборонялась скільки могла проти напасників. Настав радісний день 31 серпня 1919 року, коли військо соборної України знову вигнало московських большевиків із Києва. Слідом за цим почалась нова уперта боротьба України з російською армією Деникіна. Цю боротьбу використало московське большевицьке військо, яке прийшло знову на Україну майже без бою, бо армія Української Народньої Республіки та українські повстанці підірвали силу Деникіна. Армія Української Народньої Республіки продовжувала боротьбу з московськими комуністами, і в цьому їй помагав увесь український народ. Увесь час цієї боротьби українського народа за самостійність головним отаманом був С. Петлюра, який разом з правительством, що складалось до 1920 року переважно з соціал демократів та соціалістів-революціонерів, обороняв найцінніший здобуток нашої революції Українську Народню Республіку.

Кожен український громадянин з жалем споминає про те, як наприкінці 1920 року під натиском ворогів мусила армія Української Народньої Республіки відступити з рідної землі на чужину. З цього часу починається перебування С. Петлюри за кордоном, аж поки жорстока рука большевицького наймита не перервала його многотрудного життя.

Весь український народ протестує проти цього убійства і з погордою відкидає від себе негідну спробу ворогів України оганьбити перед світом український визвольний рух, на чолі якого стояв Петлюра, як рух протижидівський. Ні, не може відповідати Петлюра за ту кров жидівського народа, яка пролилась на Україні в час революції, невинен в цій крові Український народ.

Московські більшовики — ось хто приніс на Україну міжгромадянську війну, в якій комуністи мали правило: фізично нищити своїх противників, карати за провинність однієї людини родичів, сусід або й усіх громадян міста чи села. **Це ж вони завели на Україні „інститут заложників“, кровавий терор і „Чека“, де загинули тисячі найкращих людей усіх національностей; це ж вони випалювали цілі села, нищили цілі родини, це вони розстрілювали людей тільки за саму розмову по українському.**

В тій страшній бурі міжнаціональної й міжкласової війни, яку принесли на Україну московські більшовики, загинуло багато невинних громадян жидівської та інших національностей, що живуть на Україні.

Правительство Української Народної Республіки разом з отаманом Петлюрою в тисячах прокламацій закликала населення України до спокою, суворо карало погромщиків і всяких злочинців, які підбурювали одну частину населення проти другої.

Ні, не за вигадану московськими більшовиками небувалу ворожнечу С. Петлюри до жидів загинув він від жорстокої руки в далекій Франції. Убийство Петлюри пояснюється значно глибшими політичними причинами.

Діяльність демократичного й соціалістичного правительства Української Народної Республіки на Україні оставила глибокий слід в пам'яті народних мас. Народні маси України ненавидять окупаційну владу московських комуністів і мали надію, що вернеться С. Петлюра, якого вони уважали за представника українського національного правительства. Ні за ким український народ не жалкує — ні за царем, ні за Деникином, ні за Скоропадським, тільки за Петлюрою, за своєю Народньою Республікою, в якій український народ здобув хоч на де-який час землю, волю, національні й політичні права. І московські заїди-комуністи добре знали про це. Недаром зовсім недавно говорив призначений з Москви комісар України Чубарь про прихильність населення України до своєї Республіки на чолі з Петлюрою. **Відповідальність за кров Петлюри падає на московську владу, яка по цей день гнобить Україну, грабує непомірними податками працю нашого народа і злобно слідкує за кожним вільним рухом українського селянина й робітника.**

Ця московська влада намірено ширить на Україні національну ворожнечу, бажаючи утопити боротьбу українського народа за самостійність в жидівській крові.

Робітники й селяне України!

Не піддавайтесь провокації московських комуністів, які хочуть викликати знову на нашій землі жидівські погроми, кров і пожар міжгромадянської війни, щоб на згарищах України далі панувати нагайкою та рушницею.

Робітники й селяне України повинні об'єднатися в одній думці, в однім гарячій стремлінні: **спільними силами визволитись зпід влади московських комуністичних жандармів і провокаторів, цих неситих п'явок, які пють кров нашого народа.**

Нелегка буде ця боротьба України за свою свободу. Для успішної боротьби треба великої й сильної політичної організації. Тому ми кличемо всіх трудящих України організуватися в рядах Української Соціал-Демократичної Робітничої Партії. Московські насильники намагаються всякими жорстокими засобами знищити Українську Соціал-Демократію, та даремні їхні заходи. Прийде час визволення, коли мільони трудящого українського люду підуть знову могутніми рядами проти своїх гнобителів за кличами Української Соціал-Демократії, за ідеями державної незалежності, волі політичної, національної рівноправності та соціальної справедливості.

В цій боротьбі Українська Соціал-Демократія не буде одинока. Соціалістичний Робітничий Інтернаціонал, що об'єднує мільони робітників з усього світа, на з'їзді в Марселі у Франції в осени 1925 року запропонував проти поневолення України чужинцями і висловився за піддержку самостійної демократичної України. Наші товариші соціал-демократи за кордоном будуть і надалі шукати підпори для визвольної боротьби Українського робітництва й селянства в європейському соціалістичному пролетаріаті, який не допустив до себе зарази московського більшовизму.

Трудящий народе України!

Доля України в твоїх руках. Не надіймося на те, що хтось чужий прийде зза кордону й визволить наш народ. Бо чужинці, які б хотіли йти з своїм військом на Україну, шукатимуть своїх інтересів і вигод, їм байдуже добро українського народа. Надіймося тільки на себе, на свою силу й організацію, щоб, коли настане слушний час, ми організовано, як один чоловік, узялися будувати вільну самостійну Українську Народню Республіку.

Нехай живе незалежна демократична Україна!

Нехай живе Українська Соціал-Демократична Робітничка Партія!

Честь і слава всім, що загинули в боротьбі за волю України!

Вічна пам'ять Симонові Петлюрі, борцеві-мученикові за Українську Народню Республіку!

Центральний Комітет Української Соціал-Демократичної Робітничої Партії.

З рук до рук, з хати до хати.

век. 1869 / 1910
51/XV - 267.

V 556

КОМУНІКАТ

Товариства Імені Симона ПЕТЛЮРИ в Тернополі.

День 25 травня, останеться днем національної жалоби, смутку і жалю для всіх Українців — Громадян Соборної України.

Злочинна рука ворогів воді Українського Народу і Його Державної Самостійности смертельною кулею вирвала з наших рядів найбільш активного носія і оборонця ідеї незалежності і суверенности нашої Батьківщини, Голову Директорії і Головного Отамана Військ Української Народньої Республіки, **Симона Петлюру**.

Кривавим терористичним актом над Особою Небіжчика, червоні московські Комісари, їхні прислужники і наймити сподівалися в кінець зліквідувати страшні для їхнього панування над окупованою ними Україною, ідейні середовища Української еміграції і запламити перед світом визвольні змагання нашого Народу, як нації культурної.

На своє здивовання, вони скоро переконалися, що убийство Симона ПЕТЛЮРИ грізним гоміном протесту залунало по всіх українських землях, поза межами її і по цілм світі, ще міцніше об'єднала смерть Мученика всіх Українців — Патріотів під одним національним, жовто-блакитним прапором для продовження боротьби зімкнутими лавами за високі ідеали, яким служив Небіжчик і за які життя своє в'дав.

Всі, кого ще вчора розводували догмати політичної натури чи особистої амбіції, похибки чи помилки Небіжчика, нині схилили голови перед свіжою ще могилою Величя новітньої доби відродження Українського Народу, у Якого в державних справах не було особистих аспірацій ані власної користи, все робив Він для одної великої мети, визволення Рідного Краю, Суверенности і Соборности Української Народньої Республіки. Кожий Українець патріот прийме цей святий заповіт НЕБІЖЧИКА як символ віри і горні.

Обовязком Українського Громадянства перед нащадками нашими і історією є, зберігти світле і чисте імя ВЕЛИКОГО БОРЦЯ і Мученика Народнього і донести пам'ять про Нього до найдальшої будучини.

Для достойного вшанування пам'яті Покійного, Українська Придніпряньська Еміграція постановила:

1. Закласти музей і бібліотеку Імені Симона ПЕТЛЮРИ в Парижі. Музей і бібліотека служимуть тим осередком, в якому скупиться і буде провадитися культурно-національна праця на чужині і
2. Зорганізувати спеціальний фонд для забезпечення родини Покійного, яка залишилася без всяких засобів до життя.

Для здійснення тієї мети, по всіх державах, де перебуває Українська Еміграція і по більших еміграційних (Українських) осередках повстали Товариства і Комітети для вшанування пам'яті Симона Петлюри.

15 серпня 1926 Українська Придніпряньська Еміграція в Тернополі організувала Товариство Імені **Симона Петлюри**.

Управа Товариства ухвалила звернутися з отсим Комунікатом до всіх Українських Інституцій і громадян Галичини, Волині, Холмщини, Полісся і Підляша з горячим закликом допомогти Товариству здійснити поставлені вище завдання, щиро відгукнутися і активно потерти його працю.

За словами мусять іти діла!

Книжки для бібліотеки, листи і гроші проситься надсилати на адресу ТЕРНОПІЛЬ, вул. 3 Мая ч. 3 П. псверх Я. ХРИСТИЧ для Товариства Імені Симона Петлюри.

Головна Управа Товариства Імені Симона Петлюри має тимчасовий осідок в Варшаві, вул. Орля ч. 10 м. 18.

УПРАВА

Товариства Імені Симона Петлюри в Тернополі:

Я. Христич
голова.

В. Зарудний
заступ. голови.

Я. Тимошенко
секретар.

С. Хоменко
кас'єр.

23 серпня 1926 р.
Тернопіль.

Душ обличчя

АНІАЧУ АНЖЕПАЗЕН

Вставайте,
Кайдани порвіте.

НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА

І вражою злою
кровою
Волю окропите!

ОРГАН ЗАКОРДОННОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ
УКРАЇНСЬКОГО РЕВОЛЮЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

Ч. 7 Травень—Червень 1929

ТРЕТІ РОКОВИНИ.

Три роки вже минуло, як у далекому Парижі прогреміли стріли, що гомінкою луною відбилися в усіх живих українських серцях, як тут на чужині, так і там — на нашій славіній Україні, на нашій не своїй землі.

Три роки пролинуло, відтоді, як лютий ворог-кат, гидкою найварою рукою поклав у могилу найкращого, найвірнішого сина України. Поклав на те, щоб остаточно закрити своє панування над завойованою, в кайдани закутою Українською Землею, над народом пригнобленим, розпорошеним, заляканим. Смерть Симона Петлюри, цього символа і виразника української думки і волі, мусила поховати в українському народі останню надію на волю, мала приспати його на віки в невідничій цокорі.

СИМОН ПЕТЛЮРА

Прогреміли стріли, впав влучений зрадницькою кулею Отаман і козацьке його тіло чужа земля пришипала. Пішся, лютий враже, та не дуже! Духом високим своїм провадив Отаман Україною, духа ж того кулею не вбито; дух той живе. Дух той до бою кличе, волю до чину стадить. Дух той і далі шляхи Україні показує.

Як дзвін на гвалт, як гасло тривоги гомін стрілів паризьких в серцях українських, разом з пекучим болем утрати, не покору створив, не зневір'я, а ще дужче, ще ясніше негасиме полум'я любови до змученої Батьківщини роздмухав. Прапор отаманський, прапор державности на землю не вдав; дужі руки товаришів-друзів його підхопили, високо понад головами здвинули. Прапор цей всіх вірних до себе збирає, у лави шикує, а лави стають все густіші та міцніші. І ті навіть, що духом були підупали, що в невдачах, у кожній борні немичних, вірний шлях із очей опустили, на мить, і було, збились, і ті, спам'ятавшись, до спільного діла вертаються.

Неспокій, тривога серед ворогів, — переможців, бо-ж кроком твердим, шляхом ясним ідемо до святої мети — волі та щастя українському народові, Незалежної Великої Державної України.

Вічна-ж Тобі пам'ять, Отамане, на ти Україні!

НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА

3 прапором Петлюри.

Чи відчуваємо ми, українці,—кожен громадянин української землі—сучасну грізну хвилю, що от-от перейде в історичний суд, в страшний порухнок двох народів—московського—вікового нашого гнобителя і прозрівшого раба—народу українського?

Чи відчуває кожен з нас—від ученого до неписьменного селянина та чорнороба—всю страшну відповідальність за завтрашній день, за близьке та й далеке майбутнє українського народу?

Від того чи іншого відношення широких українських мас та їх місцевих проводирів—організаторів до сучасних подій на окупованій Україні залежить доля народу на цілі наступні покоління.

Судними були дні 17 року, коли впало вікове царське ярмо, що нечуваним гнітом своїм приспало було широкі українські маси, так, що, здавалось, не здолає українська нація зрозуміти вагу історичної хвилі і не встане на заклик національно-свідомої своєї інтелігенції, щоб творити на власній землі нове вільне державне життя. Приборканий московським поліційним режимом, упосліджений культурно та національно, позбавлений віками власної школи та вільного друкованого слова, український народ все-ж стрепенувся, відчув заподіяну москалями вікову кривду і збагнув, що усунути її можна лише у власній незалежній демократичній державі. Універсалами Центральної

Ради українській народ проголосив цілому світові, що приспана нація українська живе і розуміє свої історичні національні завдання. Незалежна Українська Народня Республіка без хлопа і без пана,—ось ціль і форма українського національного руху перетвореного нарешті в дійсність.

В цю відповідальну історичну хвилину, коли ослабли, перегнили московські наїзницькі пута, українській народ відчув самого себе і наочно, збройним чином, довів свою національну відокремленість та політичну дозрілість до власної модерної поступової держави. Зрозумів, що національну гідність і свої права на землю та на вільне господарювання, на власній землі, можна забезпечити та оборонити тільки власною збройною та політичною силою, отже у власній національній державі. Численні новоповсталі полки та загони знову піднесли віками страчені козацькі знамена і здавалось, що українській народ твердо стане збройною силою на кордонах власної землі і приступить до здійснення невідкладних внутрішніх реформ,—в першу чергу—забезпечення трудового селянства землею без викупу та українського національного робітництва всіми видами соціального забезпечення—від хороби, інвалідности, старости і т. ин.

Підступна стороння сила роззброїла молоде українське військо і настановила на Україні ворожу широким народним масам владу царського генерала Павла Скоропадського. Отож тяжкою нау-

Московське здирство.

(Про податки за комуністичної влади і на що вони йдуть).

Комуністи на всіх з'їздах, конференціях, у книжках, газетах—всюди доказують, що інтереси українського селянства, робітництва, інтелігенції, одним словом, всієї України вимагають того, щоб Україна була разом з Московщиною. Всі комуністи, як москалі й жида, так і наші-ж землячки з КП(б)У, рішуче виступають проти відділення України від Московщини і розстрілюють та висилають у Сибір тих, що стоять за Самостійну Українську Народню Республіку. Вони лякають тих, що не тямлять що й до чого, тим, що, мовляв, як Україна відірветься від Росії і стане Самостійною Українською Народньою Республікою, то зразу всякі європейські та американські капіталісти будуть визискувати Україну.

Не тільки московські й жидівські комуністи та українці-члени КП(б)У, але й московські та жидівські соціал-демократи, соціалісти-революціонери, кадети, бувші помічники на Україні, монархісти,—всі ці партії проти самостійної України. Чого це всім москалям так не хочеться випустити України з своїх рук? Чи,

стоючи за те, щоб Україна не відділялася від Московії, вони роблять це для добра України, добра українського населення, чи для добра Московії, для добра московського народу?

Колись російський (московський) цар, царське правительство, царські урядовці не хотіли, щоб Україна стала самостійною, бо вони обдирали Україну. Це кажуть не тільки всі українці, навіть ті, що зараз в КП(б)У, але признають це й самі москалі. Але тепер комуністи кажуть:—то колись, за царя, Росія експлуатувала Україну, але тепер, за комуністів, РСФСР, себ-то та сама Московщина не експлуатує УСФСР, себ-то Україну. Так кажуть комуністи, але чи правду вони кажуть?

От на це питання треба, щоб кожен українець мав ясну відповідь. Щоб знати правду, чи обдирає Московщина Україну, чи ні, придивімося насамперед до того, скільки збирається на Україні грошей податками, від землі, від підприємств (то-що для державного бюджету, на державні потреби, та для місцевого бюджету, на місцеві потреби, і скільки зібраних таким чином грошей витрачається на Україні. Для цього ми беремо цифри, які оголосили комуністи в книжці, виданій в 1928 р. в Харкові і яка називається „Стати-

НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА

кою для українського народу було це друге панування москалів на Україні під охороною німецької військової Московської гетьманської влади незабаром проявився в поступовому нищенню українського національного господарського життя і в кінці 1918 року московське оточення кволого духом гетьмана примусило його оголосити офіційне приєднання України до Московщини. Здавалось, що молода українська державна думка загине знову без сліду в старому московському великодержавному багні.

Та кинув клич до згнобленого німецькою силою українського народу його національний вождь Симон Петлюра. Отаманського слова було досить, щоб навкруги Києва та других осередків озброєних москалів та німців, в оден майже день, виросла з землі, з українського села стотисячна українська армія. Повстав український народ, бо зрозумів всю небезпеку для українського державного життя і перебрав до власних рук запродану гетьманом Москві незалежність української держави, надавши їй поступового демократичного народного змісту та перетворивши її в Українську Народню Республіку.

В хвилину, коли московські "брати", відгодовані українським хлібом, простягли злочинну руку, щоб відібрати українському народові його право бути господарем на власній землі, широкі маси зрозуміли покійного Отамана і пішли з ним до

кривавого бою за Дідівські права та вольності козацької України. Чому нарешті, по двох роках тяжкої боротьби, переміг московській червоний комунізм — говорити і важко і боляче. Забрало на цей раз українському народові витривалості та упертості в обороні здобутих і забезпечених національною республікою прав. Повставши та прогнавши німців з України, а разом з ними гетьманських москалів, народ наші думки не мав протв, що на українську землю заіхає друга, уже Москва, а на цей раз — червона. Повірили наші нетяги, що москалі-комуністи забезпечать нам здобуту в українській революції землю та волю. Як страшно покарав себе український народ за цю легковажність. Як муки, злидні та, от уже другий з черги, голод терпить український народ за страшну історичну помилку, за те, що випустив з власних рук, з власної держави оборону своїх інтересів та несвідомо-злочинно передав в руки вікового ворога керівництво українською державою. Чи не відомо кожному українцеві, що сучасні способи обдирання українського народу, відбирання останнього шматка хліба, продаж в торгів, кровью та потом набутого українським селянством господарського майна, нарешті, вивізниця, розстріл або виселення українських господарів за межі України, відбирання землі під московські комуністичні совхозы, — що це все народне лихо повстало тільки завдяки тому, що український народ легковажно позбувся

стичний збірник. Україна 1928*. Подаємо з цієї книжки, скільки було з УССР (себ-то з України) прибутків в останніх роках для комуністичної влади:

По якому бюджету	Скільки карбованців було зібрано на Україні в таких роках:*			
	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
По місцевому бюдж.	125 999	125 245	268 127	370 818
По державному "	366 304	486 315	695 863	954 900
Разом зібрано на Україні	491 302	671 560	963 990	1 мільярд 325 713

А скільки було витрачено кожного року для України з цих мільйонів карбованців, зібраних на Україні? Про це нам каже ця табличка:

По якому бюджету	Скільки карбованців було витрачено на Україні в таких роках:			
	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
По місцевому бюдж.	122 523	187 179	202 796	446 464
По державному "	80 377	106 292	186 231	273 401
Разом витрачено на Україні	202 900	293 461	389 027	719 865

* Коли стоїть 1923/24, 1924/25 і т. д., то це означає від 1 жовтня 1923 р. до 31 вересня 1924 р., від 1 жовтня 1924 р. до 31 вересня 1925 року і т. д.

А тепер порівняймо, скільки на Україні зібрано, скільки витрачено і скільки залишилося комуністам чистого зиску:

	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
Всього зібрано на Україні	491 304	671 560	963 990	1 мрд. 325 713
Всього витрачено на Україні	202 900	293 461	389 027	719 865
Залишилося	288 403	378 099	574 963	605 848

З цих рахунків бачимо, що кожного року забирається з України більше, ніж витрачається на потреби України.

Чому це так, що на Україні збирається більше грошей, ніж на Україні витрачається?.. Куди пішли ці гроші, зібрані комуністами з українського народу?.. Ці мільйони, які кожного року здираються з українського народу, не витрачаються всі на потреби українського народу тому, що вони йдуть в Москву і там витрачаються на потреби Московщини, на потреби московського народу. Ось чому всі капали від комуністів до мо-

НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА

власної незалежної держави — Української Народньої Республіки. Це-ж український народ сам накликав на себе це лихо, бо сам же огинався боронити, під проводом народнього вождя України Симона Петлюри свою державу, в якій український селянин та громадянин мав бути повним господарем, вільним будівничим нового, кращого, вільного та самостійного життя. Кращі сини українського народу не покинули свого Отамана і до останньої змоги, збройною рукою, боронили незалежність української держави, покидаючи рідну землю, ні на хвилину не сумнівалися, що лютий ворог на Україні довго не продержиться і що треба боротися, ввесь час готуватися до тої хвилі, коли захитається, підупаде московська комуністична влада. І справді, за надто безглуздий московський окупант, щоб на довгий час приборкати молоду, повну творчих сил українську націю. Нечуваним знущанням та визиском всіх верств українського населення, москалі тільки прискорили народнє усвідомлення про необхідність власної демократичної національної держави, і, ми певні, в слушну хвилину український народ скористає з цієї тяжкої комуністичної науки. Не сьогодні, а завтра комуністична влада підточена з самої середини, впаде під натиском обдурених нею та обкрадених широких українських мас. — Це може статись швидче навіть, ніж ми того сподіваємось. Хоч немає Симона Петлюри, хоч московська

куля і знала, що вона нищить того, хто в слушну хвилину повіє би народні українські маси до бою з грабницькою московською навалюю, та не вбито національно-державної ідеї, котру так героїчно, аж до трагічної смерті, боронив покійний Отаман. Навколо гасел української революції, навколо прапору Української Народньої Республіки, навколо заступника покійного Отамана — Андрія Лівницького ще тісніше згуртувалися тисячі й тисячі українських борців на еміграції, щоб незабаром піти на зустріч і в поміч українському народові, коли він почне нарешті свій історичний порух з одвічним ворогом — Москвою.

Не тисячі тоді, а десятки і сотні тисяч вояків стане в шерги української республіканської армії з прапором Петлюри на оборону української революції, здушеної москалями перед десятьма роками. І прикличе тоді всіх без винятку громадян законний Уряд України до відбудови державного, культурного, громадського та господарчого життя в незалежній Українській Народній Республіці.

Тільки незалежна Українська Народня Республіка принесе українському народові спокій і добробут.

„В своїй хаті — своя правда і сила, і воля“

нархтів проти того, щоб Україна відділилася від Московії, проти самостійної Української Народньої Республіки. Вони знають добре, що, коли-б Україна стала самостійною, ні від кого незалежною Народньою Республікою, то тоді всі гроші, що збираються на Україні, пішли-б на потреби українського народу, а не йшли-б на москалів, як це було досі. Ось для чого комуністи захопили Україну, падали села, розстрілювали українців! Все це для того, щоб і надалі обдирати Україну, як це раніше робило царське правительство. Вистарчить подивитися тільки на ті міліони, що їх кожного року здирають комуністи з українського народу, щоби переконатися, що експлуатація України Московщиною збільшується з року на рік: в 1923/24 р. передано Москві зібраних на Україні 288 мільйонів з гаком карбованців, в наступному році 378 мільйонів, а в 1926/27 вже майже 606 мільйонів. А куди, скажете, дивяться „робітничо-селянське“ правительство УСРР, оці „українські комуністи“ з КП(б)У з Петровським, Чубарем та інш. на чолі?.. А туди вони й дивляться, щоб з України зібрати для Москви як найбільше грошей, бо-ж для цього такі Сталіни, Калініни, Рикови, Ворошилови, Будені й посадили їх у Харкові, щоб їх руками обдирати український народ.

Кожен на Україні чує від комуністів, що комуністична влада є влада робітничо-селянська. Як же комуністична влада може також селянська, то вона повинна дбати про українське село. Тимчасом, що ми бачимо? Скільки з селян беруть податку і скільки траплять на сільське господарство? Ось подивімся, скільки на Україні збирається єдиного сільсько-господарського податку і скільки трапляється на потреби сільського господарства.

	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
Зібрано єдиного сільсько-господарського податку.	82 382 56	91 715	156 911	
Видано на потреби сільсько-господарства.	3 471	8 824	19 873	21 911
Більше стягнуто, ніж видано.	78 911	73 232	72 842	135 030

Отже, бачите, з українських сільських господарів селян здерто більше ніж видано на їх господарські потреби від 1 жовтня 1923 року до 31 вересня 1924 р. 78 мільйонів 532 тисячі карбованців, а від 1 жовтня 1926 р. до 31 вересня 1927 р. вже 135 мільйонів 30 тисяч карбованців. Ось по цих цифрах, що їх самі комуністи подають, дуже добре видно, як

І М'Я — Л Е Г Е Н Д А

Чи можна в короткій газетній статті представити всю велич і значення Головного Отамана Симона Петлюри в житті нашого народу? Двадцять два роки минуло від його трагічної смерті, а його постать усе яскравіше виступає перед нами, все більше відчувається, яку втрату понесли ми 25 травня 1926 року. У важливому періоді своєї історії український народ втратив Голову своєї держави, провідника в боротьбі за національне визволення.

Однак Петлюра є сьогодні для нас не тільки Головою нашої держави. Згадуючи про нього, ми

1926 р. у Парижі. Але Петлюра як легенда, як символ боротьби українського народу за свободу і державну незалежність живе далі.

Вийшовши з народних мас як синтеза здорового і непоборного українського духа, він став синтезом визвольного зриву українського народу в бурхливі революційні роки і синтезом його державного будівництва. Не диво, що з його ім'ям серед народних мас зв'язалися всі прагнення народу до свободи, до соціального та національного визволення. Петлюра — це не тільки особа. Це уособлення всього руху і боротьби проти зла й насильства, яке принесли з собою московські більшовики; це уособлення всього доброго, ідеального й це врешті втілення часто навіть підсвідомих прагнень народу до національної волі. Таким живе Петлюра в свідомості народних мас, у свідомості цілого народу. Живе, схований наче найдорожчий скарб у таємних закутках людських душ навіть там, де на протязі 30 років ворог намагався знищити його легенду, вбити так, як убив тіло, стерти з душі народу навіть згадку про нього. І в цьому велич Петлюри, не тільки політичного, але й духового вождя народу.

Великі люди переростають свою добу й кидають свою тінь далеко наперед, у майбутні покоління. Такою великою людиною був і Петлюра. Він своєю великою індивідуальністю відчув велику правду українського визволення, вийшов поза рамки „всесильних“ і „всеспасуючих“ партійних доктрин і випередив на кілька десятків років своїх сучасників. Не диво, що його думки сьогодні для нас такі свіжі, такі актуальні, неначе писані декілька днів тому. Його концепція визволення України шляхом збройної революційної боротьби, його заклики до консолідації всіх українських сил та об'єднання всіх політично-партійних спорів, бо „справа здобуття української держави — це справа цілої нації української, а не якоїсь класи її, чи партії, — як далеко це все випереджує добу 1917—1920-их років, коли ще так всесильно володіли душами партійні програми, і як близьке це теперішньому поколінню, що керується ідеями революційної боротьби за визволення Нації й національного солідаризму всередині Нації.

Сьогодні, у роки, що вирішально відбиваються на майбутності цілої української нації, ми особливо сильно відчуваємо брак Головного Отамана Симона Петлюри між нами й на це розраховував ворог, вбиваючи його. Однак він не розрахував того, що ім'я Петлюри залишиться живе і непереможне, покладе своє тавро на цілий народ і мобілізуватиме його до майбутньої боротьби. Воно стало прапором, довкола якого гуртуватимуться всі борці за здійснення його заповітів.

Ю. М.

деколи навіть забуваємо про те, що він — це Голова Директорії Української Народної Республіки, Головний Отаман збройних сил України. Цей найвищий пост, який довірив йому український народ, відходить у нашій свідомості на другий план, наче щось другорядне. Зате незатертим лишається одне ім'я — ПЕТЛЮРА. Не Симон Васильович Петлюра, як його часом люблять називати, а просто — Петлюра, як щось безособове, не зв'язане з часом, як ідея, як символ.

Нам важко навіть встановити, чим являється Петлюра для нас: вождем, чи символом. Симон Петлюра, Голова Директорії УНР згинув 25 травня

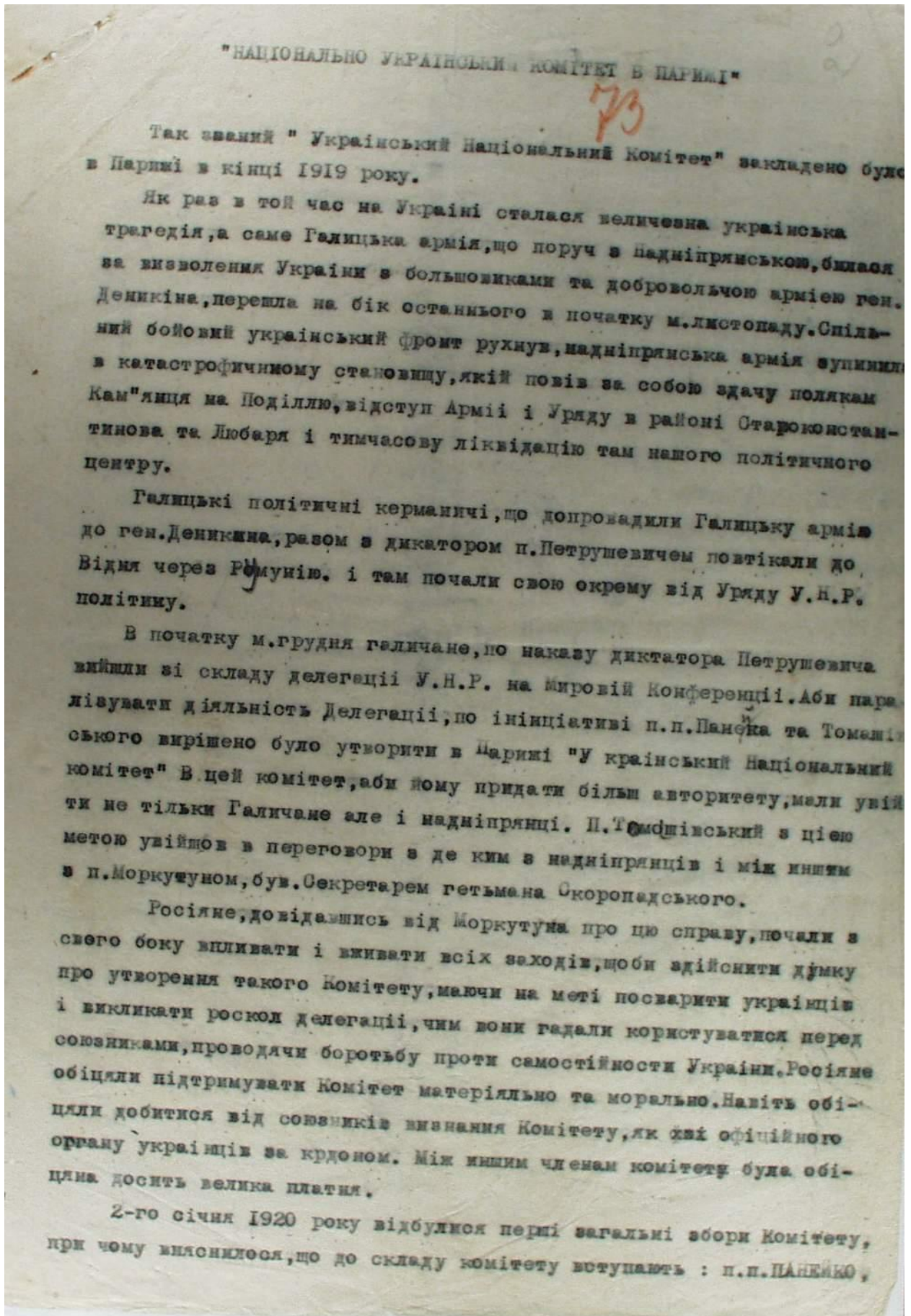
2

3.4. Статті, огляди, аналітичні довідки

№ 325

Аналітична довідка про діяльність «Національного Українського комітету в Парижі»

- 2 -

ТОМАШІВСЬКИЙ, ПЕТРУШЕВИЧ ІВАН, КУЛЬЧИЦЬКИЙ, ПЕТРУШЕВИЧ /сми
 директора/ БІЛИК, МОРКОТУН і ЦИТОВИЧ. 74

На цих зборах було вирішено:

- 1/звернутися с проханням до російського посольства в Парижі, щоб воно вжило всіх заходів що до визнання Комітету, як офіційного українського представництва за кордоном.
- 2/Розіслати заяву Комітету всім Міністрам союзників і всім видатним політичним діячам;
- 3/оголосити заяву Комітету на засіданню т.зв. "Совіщання Федеративних Правительств" для чого вибрати делегацію з трох чоловік;
- 4/помістити через агенство ЕАВАСА телеграму про виступ Галичан та надніпрянців зі складу Делегації на Міровій Конференції;
- 5/ політичну програму комітету поки що не виробляти, з огляду на постійну зміну біжучих політичних умов, а тільки заявити про те що Національний Український Комітет добивається і буде добиватися федерації України з єдиною і неподільною Росією.

Збори обібрали Секретарем Комітету п. Білика, Голову не обібрали. Підшукували якого небудь видатного надніпрянця, аби тим надати Комітетові характер українського, а не тільки галицького. Пізніш Головою обібрали було п. Моркотуна.

Складений Комітет приступив до праці по переведенню в життя своїх постанов.

По першому пунктові - Комітетові, не вагаючись на всі заходи російською посла в Парижі п. Маклакова та допомогу п. Савеню не вдалося добитися визнання Комітету, як офіційного представництва за кордоном. Міністр Закордонних Справ Франції п. Пішон відповів в цьому зауваживши, що Комітет не має уповноважень від Уряду тим більш, що тут існує офіційна делегація з якою Міністерство знаходиться в зносинах.

По другому пунктові було розіслано заяву від Комітету, яка однаково жадного вражіння не зробила, на що французські політики подивилися, як на внутрішню сварку в українській делегації.

По третьому пунктові була обібрана Комісія в складі п.п. Панейка, Томашівського і Моркотуна, яка оголосила в "Совіщанні"

75

заяву, приймту досить змивно, хоча п. Савинков від імені "Сов'язників" дякував Комісії за те, що вона нарешті стала на певний політичний шлях і надалі піде поруч з росіянами в боротьбі з зрадниками батьківщини - сепаратистами.

Комітет разом з тим почав агітацію зроста серед українців для збільшення своїх членів. В січні Комітетові вдалося перетягнути на свій бік проф. МОГІЛЯНСЬКОГО був. в складі Міністерства гетьмана Скоропадського.

Працюючи і до цього дня Комітет весь час використовував російськими колами для своїх цілей в найкращі чи найгірші часи нашої боротьби за українську державність.

Найбільшу акцію розвинув комітет в м. Тарнові 1920 р. коли після закінчення Польсько-Української згоди почався успішний наступ польсько-українських військ на Правобережній Україні. Росіяне побачивши, що починає здійснюватися відбудовання самостійної України, з приводу цього забрили тривогу, намагаючись так чи інакше цьому зашкодити. Видавані в Парижі російські газети а особливо "Общее дѣло" Бурцева, були переповнені ріжними інсинуаціями по адресі українського Правительства, а особливо Головного Отамана С. ПЕТЛЮРИ і наших закордонних представництв.

Щоб більш надати сили своїй агітації росіяне закликали до праці "Національний Український Комітет" життя якого було зовсім замерло. Російське Посольство відпустило до розпоряджності Комітету досить великі кошти на пропанду. Дякуючи цьому Комітет поповнявся новими членами, а саме в Комітет увійшли: Адмірал МАКСИМІВ /був. Міністр Морських Справ за час гет. Скоропадського/ КУРДИНОВСЬКИЙ / авантюристик, що з початку 1919 р. самозванно видавав себе за представника У.Н.Р. в Варшаві/, КОЧУБЕЙ /зі штабу гет. Скоропадського/, ВИШНІВСЬКИЙ /тов. Міністра Внутрішніх Справ І. Кістляковського в Міністерстві за часів гет. Скоропадського/ і інші.

Комітет почав видавати свій бюлетень ^{«Бюлетені»} до Комітету Національ України /на французькій мові/. В першому числі цього бюлетеню, яке вийшло 5 травня 1920 р. комітет цілком виявив своє "кредо" там були уміщені програма і декларація Комітету.

76

Програма голосила так:

1. Бажаючи висловити волю великих мас українського народу і пригадуючи боротьбу, якою відзначився Український народний рух проти централізму царів, Національний Український Комітет буде вимагати до встановлення демократичного республіканського федеративного устрою в майбутній великій та могутній Росії."

2"3"єднання всіх українських земель під одним спільним міс-
ким урядом. 3"єднана Україна є частиною єдиної федеративної
Росії і Укр. Нац. Комітет цілком певен, маючи приклад в Америці
Англії та Німеччині, що ця федерація Росії не ослабить, а навпа-
ки зміцнить повний розвиток всіх місцевих сил великої Росії."

а/"визнаючи Установчі Збори від всієї Росії і постійний
репрезентативний орган, складений з представників національно-
стей і автономних провінцій, Укр. Нац. Ком. буде домагатися права
України мати свій місцевий Сейм."

б/"адміністрація місцева під керуванням місцевого Міністер-
ства".

в/"Армія фльота, закордонна політика, фінансове і міжнародне
на централізуються і керуються через органи від всієї Росії."

г/"Скасування всякої системи таможнь відділючих федеративні
провінції Російської Держави".

3/ Повне рівенство всіх національностей, що населяють Україну

4/"Офіційною мовою державною є мова російська; для внутрішніх
зносин, в судах та школах на Україні, мова російська має тіж са-
мі права що і мова українська".

5/"Вся земля селянам: визнання доюваного під час аграрної
революції факта, узаконення фіксації і розподілу землі між
селянами. Збереження принципу власности є фіксацією максимума
земельної власности".

6/" нац. Укр. Ком. вбачає залог миру в Східній Європі і єдиним
засобом вининутки балканізацію - в солідарній політиці всіх
славян".

Х/Х С точки погляду славянської та української германізація
України є небезпечною не тільки в сучаний мент, але і в майбу-
тньому".

77

7/ "Боротьба проти большевизму а також сепаратизму, як рухів деструктивних і антисоціальних"

Декларація голосить так:

" Український національний Комітет беручи на себе оборону інтересів українського народу до організації репрезентації української закордонем, регулярно вибраної, енергійно протестує проти так званих петлюровських делегацій /представників партії Петлюри, центр яких в Варшаві /Ці делегації розпоряджаються долею українського народу з метою відділити його від Росії Вони провадять клерикальну політику, аби поработити Україну Ватиканові, і змагаються великі землеволодіння на Україні закріпити за католицькими магнатами. / ? / Вони підписують різні політичні умови і заключають торговельні договори від імені майбутньої України.

Базуючись на програму чисто республіканському і демократичному і вбачаючи майбутнє України і Росії в єдності і співці з демократією в Союзі народів, "національний Український Комітет не може знести політики реакційної інтриги в Ватикану та монархічної Німеччини, які створили і підтримують український сепаратизм.

Національний Український Комітет рахує своїм обов'язком попередити що жадна згода чи то політична чи то торговельна підписана петлюровцями, не буде уважена за дійсну майбутнім законним Урядом України".

Вже с цієї декларації та програми видно, що то за панки засіли в цьому Комітеті Це недобитки нещасного нададка Окоропадського та збанкротовані галицькі політики що думали своїм союзом з ген.Деникіним та російськими реакційними силами врятувати-перші-страчений престиж на Україні, а другі-загублену по їх власній вині Хх Галичину.

Треба зауважити що ця декларація спочатку дійсно зробила негарне вражіння серед французських кол, але своєчасно вжитими заходами та інформацією про цей комітет нашої делегації на чолі з Гр.Тишкевичем, це вражіння було спаралізовано.

78

В Паризьких газетах появилося інтерв'ю Гр.Тинкевича відносно політичного, фінансового та економічного становища на Україні і політики Уряду У.Н.Р., яке внесло певне заспокоєння. Це заспокоєння було навіть поконтатовано офіційним органом французького Міністерства Фінансів - "La Cote d'Azur".

Під час засідань мирової Конференції в м.травні в Сан-Ремо і в м.липпні в Спа, на котрих як сподівалися мали бути розв'язані Східні питання, а таи самим і українське, представники так зв.Укр.Нац.Ком.показалися в передніх Мирової Конференції подавали свої меморандуми і декларації перешкоджаючи праці наших делегацій. Особливо діяльним в цім відношенні бу в п.Моркотун який виступав звичаю як оборонець "ясновальможного".

Літом 1920 р.Моркотунівський Комітет старається завлзати ся через армію ген.Врангеля з Україною аби і там почати дурити людям голову. Як раз в цій праці відчував потребу і ген.Врангель. Посовуючись зі своєю армією з Криму на південь, в глибини України, ген.Врангель зустрівся з сильно розвиненим національним настроєм селянських кол і переконався, якій величезний вплив має Уряд У.Н.Р. на чолі з Головним Отаманом С.ПЕТЛЯКОМ. Примушений рахуватися з цим рухом і знаючи в цім відношенні фатальні помилки ген.Деникіна в 1919 р.а також бажаючи його використати в своїх цілях, ген.Врангель утворив в своєму Штабі відділ по українським справам на чолі в відомим "малоросом" ген.Киреем. Цей останній через п.Бурцева вирішує використати Моркотунівський Національний Комітет в Парижі. В м.жовтні п.п. Моркотун і Мордянський появляються в Криму, засновують на кошти Врангеля свій орган і починають свою роботу, як серед населення так і серед українських відділів ген.Врангеля. Обережно але послідовно починають наші "малороси" свою працю для "єдиної неподільної Росії" не брезгаючи навіть різними фальшивими інформаціями про згоду з армією Головного Отамана С.Петлюри, з якою ні би то армія ген.Врангеля іде поруч.

Військова катастрофа армії ген.Врангеля в м.листопаді 1920 р.припиняє в Криму працю т.зв.Моркотунівського Комітету.

Після евакуації армії і численних повстанчих відділів на терен Туреччини та розміщенню їх по різних таборам, агенти

79

п. Моркотуна на гроші в Парижу від російських кол стараються тримати під своїм впливом весь український елемент з цієї армії який починає розбігатися хто куди. В Царгороді засновується так званий Український Національний Комітет /Філія Паризького/ на чолі з п. А. Андусевичом і Генеральним Секретарем б. Давидківським з участтю пп. Кравченка, Шкодника і инш. Цей Комітет рязсилає з агітаційною метою своїх агентів по таборах, друкує тисячі відозв до "братъев козаков" до повстанців України, до "об'єженцев граждан України", до моряків України, закликаючи їх до організації і звязку з комітетом. Росповсюджується в тисячах примірників декларація комітету, де говоритья що Комітет покладає своєю метою об'єднання усіх українських земель в єдину національну державу і висловлює щире бажання, щоб Галичина яко можна скоріше була визволена національно і політично. /малося на увазі перетягнути на свій бік галичан, що перебували чи в армії Врангеля чи серед повстанчеських відділів/.

А разом з тим в заклику до Кубанських козаків на російській мові говоритья "пусть та кровь которая лилась льето і будет литься создаст нерушимую связь между братськими народами свободной демократичной федеративной будущей Росии".

Пізніш заснуюються такіж самі Комітети в Софії, Відграді.

Розгорнувши сітку своїх організацій на Балканах п. Моркотун повернувшись до Парижу в Кримської екскурсії, продовжує свою провокаційну роботу, слідкуючи за всіма подіями в Європі на Україні, скрізь встромлюючи свого носа.

Починається в м. грудні в Лізі народів в "еневі обговорюватися справа з прийняттям України до Ліги націй, п. Моркотун, від імени Комітету подає заяву з протестом проти такого прийняття.

Після заключення більшовиками миру з поляками в Ризі, він уміщує в де яких газетах протест проти предьявля до Польщі де яких українських земель і заявляє, що його Комітет не визнає цього миру.

Піднімається питання про допомогу медикаментами українському інтернованому війську від "іжнародного Червоного Хреста,

п. Моркотун знову протестує, уназуючи, що ніби то, там десь в Марселі українці мають своє майно медичне і санітарне. Він лише протестує з приводу того, що Уряд У.Н.Р. хоче одержати в Німеччині на Угорщині свої кошти, рахуючи що на ті кошти має претензії тільки Росія.

Силкується він прикласти свою руку і до повстанче-ського руху на Україні, заявляючи, що його Комітет провадить повстанчеську акцію, що повстанці не мають жодного "сепартистичеського" руху що навики повстанці мріють про відбудову Росії і ин. несінитлиці.

Між иншим п. Моркотун пускався і на великі фінансові афери по одержанню американських стоків і ин. але не удаю.

З військовим зараз з п. Моркотуном працює полк. Кульча-ський який був на службі у нашому Генеральному Штабі при Міністерстві п. Виниченка.

Останній фортель п. Моркотуна це уміщений нами в Парижсь-ких газетах за м. Ліненз, доетст національного Українського Комітету звернений проти приготування до нової оружноі інтер-венції українських сепаратистів, які перебувають на терені Польщі. Комітет домагається щоб Польський Уряд захував сти-слу неутральності в боротьбі українських партій.

Цей прихвостень Скоропадського, під впливом російських реакційних кол, очевидно бється щоб Уряд У.Н.Р. і військо не кільки пришли раниш на Україну, ніж т. зв. Укр. Нац. Ком.

Е данні думати, що агенти Моркотуна провадять по таборам цього інтернованого війська агітацію за запись козаків та старшин до ^{Французького} юломільного війська, бажючи таким чном Уряд У.Н.Р. позбавити фактичної реальної сили.

ОБЗОР УКРАИНСКОЙ КОНТР-РЕВОЛЮЦИИ ЗА КОРДОНОМ

11/6 282
253

Постоянные неудачи акций "ЗЛОГО ГЕНИИ УКРАИНЫ. ПЕТЛЮРЫ" уничтожили всякое доверие к нему в большинстве политической украинской ЭМИГРАЦИИ, и совершенно ее деморализовали. Рядом с демарлизацией, которая проникла во все группы эмиграции, чувствуется стремление создать новую идеологию украинского национального движения, переосмотреть и выправить те ошибки, которые довели до катастрофы и даже наконец, забыть все пройденное. Творцы новой идеологии всю ставку в дальнейшем делают НА КРЕСТЬЯНСТВО, которая, под руководством САМОСТИЙНИЦКОЙ ИНТЕЛЛИГЕНЦИИ, должно найти новую формулу ВЕЛИКАГО ДВИЖЕНИЯ НА УКРАИНЕ. Новая идеология, отбрасывая в дальнейшем борьбу с российскими политическими группировками "ВКЛЮЧАЯ СЮДА И КОММУНИСТОВ", - об"являет войну российской нации, столь долго порабошавший Украинский народ. Основной принцип новой идеологии: - "ВО ЧТО БЫ ТО НИСТАЛО ВЫЗВАТЬ РЕВОЛЮЦИЮ ПРОТИВ СУЩЕСТВУЮЩАГО СОВЕТСКАГО ПРАВИТЕЛЬСТВА НА УКРАИНЕ." Рядом с новой идеологией национального движения которое, еще не имеет ничего реального, петлюровщина представляет собою центр У.Н.Р., ведет свою работу как за кордоном, так и на территории Украины.

П Е Т Л Ю Р О В Ц И Н А

Во дни, когда подготавливалась ТИТЮННИКОВСКОЕ восстание на УКРАИНЕ, ПЕТЛЮРА видя в органе РАДЫ РЕСПУБЛИКИ, довольно серьезного соперника, к осуществлению своего стремления и боясь парламентарского об"единения, ставшего в последнее время в открытую оппозицию, приложил все силы к ликвидации РАДЫ РЕСПУБЛИКИ. Этим фактически он уничтожил ту единую национальную мысль, которой так долго жаждали политические круги. После рады республики, эмиграция начала группироваться в различные об"единения, в зависимости позиций по отношению к ПЕТЛЮРЕ. Одним из более сильных об"единений, еще поддерживающих С. ПЕТЛЮРУ есть ДЕРЖАВНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ"ЕДИНЕНИЕ.

147 254 233

Эта организация одна лишь осталась в ТАРНОВЕ, где находится БЮРО и часто отбываются общие собрания. Состав Державно-Демократического Об"единения вошли из партий: СОЦ. ФЕДЕРАЛИСТЫ, - течение поддерживающее головного атамана, НАРОДНЫЕ РЕСПУБЛИКАНЦЫ, ЗЕМЦЫ, САМОУПРАВЛЕНИЕ, ЖЕЛ. ДОР. ОРГАНИЗАЦИИ и ПОЧТ. ТЕЛЕГРАФНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ. На общем собрании которое отбылось 19 Мая с. г. от имени СОЦИАЛИСТОВ-ФЕДЕРАЛИСТОВ, КОРЧИНСКИЙ выступил с заявлением, что группа С. Ф. не разделяет политики С. ПЕТЛЮРЫ. Его заявление вызвало большие прения-результатом чего был уход С. Ф. из Держ. Демокр. Об"единения, к ним же присоединились ЗЕМЦЫ. Львовские деятели как ТИМОШЕНКО, считает, что с уходом С. Ф. из Держ. Дем. Об"един. оно окончил свое существование.

Во ЛЬВОВЕ после ликвидации РАДЫ РЕСПУБЛИКИ организовалась ПАРЛАМЕНТАРСКОЕ ОБ"ЕДИНЕНИЕ. Инициаторами его явилась партия селянских социалистов, основное Бюро которых, - БОЧИНСКИЙ, МОШИНСКИЙ, ДЕРКАЧ и друг. переехали во ЛЬВОВ. Партия селянских социалистов по своей идеологии близкая к правым эсерам втянула последний в состав парламентарского об"единения, - кроме того сюда вошла партия ЭСДЕКОВ. Это об"единение более жизненно чем Держ. Демокр. Об"единение, но благодаря скудности финансовых средств, а также разбросанности членов, об"единение не способно вести какую бы то ни было серьезную политическую работу. Об"единение целиком состоит в оппозиции ПЕТЛЮРЫ.

Потеря доверия в политических кругах и желание на дальшее остаться верховным руководителем Украинского движения, заставили С. ПЕТЛЮРУ об"единить вокруг себя своих приспешников. Будучи сам членом великой ФРАНКО МАССОНСКОЙ ЛОЖИ, он вздумал организовать УКРАИНСКУЮ МАССОНСКУЮ ЛОЖУ, которой дал название "СОЮЗ УКРАИНСКОЙ ДЕРЖАВНОСТИ". В состав союза входят такие люди как : ПОЛКОВНИК ДАНИЛЬЧУК, бывш. матрос ПИСЬМЕННЫЙ, ЛЬВОВСКИЙ агент Петлюры который сейчас сидит в Ровно, НАЧАЛЬНИК ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБА У.Н.Р. ген. ПЕТРОВ, ген. ВОВК и друг. Нам очереди работ Союза Украин-

ская державности статьи - Меркурий - 1918 - 1919 - 1920 - 1921 - 1922 - 1923 - 1924 - 1925 - 1926 - 1927 - 1928 - 1929 - 1930 - 1931 - 1932 - 1933 - 1934 - 1935 - 1936 - 1937 - 1938 - 1939 - 1940 - 1941 - 1942 - 1943 - 1944 - 1945 - 1946 - 1947 - 1948 - 1949 - 1950 - 1951 - 1952 - 1953 - 1954 - 1955 - 1956 - 1957 - 1958 - 1959 - 1960 - 1961 - 1962 - 1963 - 1964 - 1965 - 1966 - 1967 - 1968 - 1969 - 1970 - 1971 - 1972 - 1973 - 1974 - 1975 - 1976 - 1977 - 1978 - 1979 - 1980 - 1981 - 1982 - 1983 - 1984 - 1985 - 1986 - 1987 - 1988 - 1989 - 1990 - 1991 - 1992 - 1993 - 1994 - 1995 - 1996 - 1997 - 1998 - 1999 - 2000 - 2001 - 2002 - 2003 - 2004 - 2005 - 2006 - 2007 - 2008 - 2009 - 2010 - 2011 - 2012 - 2013 - 2014 - 2015 - 2016 - 2017 - 2018 - 2019 - 2020 - 2021 - 2022 - 2023 - 2024 - 2025

148 255 234

на эмиграции. Жертвой этого террора пал полковник Ген. Штабу ОТМАРШТЕЙН. Интересен самый факт этого убийства. ОТМАРШТЕЙН выехал из ЛЬВОВА в табор ЩЕПОРНО дабы проститься перед отъездом в РУМЫНИЮ со своими друзьями и сослуживцами. При нем кроме денег и документов имелось два ценных-исторической важности документа эпохи Партизанско-Повстанческого Штаба, содержание которых приведем ниже. 7-го Мая вечером на вокзал его явились проводить полковник СУШКО и два других офицера. На утро 8-го Мая полковник ОТМАРШТЕЙН был найден убитым на дороге ведущей к станции СТРЕЛКОВО. При нем не оказалось только двоих документов, - портфель с документами, деньги, все осталось цело. Убит ОТМАРШТЕЙН был в затылок револьверным выстрелом. Следственный материал говорит, что к убийству причастен полковник СУШКО-член Союза Украинской Державности. Между эмиграцией упорно ходят слухи, что Союз Украинской Державности организовал свою террористическую группу и что имеется список ряда лиц намеченных к террору. Вот к чему сводится работа МАССОНСКОЙ УКРАИНСКОЙ ЛОЖИ Союза Украинской Державности.

Но рядом с Петлюровщиной, С.У.Д. творится новая идеология Украинского Национального движения, новая партия-организация, „МОЛОДА УКРАИНА“ - позиция которой в будущем безусловно в политических украинских кругах обеспечена. Инициаторами создания молодежной Украины являются генерал ТЮТЮНИК, Док-р ДОНЦОВ, Инженер ТИМОШЕНКО, бывш. министр Путей Сообщения У.Н.Р. . Опираясь на селянство, которое может служить платформой сильной общественности, а равно платформой патриотизма, партия всю свою работу думает вести только на территории УКРАИНЫ среди интеллигенции и селянства. Ближайшая задача партии подготовить интеллигенцию на УКРАИНЕ до понимания психологии селянства, заставить интеллигенцию взять на себя инициативу разрешения борьбы с Советской Властью, и подготовить массы до новых ВЕЛИКИХ ДВИЖЕНИЙ НА УКРАИНЕ. Новая идеология, о которой было сказано в начале доклада, есть детище партии „МОЛОДАЯ УКРАИНА.“ Основным принципом партии сводится к тому, что только тогда возможно осуществить идеи независимости нации,

149 285

286

когда САМОСТЫЙНИЦКАЯ ИНТЕЛЛИГЕНЦИЯ, ЧТО СТОИТ НА ПЛАТФОРМЕ СЕЛЯНСКОЙ ИДЕОЛОГИИ, НАЙДЕТ ФОРМУЛУ ВЕЛИКАГО НАРОДНОГО ДВИЖЕНИЯ НА УКРАИНЕ И ЯСНО НАМЕТИТ СЕБЕ ПУТИ ПРОВЕДЕНИЯ ЭТИХ ФОРМУЛ В ЖИЗНЬ. Партия выбрасывает лозунг борьбы с Российской Нацией до окончательной победы, считает что в дальнейшем центр работы нужно перебросить на Украину, творя его с элементов живущих все время на Украине. Интересны слова творца партии д-ра ДОНЦОВА: "УЖЕ НЕСКОЛЬКО ЛЕТ БЬЮТСЯ НАШИ СЕЛЯНЕ В ИЗВЕСТНОМ НАПРАВЛЕНИИ, НО ОБЪЕДИНИТЬ ИХ ВОЛНЬБУ И ПРОТИВ ДЕНИКИНА И ПРОТИВ ЛЕНИНА, ПОД ОДНИМ ЖЕЛТО-БЛАКИТНЫМ ЗНАМЕНОМ, КАК БОРЬБУ ПРОТИВ РОССИИ, СМОЖЕТ ЛИШЬ СОЗНАТЕЛЬНАЯ ИНТЕЛЛИГЕНЦИЯ." Работа МОЛОДОЙ УКРАИНЫ в последнее время очень заинтересована партия хлеборобов - державников. Это видно из того что последние предлагали ген. ТЮТЮНИКУ, как члену Ц.К. МОЛОДОЙ УКРАИНЫ, выехать в Берлин или Париж, для вступления в академию ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБА. ТЮТЮНИК предложение отклонил.

ДИПЛОМАТИЧЕСКИЯ МИССИИ У.Н.Р. и ИХ РАБОТА.

В последнее время вся дипломатическая работа миссий У.Н.Р. сводится к агитационному, информационному характеру. Недостаток материальных средств не позволяет Правительству ПЕТЛЮРЫ содержать штаты миссий - а также широко поставить закордонную дипломатическую работу. Вот как характеризует ТЮТЮНИК дипломатическую работу миссий: "СЕЙЧАС ИМЕЕМ ТАКУЮ МЕЖДУНАРОДНУЮ СИТУАЦИЮ, ЧТО ВОЗМОЖНОСТЬ ИНТЕРВЕНЦИИ В НАШЕМ ДЕЛЕ ИСКЛЮЧЕНА ПОЭТОМУ РАБОТА ЦЕЛОЙ ЭМИГРАЦИИ И КОНЕЧНО ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ МИССИЙ СВОДИТСЯ К ЛИЧНЫМ ЗНАКОМСТВАМ ПОЛИТИЧЕСКИХ ДЕЯТЕЛЕЙ РАЗНЫХ ГОСУДАРСТВ О НАШЕЙ ИДЕЕ. РАБОТА ЦЕЛОЙ ЭМИГРАЦИИ И ДАЖЕ ЕЕ ПЕРЕДВИЖЕНИЕ В ЕВРОПЕ ЕСТЬ ФАКТ, КОТОРЫЙ БУДЕТ ИНТЕРЕС К НАШЕЙ ИДЕЕ У ЕВРОПЕЙСКОЙ ОЩЕСТВЕННОСТИ. СЕЙЧАС ЕВРОПА НЕ БУДЕТ ПОМОГАТЬ ОБЪЕДИНЕНИЮ БЫВ. РОССИИ, НО НЕ ИМЕЕТ ВОЛЬНОГО ЖЕЛАНИЯ И РАЗВАЛИВАТЬ ЕЕ."

В Румынии еще продолжает существовать официальное представительство У.Н.Р. в лице МАЦИВЕИЧА и генерала ДЕЛЬВИГА; в правительственных кругах У.Н.Р. наблюдается неудовлетворение

150 236

работы миссии. Идут разговоры, что МАЦИЕВИЧ забросил всякую работу и все средства тратит лишь на личную жизнь. Генерал ДЕЛЬВИГ поддерживает сношения с ТЮТЮНИКОМ, часто высылая ему информации в форме докладов о ходе работ ТЮТЮНИКОВСКИХ агентов, о работе ген. ГУЛОГО и проч. "

В ПАРИЖЕ представительство от ШУЛЬГИНА принял князь КОЧУБЕЙ. Во Франции в последнее время наблюдается добродетельное отношение к Украинскому Национальному Движению. ШУЛЬГИН перед поездкой в Геную был принят официально ПУАНКАРЕ, об этом факте была публикация в Парижской газете. На аудиенции ПУАНКАРЕ, между прочим, заявил ШУЛЬГИНУ что французы живо интересуются Украинским Национальным Движением, что сейчас еще не время поднимать этого вопроса и украинцам остается одно, - ЖДАТЬ и когда будет время, Франция все сделает для осуществления идеи самостоятельности УКРАИНЫ. Этот разговор и обещание является результатом тайного договора заключенного между ФРАНЦИЕЙ и АНГЛИЕЙ. По договору УКРАИНА отдана экономическому влиянию Франции.

ГЕРМАНИЯ-БЕРЛИН, остался представлять СМАЛЬСТОЦКИЙ. Официального представительства после заключения договора с У.С.С.Р. ликвидированы, но работа ведется. По последним данным СМАЛЬСТОЦКОГО немцы не взирая на договор с Советской Украиной, не перестают симпатизировать У.Н.Р..

В Польше официально миссия ликвидирована и сейчас в Варшаве дипломатическую закордонную работу ведет ЦЕНТРАЛЬНЫЙ УКРАИНСКИЙ КОМИТЕТ.

Касаясь работы миссии У.Н.Р. за кордоном интересны взгляды ПЕТЛЮРЫ в связи с Генуэзской Конференцией. Вот приблизительно его слова:

" ИСТОРИЯ ГЕНУЭЗСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
НЕ ИМЕЕТ СВОЕГО ОБДУМАННОГО НИ
ПРОЛОГА, НИ ЭПИЛОГА, А БОЛЬШЕ ВСЕ
ГО НЕ ИМЕЕТ СЕРЬЕЗНОГО СОДЕРЖАНИЯ.
В ГЕНУЕ ОТБЫЛАСЬ ИСТОРИЯ АНЕКДОТОВ,
НАСМЕШЕК, НАД ЗДОРОВЫМ СМЫСЛОМ."

157 287
258

СЕРЬЕЗНО, КТО ПОВЕДИЛ В ПОЕДИНКЕ
 ДЕМОКРАТИЧЕСКО-БУРЖУАЗНОЙ ЕВРОПЕ
 С НАПОЛОВИНУ АЗИАТСКИМ МОСКАЛЕМ.
 НИКТО . . . КАЖДЫЙ ОСТАЛСЯ ПОКА
 ПРИ СВОЕМ. КОНФЕРЕНЦИЯ В ГЕНУЕ
 ОКОНЧИЛАСЬ. ЕЕ ПРОДОЛЖЕНИЕ ИМЕЕТ
 БЫТЬ КОНФЕРЕНЦИЯ ЭКСПЕРТОВ В ГААГЕ.
 ПОЕДУТ ЛИ ТУДА БОЛЬШЕВИТСКИЕ ДЕЛЕГАТЫ
 ПОСЛЕ ТЕХ ПОРАЖЕНИЙ КОТОРЫЕ ОНИ ПО-
 ТЕРЯЛИ В ИТАЛИИ. ЯСНЫМ СТАНЕТ ЧТО
 ПРИ ТЕПЕРШНЕМ КАТАСТРОФИЧЕСКОМ
 ПОЛОЖЕНИИ РОССИИ ОНИ ПОЕДУТ КУДА
 ХОТИТЕ. НАМ УКРАИНЦАМ, ЗАПАСИТЬСЯ
 НЕОБХОДИМО ТЕРПЕНИЕМ И НЕРВАМИ И
 ВЫЖДАТЬ. ВРЕМЯ ЗА НАС СВОЕ ДЕЛАЕТ.
 ПЕРСПЕКТИВА И РЕЗУЛЬТАТЫ ГЕНУЭЗ-
 СКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ ПРЕОБЛАДАЛИ УКРАИН-
 СКИЕ ПОЛИТИЧЕСКИЕ КРУГИ.

ДОЛЖЕН ОПРАВДАТЬСЯ И ПРЕДВИДЕННЫЙ
 НАМИ ХОД ДАЛЬНЕЙШИХ СОБЫТИЙ, ЛОГИКА
 КОТОРЫХ ГОВОРИТ, ЧТО БОЛЬШЕВИТСКАЯ
 ВЛАСТЬ СКОРО ПАДЕТ, ЧТО СОТРУДНИЧЕСТВА
 С НИМИ НЕ МОЖЕТ БЫТЬ И ЧТО ЗАВТРАШНИЙ
 ДЕНЬ НА УКРАИНЕ ПРИНАДЛЕЖИТ ТВОРЧЕСКИМ
 НАЦИОНАЛЬНЫМ ЭЛЕМЕНТАМ НАШЕГО НАРОДА,
 ИДЕОЛОГИЯ И ТРАДИЦИИ КОТОРЫХ ДЕЯТЕЛИ У:Н:Р:
 НЕ СМОТЯ НА ВРЕМЕННЫЕ НЕ УДАЧИ, ЧЕСТНО
 НЕСУТ НА СВОИХ ПЛЕЧАХ."

После постигших неудач ШУЛЬГИНА и компании на Генуэзской
 Конференции, инициативы Правительства У.Н.Р. в Генуе открыта
 конференция представителей "ДЕМОКРАТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК" - УКРАИНЫ,
 ГРУЗИИ, АРМЕНИИ, АЗЕЙВАРДЖАНА, КУВАНИ И ДОНА. Конференция от-
 крыта 24-го 25-го Мая с.г. . Результаты работ этой конферен-
 ции пока неизвестны.

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПАРТИИ У.Н.Р.

Больше всех влиятельнее в свое время партии Украинских С.р.

152 208
289

и С.Д. утратили влияние даже на эмиграцию. Украинские С.Д. центром работы которых является ЛЬВОВ, в настоящее время активности не проявляют-ведут организационную работу. Отношение их к Петлюре посылно-опозиционно. От партии С.Д. на съезд 3-х ИНТЕРНАЦИОНАЛОВ ездил МАЗЕПА.

Партия украинских С.Р. центром работы которой в настоящее время является ЧЕХИЯ-ПРАГА, ведут усиленную организационную работу. В отношении Петлюры стоят оппозиционно.

Социалисты федералисты /ВАРШАВА/ никогда не имели опоры в широких массах на Украине. Они остались верными своей культурно работе.

Самостийники в борьбе потеряли лучших своих членов: АНДРУСА, ЛУЦЕНКА, М. БЕЛИНСКАГО, ЛУЦЕНКА, и друг. ; сейчас притягивают новых людей и находятся в периоде новой реорганизации. Есть данные что самостийники встанут в центре в новой фазе при национальной борьбе.

Г Р Е К О В и К^о

Неудачи постигшие ПЕТЛЮРУ И ТЮТЮНИКА в момент их последнего наступления на Украину, заставили польские круги в дальнейшем отказаться от активной поддержки акций ПЕТЛЮРЫ. Но жадна оккупации Правобережья, за которую стоят все правые польские партии и часть военщины, - это все заставило поляков обратиться своим званием на генерала ГРЕКОВА, обещая его сделать в момент оккупации Украины ВОЕВОДОЙ УКРАИНЫ. В результате переговоров был в ВЕН сфабрикован ПОЛИТИЧЕСКИЙ КОМИТЕТ НАЦИОНАЛЬНОЙ УКРАИНЫ, во главе которого стал ГРЕКОВ и СТРУК, объявивший себя атаманом всех повстанческих и партизанских отрядов на Украине. Комитет имеет свой органц УКРАИНА, который ~~выдается~~ *выдается* на украинском и французском языках. Главной задачей этого органа ~~есть задача~~ *есть задача* дискредитация ПЕТЛЮРОВЩИНЫ и всех украинских политических группировок ~~не разделяющих взглядов ГРЕКОВА и Ко.~~ *не разделяющих взглядов ГРЕКОВА и Ко.* ТЮТЮНИК о Грекове и Ко говорит следующее:

" ДОЛГИЯ ПРЕБЫВАНИЯ ЗА ГРАНИЦЕЙ И ТЯЖЕЛОЕ МАТЕРИАЛЬНОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ЭМИГРАЦИИ-ОТСЕЯЛО ЛЮДЕЙ , ЧТО ПРИСТА-

153

239

260

ЛИ ДО НАШЕЙ ИДЕИ ИЗ ЗА КАРЬЕРЫ
 К ТАКИМ ПРИНАДЛЕЖИТ ЕРЕКОВ, СТРУК и КО.
 ОНИ ПОЛУЧАЮТ СУБСИДИИ ОТ ВРАГОВ
 НАШЕЙ ИДЕИ И ВЕДУТ РАБОТУ ПО ДИСКРЕДИ-
 ТАЦИИ ВСЕГО УКРАИНСКОГО ЗАКОРДОН~~У~~"

КУТЕПОВ - ЛЕВИЦКИЙ ЗАГОВОР ПРОТИВ ПЕТЛЮРЫ.

В середине апреля в Болгарии был переведен воору~~жен~~ный корпус КУТЕПОВА, который насчитывал до 30.000 человек, Болгария же согласно Версальскому договору имеет только 15.000 регулярной армии. КУТЕПОВ заключил соглашение с реакционными Болгарскими кругами, начал вести подготовительную работу перевода в Болгарии, предполагая в дальнейшем, при реакционном правительстве повести вооруженную борьбу против Советской Власти. Узнавши об этом премьер-министр Болгарии СТАМБУЛЧИСКИЙ, заявил, что в крайнем случае он готов передать власть в руки коммунистов, но не реакционным кругам. В дальнейшем заговор был раскрыт и ликвидирован.

ЛЕВИЦКИЙ, премьер Петлюры, будучи под влиянием поляков и неудовлетворяясь политикой Петлюры, решил воспользоваться действиями КУТЕПОВА, войдя с ним в контакт, сбросить Петлюру, посадивши на его место ГРЕКОВА и разом с Кутеповцами начать военные действия. Для переговоров в Софию был выслан генерал ПОРАХИВСКИЙ. Военный министр ВОВК узнавши об заговоре ЛЕВИЦКАГО немедленно все раскрыл и генерал ПОРАХИВСКИЙ остался в Варшаве. Произошел крупный скандал. Кабинет подал в отставку. ВОВК подавая в отставку написал премьеру ЛЕВИЦКОМУ, что служить разом с арадниками и интриганами не намерен. Отставку кабинета Петлюра принял и возможно Вовк будет назначен премьером. Это все произошло в периоде между 25-31 мая с.г. в Варшаве.

ГЕТМАНСКИЯ ГРУППИРОВКИ .

После многих совещаний украинские хлеборобы демократы слились с хлебородными державниками, соглашившись на принципе- /ТРУДОВОЙ МОНАРХИИ НА УКРАИНЕ/. Украинский союз хлеборобов державников

154 210
261

заявляет, что свою задачу он выполнит тогда, когда украинский народ в столице Украины сложит законную присягу ГЕТМАНУ УКРАИНЫ и ВЕЛИКОМУ КНЯЗЮ ВСЯ МАЛОЙ РУСИ, как ДИДИЧНОМУ ГОЛОВЕ НЕЗАВИСИМОЙ И СУВЕРЕННОЙ УКРАИНСКОЙ ДЕРЖАВЫ, ПРОВОЗГЛАШЕННОМУ ГЕТМАНом ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ ВСЕХ УКРАИНСКИХ КЛАССОВ, ВО ВРЕМЯ ТОРЖЕСТВЕННОГО ПРИЗНАНИЯ ТРУДОВОЙ МОНАРХИИ, как формы УКРАИНСКОЙ ДЕРЖАВНОСТИ. Вот основная идея за которую борются хлеборобники-державники. Хлеборобы державники никогда не могут стать дисциплинированной группой, а тем больше не смогут повести за собой массу. Груба их можно поделить на действительных державников: ШЕМЕТ, ЛЕПИНСКИЙ, БЕЛОПОЛЬСКИЙ, МОНТРЕЗОР и друг., и людей что думают исключительно про свои поместья: граф ГРОХОЛЬСКИЙ, ХОРВАТ, ПОДТУРСКИЙ, СКОРОПАДСКИЙ и КОМЕНКО больше ~~в~~янут до последних, но ~~из~~ тактических причин стоят по середине. Будущее за первую группу, действительных державников, у них может легко прийти до соглашения самостийников.

Акция Василя ВЫШИВАНОВОГО закрденом почти ликвидирована. Известная организация ВОЛЬНОГО КАЗАЧЕСТВА распалась. Причиной ликвидации явилось постановление немецких монархистов лагеря ЛЮДЕНДОРФА, которые помогали Василю Вышиваному и казачей организации финансами для переворота на Украине.

А Р М И Я

Армия У.Н.Р. в Польше размещена в следующих таборах:

В КАЛИШЕ:	ВОЛЬНСКАЯ ДИВИЗИЯ 3-я ЖЕЛЕЗНАЯ ДИВИЗИЯ ОХОРОНА ГОЛОВНОГО АТАМАНА ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ ИНКЕРСКАЯ ШКОЛА
ЩЕПЬОРНО:	4-я КИЕВСКАЯ ДИВИЗИЯ 6-я ДИВИЗИЯ ЗАПОРОЖСКАЯ ДИВИЗИЯ / часть / ПОЛК ФРОЛОВА
ЩЕЛКОВО:	АРМЕЙСКИЙ ГОСПИТАЛЬ ПУЛЕМЕТНАЯ ДИВИЗИЯ ХЕРСОНСКАЯ ДИВИЗИЯ / часть / ЗАПОРОЖСКАЯ ДИВИЗИЯ / часть / ЖАНДАРМЕРИЯ

Отдельная конная дивизия находится на работах в районе КРАКОВ-РЖЕШЕВ. Полк черных ЗАПОРОЖЦЕВ на работах в районе ВАРШАВЫ.

МАХНО долгое время был в РУМЫНИИ, но его воинственная натура

155-241
262

не выдержала, что бы не начать какой нибудь военной авантюры. Он начал готовить восстание в БЕССАРАВИИ. Когда Румыны узнали об этом Махно был арестован вместе со своим Штабом. Ему удалось бежать в Польшу где он и нашел временный приют. Махно со своим Штабом находится в СТРЕЛКОВО, за ним поляками ведется особое наблюдение. С момента ликвидации выступления ТЮТЮНИКА и соответствующих нот Правительства У.С.С.Р. -вся армия перешла на положение беженцев, под протекторатом польского министерства ВНУТРЕННИХ ДЕЛ. Пища ухудшилась, одежды абсолютно табор не получает. Помощь материальную оказывают только американские комитеты, которые еще сохранились в таборах. Настроение в таборах самое пессимистическое, по словам Тютюника в таком положении зимы не выдержат. Правительство Петлюры вошло к полякам с ходатайством дабы всех интернированных разрешили использовать для работ. Перед началом Генуэзской конференции, под влиянием Правительства У.Н.Р., которое имело ввиду что его конференция признает, настроение между интернированными было хорошее, но когда и эта надежда лопнула, коваки упали духом и уже не верят никаким обещаниям своих вождей вдохновителей.

ПОВСТАНЧЕСТВО, ПЛАНЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.

После поражения ТЮТЮНИКА отношения польских кругов к петлюровщине изменилось сильно к худшему. По словам самого ТЮТЮНИКА-УКРАИНСКОЕ ДВИЖЕНИЕ ЗА КОРДОНОМ в настоящий момент хуже всего ^{об} стоит в Польше. В дни когда судьба Генуэзской Конференции была не ясна, когда все ожидали войны поляки предложили Петлюре на ~~команду~~ ^{команду} войны ВЫСТУПИТЬ АВАНГАРДОМ. Петлюра наотрез отказался, заявивши, что ради интересов Польши он больше не воюет. После этого отношения еще больше обострились. Всюду идут аресты Украинских офицеров и ~~контрабанды~~ ^{контрабанды} под различными предлогами, добывая для офицеров паспорта польских поданных ^{студаса} удаётся насаждать агентуру в пограничной полосе. Правда, отношения между Пильсудским и Петлюрой не изменились и только благодаря этому последнему удаётся черпать средства для дальнейшей работы. Прежние друзья и даже сотрудники партизанско-повстанческого Штаба из польских офицеров.

156 263 242

например поручик ГЛАЗАР-сейчас всеми силами старается дискредитировать всю повстанческую работу. Прежде чем писать о тенерешней работе и о новых перспективах повстанчества необходимо возвратиться к прошлому дабы анализировавши все можно было себе представить с чем и при каких обстоятельствах выходил ТЮТЮНИК на Украину. Выход был принужденный. Поляки в последние дни ставили вопрос категорически, - или выходите или все будете арестованы и отправлены в таборы. Старая вражда между Петлюрой, который боялся что бы ТЮТЮНИК с момента выхода на Украину не объявил себя главою Державы, и ТЮТЮНИКОМ была мимаслициий доведена до трагизма. Согласно переговоров ТЮТЮНИКА с польским ГЕНЕРАЛЬНЫМ ШТАБОМ- ему было обещано 2 батареи с полной запряжкой 200 верховых лошадей, 5.000 винтовок и 100 пулеметов .

Перед самым выходом Петлюра официально написал отношение к Начальнику Польского Генерального Штаба следующего содержания:

" СЧИТАЮ, ЧТО АРМИЯ ГЕНЕРАЛА ТЮТЮНИКА ВЫСТУПАЕТ ИЗ ТЫЛА ВОЛЬШЕВИКОВ СМОЖЕТ СЕБЯ ОДЕТЬ И ВООРУЖИТЬ НА ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ, А ПО СЕМУ ПРОШУ ВАШЕГО РАСПОРЯЖЕНИЯ, ЧТО БЫ ТЮТЮНИКУ НЕ БЫЛО ВЫДАНО ОРУЖИЯ В КОЛИЧЕСТВЕ КАКОЕ БЫЛО ОБЕЩАНО ПОЛЬСКИМ ГЕНЕРАЛЬНЫМ ШТАБОМ".

По возвращении ТЮТЮНИКА из Украины, Петлюра написал официально Начальнику Генерального Штаба У.Н.Р. бумагу следующего содержания:

" ОТЫСКАТЬ ВСЕ МАТЕРИАЛЫ , КОТОРЫЕ БЫ ДИСКРЕДИТИРОВАЛИ ВЫСТУПЛЕНИЕ ГЕНЕРАЛА ТЮТЮНИКА".

Эти два документа ясно свидетельствуют об отношении 2-х вождей. Интересно обращение генерала ПЕТРОВА к ТЮТЮНИКУ после его поражения. В беседе ПЕТРОВ заявил : " ЛЕГЕНДА ВАШЕГО ВЫСТУПЛЕНИЯ ДОЛЖНА БЫЛА ЗАКОНЧИТЬСЯ САМОУБИЙСТВОМ ВАС И ВАШЕГО ШТАБА ПОД МИНКАМИ,- ЭТИМ БЫ ВЫ ОПРАВДАЛИ СЕБЯ". Видя такое отношение к себе Петлюры и военных кругов стоящих близко к Петлюре, Тютюник долгое время не брался абсолютно за работу. Компания во главе

157 243
264

БЕЗОНС во ЛЬВОВЕ на ВЕРНАДИНСКОЇ Площади № 2, куда внес пай в 1.000.000 польских марок и генерал ТЮТЮНИК. Правда в начале апреля ресторан обанкротился и прекратил свое существование. Бумаги Петлюры на имя Польского Начальника Генерального Штаба генерала ПЕТРОВА агентами ТЮТЮНИКА были выкрадены. Желая сохранить им КИЗЯМИ ТЮТЮНИК вручил их полковнику ОТМАРШТЕЙНУ дабы последний отвез документы в РУМАНИЮ. Благодаря этим документам и произошло роковое убийство в ЦЕШОРНО полковника ОТМАРШТЕЙНА.

Не име я между военными украинскими кругами более способного организатора, как Юрко ТЮТЮНИК. Петлюра вынужден в дальнейшем пользоваться его работой и по сему официально ТЮТЮНИК от имени Правительства У.Н.Р. возглавляет собой повстанчество. Официального партизанского повстанческого Штаба не существует, а только имеется упрощенный Штаб, который состоит из следующих офицеров:-- Подполковника ДОВРОВОРСКОГО, исп. все поручения Тютюника военного и дипломатического характера, Сотник ВАЩЕНКО - ад"ютант ТЮТЮНИКА который живет во ЛЬВОВЕ при ТЮТЮНИКЕ. Сам ТЮТЮНИК живет во ЛЬВОВЕ по ЛЯЧАК ВСКОЙ ул. № 74 под фамилией КРЫЖАНОВСЯГО. Часть офицеров Штаба разослана для работы за кордон: в Болгарию выехал подполковник ОЧЕРЕТЬЮ, в ЧЕХИЮ сотник НОВИКОВ, который живет в УНГРОДЕ, где находится в таборе часть Херсонской Дивизии, в АВСТРИЮ ПИРОГОВ и в ЮГО-СЛАВИЮ выехал поручик ДУДКЕВИЧ. Работа этой агентуры сводится к вербовке офицеров и солдат украинцев из Врангелевской и Галицкой армий в партизанские отряды который предполагается формировать в РУМАНИИ. Остальные сподвижники ТЮТЮНИКА частью выехали в табор, а некоторые устроились на польской службе, так: СТУПНИЦКИЙ служит агентом в Ровенском лесничестве и настроен против ТЮТЮНИКА. Генерал НЕЛЬГОВСКИЙ, всеми забытый поступил в ЛЬВОВСКИЙ ОПЕРНЫЙ ТЕАТР и служит кассиром получая по 20.000 польских марок в месяц. Он собирается возвратиться на Украину по амнистии.

Благодаря тому что поляки пользуются для своей работы разведочной интернированными украинцами, ТЮТЮНИК все разведывательные материалы получает через этих агентов. Кроме того в РОВНО для

265 158 214

этой работы специально kinetic сотник БАБИЧ/ ДОМБРОВСКИЙ/ который подчиняется непосредственно ТЮТЮНИКУ. После неудачного выступления ТЮТЮНИКА абсолютно изменил тактику в дальнейшей организационной работе. Для более ясного ознакомления с новой тактикой приведен ряд пунктов инструкций, данных ТЮТЮНИКОМ для определения сути и путей по которым должна вестись на УКРАИНЕ работа направленная к свержению Советской Власти:

1/ Исключение интервенции со стороны Европы заставило Российскую Эмиграцию согласиться с фактом Советской Власти. Политика большевиков по национальному вопросу / ЛЕНИН, КРАСНЫЙ, ИВАН КАЛИТА/, а также новая экономическая политика сделали Российскую контр-революцию лояльной для Правительства Ленина. Россияне верят что большевики пойдут еще в право, а поэтому борются вооруженно, творить революцию против большевиков мало кто собирается с правых россияни. В интересах России не допустить до новой революции.

2/ Наши интересы совершенно противоположны. Мы за всякую цену должны вынудить революцию против теперешнего правительства МОСКВЫ и ХАРЬКОВА.

От этого зависит наша тактика / тактика Украинских патриотов. / Поэтому обязаны:

III

1/ Помнить что окончательная победа не зависит от абсолютной силы, а наоборот, победит тот, кто будет сильнее относительно в последний момент борьбы. С этого следует, что должны делать все что вредит врагу больше чем нам. Коротко: что врагу вредит-для нас хорошо.

2/ Помня, что эмиграция не может дать для активной борьбы ничего кроме претензий на власть- творить все самим. Центр тяжести должны перенести на Украину, а не за кордон. Что есть честно среди эмиграции, все пойдет на помощь и будет исполнять директивы с Украины. Необходимо помнить, что в закордонах почти невозможно ориентироваться ситуацией на Украине.

159 215

Закордонные центры никогда не успеют своевременно шачать акции, на случай движения в Советской Державе: - центр должен быть на Украине. 266

3/ Для достижения цели нужно идти в союз со всем что уничтожает державный организм врага. С этого вытекает необходимость использовать так званную рабочую оппозицию. Для того не нужно никаких формальных соглашений. Формально нужно целиком отдать себя в распоряжение оппозиции, - конечно активной, а самим мудро идти до своей цели.

4/ Необходимо захватить под свое влияние все активно оппозиционные элементы, ~~создать~~ свою силу, которая даст ~~право~~ то, что нужно ~~делать~~ Украине. *люблю*

5/ Помнить что наша / Украинских патриотов / партия МОЛОДА УКРАИНА / *видимая* программа - максимум - Украинская Независимая Демократическая Держава, минимум, Украинская Независимая Держава.

6/ Поддерживать активность масс. Партизанские отряды, террор через заговорщиков, уничтожение экономической жизни врага, - ~~то~~ способ что уничтожает врага и поднимает настроение масс.

7/ Общее восстание поднимать только тогда, когда этого требуют обстоятельства широкого политического характера. Оно будет успешным только при условии, что Московский Политический Центр упадет или хотя буди перед Началом падения.

8/ Помнить что враг ~~и~~ / целый вражеский народ /, а не партию необходимо ~~добить~~. Чувство милосердия с корнем вырвать из психологии масс.

9/ Легче уничтожить вражескую силу и власть, чем создать свою. По этому каждый, кто активно берется, пусть будет готов занять соответствующую должность в нашей державе. Чтоб створить свою власть нужно ее хотеть и любить; тот кто будет только драться с врагом, но не будет способным или не ~~схочет~~ стать у власти, хотя в уезде или в губернии не нужен ~~для~~ наше дело для многого.

160 246
167

10/ Необходимо воспитать массы, что бы они понимали, что момент начала борьбы выбирает центр, - а остальное делает периферия. Только решительность и инициатива революционной организацией начиная от самых малых даст победу.

11/ Лучше творить небольшую количеством организацию но с железной дисциплиной, чем большую банду. Дисциплинарный орган / специальная группа террористов/ должен иметь в своем распоряжении революционный центр.

12/ Никогда не давать служебных должностей принимая во внимание прошлые заслуги или авторитеты, какой- бы то ни было личности. Прежде всего принимать во внимание способности человека для исполнения той или иной роли.

Для более продуктивной работы ТЮТЮНИК решил все перенести на территорию РУМЫНИИ. Он хотел и сам выехать туда, но этому воспротивился ПЕТЛЮРА. Для ознакомления с повстанческой работой в Румынии, приведем характеристику работы генерала ГУЛО из докладов имеющихся в распоряжении ТЮТЮНИКА, полученных им от генерала ДЕЛЬВИГА. С момента начала подготовительной повстанческой акции, ГУЛО не прислал ни одного доклада о ходе работ партизанского повстанческого штаба. Из доклада ДЕЛЬВИГА видно что Румыны пошли на встречу и помогали всем, что требовалось для повстанческого Штаба ГУЛО. Украинский адмирал ОСТРОГРАДСКИЙ живший в то время в РУМЫНИИ из своих личных денег истратил на организацию до 200.000 лей. Но это ни к чему не привело; на сколько ГУЛО храбрый офицер и хороший партизан, настолько он мало-способный организатор. Он не сумел себя окружить людьми и все офицеры бывш. при штабе только кутили, тратя казенные деньги на кутежи. Полковник СТЕФАНИВ, бывш. Нач. Штаба, проигрывал казенные деньги в карты и т.п. Для того что бы отправить какого нибудь офицера в подполье, ему выдавалось 2-3.000 лей, - в тот же момент он должен был подписывать счет румынам 6-9.000 лей. На вопрос одного из них для чего так делается СТЕФАНИВ ответил, что часть денег идет румынскому офицеру выдававшему деньги, часть идет полковнику СТЕФАНИВУ для Штаба - , а остальные подпольнику.

161 86 247

В конце вся работа Штаба была расконспирована и в докладе ДЕЛЬВИГ говорит, что большевики свободно ходили в повстанческий Штаб. К моменту выступления ГУДЫК на территорию Украины не вышел и выпустил ПШЕННИКА, который через два дня был убит под ТИРАСПОЛЕМ.

Такое положение в Румынии заставило ТЮТЮНИКА назначить туда для организационной работы ОТМАРШТЕЙНА, который должен был выехать в Румынию. После убийства полковника Отмарштейна назначен подполковник ПАЛИИ-СИДОРЯНСКИЙ к-р 4-го Киевского Конного полка. В районе Рыбница - ХОТИН работает Начальник разведки Румынской - Украинской поручик ГОЦУЛЯК. В район его деятельности перебрасывается часть 4-го Киевского Конного полка - уже 120 человек во главе с сотником ДУДКЕВИЧЕМ выехав. 1-го Июня *наши* получили телеграмму о немедленном выезде в Румынию / Палии в Польше живет под фамилией ЖУКОВСКИЙ / Инструкции которые он получил от ТЮТЮНИКА сводятся к следующему: организовать несколько боевых партизанских отрядов пригодных для налетов на Украину с целью экспроприации. Тактика партизанских отрядов сводится к разрушению ж.д. дор. мостов, складов, - по принципу все что вредно врагу хорошо для нас. ТЮТЮНИК приказывает партизанским отрядам не оперировать большими по количеству, а раздробляясь на мелкие отряды терроризировать и наводить панику на врага.

Таким образом нынешняя деятельность руководящих контр-революционных петлюровских центров закордона в настоящее время сводится к работе скорее подготовительной, как по линии организационной в широком смысле слова, так и усилению по линии подпольной и партизанско-повстанческой. Во всяком случае факт налицо: последняя деятельность / подпольной и партизанско-повстанческой / развивается достаточно интенсивно и руководители ее: ПЕТЛЮРА, ТЮТЮНИК, и друг. намерены в ближайшее время усилить и расширить ее.

1-го Июня 1922 года

ПОЛНОМОЧНЫЙ ПРЕДСТАВИТЕЛЬ
Г.П.У. У НА ПРАВОБЕРЕЖЬИ

Ист. № 0/106.

Послано: М.
Т.
О.№ ... 51738
6-го Марта 1929г.

ПЕРЕВОД С ПОЛЬСКОГО СТАТЬИ СЕСИЛЬ ГАНБАРИ, ПОМЕЩЕННОЙ
В ГАЗЕТЕ "ГЛОС ПРАВДЫ" (№18).

"СВОБОДНАЯ УКРАИНА, КАК ГАРАНТИЯ МИРА НА ВОСТОКЕ ЕВРОПЫ".

Знаменательная статья консервативной Английской газеты.

(Собственн. корресп. "Глоса Правды").

Лондон, Январь.

Сколько раз на страницах польских газет/раздавался хотя бы самый слабый отголосок симпатий к стремлениям украинского народа, под оккупацией Москвы, к независимости - Советская печать была набат о том, что готовится новый крестовый поход европейской буржуазии, с польской буржуазией во главе, дабы силою оружия залить морем крови коммунистический строй, этот единственный "рай справедливости на земле". Этим ложным криком, предупреждающим весь мир о якобы военных опасностях, Советы стремятся заглушить голос многомиллионного украинского народа, "забытого Историей", - как уже лет 60 тому назад выразился один из выдающихся французских политиков - Казимир Де-ля-Морэ.

Однако-ж, проблема "Самостийной Украины", также неприятная для Советов как и для Царской России, существует если не в качестве актуальной политической международной проблемы, то, во всяком случае, как вопрос, который не перестает занимать общественное мнение Запада. Понятно, он занимает лишь тех, кто заглядывает далеко в будущее. История учит нас, что нет такой силы, которая была бы в состоянии окончательно задушить народ, имеющий непоколебимую волю к собственному свободному бытию. Мы переживаем период триумфа так называемого "самоопределения народов". Это - один из принципов, на котором базируется новый порядок вещей, завоеванный после последней военной катастрофы. Может ли Украина, у которой так сильно, в продолжении последних веков, проявлялись стремления к независимости, быть несчастным исключением из этого принципа? На этот вопрос целый ряд объективных европейских наблюдателей отвечает категорически: "Нет!"

Посмотрим, что по Украинскому вопросу пишет один из серьезнейших Лондонских ежемесячников - консервативный английский орган: "Нэйшнел Ревью" (Национальное Обозрение). В последнем №-ре этого ежемесячника была помещена очень характерная статья Г-жи Сесиль ГАНБАРИ, некоторые выдержки из которой приводим ~~вкратце~~ ниже:

"В продолжении всей Истории, - пишет Г-жа Ганбари, - тянется длительная непрерывная борьба Украины с Россией, или, если выразиться точнее, с Москвой.

"Против этой -то Москвы Выховский заключил союз с Польшей, Дорошенко с Турцией, Мазепа со Швецией, а Капнист искал помощи в Германии. Ненависть к Москве привела к Брест-Литовскому договору и сдружила первого Президента Украины - Симона Петлюру - с Польшей.

"Всегда существовала неприязнь между Киевом и Москвой, Москва всегда тянулась к Востоку, в то время как Киев смотрел всегда на Запад.

"Падение Царского Пр-ва в 1917г. снова пробудило надежды Украины. В Марте 1917 г. "Центральная Рада" основалась в Киеве. Первый актом этой Рады был созыв Национального Конгресса в составе свыше одной тысячи делегатов. Его программа включала официальное признание украинского языка, за прещенного в течении уже многих столетий русскими. 17-го Июня 1917 года

17-го Июня 1917г. Рада объявила свою первую Декларацию Независимости. В Январе 1918г. Франция и Англия официально признали ~~важную~~ и выслали своих представителей - генерала Рабуи и Г-на Баггса, прежнего генерального консула в Одессе.

- "Это положение продолжалось недолго. Большевистские войска наводнили весь край и довели до падения первого Правительства. Второе правительств состоявшее из социал-революционеров, было также кратковременным. Киев до ~~стался~~ большевикам, а Правительство бежало в Житомир и в тот же день пред писало договор в Брест-Литовске. Немцы ~~тогда же~~ пришли им на помощь против большевиков, но, соблазненные богатствами Украины, хотели, при помощи нелюбимого украинца Скоропадского, создать насильственно правительств

- "Окончательное поражение Германии содействовало, однако, членам бывш "Рады", под предводительством Петлюры, для изгнания Скоропадского и Немцев и для захвата Киева. Но в 1919 г. большевики снова заняли Украину. Петлюра, во главе Украинской армии, храбро боролся, ища сначала помощи у Франции, а затем у Польши, и, в конце-концов, был принужден уйти за-границу. Вскоре Петлюра, украинский вождь и народный герой, был убит, и Андрей Левицкий был избран главой Временного Пр-ва. "

- "Оглядываясь назад, - пишет Г-жа Ганбари, - весьма трудно понять ~~какое~~ ~~важнейшее~~ невежество, вдохновившее Ллойд-Джорджа при высылке людей, денег и аммуниции в помощь армии Деникина, которая стремилась занять Украину, ибо, в независимости от того, были то большевики или белогвардейцы, все же это были враги Украины. Если бы такая же помощь была дана Украинскому Пр-ву (официально признанному) в борьбе с большевиками, Украина была бы ныне свободным краем.

- "После войны мы ~~буквально~~ ~~являлись~~ свидетелями, как Союзники признали право самоопределения народов. Мы видели Финляндию, Эстонию, Латвию, Литву, Польшу, Чехословакию, Украину, Грузию и Кавказ срывающими окрестности и отрывающимися от Советской России. Чтобы дополнить ряд буферных государств, созданных против экспансии Германии с одной стороны, а также против ~~важных~~ ~~важных~~ Советов с другой, ~~важнейшим~~ для дальнейшего существования других государств ~~важнейшим~~ необходима независимая Украина. Свободная Украина является желанной для Балкан, а также для Румынии, которой теперь постоянно угрожает опасность со стороны Бессарабской границы.

- "Главным аргументом в пользу ~~важной~~ Украины является тот исторический факт, что пока она принадлежала России, последняя все время угрожал миру. Украина была базой экспансивной политики России против Польши, Черного Моря и Балкан. Это был исходный пункт наступления против Конс/поля.

- "Однако-ж, не только с географической или исторической точки зрения Украина была ключем к ~~важнейшему~~ могуществу русского сфинкса, а, в первую очередь, с экономической точки зрения. До войны она доставляла 70% всего русского производства хлеба, 75% угля, 65% железа и 85% сахара.

- "Пополняя эти аргументы, необходимо в первую очередь добавить: дайте свободу Украине, и вы нанесете верный удар, в самое сердце, советскому строю.

- "Лига Наций, которая на словах всегда, якобы, защищала интересы малых народов, фактически бросала их на произвол судьбы. Понятно, что Европа не может принять активное участие в их освобождении. Это освобождение их должно прийти изнутри; зная психологию славян, иногда ~~важнейшим~~ впадаем в крайний пессимизм из-за их неспособности к практическому действию.

- "Однако-ж, окажите им моральную поддержку путем громкого признания Лигой Наций их прав на самоопределение - и вы значительно укрепите те элементы внутри, которые уже работают над ~~важнейшим~~ своей народной свободой.

- "Наряду с независимостью Украины наступило бы воскресение Кавказа и Грузии, той Грузии, история которой является одной из самых трагических и самой темной страницей в книге Лиги Наций.

- "С экономической точки зрения, свободная Украина открыла бы для британской промышленности и торговли ряд неиспользованных и неэксплоатированных богатств. Было бы неразумно разрешить Германии занять в этом отношении первенство.

Статьи "Нэйшнел Ревью" мы приводим здесь в главных ее выдержках. На ~~кратких выдержках~~ этого вполне достаточно, чтобы понять, как некоторые серьезные и влиятельные английские круги рассматривают Украинскую проблему. Отсюда совсем не следует, что в Англии живет еще идея вооруженной англосоветской интервенции. Автор этой статьи к ней не призывает. Наоборот, он выясняет, как интервенционисты времен правительства Ллойд Джорджа, подерживая контр-революцию в лице Деникина и других ~~контр-революционных~~ белых генералов, действовали на погибель Украины. Заинтересованность английского общественного мнения в проблеме Независимой Украины выходит за рамки текущей политики; она доказывает предостережение и проницательность в будущее, в широкие горизонты, охватывающие все периоды времени, что является характерной чертой английской политической мысли. - Г.-

-----ooOoo-----

№ 328

Стаття І.Полтавця-Остриниці «Київ чи Москва і Петроград»

539 *92*

«Переводс немецкого»

Иван ПОЛТАВЕЦ-ОСТРАНИЦА - 17/Ш-24 г.
 Киев или Москва и Петроград.

"Рука сделала - рука разрушит".
 Богдан Хмельницкий.

Когда необходимо предстать перед общественным мнением с определенным вопросом необходимо опереться на историю. Это тем более полезно, так как с одной стороны наши граждане слишком скоро забывают опыт своей истории, а с другой стороны иностранцы слишком мало осведомлены о нашем историческом прошлом.

Украинская история также является руководительницей в развитии идей Украинской государственности, а также базой как и будущей украинской политики, так и политики тех народов интересы которых связаны с нами.

История указывает, что при возникновении и дальнейшем развитии Украины она господствовала над Восточной Европой как Велико-Княжество Киевское. Это княжество было основано Украинским родом так называемым "Рус". Возникновение этого княжества легендарное и его можно отнести к периоду основания Рима. Как Рим был основан РОМУЛОМ И РЕМОМ, то и здесь основателями Киева были братья Ний Щошак и Хорев и их сестра Либель.

До IX столетия после Р.Х. у нас имеются весьма мало сведений относительно этого княжества. В Киеве правили Аскольд, Дир, Игорь, Ольга и Святослав. В 980-1025 г.г. во время господства Владимира Великого, княжество Киевское превращается в великое княжество, которое в течении трехсотлет господствует на востоке и его значение в Восточной Европе было равно значению Рима юге и на западе.

Эта блестящая эпоха господствования Владимира Великого занимает весьма крупное место в истории Украины. Киевское великое княжество занимало тогда огромную территорию от Карпат до Дави

Иностранное Отделение
 Г.П.У. Украины
 № 04089
 от ИНО ОПУ
 в г. Вена
 28/10
 1/10
 1) Кривуца
 2) Шумков
 № 11
 ИНО
 ИНО
 9/10
 434

ской горной цепи и от Черного моря до Северных озер /Ладожского, Ильменского, Онежского/.

После блестящего периода господствования Владимира Великого наступило не менее блестящее, его сына Ярослава; а во время подствования его внука Владимира Мономаха, Украинское Великокняжество достигло полного расцвета. После Владимира Мономаха на престол взомел его сын Мстислав /1125-1132/ о котором один весьма известный украинский историк АРНАС пишет следующее:

Князь Мстислав сын Мономаха, был последним выдающимся сыном Киева. После его смерти Киев мало по малу перестает играть роль политического центра, но он все таки остался самым крупным и богатым городом на Востоке Европы. Ввиду этого и в настоящее время ведется ожесточенная борьба за Киев. После смерти Мстислава Киев теряет свое значение в Княжестве, а после поражения, которое нанес Киевскому войску князь Андрей Суздальский, разрушивший Киев, последний также перестал играть роль на востоке Европы и Киевское Великокняжество при соединилась к ново основанному Московско-Суздальскому, а затем часть его была присоединена к Польше во время Польско-литовского союза.

Князь Андрей Суздальский будучи весьма честолюбивым человеком и для того, чтобы захватить власть у своего владки - Киевского великого князя, поднял меч против последнего и подверг Киев беспощадному разрушению в течении двух дней: дома были сожжены до тла, а население убито, женщины и девушки похищены, церкви и монастыри разграблены и разрушены, иконы, священные книги и колокола украдены и для Киева наступило весьма бедственное время голода, нужды и печали."

Несколько раз уже Киев переходил из рук в руки, но никто не решился его разрушить, но князь Андрей Суздальский поднял свою руку на священный город не как его дед Владимир Мономах, который стремился возродить блеск и величие царствования Владимира Великого, а для того, чтобы его подвергнуть разрушению, ослабить его политическое значение лишь на за своих собственных честолюбивых интересов.

Священный город Киев - гордость Украины, свидетель его доблестного прошлого, был предан Андреем Суздальским во власть произвола.

540 9/3

С этого времени Украина потеряла свою независимость, свое значение на востоке Европы и его место заняло ново-основанное Московско-Финляндское княжество. Татарское нашествие и рост польско-литовского княжества окончательно уничтожили Украину.

Идея об восстановлении Украины возникла во время владычества князя Свидригайло и гетмана Богдана Хмельницкого, но ни одному из них не удалось победить врагов Украины. Великий князь Свидригайло поднял знамя Украинско-литовского княжества и стремился всячески к уничтожению царства Польского, угрожавшего опасностью Украинско-польскому княжеству. Вся Литовская, Украинская, Белорусская знать была на стороне Свидригайло, т.к. он стремился исключительно к независимости княжества. Участие Литвы и Белоруссии в этом Союзе не играло никакой роли, т.к. эти княжества находились под украинским культуральным влиянием. Доказательством может послужить, что известные Литовские уставы были написаны на украинском языке. Двор Литовских и Белорусских князей также говорил на украинском языке. Но после поражения, которое потерпел Свидригайло при битве при Вилькомире /1435/ его планы разбились, главной причиной этого поражения было безучастие народных масс, которые не могли постигнуть великого значения, которое имело восстановление Украинского княжества и лишь стремились к социальному, а не к национальному освобождению.

Неудача Свидригайло обрекла Украину на бездействие в течении долгого времени. Лишь когда возникло казачество гетман Богдан Хмельницкий в 1648 г., попытался вызвать в народе национальное чувство. Вначале планы Хмельницкого были очень широкие, но после того, как он во время заключения Зборовского договора вел переговоры с выдающимися политическими /кругами/ деятелями он решил, что Украина лишь тогда добьется независимости, если она опять захватит в свои руки владычество на востоке Европы и станет крупным политическим фактором, как она была во время господствования Владимира Великого. На этом Богдан Хмельницкий базировал всю свою политику, которую тогда поддерживала Европа, а особенно Тердина третий. Но военные неудачи, смерть его сына Тимофея и его кончина помешали осуществлению этих планов.

После смерти Хмельницкого /1657/ вопрос относительно независимости Украины вступил в новую фазу: возникает борьба между гетманами за автономию УКРАИНЫ в рамках одного или другого госу-

дарства. Идея о владычестве на Востоке Европы была совершенно забыта и все современное национальное движение приняло характер стремления к принципиальной независимости в пределах своих этнографических границ.

Причину этого не следует искать в недостатке активной деятельности вождей, а скорее в том, что идея о независимости была неправильно понята ими. Но в течении 100 лет Украина существовала как независимое государство и это обстоятельство сильно отразилось на образе мышления украинской интеллигенции которая вследствие недостатка национально-настроенной знати старается взять на себя роль руководительницы движения, которую до сих пор играла знать.

Находясь под влиянием марксистских международных идей она, т. е. интеллигенция, не была в состоянии внести свои стремления за рамки этнографических границ и "Революции фронта". Эта позиция не согласовалась с географическими, стратегическими, экономическими и политическими интересами наших соседей, которые строили всю свою политическую программу на острие меча и результатом этой точки зрения украинских вождей явилось: окончательная гибель украинской независимости.

Итак идея об областной независимости Украины рухнула вместе со своими вождями и вместе нее возникла мысль восстановить настоящую независимость Украины со владычеством на Востоке Европы и выразителем этого движения является "Украинский Национальный Казачий Союз".

К борьбе между Москвой и Польшей за владычество на Востоке присоединяется еще третий участник - Украина, которая со времени Владимира Великого и Богдана Хмельницкого имеет на это историческое право. Кто из этих трех одержит победу, конечно, лишь покажет будущее, но необходимо помнить следующее владычество каждого из трех соперников, конечно повлечет за собою собственные политические директивы в отношении народов, входивших в состав бывшей русской империи, а также в отношении тех государств, интересы которых в той или иной форме связаны с Восточной Европой.-

Опыт владычества России на Востоке Европы, которое вначале вылилось в течение многих столетий в форму русского государства, затем после Революции 1918 г. в форму Республики

94 541

с временным правительством Керенского, а наконец Советского правительства, ставит под сомнением решаются ли все народы, которые были в свое время насильственно присоединены к России и вынуждены поддерживать "ее единство", поддерживать и в будущем русское господство, которое, конечно, опять повлечет за собою национальное притеснение. Также весьма сомнительно согласится ли, хотя и незначительная часть народов, населявших западные территории бывшей России, после того, как они столько сильно потерпелись от поляков, поддерживать стремления Польши.. И так остается одна возможность, которая могла бы уничтожить польско-московский империализм, а именно развитие военных сил на Украине, которые дадут народам Восточной Европы национальное равновесие и защитят их от врагов.

Нам еще неизвестно на какой точки зрения относительно этого вопроса, стоят национальные вожди народов Восточной части Европы, но делая вывод из целого ряда событий, а также из сообщений, нам стало ясно, что без могучей Украины им будет невозможно устранить угрозу посягательства на их независимость со стороны Польши и Москвы. Настоящее положение некоторых из этих государств таковое, что как только Польша и Москва вздумают наложить на них руку, они как карточные домики будут снесены с лица земли. И так, если эти государства не примкнут к Украине для борьбы против польско-русской опасности если они не будут содействовать Украине в овладении военным господством на Востоке Европы, то рано или поздно они потеряют свою независимость через Польшу или Москву.

После того, как мы указали на значение Украины для всех государств, возникших на развалинах бывшей русской империи, мы попытаемся обратить внимание на это обстоятельство тех государств, интересы которых связаны с Восточной Европой.-

При настоящей констелляции международной политики необходимо поставить вопрос, кто является нашим другом и кто врагом. С Версальского договора до 1924 г. почти все европейские державы до того были заняты своими взаимоотношениями, что не могли уделить интерес восточно-европейскому вопросу, только теперь они мало-по-малу начинают им интересоваться. Перед тем как сделать общий вывод, нам необходимо изучить целый ряд политических ситуаций:

В 1924 году происходит разделение держав на две главные группы в отношении их целей в общем и в отношении восточно-европейского вопроса в частности. Одна из них возглавляется Францией, а другая, хотя и весьма осторожно, Англией. Первая которая после русской революции 1917 г., не была в состоянии помешать Врест-Литовскому миру между Германией и Россией и Украиной, нашла поддержку на Востоке, благодаря тому, что пыталась образовать там франко-фильские государства: Польское, Чехословацкое и Румынское, а затем Малую Антанту /Польшу, Румынию, Чехословакию и Юго-Славию/. Франция еще некоторое время тому назад преследовала эту политику и только весьма недавно она приступила к более активной деятельности на Востоке, которая хотя и приняла другие формы.

Поражение, которое потерпело белое движение русских Вандейцев, неудача польских планов, Рапальский мир между Германией и Советской Россией, деятельность вел. кн. Кирилла, все это толкнуло Францию на действие для того, чтобы быть окончательно вытесненной из восточной политики.

Весьма серьезным шагом в этом направлении была передача Галиции Польше, поддержка вел. кн. Николая Николаевича и, наконец, выступление в Буковской области, для того, чтобы окончательно уничтожить Германию. Но итало-испанские договоры, угрожающие владычеству Франции в Африканских колониях, опасность, которой угрожают Италия и Испания Франции в случае разногласия между последней и Германией, все это заставило Францию са опять возобновить свои старые отношения с Москвой, которые длились уже почти в течении целого столетия. Эти сношения пустили столь глубокие корни на национальной почве, что едва Англии, Германии или Италии удастся их расторгнуть. Франция мало-по-малу приступила к осуществлению этого плана: раньше всего был заключен франко-чешский союз, который окончательно устранил идею о восстановлении Дунайской монархии, но зато перебросил между Францией и Москвой мост, для которого должна служить связь Франции с Москвой, как противовес к Англии и ее партнерам.

Франция прекрасно понимает, что пока власть на востоке находится в руках России, она, т.е. Франция, должна держаться

70 542

за Россию, независимо от ее формы государства и правительства.

В случае каких либо осложнений Франция имеет в своих руках козырь, а именно Николая Николаевича, для того, чтобы иметь возможность повлиять на внутреннюю политику России. Под руководством великого князя Россия стала бы близкой союзницей Франции в вопросах прошлой русской империалистической политики в отношении Дарданелл Средиземного моря и Индии и стала бы также носительницей панславизма. Таким образом мало-по-малу выявляется французская политика в отношении Москвы. каждая политика со стороны другой державы в этом направлении потерпит поражение, так как франко-русский союз основан на естественных началах. Если Англия попытается помешать ему, то ей необходимо найти себе в Восточной Европе союзника, для того, чтобы с его помощью отразить франко-русскую опасность. Рано или поздно Англия будет вынуждена некоторым образом ослабить значение Франции на Востоке Европы и тормозить распространение влияния России по направлению к Черному морю и Индии. Она неминуемо должна будет вмешаться во внутреннюю политику Восточной Европы.-

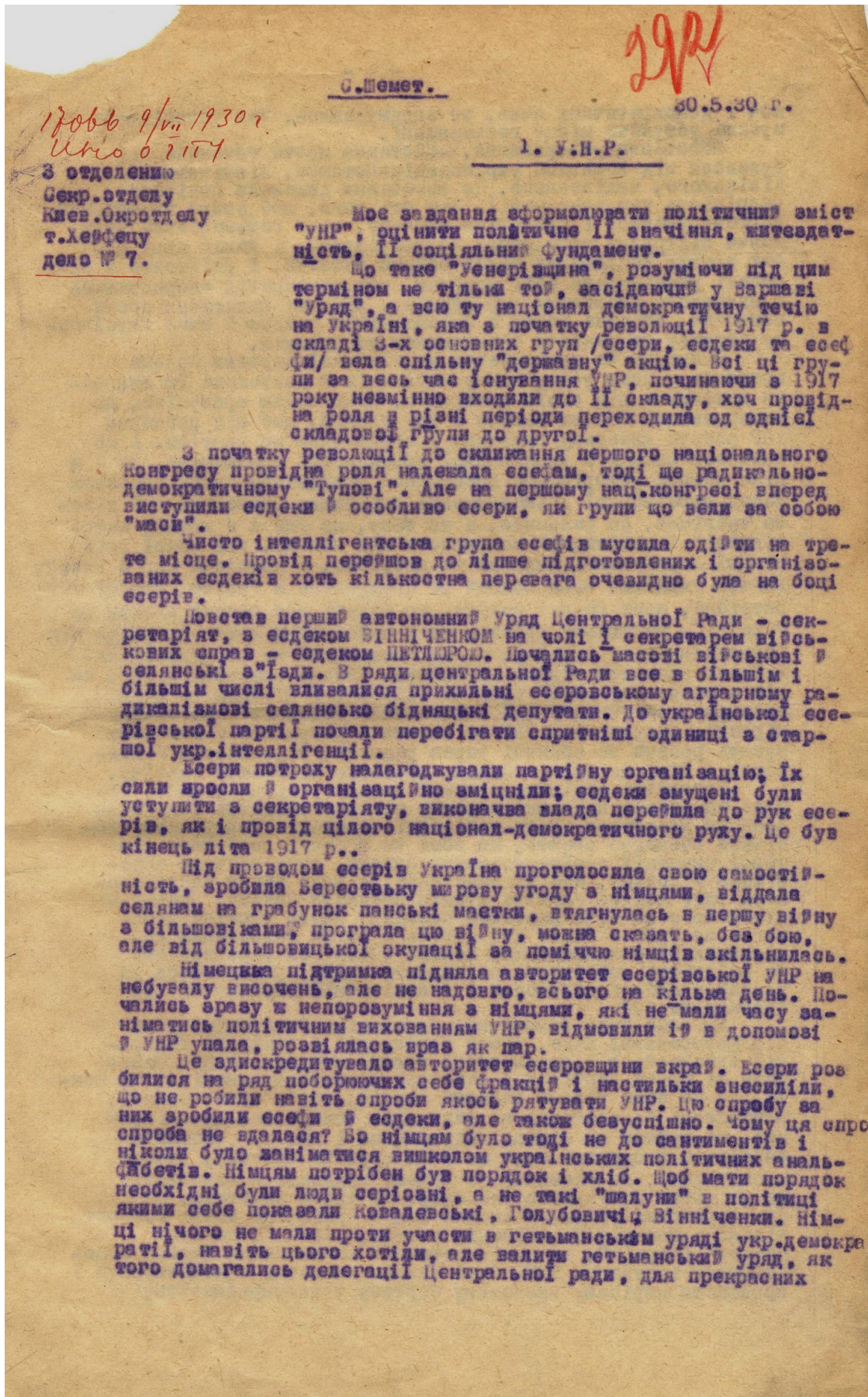
Будущее нам покажет какой политики в этом вопросе будет придерживаться партия Макдональда. Но мы можем предположить, что т.к. ее политика не носит узкого пристрастного характера, то она скорее будет руководиться английскими государственными интересами.

Англия уже давно проектирует вмешаться во внутреннюю политику Восточной Европы. Для того, чтобы проложить себе путь на восток, она при заключении турецко-греческого мира, придавала особенно большое значение нейтрализации Дарданелл, что указывает на желание оставить за собой права заняться украинским вопросом вне русско-польского влияния.

Весьма трудно угадать какие тактические шаги Англия собирается предпринять в этом направлении, но одно достоверно, а именно перегруппировка следующих государств: Италии, Испании, Германии и в некоторой степени также Турции, ~~Варшии~~ Болгарии и Венгрии, а в последнее время также Юго-Славии и Румынии, при помощи которой Англия стремится уничтожить базу французской политики на востоке, т.е. М.А.. Эти государственные группировки соперничают с Францией для того, чтобы привлечь советские правительства *рука на своем оружии и восстановить политическую констелляцию*

№ 329

Стаття С.Шемета щодо діяльності УНР

коч і демократичних очей, не згоджувались. Так усенерівщина мусіла уступити місце гетьманщині.

Повстання усенерівщини, повстання проти гетьмана відбувалося під проводом укр. еседів - Нетяюра, Вінніченка, А. Дівіцького, Чехівського. Це повстання доказало політичну неарілість укр. демократії. Саме сть того, щоб добре внутрішньо організуватися і дождатися моменту, коли гетьманський уряд кине підтримки демократії потребуватиме, а такий мент при тих тяжких обставинах мусив швидко наспіти, і увійшовши в уряд поволі реалізувати свої програм, укр. демократія скористалась з одчайного становища укр. держави, підняла повстання проти гетьмана, звалила разом з гетьманською владою й саму Українську державу на радість більшовикам та полякам.

В подяку за зрушування української держави Польща прийшла у себе усенерівську еміграцію й дозволила їм зайнятися політикою під своїм контролем. Само собою зрозуміло, що контроль цей Польща вживає в той спосіб, щоб під драпиром УНР робити польську політику у відношенні до України. А що інтереси Польщі в українській державності протилежні, то й ціла робота усенерівська оказується скерованою проти адекватних засад української державницької політики. Становище УНР дійсно трагічне, бо фальшиве, а то тому, що УНР є в повній матеріальній і політичній залежності від Польщі, тієї самої якій ніякої Української держави не потрібно, а потрібен мир з Росією контом України. Поки Польща не помирилась з Росією, Польщі УНР потрібна, щоб Москва думала, що Польща має великі впливи на Україні, - настільки великі, що влюбий мент може відірвати від Московщини цілу Україну, як що Московщина не погодиться полюбовно провести кордон по Дніпру. Польща грається з УНР, як кіт з мишею - ві життя враз не відбирає й на волю не пускає, очевидно для того, мж щоб колись таки задавити й на шматки пірвати. Розумніші в УНР це знають і розуміють й все таки мусять робити на обличчі вираз радості, задоволення й певності в тім, що друг - Польща допоможе здобувати Україну.

Усенерівці надіються втягти Польщу у війну з ССРСР, вірять що Польща переможе червону армію й обіцяють тоді саме зробити повстання проти побідниці - Польщі. Усенерівські політики очевидно знають, що вони не в силах позбутися червоної окупації своїми власними силами, тому кличуть сміливішого - польщу, аби їх визволити. А коли поляк поб'є москаля тоді чомуь Україна мусить подумати польщу, польщину - після того як вона переможе москаля, якого Україна перемогти не була в силі. Деж логіка в таких дивовижних політичних розрахунках? Щоб ясніше стала вся нереальність та наївність подібного політичного плану, роздивимось що уявляє в себе в дійсності і в політичній перспективі ця пресловута УНР.

Як вище було зазначено, Українська Республіка з часів Центральної Ради, часів директорії й тепер на еміграції складається з трьох груп: еседа, еседки, есери. Називати ці групи партіями в загально прийнятому значінні не можна, бо це були тільки зачатки партій, слабо організовані, нечисленні й політично не виховані. Тепер же, на еміграції, ці гуртки ще більше подробляюся і при УНР залишилися тільки поодинокі люди за всіх груп та елемент, власно, аполітичний, як вивезені до Польщі урядовці й військові. Що до цього останнього елементу, то треба замітити, що про державний урядовий апарат і про Армію УНР можна говорити тільки в певних оговорках, умовно, - бо й "державний апарат" і "Армія", як довів останній камінецький період самостійного існування УНР, були зовсім неадатні започаткувати і провадити серйозну визвольну боротьбу у всеукраїнському

293 V

масштабі. Центр ваги, звичайно в такі історичні моменти належить до армії. Уенеріаська армія за часів петлюрівського проводу - це була властиво не армія, а партизанська група з цивільним, не військовим керівництвом на горі. Питання "політики" в цій армії за весь час петлюрівського проводу переважали над інтересами військового діла. А ця політика приводила до того, що в Уенеріаській армії весь час не вгадала боротьба проти "національно нещирих" елементів, весь час вишукували всюди "національну зраду", за мниму зраду вигонили краєвих військових організаторів, кадрове старшинство, замінивши їх ніби то "щирими націоналістами", які в дійсності були здебільшого найбільш безсовісними, або просто примітивно дурними вискочами без потрібної для військового організатора культури й освіти. Польська опіка, правда трохи заспокоєла руйнівницьку працю "щирих націоналістів", борючись штаб своїми впливами й вимогами примусив Петлюру більше цінити "військовий стаж", освіту, фахову якість старшин. Але польське керівництво не могло надати Уенеріаській дієво державного розмаху, надати тій силі, якої сама по собі УНР не мала, бо таке задання не могло входити в плани Польщі та навряд чи в було б їй під силу. Тому катастрофу в Кам'янці треба приймати, як дійсний кінець суверенного й приватно формально державного існування УНР. Осівши в Польщі, УНР стала увляти в себе емігрантську групу, котру й треба розглядати не як політичну емігрантську групу і як таку оцінювати з погляду можливого її впливу на майбутні події на Україні.

Як група політиканствующої еміграції "УНР" увляла в себе збірку дуже різноманітного елементу, - аполітичних остатків цивільного та військового апарату та групи людей, які належали раніше до різних українських соціалістичних партій. З цих останніх, лише еміграція есефовська в повнім складі залишається при "УНР", що ж до колишніх найбільш активних і впливових еседеків та есерів, то закордонні комітети цих груп відійшли від "УНР", поодинокі ж люди з цих партій працюють при "УНР" далі.

Головна тепер в числі політичних - есефовська група, як відомо, а чисто літературною по своему фаху. Як в минулому так і в майбутньому еседа не можуть дати проводу ні матеріально продукуючої частини українського громадянства, ні являтися організаторами фізичної сили нації, сили меча. Тільки на фоні загальної мізерії українських державницьких змагань доби революції, могли ще майцять есефовські постаті. Та ще в часи занепаду нашого на еміграції чуємо ми про цих діячів, що виконують на замовлення Польського уряду ніби "українську" дилематичну акцію перед Анататом.

Група українських еседеків - це така сама інтеллігенція, як і еседа тільки ніком молодша й посідаюча більш активну революційну традицію. Не мали вони ґрунту для своїх соціалістичних ідей на Україні, бо на Україні взагалі пролетаріату визначна кількість а до того ж він майже увесь з "примілого" не українського елементу. Так само, як і еседа, еседеки як політична група, не можуть нічого позитивного, помітного дати при державницьких змаганнях України.

Третя складова група "УНР" - есери. В початку революції хотіли вони зформувувати ідеологію бідняцько-селянської маси в територию політику во ім'я цієї маси. Але досвід вже показав, що і провідники цієї групи, як сама маса просідали за низьку політичну культуру, що в демократичних формах свою політичну акцію організувати. Тому й за часів Центральної Ради есери, за винятком короткого періоду вже агонії Центр. Ради, мусіли уступати політичний провід представникам перших двох груп-еседам і еседекам. Питання, чи можуть в будуччині есери, - себто демократична, народницька інтеллігенція, - організувати бідняцько-селянські маси в бойову силу й дати цій силі свій демократичний провід. Я вважаю, що ні: що цього зробити в формах уенеріаськи, себто в формах демократичних ніхто не зможе, бо бідняцько-селянські маси не можуть бути фундаментом для демократичної організації держави.

Відома річ, що демократизм виходить з посідаючих більшу культуру міських буржуазних класів суспільства. Демократичні форми життя й влади можливі й необхідні тільки в країнах, де місто домінує над селом, де міського населення багато, де матеріальна си-

ла цього населення домінує в цілїм краю, де міське населення посїдає вже певну політичну культуру, яка дає йому певну організованість і здібність завязати цілому краю певні політичні провід. Цього на Україні не має в у близькіх будучині бути не може. І наколи бідняцькому селянству в призначено брати першу політичну скрипку в Українській державі, то во вонім разі музика цієї бідняцько-селянської акришк скрипки ні в яким разі не може бути музикою демократично-республіканською, а якоюсь іншою. На нїй погляд скорше характер цієї селянсько-бідняцької музики мусить бути абсолютничий, диктаторський, на зразок більшовицької диктатури пролетаріату. Саме приклад цих останніх - більшовиків, а починаючи.

Навіть пролетаріят московський, який посїдає безмірно вищу політичну культуру чим бідняцько-селянські маси України, не мїг бути, якшоказар провал правительств Керенського, підвальною демократією. Деж тут можливість для реального політика на селянсько-бідняцькіх масі будувати демократичну республіку.

А чи в може в рядах "УНР" а її центром в панській Польщі народитись бідняцько-селянська диктатура? Звичайно, ні. Така диктатура мрга б народитись тільки в боротьбі проти яких панської Польщі.

І так, УНР не мала в не має оперття на Україні ні в одній матеріально чи політично чинній силі. Тільки в один момент в минулому акція УНР набрала було великого і широкого розмаху, це на початках революції. Тоді державно виховані, посїдаючі вищу політичну культуру, круги, звязували з робітним національно-демократичного руху, значить в УНР, надїю, поміччю цього рухові перебороти анархію. Але ці надїї не оправдались і в осени 1917 р. ще до приходу більшовиків, коли сама УНР почала додержувати анархію в підобриватись до анархізованої частини села, посїдаючі вищу політичну культуру слї від УНР відсахились. Показалося тоді вже, що укр. демократія опором правного порядку в нормального для даних часів соціального строю, бути не може.

УНР, як державно творчий чинник вмерла в кінці літа 1917 року і не дасть її опанувати життям української нації підтримка Польщі, як та ж сама підтримка Польщі не допомогла в 17 віці опанувати Україною, так саме українською інтелігенцією заміані і на Польську підтримку оперття церковній уніі.

Сучасний стан УНР досить яскраво накреслено в газеті "Укр. Голос" з 1.6 ц.р. /зачитано ці статті/; ці статті вже було приведено в попередніх замітках.-

№ 330

Аналітична довідка «Польсько-германський вплив у середовищі українських організацій за кордоном» (за матеріалами чеської контррозвідки)

ИНОСТРАННЫЙ ОТДЕЛ
УГБ НКВД УССР.

Февраля 1935 г.

Источник 300.
Тов. КОЗЕЛЬСКОМУ.
" АЛЕКСАНДРОВСКОМУ.
Материал № 221386

ВРИД НАЧ ИНО УГБ НКВД УССР
/КАРИН/

СОБЕРЯЕМО СЕКРЕТНО.

НЕТАЄМНО

Польско-германское влияние в
среде украинских организаций
за кордоном.

Материал чешской к. разведки

В своей массе, украинский народ не симпатизирует ни немцам, ни полякам. Поляков украинцы просто ненавидят — как во времена исторического ^{летопись} гнета, так и во времена современного фашистского насилия поляков на украинской земле. Примирения с захватом поляками Галиции, Волыни, Подляса и Холмщины никогда не будет, всевали, борются и будут бороться со всякими проявлениями польского империализма и насилия.

Немцев украинский народ также не любит, ибо до сей поры они проявляли себя в роли притеснителей и эксплуататоров: 1/ помогли Польше и Москве в войнах против Украинской республики в XVI и XVII столетиях; 2/ немка Екатерина П-я, сделавшись русской царицей, насилием и хитростью уничтожила в 1773-83 годах Украинскую республику и отобрала у украинских казаков больше 6-ти миллионов гектаров земли, раздав ее московским панам и австрийскому императору с немецкими колонистами; 3/ колонизируя при помощи Московского правительства земли Волыни и Днепровья /побережье Черного моря/, немцы вытеснили украинское население в Сибирь и сели на их место; 4/ Во времена оккупации в 1918 году, немцы своими притеснениями и реквизициями озлобили против себя всю Украину; 5/ каждое

34

действие немцев, касаясь Украины, пугает население, напоминая о насилии и вымогательстве. Несмотря на все это, поляки и немцы стремятся создать в украинской среде необходимые им раздоры, с помощью коих они надеются захватить впоследствии украинские земли под свое влияние.

Полонифильство в украинской среде выражается ныне следующим образом и в нижеследующих факторах:

1. Политическое об"единение так наз. "Правительства Украинской Народной Республики", которое представляет собой в сущности осколки "петлюровщины", находясь под ведением А. ЛЕВИЦКОГО, проживающего в Варшаве, получая поддержку от Польского правительства.
2. Содержание польским правительством украинских военных кадров в собственных лагерях и при соответствующих польских отделах и институтах.
3. Помощь Польского правительства инвалидам армии укр. Нар. Республики.
4. Поддержка поляков Укр. Научному Институту в Варшаве.
5. Государственные стипендии украинской эмигрантской молодежи в высших школах Варшавы и Кракова.
6. Правительственная помощь эмигрантским издательствам научных и иных украинских книг, где работает свыше 100 украинских ученых и писателей.
7. Издание и помощь различным газетам, как-то: а/ еженедельная "Украинская Нива" в Луцке; б/ ежед. "Тризуб" в Париже; в/ там-же - ежед. "Бюллетени де бюро де пресс Украйнен"; г/ ежемесячник "Прометей" в Париже; д/ еженедельник: бюллетень польско-украинский в Варшаве; военный двухмесячник "Табора" в Калише-Варшаве и т.д.

8/ Польские реву: а/ месячи. "Всход-Риент"
Варшаве; б/ трехмесячник "Справо народовольови" в
Варшаве.

Почвой для немецких влияний являются сле-
дующие фактори:

1. Политическое положение гетмана Украины
Павла СКОРОПАДСКОГО, женатого на сестре жены ген.
ЭЙХГОРНА, находящегося в дружеских отношениях с ген.
Гренером и Гинденбургом, а также и многими другими
старшими чинами германского воен. командования. 2. Полит-
положение и взгляды б.начальника корпуса Украинских
Сичевых Стрельцов полк. Б. КОПОВАЛЬЦА. 3. Работы Укр.
Научн. Института в Берлине. 4. Германская поддержка
укр. молодежи в висних школах Берлина. 5. Военно-
гимнастические об-ва "Сич" в САСИ и Канаде, организо-
ване ген. СКОРОПАДСКИМ, кои в случае мобилизации, могут
дать несколько тысяч обученных солдат и офицеров, имея
две свои школы пилотов в Детройте и Чикаго. 6. Гер-
манские газеты: а/ бюллетень "Гетманской Управы"
в Берлине; б/ ежемесячи. "Остеуропенне корреспондент"
в Берлине; в/ еженедельный "Хлиборобский Шлях" во
Львове; г/ еженед. "Сичь" в Чикаго, д/ ежемес. "Инвести-
гейтор" в Лондоне и т.д.

Помимо вышеуказанного в пользу немецкого
влияния работает клерикальная и националистическая
печать украинцев, ибо первая пропагандирует монархизм
и гетманат, а вторая восхваляет гитлеризм.

Среди клерикальной печати выделяется а/ еже-
нед. "Правда", "Мета" и "Нидиля" во Львове и "Америка"
в Филадельфии; б/ двухнед. "Това Заря" во Львове;
в/ ежемесячи. "Давона" во Львове и среди националисти-
ческой: а / еженедельный "Новый час" во Львове; б/ еженед.
"Нов. Кличь" в Аргентине; д/ месячи. "Вистник" во Льво-
ве; е/ ежемесячи. "Разбудова наши" в Праге и непероди-
ческий нелегальный орган украинских националистов и
"Укр. Военной организации" - "Сурма" и др.

376⁴

Немецкое влияние можно наблюдать, главным образом, среди крупных землевладельцев, промышленников, клерикалов и б. офицеров Украинской Галицкой армии — польское же среди остатков эмиграции петлюровского административно-военного аппарата и его разветвления по Волыни.

Анти-немецкие и польские настроения наблюдаются главным образом среди крестьян, рабочих и трудящейся интеллигенции. В УССР эти слои населения, не имея свободы слова не в состоянии проявить свою волю, или активно выступить, правительственные же выступления от имени населения в действительности лишь задерживают проявление народной воли.

В Галиции анти-польские и немецкие элементы сосредотачиваются главным образом около "Украинск. Соц. Радикальной партии", "Укр. соц. дем. партии" и частично около УНДО / Укр. Нац. Дем. Об"единение/. В эмиграции, около Народной Укр. Рады и репрезентации Украинской партии Социалистов Революционеров, под идеологическим влиянием коей работает — "Укр. Всеобщий Рабочий Союз" в САСШ., рабочее об-во "Вильна Украина" в Бразилии, "Укр. Трудовое Об"единение" в Канаде и т. д.

Эти об"единения не имеют большого количества печатных органов, ибо являются представителями бедноты. Наиболее из них: / 1/ Ежегод. "Громадский Голос" во Львове; 2/ ежедн. "Дило" во Львове; 3/ там-же ежедн. "Свобода"; 4/ двухдн. "Народна Воля" в САСШ; 5/ двухдн. "Вистник Украинской Громады" в Париже; 6/ мес. "Трудовая Украина" в Праге; 7/ в Канаде двухдн. "Украинский Вистник" и "Сермерский Колос"; 8/ ежедн. "Пора" в САСШ и т. д.

Немецко-польские влияния расширяются в кругах украинской эмиграции в Европе собственными силами имея поддержку от заинтересованных государств. Благодаря материальной поддержке извне, эти слои украинской эмиграции обладают более обширными и распространенными органами печати, чем круги народные противо-немецкие и польские, работающие лишь собственными силами.

26.11

Кроме того, польско-немецкое сближение последнего времени и выкинутый лозунг "Самостоятельная Украина" создаст за Днестром значительный хаос не только в среде политически неграмотной, но и в среде интеллигенции, причиной к этому служит и то, что европейская демократия до сей поры не заняла ясной позиции в отношении украинского вопроса. Европейская демократия не прилагает усилий к тому, чтобы уяснить себе украинский вопрос на основе демократических принципов, что и является причиной того, что влияния польско-немецкого характера будут находить в украинской среде все более и более благоприятную почву.

Вывод прост: окажите должное внимание украинской проблеме на международном форуме и разрешите ее на основных принципах демократии.

1-III-29.
7.29.-31.

ПОЛІТИЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ. № 4.

Оживлення інтересу до Української справи в різних колах європейського суспільства, зв'язане з розвитком самостійницьких тенденцій української людності в ССРСР, викликало до життя на еміграції силу сильну різних гуртків та течій, що спекулюють на цьому заінтересованні. Проводячи свою особисту політику в різних країнах розселення нашої еміграції, вони своїми інформаціями остільки затежують, заплутують та викривляють провідні ідеї нашої боротьби і роль в цій боротьбі нашого Уряду, що вже країна є поря подати нашому громадянству короткий критичний огляд як по змісті та плянів нашого Уряду так і тих всіх чинників, які грають і гратимуть чи то позитивну чи негативну роль в справі нашого Українського Уряду на еміграції Уряду Української Народної Республіки, що покинув Базов з армією 1920 року українську територію.

Хоч самостійність України була віддана метою української політичної думки /Шевченко, пізніше Революційна Українська Partія, Радикальна Partія та інші/, але, як відомо, революційний Парламент Український 1917-1918 р. - Українська Центральна Рада в своїх Універсалах з тактичних мотивів ступнево тільки підійшов до оголошення України незалежною ні від кого республікою. Твердо і недвозначно це було сказано в I Універсалі, оголошеному 23 січня 1918 року, в попередніх же трьох Універсалах це висловлювалась думка тодішніми державними політичними нашими колами про бажання удержати Україну в політичному зв'язку з Росією. Події, що розгорнулися в Московщині від початку революції та до встановлення там влади Советів, показали широким колам українського народу, що немає у москалів бажання рахуватися з нашими інтересами та навіть їх зрозуміти та поважно до них поставитись, бо навіть за окремих нарід нас визнавати вони не хочуть і досі. Поведінкою кадетської партії з Мілюковим на чолі, що з Тимчасового Уряду навіть вийшов із за згоди того дати Україні автономію, поведінкою соціалістів-революціонерів з Керенським на чолі, що наці природні стремління до порядкування самим своїми справами розцінювали як "стремління ноха в спину революції" і навіть закидав на Московському Государственному Совецанні українцям запроданість їдину ворогам Росії - це остаточно довело українському громадянству неможливість порозуміння з росіянами та налагодження в будь яких формах співжиття з однією державою. І помркована демократія московська і соціалістична мало чим відрізнялися від давніх монархістів, а всіх разом їх перевершили більшовики, коли досталися до влади. Пинні слова про "самоопределеніє вплоть до отделенія" на ділі виявилися найзвичайнішою брехнею.

От-же українське суспільство та Український Уряд, ставши на шлях самостійного творення свого життя, несли тим самим пійти на ту боротьбу, яку оголосило Україні усе московське суспільство. За цієї боротьби що точилася мало не чотири роки з перемінним успіхом, мали ми перед собою і червоні армії московські Муравйова та Троцького, мали і білі Денікіна та Врангеля. Коли бились з нами червоні - їм співчували білі, а коли бились білі - їм співчували червоні. На зневажність до Самостійної України об'єднались всі нам ворожі московські кола і тим виріли між Україною і Московщиною прірву, якої не засипати ніякими договорами. Навіть зараз, на еміграції, головним питанням, яким цікавляться всі ворожі до більшовиків кола є питання національне. Мілюков в друкованій заявці, що коли хтось буде загрозувати більшовикам війною з метою одірвати од ССРСР Україну, то він з своїми однодумцями буде по той бік фронту разом з більшовиками боронити "Росію". Мілюков певен що більшовики напереді переможуть різні самостійницькі рухи в нутрі ССРСР і через те він так боїться, щоб хтось з-зовні не перешкодив більшовикам виконати завдання, яке ставили собі колись російські монархи.

Праві та монархічні кола навпаки, всю свою зненависть до большевиків та бажання скинути їх навіть шляхом збройної чужої сили пояснюють тим, що совітська влада безсила справитись з українським самостійницьким визвольним рухом і що коли її, цю владу не скинуть своєчасно, то вона, доведе Росію до повного розпаду.... Таке відношення до Української державності та до нації з боку росіян, визначилось цілком яскраво за час від 1917 до 1920 року. Урядові Української Народньої Республіки стало ясно на весні 1920 року, що немає серед москалів жадної поважної групи, з якою можна-б було прийти до порозуміння, тим більше серед тих груп, які або були, або колись можуть бути при владі. От-же, виходячи з такого досвіду, треба було планувати якісь реальні можливості для майбутньої боротьби. На ту хвилю вже цілком було з'ясоване відношення до нас і інших наших сусідів. Польща, користуючись нашою несилою боротись на всіх наших кордонах, захопила собі цілу Галичину та шмат Волині. Румунія так само захопила Бесарабію, а Підкарпатська Україна, одрізана від нас Польщею та Румунією, приєдналась до Ч.С.Р. Ці два близькі наші сусіди, далекі нам вірою - як Польща та далекі мовою як румуни, давно вже визнали нас за окрему самостійну націю і коли й мають з нами підстави до сварок, то ніяк не на ґрунті небажання рахуватись з нами як нацією, а на ґрунті бажання захопити більшу чи меншу частину земель, заселених нашим народом. Ще й третя держава знаходиться з нами в подібних стосунках, це Чехословачія. От-же три сусідніх нам народи, значно слабші численно за нас, скористали з нашої віковою боротьбою проти Москви спричинено, слабості і урвали від наших земель собі по більшому чи меньшому клаптові, не маючи в той же час нічого проти існування нашого, як держави, на більшій частині наших земель, як от Чехія і навіть зацікавлених в такому нашому існуванні, як от Польща і Румунія, бо для цих двох наш найстрашніший ворог Москва являється теж таким же давнім і страшним ворогом. Складалося таке становище, з якого було два виходи для України. Або припинити боротьбу з Москвою, себ-то відмовитися від свого державного існування і помалу перейти на те становище, на якому ми були перед революцією аж від часів Мазепи. Вже тоді во славу "Русского оружія" добилися приєднання до Росії і всіх земель заселених нашим народом, як то ми і робили, складаючи поважну частину Російського війська, що завойовувало від Австрії Галичину та Буковину, або що раніш, у війнах з Польщею потрошку відобрало від неї Правобережні землі. Друга можливість була, це прииритись з захопленням наших земель Польщею, Румунією та Чехословачією і в згоді з ними, а в гіршому випадкові при їх сприятливому нейтралітеті, боротись з Москвою за відновлення на захоплених нею наших землях вільної незалежної Республіки. Після довгих та важких роздумувань Уряд нац., з Петлюрою на чолі, пішов останнім шляхом. Уряд наш бачив, що коли б ми припинили боротьбу з Червоною Москвою й здались на її ласку, однаково становище України під Москвою, не стало-б кращим як зараз. Однаково б Москва, яка і без нашої капітуляції визнавала Україну самостійною, ніколи-б не дала з ласки дійсної незалежності. Однаково і тоді, як і Тепер, обіралася-б вона Україну та грабувала б і тільки й було-б рішучиці в тому, що це тоді-б робилося начеб-то з дозволу законного українського Уряду, що нішов на згоду з Москвою. Хоч-би навіть і удалося тоді совітам завойувати та приєднати до СРСР всі землі заселені українським народом, себ-то досягти їх об'єднання під одною владою, все-б це не була Соборна Україна, а була б тюрма цілої Соборної України під Москвою і обіралася-б Москва цілий наш нарід, діставала б тоді не більше засобів на підпалювання своїх прислужників закордонних, а народу українському було б ще гірше як зараз. Не мав би він навіть надії на те, що десь за кордоном СРСР, хивуть його брати в інших кращих матеріальних умовах і що вони разом з Українським Урядом таки дбають про визволення його з Московської неволі.

Уряд Української Народньої Республіки певен був, і він в тому не помилився, що большевики дуже швидко стануть зненавидженими на Україні, що солдство наше зрозуміє наскільки воно помилялось симпатизуючи большевикам. Тоді не було-б у нього довіря до своєї інтелігенції, яка примиралась з московським большевизмом і солдство-б наше пішло за якою угодно агітацією, може навіть монархичною московською, коли-б тільки від московських монархістів могло хдати допомоги та визволення. І звичайно-б тоді, при поваленні совітської влади, не то чужі а й свої-б незгадали про Україну, значи тільки одну ненависну їм Україну Совітську, вірну наймичку Совітської Москви.

Тай ледве чи вдалося б Совітській Москві підбити під себе ті наші землі, які захопила Польша, Румунія та Чехія. Ми-ж бачили, що поки большевики били нас, нам ніхто не помагав, а як тільки стали вони загрожувати Польщі, як ціла Європа заметушилася і на допомогу Польщі поспішили не тільки Уряди європейських держав, а навіть численні добровольці з Англії та Америки кинулись на допомогу Польщі. От-же без сумніву і ця "соборність" під Москвою, про яку так марять наші москофіли галичане не здійснилася б від того, що Уряд Української Народньої Республіки капітулював-би перед Москвою. От-же, коли ми не виграли-б, а тільки програли-б, поли-б піддалася Москві. То-ж ми зникли від того, коли пішли іншим шляхом, шляхом непримиренної боротьби з Червоною Москвою і що ми, ідучи цим шляхом, програли? Непрограли ми як українці нічого, бо не було чого нам і програвати. Землі наші, що попали під Польшу, Румунію та Чехію однаково під ними залишилися-б, чи хотіли-б ми того чи не хотіли-б. Не ми їх віддавали, а несе безсилля. Раз вже не могли ми від Москви оборонитись, годі нам було воювати ще й з Польшею, Румунією та Чехією, за якими стояли всі ворожі до Совітів держави. Ці держави і дали згоду чехам, полякам та румунам на їхнє володіння нашими землями, коли побачили, що наша несла не то ці землі за собою закріпити, але й самим удержатися. Великі держави воліли дивити, щоб ці землі були під Польшею, Румунією та Чехією, аніж вони мали дістатися Совітській Москві. Підкарпатська Україна /Русь/ сама піддалася Чехословащині бачучи, що діється на сході від неї і хоч і недодержали чехи складеної умови, позбавляючи українців Прикарпаття тих прав, на яких ті піддалися, але принаймні попали вони в кращі умови ніж в яких були вони під Угорщиною. В умовах Чехословацької Республіки, хоч і повільно, але твердо відвоюють вони свої культурно-національні права і рано чи пізно їх цілком відвоюють. Молоде покоління Підкарпаття добре знає до якого воно народу належить і діло вже майбутнього, яку воно вибере собі долю. Галицькі політики з Парижу 1919 року, коли наша армія билася проти Денікіна, наказали своїй армії не виступати проти нього і нашої армії прийшлося самій відтрити до згоди, а навіть просто розмовляти, будши переконаний, що він сам справиться з большевиками потім, а що в першу чергу треба нас бити, бо ми, мовляв, гірші за большевиків, бо ми проти єдиної неділимної, а ті за. Пізніше-ж галицькі уповноважені в Парижі заявили устами п. Панейка, що вони нічого спільного з Наддніпрянцями не мають і що вони, як колишні піддані Австрії, ждуть від переможця Антанти, вирішення своєї долі і рівночасно з цим, по їхній нараді, Галицька Армія капітулювала перед Денікіним, лишивши нашу Армію на її власну долю. Таким поведінням було в осени 1919 р. цілковито і рішуче перекреслено умову Галичини з Великою Україною, складену в січні того-ж року і, таким чином, доля Галичини ні фактично ні юридично не залежала вже від волі Уряду Української Республіки, а тільки від Антанти і тому даремне Галичане закидають Потлюрі якийсь "продаж" Галичини Польщі, бо-ж це Антанта та її орган Рада Амбасадорів признала Польщу, задовго перед тим окуповану вже польським військом.

По-правда, умови в які попали Галичина під Польщею важкі, такі важкі, що галичани якийсь час жалкували, що не попали вони разом з Великою Україною під московське ярмо, а вже минулося, авчи всі можливості економічного розвитку, мачи вільну пресу, мачи змогу з катедри польського Сейму на цілий світ протестувати проти тих утисків, які вони терплять в Польщі, галицькі політики вже позбулися всіх своїх сплат до большевізму, вже позбулися свого московільства. І тепер, виступаючи в Сеймі з деклараціями в імені цілого українського народу, заступник голови Сейму, відомий галицький політик Дмитро Левцький, вже з більшою експресією виступає проти Москви ніж проти Варшави, бо ж і справді, б'ють нас скрізь, але в ССРСР і кричати не дають, бо немає там ні вільної преси, ні народного представництва і протести та критику там почуєш хіба в чекістських казенатах від тих людей, що їх завтра поставлять "к стенке". Нелюди умови культурно-національного розвитку склалися для нашого народу і під Рунією. Але всі ці важкі моменти в великій мірі залежать від того, що ні Український народ не є паном і нізвідки він не може в державному масштабі сказати своє слово в оборону своїх братів. Все це переінілось би коли б існувала держава українська, яка б мала можливість в міжнародних відносинах виступати як рівноправний чинник і могла б впливати реальними, а не тільки словесними засобами в оборону українського населення сусідніх з нею країн. От-же цілком зрозуміло, що доки немає, такої держави, доки головна маса українського народу, наддніпрянська Україна, мусить боротися на своїй землі за право своєї мови, школи і задовольнятися тим, чим нагуюча московська нація їй поступається у вигляді "українізації", доти трагедія Галичини, Волині, Буковини, Бесарабії та Півкарпаття є трагедією другорядною, залежною від трагедії Наддніпрянщини.

Виходячи з цього всього Уряд Української Народньої Республіки в своїй політиці став на просту і ясну позицію. Коли є реальна можливість під сучасну хвилю думати про незалежність українського народу, хоч на якійсь одній території його розселення, з певністю на здійснення цього, то тільки на території Великої України. Тільки там незадоволення окупаційною владою відчувається широкими верствами народу українського в такій мірі, що можливо сподіватись активного революційного чину, скерованого проти насильника. Тільки там, на території московської окупації, революційні рухи можуть розраховувати на співчуття цілого культурного світу у формах моральної, а то й матеріальної допомоги. Тільки одна єдина з держав, що розібрали між собою землі українські, а саме ССРСР, не користується симпатіями на міжнародному форумі; непризнана і досі ще багата державами, вона вважається в цілому світі організмом не сталим і не стійким і всякі тенденції до її повалення, до змінення її, ваги та впливів можуть знайти в широких міжнародних колах співчуття а то й перертя.

Весь світ зараз, в загальних рисах, можна поділити на дві частини, ССРСР з одного боку, і решту держав, що явно чи укрито стоять у ворожій до цього позиції. З цього всього як вислід витікає - одна можливість зараз дбати, з певністю в реальні наслідки, над творенням держави українського народу на тих землях, що знаходяться під окупацією червоної Москви і при поваленню московської влади совітів, викроїти з захопленої нині нашої території таку державу і відновити на ній владу Української Народньої Республіки.

А раз ясно окреслена мета то, цілком зрозуміло, Уряд У.Н.Р. мусить використовувати в своїй діяльності всі ті сили, які можуть сприяти здійсненню цього завдання. Першою і найголовнішою силою, яка зацікавлена в існуванні Української Самостійної Держави, це звичайно сам український народ. Тому Уряд У.Н.Р. вживає всіх можливих заходів, щоб інформувати людність України про свою працю про свої сподівання, про стан совітської влади в оцінній чинників світової політики та про ту роль, яку мусить відіграти сама людність українська в боротьбі проти червоної Москви.

V 63

Ці інформації ведуть до збудження енергії в пригнічених верствах українського народу, ведуть до організації більш активного його елементу, а всім разом дають зрозуміння дійсної ситуації нашої справи в світовій політиці. Людність України реагує на це різними способами, що вселяють до політику Уряду У.Н.Р. шляхом наклепів чи шляхом висміювання, але ця сама полеміка з Урядом У.Н.Р., ця сама боротьба з ним за симпатії українського народу, дає в свою чергу скрізь, куди проходить совітська преса, підтвердження існуванню Уряду У.Н.Р. і дає умілому та критичному читачеві / а тепер більшість таких / більш для нього переконувачі відомості ніж навіть відозва самого Уряду У.Н.Р., яка до того своєю кількістю не може рівнятися з большевицькими виданнями та й не проходить як ті в найглухіші кутки України. Ця агітація проти сов. московської влади, ця пропаганда ідеї Української Народньої Республіки після всього того, що перетерпів наш народ на Україні з самих початків революції, це дає на добре підготовлений ґрунт. Чи біла і чи червона, а головне московська влада, дала-ся добре в знаки нашому народові і звичайно, що після всього пережитого хоч і як була попередня влада українська, але вже тому, що вона була своя що вона обороняла інтереси місцевої людности проти чужоземного грабунку все це в уяві народу підживує, ідеалізує часи Центральної Ради та часи Директорії, що повалила Гетьмана з його карательними отрядами та московською федеративною політикою і так уперто та завзято боролась і з комуністами і з білогвардейцями.

Що таке розуміння настроїв на Україні не є, з боку Уряду У.Н.Р. самообдуриванням, а що воно відповідає дійсності, найкраще свідчать всі останні з'їзди комуністичної партії України та пленуми Українського ВЦВК'у. Завжди на цих з'їздах чи Каганович, чи Петровський, чи Чубар завжди виступають з промовами про уряд У.Н.Р. і завжди його лають, зазначають з жалем, що цей Уряд має багато прихильників серед "куркульського та буржуазного елементу" на Україні.

Які-ж можуть бути наслідки зростання таких настроїв на Україні, в результаті затяжного конфлікту між чужоземною владою та населенням? Звичайно треба собі уявити, що раніше чи пізніше конфлікт так заглубиться, що авторитет влади зовсім пропаде, як то було з авторитетом царської влади, напередодні революції 1917 року і наступлять події аналогічні революції року 1917. В умовах упадку авторитету влади наступає таке безладдя, такий хаос, що добре організована дисциплінована громада людей, навіть зовсім нечисленна, добре зрозумівши стан речей та викинувши зрозумілі, принадли для більшости населення гасла-може опанувати цілком станом речей, як то було з невеличким гуртком Леніна, що захопив і повів за собою зрештою організовані маси цілої Росії.

Передбачаючи таку можливість, Уряд У.Н.Р. тому і діє про те, щоб всі, вірні гаслам нашої недавньої боротьби за самостійність України та за введення в ній народоправства / демократії / громадян України, що перебувають зараз на еміграції, щоб всі вони були об'єднані в різнородні фахові чи політичні організації і щоб готувались вони до того дня, коли для нас наступить на країні жнива того всього, що було доброго посяяно за героїчні часи боротьби за визволення. Самоуправство / диктатура / чи то царя, чи гетьмана, чи Донік'на, чи комуністичної партії не до вподоби нашій українській владі. Наш нарід, по натурі своїй, слухається тільки своїх власних постанов і тому то Уряд У.Н.Р. завжди твердо і виразно відмежовується від тих кол, які хочуть накинути силою нашому народові свою волю, відмежовується

-6-

тому політика Уряду У.Н.Р. від тих кол, які хотіли - б владу московської комуністичної партії замінити владою українських комуністів, але так само силою та розстрілами управляти цілою Україною: на користь однієї пролетарської класі, як про це марить В. І. Чеченко з своїми прибічниками. Так само віднехується наша політика від лінії, веденої гетьманами та прибічниками Скоропадського, оскільки ті хотять на Україні встановити спадкову монархічну владу роду Скоропадських /називаючи чомусь її гетьманською, хоч в історії нашій гетьмани були виборними президентами/. На думку Скоропадчиків український цілий нарід не здібен створити своєї держави: на їхню думку державу може збудувати тільки одна верства українського народу - українське дворянство - "шляхта" і тільки державу у формі монархії. Звичайно такої думки про цілий Український нарід не може бути. За часів німецької окупації ми могли переконатися, на що здібна наша помосковлена та поквалічена шляхта, коли вона за допомогою німців скинула Уряд Центральної Ради й поставила владу гетьманську. Благо України на їх погляд в добробуті одної лише їхньої верстви і своїм порядкуванням вони привели до того, що саме слово Україна мало не було знеславджене нашим селянством. Кудиб буда Директорія не підняла повстання проти гетьмана, так-б повстання підняли-б більшовики під гаслом "Єдиної не-ділимної червоної Москви".

За часів гетьманату те, що українська шляхта, яка його підтримувала, ці хвилинки не вагалась порозумітися з московськими білими військовими організаціями, як тільки німці, з огляду на революцію у себе на бітьківщині, виявили бажання вертатись додому, проголосили Федератив з Росією, щоб тільки при допомозі білогвардійських організацій оборонити свою земельку від селян, ясно показує, яка ціна цим гетьманцям в загально-національній нашій справі. Яке будь порозуміння з ними для У.Н.Р., хоч би й вони самі того хотіли, не являється можливим не тільки тому, що вони монархісти і федералісти, а й тому, що Уряд твердо стоїть на тому, що земля, якою заволоділо селянство за революції, не може бути ніким і ніколи від нього відібрана. Інтереси більшости нашого народу-селянства більше мають ціни ніж інтереси чужих здебільшого /польських, московських та інших/ поміщиків, для нашої національної справи. Так само не може бути мови про співробітництво Уряду У.Н.Р. та тих кол, що його підтримують з різними тими гуртками, що на свою руку всудь в різних державах свою політику, якою спричиняють розвиток сил цілої нашої еміграції і доводять насочо ворожим та й прихільним нашій справі чинникам нашу неорганізованість та політичну незрілість. Найбільш активним, найбільш зручним з ватажків таких гуртків являється Микита Шаповал. Честолюбивий і нерозбірчивий в своїх з собах, він до всіх кидається, до всіх втирається. Місяців через два після вибуху революції пролазить він в партію Українських соціал-революціонерів і навіть пролазить в Центральний Комітет її /не по виборах, а шляхом кооптації/, але ненадовго. Як довідуємося з закордонного органу української партії соціалістів революціонерів, "Боритесь-Поборите" № 9 липень-вересень 1921 р. Відень, стор. 22/, в парі з інтриганством і карєризмом в партійній діяльності М. Шаповала йшла політична безпринципність, яка виявлялась вже і в попередній його діяльності, прикладом чого може служити співробітництво його в 1918 р. в гетьманському "Відродженню", за що М. Шаповал і був в свій час в и к л ю ч е н и й Ц.К. з партії /1918 р./

Правдивість цих рядків що до діяльності Микити Шаповала підтверджується коротенькою згадкою про перебіг його орієнтацій. До революції він виступав, як український націоналіст, проти яких-би то не було порозумінь з росіянами. Зараз він разом з Черновим та Гуревичем у Празі заклав Соціалістичну Лігу Нового Сходу де бореться проти самостійності України, обстоюючи Федерацію з москалями. Перед революцією був ворогом соціалізму а в 1920 році в Угорщині за уряду большевицького Вела-Куна видавав большевицький журнал "Червона Україна", а втікши відтіля до Чехії, після усунення большевицького уряду, порозумівся з Чеським Урядом, перехопив в свої руки розпорядження тою допомогою українській еміграції, про яку дбав Уряд У.Н.Р. і з доручення чеського Уряду "розбиває У.Н.Рівський кулак", що так муляє русофілам чехам очі. Пошастило зібрати йому у Праці декільки колишніх політичних горе-діячів, бувших людей як от членів Директорії Макаренка разом з Шевцем, що утекли в 1919 році з України, залишивши її на самото С. Петлюру.

При допомозі колишнього члена Українського Гетьманського Сенату С. Шелухина, давнього царського черносотенця і приятеля Крушевана, та багатьох інших не менше "достойних", на сторінках видаваного органу "Нова Україна" чи іншими друкованими виданнями, веде він найбільш звірину боротьбу проти У.Н.Р.

Ця людина спромоглася чужим коштом зробити багато зла справі нашої визвольної боротьби деморалізуючи кволі елементи нашої еміграції, убиваючи в них віру в святість нашої боротьби та жертв і тим ведучи їх до змінювництва. Останніми часами, правда, наша еміграція відвернулася майже зовсім від Шаповала і цим показала, яка невелика ціна йому і його групі серед українського громадянства. Це мало для нього прикрі наслідки, бо разом з тим і Чеський Уряд перестав надавати йому колишньої ваги і значно урізав ті кошти, на які в'їзся ним поборовання Уряду У.Н.Р. та цілої самостійницької акції. Тепер Шаповал з своїми прибічниками удався до Америки, де, серед свіжих людей, завдяки своїй енергії, ще мабуть який час продержиться на поверхні громадського життя.

Головною його думкою, якою пморочить він, разом з своїми приятелями, голови своїх приклонників а визнання за шкідливе для української національної справи, порозуміння Уряду У.Н.Р. з Польшою. Він вважає, що українці мусять во всіма тими державами, які розібрали наші землі - воювати, вважаючи їх всіх, однаково небезпечними для нашої справи. Коли б він так і робив, як каже, себ-то коли б він справді тільки проповідував єдність всіх українських земель, що знаходяться під різними владами, і справді боровся з однаковим запалом проти москалів, поляків, румун та чехів, то можна було б вважати його лише за божевільного, який не розуміє, що на всі боки битись народові в такому стані, як ми зараз опинились, просто неможливо і коли хто реально чогось здобути хоче то мусить собі якихсь союзників шукати серед тих, хто не ставить своїм завданням неодмінно заповідати собі смерть. На справді-ж, з того, що Шаповал весь час накладає з російськими соціалістами революціонерами, що через них втерся до чеського уряду в довіря і що тепер разом з російськими С.Р. Черновим та Гуревичем заклав "Соціалістичну Лігу Сходу Європи" в програмі якої значиться зовсім не укрито Федерація з Москвою, видно, що він між нашими всіма ворогами таки вибрав собі союзника і то такого, який не то що частину наших земель загарбати хоче, а цілий український нарід за окрему від себе націю не вважає і цілим ним володіти хоче. Тому то Шаповала, зі всіма його приятелями та співробітниками як то Никифор Григоріїв, Микита Мандрика, Шолухин та інші, не можна вважати за самостійників тим більш, що Григоріїв не раз в друкові за являв, що Україна безсила боротись проти Москви, а тому, мовляв, нічого плекати самостійництво. По своїх соціальних поглядах група Шаповала стоїть на ліво-есерівській програмі себ-то не визнає права за всіма громадянами України мати, голос в справах державного життя.

На думку їхню тільки трудові верстви мають право голосу, отже недалеко відкотились вони від большевиків, які так само, під гаслом трудових класів, селянства та робітників, встановили диктатуру своєї партії.... Треба думати, що Шаповал, не знайшовши ґрунту в Америці, паренті таки поїде до большевиків, бо йому байдуже до самостійності України, а як тільки там справді будуть мати трохи більшу силу українські большевики-Федералісти, то він опиниться з ними.

Є ще одна група, невеличка правда, що ставиться вороже, як і попередні, до політики Уряду У.Н.Р., хоч, правду сказати, і не так гостро. Це є група так званих Націоналістів що видає у Чехії свій журнал "Розбудова Нації". Центральний офіслом цієї групи є Берлін, а на чолі її стоїть, відомий з нашої недавньої історії, командант Січових Стрільців Коновалець. З боку національного не можна цій групі нічого закинути. Ставиться вона виразно вороже до Скоропадчиків за їхнє московільство, за їхню угоду з Москвою в 1919 році. Не вірить вона їм і зараз, що вони не зрадять самостійності України і тому ця група на цьому пункті начеб-то близька до У.Н.Рівських поглядів, але справа в тім, що ця група, як і Скоропадчики, думає, що український народ в цілому не здібен створити своєї держави і завдяки своїй неосвідомості, і завдяки своїй вдачі. Тому націоналісти вороже ставляться до тої форми державного устрою, на якому стоять УНРівські кола. Вони не хочуть парламенту, вибраного на ґрунті загального голосування, вони хочуть щоб на Україні правила партія націоналістів, як того в Італії Фашисти і яка-б там заволала такі порядки, які вона сама захоче. Цим своїм ворожим відношенням до народоправства та прихильним відношенням до диктатури якоїсь однієї течії, ця група не дає можливості для Уряду У.Н.Р. якогось тіснішого з нею порозуміння, бо Уряд і ті кола, які його підтримують, переконані, що коли і стане Україна самостійною державою, то не завдяки одній групі чи партії, а завдяки волі, баданню та співпраці всіх верств нашого народу, який переживши революцію з різними відами влади, білої московської та червоної, вже зрозумів добре і переконався, що тільки самостійна своя держава забезпечить йому волю повного розвитку його матеріальних та духовних сил. Тому Уряд У.Н.Р. і дивиться на боротьбу за самостійність України, як на справу визволення цілого нашого народу і не хоче, щоб одна якась група чи партія сама розпорядилася Україною, ставлячись до своєї батьківщини, як не до визволеної, а завойованої країни і поводилася там, як нова якась окупаційна влада, хоч і українська. Коли таке відношення до вирішення питання про державний лад на Україні ріднить цю групу людей з прибічниками диктатури та верховним справжнього народоправства /демократії/ - скоропадчиками, та так само большевиками, то їхнє відношення до міжнародної політики Уряду У.Н.Р. ріднить їх з Шаповалом. Вони, так само як Шаповалівці, вороже ставляться до Польсько-Українського договору 1920 року та проти всякої в майбутньому допомоги Україні з боку Польщі чи Румунії. Коли ж Шаповалівці називають яку б то не було чужоземну допомогу Україні, в боротьбі її проти Росії, "інтервенцією" себто "втручанням у внутрішні справи країни" то це тому, що, як відомо, Шаповалівці - певного роду московіли, сторонники дальшої співжиття України з Москвою і з їхнього боку Українсько-Московські влади - це справа домова, так-би сказати, внутрішня. На їх думку, очевидно, Україна і надалі має бути частиною Росії і втручання, таким чином, якогось міжнародного чинника в Московсько-Українські справи, являється побажаном "інтервенцією".

Націоналісти-ж не московіли і до однакових з Шаповалівцями поглядів, що до сторонньої допомоги, приходять вони з інших міркувань. Більшість членів цієї групи творять галичане, такі, які побували на Україні, зрозуміли те, що головну вагу внаслідок національної справи творить Наддніпрянина, але почувавши себе країниціми взагалі, вони не можуть припритися з тим, що Галичина зараз відділена від України і з тим, що політика Уряду У.Н.Р. ніде пляхом припритися з Польсю.

V 65

Вони часто, зовсім так, як і інші галицькі політичні угруповання, кидають Урядові У.Н.Р. обвинувачення в "продажі" Галичини, часто-ж в більш лагідному тоні, переконуть наддніпрянських політиків краще нічого не робити для своєї справи, ніж порозуміватися з тими країнами, які захопили хоч частину наших земель. Які пліни на майбутнє у націоналістів - тяжко сказати. В своєму журналі вони весь час пишуть, що визволення України мусить бути ділом самих українців, але як саме це визволення має відбутись і то зразу, з ні влади Москви, Польщі, Румунії та Чехії - вони цього не говорять та певно і самі собі того не уявляють. Оскільки можна судити з змісту їхнього журналу "Розбудова Нації" та з того, що керувачий центр знаходиться в Німеччині, можна думати, що все-ж вони які пліни що до визволення українських земель, принаймні Галичини з підпольської влади, мають. Розрахунок їхній зводиться до того, що колись таки прийде у Німеччині до війни з Польшею і тоді Німеччина підпиратиме та сприятиме відділенню Галичини від Польщі для її ослаблення. Дуже можливо, що навіть і зараз акція націоналістів підтримується німецькими реакційними воєвничими кодами. Націоналісти, на жаль не розуміють того, що коли Німеччина і спромоглась-би на виступ проти Польщі, то у всякому разі, не маючи жадної в цьому напрямкові піддержки ні від одної держави в Європі, вона мусила-б опертися в першу голову на Московщину. І зараз, як відомо, Німеччина і то найбільш воєвничі реакційні її кола, знаходяться в найтіснішому зв'язку з Червоною Московью з тою думкою, щоб, коли видасться зручний момент, дійстати від Москви зброю, набої, аероплани та все інше, що Німеччині заборонено зараз у себе виробляти по Версальському договору.

Німці устаткували зараз силу різних фабрик та заводів на території ССРСР військового приладдя, от-же коли і прийде до якоїсь війни у нас проти Польщі, то у всякому разі їхнім союзником буде червона Московщина, а коли до того часу відбудуться якісь зміни в ССРСР, то певно німецькі реакціонери дбатимуть про те, щоб там, в Московщині, встановилася реакційна габсбурзька влада. Недурно німці, заграючи, чи підпирючи навіть націоналістів в їх агітації проти Польщі, все-ж піддержують гетьманців-скоропадчиків. Їм такі українці, як скоропадчики найбільш вигідні, оскільки вони не менші ніж націоналісти - вороги Польщі, але не самостійники, як націоналісти, а створення федерації з Московью. От-же, коли-б і удалося німцям в союзі з Московью розбити колись там Польшу, то однаково Галичина не буде тоді частиною Самостійної Української Держави, а частиною федеративної Росії, бо німці-ж мусять чимсь відплатити Московщині за все те, що вона вже навіть зараз їм робить, а в існуванні України німці зараз, після своєї поразки в світовій війні, аж ніяк не зацікавлені.

Тому то діяльність націоналістів, скеровану проти Польщі, хоч і роблять вони все наче із патріотичних міркувань, не можна вважати за вигідну для нашої справи. Їхня-ж проповідь визволення України тільки власними силами та ворожі виступи проти політики У.Н.Р., несе для цілої нашої справи в негативні наслідки. Гаслами соборности українських земель колись там, Бог знає коли, вони виривають ні з кол У.Н.Рівської еміграції молодих, патріотично настроєних людей, які керуються в своєму поступованні не холодним міркуванням, як то годиться політикам, а почуттями. Оскільки в Галичині існує вільна преса, вона публікує навіть про найменші кривди, які там діються з боку Польського Уряду; про те ж, що робиться на Великій Україні під Московським червоним чоботом, ні в якій большевицькій газеті на Україні не пишуть. Тому то наша молодь ні коли справді починає розцінювати Польшу за більшого ворога від Москви і розчаровується в політиці Української Народньої Республіки... Цим націоналісти несвідомо /можливо, що де хто з них і свідомо/ грають на руку Москві і тому їхню діяльність Уряд У.Н.Р. і У.Н.Рівські кола не можуть вважати за користь. Навпаки, вона по своїх наслідках дуже шкідлива для нашої національної справи, бо непродумано легковажна. Вона розбиває єдність українських сил і тим зміцнює нашого ворога - червону Москву.

-10-

Найменш солідною зі всіх політичних груп, що ставляться вороже до У.Н.Р. і не підлягають в своїй діяльності, чи не координують її з політикою У.Н.Р., являється група колишнього адютанта гетьмана Скоропадського - група Полтавця /Острияниці/. Коли ми їй звертаємо на неї увагу, то тому, що хоч яка вона нечисленна і несерйозна в своїй праці, але, тим не менш, приносить велику шкоду нашій національній справі. Мало освічена та мало розвинена людина п. Полтавець Острияниця, в своїй національній свідомості не перевищує славнозвіного отамана "батька Божка", що, свого часу, завдав так багато клопоту нашому Урядові та військовому командуванню своєю недіждливістю. Як і "батько Божко", Полтавець Острияниця в своєму українському патріотизмові бачить тільки зовнішній, сказати-б, театральний бік українського руху. Як хлопчиків 14-15 літ, йому імпонують широкі штани, хупани, бунчуки, булави і по-за цим він мало що бачить і мало що розуміє. Завдяки своїй активності та настирливості він знаходить по добрих краях Європи, як от Німеччина, Чехо-Словачина, людей, які стоять на такому ж рівні культурного розвитку, і яких він затуляє до себе фантастичними дипломами та патентами, запозиченими з державного життя України 17 століття. Звичайно, ніхто з керуючих кол європейських держав з ним не рахується, а розібравши, що воно таке за Острияниця та його організація УН.КТ /"Унаокто"/, починають, взагалі не чувши нічого про українську справу другого, з посмішкою, несерйозно ставитись взагалі до українства. Звичайно, таких людей, щоб нічого не знали про Україну, в політичних колах вже важко зустріти і тому діяльність Острияниці була-б досить непродуктивною, якби не до нього, завдяки його дитячій нерозбірливості, не влізли підозрілі зовсім типи, як от підстаршина Армії У.Н.Р. "генерал" Горбаник в Чехословації та інші. Вони до нас звідкільсь привозять листівки, доносять про все політичному розшукувійській поліції, як і до нас, і одночасно німецьким реакціонерам "Гітлерівцям" і в большевицьке полпредство. Про багатьох прибічників п. Полтавця-Острияниці не можна сказати, кому, яким саме панам вони одночасно служать, во імя чого, крім своєї кишені, підіймають вони заколот в українських емігрантських колоніях. З боку дійсного самостійництва ця група не може уважатись певною, бо перебуваючи в якомусь тісному досить звязку з німецькими Мюнхенськими реакціонерами /Гітлерівцями/, вона мусить мати якийсь звязок з колами "імператора" Кирила Гітлерівці, як відомо, єдина група німецьких націоналістів, яка підтримує акцію цього "імператора".

От з цими декількома групами, які ми коротко перебрали, Уряд У.Н.Р. не має і не хоче мати стосунку з огляду на їхню ворожу акцію чи проти самостійности Української Держави чи проти республіканського демократичного устрою її, себ-то проти тих гасел, за які велася з 1917 року наша важка кривава боротьба і від яких Уряд У.Н.Р. не має права відступити, бо які-б то не було зміни в напрямкові нашої політики може зробити тільки цілий народ, виявивши свою волю в Українському Парламенті, коли Україна буде звільнена з під влади червоних Московських наїздників.

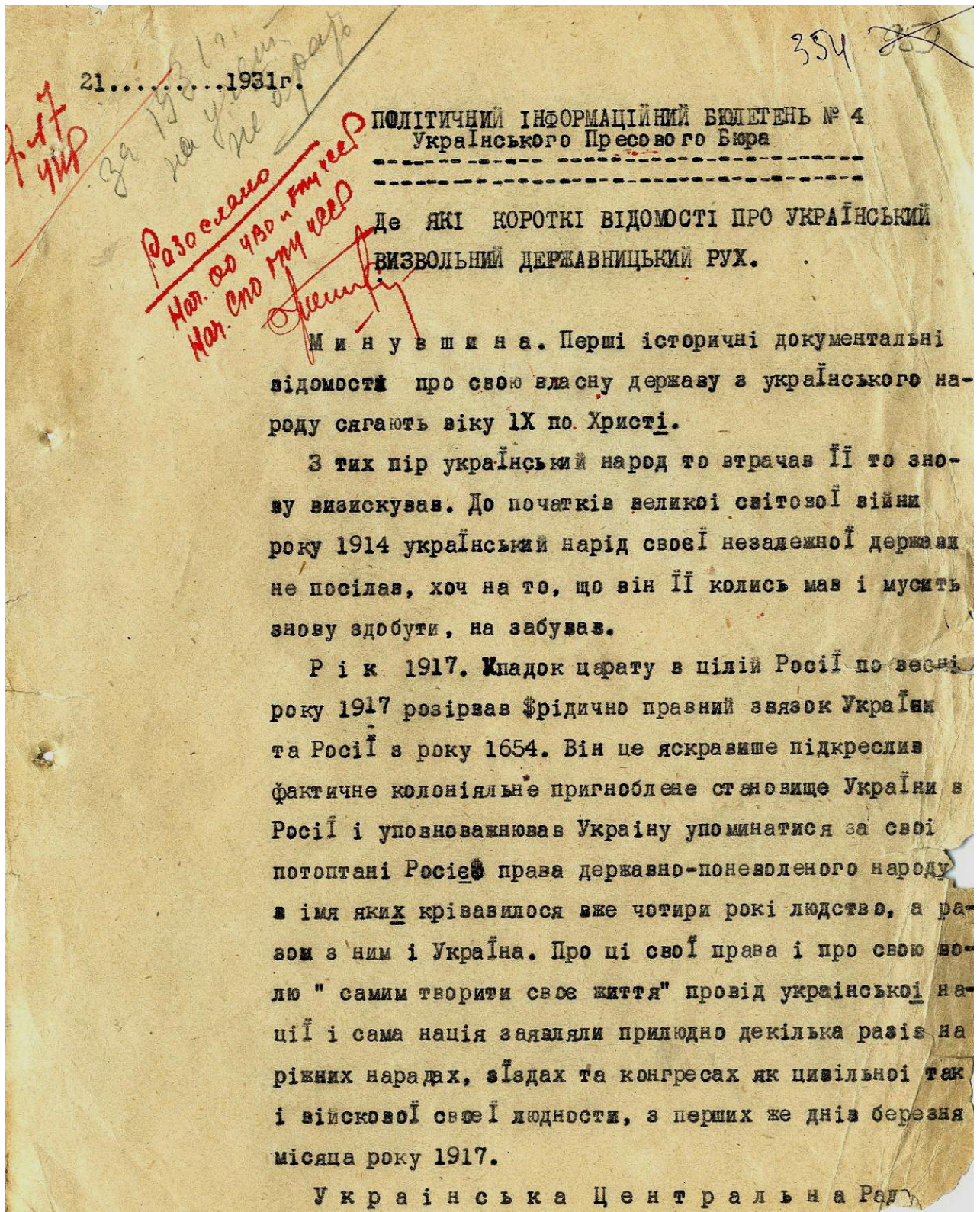
Що-ж до тих груп та партій, які просто підтримують діяльність Уряду У.Н.Р., чи тільки рахуються в своїй діяльності з існуванням нашого Уряду і таким чином не безпосередньо його підтримують, то діяльність цих партій та груп у всіх на очах і про це все кожен з емігрантів Українських може знати, слідкуючи за У.Н.Р.івською пресою, комунікатами, обіжниками та відозвами. Коротко-ж все таки скажемо, що крім громадянства, об'єднаного в партії, як от радикально-емократичну, соціал-демократичну, соціал-революційну /праве крило/, величезна частина нашої еміграції, об'єднана в союзи емігрантів у Польщі, Румунії та Франції, в різні Клуби в Чехії, Франції та Польщі та в різні військові та інші професійні організації - все це наше громадянство перебуває в більш чи менш тісному звязку з Урядом У.Н.Р. і на нього то і спирається цей Уряд, з ним він радиться чи рахується в своїй закордонній та іншій політиці.

✓ 66

-II-

Суді організовані кадри української еміграції що в різних країнах Європи перебуваючи і працюючи там політично серед місцевої політично думачої людности, підготовляють громадську опінію Європи що до української проблеми та працюючи самі над собою, та підготовляючись до майбутньої діяльності своєї дома, до повороті, і творять, після українського народу там на Україні, другу силу, на яку опирається справа нашого визволення і Уряд У.Н.Р. до цієї справи керує.

Третю силу, яку мусимо мати на своєму обрахунку, і на неї опиратися, чи з нею рахуватися, творить громадська думка цілого культурного світа і залежна від неї поведінка урядів сучасних європейських держав. Про цю силу, оскільки вона входить в наш обрахунок, подамо відомість в наступному числі бюлетеню.

355

17/20.111.1917/. І ця воля і єдність українська реалізувалася першим українським парламентом Української центральною Радою що повстала 7/20 березня року 1917.

Почуття радості з яким український народ зустрічав відродження своєї державності, допомогло Українській державній раді заховувати і налагоджувати на місцях державний лад та порядок, оберігати край свій від анархії, що потім розливалась з Росії.

Погоджуючи з великою обережністю й сумлінною свідомістю всієї відповідальності своєї як державного проводу, національно-державні ідеали зреволюціонованого народу українського з тодішньою дійсністю на теренах б.Росії і в цілім світі. Українська Центральна Рада синтез з вже пройденого нею і українським народом та імпульс до творчого дальшого фіксувала в своїх державних актах -Універсалах.

- У Н І В Е Р С А Л И:
- 1 Універсал 10/23 червня року 1917.
 - 2 Універсал 3/16 липня року 1917.
 - 3 Універсал 7/20 листопаду року 1917
 - 4 Універсал 9/22 січня року 1917.

Таким чином де факто, політично, морально, матеріально новітня українська відродження державність повстала вже 7/20 березня року 1917 разом з Центральною Ра-

дою, і вже у всяким разі з часу її Універсалу.

Однак з боку правного, з точки погляду вимог державознавства й теорії конституційного права, формально де юре цим вимогам про точну дату повстання української незалежної держави в формі Української Народньої республіки задовольняє цілковито IV Універсал від 9/22 січня року 1918. Цим Універсалом Український народ сам проголосив свою державну незалежність на своїй землі, сказавши: "Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною вільною, сувереною Державою Українського народу."

І одночасно з цим був визнаний як народ державний і міжнароднім світом. Правда визнання історичного і природного права України на свою самостійну державу, так бы мовити, легалізацію своєї революції з боку Франції та Англії, за їх першим і власним почином, де факто Україна мала вже до IV Універсалу, а саме з боку Англії 19/X.1917, з боку Франції ^{-21/XII.1917} 3/I.1918.

Визнання України світом. Далі Українську державу визнали де юре: Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія, Турція ^{27/1} 9/II 1918., РСФРР -4.XII. 1917 та 2.V.1918., Фінляндія року 1918, Латвія 25.V. 1920, Литва, Естонія, Польща 21.V.1920. Аргентина року 1921. Де факто 3-єднані державі Північної Америки 10.VIII.1920. Офіційне представництво Українське було і в Румунії. Що держава Українська в формі У.Н.Р. на-

віль і на сьогодні, більш ніж по 10 роках панування большевиків на Україні - уявляється і є бажаною цивілізованому світові як база правопорядку і економічного відродження та як чинник політичної рівноваги світу проти червоної Москви, свідчить і піднесення справи незалежності України в Американському сенаті / сенатор Копеланд / в році 1929.

Г Е Т Ь М А Н А Т. / рік 1918/29/19-14/27/XII.
Відродження Українська державність в формі У.Н.Р.
29 квітня року 1918 за допомогою багнетів окупаційної німецької армії була здушена. Перший Український народний парламент - Українську Центральну Раду було розігнано, а на зміну їй поставлено Гетьмана Скоропадського.

Господарювання Німецької та австроугорської окупаційних армій та протиукраїнська політика національна і соціальна Гетьмана, яку він завершив проголошенням федерації України з Росією, викликали повстання українського народу проти чужинців - окупантів і проти накинутаї Україні їх мілітарної силою з природи і суті своєї чужої українському народові влади Скоропадського, яко гетьмана.

Д и р е к т о р і я. 14/27 грудня року 1918 гетьманат упав і становище на Україні опанувала Директорія що організувала і провалила повстанням українського народу проти Гетьмана. Вона була виділена для цього українським демократичними та соціалістичними колами

об'єднаними в Українському Національному Союзі. Трудовий Конгрес. Трудовий конгрес - другий народній Український парламент цієї доби української національно державної революції ^{28 січня} 9 лютого року 1919 визнав за кінечне для Українсько ї державности скріплення на Україні демократичного ладу, побудованого на всенароднім голосуванні, заявив про свою волю до приятних відносин з усіма народами, що уважають державну незалежність України та схвалив провід Директорії в визвольній боротьбі Українського народу.

З огляду на небезпечний військовий час - друга навала Червоної Москви на Україну, він передав Директорії верховну владу та право видавати закони для оборони Української Народньої Республіки і призначати виконавчу владу, що відповідає перед Директорією.

Цим і рештою своїх постанов Трудовий Конгрес навіязав в своїй істоті і діяльності до визвольних ідеалів і традицій першого українського всенароднього революційного парламенту - Української Центральної Ради, передавши їй і свою державну спадщину Директорії У.Н.Р., до тих пір, коли він знову зможе зібратися в спокійних умовах на звільненій Україні.

Боротьба Українського народу під проводом Директорії з московською навадою тривала цілий 1919 рік з перемінним військовим успіхом. Відсутність всякої

- 6 -

359

найменшої допомоги матеріальної та моральної з боку держав світу, пошесні епідемії, брак ліків, одягу, взуття, та передчасні холода здешткували армію У.Н.Р. а нуступ білих Росіян-Деникина з півдня, большевіків зі сходу й півночі та непевність за своє зацілля з заходу, цілковита відрізаність і ізольованість від світу не давали ніякої змоги і тій невеличкій армії українській закріпитись на якимсь однім місці хоч би для перепочину.

6/19 грудня 1919 року все те нечислене незачеплене тифом, що здужало ще носити зброю, вирушило як армія У.Н.Р. в зацілля білих та червоних москалів для боротьби з ними за незалежність України недориваючи однак звязку з урядом У.Н.Р. і Директорією, що відіхали на захід.

15/28 листопаду року 1919 Директорія що в той час фактично складалася з трьох членів, добровільно, в інтересах доцільности передала свої уповноваження й верховні функції Голові Директорії й головному Отаманові Армії У.Н.Р. Симонові Петриурі, що став таким чином одноособово сувереном української держави й спадкоємцем по двох парламентах Української Народньої Республіки.

Договір з Польщею. / 21.1У - 1920 /. Невгаваюча боротьба Українського народу проти білих і червоних москалів - окупантів у вигляді повстань, які сприяли і успіхам Армії У.Н.Р. під час її рейду в зимі року 1919, а тому і цілком природні надії на можливість

близького скинення чужинців, головне ж саме факт існування уряду У.Д.Р. і суверена - Голови директорії і вождя армії Української вимагав продовження збройних змагань за визволення окуваної держави і проводу в ній та допомоги своєму народові, крім того розуміння червоної небезпеки не лише для України, але і для всього життєвого укладу Європи та її культури, нарешті брак України відповідних до потреб організованої збройної боротьби засобів мілітарно-технічних подиктували разом кінечну необхідність договірних укладів з державами заходу і перш за все з найближчим і безпосередніми сусідами: Польшею та Румунією.

Конкретним вислідом цього був договір 21 квітня року 1920 Річи Посполитої Польської з Українською Народньою Республікою, державні західні кордони якої згідно договору обмовлювали дипломатичну і мілітарну допомогу Польської держави держави Українській в її боротьбі з Москвою.

П Е Р Е С П Р А В И з Р У М У Н І Є Ю. 1919-1920
Добросусідські і договірні стосунків У.Н.Р. шукала з державами заходу і раніше. Так в липні року 1919 представник уряду У.Н.Р. в Румунії проф. Мацієвич виступав до Румунського уряду декларацію підкреслюючи, що український нарід бореться за своє визволення і вважає кордони своєї держави з добросусідською державою Румунською по річці Дністру. Цю декларацію свого представника Український уряд тоді ратифікував.

І на цім же стоїть і чині уряд У.Н.Р.

Року 1920 ~~теж~~ було бажання в Укр.Уряду й велися навіть пертрактації про союз з Румунією. На жаль не сталося так, як бажалося Урядові У.Н.Р. Але і румунські кола відносилися прихильно до спроб Українського Уряду.

Е м і г р а ц і я . р.1920. В Жовтні року 1920 Польща і Росія завісили збройні чини поміж собою. Пізніше дійшло між ними двома до Рижського миру. Уряд У.Н.Р. разом з своєю армією, здані на власні сили на незначнім виснаженім вже попередніми воєними подіями, клапти своєї землі, улягли переважаючи збройними силами большевиків, що після перемирря з Польщею мали сили, звіднені цим на фронті протягом в 1000 кілометрів.

В жорстких боях армія У.Н.Р. обороняла ще протягом 1/2 місяців своєї землі і з боями ж і опустила її 21.X. 1920, переходячи разом з своїм урядом на еміграцію, переважно до Польщі, а також і до Румунії.

Уряд У.Н.Р. і на еміграції ні на хвилинку не відвертав своєї уваги від змагань свого народу на окупаванні України. Він зробив все що було в його силах для позискання для цих змагань зрозуміння, узнання й міжнародньої допомоги.

П о в с т а н н я року 1921 / листопад/. Тому цілком послідовим з обовязку - - Уряду й поневоленого становища народу Українського виплигаючи були ініціатива й організація Урядом У.Н.Р. збройного повстання

проти Москви, що припало на листопад в році 1931 . Еміграційний рух з України до країн заходу як поодиночки так і групами не уставав й досі він триває. Всі ці втікачі разом з армією і державним апаратом що залишили рідну землю під проводом Уряду У.Н.Р., складають політичну Українську еміграцію, що з під проводу У.Н.Р. не виходить, за незначними винятками. Як Уряд У.Н.Р. так і ця політична Українська еміграція за перший і конечний стимул своїх політичних аспірацій вважають імператив:- незалежна Українська держава на звільнених з під Москви українських землях.

Українські меншости в інших державах Заходу. Українське питання в різних державах Західної Європи і інших країн світу Уряд У.Н.Р. вважає справою місцевою, внаслідок змагань самих Українців та внутрішньої тих держав де українці замешкують по-за матірнім пнем. Це справа Українських меншостей. І тому уряд У.Н.Р. і вся еміграція Українська з під його проводу не брала і не бере на себе репрезентацію українські меншостей і у внутрішні справи сусідніх держав не втручається. Згадує однак про українські меншости на міжнародньому полі, грунтуючись тільки на міжнародніх правних умовах, які дозволяють обмірковувати справи меншостей в різних державах.

Рада Республіки. рік 1921. Директорія У.Н.Р.
верховна українська влада, і ястилий

колектив ще в році 1919, і як суверен в одній особі Голови Директорії і Головного Отамана армії У.Н.Р. кінця 1919 та в році 1920, помімо відповідні їй побажань з боку Українського трудового конгресу скликати його при першій же можливості на рідних вихволених землях, сама завжди відчувала ограничену потребу мати контролюючий дорадчий і співдержаво-творчий представницький орган у вигляді хоч би передконгресу, передпарляменту, щоб легше змагатися з труднощами й скомплікованністю творення української держави.

Та неспокій рухливих збройних подій на самій Україні не сприяв ані відповідному численому складу, ані необхідній спокійній праці такого представницького органу українського народу, або хоч тільки ширших кол українського громадянства, в збройну боротьбу безпосередньо втягнутого.

Тому на еміграції / Тарнів-Польша/, йдучи до здійснення своїх намірів ще з рідних земель, Голова Директорії й покликав до життя в році 1921 Раду Республіки, згідно відповідного закону, яко Український передпарлямент на чужині, де були заступлені всі українські партії тогочасні, що стояли на ґрунті української державної незалежності, та інші організації українські громадських кол і груп, а також і досвідчені в галузях державного будівництва фахові вищих кваліфікацій, одиниці. Однак полишена на свої власні сили і засоби українська емігра-

ція, в тому числі і Рада Республіки, не встояли проти загрозливих зліднів матеріальних, і, не маючи організованої допомоги й підпори змушені були поодинокі, індивідуально пошукувати забезпечення свого існування. А весь світ і особливо ті держави, де українська еміграція тоді первісно перебувала, сами заліковували свої власні повоєні рани та питання сходу і України не могли брати за негайно актуальні. І тому знайти забезпечення існуванню було тяжко.

Такий стан не сприяв теж творчості Ради Республіки. І вона поволі припинила свою діяльність. Члени її змушені були роз'їхатися по різних місцях і навіть держава х. Армія У.Н.Р. теж після інтернування по таборах, за згодою Уряду стала роз'їздитися то на працю то по науку, особливо до високих шкіл: Польщі, Чехословаччини, Франції Бельгії, Німеччини.

Уряд У.Н.Р. за життя С.Петлюри. На варті української державности остали тільки Голова Директорії і Головний Отаман армії У.Н.Р. С.Петлюра та Уряд У.Н.Р.

В найтяжких, в найнеможливіших до помислення обставинах, як для української справи взагалі, так і для себе особисто, вони прапор Української незалежної державности не схилили. Вони його удержали.

"З а к о н п р о т и м ч а с о в е В е р х о в е н е У п р а в л і н н я т а п о р я д о к З а к о н о д а в с т в а в У.Н.Р." 12.XI.1920р. Як з огляду на неспокійні і навіть загрозливі і для Голови

Держави тодішні воєни обставини, а головне в наслідок необхідних і перших вимог конституції всякої держави Голова Директорії і Головний Отаман Армії У.Н.Р. С.Петлюра, яко суверен Української держави й вождь народу Україниського ф його боротьби за волю, затвердив 12 листопаду року 1920 закон, вироблений Радою Міністрів У.Н.Р. про заступництво Голови Держави на випадок його хвороби або нечиности. Згідно цього закону заступником Голови Директорії і Головного Отаману Армії У.Н.Р. по С.Петлюрі в тодішніх і пізніших фактичних еміграційних обставинах Премєр Ради Міністрів Уряду У.Н.Р.

Уряд У.Н.Р. по смерті С.Петлюри. На час трагічної смерті С.Петлюри в Парижі, Премєром Уряду У.Н.Р. був Андрій Лівницький, який і став згідно попереднього конституційного закону заступником С.Петлюри яко Голови Директорії та Головним Отаманом Армії У.Н.Р.

Як заступник Голови Директорії так і Уряд У.Н.Р. залищаються і провадять свою працю для здобуття волі Українському народові і його незалежної держави на тих правних конституційних і традиційно-визвольних революційних засадах, які складали і по змісту і по формі концепцію У.Н.Р. в її бутність на рідній ще землі, а потім і на еміграції під проводом вождя Нації Української С.Петлюри, яким його визнавали по його смерті навіть і не завжди згідні з ним за його життя відлами української державницької думки.

Організація еміграції. Втративши свого провідника, українська політична еміграція відчула наглу потребу ще більшої згуртованости й зорганізованости, щоб гідно й інтенсивніше допомогти Урядові У.Н.Р. на еміграції донести спадщину по Небіжчикові на рідну визволену землю.

Ця організація, що і не переставала внутрішньо існувати з самих початків влаштування еміграції на працю по різних країнах Європи, зі смертю С.Петлюри тільки яскравіш и формальніш на зверх успуклилась, набрала конкретніших, стисліших форм та глибше усвідомленої тепер потреби самоорганізації та дружности.

Цей організаційний період на місцях тривав три роки і завершився конференцією української політичної еміграції в Празі на Чехех 25-26 Червня року 1929, на який були заступлені такі осередки еміграції У.Н.Р. в різних країнах.

О с е р е д к и е м і г р а ц і ї У.Н.Р.

- 1/ Український Центральний комітет в Польщі - Варшава, що об'єднує 15.000 Українських політичних емігрантів.
- 2/ Український допомоговий комітет в Румунії - Букарешт - 3.000.
- 3/ Генеральна Рада С'юзу Українських еміграційних організацій у Франції - Париж-..... 1.500.
- 4/ Українське об'єднання в ЧСР.- Прага..... 1.500.
/ переважно інтелегенція/.
- 5/ Українська Громада в Болгарії - Софія..... 300
- 6/ Українська Громада в Югославії - Білгород....

7/ Українська Громада в Туреччині - Царгород.....

Але по за цими цифрами організованої еміграції перебуває ще значніша відсотково кількість / за виключенням Польщі і Румунії/ українські політичних емігрантів, що їм непомірно тяжка фізична праця, та розкиданість не дають змоги формально числитись в списках повищих організацій і брати активну участь в їх житті й діяльності. Однак моральне відчуття своєї спільноти з цими організаціями та схвалення їх організаційних напрямків і здобутків з боку цих розпорошених емігрантів добровільно-беззастережне.

Українська Головна Еміграційна Рада. Конференція української політичної еміграції року 1929 виловила спільний всій українській політичній еміграції, що стоїть на засадах У.Н.Р. репрезентативний орган - Українську Головну Еміграційну Раду, до компетенції якої, між іншим відноситься:

- 1/ Репрезентація об'єднаної української еміграції перед Лігою Націй, перед Урядами і урядовими органами чужоземних держав та перед різними організаціями і приватними, міжнародними, національними установами та організаціями правних матеріальних, культурно-освітних справ та потреб загального добробуту української еміграції.
- 2/ переведення іменем української еміграції, спільної акції на міжнародньому терені по справах загально національних та пропаганди української національної державної ідеї.

На чолі Ради стоїть професор О. Шулгин - в Парижу. Програмові та статутарні вимоги Української Головної Еміграційної Ради було досить інтенсивно й помітно здійснювано за останні два роки, як на форумі Ліги Націй в Женеві, так і на форумі прихильників Т-ва Ліги Націй, українська секція якої має декілько порівнюючи досить давно вже заснованих, філій по українських еміграційних осередках і різних країнах Європи.

Праця Уряду У.Н.Р. на Україні. Що до праці на самій Україні, то є вона прерогативою й зосереджена в інтересах зрозумілої доцільности й користности в руках Уряду У.Н.Р.

Допомога держав Заходу українській еміграції. Актуальність самої по собі української проблеми, активність української політичної еміграції та зростаюча загроза від червоної небезпеки на сході Європи не могли не вказати державам Європейским після того, як вони впорядкувалися з своїми справами власними, що в їхнім власнім державнім інтересі лежить те, чи інше їхнє відношення до української проблеми, а тому і конкретне ставлення до носіїв її у себе в гостині - української політичної еміграції.

Наслідком такого заінтересовання виникла моральна і матеріальна допомога з боку різних держав українській політичній еміграції. Допомога та сама різноманітна,

але найпомітніше вона завершується в ціних здобутках
огнищах духової й матеріальної української національної
культури на чужині, / що непокоїть і московських більшев
ків на Україні: "Українська еміграція творить національну
буржуазну культуру" / Каганович на з'їзді Рад на Україні /,
а саме в тих середніх та високих школах та наукових
інститутах і товариствах, що повстали за дружньою й прия
ною допомогою Урядів в країнах різних народів.

- Українські високі і середні
школи на еміграції І. На Чехословаччині.:
- 1/ Український університет у Празі існує з 23/X.1921 року
в ньому на 1.1 1931 р. захистили докторат 82 особи / 28
філософів, 54 правників /:
 - 2/ Українська Господарська Академія в Подебрадах існує
з 22.V.1922 р. На 1.1 1931 р. в ній захистили інженерати
426 осіб / 94 агрономи, 75 лісоводів, 42 хемії, 87 гідро-
технії, 123 економіки /:
 - 3/ Український вищий Педагогічний інститут ім. Драгоманова
в Празі існує з лютого року 1923, який на 1.1 1931 р.
скінчило 74 особи, в тім числі 22 доктори / 27 історіки
і соціологи, 11 література, 6 математики, 23 природничі на-
уки, 7 музика. /.
 - 4/ Українська містечна академічна студія в Празі.
 - 5/ Український Соціологічний інститут в Празі.
 - 6/ Українська реформована 8 класова реальна гімназія в
Левницях коло Праги.

7/ На високих школах Чехословаччині в Празі, Брно, Пшіюрами, Братиславі на стипендії чесько українського допомогового комітету від Сехословацької держави одержали дипломи докторські й інженерські з різних фахів на 10.111.1931 українців емігрантів 1060 осіб.

Всього на початок року 1931 одержали дипломи високих шкіл 1642 особи з галузі 27 фахів та спеціальностей

Професура в жовтні 1926 року відбула перший український науковий з'їзд у Празі. На грудень 1931 року передбачається другий український науковий з'їзд у Празі.

В німеччині існує з року 1926 Український науковий інститут в Берліні. З 1930 вже фактично провадить наукову роботу Український науковий інститут в Варшаві - Польща.

В таборі Української політичної еміграції, коло міст Каліш - Польща, існує вже 10 років українська гімназія ім.Тараса Шевченка.

У Франції в Парижі існує франко-українське товариство "що має на меті вивчати Україну зо всіма її проблемами як в минулому так і в сучасному.

С т о с у н к и У.Н.Р. з іншими поневоленими націями. Традиційні симпатії Українського народу до боротьби Кавказьких народів за своє визволення живуть в народі українським не від 1917 року. Вони досить давні. І знає про кавказьки гори український народ перш за все з творів свого пророка генія нації української Т.Шевченка, з його "Кавказу" такого дія-

ментрального протилежного своїм змістом і настроєм до "Кавказу" ж Пушкінового.

В Осені / вересень / року 1917 чільним державним діячам нововідродженої держави української не лише цей традиційний сантимент подиктував ініціативу з'їзду у вільному Києві всіх народів, що поневолені були національно-державно російським царатом. На нім були заступлені: Грузини, Естонці, Латини, Жиди, Литовці, Білоруси, Татари, Донські казаки, Буряти.

Цього вимагала перш за все свідомість своєї спільної минувшини, а ще більш і спільного майбутнього, та якийсь інстинктовний острех вже тоді у всіх, що це майбутнє, не дивлячись на радісну, політичну весну народів б. Росії, всеж не заповідається рожевим для визволених народів, а загрожене московським колосом й його цілості, без огляду на політичні різниці його проводів - того що вже впав і що його потім змінив чи ще мав змінити.

Дійсність ці інстинктовні побоювання як це можна сумніше виправдала. Народи б. Росії на схід від України і Кавказ разом з Україною поневолені остали червоною Московою політика якої що до них скерована без перебільшень на фізичне просто винищення не кажучи вже про духовий розклад і отруту.

Така фатальна спільна доля народів Кавказу і України еднає їх без огляду на рівень свідомости чи інтелегенції окремих одиниць і разом протриває їх москалеві навіть і на Соловках та по інших числених каторгах цього

царства кривавого терору й смертельного жаху, що полише за собою средньовічне Дантове пекло.

Тому й не дивно, що спільність долі своїх народів під окупантом викликає сердечну приязнь і дружні стосунки української політичної еміграції і Уряду У.Н.Р. з емігрантами і національними Урядами Грузії, Азербейджану, Горців Кавказу, Татар, Ідель-Уралу, народів Туркестану. Конкретним виразом цієї приязні є спільна їх організація "Прометей", так би мовити "Прометеївська Антанта" цих народів з філіями в Парижу та Варшаві. Пресовим органом "Прометея" є місячник тієїж назви. Виходить він в Парижі та має на меті висвітлити спільне минуле цих народів і підготувати щасливо вільне майбутнє одночасно і поруч з самостійною Україною.

С т о с у н к и У.Н.Р. до Т у р ц і ї. З Турцією своєю південною сусідкою на Чорнім Морі, У.Н.Р. прагне поновити свої добросусідські відношення, що вже мали приклад за часів Гетьманів Українських. Дорошенка, Петра і Орлика, і основою яких має бути на майбутнє вільне володіння кожною державою своїми морськими берегами вздовж Чорного Моря. - - - - -
- - - - - та спільна оборона проти вікового колоса окупанта України й Кавказу та вічної загрози Турції на Чорному Морі - Москви.

У.Н.Р. і "З е л е н а У к р а ї н а". Уряд У.Н.Р. як Уряд держави Метрополії, не забуває й уважно турботливо стежить за долею і станом тих територій, що

український народ масово ще в рямцях б. Росії сколо-
нізував і за собою їх затримав та спромігся навіть на
них створити свою власну державність на взір державно-
го устрою свого Матірнього дня - Великої України.

Такою була і є "Зелена Україна", як сама східня укра-
їнська земля. Займає вона 950.000 кв. кілометрів простору
зі 1.300.000 населення. Серед нього від 64% до 80% ук-
раїнців. І положена вона в сусідстві з Кореєю Манджурією

Державна незалежність " Зеленої України " так само
і одночасно майже з Метрополією своєю здушена була
окупаційною московською навалю. І тому Уряд У.Н.Р.
як Суверен Метропольских Українських земель разом з
їх колоніями, на форумі міжнародньому, і перш за все
в порозумінні з найближчою і безпосередньою культурною
сусідкою Зеленої України Великою Державою Далекого Схо-
ду - Японією, відстоює на Зеленій Україні свої і совей
держави - колонії інтереси.

В і д л а м и в і д е м і г р а ц і ї У.Н.Р.
Але і внутрішнє життя української еміграції не було
спокійне, не стояло на однім місці. В ньому відбували-
ся різні зміни. Викликала їх на еміграційні порівнюючи
дозвіллі в осередках скупчення еміграційної інтелеген-
ції, перш за все програма збройної боротьби за українс-
ку державність. В відціль і натуральні взаємодорікання
і взаємообвінувачення окремих ідеологічних груп на під
ставі і під кутом погляду перш за все своїх власних
програм і тактики. Та на сьогодні вже можна сказат

22
, ,
що всі найефективніші процеси політично-соціальної диференціації української національно державницької еміграції закінчилися. Вже всі різноманітні грані єдиного цілого протимосковського і протибольшевицького фронту в збройній боротьбі 1917-20 років себе заявили і використовувалися. Процес цей в перші роки еміграції був досить бурхливий, динамічно пристрастний. Тепер лише відстоюється статичне взаємоупередження. Іноді сліди зачатки перегрупувань і навіть деяких комбінаційних асоціацій по іншому, але без суттєвої новизни.

І хоч цей процес ідеологічного зрізничкування надчербив масивність первісної української еміграції, однак не значно. Переважаюча частина Української політичної еміграції, коли не все організаційно, то в більшій частині морально перебуває в єдності з своїм Урядом У.Н.Р.

Значніші відлами від еміграції У.Н.Р. це 1/ Шаповалівці 2/ Гетьманці, 3/ Націоналісти.

111
Шаповалівці. Провідник і ідеолог шаповалівщини - Микита Юхимович Шаповал, член Української Центральної Ради і Українського Трудового Конгресу, Голова Українського Національного Союзу року 1918, член партії українських соціалістів революціонерів - центральної течії, що в Трудовому конгресі ще стали на ґрунт негайної соціалістичної революції і радянської форми влади на Україні, однак за прикладом в радах Українського селянства що було одною з причин боротьби цієї течії з російськими більшовиками на Україні.
Міністр Земельних справ першого Уряду Директорії

в році 1918 до 13/II року 1919 - Уряд Чехівського члена СВУ на процесі пізніше. - Неприєднаний противник договору 21 квітня року 1920 У.Н.Р. з Польшею. Один з головних ініціаторів і творців Українського Громадського Комітету в Празі і Українського середнього та висшого шкільництва в ЧСР, за що йому безперечно й об'єктивно належить вже місце в історії українського культурного будівництва. Ідеолог Української соціалістичної Трудової Республіки та гарячий прихильник її Соборности. Лідер Закордонної Організації Української Партії Соціалістів Революціонерів, яка досить значно зросла була числово за роки його Годовування в Українському Громадському Комітеті в Празі - роки 1922-23-24-25 - поповнившись студентами високих шкіл чеських і українських в ЧСР які після таборців інтернування в Польщі, як реакція і протест за перенесені там невгоди, радо йшли за радикальними кличами скерованими проти Уряду У.Н.Р. і особисто проти С.Петлюри. ?м Шаповал закидав моральну й фактичну відповідальність за таке вимучення й виголодження таборового Українського вояцтва.

Але таке раптове нове зростання Шаповалівської групи не було наслідком ідейности новоповернених, особливо завдяки тому, що всякі ідейні почини розвивалися імпонує бурхливо, спираючись тоді ще на значні матеріальні ресурси та щедрі допомоги гостинної держави.

Це саме й утруднювало справжню оцінку та ідейний добір вступаючих. Завдяки цьому ж та пізнішому натуральному бажанню перевести санацію партійної організації та відносин в ній на основі хоч бы загально-елементарних морально-етичних цінностей з боку самого Шаповала і ідейних, але нечислених елементів шаповалівщини, його група розпалася на декілька течій, які так взаємно пересварилися й взаємно наганьбилися протягом декількох років та потім зневажили авторитет своїх бувших провідників і Шаповала та і сами дійшли до такого ступня деморалізації, що повернення стану чисельного й спайності Шаповалівщини попередніх літ поновно на майбутнє уявляється тяжким не до подолання.

Шаповал один з правозвісників серед українського суспільства на еміграції федералістичних ідей Ліги Сходу Європи разом з Російськими с-рами - відламу В.Чернов. Однак закинути йому і його незначним ідейним послідовникам зречення української самостійності поважно не доводиться.

І сам Шаповал і частина його послідовників яко політики досить радикальні / темпераментні / невичерпано енергійні з гіпертрофією теоритизування й ухилом від реальності. І інтелектуально-самовистарчаючи для створення своєї власної і державної концепції для Української держави. Однак брак відчуття дійсності й брак витривалості та характеру у самого провідника Шаповала цьому не сприяють. А головно до цього Шаповалові і Шап

валівцям бракує одного і то найважливішого елементу іраціональної натури, що зроджує, цементує й живить кожен концепцію державну: це - брак спільно пролітаті крові в минулій з збройній війні за українську державність під організаційним проводом і відповідальністю самого Шаповала, що зроджувала б момент дужчої спільноти і протистала б всім руйнуючим ії та саморозкладаючим тенденціям. становила б тоді і шаповалівщину в площину можливої реалізації з петлюрівщиною, на яку він так пристрасно і довго, але в кінцевому результаті без дуже помітних наслідків практичних і ідейних накладався. Концепція У.Н.Р. та ії становище і престиж від цього лише змінилися як серед української еміграції так і для закордону.

В році 1927 в десяту ювілейну річницю відродження української державности, Шаповал ініціатор і Голова Народної Української Ради "НУР" в Празі на Чехах, в який він намагався об'єднати б~~у~~вших 2 членів Директорії, склади прерогативи верховної влади від Трудового Конгресу ще на Україні. Цим малося на думці заперечити законом конституційним Заступникові С.Петлюри та Урядові У.Н.Р. морального права репрезентувати український державний визвольний рух і всю його спадщину. І це після того, як року 1926, після за...кляровання в пресі і з боку руху очолюваного Шаповалом "контитууючої приємственности Уряду У.Н.Р. від трудового Конгресу" не дійшло до створення Національної Української Ради на еміграції під його Головуванням.

Ця остання хронологічна спроба Шаповала очолити правно і фактично цілу концепцію У.Н.Р., спроба так характерна саме для Шаповала і то з часів ще Українського Національного союзу та Українського Трудового Конгресу й Директорії у Києві і саме тими його устримленнями, які в разі успіху їм дозволяли і Шаповалові змирювати свій теоритичний гнучкий радикалізм та не поспішати за вимогами своїх принципів в практичній їх переведені. Але і на цей раз ця спроба не повелася, прикро вразивши Шаповала та знеохотивши до своєї затиї несподівано ревниво привязаністю до своєї власної легітимності бувших членів Директорії.

Попавши після цього в досить комічну ситуацію навіть і в очах груп що поборюють У.Н.Р., Шаповал вже протягом 4-х років не поновляє подібних спроб. Разом з тим припинилась і його попередня досить широка преса, головним "Новва Україна". Річкові закиди і розходження Шаповала з У.Н.Р. це його Трудовий Радянський принцип, а не демократично-парляментарний, в будові Української держави та договір з Польшею "полонифільс..." У.Н.Р., а в протилежність цьому Соборність України без обмежень і негайно

Ніякими Українськими Формациями військовими не розпоряджав і не розпоряджає. Його спроби поширити свої ідейні й організаційні впливи на Америку і Канаду у вигляді Українського Трудового Об'єднання та української партії соціалістів революціонерів та на Галичину і Волинь через об'єднання з тамтешніми радикалами приносять його замірам " несподівано" організаційні і особисті дошкульні

прикрости, і то часто з боку своїх же близьких людей.

Доля політиків примхлива і повна несподіванок. Тому пророкувати їм щось сталого чи то доброго, надійного чи то злого - ризиковано. Але не буде неймовірним припускати, що М. Шаповал як особистість публіцист і культурний діяч вже і попередньою діяльністю своєю здобув право на добре слово про себе в історії Українського відродження. Як політичний же практичний діяч, як uznаний трибун і лідер мас він вже в минулому без вороття. І доводиться пожадіти тільки, що такої міри теоретик, романтик революційного соціалізму, не практик з натури не знаде вже зрозуміння до свого ідеалізму і утопійности у українського суспільства, навіть і ідейно зближеного до нього, але для якого сувора дійсність українського державного будівництва та боротьба за визволення не минули надаремне, а навчили бути реальними в своїх ідеалах і практичнішими в своїх непосредних завданнях, шляхах та методах.

Микиту Юхимовича Шаповала не слід змішувати з його рідним братом генералом Армії У.Н.Р. Миколою Шаповалом, що в значній мірі завинив своєю неразважливистю багато з позицій бід свого старшого, але не критичного до меншого брата, та з однофамільцем полковником Армії У.Н.Р. Олександром Шаповалом - гетьманцем толку Скоропадського.

Г е т ь м а н ц і. Гетьманці до літа року 1930 - сторонники гетьманської дідичної влади на Україні, конкретно б. гетьмана Скоропадського і його роду

що сам ще на Україні в році 1918 під час повстання проти нього зрікся гетьманату.

Група не числена, порівнюючи з усією українською політичною еміграцією, бо громадсько-політична юла, на які спирався в свій час Скоропадський як гетьман, помим німецької окупаційної армії, були Російски, підпирали його гом як відновителя цілої великої Росії, починаючи з України. І залишили вони його всі, коли він упав, бо більше для їх намірів надавалися Денікін, Врангель, взагалі чистий білий російський рух.

Сучасна група гетьманців в своєму минулому сама різноманітна по своєму становищу і не суголосна по реальних інтересах. Це скоріш суміш одиниць, поєднаних прететом перед маєстатом суверености України, втіленого на їх розміння, в особі дідичного гетьмана монарха та його роду, а конкретно Скоропадського, проти якого деякі з них навіть повстали збройно в рядах Армії У.Н.Р. за Директоріа за оголошення Скоропадським федерації з Росією.

Отже українське державницьке самостійництво більшости гетьманців безсумнівне й бездоганне, хоч залишаються ще між ними і прихильники навіть і на сьогодні Триєдиної Монархії з трьох Русей: Росії, України, Білорусії - кн. В.Кочубей.

Творцем і ідеологом новітнього дідичного гетьманства і трудової української монархії був В.К. Ліпінський.

Логічна стройність побудовання концепції трудової монархії і її обґрунтування імпонуюча, приваблює своїм

надмірним шляхетним ідеалізмом і глибоким почуттям відповідальності та лицарською, що мусять насичувати творців, будівничих Української держави.

Однак само заложення, вихідні преміси, підвалини, соціально-політичні, на яких малаб повстати ця будівля Держави - не реальні взагалі, на Україні не існуючи, а надумані як безмірне прагнення за ними самого творця теорії, може й пожиточні навіть для містиків історіофілів, але безхосені для політиків, що мають до діла з українською сучасною реальністю.

І сама особа Липинського як ідеолога - ідеаліста і його теоритична будова концепції трудової української дідичної монархії, більш ніж особа самого б, гетьмана Скоропадського, завербувала в ради гетьманців певну кількість молодих людей, особисто кришталево чистих, ідеалістів, ентузіястів, лицарсько-шляхетних, громадсько і національно бездоганих.

Однак здатних скорше пасивно й виддано споглядати маєстат української монархічної держави і його конкретне втілення, тільки неширити його практично, активно в українських масах. А дива слава про б. Гетьмана Павла Скоропадського на Україні за те, що його панування гуляла на Україні й збиткувала ся над українськими народніми масами перманентна паціфікація так ще свіжа і живуча, що і тринадцять років терору червоної чужинецької навали не дали на неї забути. До того ж і невилічимий моральний удар завдав цій

як що не ідеології, то концепції Трудової Монархії конкретно в Скоропадським на чолі з роду в рід, сам творець її В.Ліпінський ~~колишнім~~ у дого року розв'язав на правах Голови Ради Присяжних саму Раду Присяжних і Союз Українких Хліборобів Державників а б. гетьманові Скоропадському, що порушив присягу конституції Трудової Монархії, виповів Морального права разом з його родом до українського гетьманату. Ще за свого життя після цього В.Ліпінський заложив "Братство Українських Клясократів Монархістів, Гетьманців", в яким згуртовано ще менш численні в союзі Українських Хліборобів державників українськи гетьманці, походженням переважно з Галичини.

Отже гетьманський рух розколовся. І в ньому заносить ся на взаємопоборювання із-за морально правної та ідеологічної спадщини по творцеві Ліпінському. Союз Хліборобів Державників не виконав волі свого основоположника ідеолога та голови і не розв'язався. Намагається він йти слідами практично-реальної і активної політики, а не замикатися в рамках братства для плекання лише моральних чеснот, як то волів творець гетьманського руху.

Однак і на розгон після конфлікту з Ліпінським він ще не спромігся, можливо з надриву моральної виправданости свого дальшого існування та акції, а тому і браку сміливости.

А славне минуле гетьманату в Північній Америці, де буйним цвітом роцвітали числені "Січи" гетьманського війська ~~козацького~~ й пошла добровільна грошова допомога що обумовлювала і всю пресову, досить інтенсивну діяльність гетьманату на еміграції, згасло аж до непомітності, по повероті до краю справжнього його духозбудника в Америці доктора Осипа Назарука.

Конфлікт же в рухові гетьманців, що йде тепер, може і помимо їх волі, по лінії територіяльного походження гетьманців, як то видно з останніх їх дописів в Ділові, Дзвонах з огляду теж саме на територіяльну специфічність "Січей" української Америки, ледве чи спричиниться до розвою чи хоч відновлення "Січей" в країні Вашингтона. Однак і гетьманські кола на еміграції вже створили певні культурні цінности, що позиточні є і будуть в майбутнім для українського народу, перед яким б. Гетьман Скоропадський так багато завинив в свій час. А це є створення українського Наукового Інституту в Берліні.

Рівалізувати політично Урядові й концепції У.Н.Р. з концепцією гетьманату на чолі з б. гетьманом Скоропадським ніколи так пристрастно, як з шаповалівщиною наприкінці не доводилося й не доведеться, бо його енергія на еміграції і можливости на Україні так безвиглядні, що не зроджують жодної і найменшої тривоги за якое мінімальне конкурентне майбутнє гетьманату для У.Н.Р.

Н а ц і о н а л і с т и. Націоналістичний рух є наймолодший з усіх українських рухів. Офіційне народження і прилюдне оголошення його датується літом року 1925, а об'єднання і організація різних по формі хоч і споріднених по істоті, течій в формі організації Українських націоналістів - ОУН - припадає лише на рік 1927.

Пресовим органом ОУН є:

- 1/"Розбудова Нації" - місячник - Прага - ЧСР.
- 2/"Український голос" - тижневик - Перемишль-Галичина
- та 3/"Незалежність" - двотижневик - Париж - Франція.

Ідеологом є інженер Дмитро Андрієвський, бувший співробітник "Тризуба" офіціозу У.Н.Р., а провідником моральним і фактичним головою проводу є полковник Армії У.Н.Р. Євген Коновалець.

Склад організації досить числений, порівнюючи з іншими відлами від У.Н.Р. а головне молодий. Це майже виключно рух молоді української. Менша провідна і віком старша частина якої ще вояки Армії У.Н.Р. та Української Галицької Армії, а більша й наймолодша це покоління повне і походженням виключно з Західних земель України, переважно з Галичини - на еміграції і в краю.

В останні роки краєва молодь при всім своїм уособленні націоналістичним, як реакція на режим в Краю, все ж організаційно не завжди безкритично відпорядковується проводові еміграційному Коновальця. Полковник Євген Коновалець Комендант корпусу Січових Стрільців

на Великій Україні, один з оборонців Київа проти більшовицької навали в роках 1917-19 і досить дисциплінований та відданий український національний верховний владі військовий начальник в свій час.

У осені року 1919, з огляду на те, що С.Петлюра і уряд У.Н.Р. від'їхали до Польши і тому ~~можливою~~ було майбутнє спільна акція У.Н.Р. з Польшею проти Москви згідно договорів, яка на його розуміння, мусила бути при всяких виглядах шкідливою для України, демобілізувавши свій корпус на Україні, не приєднався організовано до Української Армії, що вирушила в запіддя, але залишив поодинокого вояка на власні сили і сумління розпоряджати своєю долею на далі.

Сам він емігрував до Чехословаччини.

До трагічної смерті С.Петлюри декларував він на віч з уенерівцями свою попередню відданість прапорам і проводі У.Н.Р.

З початком року 1929 офіційно очолює провід О.У.Н. і поборює У.Н.Р. за договір року 1920 з Польшею й по-донофільську політику У.Н.Р. Вербуючим гаслом націоналістичного руху, особливо для ентузіастичної молоді є перш за все Соборність всіх українських земель і негайна безоглядна і нещадна боротьба з Польшею, а відтак вже самостійність України і боротьба з Москвою. Обгрунтовання такої послідовності досить неясне і заслуговує на поважні заводи з боку реальної боротьби

за українську державність. А всеж напади О.У.Н. на У.Н.Р. досить пристрастні гарячі у молодих неосвідчених ідеалістів. Не бракує їм свого внутрішнього глибокого переконання безпомилковості концепції О.У.Н., хоч річево не угрунтовані спираються лише на внутрішнім "так вірую", "так хочу", без огляду ні на що. В питаннях форм верховної влади і внутрішнього устрою та політики української держави рух О.У.Н. ще й досі пікується значною дозою "непередрішенства". Слідна схильність всеж до твердої одновобокові влади, а на час переходовий і диктатури та до позитивно творчих сторін і засад сучасного європейського капіталізму в економіці.

Помимо зовнішньої і внутрішньо-моральної привабливості для української молоді гасел націоналістичних, рух цей на еміграції, особливо еміграції У.Н.Р., взяв все що міг, але числені страти в У.Н. Рівських рядах не відчуються.. Рух ОуН не здешаткував їх. Диференціяція з цього боку закінчилася. Так що майбутне розросту О.У.Н. в Краю. На еміграції натомість інтенсіфікується і активизується серед самої еміграції і на форумі міжнародньому пресова пропаганда та боротьба за свої постуляти проти У.Н.Р.

Як лектура вона досить темпераментна і насом досить цікава з боку змісту, так і стилю та тонів навіть і для У.Н.Р., однак без помітних реальних наслідків опустошення ідеологічного і кількісного в їх рядах на користь ОУН.

Відгомить цієї пропаганди на міжнародньому форумі помітно набирає бажаного ОУН розголосу, але оскільки вона скерована проти в межах Польши, а тим самим по суті і сучасної Ліги Націй, при великій ролі в ній Франції, вона будить платонічно заінтересовани і цікавість до ОУН, скоріш до внутрішніх занепокоєнь у міжнароднього об'єкту їх поборювань в інтересах власних лише в колах неофіціальних міжнароднього світу, а на реальне попертя його узнання, а тим більш з боку зачеплених нею держав, не має найменших виглядів.

Для потягнення всієї української еміграції за своїми гаслами та за об'єднання та очолення змагань за українську державність Коновальцеві й його рухові в формі ОУН бракує того ж самого, чого бракувало Шаповалову та Шаповалівцям.

Правда і він сам і найближча частина його співробітників це є активні учасники кривавої визвольної боротьби за українську незалежність, але під верховним проводом цілим рухом С.Петлюри, а не самого Коновальця.

Концепція У.Н.Р. в цілому занадто багато жертв принесла і на Україні і на еміграції. Вона вийшла єдиною і скріпленою з багатьох загрозливих колізій політично-мілітарних ще не Україні. На еміграції вона втратила навіть самого Петлюру, Вождя Нації, але на варті за державну незалежність. І оця колективна масовість У.Н.Р як концепції та неугнутість і вища духовна дисциплі-

нованість характерів у одиниць, скроплена рясно кровю у багатьох найтяжчих випадках і з ірраціональною основою незрушимости її моральної сили, її фактичного першества та морально-виправданості, і по за формально-правними моментами, її законности яко проводу за державність України..

Якимись готовими військовими формациями, чи їх завязками в процесі їх вивчення, муштри і удосконалення практичного Коновалець ніде тепер не розпоряджає. Хіба що вони можливі у нього тепер лише до помислення на випадок чину з тих кадрів що творять зараз ОУН, або в формі територічного зацікавлення подібними питаннями вільніших одиниць на випадок масової потреби в прийдешньому.

Відминість їх внутрішньої та зовнішньої політики від таких У.Н.Р. В стосунку до закордонної політики української держави, в стосунку до міжнародного форуму і особливо до найближчих безпосередніх України з заходу і Коновалець з націоналістами і гетьманці і шаповалівці і всі взагалі найнезначніши відлами від еміграції У.Н.Р. так і походження по за У.Н. Рівського/частина гетьманців Острияниця, Полтавець з Орловим в Бодгарії - пресовий орган " На Сторожі" в Софії/ відрізняються від У.Н.Р. і поборюють її всі без винятку за її політику неприєднаної боротьби проти Москви, за самостійність української держави на Українських землях, окупованих нею, і

і за стремління до добросусідських взаємин з західними державами: Польшею, Румунією, Чехословащиною наоснові їх повоеного державного

Закидають вони У.Н.Р. брак зрозуміння і не плекання нею перш за все всенационального визвольного ідеалу негайної і повної соборности всіх українських земель в українській державі.

Тому їх фронт боротьби в першу чергу проти західних сусідів України. Вони й не за Москву й не з Москвою, але як то погодити з визволенням з під неї Великої України, цей практичний рецепт зрозумілий очевидно сьогодні тільки їм самим.

• Питання розходжень по лінії внутрішньої політики в українській державі, чи соціальних реформ і творчости ніколи вже з року 1920 починаючи, українську політичну еміграцію в цілому так не хвилювали і не розколювали як питання зовнішньої політики на шляху до визволення України.

Найглибший антогонізм і найжорстокіша боротьба найнепроходимою прірвою розкололи українську еміграцію саме з кінця року 1919 по сей день як раз по лінії закордонної політики, по лінії питання за свою незалежну державність проти Сходу з Заходом - / УНР /, та за негайну повну Соборність і державність і проти Заходу і проти Сходу разом своїми власними силами / шаповалівці, націоналісти, і по часті що до Сходу - гетьманці і Остраниця. /

По цей бік ризької лінії, де цей ключ концепції, що поборюють У.Н.Р. мусив би мати найпомітніши ніби впливи, все ж українська людність, минаючи вже її політиків дома, що мають свої власні програми української проблеми, зважуючи сумлінно критични недавні зброїні свої змагання за свою власну державність і сучасний стан на українських землях - по той бік греблі особливо на зверх приймає цей максималістичний ключ до українського ідеалу з значною резервою і стріманістю, шукаючи сама своїм власним тверезим, практичним розумом таких шляхів розвитку свого сучасного життя, що в майбутнім не зашкодилиб ідеалові незалежної української держави.

У.С.Р.Р. Українська Соціалістична Радянська Республіка, окупована Червоною Москвою мала згідно перепису 17/XII 1926 року 451.584 кв. кілометрів простору та 29.29.018.187 всієї людности і 23.218.860 або 80% тільки української. Всього українців по цілому СРСР разом з УСРР 31.194.778 душ. І хоч УСРР ніби хинським муром відрізана від усього культурного світу, однак весь розвиток подій на ній протягом цих тринадцяти років свідчить на підставі даних москалів **окудантів** про те, що український рух до національно соціального і державного визволення з під Москви не вгасає ні на хвилину.

Український нарід з навалю чужинецькою не примирився і не шукає примирення. Він її глибоко ненавидить.

Про це свідчать збройні повстанчим рухи - більші чи менші з самого уступлення У.Н.Р. з своєї землі. В останні роки вони пішли на спал, але фактично ніколи ще не замірали зовсім. І про це пишуть самі більшовики.

Про це саме свідчать і екзекуції над продинокими особами і цілими групами українськими ніби за "бандитизм", щоб карами настрашати народні маси і убити волю їх до спротиву і протестів проти чужого нечесного режиму. Опозиційні настрої людности української підтверджують і невдоволення та заворушення селян українських вже без зброї, в звязку з колективізацією українського села та взагалі з п'ятиліткою, яка в стосунку до людности української, є нічим іншим як систематичним виголодженням її на виснаження і перевтомою від надмірної праці. Вона підриває на довгі роки біологічну життєздатність українського народу, що фатальніше ще, ніж на дорослих, відібьється на нащадках українських.

В ненависти українського народу до Маскалів переконують і ті мільйони українського селянства та робітництва і решток неостріляної раніш окупантом української інтелегенції, що як, білі невільники і далеко жорстокі від худоби, експлуатуються в лісах і багнах північної Росії та Соловк.

Про всі ці події знає вже світ і в своєї власної преси.

Але що концепція У.Н.Р. і сам Уряд не стратили своїх

моральних зв'язків та взаємовідчуття на віддаль з пригнобленою Україною за весь цей час, найліпше свідчать ті ідеологічні прямування на Україні в які вливається все усвідомлений всезагальний український протест, часто очолюваний навіть самими членами КП/б/У і народними комісарами Уряду УСРР, що в свій час збройно поборювали У.Н.Р. І це після того як і Ленін і Троцький в свій час запевняли українських селян і робітників, що червона армія прийшла на Україну не для завойовання, а для визволення їх і захисту від контрреволюції. А для позискання прихильності інтелігенції української вони розпочали українізацію.

І все це надаремно. Це допомогло. Невдоволення масові по всій Україні зростали. А синтезували його і на голос до всіх про це сказали українські комуністи з УКП яку москалі окупанти судили і позасиляли на північ Сибіру. Частина змусили вступити до КП/б/У як більш надійної. Але і в її лоні один за другим зродилися противні Москві рухи українські : 1/ Хвильовизм. 2/ Шушкизм, 3/ Волобуєвщина. І нарешті самий останній і самий характерний для становища на Україні під Москвою монстр процес СВУ та СУМ"у відбувся в році 1930.

Х А И Д Ь О В И З М. Хвильовий "пролетар Донбасу" як його старалися хоч цим боронити під час нагіном проти нього ухили саміж комуністи на Україні з КП/б/У. Він комуніст український Радянський письменник. Творець

і літературний ідеолог літературного об'єднання пролетарських письменників на Україні " Всеукраїнської Академії Пролетарської Літератури ", або скорочено " **ВАПЛІТЕ**". Він глашатай "формалізму", "академізму", "неокласицизму" в українській пролетарській літературі.

На літературній дискусії в році 1925 він " устами молоді пролетарської інтелігенції, що виростає за кілька років і загартувала себе в огні горожанських сутичок" як то він сам каже про себе самого і своїх однодумців запитав: " На яку з світових літератур, Українська література мусить взяти курс". І відповів: " У всякому разі не на російську, і це рішуче й без усяких застережень. Від Російської літератури тікати якомога швидше орієнтуватися на Європу. Берить яку хочете: минулу, сучасну, буржуазну, пролетарську, вічно мінливу. І ми маємо на увазі не тільки її техніку. Голої техніки для нас замало: є дещо серйозніше від останньої. Ми розуміємо Європу, як психологічну категорію, яка виганяє людскість на великий шлях прогресу".

І нарешті довгу і прецікаву дискусію він сконкретизував в коротким гаслі:

" Даймо Європу - геть від Москви."

Вражіння вступу ці Хвильового справили на всіх колосальне. Влада мобілізувала проти нього абсолютно всю Радянську літературу, всю свою щодену пресу і КП/б/У. Та сила його аргументу була їм своєю правдивою очевид-

ністю на Україні не.....ня. І довелося вдатися до єдиного випробованого в СРСР середника - до ІПУ.

І Хвильовий прилюдно в пресі "покаявся в своїх помилках".

Ш У М С Ь К И З М. Але як те його "каяття" зрозуміли на Україні, свідчить те, що за "Хвильовизмом" надіспів "Шумськийзм", озброєний тими ж самими аргументами свого попередника.

О. Шумський за часів Українського Трудового Конгресу член партії українських с-рів лівиці, потім українських боротьбистів, що залишилися на Україні і приєдналися до КП/б/У. Він народній Комисар УСРР.

Він вже в році ~~лику~~ 1926 / травень, червень / визнав "основну думку Хвильового, її суть і зміст за правдиві. Не похваляв лише її формулювання у Хвильового і доводив, що стан України в союзі / СРСР / подібний до колоніального / Звіт Наркомоса на Політ Бюро ~~КП/б/У~~ року 1927/, що" в словах ворога / це на мові Шумського - українська національна еміграція /, де подається оцінку становища комуніста - українця, багато гіркої правди, бо комуніст українець справді почуває себе пасинком партії. В партії панує Російський комуніст, що з підозрою і ворожістю, щоб не сказати більше, відноситься до комуніста українця. Панує він / російський комуніст / спираючись на презрений шкурний тип малороса, що у всі історичні епохи був однаково безпринципно лицемерним. Він тепер

щоголяє своїм джеінтернаціоналізмом, бравірує своїм байдужим відношенням до всього українського і готовий навіть завше оплювати його / може іноді по українському/, як що це дає можливість вислужитися і отримати "містечко" / 12 травня року 1926 на Політ Бюро КП/б/У/.

На вимоги КП/б/У покаятися і визнати свої помилки, Шумський відмовився і заявив, що він " свого минулого не зрігається, а навпаки пишається з нього". Це збентежило і поставило в незручне становище навіть і ГПУ.

І оскільки про Хвильового часто інакше і не балакалось і не писалося / ясно роблено/ як " якийсь там Хвильовий", то про Шумського так не випадало, бо був 5 років Комісаром Освіти в уряді УСРР. Отже звязки і впливи організаційні, а особливо по лінії освіти у нього безперечні що і виявилось потім на процесі СВУ. Він підтримував і сприяв ВУАН в цілому, про яку ще Хвильовий сказав в дискусії: "Чи не пора покинути гриматим на нашу Академію

Шумському закинули практичне його сприяння на становищі наркомоса "теорії боротьби двох культур на Україні Хвильового. А тому Шумського "відпустили" з України на північ Росії.

Однак на цій справі не зліквідувався. Виступи Шумського та його заслання з України викликали опозицію майже цілої КПЗУ, проти КП/б/У і проти всього Московського комуністичного інтернаціоналу разом з КПП який організаційно КПЗУ підлягає.

Опозиція ця тривала аж до року 1929, і закінчилася

равламом КПЗУ та виключенням з неї її більшості, опозиційної до тої КП/б/У, як її окваліфікував по вище Шумський.

Зрештою Шумський лише натякнув, що "стан України подібний до колоніального".

В о л о б у і в щ и н а. Але другий член КП/б/У молодий економіст радянської України Волобуєв скоро слідом за Шумським довів, що цей його натяк не помилковий і дав вистарчаюче економічне обґрунтування натякам Шумського, / Більшовик України №№ 2,3,6 року 1928. "До проблеми Української економіки."/, яке нічим не відрізнялося по суті від подібних же розвідок українських економістів до революції /проф. Яснопольский Порц/, та під час неї. Розвідка Волобуєва обґрунтовує вже економічно потребу вийти Україні з складу СРСР відірватися від Російської економіки.

х х х

х х

Виступаючи в різні роки і в різних паринах, але в найлогічнішій внутрішній послідовності й згідності один з другим Хвильовий і Шумський викинули гасла:

1/ "Геть від Москви, від її культури".

2/ "Даєш Європу все одне яку."

Волобуєв їх доповнив гаслами:

1/ "Геть від Московської економіки."

2/ "Даєш орієнтацію на європейську економіку".

Ці гасла на Україні під Москвою, і то в роках 1925 - 1928, коли уряд УНР, в боротьбі за них же змушений був ще недавно виемігрувати, і то гасла в устах членів КП/б/У, які " підпали натискові дрібно буржуазної української стихії", як то закидав їм комуністичний Трибунал Комінтерну, як не можна переконуючи доводять, що поневолене сучасне і вільне майбутнє на Україні за УНР.

П р а ц е с СВУ та СУМ"у 1930. А процес СВУ та СУМ"у ще раз таке переконання У.Н.Р. просто задокументував. Сьогодні вже в'ясняється зі слів українських збігців зі Соловок, що в процесі СВУ більшовики заховали від світу те найголовніше, що в ньому було, а для більшовиків воно з усіх зглядів найстрашніше; саме, що організаційні філії СВУ були поширені на великих просторах Великої України і Кубані і то серед українського селянства та робітництва, не лише серед інтелегенції, яка одна фігурувала в ролі оскарженого на процесі СВУ і СУМ"у.

Отже ця організація встигла і в умовах терору під ГПУ набрати масовости товщах, в глибинах народних.

Винна річ, що вона не зберегла конспіративности. В данім разі для підкреслення суті стану на Великій Україні під Москвою важливіше її дружна масовість., просто народність. Ці маси, належні до СВУ були повислані геть завчасу на Соловки.

на дику північ Росії, та постріляни без прилюдного суду. Їх на процесі не показали. Ніби їх і не було зовсім. Виставили перед Трибунал лише старшу Українську інтелегенцію, учасників української визвольної боротьби з років 1917-19, як академіка С. Єфремова - віцепрезидент Української Центральної Ради, Чехівського премер першого Уряду Директорії, та інших. Декілька ще академіків ВУАН і найчильніших діячів з різних галузей професійної інтелектуальної праці: лікарів, педагогів, літератів. І то осіб що були фаховими й моральними авторитетами в паринах з точки погляду вселюдський, а не лише марксіської. А разом з ними і український студентський рух у вигляді СУМ'у. Отже замір мали більшовики знищити морально цілий український національний рух., в його минулому і сучасному, заганьбити його ^{устами} самими же таки, стероризованих загоді в ГПУ, учасників цього ж таки руху та показати ще самоопльовування їх тим колам пролетарського суспільства, що до радвлади найбезкритичніше.. Разом з тим довести українській еміграції і всьому світові, що визвольний український національно державний рух не має вже сьогодні коріння на Україні., а його національне минуле, то помилка цілого народу і тому цей рух без майбутнього, коли він так легко зневажається старшими і від нього з призирством відмовляються молоді.

Коротко кажучи на процесі СВУ українська національна

душа і сумління, самооганьбившись, мали добровільно і прилюдно покінчити самогубством на славу Москв~~я~~щини. За це їм наперед дарували фізичне животіння. Вправне ГПУ вжило всього свого спириту~~у~~ї винахідливості, щоб фізичними і моральними тортурами над нещасними, безборонними людьми, цього від них вимусити. І потрібного ефекту формально, хоч і не зовсім гладко досягло. Але морально оранжери процесу большевики московськи прогнали навіть і в оча~~х~~ безкритичної раніш до них аудиторії на Україні, перед якою вони це демонстрували, не кажучи про велику німу Україну, а тим більш про українську політичну еміграцію.

Всі члени СВУ і СУМ"у заявляли, що ідеалом їх життя було здобуття незалежної української держави. Правда їх змусили всіх від цього прилюдно відмовитися: Але факт що до цього наслідства наданими, вони цим ідеалом жили і мріяли навіть його реалізувати.

Для становища Уряду У.Н.Р. це саме важливе, бо підкреслює його єдинодушність, єднотумність, єднотрійність з усім своїм поневоленим народом навіть ще, або радше вже в році 1930 .

А що ця спільнота не урвалася процесом СВУ, а існує і далі і буде існувати, свідчать пізніше за СВУ короткі процесі, але вже з рострілами українських військовиків з червоної Армії на Україні.

Що таке У.Н.Р.Всі ці події на Україні доходили

своєчасно і на еміграцію. Можна твердити, що вони закріпили процеси натурального зріжничкування в ній в межах відчуття реального, навіть видкликали критичні думки що до доцільности цього процесу с самого початку.

У.Н.Р. під впливом того й другого морально піднесла свій престиж і ясність своїх поступовань. І як що і не вимусила визнання рації собі з боку своїх відламів то у всяким разі видно стало, що вони полишили свої наміри ії ідеологію і поступовання захитати.

У.Н.Р. в цьому визнають ясність, послідовність і безкомпромісовість.

Що ж то є У.Н.Р.?

Історично з самого часу ії виникнення - це форма республіканської держави і ії влади на українській території, що була на момент розвалу Росії року 1917 під Російською окупацією і якої Уряд У.Н.Р. вийшов на еміграцію. По мірі ж того, як ці державну територію доводилося відстоювати в безперервній збройній боротьби, конкретні форми репрезентації народньої суверености в Парляментах: Український Центральній Раді та Трудовім Конгресіся між загальноєвропейскою, парламентарною, демократією та трудовою демократією.

Проти намагань прихилитися, до трудового радянства і просто до радянства як диктатури пролетаріату, на московський большевицький зразок, У.Н.Р. утрималася.

Вирховна влада з широкої колективної - Українська Центральна Рада в цілому через свого голову - через стислу колективну - Директоріанську - еволюціонувала поволі до фактичної, і правно цілком законної, одноособовости в особі С. Петлюри як Голови Директорії і Головного Отамана Армії У.Н.Р. На сьогодні спадщина по нім його Заступник і Уряд У.Н.Р. на вигнанні. З ним і Армія У.Н.Р., що з зброєю опустила рідну землю.

Територія і Нарід Український окупавані знову Червоною Москвою. Становище це аналогічне до становища Сербії на острову Корфу в року 1915 - 16 та до деякої міри і Чехословаччини під час світової війни. **II** президент проф. Масарик і Уряд знаходилися у Вашингтоні в жовтні року 1918, визнані за дійсний Уряд ще не звільненої Чехословаччини. Легіони Чехословацьки були за свій еміграційний Уряд і билися проти осередніх держав, розкідані по всьому світі.

Короля і Уряд Сербії в тіж часи вже визнавалося за Короля і Уряд Королівства Сербії, Хорватії і Словенії з року 1929 Югославії.

В таким становищі на сьогодні Уряд У.Н.Р. оглядаючись на все минуле, своєї збройної боротьби за державність, беручи і сьогоднішній стан поневолення українського народу і загальне становище в цілім світі за основну базу, з якої треба виходити в своїй боротьбі за Українську державну незалежність, Уряд У.Н.Р. в повній

сучасній і майбутній свідомості своєї відповідальності за свої обов'язки перед Українським народом і його щасливішим майбутнім, на сьогодні символізує:

- 1/ Безкомпромісову боротьбу за українську незалежну державу, українську національну і формою і змістом.
- 2/ В цій боротьбі за неї У.Н.Р. раз назавжди й без вагань на вороття йде з Заходом проти Сходу - конкретно проти Москви і то всякої: червоної, білої, чорної.
- 3/ В середині, в державі У.Н.Р. - є республіка парламентарно-демократична, республіка що походить не від окремих класів, а від всіх верств українського народу.
- 4/ На зовні, на форумі міжнароднім У.Н.Р. прагне зачувати дружні стосунки з державами, що визнають і
ресpektують державну незалежність України, особливо ж
з безпосередніми і найближчими своїми сусідами: Польшею,
Румунією, та Чехословаччиною на основі повоєного

.....
Такий характер У.Н.Р. ріднить її з сучасним загальним і соціально-економічним та політично-державним укладом життя держав Західної Європи та взагалі Західного Світу, частиною якого Україна і духово-культурно і цивілізаційно завжди себе почувала і дійсно такою була. І в цій охороні Заходу та цілої окцидентальної культури від захань панмосковітизму У.Н.Р. визначає свою місію, згідно історично визвольних традицій народу українського, аж доки Москва до нього сама добро-

вільно не відмовиться.

Уряд У.Н.Р. певний, що український народ в своїй вільній незалежній державі цю місію власними силами і гідно виконає.

І на еміграції Уряд У.Н.Р. кладе своїм безпосереднім завданням підготувати на прийдешній час боротьби Українського народу за свою волю серед народів вільних та міродайних зрозуміння, співчуття, та моральну підтримку Народові Українському, визволення якого спричиниться до миру, рівноваги й заспокоєння світу, за якими так тужить безнадійно повоєне людство.

Можливо, що шлях до цього через незалежну Україну - не короткий шлях. Але з усіх інших він найкоротчий.

І свідомий цього в імені народу Українського Уряд Української Народної Республіки не переставав, не перестав і не перестане ніколи міродайним чинникам всіх народів світу його, і тільки його радити.

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

в жовтні року 1931-го в

Видавн. "До Збрат"

4. Ілюстративні матеріали

Фото Штабу Гайдамацького коша Слобідської України

ГДА СЗРУ, ф. 1, стр. 7166, т. 2, арк. 5а-0

Фото Головного Отамана С.Петлюри в оточенні членів уряду і вищого командного складу Армії УНР

ГДА СЗРУ, ф. 1, стр. 7166, т. 2, арк. 5а-00

Фото діячів Уряду УНР у Парижі

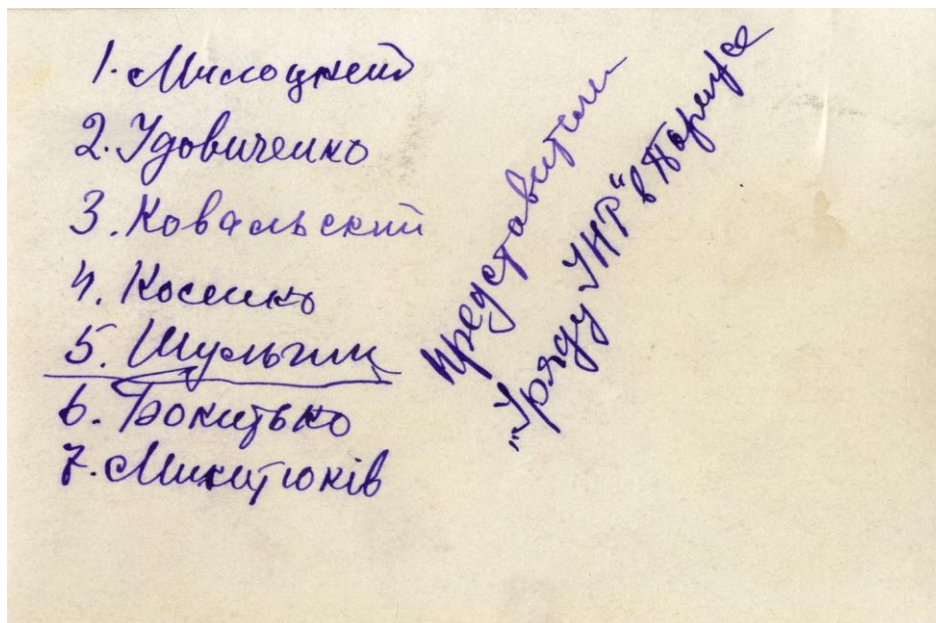
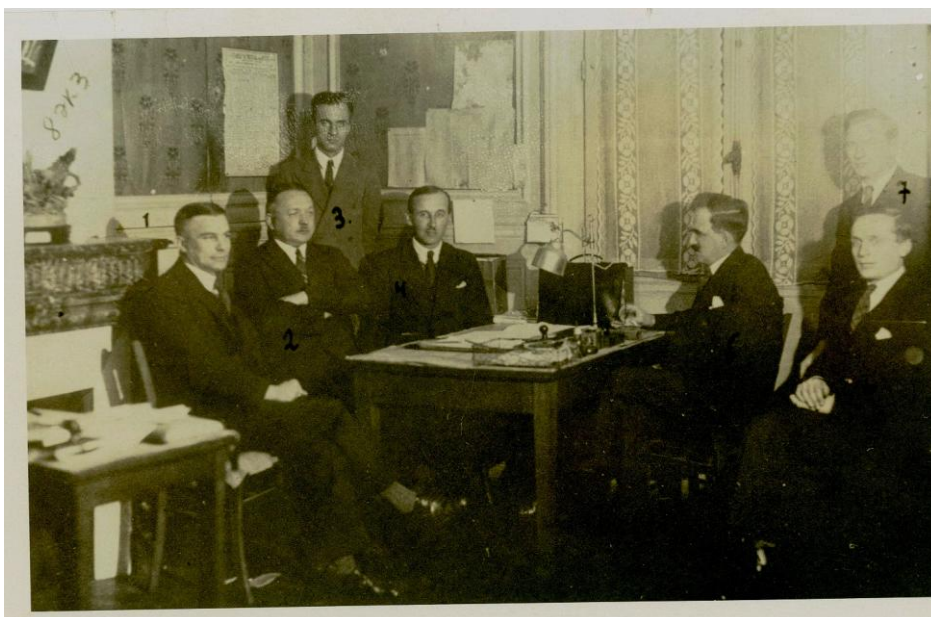

Фото колишніх вояків Армії УНР на могилі С. Петлюри

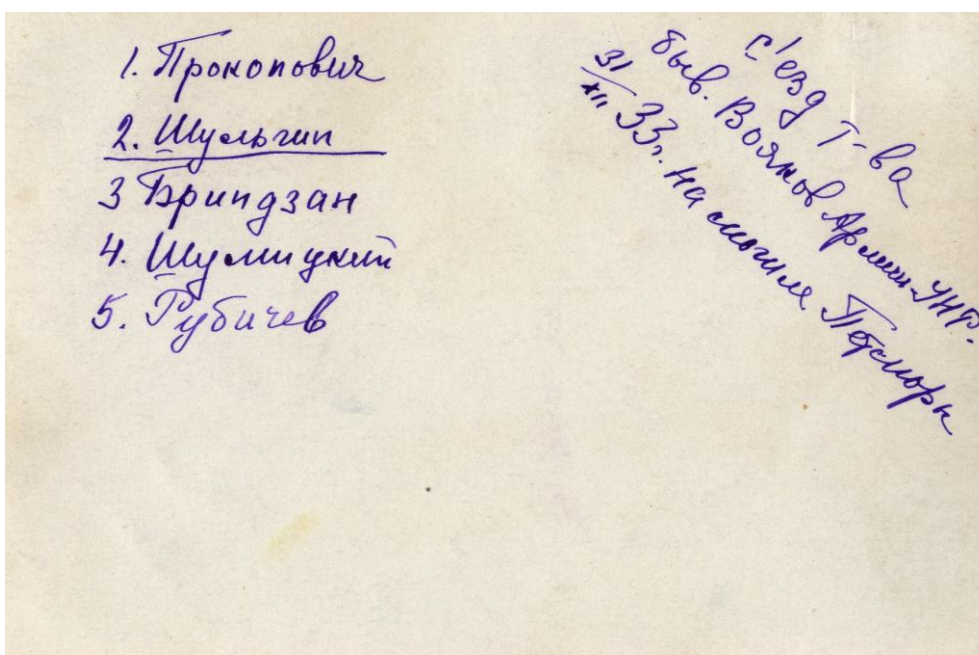
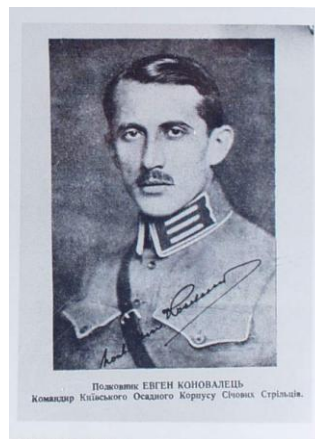

Фото деяких діячів УНР

Петлюра С.В.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 7730, т. 1, арк. 004

Коновалець Є.М.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 6964, т. 1, арк.084-02

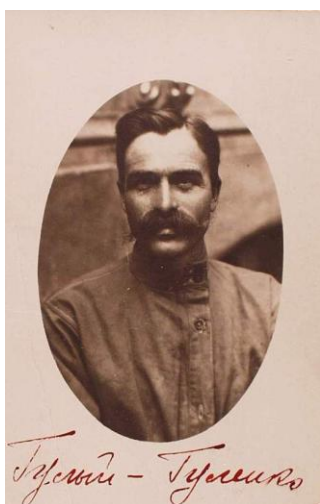
Тютюнник Ю.О.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 11012, т. 38, арк. 230-01

Мордалевич Ю.А.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 11014, т. 6, арк. 003

Гулий-Гуленко

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 11012, т. 3, арк. 232-01

Філонович В.З.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 1812, т. 1, арк. 165

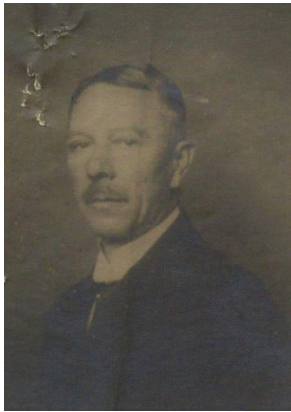
Чеботарів М.Є.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 12617, т. 16, арк. 347-01

Шаповал М.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 12617, т. 16, арк. 109-01

Левицький Д.П.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 10324, т. 2, арк. 389

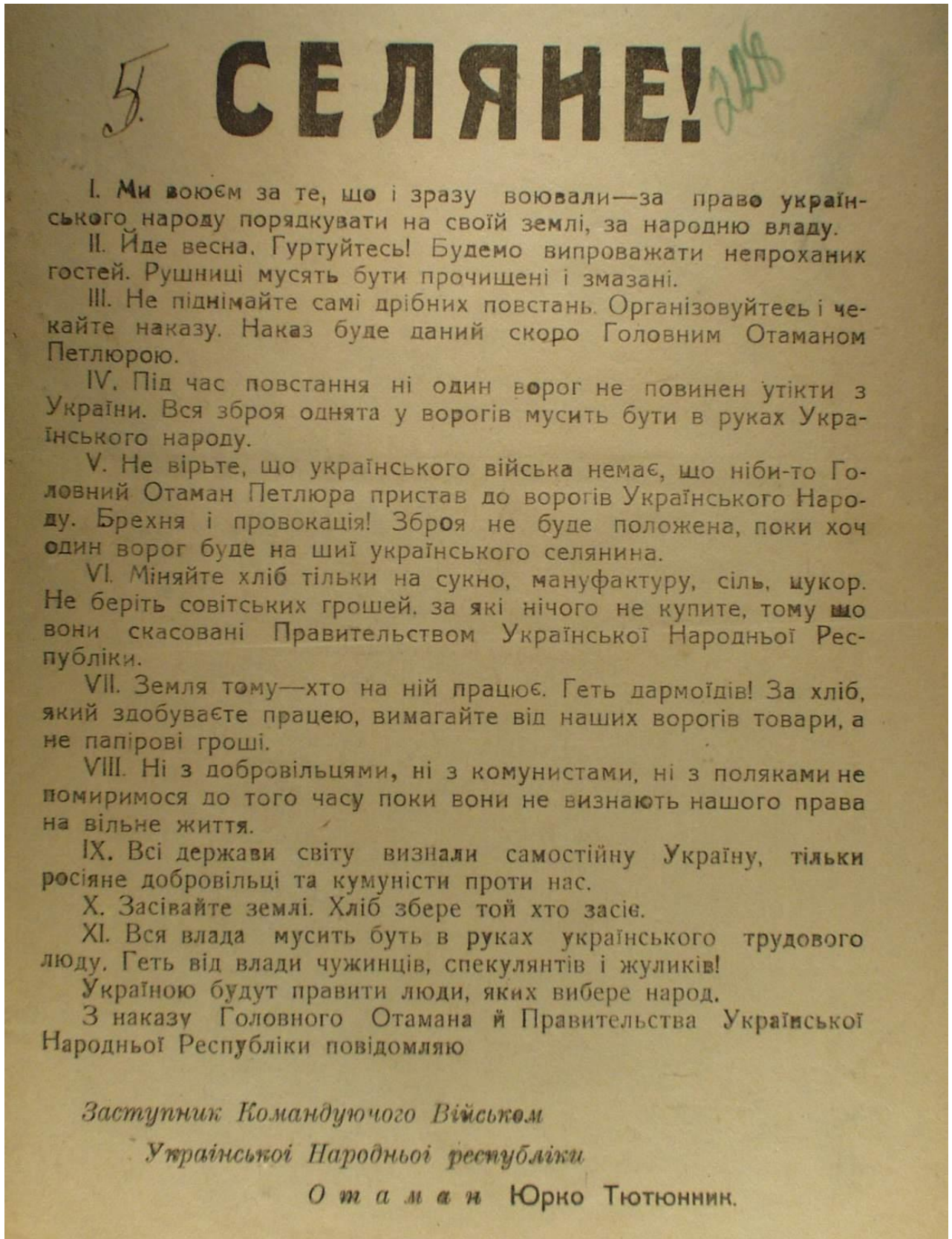

Тимошенко С.П.

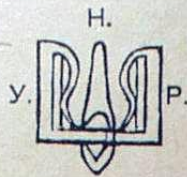
ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 7166, т. 1, арк. 28

Друкований матеріал (газети, листівки)

Листівка зі зверненням Ю.Тютюнника до селян

Листівка зі зверненням Ю.Тютюнника до народу

Душу і тіло ми положим за
свою свободу і покажем, що ми,
браття, казацькою роду...

Страдаючий Народе!

В твоїх жилах тече українська кровь.

Ти любиш свою родину, своїх діток; Ти кохаєшся в соєму господарстві. **ЛЮБИЖ**
І КОХАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ, свою Вітчизну—Україну, кохай своїх братів, рідних Тобі мовою,
душею й тілом, допомагай, своїм борцям за Волю Краю і серед нещастя Ти будеш
щасливий.

Тяжко тепер живеться на світі. Боляче до сліз за ті кривди, які несеш на собі—
Український Народе. Невинна кров замордованих борців, грабунки, здиство, насильство,
нелюдське поводження, терор і примус на кожному кроці,—ось ті „свободи“, які дала
Тобі революція, які на багнетах принесли чужинці.

А найтяжче те що кінця й краю цьому не видно.

Озирнешся назад—страшно... Подивися наперед—ще тяжче робиться на серці: бо-
ротьба і боротьба... І боротьба довга, страшна, кошмарна і кривава... І не тільки мало-
свідоме українське селянство й робітництво, а навіть патріоти-революціонери, слабій
духом і волею, вже починають миритися з насильством чужинців на Україні. Вони, йдучи
проти веління свого розуму й совісти, безсоромно заявляють про свій неутралітет, вони
одмовляються од боротьби за Волю і Правду.

Але є порятунок в нашій біді:

Доки б'ється в кращих синах Неньки українське серце, доки вони палають кохан-
ням до Рідного Краю, доки сміливо і в найтяжчих обставинах йдуть вони на боротьбу
з ворогами Народу, наша справа не вмре, не загине!.. О, ні! Бо нема вищої сили, яка
вступила би вогонь кохання до своєю рідного і ненависти до національного пригнічення.
Нема сили, яка припинила би в українцях святі поривання до будови широдемократич-
ної Української Держави і забезпечення населення її всіма вольностями, здобутими
революцією!

Ми-всі борці за незалежність Краю-демократи.

Ми вороги абсурдно-утопічної політики і насильства червоної московської більшовиць-
ко-комуністичної зграї Так само ми вороги і буржуазії, яка до сього часу не набрала
розуму і ніяк не може погодитись з необхідністю демократичних реформ. Ми рішуче
боремся з русофільськими течіями на Україні. Ми вибрали золоту середину, будуєм державу
на реальних підвалинах, творимо нашу політику при співучасті широким народніх мас,
віримо в справедливість наших домагань і рішуче заявляєм, що

Не кинем боротьби до кінця, до остаточної перемоги над ворогом.

Революція йде. Край конає в боротьбі. Навколо біда. Але од біди порятунок є,
коханий брате:

Тільки ж будь ти братом, будь ти принаймні хоч людиною, свідомого того, що ти є
членом государства, а не твариною без всяких обовязків перед Державою Зрозумій, що
Твоя допомога необхідна.

От біди порятунок, є брате-українце!

Тільки треба, щоби надалі Ти вже не був малоросом, хахлом, „руським“, чи просто
мужиком (як часто себе називаєш) а українцем. Треба щоби Ти був гордий цією назвою,
щоби знав яка кров тече в твоїх жилах: українська, кацапська, жидівська, а чи яка инакша.

От бідн порятунок є, український громадянине!
Тільки пора, давно вже пора зрозуміти, хто є Твій ворог, а хто приятель. Бо надто прикро чути українському вояці од селянина такі речення: „А хто його зна, хто луччий: всякий візьме, тобі не дасть“. Або: „Нам все рівно. Ми слухаєм і підчиняємся тому, чия власть заступить...“

Врятувати край од бідн можна.

Тільки кожен повинен знати, що лише український вояка, Українська Армія на чолі з демократичним Урядом є найкращими заступниками наших інтересів. Свій по духу і крові завжди заступиться за українця. Любий край йому дорожчий, ніж прищельцю кацапу чи китайцю.

Порятунок од непрошеної навали чужинців є і він полягав в будуванню збройной сили., якою зараз тільки й можна боронити край.

Од рожна будем боронитися тільки рожном, а не словом, Не ми винуваті, що Волю і незалежність мусимо відвойовувати собі од червоних і чорних експлуататорів кулеметами та гарматами.

Доки сила є правом—будуємо силу, будуємо Українську Армію!

Український селянине й робітнику!

1. Помятай твердо що тільки чесний Український вояка і повстанець боронить Твої права і інтереси.
2. Не одказуй йому в допомозі.
3. Не вагайся вступати в ряди Української Народньої Армії і в повстанці.
4. Не вір в щирість більшовиків-комуністів: вони не є приятелі нашого люду.
5. Боронись од буржуазії, яка знову хоче пребрати тебе до своїх рук.
6. Підтримуй демократичний Український Уряд.
7. Перенось терпеливо тягар сучасної війни і всіма засобами допомагай щиро своєму рідньому Українському війську.
8. На кожному місці і при кожній нагоді старайся нашкодити ворогу.
9. Люби свою Україну і борони її, як боронило колись Українське лицарство-козацтво.
10. Будь свідомим громадянином і патріотом Землі Української.

Тоді скорше настане бажаний всім лад і спокій, тоді запанує справедливість, і ми гукнем на весь світ, що ми Українці таки вибороли собі Землю і Волю і незалежне життя, що кровно відважних синів своїх ми очистили Край од насильника-прищельця.

Все на боротьбу з більшовицько-комуністичною навалою і буржуазними фронтами!

За волю Краю!

За лобу Україну!

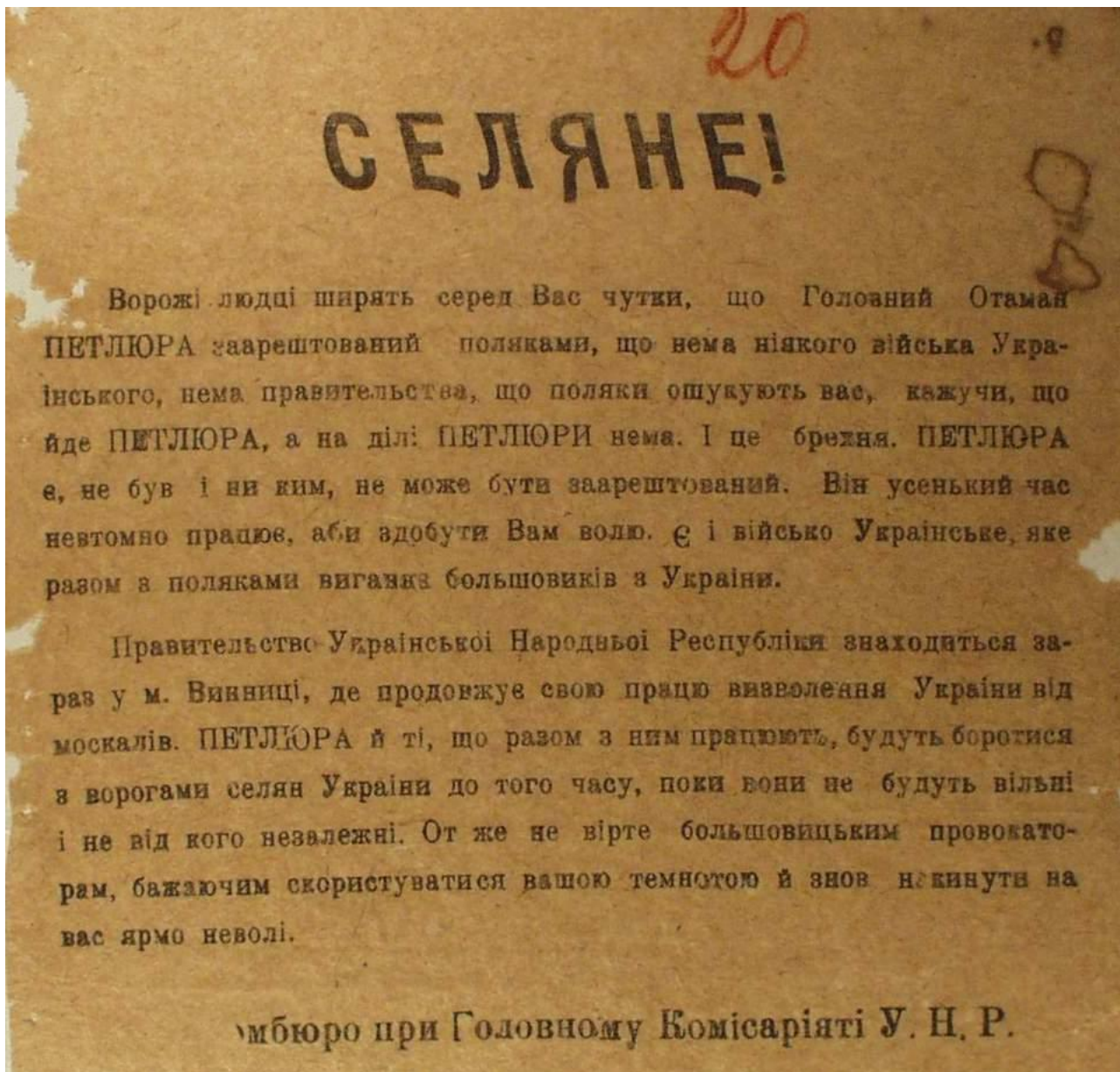
Голова Радомиського Районного Українського
Повстанчого Комітету Ю. Мордалевич

Члени:
 В. Павловський
 А. Зелений
 И. Глущенко
 О. Даниленко

Секретар П. Омельчук

Листівка зі зверненням Головного Комісаріату УНР до селян

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. № 11014, т. 5, арк. 020

3 рук до рук!

3 хати до хати!

Як Москва „рятує” Україну.

А що року по живих збирає червона Москва там де не сіяла, бо 250 мільонів пудів самого тільки збіжа стягають комуністи від селян українських.

Байдуже їм, що український селянин тяжкою працею жито й пшеницю викохує, а ниву потом своїм поливає. Не тому большевики вдерлися на Україну, щоб працю трудящого селянства шанувати, а щоб з селянської хати все, що під руку попадеться, витягати та на свою Московщину вивозити. Бо ж не тільки жито, пшеницю та всяку пашницю комуністи з України висмоктують — ще й вугілля українське до серця їм припало — от і вивозять що року більш як один мільярд пудів, а крім вугілля ще й заліза нашого з Кривого Рогу 150 мільонів пудів, а ще й иншого металу теж чимало з України нещасливої витягають і все це добро народне до своїх фабрик московських віддають. І гудуть на Московщині фабрики, виробляють товари, збагачують Москву, а на Україні — промисел що року то більш упадає. фабрики як і виробляють трохи товару, то з великою бідю, а то й зовсім стоять без праці, бо бракує українським фабрикам і вугілля і заліза, яке московські комісари з України повивозили.

А селянин український, що працю своєю дає хліба Москві їсти, не має де й як ані сортового заліза, ані ременю, ані мануфактури, ані машин для свого хазяйства купити. Геть чисто все забрала Москва, як той павук висмоктала все з живого тіла України. А що з тим зробила, то тільки комісари московські знають.

Та не тільки хліб, залізо й вугілля комуністи з України вивозять — ще вони й грошей потребують. А тому обкладають народ наш тяжкими податками та силою приневолюють селян наших облігації московські купувати. Самими тільки податками Московська комуна що року з України 700 мільонів карбованців з народу стягає, а облігаціями коло 200 мільонів з селян українських витиснула. А що з того Україна має? Комісарське самодержавіє, бупр, бідю та нещастя.

От так-то „рятує” Москва Україну, так то знущується з народу нашого, роздає кращу землю чужинцям, а українських селян тисячами на Сибір висилає.

Селяне! Наближається день, коли прийде кінець самовладству большевицької Москви і Україна буде Самостійною. Уряд Української Народньої Республіки і армія українська збирають свої сили і коли настане слухний час, ударять на гнобителів-катів Україні і визволять народ наш трудящий з московської неволі. Час цей скоро надійде — будьте готові!

Український Революційний Комітет.

К. С. А.

Московська тюрма народів.

Століття держали московські царі в кривавій неволі всі народи „од Молдаванина до Фіна,” од Фінляндії до Кавказу. Страждав в неволі царській тяжко і український народ. Жорстокі царі московські хотіли задушити Україну, а тому приневолювали наш народ до московської мови, скасували свободу слова і всі громадянські свободи, роздавали землю українську своїм посіпакам і грабували Україну тяжкими податками.

Та хоч як знущалась царська Росія з народу українського, не могла вбити у нього стремління до вільного незалежного життя. Революція знищила царську тюрму народів, а Україна, як і Фінляндія, Польща, Литва, Латвія, Естонія і Кавказ, зробилася самостійною незалежною від Москви Народньою Республікою.

Та хоч московський народ скинув царат, проте й надалі живе в ньому захланність на чуже добро і достатки. І почала комуністична Москва Україну воювати, бо на Україні земля родюча, є і вугілля і залізо і інше багатство. Звикла Москва з чужої праці жити і чуже добро грабувати.

Посунули на Україну хмари московських комуністів, палили українські села, нищили край, а молода армія українська під проводом Головного Отамана **СИМОНА ПЕТЛЮРИ**, не маючи зброї і амуніції, після кількох років тяжкої боротьби змушена була покинути Україну. І запанували московські кати-комуністи на Україні — так як і царі московські забирають землю від селян і роздають чужинцям, а селян наших на Сибір висилають. Замість царської неволі страждає Україна в неволі комуністично-московській, в якій стогнуть, крім України, і інші жертви московського імперіалізму — Дон, Кубань і Кавказ.

Та не стало Москві сили, щоб підбити під своє ярмо Фінляндію, Польщу, Естонію, Латвію і Литву. Всі ці народи живуть вільним самостійним життям.

Але скоро настане день, коли і народ український повстане проти червоної Москви, а уряд і армія Української Народньої Республіки спільно з іншими поневоленими народами зметуть з лиця землі української гнобителів.

І запанує тоді в Вільній Самостійній Україні лад і добробут і народоправство.

Селяне і Робітники! Готовтесь до цього великого дня визволення України з під московського ярма!

Український Революційний Комітет.

Віще слово Батька Тараса Шевченка.

З рук до рук!

З хати до хати!

РОЗРИТА МОГИЛА.

СВІТЕ ТИХИЙ, КРАЮ МИЛИЙ,
МОЯ УКРАЇНО!
ЗА ЩО ТЕБЕ СПЛЮНДРОВАЛИ,
ЗА ЩО, МАМО, ГИНЕШ?
ЧИ ТИ РАНО ДО СХІД СОНЦЯ
БОГУ НЕ МОЛИЛАСЬ?
ЧИ ТИ ДІТОЧОК НЕПЕВНИХ
ЗВИЧАЮ НЕ ВЧИЛА?
— „МОЛИЛАСЯ, ТУРБУВАЛАСЬ,
ДЕНЬ І НІЧ НЕ СПАЛА,
СВОЇХ ДІТОК ДОГЛЯДАЛА,
ЗВИЧАЮ НАВЧАЛА,
ВИРОСТАЛИ МОЇ КВІТИ,
МОЇ ДОБРІ ДІТИ, —
ПАНУВАЛА І Я КОЛИСЬ
НА ШИРОКИМ СВІТІ,
ПАНУВАЛА... О, БОГДАНЕ,
НЕРОЗУМНИЙ СИНУ!
ПОДИВИСЬ ТЕПЕР НА МАТІР,
НА СВОЮ ВКРАЇНУ,
ЩО, КОЛИШУЧИ, СПІВАЛА
ПРО СВОЮ НЕДОЛЮ,
ЩО, СПІВАЮЧИ, РИДАЛА,
ВИГЛЯДАЛА ВОЛКУ!...
ОЙ, БОГДАНЕ, БОГДАНОЧКУ!
ЯК БИ БУЛА ЗНАЛА
У КОЛИСЦІ В ПРИДУШИЛА,
ПІД СЕРЦЕМ ПРИСПАЛА!
СТЕПИ МОЇ ЗАПРОДАНІ
ЖИДОВІ, НІМОТІ;
СИНИ МОЇ НА ЧУЖИНІ,
НА ЧУЖІЙ РОБОТІ;
ДНІПРО, БРАТ МІЙ, ВИСИХАЄ,
МЕНЕ ПОКИДАЄ,
І МОГИЛИ МОЇ МИЛІ
МОСКАЛЬ РОЗРИВАЄ.
НЕХАЙ РИЄ, РОЗКОПУЄ,
НЕ СВОЄ ШУКАЄ...
А ТИМ ЧАСОМ ПЕРЕВЕРТНІ
НЕХАЙ ПІДРОСТАЮТЬ,

Селяне і Робітники!

Батьку Тарас Шевченко прокляв Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО за те, що зєднав Україну з Московщиною та запропастив народ в московську неволю. Мазепа боровся за визволення України з під московського ярма, щоб виправити історичну помилку Богдана та повернути Україні волю і самостійність.

Але зрадники народу українського Кочубей та Іскри допомогли Москві ненаситній задержати Україну в своїх лабетах на довгі століття.

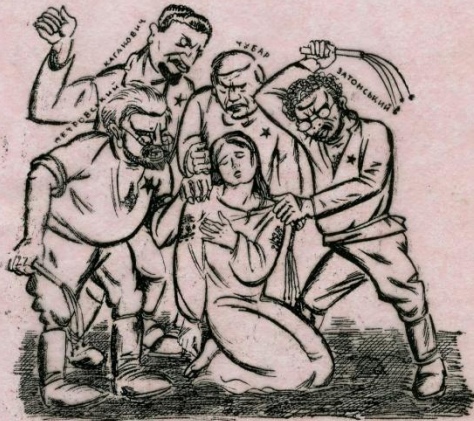
СИМОН ПЕТЛЮРА продовжував святе діло Мазепи і п'ять літ з вірними синами України — Армією Української Народної Республіки боровся проти наслідників московських царів — московських комуністів. Новітні зрадники українського народу, нові Кочубей та Іскри: Затонські, Чубарі, Петровські, Любченки, Скрипники та Балицькі допомогли та допомагають червоній державі України в своїх лабетах та здирати останню полатану сорочки з Многострадальної Матері України.

Проклія батька Тараса Шевченка спадає на їх зрадницькі голови!

Але, селяне і робітники, правда не вмере, не загине. Правда побідить, і народ український віднайде те, що закопали батьки його у великій могилі: віднайде волю і самостійність!

Хай живе Українська Народна Республіка!

ТА ПОМОЖУТЬ МОСКАЛЄВІ
ГОСПОДАРЮВАТИ,
ТА З МАТЕРІ ПОЛАТАНУ
СОРОЧКУ ЗНИМАТИ!
ПОСПІШАЙТЕ Ж, НЕДОЛЮДКИ,
МАТІР КАТУВАТИ!"

НА ЧЕТВЕРО РОЗКОПАНА
РОЗРИТА МОГИЛА...
ЧОГО ВОНИ ТАМ ШУКАЮТЬ?
ЩО ТАМ СХОРОНИЛИ
СТАРІ БАТЬКИ?

ЕХ, ЯК БИ ТО...
ЯК БИ ТО ЗНАЙТИ ТЕ,
ЩО ТАМ ПОХОВАЛИ.....

НЕ ПЛАКАЛИ В ДІТИ,
МАТИ В НЕ РИДАЛА.

Український Революційний Комітет.

Український Революційний Комітет.

Московська отрута.

З рук до рук!

З хати до хати!

Московський комунізм, немов та гадюка-удав охопив Україну і ссе її кров. Народ український не тільки податками, хлібом, працею своєю платить ненаситному московському череву за свою неволю. З гадючої паші московського комунізму шириться на Україні смертельна отрута між народом.

Зруйнував комунізм не тільки релігію, а й сім'ю. Жінку, що її повсякчас шановано на Україні як матір і сестру, трактують московські кати як повію.

Три мільйони боздомних дітей-безбаченків не мають опіки материнської й живуть на вулиці в розпусті; замість вчитися науки — крадуть і грабують, і виростають з них злодії і бандити.

Цвіт нашого народу — молодь хоч і бореться з московською отрутою, але та люта отрута і з молоддю зробила своє. Всякі „комсомоли“ та „політшколи“ зіпсули в кінець душу підостаючого покоління і на селі хуліганство, гвалти, піятики і бійки стали явищем повсякденним.

Мільйони карбованців видають московські комуністи на свою агітацію та на комісарів, а про школи народні не дбають. Не хватає шкіл на Україні — тільки одна пята частина дітей вчиться в них, а для решти дітей шкіл немає.

Отрута московська псує душу народню. Чи ж не страшна це річ, що в минулому році на Україні було більш як 100,000 випадків хуліганства, більш як 200,000 пожеж, безліч грабунків і вбивств.

Все це принесла з собою московська отрута, щоб ослабити Україну, на довгі роки задержати народній розвиток й держати народ у темряві й розпусті. Тоді бо легше буде московським катом панувати над Україною і безконтрольно українським добром розпорятись.

Та й чи може бути инакше, коли чужинці обсіли Україну і дбають лише про те, щоб як най-більше хліба на Московщину вивезти, а як і чим живе народ український — про це їм байдуже. Москва, мов лиха мачуха, нищить Україну, а зміїна отрута чим довше, тим більше просякає в душу народню.

Селяне і робітники!

Чи довго ще будемо терпіти московську неволю? Чи довго ще будемо дивитись, як жінок і сестер наших гвалтують московські кати, а мільйони дітей українських ростуть мов дика трава при дорозі?

Геть-же московських комуністів!

Бо тільки тоді, коли народ український буде повноправним господарем в своїй самостійній незалежній од Москви народній республіці, — настане на Україні лад, спокій і добробут.

Нехай живе самостійна Україна!

Нехай живе Українська Народня Республіка!

Український Революційний Комітет.

З рук до рук!

З хати до хати!

До Українських Робітників.

Українські Робітники! Чи знаєте Ви, що всі фабрики та заводи на Україні належать на праві власності московській державі. Чи розумієте Ви, що в цьому праві власності московської держави на всю майже промисловість України немає нічого спільного з правдивим соціалізмом, бо-ж соціалізмом називаємо такий лад, при якому засобами праці володіє зорганізоване ціле суспільство, цілий народ, а зокрема зорганізовані робітники, а не така влада, що силою тільки та гнітом цілого суспільства берегає своє становище. Чи переконались уже Ви, що московська грабницька влада на Україні виступає як хижий власник-експлоататор, обернувши наш край в рабську колонію, а Вас українських робітників у німіх безборонних рабів. Чи зрозуміло Вам, що під покришкою „соціалістичного будівництва“ наїздницька влада на Україні запровадила і запроваджує чужий і ворожий народові московський державний капіталізм.

Жмені кривавих деспотів, для утримання влади в своїх руках, потрібно було „прибрати до рук“ робітництво, позбавити його найзвичайнісеньких прав до оборони своїх інтересів. Потрібно було обернути українського робітника-громадянина, яким він був за своєї влади — Української Народньої Республіки — на безсловесного раба на державних московських підприємствах. Московській владі ходило про те, щоб вільного українського робітника-громадянина взяти в московські шори потихеньку, непомітно для нього самого, і от тому зрадницька її робота переводилась під несамовитий та брехливий галас — „соціалістичного будівництва“, „соціалізму“, „пятирічки“ і т. инш. Московський червоний капіталізм оцими гаслами покриває свою ганебну реакційну робітничу політику і, під нечуваним в світі кривавим терором, запроваджує на державних підприємствах „єдиноначаліє“, „змагання“, „ударництво“.

Грабницька московська влада пішла війною на Українську Народню Республіку з єдиною метою — заволодіти нашою родючою землею та величезними фабриками та заводами. „Хлебца не хватило“ цим московським господарям ще в 18 році. Українського вугілля та заліза забракло московській голоті. Дика північна орда знала, що з правдивими своїми гаслами — „даєшь хлеб“, „даєшь уголь“, „даєшь железо“, „даєшь сахар“ — прихильників на Україні не знайде, отже треба було хитрити та дурити „хаклів“ і вони викинули для українського селянина гасла — „мир хижинам — война дворянам“, — а для робітників „вся влада — робітникам“. А що-ж запровадили москалі на ділі?

Робітники, Ви-ж самі були свідками кривавого грабунку селянських хат, на користь нових московських економі — колгоспів та радгоспів. Ви-ж на собі самих уже відчули той страшний гніт і експлоатацію, яку москалі принесли на Україну. Де те багатство, що Ви здобуваєте, працюючи без кінця, без перерви на державних підприємствах? Чому не хватає на Україні найнеобхідніших споживчих продуктів та промислових товарів? А тому, що все це визвозиться з нашої землі на Московщину, чи навіть закордон! З української сировини москалі індустріалізують московську область, на котру вони витрачають грошей удвоє більше, ніж на цілу Україну. Цього року, у ці 2 — 3 центральні губернії на нове будівництво призначено оден мільярд карбованців. Отже, москалі обернули Україну в свою колонію і грабують її так, як ні одну колонію в світі тепер ніхто не грабує. Бо й чорношкірі в Африці домагаються тепер незалежності та повстають проти чужинців-експлоататорів, а про індустрії і говорити нічого!

Знищити оцю колоніяльну експлоатацію московських наїздників — ось перше завдання українського робітництва. Досить московського „комуністичного“ дурисвітства, що під тріскотню начебто соціалістичних слів розбили сили українського пролетаріату! Дикунський терор, провокація, „штрайкбрехерство“ чи так зване „ударництво“ та „видвиженство“, політика упослідження місцевого українського робітництва на користь приїзжих сезонних москалів — ось наслідки московської окупації. До якого глуму над робітниками дійшли призначені державою керовники професійного руху, коли, замість оборони інтересів праці, запроваджують на підприємствах „єдиноначаліє“, збільшують виробничі норми та зменшують ставки поштучної оплати! Нігде, мабуть на світі немає такої низької заробітної платні, як оце завели на Україні московські окупанти, бо-ж нігде на світі немає такої дорожнечі, яка оце панує на Україні. Заробітна-ж платня не рахується по тому скільки саме карбованців чи франків одержує робітник, а по тому скільки той робітник може за свою платню купити товарів!

Тільки дійсно у незалежній Демократичній Республіці український робітник буде брати дійсну участь в державі, на підприємстві. Тільки при громадянських вольностях слова, друку, вольності професійного руху — можливий поступ добробуту трудящого люду!

Тільки шляхом вказаним світовим робітництвом, об'єднаним в II-й Інтернаціонал, мусить іти українське робітництво!

Тільки через волю страйків та волю робітничих партій українське робітництво оборонить свої господарські інтереси та здобуде вплив на державу.

Геть з московською диктатурою з Української землі!

Готуйтеся до загального штрайку на той недалекий час, коли в московським Кремлі світові дурисвіти Сталін, Риков, Ворошилов и Ко, нарешті схоплять одні других за горло!

Памятайте, що загальний штрайк — найстрашніша зброя українського пролетаріату проти московської окупації!

Хай живе український пролетаріат!

Хай живе його „Українська Соціал Демократична Робітничая Партія“!

Хай живе Українська Народня Республіка — ні від кого незалежна демократична держава українського народу!

Українська Соціал-Демократична Робітничая Партія (фракція).

Г Р А М О Т А

МІСЦЕ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОД-
НЬОЇ РЕСПУБЛІКИ **НА ПІДСТАВІ**
 наказу Головної Команди Війська й
 Флоту від 22-V-1932 р. Головна Рада
 "Хреста Симона Петлюри" признає
порушникові Дербиневському Андрієві
ХРЕСТА СИМОНА ПЕТЛЮРИ
 Ч. 2325 за участь у збройній боротьбі
 за Державність України під зверх-
 нім проводом Головного Опаматта
 Симона Петлюри.

В. С. С. С.
 Секретар

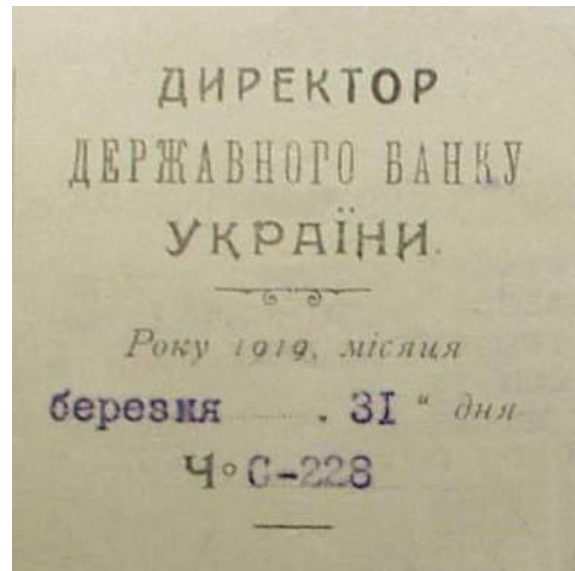
Г. М. М. М.
 Голова Ради

Ч. 2325 " 6 . VII 1932 р.

Зразки бланків та печаток для складання документів

У. Н. Р.
 КОМЕНДАНТ
 ШТАБУ АРМІЇ
 ВІЙСЬК. У. Н. Р.
 25/5
 Ч. _____
 _____ дня 1920 р.

 _____ ставка

У. Н. Р.
 ШТАБ
 Повстанського отряду
 ІМЕНІ
 ІВ. МАЗЕПИ
 " _____ 191 р.
 Ч _____
 М. _____

У. Н. Р.
 НАЧАЛЬНИК
 Гадомисльського повіт. розорву
 ПРИ КОМІСАРІЯТІ
 на Київщині.
 _____ 1920 року
 Ч _____
 м. Радомисль.

У. Н. Р.
 КОМАНДІР
 15-го
 КИЇВСЬКОГО
 КІННОГО ПОЛКУ.
 20 жовтня для 1920 р.
 Ч _____
 Д-Армія.

У. Н. Р.
 КОМАНДІР
 4-ї АРМАТНОЇ БРИГАДИ
 "9" Листопада 1920 р.
 Ч, 385.
 м. Армія.

